

ته فسیری

دیار

﴿لیكدانه وه یه کی زانستی ئایه ته کانی قورئانه﴾

ئاماده کردنی : عومه ر ئه مین عه لی / رانیه .

پیداچونه وه : دهسته یه ک له زاناو مامۆستاو رۆشنبیرانی کورد .

به رگی یه که م

ناوی کتیب : ته فسیری دیار.
 ئاماده کردنی : عومەر ئەمین عەلی / رانیه.
 پێداچوونهوه: دهستهیهك له زاناو مامۆستاو پۆشنبیرانی کورد.

له بهر پێوه بهریهتی گشتی کتیبخانه کان ژماره ی سپاردنی (۱۱۵) ی
 سالی (۲۰۱۱) ی دراوه تی

لاپه ره	سوورته	ژماره
۷	الفاتحة	۱
۱۰	البقرة	۲
۱۰۱	آل عمران	۳
۱۴۴	النساء	۴
۱۸۹	المائدة	۵
۲۲۵	الأنعام	۶
۲۶۳	الأعراف	۷
۳۰۴	الأنفال	۸

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

چند تبیینیهک:

* له سه ره تای هه موو سووره تیگدا له تابلویه کی بچووکدا ناوی سووره ته که و ژماره ی سووره ته که له ریزبه ندی قورئانه که دا خراوه ته روو، دوابه دواش ئه وه روونکراوه ته وه که ئه م سووره ته مه که ییه یان له سووره ته مه دینه ییه کانه، پاشان ژماره ی نایه ته کانی و ژماره ی سووره ته که له ریزبه ندی هاتنه خواره وه ی قورئان خراوه ته روو، بۆنموونه:

سووره تی (الفاتحه)

(۷) حوت نایه ته، له سووره ته مه که ییه کانه، پینجه م سووره ته هاتۆته خواره وه.

* له سه ره تای سووره تی (البقره) به درییی و له سه ره تای ئه و سووره تانه ش که به نایه ته پیتیه کان ده ستپیده که ن مه به ستی هیئانه خواره وه ی ئه م نایه تانه مان به شیوه یه کی زانستی روونکردوونه وه، بۆنموونه:

سووره تی (لوقمان)

له سووره ته مه که ییه کانه (۳۴) نایه ته، په نجاو حه وته م سووره ته هاتۆته خواره وه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان.

الم (۱)

ئه لیف لام میم.

له نایه ته نهئیه کانی ئه م سووره ته ن، که ریگه ت پیناده ن بچیته ناو به نامه زانستیه کانی وه، هر ئه وه نده ریگه ت پیدراوه که بزانیته خوا ئاسمانه کانی به بی کۆله که دروست کردووه، بۆت نیه بچیته ناو به نامه که وه دستکاری کۆله که کان بکه یته و بیشیوینی، ئه و به نامه یه ی که خوا به ئه ندازه ی مسقائیک له دهنکی خه رته له ی لی بز نابت ئه گهر له هر شوینیکدا بیته، تۆ ته نها

ئەوندەت رېڭە پىدراوہ بۆئەوہى بىبىستىت، رېڭەت پى ئەدراوہ بچىتە ناو بەرنامە كەوہ ھەموو نھىنئەكان ئاشكرا بكەيت، زانىارىيى وەستانى كاتژمىرى بوونەوہەر، ھەر ئەوندەت رېڭە پىدراوہ بۆئەوہى مەترسىت لىئى ھەبىت، رېڭەت پى ئەدراوہ بچىتە ناو بەرنامە كەوہ زىادوكەمى پى بكەيتو، زۆر لەبوارە زانستىەكانى ترىش كە لەسوورەتەكەدا ھەن.

* ئەوہى كە قورئانەو بەزمانى عەرەبى نووسراوہتەوہ، بەرپەنگى (شىن) نووسىومانەتەوہ.

* ئەوہى كە لىكدانەوہى ماناى قورئانەكەيە بە زمانى كوردى بەرپەنگى (رەش) لەژىر دەقە عەرەبىيەكە نووسىومانەتەوہ، بۆنموونە:

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثٌ مُوسَى (١٥)

﴿ئایا تۆ بەسەرھاتى مووسات بۆ ھاتووە؟﴾.

* ئەوہى لە دەقە عەرەبىيەكەدا ماناى بە ئاشكرا دەرناكەوئەت لەناولىكدانەوہ كوردىكەدا، خراوہتە ناو كەوانەوہو بەرپەنگى (شىن) نووسىومانەتەوہ، بۆنموونە:

فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ

﴿...جا بەدلىيايىوہ (بەھاتنى قورئان) بەلگەيەكى ئاشكراو رېڭەى رەوشەن و سۆزو بەرەكەتى خواتان بۆھاتووە...﴾.

* دەقە عەرەبىيەكەمان بەپىي مەبەستەكان خستونە روو، پابەندنەبووین بەوہى ھەموو ئايەتەكە بەيەكەوہ لىك بەدەينەوہ، بەلكو بەپىي مانا و مەبەستەكانيان كروومان بەچەند بېرگەيەكەوہ، لە پاش وپىشى ھەر بېرگەيەكەيش لە لىكدانەوہ كوردىكەدا چەند خالىكمان داناوہ بۆئەوہى خوینەر بزانیئەت كە لە پىش يان لە پاش ئەو بېرگەيەوہ بېرگەيەكى تر ھەيەو ئايەتەكە تەواونەبووہ بۆنموونە:

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ

﴿پىغەمبەر و خواوہنباوہرەكان باوہرپان ھىنا بەوہى كەلايەن پەرورەدگاربانەوہ بۆيان ھىنراوہتە خوارەوہ...﴾.

كُلٌّ أَمَّنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ

﴿...ھەموو باوہرپان ھىنا بەخاوە فرىشتەكانى و پىغەمبەرەكانى و(گوئيان): جىاوازی ناخەينە نىوان ھىچ كام لە پىغەمبەرەكانى خوا...﴾.

وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (٢٨٥)

﴿...گوتیشیان: ئەى پەرودەگار گوێرایە لۆ ملکه چى فەرمانەکانى تۆ بووین، داواى لیبوردنت لێدەکەین ئەى پەرودەگارى ئیمە، گەر پانە وەش هەر بۆلای تۆیە﴾.

* بۆ ئەوانەى دەیانە ویت قولتر بچنە ناو لیکدانە وە کە وە، ئەگەر بابە تیک پێویستی بە روونکردنە وەى زیاتر هەبوویت یان وشە یەکی عەرەبى کە لە سەر خوینەرى کورد گران بوویت، ئەوا لە داواى لیکدانە وە کوردیە کە نیشانە یە ک ژمارە یە کمان داناو، هەمان نیشانە و ژمارە شمان لە سەرەتای ئەو روونکردنە وە داناو و لە کۆتایى ئەو بەشە دا بە پەنگى قاوێی خستومانە تەرپوو، بۆنموونە:

وَالذَّارِيَاتِ ذُرُؤًا (١)

﴿سویند بە و بایانەى تەپ و تۆز لە زەوى هەلدەستین﴾. * (٣٣٤)

ئەم نیشانە و ژمارە یە کە تاییە تن بە و لیکدانە وە یە، لە کۆتایى بەشە کە دا بە ریزبەند بە م شیوێ یە خراونە تەرپوو:

* (٣٣٤) (والذاريات ذروا أى الرياح التى تذرو التراب، تفسيرالواحدى/جزء٢) ص١٠٢٧).

(ذرا: ذرت الريح التراب: أذهبتة وقيل حملته وأثارتها، لسان العرب/جزء١٤) ص٢٨٢).

* فەرموودەکانى پێغەمبەر (سلاوى خواى لیبیت) کە تەواوکارین بۆ لیکدانە وەى مانای ئایە تەکان بە پەنگى (سەوز) خراونە رپوو، بۆنموونە:

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ (٤)

﴿ئیمە ناگادارین بە وەى کە زەوى چۆن لە لاشەى ئەوان (دەخوات و وردە وردە لییان) کە م دەکاتە وە (دەیانکات بە خۆل) و، کتابیکی پارێزراو لە لای ئیمە یە (هەمووشتیکى لە بارەى ئەوانە وە تێدایە)﴾.

(پێغەمبەر (سلاوى خواى لیبیت) فەرمووی: هەموو جەستەى ئادەمیزاد گۆل دە یخوات تەنھا کلێنچەى نەبیت، لە و دروستکراو و لە ویش پیک دەهینرێتە وە). * (٣١٩)

دەقە عەرەبى کەى فەرموودەکانى پێغەمبەر (سلاوى خواى لیبیت)، لە ژێر هەمان ژمارە و نیشانە دا لە کۆتایى بەشە کە دا بە پەنگى سەوز خراونە تەرپوو:

* (٣١٩) (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم): كل ابن ادم ياكله التراب الا عجب الذنب، منه خلق وفيه يركب). صحيح مسلم ٧٣٥٩ / الحديث الشريف).

* له هر شوینیکدا ئه و نه ده ی هه ستمان پیکردبیت له دوی لیکدانه وهی ئایه ته که، پرونکردنه وه زانستیه کانمان به په رنگی قاوه یی خستونه روو، سه رچاوه کانیشمان دیاریکردوون، بۆنموونه:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ

بِه پراستی خوا شهرم ناکات له وهی میشوله یه که یان ئه و گیانه وه ره بچوکه ی سه رپشتی میشوله که به نمونه بینیته وه، جا ئه وانیه که باوه رپیان هیناوه تیده گهن (که ئه و نمونه یه) راستیه که له لایهن پهروه دگاریانه وه... ❁

(لیره دا پروون کردنه وه یه کی زانستی هه یه که گه وره یی و تواناو ده سه لاتی پهروه دگارمان بۆ درده خات، که مرۆڤ لای بی ئاگایه ئه ویش ورده کاریه کانی دروستکردنی میشوله یه، یان ورده کاریه کانی دروستکردنی ئه و جانه وه ره بچوکه یه که له سه رپشتی میشوله که یه، بۆیه دروستکه ره که ی به شهرمی نازانیت وه کو نمونه بیانیه نیته وه بۆ تواناو ده سه لاتی خوی، زانستی تازه ئه وه ی سه لماند له سه رپشتی میشوله جانه وه ریکی زۆر بچووک ده ژی که چاوی ئاده میزاد نایینیت و، میشوله ش به م بچوکیه ی خویه وه، له سه ریدا (۱۰۰) سه د چاوی هه یه، له ده میدا (۴۸) ددانی هه یه، له ناو بۆشایی له شیدا (۳) دلای هه یه، له ناو نوکه تیژه که ییدا (۶) چه قوی تیژی هه یه که هه ریه که یان کاری تایبه تی خوی هه یه، له هه ر ته نیشتیکیه وه (۳) بالی هه یه، به هۆی ئامیریکه وه ده توانیت له تاریکاییه کاندایه رنگی پیستی ئاده میزاد به په رنگیکی مۆر بینیت، به هۆی ئامیریکه وه ده توانیت شیکردنه وه ی خوین بکات، له به ره ئه وه ی هه مو جوړه خوینیک نامزیت، به هۆی ئامیریکه وه ده توانیت خوین شل بکاته وه تا به ئاسانی به ناو نوکه تیژه باریکه که ییدا بیمزیت، به هۆی ئامیریکه ی بۆنکردنه وه ده توانیت له دووری (۶۰) کم بۆنی ئاره قی ئاده میزاد بکات، به هۆی ئامیریکه وه ده توانیت ئه وشوینه سه ر بکات که ده رزیه که ی لیده دات، بۆ ئه وه ی ئاده میزاده که هه ست نه کات تا خوینه که ی ده مزیت، ئه و ئازاره که مه ش که هه یه ئازاری پیوه دانه که نیه به لکو ئازاری خوین مژینه که یه. * (۴)

له کۆتایی به شه که شدا له ژیر هه مان نیشانه و ژماره دا سه رچاوه ی ئه و لیکدانه وه زانستیه مان خستۆته روو:

* (۴) بۆ زیاتر زانیاری په یوه ندی به م مالپه ره وه بکه:

<http://www.as7apcool.com/vb/showthread.php?t=236734>

* له كۆتايى ھەموو بەشېك (جزئيك) ئەم نیشانەيە (*) له كۆتايى ئايەتەكەوھ دانراوھ،
بۆئەوھى خوینەر ئاگاداربېت بەكۆتايى ھاتنى بەشېك و دەستپېكردنى بەشېكى نوئ، بۆ نمونە:
له سوورەتى (يس) دا: (بەشى ۲۲) له كۆتايى ئايەتى ژمارە (۲۷) تەواو دەبېت.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ (۲۶) بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ
*(۲۷)

سوپاس و ستايش بۆ پەرۋەردگارى جيهانيان و درودو سلاۋيش بۆ گيانى ھەموو پېغەمبەر و
چاگەكارەكان.

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناولی خوالی به خشنده ی میهره بان

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

سورپه تی (الفاتحه)

(۷) حوت نایته، له سورپه ته مه ککه ییه کانه، پینجه م سورپه ته هاتوته خواره وه. وشه ی (الفاتحه) له (فتح) هوه هاتوه، واتا: کردنه وه، کردنه وه ی شتیکی داخراو یان پیوه دراو، جا بویه ئه و ناوه ی دراوه تی چونکه که قورئانه که ده کریتته وه به م سورپه ته دست پیده کات. ئه م سورپه ته پارسه نگی هموو قورئانه که یه بؤ ئه و مه به سته ی که په روه دگار ویستی له سه ره، ئه ویش په رستنیه تی له لایه ن دروستکراوه کانیه وه، ریگه نیشاندانیشه بؤ دروستکراوه کانی بؤ گیشتن به و واده و په یمانانه ی که له لایه ن په روه دگاره وه پئیاندراوه، بؤ گیشتن به ئه نجامی ئامانجه کانیان.

(فاتحه) به شیکه له پیکهاته بنه په تیه کانی نویژکردن که په یوه ندیه کی گیانییه له نیوان په روه دگارو به بنده که یدا.

پیغه مبه ر (سلوی خوالی لیبیت) فه رموی: ﴿خوالی گه وره و پیرۆز فه رموی: نویژم دابه شکردوه له نیوان خۆم و بنده که مدا به دووبه شی وه کویه ک، نیوه ی بؤ منه و نیوه ی بؤ بنده که مه و، بؤ بنده که شم هیه ئه وه ی که داوای ده کات﴾. * (۱)

له پیکهاته ی (سورپه تی الفاتحه) چوار نایه تی سه ره تای سورپه ته که باس له په وشت و هیژو ده سه لاتی په روه دگار ده کهن، که په روه دگار بؤخوی ریگه یان نیشان ددات به م شیوه یه په روه دگاره که تان بناسن، له سی نایه تی کوتایی سورپه ته که دا خوا ریگه نیشانی به بنده کانی ددات و پئیان ده لیت: چیتان ده ویت بؤتان هیه داوای بکه ن و، که ی داواشتان کرد به م شیوازه جوانکاریه داوای بکه ن وه کو له سی نایه ته که دا رازینراوه ته وه، ئینجا خویندنی هموو سورپه ته که ش به یه که وه له لایه ن به بنده یه که وه ده بیته هوی ئه وه ی خاوه ندریبه تی هر حوت نایه ته که بکات له داواکاریه که یدا به رانبه ر به په روه دگار.

درباره ی شوین وپله ی (الفاتحه) لای په روه دگار:

پیغه مبه ر (سلوی خوالی لیبیت) فه رموی: ﴿له خویندنی سورپه تی (الفاتحه) دا چاکبونه وه هیه بؤ هموو دردیك﴾. * (۲)

بۆ گه‌یشتن به ئه‌نجامی ئه‌و داواکاریه‌ی که به‌نده‌یه‌ک داوا له په‌روه‌ردگاره‌که‌ی خۆی ده‌کات:
(پێغه‌مبه‌ر سلای خوای لیبیت) فه‌رمووی: ﴿ئه‌گه‌ر پێشه‌وای (نوێژکه‌ره‌کان گوته‌ی): (غیر المغضوب
عليهم ولا الضالین)، ئه‌وا ئیوه‌ش بلین: ئامین، جا کێ گوته‌که‌ی له‌گه‌ل گوته‌ی فریشته‌کان
رێککه‌وت، له‌هه‌موو تاوانه‌کانی ده‌بورریت که پێشتر کردوونی﴾* (٣)
ئامین: وێردیکی داخوازی کردنه‌ بۆ گه‌یشتن به ئامانجێک، که په‌زنامه‌ندی په‌روه‌ردگاره‌ له‌سه‌ر
داواکاری به‌نده‌کانی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۱)

﴿به ناوی خوای به خشندهی میهره بان﴾.

﴿له قورئانی پیروزدا سهره تایی هه مو سووره تیک به م ئایه ته ده ست پیده کات، ته نها سووره تی (التوبه) نه بیئت که خوا به ری بوونی خوئی و ئایینه که ی و پیغه مبه ره که ی راده گه یه نیئت، به رانبه ر ئه وانه ی بیباوه پن به په روه ردگاریان، به لام له ئایه تی (۳۰ سووره تی النمل) دا که باسی نامه که ی سلیمان ده کات بو به لقیس، سهره تایی نامه که به م ئایه ته ده ست پیده کات، واته: له سووره تی (النمل) دا ئه م ئایه ته دووچار هاتوو، بوئه ژماره ی هاتنی ئه م ئایه ته له قورئانی پیروزدا به ئه ندازه ی ژماره ی سووره ته کانه، پیروزی مانا که ی و ورده کاری و تاییه تمه ندیه کانی و شوینی هاتنی له سهره تایی سووره ته کانا، ئه وه ده سه لمینیت که ئایه تیکه له سووره ته کان﴾.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۲)

﴿سو پاس و ستایش بو په روه ردگاری جیهانیان﴾.

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۳)

﴿ئه و په روه ردگاره ی که به خشنده ی میهره بانه﴾.

مَا لِكَ يَوْمَ الدِّينِ (۴)

﴿ئه و په روه ردگاره ی که خاوه نی پوژی دواییه﴾.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (۵)

﴿ئه ی په روه ردگاری جیهانیان)، ئیمه هه ر تو ده په رستین و داوای یارمه تی هه ر له تو ده که ین﴾.

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (۶)

﴿توش ریگه ی راستمان نیشان بده﴾.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (۷)

﴿ریگه ی ئه وانه ی نازونیعمه تی خوئ به سه رداداون، نه ک ریگه ی ئه وانه ی بقو قینی خوئ به سه رداداون و، نه ک ریگه ی ئه وانه ش که گو مپابوون و (له ریگه ی راست لایانداوه)﴾.

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

سوورپه تی (البقره)

دووم سوورپه ته له زنجیره ی یه که له دوی یه کی سوورپه ته کانی قورئان و دریزترینیانه، له سوورپه ته مه دینه ییه کانه، (۲۸۶) ئایه ته، هه شتاو حوته م سوورپه ته هاتوته خواروه، به ناوی (البقره) ناسراوه له بهرئوه ی له ناو سوورپه ته که دا باسی پووداویک ده کات که له سه رده می پیغه مبهری مه زمان مووسا(سلاوی خوی لیبیت) پووداوه، که گوشتی مانگایه کی زهره د بۆته هوی زیندووبوونه وه ی که سیکی کوژراو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان﴾.

الم (۱)

﴿ئه لیف لام میم﴾.

ئه لیف لام میم، له پیته کانی زمانی عه ره بین، بیرو بۆچوونی زاناکان یه کجار زۆرن له سه ر بوونی ئەم پیتانه له سه ره تایی هه ندیک له سوورپه ته کاندایا، ئەگه ر به وردی سه رنج بده یه نه و سوورپه تانه ی که سه ره تاکانیان به م پیتانه ده ست پیده کات، ده بینین چه ندین به رنامه ی زانستی زۆر گرنگیان تیدان، هه موو که سیکی ناتوانیت بچیته ناو نه و به رنامه نه وه، ناشییت هه موو که سیکی ده ستکاری ئەم به رنامه نه بکات، له بهرئوه ی پابه نندن به چاره نووسی مرؤقیه تی و به رده وامبوونی ژیان له سه ر زه وی، بۆیه ئەگه ر که سیکی پیته نه یینه کان نه زانیت که ریگه به و که سه ده دن بچیته ناو به رنامه که وه، ئەوا ناتوانیت که لک له ده ستکاری کردنی به رنامه که وه ربگریت. بۆنمونه: له سوورپه تی به قه رده دا خوا په نجه ی بۆئه وه دریزکردووه به لیکخشانندی گوشتی مانگایه کی زهردی ماندوو نه بوو، به لاشه ی مرؤقیکی کوژراودا، ئەوا مرؤقه کوژراوه که ئەگه ر پرسپاری لیبکریت کی توی کوشتوو؟ وه لامی پرسپاره که ده داته وه و پیاو کوژه که ناشکرا ده کات، هه روه ها له سوورپه تی (مریه م) باسی له دایکبوونیک ده کات که کۆرپه یه که به بی باوک له دایک ده بییت، ئەم به رنامه نه زۆر وردو گرنگن، که سیکی پیته نه یینه کانی نه زانیت هه رگیز ده رگای بۆ ناکریته وه بچیته ناو به رنامه که وه، له سه سته می کۆمپیوته ردا بۆ مه به ستیک ئەگه ر پیته نه یینه کان (pass word) نه ناسراوین ناتوانیت بچیته ناو به رنامه کانه وه، ئەو به رنامه یه ی که چوار بالنده سه رده برییت و پارچه پارچه یان ده کات و هه ریه کی که له و پارچانه له سه ر لووتکه ی

شاخیک دادەنیت، بە بانگ کردنیك هەموو پارچەکانی دینیتەو بە بۆلای سەرەکانی، پێویستیت بەو هەیه رینگەت پێبدریت بۆئەو هی بچیتەناو ئەو بەرنامەیهو و کارەکه جیبەجی بکەیت، بەرنامەیهک که لە قور شیوی بەئەدەیهک دروست بکەیت و بە فوو پێداکردنیك گیانی بێتەبەر، پێویستی بەو هەیه رینگەت پێبدریت بچیتەناو ئەو بەرنامەیهو، بەرنامەیهک که بتوانیت مردوو زیندوو بکاتەو، یان بەرنامەیهک بتوانیت نەخۆشیەکانی گەری و کەچەلی چاک بکاتەو پێویستیت بەو هەیه له خالەکانی پشکنینەو رینگەت پێبدریت بچیتەناو ئەو بەرنامانەو، لە سوورەتی یوسفدا بەرنامە ی زانستە پزیشکیەکان ئەوئەندە فراوان بە دانانی کراسیک لەسەر چاوی کویریك چاوه کویرەکان چاک دەبنەو، جا بۆیە ئەم بەرنامانە خوا رینگە ی نەداو بە هەموو کەسیك بچیتە ناو بەرنامەکانەو دەستکاریان بکات، مەگەر ئەوانە ی که مانای پیتە نەینیهکانی ئەم بەرنامانەیان لایە بۆ چونە ناو بەرنامەکانەو، جا خوینەری بەرێز بە وردی برۆ ناو ئەو سوورەتانەو گرنگی ئەم پیتە رینگە پێدەرانت بۆ دەرەدەوئە کە بەپاستی هەمووشتیك لەم قورئانەدا پوون کراوئەو، (وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ (۱۲) سوورەتی یس)، بەلام لەکەلك وەرگرتن لەبوارە زانستیهکاندا کەمیک نەبیت رینگەمان پێنەدراو بەهوی ویستی پەرەردگارەو (مَا أوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا (۸۵) الاسراء.

خوا ئەم پیتانە بە (ئایەت)، واتە: بەلگەو نیشانە ناوئەبات.

ئەبوبەکرى صدیق (پەزای خوی لیبیت) دەفەرموویت: (هەموو کتیبیک نەینیهکی خوی هەیه، نەینى ئەم قورئانە پیرۆزەش ئایەتە پیتیهکانیهتی). (نزیکترین دەرمانخانە ل (۲۳).

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ (۲)

ئەو کتیبە هیچ شک و گومانیکى تێدانیه، رینگە نیشاندەرە بۆ ئەوانە ی خویان لە شتە قەدەغە کراوئەکانی پەرەردگاریان دەپاریزن.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (۳)

ئەم قورئانە رینگە نیشاندەرە (بۆ) ئەوانە ی باوهریان بە دنیاى ناديار هەیهو، نوێژەکانیان جیبەجی دەکەن و لەو بژێویەش دەبەخشنەو کە پیمان بەخشیون.

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (۴)

(رینگە نیشاندەرە (بۆ) ئەوانەش کە باوهرپدینن بەهوی کە بۆ تۆ هاتۆتە خوارەو ئەو هی پیش تۆش نیراوتە خوارەو، باوهرپداریشن بە هاتنی پۆژی دوایی.

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۵)

﴿ئەوانە لە لایەن پەروردگاریانەوه پێنمایی دەکرێن، ئەوان ئه‌وه‌که‌سانه‌ی پزگاریان ده‌بیت﴾
 ﴿ئەم ئایه‌تانه‌ی سه‌ره‌وه‌ ده‌رباره‌ی که‌سانی خاوه‌نباوه‌پن که‌ پەروردگاری خۆیان ده‌په‌رستن و
 هاوبه‌شی بۆ دانانین و له‌ دنیایه‌کی نادیاردا باوه‌ریان به‌ هیزو ده‌سه‌لاته‌که‌ی هه‌یه‌و، نوێژه‌کانیان
 حه‌به‌جی ده‌که‌ن و له‌ مال و سامانه‌ی که‌ خوا پێیداوون زه‌کات ده‌ده‌ن، باوه‌ریان هه‌یه‌ به‌ و
 قورئانه‌ی بۆ محمه‌د هاتۆته‌خواره‌وه‌و، باوه‌ریان هه‌یه‌ به‌ و کتێبانه‌ی که‌ پێشتر بۆ پیغه‌مبه‌رانی
 تر نێراونه‌ته‌خواره‌وه‌و، شک و گومانیان نیه‌ له‌وه‌ی که‌ پۆژی دوایی هه‌یه‌و به‌ پێوه‌یه‌و دیت،
 پەروردگار مژده‌ ده‌دات به‌م پۆله‌ خاوه‌نباوه‌په‌و ده‌لێت: ئەوانه‌ن له‌کاتی خۆشی و
 ناخۆشیه‌کاندا ئیمه‌ پێگه‌یان نیشان ده‌ده‌ین تا ده‌یانگه‌یه‌نین به‌ سه‌ره‌ئه‌نجامیک، که‌ خۆیان له
 پیزی پزگاریبوه‌کاندا ده‌بیننه‌وه‌، ئینجا پەروردگار ده‌رباره‌ی بیباوه‌په‌کان ده‌فه‌رموویت:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (٦)

﴿به‌پاستی ئەوانه‌ی بیباوه‌په‌بون به‌ پەروردگاریان، ئەگه‌ر ئاگاداریان بکه‌یته‌وه‌، یان ئاگاداریان
 نه‌که‌یته‌وه‌ (وه‌که‌یه‌ک وایه‌) باوه‌ر ناهێنن﴾.

حَتَّمَا اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (٧)

﴿خوا له‌سه‌ر دل و گوێچکه‌ و چاوه‌کانیان په‌رده‌یه‌کی مۆردار کردوه‌و (دای خستون) و سزاو
 نازاریکی سه‌ختیشیان بۆ هه‌یه‌﴾.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَأْتِيهِمْ الْآخِرُ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ (٨)

﴿له‌ناو خه‌لکیشدا ئەوانه‌ی که‌ ده‌لێن باوه‌رمان هه‌یناوه‌ به‌ خواو پۆژی دوایی، (له‌ پاستیشدا)
 ئەوان باوه‌ر دار نین﴾.

يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ (٩)

﴿ئەوانه‌ به‌وه‌ی که‌ ده‌لێن باوه‌رمان هه‌یناوه‌ به‌ خواو پۆژی دوایی ده‌یانه‌ویت):

﴿خواو ئەوانه‌ هه‌لخه‌له‌تینن که‌ باوه‌ریان هه‌یناوه‌، (به‌م کاره‌شیان) له‌ خۆیان زیاتر که‌سی تر
 هه‌لناخه‌لتینن، هه‌ستیشی پێناکه‌ن﴾.

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ (١٠)

﴿(ئەوانه‌) له‌ناو دلێاندا نه‌خۆشیه‌که‌ هه‌یه‌، خواش نه‌خۆشیه‌که‌ی لێ زیادکردن، سزایه‌کی به
 نازاریشیان بۆهه‌یه‌، به‌هۆی ئەو درۆیانه‌ی که‌ ده‌یکه‌ن﴾.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ (١١)

لیرهدا پرووبه پرووی باریکی زانستی ده‌بینه‌وه له نیوانی (خسوء) و (نور)دا، له نیوانی تیشک و ره‌وشه‌نه‌که‌یدا، یه‌که‌میان هۆکاریکه بۆه‌لگرتنی دووه‌میان، هه‌رکاتیک دووه‌میان دور خرایه‌وه له‌ناو یه‌که‌میاندا، ئه‌وا یه‌که‌میان له‌کار ده‌که‌ویت و پرووناکی نادات، که‌واته به‌پیی مانای نایه‌ته‌که‌ئه‌وه‌ی بنه‌ره‌تیه له پرووناکیه‌که‌دا ده‌بیت ره‌وشه‌نه‌که‌ی بیت).

جا په‌روه‌ردگار ده‌رباره‌ی ئه‌وانه ده‌فه‌رموویت:

صُمُّ بَكْمٌ عُمِّي فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ (١٨)

﴿ئه‌وانه﴾ که‌پو لال و کوپین، بۆیه ئه‌وان ناگه‌رینه‌وه (سه‌ر پێگه‌ی پاست) ﴿﴾.

به‌شیوه‌یه‌کی تر په‌روه‌ردگار ده‌رباره‌ی ئه‌وانه ده‌فه‌رموویت:

أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِم مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ (١٩)

﴿یان (نموونه‌ی ئه‌وانه) وه‌کو ره‌هیل‌ه‌ی بارانیک وایه له ئاسمانه‌وه که تاریکیه‌کان و هه‌وره‌ تریشقه‌ و بروسکه‌ی پێوه‌بیت، جا ئه‌وان له ترسی مردن به‌هۆی هه‌وره‌ گرمه‌کانه‌وه په‌نجه‌کانیان ده‌ناخنه‌ ناو گویچه‌کانیانه‌وه، خواش (له‌هه‌موو لایه‌که‌وه) ده‌وری بیباوه‌ره‌کانی داوه‌ ﴿﴾.

يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢٠)

﴿بروسکه‌که‌ خه‌ریکه‌ بینایی چاوه‌کانیان ده‌فرپینسی، هه‌رکه (ده‌روبه‌ره‌که‌ی) بۆ پرووناک کردنه‌وه، له‌ناو پرووناکیه‌که‌دا هه‌نگاو ده‌نین، کاتیکیش تاریکیان به‌سه‌رداهات، (به‌ناچاری) له‌شوینی خۆیان راده‌وه‌ستن، ئه‌گه‌ر خواش ویستی له‌سه‌ربایه‌ بیستن و بینایی لیده‌بردن، به‌راستی خوا به‌سه‌ر هه‌مووشتی‌کدا به‌توانایه‌ ﴿﴾.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (٢١)

﴿ئه‌ی خه‌لکینه، په‌روه‌ردگاره‌که‌تان بپه‌رستن، (ئه‌و په‌روه‌ردگاره‌ی) که‌ئێوه‌و ئه‌وانه‌ی پیش ئێوه‌ی دروستکردوه، به‌لکو (به‌و خوا په‌رستیه) خۆتان ده‌پاریزن (له‌سزاکه‌ی) ﴿﴾.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٢)

﴿ئه‌و په‌روه‌ردگاره‌ی﴾ که‌ زه‌وی بۆتان راخستوه‌وه، ئاسمانی بیناساز کردوه‌وه له‌ ئاسمانه‌وه‌ ئاوی (بارانی) هیناوه‌ته‌ خواره‌وه‌وه، به‌هۆی ئاوی ئه‌م بارانه‌وه‌ وه‌کو بژیویه‌که‌ به‌رووبومه‌کانی

له زهويدا بۆ ده رهيناون، ئيوهش ده زانن (كه خوا تاكو ته نهايه)، (كه واته) هاوبه شى بۆ خوا دامه نين.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٢٣)

ئه گهر له گومانيشدا بوبون (له و قورئانه) كه ناردومانه ته خواره وه بۆسه ر بهنده كهى خو مان،
ئوه ئه گهر راست ده كه ن سووپه تيك له وي نهى ئه و بيننو بانگيشتى ئه وان هس بكن كه به
پشتيوانى خو تانيان ده زانن بي جگه له خوا (بو ئه وهى يارمه تيتان بدهن).

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (٢٤)

جا به دنيا ييه وه ناتوانن (ئهم كاره) بكن و ناشيكن، بويه خو تان بپاري زن له ناگريك كه
سوته مهنه كهى (لاشهى) ئاده ميزادو به رده كانن، (ئهم ناگره) ئاماده كراوه بۆ بيباوه ربه كان.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا
مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِّزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأْتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ
وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٥)

مرگينيش بده به وان هى باوه رپيان هيناوه و كرده وهى چاكيان كردووه، بۆ ئه وان چه ند
به هه شتيك هه ن، كه چه ندين رپوباريان به بندا ده روات، هه ركاتي ك بژيوه كيان له و به رپوبومانه
پيدرا، ده ليين: ئه وه ئه و به رپوبومانه ن كه پيشتر له دنيا دا له لايه ن په روه ردا گاره وه وه كو بژيوى
پيمان درا بوبون، (خزمه تكارانى به هه شتيش) جو رى نايابيان له شپوهى ئه و ميانه دا بۆ ده هينن و
(پييان ده ليين: ئه م به رپوبومانه ته نها په نگه كانيانيان به وان هى ژيانى دنيا ده چن و تامه كانيان
زور خو شترن)، له و به هه شته شدا هاوسه رى پاك و خاوينيان بۆ هه ن و، تيشيدا نه مرن.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ

به راستى خوا شه رم ناكات له وهى ميشوله يه ك يان ئه و گيانه وه ره بچو كهى سه رپيشتى
ميشوله كه به نمونه بينيته وه، جا ئه وان هى كه باوه رپيان هيناوه تيده گه ن (كه ئه و نمونه يه)
راستيه كه له لايه ن په روه ردا گاريانه وه...

(ليره دا رپوون كرده وه يه كى زانستى هه يه، گه وره يى و تواناو ده سه لاتى په روه ردا گارمان بۆ
ده رده خات، كه مرو ف ليى بى ناگايه، ئه ويش ورده كاريه كانى دروست كردنى ميشوله يه، يان

ورده کاریه کانی دروستکردنی ئه و جانه وهره بچوکه یه که له سه ر پشتی مئشوله که یه، بویه دروستکه ره که ی به شهرمی نازانیت وه کو نمونه بیان هینتیه وه بۆ تواناو ده سه لاتی خوی، زانست ئه وه ی سه لماند له سه ر پشتی مئشوله جانه وه ریکی زۆر بچووک ده ژیه ت چاوی ئاده میزاد نایبینیت، مئشوله ش به م بچوکیه ی خویه وه، له سه ریدا (۱۰۰) سه د چاوی هه یه، له ده میدا (۴۸) ددانی هه یه، له ناو بۆشایی له شیدا (۳) دلّی هه یه، له ناو نوکه تیژه که یدا (۶) چه قوی تیژی هه یه هه ری که یان کاری تایبه تی خوی هه یه، له هه ر ته نیشتیکیه وه (۳) بالّی هه یه، به هوی ئامیریکه وه ده توانیت له تاریکایه کاندایه رنگی پیستی ئاده میزاد به په رنگی مۆر ببینیت، به هوی ئامیریکه وه ده توانیت شیکردنه وه ی خوین بکات، له به ره وه ی هه مو جو ره خوینیک نامزیت، به هوی ئامیریکه وه ده توانیت خوین شل بکاته وه، هه تا به ئاسانی به ناو نوکه تیژه باریکه که یدا بیمزیت، به هوی ئامیریکی بۆنکردنه وه ده توانیت له دووری (۶۰) کم بۆنی ئاره قه ی ئاده میزاد بکات، به هوی ئامیریکه وه ده توانیت ئه و شوینه سپ بکات که ده رزیه که ی لیده دات، بۆنه وه ی ئاده میزاده که هه ست نه کات هه تا خوینه که ی ده مزیت، ئه و ئازاره که مه ش که هه یه نازاری پیوه دانه که نیه به لکو نازاری خوین مژینه که یه). * (۴)

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا

﴿... به لام ئه وانه ش که بیاوه رپوون ده لّین: خوا مه به سستی چه (به هینانه وه ی) ئه م نمونه یه؟...﴾

يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ (۲۶)

﴿... (خوا به هینانه وه ی ئه م نمونه یه) خه لکانیکی زۆری پی گومرا ده کات و، پیگای راستیش نیشانی خه لکانیکی زۆر ده دات، (به هینانه وه ی ئه م نمونه یه ش)، ته نها ئه وانه گومرا ده کات که له پیگه ی راست لایانداوه﴾

جا په ره ردگار له باسی ئه وانه ی که له پیگه ی راست لایانداوه ده فه رموویت:

الَّذِينَ يَنْفُسُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۲۷)

﴿ئه وانه ی که په یمانی خوا هه لده وه شیننه وه دوا ی په یمان به ستنه که و، ناهیلن (مه به سته که ی) بگاته مه رامو، له زه ویشدا خراپه کاری ده کهن، ئه وانه بۆخویان له زه ره رمه نده کاندن﴾

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمَيِّنْكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (۲۸)

﴿چون بیباوه‌پی ده‌کن به‌خوا، له کاتی‌کا ئیوه مردووبون، جا ئه و زیندوی کردنه‌وه، ئینجا جاریکی تر ده‌تانم‌رینیت و پاشان زیندووتان ده‌کاته‌وه، ئینجا بۆلای ئه و ده‌گه‌پینه‌وه؟﴾.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٢٩)

﴿ئه و خواجه‌یه هه‌موو ئه‌وشتانه‌ی بو ئیوه دروست‌کردوون که له‌زه‌ویدان، ئینجا مه‌به‌ستی (دروست‌کردنی) ئاسمانه‌کانی گرت‌ه‌به‌رو، کردنی به‌حه‌وت ئاسمان و، زانیاریشی له‌سه‌ر هه‌موو شتی‌ک هه‌یه﴾. * (٥)

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ (٣٠)

﴿ئه‌وه‌ش بینه‌وه‌بیر﴾ که په‌روه‌ردگاری تو به‌فریشته‌کانی گوت: من له‌زه‌ویدا جینیشینی‌کم بو‌خۆم داناوه، (فریشته‌کان) گوتیان: خواجه‌ئو که‌سه‌ی تیدا داده‌نیی که خراپه‌کاری ده‌کات و خوینی تیدا ده‌پژیت؟ ئیمه‌ش پاک و بی‌گه‌ردی و ستایشی تو ده‌که‌ین و پێزو پیرۆزی ده‌ده‌ین به‌تو (ئیمه‌شایسته‌ترین به‌ئهرکه)، (خوا) فه‌رموی: ئه‌وه‌ی من ده‌یزانم ئیوه‌ نایزانم﴾.

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٣١)

﴿خواش ناوی هه‌موو شته‌کانی فی‌ری ئاده‌م کرد، ئینجا ئه‌و شتانه‌ی نیشانی فریشته‌کانداو گوتی: ئه‌گه‌ر ئیوه‌ راست ده‌کن (که‌شایسته‌ترن)، ناوی هه‌موو ئه‌و شتانه‌م پێراپه‌گه‌یه‌نم﴾.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ (٣٢)

﴿فریشته‌کان﴾ گوتیان: بی‌گه‌ردی بو تو خواجه، ئیمه‌هیچ زانستی‌کمان نیه، مه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی که تو فی‌رت کرد‌بین، به‌راستی تو‌ی زاناو کار‌دروستی﴾.

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ (٣٣)

﴿په‌روه‌ردگار﴾ فه‌رموی: ئه‌ی ئاده‌م، ناوه‌کانیان پێ‌راپه‌گه‌یه‌نه، کاتی‌ک ئاده‌م ناوه‌کانی پێ‌راپه‌گه‌یان، په‌روه‌ردگار (به‌فریشته‌کانی) فه‌رمو: ئایا به‌ئیه‌وه‌ نه‌گوت من نه‌یانی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ده‌زانم، به‌وه‌ش ده‌زانم که ئیوه‌ به‌ئاشکرا ده‌رتان ده‌بێ‌وی، به‌وه‌ش که ده‌تان شارده‌وه؟﴾.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (٣٤)
 ﴿نهوش بینه وه بیر) که به فریشته کامان گوت: کرنوش بهرن بو ئادهم، هه موویان کرنوشیان
 برد، ته نها ئیبلیس نه بیت، گوئی پینه داو خوی به گوره زانی و له بیباوه ره کان بوو. ﴿
 وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ
 فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ (٣٥)

﴿گوتیشمان: ئه ی ئادهم خۆت و هاوسه ره که ت نیشته جیین له به هه شتداو، له به رووبومه که شی
 بخۆن به بی قه دهغه، چۆنتان ئاره زوو لئییهو، له وداره ش نزیك مه که ونه وه، چونکه (به نزیك
 که وتنه وه تان له و داره) ده چنه پیزی سته مکارانه وه. ﴿* (٦)
 فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ
 ﴿بۆیه شه بیتان (له تۆله ی سزادانه که ی)، ئه وانى هه لخلیسکاندو به ده رینان له و (خۆشیانه ی که
 له ناو به هه شت) تییدا بوون.... ﴿.

وَإِذْ قُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ (٣٦)
 ﴿.... (که له به ری داره که شیان خوارد) پیمان گوتن: برۆنه خواری (له به هه شت، به شیوه یه ک)
 هه ندیکتان بو هه ندیکی ترتان ده بن به دوژمنو، له زه ویشدا تا ماوه یه کی دیاریکراو ئارامگرتنو
 خۆشی و تام وله زه تان بۆه یه. ﴿* (٧)

فَتَلَقَىٰ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (٣٧)
 ﴿ئادهم (به شیمان بوو له وه ی که کردی)، بۆیه له لایه ن په روهردگاریه وه چه ند وشه یه کی
 پیگه یشت (بۆئه وه ی پییان بپاریته وه)، جا (به هۆی ئه م پارانه وه وه) خوا لئی خۆشبوو، به راستی
 ئه وه ئه و خوایه یه که لیبوردو خاوه ن به زه ییه. ﴿.

فَلَمَّا اهْبَطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَأَمَّا يَا تِبْتِكُمْ مَنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ (٣٨)

﴿(له تۆله ی ئه و بیفه رمانیه ش که کردیان)، گوتمان: هه مووتان له به هه شت برۆنه خواری،
 ئه گه ر له لای منه وه ری نیشاندا نیکتان بۆهات، ئه وا ئه وانیه ی په یه وی ری نیشاندا نه که ی من
 ده که ن هیه مه ترسیه کیان له سه ر نیه و ئه وان خه فه تبار نابن. ﴿.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٣٩)

﴿توانه‌ش که بیباده‌پرپون و به‌لگه و نیشانه‌کانی نیمه‌یان به درو هینایه‌وه، توانه له هاورپییانی ناگرنو، به نه‌مری تیایدا ده‌مینه‌وه﴾.

﴿گوتمان: هه‌مووتان له به‌هشت برپونه خواری﴾: واته: هه‌ر ئاده‌م و هه‌وا نه‌بوون له به‌هشت خزانه‌خواری، (جمیعاً) هه‌ره‌موویان ده‌گریته‌وه هه‌رچی له به‌هشتدا بووه له ئاده‌میزادو فریشته و جندوکه و ئازله‌و زینده‌وه‌رو پیکه‌اته‌کانی که پیویست بوون بۆ ژییانی سه‌رزه‌وی، ﴿بۆمان ناردرنه‌ خواری له ئازله‌که‌کان هه‌شت دانه‌ی نیرو می﴾ (نایه‌تی (٦) سوورپه‌تی (الزمر))، ﴿له مه‌ر هه‌ردووک دانه‌ نیرو میکه‌و، له بزنیش هه‌ردووک دانه‌ نیرو میکه‌و﴾، ﴿له حوشت‌ریش هه‌ردووک دانه‌ نیرو میکه‌و، له مانگاش هه‌ردووک دانه‌ نیرو میکه‌و﴾ (نایه‌تی (١٤٣) و (١٤٤) سوورپه‌تی (الانعام))، ئه‌و به‌رده‌ ره‌شه‌ش که له سوچی که‌عه‌ب دانه‌راوه له به‌هشته‌وه هینرایه‌ خواره‌وه، بۆ زانینی کاته‌کان و دیاریکردنی به‌ری خوره‌لات و خورئاوای گۆی زه‌وی، له به‌ره‌وه‌ی ئه‌م به‌رده له پیکه‌اته‌کانی به‌هشته‌وه له به‌هشتیشدا کات نیه، چونکه ژیانه‌که‌ی نه‌میه‌وه له دایک‌بوون و مردنی تیدانیه، شوینی ئه‌م به‌رده دیاریکردنی شوینی هیلی سفری درژیی گۆی زه‌ویه، ئه‌م به‌رده بۆ یه‌که‌مجار له لایه‌ن ئیبراهیم و ئیسماعیل‌وه له شوینی دیاریکراوی خۆی دانه‌را، دواتر که که‌عه‌ب داروخا، له سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ردا (سلاوی خوی لیبت) به‌رده‌که له شوینی دیاریکراوی خۆی دانه‌رایه‌وه.

(پیغه‌مبه‌ر (سلاوی خوی لیبت) فه‌رمووی: (خوا به‌رده‌ ره‌شه‌که‌ی له به‌هشته‌وه هینایه‌خواره‌وه، زۆر سپی تر بوو له شیر، تاوانه‌کانی ئاده‌میزاد ره‌شیان کرد). * (٨) يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أَوْفٍ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ (٤٠)

﴿ئه‌ی نه‌وه‌کانی ئیسرائیل (ئه‌ی نه‌وه‌کانی یه‌عقوبی کورپی ئیسحاق))، یادی ئه‌و نازونیمه‌تانه‌ی من بکه‌نه‌وه که ئیوه‌م پی نازونیمه‌تدار کردو، وه‌فاداریش بن به‌ واده‌وه په‌یمان‌کانم (که له‌گه‌ل من به‌ستوتانه))، منیش وه‌فادار ده‌بم به‌ واده‌وه په‌یمان‌کانی ئیوه (که له‌گه‌ل ئیوه به‌ستومه‌وه)، نه‌که‌ن له‌من زیاتر له‌که‌سی تر بترسن﴾.

وَأْمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أُولَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَانقُونِ (٤١)

﴿ئه‌ی نه‌وه‌کانی ئیسرائیل))، ئیوه‌ش باوه‌رپینن به‌و قورئانه‌ی من ناردرومه‌ته‌ خواره‌وه، که پشتیوانی راستگویی لیده‌کریت له‌و کتیبانه‌دا که لای ئیوه‌ن (ته‌ورات و ئینجیل))، واشمه‌که‌ن که

یه که م بیباوه پرن به و کتیبه و، (مامه له و) کرپن و فروشتنیش به به لگه و نیشانه کانی منه وه مه کن (له به رانه بر ده سکه و تنی) نرخیکی که م و، له سزای منیش خوتان بپارینن.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۴۲)

﴿نه ی نه وه کانی ئیسرائیل﴾، راستی و ناراستیه کانیش تیکه له به یه کتری مه کن و، راستیه کان مه شارنه وه و، ئیوه ش چاک ده زانن (که نه م قورئانه له لایه ن خواوه نیرواوه ته خواره وه و محه مدیش ره وانه کراوی خواجه) ﴿* (۹)

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ (۴۳)

﴿نه ی نه وه کانی ئیسرائیل﴾، نویژه کانیشتان به جبیبینن و زه کات بده ن و، نویژه کانتان له گه له نه وانه دا بکن که به کومه له نویژه کانیان ده کن.

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ ثَلَاثُونَ لَقَدْ تَعْلَمُونَ (۴۴)

﴿نه ی نه وه کانی ئیسرائیل﴾، ئایا ئیوه فه رمان به خه لکی ده کن به چاکه کردن و، خوشستان له بیرده چیته وه؟ (له کاتیکدا که) ئیوه ته ورات ده خویننه وه و (ده زانن چی تیدایه ده رباری سزای نه وانه ی له فه رمانه کانی خوا یاخی ده بن)، جا ئایا ئیوه عاقل نابن؟

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ (۴۵)

﴿پشتیشتان به پشودریژی و (نه نجامدانی) نویژه کان ببه ستن، به راستی نه م کاره کاریکی یه کجار گه وره و گرانه، مه گه ر (گه وره یی و گرانی نه و کاره) له سه ر نه وانه نه بییت که ملکه چن بو فه رمانه کانی په روه ردگاریان.

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنْتُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (۴۶)

﴿نه و ملکه چانه ی که دلنیا ن له وه ی به دیداری په روه ردگاریان ده گه ن و، (نه وان باوه ری ته و اویشیان هه یه به وه ی که) بۆلای په روه ردگاریان ده گه پینه وه.

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ كُنْتُمْ كُفْرًا فَضَلَّكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (۴۷)

﴿نه ی نه وه کانی ئیسرائیل، یادی نازونیمه ته کانی من بکه نه وه که ئیوه م پی نازو نیعمه تدار کردو، منیش (له سه رده می ئایینی خوتاندا) پله و پایه ی ئیوه م به رزتر کردبووه به سه ر جیهانیانی سه رده می خوتاندا.

وَأَتَقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ (۴۸)

﴿خوشتان بپاریزن له پوژیک که که س فریای که س ناکه ویت به هیچ شتی و، هیچ پارانه وه یه کیشی تیدا قبول ناکریت و، هیچ بار راستکردنه وه یه کیشی تیدا وهرناگیریت (به وهی هه رچی هه یه تی بیکات به قوربانی خوئی به رانبر به وهی له سه ختی نه و پوژه بزگاری بییت) و، نه وانه پشتیوانیشیان لی ناکریت﴾. * (۱۰)

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ (٤٩)

﴿نه وهش بیننه وه بیر) که بزگاران کردن له دست فیرعه ون و پهیره وه کانی، که خراپترین سزایان پی ده چه شتن، کورپه نیرینه کانی ئیوه یان سه رده بپین و میینه کانیشان له ژیاندا ده هیشتنه وه و، له (کاره ساته ش) که به سه رتان هات، په ندو تاقیکردنه وه یه کی یه کجار گه وره هه یه له لایه ن په روه ردگارتانه وه﴾. * (۱۱)

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (٥٠)

﴿نه وهش بیننه وه بیر) که (ناوی) ده ریامان بو له تکردن و بزگاران کردن (له دست فیرعه ون و دارو ده سته که ی، به په رینه وه تان بو نه و به ری ناوه که) و، (له ویشه وه) که ئیوه ته ماشاتان ده کرد، (به به رچاوی ئیوه وه) فیرعه ون و دارو ده سته که یمان له ناودا خنکاندن (به تیکه له کردنه وهی هه ردوک به ری ناوی ده ریاکه)﴾.

دوای نه وهی گه لی ئیسرائیل پوژی عاشورا (۱۰ی محرم) له دست فیرعه ون بزگاریان بو، له گه له موسا (سلامی خدای لیبت) به ره و خاکی پیروژ گه رانه وه، له و پوژه وه هه تا ئیستاش نه و پوژه له لای خاوه نباوه ره کان پوژیکی پیروژو پیزداره به تاییه تیش که شه هیدبونی ئیمامی حسین (په زای خدای لیبت) ده که ویتنه هه مان پوژه وه.

وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ (٥١)

﴿که واده ی چل پوژیشمان به موسادا (بو ناخافتن له گه لیدا)، جا له دوای موسا ئیوه گویره که په رستیتان پهیره وی کرد، ئیوه سته مکاریش بوون (به هوئی نه و گویره که په رستیه ی که کردتان)﴾.

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٥٢)

﴿پاشان له دوای نه م کرده وه یه تان، لیبوردمان پیدان، به لکو (به و لیبوردمه) سوپاس و ستایشی (په روه ردگار) بکن﴾.

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (٥٣)

﴿به‌و‌ه‌ش بی‌ن‌ه‌و‌ه بی‌ری خ‌و‌ت‌ان) ک‌ات‌یک‌ که ک‌ت‌یب‌ه‌که (ت‌ه‌و‌رات) و ج‌یا‌که‌ر‌ه‌و‌ه‌ی ر‌اس‌ت‌ی‌و ن‌ار‌اس‌ت‌ی‌م‌ان ب‌و م‌و‌س‌ا ه‌ی‌ن‌ا، ب‌ه‌ل‌کو (ب‌ه‌ه‌و‌ی ن‌ه‌م ک‌ت‌یب‌ه‌و‌ه) بی‌ن‌ه‌س‌ه‌ر ر‌ی‌گ‌ه‌ی ر‌اس‌ت‌.﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لَكُمْ ظِلْمٌ أَنْفُسِكُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ بِالْعِجْلِ فَتَوْبُوا إِلَى بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِيكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (٥٤)

﴿ک‌ات‌یک‌ م‌و‌س‌ا‌ش ب‌ه‌ گ‌ه‌ل‌ه‌که‌ی خ‌و‌ی گ‌و‌ت: ن‌ه‌ی گ‌ه‌ل‌ه‌که‌م ن‌ی‌و‌ه س‌ت‌ه‌م‌ت‌ان ل‌ه‌ خ‌و‌ت‌ان ک‌رد (ب‌ه‌و‌ه‌ی گ‌و‌ی‌ر‌ه‌که پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ی‌ت‌ان گ‌رت‌ه‌ب‌ه‌ر)، ج‌ا د‌ا‌و‌ای ل‌ی‌ب‌و‌رد‌ن ل‌ه‌ پ‌ه‌ر‌و‌ه‌ر‌د‌گ‌ار‌ت‌ان ب‌که‌ن، ل‌ه‌ل‌ای پ‌ه‌ر‌و‌ه‌ر‌د‌گ‌ار ب‌و‌ن‌ی‌و‌ه و‌ا‌چ‌اک‌تر‌ه خ‌و‌ت‌ان ب‌ک‌و‌ژن، ب‌ه‌ر‌اس‌ت‌ی پ‌ه‌ر‌و‌ه‌ر‌د‌گ‌ار ن‌ه‌و‌خ‌و‌ای‌ه‌ی ل‌ی‌ب‌و‌ر‌د‌ه‌و خ‌ا‌و‌ه‌ن ب‌ه‌ز‌ه‌ی‌ی‌ه‌.﴾

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذْنَاكُم بِالصَّاعِقَةِ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (٥٥)

﴿ک‌ات‌یک‌ی‌ش که گ‌و‌ت‌ت‌ان ن‌ه‌ی م‌و‌س‌ا، ب‌ا‌و‌ه‌ر ب‌ه‌ت‌و‌ن‌ا‌که‌ی‌ن ت‌ا ب‌ه‌ ن‌ا‌ش‌ک‌را ب‌ه‌ چ‌ا‌وی خ‌و‌م‌ان خ‌وا ن‌ه‌ب‌ی‌ن‌ی‌ن، ج‌ا گ‌ر‌م‌ه‌و ن‌ا‌گ‌ر‌یک‌ ل‌ه‌ ن‌ا‌س‌م‌ان‌ه‌و‌ه ن‌ی‌و‌ه‌ی گ‌رت‌ه‌و‌ه، ن‌ی‌و‌ه‌ش ت‌ه‌م‌ا‌ش‌ا‌ت‌ان د‌ه‌ک‌رد (چ‌و‌ن ن‌ه‌م گ‌ر‌م‌ه‌و ن‌ا‌گ‌ر‌ه ی‌ه‌ک ل‌ه‌ د‌و‌ای ی‌ه‌کی ن‌ی‌و‌ه‌ی ب‌ه‌ل‌اد‌ا د‌ه‌ه‌ی‌ن‌ا‌و ل‌ه‌ ن‌ا‌وی د‌ه‌ب‌رد‌ن).﴾

ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٥٦)

﴿پ‌ا‌ش‌ان ل‌ه‌ د‌و‌ای م‌رد‌ن‌ه‌که‌ت‌ان ز‌ی‌ن‌د‌و‌و‌م‌ان ک‌رد‌ن‌ه‌و‌ه، ب‌ه‌ل‌کو(ب‌ه‌ه‌و‌ی ن‌ه‌و‌م‌رد‌ن‌ه‌ت‌ان‌ه‌و‌ه که ب‌ه‌چ‌ا‌وی خ‌و‌ت‌ان ب‌ی‌ن‌ی‌ت‌ان) س‌و‌پ‌اس‌و‌س‌ت‌ا‌ی‌ش‌ی پ‌ه‌ر‌و‌ه‌ر‌د‌گ‌ار ب‌که‌ن.﴾

وَوَضَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْعَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى كَلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (٥٧)

﴿س‌ی‌ب‌ه‌ر‌ی‌ش‌م‌ان ب‌ه‌س‌ه‌ر‌د‌ا ه‌ی‌ن‌ان ب‌ه‌ه‌و‌ی ه‌ه‌و‌ر‌ه‌ک‌ان‌ه‌و‌ه، گ‌ه‌ز‌و‌و‌ب‌ا‌ل‌ن‌د‌ه‌ی س‌ه‌ل‌و‌ا‌ش‌م‌ان (ل‌ه‌ ن‌ا‌س‌م‌ان‌ه‌و‌ه) ب‌ه‌س‌ه‌ر‌ت‌ان‌د‌ا ه‌ی‌ن‌ای‌ه‌ خ‌و‌اری، (ب‌ی‌ش‌م‌ان گ‌و‌ت‌ن:) ل‌ه‌ ش‌ت‌ه‌ ب‌ه‌ت‌ام‌و ل‌ه‌ز‌ه‌ت‌ه‌ک‌انی ن‌ه‌و‌ ب‌ژ‌ی‌و‌ی‌ه ب‌خ‌ون‌ که پ‌ی‌م‌ان د‌اون، (که‌چ‌ی ب‌ی‌ن‌م‌ه‌ک ب‌و‌ون ب‌ه‌ ن‌از‌و ن‌ی‌ع‌م‌ه‌ت‌ه‌ک‌انی خ‌وا)، ن‌ی‌م‌ه‌ش س‌ت‌ه‌م‌م‌ان ل‌ی‌ن‌ه‌ک‌رد‌ن، ب‌ه‌ل‌کو ن‌ه‌وان س‌ت‌ه‌م‌ی‌ان ل‌ه‌خ‌و‌ی‌ان ک‌رد.﴾

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَتَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ (٥٨)

﴿ک‌ات‌یک‌ی‌ش پ‌ی‌م‌ان گ‌و‌ت‌ن: ب‌چ‌ن‌ه‌ن‌ا‌و ن‌ه‌و‌ گ‌و‌ن‌د‌ه‌و‌ه، ج‌ا ب‌خ‌ون‌ ل‌ه‌و‌ه‌ی که ت‌ی‌د‌ی‌ای‌ه‌ت‌ی ب‌ه‌ب‌ی‌ق‌ه‌د‌ه‌غ‌ه چ‌و‌ن‌ت‌ان ن‌اره‌ز‌و‌ب‌و‌و، ب‌ه‌ ک‌ر‌ن‌و‌ش ب‌ر‌د‌ن‌ی‌ش‌ه‌و‌ه ب‌چ‌ن‌ه‌ن‌ا‌و د‌ه‌ر‌گ‌اک‌ه‌و‌ه‌و، ب‌ل‌ی‌ن: (خ‌و‌ای‌ه) ب‌اری

سه‌رشانمان ئاسانکه، له هه‌له‌و تاوانه‌کانتان ده‌بوورمو، پاداشتی زیاده‌ش ده‌دهین به چاکه‌کاره‌کان. ﴿

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (٥٩)

﴿جا ئه‌وانه‌ی سه‌همیان کرد، ئه‌و وێرده‌یان گۆری که پێیان گوترابوو، بۆیه ئیمه‌ش سزایه‌کمان له ئاسمانه‌وه هێنایه خواره‌وه به‌سه‌ر ئه‌وانه‌دا که سه‌همیان کردبوو، به‌وه‌ی که له ڕێگه‌ی راست لاینده‌دا.﴾

وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ كُلُوا وَاشْرَبُوا مِن رِّزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْنُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (٦٠)

﴿که موساش (داوای) ئاودێرانی کرد بۆ گه‌له‌که‌ی، ئیمه‌ش پێمان گوت: به‌گۆچانه‌که‌ت له‌وه‌ ڕاکێشه، (که موسا گۆچانه‌که‌ی له‌به‌رده‌که‌ ڕاکێشا)، له‌به‌رده‌که‌وه‌ دوازه‌کانیاو ته‌قینه‌وه، به‌دلنیا‌یه‌وه‌ هه‌موو‌خه‌لکی (هه‌ر به‌ره‌بابێک له‌ نه‌وه‌کانی ئیسرائیل) شوینی ئاوخواردنه‌وه‌ی خۆی پێزانی، (پێشمان گوتن:) بخۆن و بخۆنه‌وه‌ له‌وه‌ بژێویه‌ی که‌ خوا پێداوون، گێره‌شێوینیش مه‌که‌ن له‌ زه‌ویدا (به‌شێویه‌ک که) تێکده‌ر بن.﴾

وَإِذْ قُلْنَا يَا مُوسَىٰ لَنْ نُصِبرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُثْمِتُ الْأَرْضُ مِن بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَّا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ (٦١)

﴿کاتیکیش که گوتتان: ئه‌ی موسا خۆمان ڕاناگرین له‌سه‌ر یه‌ک جو‌ر خواردن، جا داوامان بۆ بکه‌ له‌ په‌روه‌ردگارت ئه‌وانه‌مان بۆبێنیته‌ ده‌ری (له‌ زه‌وی)، له‌وانه‌ی که‌ زه‌وی ده‌یانرۆینێ، له‌ سه‌وزه‌که‌ی و خه‌یاره‌که‌ی و گه‌نمه‌که‌ی و نیسه‌که‌ی و پیوازه‌که‌ی، موسا فه‌رمووی: ئایا ئێوه شتێک ده‌گۆرپه‌وه‌ که‌ چاک و به‌که‌لکه‌ به‌ شتێک که‌ که‌لکیکی که‌می هه‌یه‌؟ بپۆنه‌ خوارێ بۆ ولاتی میسر ئه‌وه‌ی که‌ داواتانکرد له‌وێ ده‌ستتان ده‌که‌وێت، (له‌ لایه‌ن په‌روه‌ردگاریشه‌وه‌) زه‌لیلێ و داماوایان به‌سه‌ردا سه‌پێنراو، تووشی ڕقیک بوونه‌وه‌ له‌لایه‌ن خواوه‌، به‌وه‌ی که‌ ئه‌وان بپیاوه‌ریان ده‌نواند به‌ به‌لگه‌و نیشانه‌کانی خواو، پێغه‌مبه‌ره‌کانیان ده‌کوشتن به‌بێ ئه‌وه‌ی هه‌یچ مافیکیان به‌سه‌ریانه‌وه‌ هه‌بیت، ئه‌ویش به‌هۆی ئه‌وه‌ی که‌ یاخی بوون و ده‌ستدریژیان ده‌کرد.﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٦٢)

﴿به پراستی نه وانهی باوه رپان هیناوه به پهروه دگاریان (له گه ل و نه ته وه کانی پیښوو)، نه وانه ش (که له سرده می خوین) له سره ئایینی موسابوونو، نه وانه ش (که له سرده می خوین) له سره ئایینی عیسابوونو، صابئه کان (که له سرده می خوین په پره وی یه حیای کوری زه که رپایان ده کرد)، هه ریه کیک له وانه له کاتی خویدا باوه پری هینابیت به خواو پوژی دوی و کاری چاکه ی کردبیت، نه وانه پاداشتیان له لای پهروه دگاریان هه یه و هیچ ترسیان له سره نییو و نه وان خه فته تباریش نابن﴾.

سه لمانی پاک (په زای خوی لیبیت) ماوه یه کی زور له سره ئایینی مه سیح بوو، شاره زاییه کی زوری هه بوو له ئایینه که دا، نیشانه کانی پیغه مبه رایه تی محمه دی ده زانی به پیی نه و زانستانه ی که له ئینجیل فیریان ببوو، بویه کاتیک محمه دی بینی باوه پری پیهینا، ده شیزانی نه م راستیانه هه موویان له ئایینه کانی پیش ئیسلامیشدا پوونکراونه ته وه، بویه ده رباره ی چاره نویسی نه و گه ل و نه ته وانه پرسپاری له پیغه مبه ر (سلاوی خوی لیبیت) کرد، پهروه دگاریش به نایه ته که ی سره وه وه لایمی دایه وه.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (٦٣)

﴿کاتیکش که په یمانان لیوه رگرتن (به وه ی په پره وی موساو ته ورات بکن)، چپای (طور) یشمان به سرده ا به زکردنه وه، (جا پیمان گوتن): نه وه ی که پیمان داون له (ته ورات و له ئایین) به توندی بیگرنو، نه وه ی که تییدایه تی (به به رده وومی) بیخویننه وه، به لکو خوتان ده پارین (له برق وقینی خوا)﴾.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٦٤)

﴿پاشان له دوی نه وه ی (په یمانه که تان به ست)، پشتتان تیکرد، نه گه ر زیاده ی چاکه کاری به زه یی خوا نه بایه به سره تانه وه، نه وانه یوه له زهرمه نده کان ده بوون﴾.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (٦٥)

﴿به دناییه وه ئیوه له نیو خوشتاندا به وانه تان زانی که پوژی شه ممه ده ستریزیان کردو (لایاندا له فرمانی من)، نیمه ش پیمان گوتن: ببن به مبه مونی رسوا﴾.

(یه کیک له برپگه کانی ئەم په یمانه ی که خوا له گه ل جووله که کان به سستبوی ئەوه بوو که جووله که کان هه موو پوژیکسی شه ممه خه ریکی خوا په رستی بن و ئیش و کار نه که ن، جا له به رته وهی ئیشوکاری جووله که کان ماسی گرتن بوو، پاشان خوا فه رمانی به ماسیه کان کرد که پوژانی شه ممه له که ناری ده ریا که کو ببنه وه بوئه وهی جووله که کانی پی تا قیباته وه، ئایا له به ئینه که یان په شیمان ده بنه وه یان نا؟ جووله که کانیش که سه یریان کرد له جیاتی هه موو پوژه کان ماسیه کان پوژانی شه ممه دینه که ناری ده ریا که و ئه وانیش په یمانیان داوه به خوا که پوژانی شه ممه پاو نه که ن، ئەدی چی بکه ن بوئه وهی خواش پازی بکه ن و پاوه که شیان له دست نه چیت؟ بویه بریاریندا پوژانی شه ممه که ماسیه کان ده هاتنه که ناره کانه وه ئه وانیش ده چون له ودیوی ماسیه کانه وه تو ره کانیان داده نایه وه و جییان ده هیشتن بو پوژی دوا یی، به م پییه وایان داده نا که شه ممه پاویان نه کردوه و داوا کاریه که ی په روه ردگاریان به جیه ئناوه و یه که شه ممه ش به روه بوومی پوژی شه ممه یان کو ده کرده وه و داها ته که یان له دست نه ده چوو. ئەم پوونکردنه وه یه له ته فسیره کانی / الطبری، القرطبی، البغوی، فتح القریب، وه رگراوه).

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ (٦٦)

﴿ئهو به مه یمون کردنه شیانم کرده په ندیک بو ئه وانه ی له وزه مانه دا له ناو پووداوه که دا بوونو بو ئه وانه ش که به دوا ی پووداوه که دا دینو، ئاموژگاری کردنیش بیت بو ئه وانه ی خو یان ده پارینن (له تو ره یی خوا)﴾.

له سه رده می موسادا (سه لامی خوی لبیت) که سیک کوژرا، داوایان له موسا کرد بو یان ئاشکرا بکات که کی کوشتویه تی، په روه ردگاریش ئه و دیمانیه یان به م شیوه یه بو ده گپریته وه:
وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقْرَةً قَالُوا أَنْتَحِدْنَا هَذَا هَذَا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ (٦٧)

﴿ئه وه ش بیننه وه بیرى خو تان) که موسا به نه ته وه که ی خوی گوت: به راستی خوا فه رمانتان پیده کات مانگایه که سه ربرپن، (نه ته وه که ی) گوتیان: ئایا گالته مان پیده که ی؟ (موسا) گوتی: خو م له په نای خوا ده گرم له وهی بچه ریزی نه زانه کانه وه﴾.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بَكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فافعلوا ما تؤمرون (٦٨)

﴿(که زانیان موسا گالته یان له گه ل ناکات) گوتیان: داوامان بو بکه له په روه ردگاره که ت بو مان پوون بکاته وه ئه و مانگایه چو ن بیت؟ (موسا) گوتی: خوا ده فه رمووی: ئه و مانگایه

مانگایه که به سالدا نه چووبی، نه وه هاش بیټ که لی نه گرتبیټ، تمه نه که ی له و نیوانانه دا بیټ، (ئیتر نه وه نده پرسیار مه که نو) نه وه ش که (له لایه ن خواوه) فه رمانتان پیده کریټ جیبه جی بیټ بکن) * (۱۲)

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْثُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَّوْثُهَا تَسُرُّ النَّاطِرِينَ (٦٩)

﴿نه ته وه که ی﴾ گوتیان: داوامان بو بکه له په روه ردگار که ت بو مان پوون بکاته وه نه و مانگایه په رنگی چونه؟ (موسا) گوتی: خوا ده فه رموی: مانگایه کی زهرده، په ننگه که ی بیگه رده سه رنجی ته ماشا که ران راده کیشیټ) * (۱۳)

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهُ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ (٧٠)

﴿نه ته وه که ی﴾ گوتیان: داوامان بو بکه له په روه ردگار که ت بو مان پوون بکاته وه نه و مانگایه چونه؟ به راستی (له بهر زوری مانگان) لیمان شیواوه، (نه گه ر نه وه مان بو پوون بیټه وه)، نه وایمه ش نه گه ر خوا مه یلی لیبیټ ده گه ی نه پیگه ی په وشه ن (بو نه نجامدانی کاره که) * .

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولَ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلِّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتُ بِالْحَقِّ فَدَبْحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ (٧١)

﴿موسا﴾ گوتی: خوا ده فه رموی: نه و (مانگایه) مانگایه که به ناسانی په ت ناکریټ (به ناسانی ملکه چ ناکریټ بو نه وه ی) زه وی بکیلیټ و، ناوډیری کشتوکالیش ناکات، بی عیب و یه ک په ننگه، (که گومانیان نه ما) گوتیان: نیستا به ته واوی راستیه که ت هینا (له لایه ن خواوه) و، مانگا که یان (هینا) سه ریانبړی و، خه ریکبو مانگا که نه هینن و سه ری نه برن (نه وه نده یان له خو یان گران کرد خه ریک بو مانگا که یان ده ست نه که ویټ و سه ری نه برن) * (۱۴)

(له سه ره تادا هه ر مانگایه کیان هینا با ده ستی ددها بو نه نجامدانی کاره که یان، به لام نه وه نده یان پرسیار کرد مانگا که چو ن بیټ و تمه نی چه ندبی و په رنگی چو نبیټ؟ کاره که یان له سه رخویان گران کرد، زور ماندووبوون هه تا نه و مانگایه یان ډوزیه وه، خوا وه نه که شی داوای نرخیکی زوری ده کرد، له بهر زوری نرخه که ی خه ریک بو مانگا که نه کړن و سه ری نه برن)، (بو نه م پوون کرد نه وه یه که لک له ته فسیری (الجالین) وه رگپراوه).

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ (٧٢)

﴿نه و کاته ش که که سیکتان کوشتبوو (به م هویه وه) ډوژمنایه تی و ناژاوه که و ته نیوتانه وه، نه وه ی که نیوه ده تا نشارده وه خوا ناشکرای کرد (کی پیاو کوژه که یه)﴾ * (۱۵)

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (٧٣)

﴿بویه پیمانگوتن: (گوشتی مانگا که گوشتی که سه مردوه که) له یه کتری بدن، به م شیوه یه خوا مردوه کان زیندووده کاته وهو به لگه ونیشانه کانی خویتان نیشان هدات، به لکو ئیوه ژيرو عاقل دهبین﴾.

لیردها بواریکی زانستی زور فراوان هیه، ئه ویش پیکهاته ی گوشتی مانگایه، که رۆلیکی کاریگری هیه له ناشکرکردنی تاوانه نهینیه کاند، به لام به هوی ئایه ته پیتیه کانی سه ره تای سورته که وه ریگمان لیگراوه بچینه ناو ئه و بابه ته وه، له تویژینه وه ی ئه م بابه ته دا ته نها ئه وه نده مان ریگه پیدراوه هه ندیک ره وشت و تاییه تمه ندی مانگامان بو ناشکرا بییت، که له گه ل ره وشت و تاییه تمه ندیه کانی ئاده میزاد تیکده که نه وه، که سه ره ئه نجام ده بیته هوی ئه وه ی گوشتی مانگا سه ره پراوه که جه سته ی که سه مردوه که بورژینیت و ده زگای ئاخافتن و بیستنه که ی به کاربخته وه و وه لامی ئه و پرسیارانه بداته وه که نهین و نادیارن له کوشته که یدا.

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشْفَقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (٧٤)

﴿پاشان له دوا ی ئه وه دله کانتان ره ق بوون، جا ره قی دله کانتان وه کو به رده کان یان زور ره قتر وایه، (به لگه ش بوئه وه) به راستی له ناو به رده کاند به ردی وا هیه سه رچاوه ئاوی ره وباره کانی لی هه لده قولیت و، به ردی واهیه له ت له ت ده بیته ئاوی لیدیته دهره وه و، به ردی واش هیه له به رزاییه وه له ترسی خوا هه لده دیریت، خواش بی ناگانیه به و کارانه ی که ئیوه ده یانکه ن﴾.

أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (٧٥)

﴿(ئه ی محمه دو شوینکه وته کانی)، ئایا ئیوه چاوتان له وه یه که ئه وانه باوه ر به ئیوه بکه ن؟ به دلنیا بییه وه ده سته یه ک له پیشینانی ئه وان، گو بیستی قسه کانی خوا ده بوون (له ته وراتدا)، پاشان دوا ی ئه وه ی که تئیده گه یشتن لایان هدا له راستیه که ی و، بوخوشیان چاکیان ده زانی (که ئه م کاره یان چه وته و لادانه له فه رمانی خوا)﴾.

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِعَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ (٧٦) أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ (٧٧)

﴿نه‌گه‌ر تووشی خاوه‌نباوه‌ره‌کانیش بووبان، ده‌یانگوت: ئیمه‌ش باوه‌رمان هی‌ناوه، کاتیک که (له‌ناو خو‌شیاندا) هه‌ندیکیان له‌گه‌ل هه‌ندیکی تریان کۆده‌بوونه‌وه، ده‌یانگوت: ئایا ئیوه به‌وه له‌گه‌لیان ده‌دوین که خوا بو ئیوه‌ی ئاوه‌لاو ئاشکراکردوو (له‌ته‌وراتدا ده‌رباره‌ی پیغه‌مبهرایه‌تی محمه‌د)، بوئه‌وه‌ی ئه‌وان ئه‌م باسه‌ بکه‌ن به‌ به‌لگه‌ دژی خو‌تان له‌لای په‌روه‌ردگارتان؟ (په‌روه‌ردگاریش پێیان ده‌لێت): جا ئایا ئیوه‌ عاقل‌ نابن (به‌وه‌ی واز له‌م کارانه‌ بێنن)؟ یان ئه‌وه‌تا نازانن که خوا به‌ هه‌موو ئه‌وشتانه‌ ده‌زانیت که ده‌یشارنه‌وه‌و ئه‌وانه‌ی که ئاشکراشیان ده‌که‌ن؟﴾

جا که پێیان ده‌لێت ئایا ئیوه‌ عاقل‌ نابن، په‌روه‌ردگار ئه‌گه‌ری عاقل‌ نه‌بوونه‌که‌یان ده‌گه‌ر پێنێته‌وه‌ بوئه‌وه‌ی که:

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيٍّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ (٧٨)

﴿له‌واندا خه‌لکی نه‌خوینده‌واریش هه‌ن، هیچ له‌ته‌ورات نازانن، مه‌گه‌ر (ئه‌وه‌ی که ئه‌وانه‌ ده‌لێن) ته‌نها درۆو شتی پرپو‌پو‌چه، له‌پاستیشدا ئه‌وان ته‌نها گومان ده‌به‌ن﴾.

قَوْلٍ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَتُرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا قَوْلٍ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ (٧٩)

﴿سزاو ئازار بوئه‌وانه‌ی نووسراویک به‌ده‌ستی خو‌یان ده‌نوسن و پاشان ده‌لێن: ئه‌وه له‌لای خواوه‌یه، بوئه‌وه‌ی نرخیکی که میان له‌مال و سامان ده‌ستکه‌وێت، جا سزاو ئازار بو ئه‌وان له‌و شته‌ی که ده‌سته‌کانیان نووسیویه‌تی‌ه‌وه‌و، له‌و ده‌ستکه‌وته‌ش که ده‌ستیان ده‌که‌وێت﴾.

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً

﴿گوتیشیان: ئیمه‌ ناگرمان ناگاتی، مه‌گه‌ر چه‌ند رۆژیکی ژمیروا نه‌بیت...﴾.

قُلْ أَتُحَدِّثُونَ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَىٰ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (٨٠)

﴿... (ئه‌ی محمه‌د)، پێیان بلێ: ئایا ئیوه‌ په‌یمانیکتان له‌ خوا وه‌رگرتوو (له‌م باره‌یه‌وه)؟ جا ئه‌گه‌ر وابیت، ئه‌وا خوا په‌یمانه‌که‌ی خو‌ی ناشکینێ، یان ئیوه‌ ده‌رباره‌ی خوا شتیک ده‌لێن که هیچ زانیارییه‌کتان له‌باره‌یه‌وه‌ نییه‌و (بو‌خۆتان به‌ناوی خواوه‌ هه‌لیده‌به‌ستن)؟﴾.

په روه دگار بؤ وه لامدانه وهی نه وانه ی که ته نها چنه د پوژیکیان بوخویان داناه له ناگری
دوزه خدا، ده فهرموویت:

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۸۱)

﴿نه خیر (وانیه وه کو ئیوه ده یلین که ناگرتان ناگاتی)، هه رکه سیک خراپه یه کی به دست
هینابیت و، کاریگری نه و تاوانه ش که کردوویه تی هه موو لایه کی لی گرتبیته وه و (تاوانه که
به سه ریدا زال بوویت)، به دلنیا ییه وه نه وانه هاوړپییانی ناگرن و به نه مری تیایدا ده میننه وه.﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۸۲)

﴿نه وانه ش که باوه رپیان هیناوه و کرده وه چاکه کانیا ن کردوون، له هاوړپییانی به هه شتن و به
نه مری تیایدا ده میننه وه.﴾

له گپړانه وهی باسی به نو ئیسرائیل خوا ده فهرموویت:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهََ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنْتُمْ
مُّعْرِضُونَ (۸۳)

﴿کاتیک په یمانی شمان له به نو ئیسرائیل وه رگرت که له خوا زیاتر که سی تر مه په رستن و
چاکه کاربن له گه ل دایک و باوک و خزمه کان و له گه ل هه تیوو هه ژاره کان و، شتی چاکه ش به خه لکی
بلین و، نو یژه کانیشتان به جیبهینن و، زه کات له مال و سامانه کانیشتان ده رکه ن، دواى نه وه
پشتتان له په یمانه که کرد، ته نها که مینه یه کتان نه بیت، دژایه تی که ریش بوون (له سه ر
هه لو یستی نه م خه لکه که مینه یه).﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِّن دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَسْهَدُونَ
(۸۴)

﴿کاتیک په یمانی نه وه شمان لیوه رگرتن خوینی یه کتر نه ریژن و یه کتری ده رنه که ن له سه ر مال و
خاکی خوتان، پاشان دانتان به و په یمانه دانا، بؤ خوشتان شایه دی ده دن له سه ر نه م دان
پیدانان تان.﴾

ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنْكُمْ مِّن دِيَارِهِمْ تَطَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
﴿دواى نه م په یمانه شتان (هیچ گورپانکارتیان به سه ردا نه هات)، هه مان نه و خه لکه ی جارن
یه کتری ده کوژن و، ده سته یه که له خه لکانی خوتان له سه ر مال و خاکی خویان به درده نین و، به
تاوان و ده ستریزی کردن بوسه ر نه وان پشتی یه کتر ده گرن...﴾

وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَىٰ تَفَادَوْهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ

...کاتیک ده‌ستگیراوانی جه‌نگیستان ده‌که‌ونه به‌رده‌ست، به‌رانبه‌ر نازادکردنیان قوربایدانیکیان لیوره‌ده‌گرن، (له‌کاتیکدا) ده‌رکردنی ئه‌وان له‌سه‌ر مال و خاکی خویان له‌ ئیوه قه‌ده‌غه‌کراوه....

واته: ئه‌م سنوورانه‌ هه‌موویان له‌ ته‌وراتدا پوونکراونه‌ته‌وه، بۆیه‌ په‌روه‌ردگار پوویمان تیده‌کات و ده‌فه‌رموویت:

أَفْتُمِنُونَ بَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضِ

...ئایا ئیوه‌ باوه‌ر به‌ه‌ندیکی کتیبه‌که‌ دینن‌و، بیباوه‌ری به‌رانبه‌ر هه‌ندیکی تری ده‌رده‌پین؟...

فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِعَاقِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (٨٥)

...جا ئه‌وه‌ی له‌ئیوه‌ ئه‌و کاره‌ ده‌کات، ده‌بیته‌ پاداشته‌که‌ی چی بیته‌، جگه‌ له‌ سه‌رشوپی له‌ ژیان‌ دنیادا، له‌ پوژی دوایشدا ده‌گه‌رینینه‌وه‌ بوناو سه‌ختترین ئیش و نازار، خواش بی‌ ناگا نییه‌ له‌وه‌ی که‌ ئیوه‌ ده‌یکه‌ن.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اسْتَرَوْا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ (٨٦)

...ئه‌وانه‌ ئه‌وکه‌سانه‌ن (به‌مامه‌له‌) ژیان‌ دنیایان کپیوه‌ (به‌ له‌بریدانی) ژیان‌ دواپوژ، جا ئه‌وانه‌ سزاکه‌یان له‌سه‌ر سووک‌ ناکریت و پشتگیریشیان لیناکریت.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ (٨٧)

...به‌ دلنیا‌ییوه‌ ته‌وراتیشمان بو‌ موسا‌ هینا‌و، به‌دوای ئه‌ویشدا‌و له‌سه‌ر پێوشوینی ئه‌و پیغه‌مبه‌رانی ترمان‌ ناردن‌، به‌لگه‌ و نیشانه‌ پوون‌ و ئاشکراکانمان‌ دا‌ به‌ عیسا‌ی کوری‌ مریه‌م‌، پشتیوانیمان‌ لیکرد‌ (به‌هیزی) گیانی‌ پیروژ، جا‌ هه‌رکاتیک‌ که‌ پیغه‌مبه‌ریکی‌ خوا‌ (به‌ فه‌رمانیکی‌ خواوه‌) ده‌هات‌ بۆلاتان‌، (ئه‌و‌ هاتنه‌ی‌ ئه‌وان‌) ده‌روونه‌کانی‌ ئیوه‌ی‌ شاد‌ نه‌ده‌کرد، خۆتان‌ به‌ گه‌وره‌ ده‌زانی‌، بۆیه‌ ده‌سته‌یه‌کیان‌ به‌ درۆتان‌ ده‌هینانه‌وه‌و‌ ده‌سته‌یه‌کیانتان‌ ده‌کوشتن‌.

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ (٨٨)

﴿گوتیشیان: دلہ کانمان (به پەردەکان) پیچراونه ته وه (له قسه کانی محمه د تیناگهین)،
 (دلہ کانیان نه پیچراونه ته وه)، به لکو به هۆی بیباوه ربوونه که یان خوا نه فرینی لیکردون، جا
 نه وانه که میکیان نه بیته باوه پناهیئن﴾. * (۱۶)

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ
 كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ (۸۹)

﴿کاتیک کتیبیکیشیان بۆ هات له لایهین خواوه، که راستی نه و کتیبه ی لای نه وانی دهسه لماند
 (باوه پریان پینه کرد)، له کاتیکدا پیش هانتی نه و کتیبه نه وان (ده پارانه وه) داوای سه رکه و تنیان
 ده کرد به سه ر بیباوه ره کاند او (ده یانگوت): خواجه به هانتی پیغه مبه ری ناخر زه مان پشتیوانیمان
 لیکه)، بۆیه کاتیک له (قورئاندا) نه وه یان بۆهات که له کتیبه که ی خۆیاندای فیری بیوون
 (ده رباره ی محمه د)، بیباوه پریان ده ربی (به وه ی ناو قورئانه که)، جا نه فرینی خوا بۆسه ر
 بیباوه ره کان﴾.

بِئْسَمَا اسْتَرَبُوا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَغْيًا أَنْ يَنْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ
 يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَاءُوا بِعَضْبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ (۹۰)

﴿خراپترین شت که ده روونه کانی خۆیانیان پی کړی (نه وه بوو که) بیباوه ری بنوین به وه ی که
 خوا نارویه تیه خواره وه، (بۆیه ش نه ه لویسته یان وه رگرت چونکه) سته م بوو له لایان که
 په روه ردار چاکه و پادا شته کانی خۆی بنیژته خواره وه بۆسه ر نه وکه سه ی که خۆی ویستی
 له سه ره له بنده کانی، بۆیه دوو چاری یه ک له دوای یه کی خه شمی (خوا) بوونه وه، بۆ
 بیباوه ره کانیش سزایه کی رسواکه ره هیه﴾.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيكفرون بما وراءه وهو الحق
 مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۹۱)

﴿کاتیکیش که پیمان گوترا: باوه پریین به وه ی که خوا نارویه تیه خواره وه، گوتیان:
 باوه پردینین به وه ی بۆ نیمه هاتۆته خواره وه (به ته ورات)، بیباوه پیش ده رده بپن (به قورئان)
 به وه ی به دوای کتیبه که ی نه واندا هاتۆته خواره وه، نه و قورئانه ش نه و کتیبه راست و دروسته یه
 که راستی نه و (کتیبه ی) لای نه وان ده رده خات، (نه ی محمه د)، پیمان بلای: نه گه ر ئیوه راست
 ده که ن که باوه رتان هیه به وه ی خوا بۆئیوه ی نارده ته خواره وه، نه دی بۆچی له پوژگاره کانی
 پیشودا پیغه مبه ره کانی خواتان ده کوشتن؟﴾.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ (۹۲)

﴿به دلنیا پیشه‌وه موسا به‌لگه و نیشانه‌کانی بۆ هینان، پاشان دوی ئه‌وه په‌یره‌وی گویره‌که په‌رستیان کرد، ئیوه‌ش (به‌م کاره‌تان) سته‌مکار بوون.﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ وَاَسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ

﴿کاتیک په‌یمان‌ه‌که‌شمان لیوه‌رگرتن و چپای (طور) مان به‌سه‌رتانه‌وه به‌رزکرده‌وه و (پیمان‌گوتن): ئه‌وه‌ی که پیمان‌داون (له‌ته‌ورات) به‌توندی وه‌ریب‌گرن و گوپرایه‌لی فه‌رمانه‌کانی بکه‌ن، (که‌چی) ئه‌وان گوتیان: گوئ بیست بووین و یاخی بووین (له‌جیبه‌جی کردنی ئه‌م فه‌رمانانه)، به‌و بیباوه‌ریب‌ونه‌شیان (به‌فه‌رمانه‌کانی خوا)، له‌دلایندا گویره‌که په‌رستیان پی نۆش کرا...﴾

قُلْ بِسْمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيْمَانُكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۹۳)

﴿... (ئه‌ی محمه‌د)، پێیان بلی: ئه‌گه‌ر ئیوه‌ خواه‌نباوه‌ری بوونایه، (باوه‌رپه‌بووتان به‌قورئان) خرابترین کاره‌که باوه‌ره‌که‌تان فه‌رمانتان پیده‌کات به‌کردنی.﴾

جووله‌که‌کان بانگه‌وازی ئه‌وه‌یان ده‌کرد که ئه‌وان له‌لای په‌روه‌ردگار خواه‌نی پله‌وپایه‌ی به‌رزن و له‌ئاگری دۆزه‌خدا له‌چهند پۆژئیکی دیاریکراو زیاتر نامیننه‌وه‌و، خوا ئه‌و به‌هه‌شته‌ی بوئه‌وان دروستکردوه‌و، جا په‌روه‌ردگار راستیه‌کان ده‌خاته‌پوو، ده‌فه‌رموویت:

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَتُّوا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۹۴)

﴿(ئه‌ی محمه‌د)، پێیان بلی: ئه‌گه‌ر وابوایه (وه‌کو ئیوه‌ ده‌یلین) که مالی دوارپۆژ (به‌هه‌شت) له‌لایه‌ن خواوه‌ تایبه‌ته به‌ ئیوه‌وه جگه‌ له‌خه‌لکی تر، جا ئه‌گه‌ر ئیوه‌ راست ده‌که‌ن، ئاواتی مردن بخوازن (بوئه‌وه‌ی به‌زویی بیگه‌نی).﴾

وَلَنْ يَتَمَتَّوهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ (۹۵)

﴿ئه‌وانه‌ هه‌رگیز ئه‌و ئاواته‌ ناخوازن (که‌بمرن)، به‌هۆی ئه‌وه‌کرده‌وه خراپانه‌ی که کردوویان و (چاک‌ده‌زانن پاداشتی کرده‌وه‌کانیان به‌ره‌و به‌هه‌شتیان نابات) و، خواش زاناو ئاگاداره‌به‌ سته‌مکاره‌کان.﴾

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَىٰ حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعْمَرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزْحَجِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَلَمْ يَعْصِرْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (۹۶)

﴿**ئەى محەمەد،** ئەوانەش وادەبىنى كە بە پەرۆشتىن خەلگن لەناو ژيانى دنيا، ئەو پەرۆشپەيان لە پەرۆشى ئەو خەلگەنەش زياترە كە هاوبەشيان بۆخوا دانا، ھەريەكەك لەوان ئارەزوو دەكات تەمەنى ھەزار سال بىت، **(جا با ئەوانە بزائن)** ئەگەر تەمەنیشان بەدبىتى، لە سزاو ئازار رزگاربان نابىت، خواش بىنايە بەو كەردەوانەى ئەوان دەيانگەن﴾.

كاتىك ئەم ھەموو زانىارىيانە لەسەر جوولەكەكان لەلايەنى خواو بەھۆى جوبراىيل گەيەنران بە محەمەد، جوولەكەكان كەوتنە دوژمنايەتى كەردنى جوبراىيل.

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ (٩٧)

﴿**ئەى محەمەد،** بەوانە بلى: ھەركەسى دوژمنى جوبراىيل بىت **(دوژمنى خواشە)**، بەپاستى جوبراىيل بوو **(ئەو قورئانەى)** داگرە سەر دل و دەروونى تو بە فەرمان و پىگەپىدان لەلايەن خواو، **(ئەوھى كە جبراىيل ھىناويەتە خواو ھو)** پاستى ئايىنەكانى پىش خۆى دەردەخات و پىگە نىشاندەر و مرگىنیدەرە بۆ خواو ھەبواو پەرەكان﴾.

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ (٩٨)

﴿**ھەركەسى دوژمنى خواو فرىشتەكانى و پىغەمبەرەكانى و جبرىل و مىكال بىت، ئەو بەپاستى خوا دوژمنى بىباو پەرەكانە﴾.**

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ (٩٩)

﴿**ئەى محەمەد،** بەدنيايىشەو بەلگە و نىشانەى ئاشكرامان بۆ ناردويە خواری، كەسپىش بىباو پەرى بەو بەلگە و نىشانە ناكات، مەگەر ئەوانەى لە پىگەى پاست لاینداوہ﴾.

أَوْكَلَمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (١٠٠)

﴿**ئەو ھەر كاتىك پەيمانىكان دا، دەستەيەك لەوان پەيمانەكە بە لادا دەنن، (نەك ھەرئەوئەندە) بەلكو زۆرىنەشيان باو پەرى پىناكەن﴾.**

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ
وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (١٠١)

﴿**كاتىك (محەمەدپىش وەكو) نىرواوىك لەلايەن خواو ھات بۆلايان، كە باو پەردار بوو بە پاستى ئەو ئايىن و كتیبەى لەلاى ئەوانە، دەستەيەك لەوانەى تەوراتيان بۆ ھاتبوو، كتیبەكەى خويان بەلانايە دواوھى پىشتيانەو، وەكو ئەوھى كە ھىچ نازانن **(لەوھى كە تاييدا پوون كراوھتەو ھەربارەى پىغەمبەرايەتى محەمەد)**﴾.**

وَاتَّبِعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ
النَّاسَ السَّحْرَ

﴿په پیره وی ئه و ویردانه شیان کرد که شهیتانه کان به سهر دسه لاته که ی سلیماندا
دهیانخوینده وه، سلیمانیش بیباوه پی نه کرد، به لام شهیتانه کان بیباوه پربون، خه لکیان فیری
جادووگه ری ده کرد...﴾

په روهردگار بومان پونده کاتوه ئه وانه نه که تنها په پیره وی ویردی شهیتانه کانی سه رده می
سلیمانیان ده کرد، به لکو هانایان بو زورشتی تر دهربرد بوئه وه ی خویمان له بهر چاوی خه لکی
وانیشان بدن که ئه وانه له خه لکی تر نزیکترن له خواوه و خاوه نی پیزی تایبه تین له لای
په روهردگار، هه روه که په روهردگار له م نمونه یه دا ده فهرموویت:

وَمَا أَنْزَلَ عَلَى الْمَلَائِكَةِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ
فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَرَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ
اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ

﴿...ئه وه ی بو سه دوو فریشته کانیس، هاروت وماروت له بابل هینرایه خواره وه، ئه وانیش
که سیان فیرنه ده کرد تا پئیان نه گوتبان: ئیمه تا قیکردنه وه یین بو ئیوه، جا ئیوه ش بیباوه پ
مه بن پیی و، (دژ به ویسته کانی خوا به کاری مه هینن)، جا خه لکی ئه و زانسته یان لیوه
فیرده بوون (چۆن پووبه پووی ئه وه ببنه وه) که جادووکه ره کان به هویه وه ژن ومیردیان له یه کتر
ده کردو، جادووکه ره کانیس به بی په زامه ندی خوا به و جادووکردنه یان زیانیان به که س
نه ده گه یاند، ئه وه ی فیریشی ده بوون زیانی به خویمان ده گه یاندو به که لکیان نه ده هات...﴾* (۱۷)
وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ
(۱۰۲)

﴿...به دلنیا بیسه وه ئه وانه ی (ئه م جادوو هیان) کپی، تیگه یشتن و زانیان له رۆژی دوا ییدا هیچ
به شیکیان نیه و، ئه گه ر ئه وان (تیده گه یشتن و) ده یان زانی، ئه م کاره یان خراپترین شت بوو که
ده رونه کانی خوینیان پی کرپه وه﴾.

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (۱۰۳)

﴿ئه گه ر جووله که کان زرنگ بوونایه و (بیریان کردبایه وه)، باوه پریان به خوا هیناباو خویمان له
(تاوان) پاراستبا، ئه وه به دلنیا بیسه وه له لایه ن خواوه پاداشتیکی پر خیروبیریان
ده سته ده که وت﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنًا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ (١٠٤)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرتان هێناوه، (لهكاتى قسهکردنتان لهگهڵ محمه‌د) وشەى (راعنا) به‌كارمه‌هێنو، لهجياتى ئەم وشەيه وشەى (انظرنا) به‌كاربێنن و گوێبگرن (لهوهى كه محمه‌د پێتان ده‌ڵێت)، بۆ بېباوه‌ره‌كانى سزايه‌كى به‌نازار هه‌يه﴾.

وشەى (راعنا) ئەو ده‌گه‌يه‌نیت كه گويمان لیبگره‌و چاودێریمان بکه، به‌لام خوڤه‌وشتى جووله‌که‌كان وابوو سه‌روگوێى وشه‌كانیان ده‌شکاند به‌شيوه‌يه‌که که مانای كه‌سيكى گیل و خاوه‌ خلیچك ده‌گه‌يه‌نیت، هه‌روه‌كو كاتێك كه ده‌گه‌يشتن به‌ خاوه‌نباوه‌ره‌كان له‌جياتى (السلام عليكم) ده‌يانگوت: (السلام عليكم) به‌ مانای مردن بۆ ئیوه، بۆيه‌ خاوه‌نباوه‌ره‌كانى هه‌رئوه‌نده وه‌لامیان ده‌دانه‌وه: (وعليكم)، جا بۆيه‌ په‌روه‌ردگار داواى لێکردن وشەى (انظرنا) به‌كاربێنن كه مانای ئه‌وه ده‌گه‌يه‌نیت چاوت لیمان وه‌بیته‌و ئه‌وه‌ى تێى نه‌گه‌يشتن بۆمان دووباره بکه‌وه.

مَا يَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِّنْ رِّزْقِكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (١٠٥)

﴿نه‌ ئەوانەى كه بېباوه‌ره‌بون له‌په‌يره‌وانى كتیبه‌ ئاسمانیه‌كان و، نه‌ ئەوانه‌ش كه هاوبه‌شيان بۆ په‌روه‌ردگاریان دانا، نایانه‌ویت خێروچاكه‌يه‌که له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاره‌وه بۆ ئیوه به‌هێنرێته‌ خواره‌وه، خواش ئه‌و كه‌سه‌ى كه ويستی له‌سه‌ربیت تايبه‌تمه‌ندى ده‌كات به‌ به‌زه‌ى خۆى، خواش خاوه‌ن چاكه‌ى په‌روژه‌گه‌وره‌يه﴾.

مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٠٦)

﴿كه‌ ئایه‌تێك له‌ئایه‌ته‌كان بسپینه‌وه‌ یان له‌ بیربه‌رینه‌وه‌، ئه‌وا ئایه‌تێكى وه‌كو ئه‌و یان له‌ وچاكتر ده‌هێنن، (جا ئەى محمه‌د)، ئایا تۆنازانى به‌پاستى خوا به‌سه‌ر هه‌موو شتێكدا به‌توانایه‌؟﴾.

به‌رنامه‌ ئاسمانیه‌كان به‌پێى سه‌رده‌مه‌كانیان بۆخزمه‌تى مرقایه‌تى هاتوون، سه‌ره‌تای ژیان ئه‌گه‌ر له‌ئاده‌مه‌وه‌ حه‌وا دروست نه‌کرابا، نه‌وه‌كانى ئاده‌م په‌یدانه‌ده‌بوون و، ئه‌گه‌ر كۆره‌كانى ئاده‌م خوشكه‌كانى خۆیان ده‌ستنیشان نه‌کردبان بۆ ژن ومێردایه‌تى زاوێى نه‌ده‌بوو، كۆتایى به‌ ژیان ده‌هات، دابه‌دوا ئەم یاسایه‌ سپرایه‌وه‌ خوشكه‌كان قه‌ده‌غه‌کران له‌ براکانیان، له‌ سه‌رده‌مى په‌عقوبدا پیاویك بۆى هه‌بوو له‌یه‌که کاتدا دوو خوشك بکات به‌ هاوسه‌رى خۆى، دابه‌دواش ئەم یاسایه‌ سپرایه‌وه‌ یاسایه‌كى تر شوینی گرته‌وه‌ که رێگه‌ به‌ كه‌سيك نادات له‌

یہ ککاتدا دو خوشک بکات بہ ہاوسہری خوئی، لہ نایہ تی (۵۰) ی سوپورتی (ال عمران) دا خوا باسی پیغہ مبری مہ زنمان عیسای کوپی مریہ م (سہ لامی خویان لہ سہ ربیت) دہ کات، کہ بہ بہ نی ئیسرائیلی راگہ یاند: من بوئوہ ہاتووم ہندیک لہ و شتانہ تان بو پوہا بکہم کہ پیشتر لیتان قہ دہ غہ کرابوون، کہ واتہ: ئوہ ی پیشتر لیان قہ دہ غہ کرابو لہ ئیینی موسادا (سہ لامی خوی لہ سہ ربیت) پوہ شکرایہ و لہ نایینہ تازہ کہ دا بہ یاسایہ کی چاکتر بویان پوہا کرا، تا پیغہ مبریہ تی محمہ د مزگہ و تی بیت المقدس قبیلہ ی خاوہ نباوہ پوہا کان بوو، دوا بہ پوہا کرا قبیلہ کہ گورا بہرہ و کہ عہ، ئم گورینی قبیلہ ی نہینی زانستی و گیانی یہ کجار گورہ ی تیدان کہ تائیس تاش زوربہ ی خاوہ نباوہ پوہا کان بی ناگان لہ ہوکارہ کانی سرینہ و ہ ی قبیلہ ی پیشو، ہینانی بہ لگہ و نیشانہ کانی قبیلہ ی کی نوئی، لہ سہرہ تائیسلامدا لہ بہرئوہ ی خہ لگہ کہ لہ سہر شہ پاب خواردنہ و پوہا توبون و باوہ پوہا کان ناسک بو بہ خواو دینہ کہ ی، بوہ بو ئوہ سہرہ دہ مہ واگونجاو بوو ئہ گہر شہ پابیش بخونہ و بہ لام بہ سہر خوشی نوئزہ کانیان نہ کن، کاتیک باوہ پو خاوہ نباوہ پوہا کانیش بہ تہ واوہ تی دامہ زاو پتہ و بوو، پوہا رددگار دہ سہ لاتی نایہ تہ کہ ی پیشو ی سرپہ و ہ و نایہ تیکی چاکتری ہینا بہ و ہ ی کہ شہ پاب خواردنہ و ہ ی قہ دہ غہ کردو پلہ و پایہ ی کہ بہ ہیزتری دا بہ خاوہ نباوہ پوہا کان و نہینیہ کانی شہ پاب خواردنہ و ہ ی بو پوونکردنہ و ہ ی پیگوتن: لہ شہ پاب خواردنہ و ہ دورکہ و نہ و ہ لہ بہرئوہ ی پیسیہ کہ لہ کردہ و ہ کانی شہ ی تانہ، خوینہری بہرئوہ ی بو بہرئوہ ی خاوہ نباوہ پوہا کان دہ سہ لاتی نایہ تی دوہم چاکترہ، کہ لہ جیاتی نایہ تی یہ کہ م ہینراوہ .

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (۱۰۷)

﴿ئہ ی محمہ د﴾، ئہ دی تو نازانی کہ دہ سہ لاتی ناسمانہ کان و زوہ ی ہر بو خواہ، ئیوہش بیجگہ لہ خوا ہیچ گورہ و پشتیوانیکہ ریکتان نیہ ؟ ﴿

أَمْ تُرِيدُونَ أَن تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِن قَبْلُ وَمَن يَتَّبِعِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (۱۰۸)

﴿ئہ ی کوہ لئ خاوہ نباوہ پوہا کان، لہ سہر ئوہ ی کہ ئیمہ دہ سہ لاتی نایہ تیک دہ سرپنہ و ہ و نایہ تیکی چاکتر دہ ہینینہ جیگہ ی﴾، ئیوہش دہ تانہ ویت پرسیار لہ پیغہ مبریہ کہ تان بکن ہرہ کو چون پیشتر موسا پرسیری لیکرا، ہرکہ سیئک بیباوہ پوہا بگوریتتہ و ہ بہ باوہ پوہا نایہ تی بہ دلنباہیہ و ہ ئوہ کہ سہ لہ چہ قی ریگا لایداوہ ﴿

واته: خوا داوا له خاوه نباوهره کان دهکات نه و ونده پرسپار له پیغه مبره که تان مه کن، دنا باره که تان له سهر قورستر ده بیت، نه و چیتان پیده لیت نه و ونده ی له توانا تاندا به جیبه جی بکن، وهکو بهنی ئیسرانیلیه کان مه کن که پرسپاریان له موسا ده کردو باری سهرشانی خوین قورس ده کرد، خوا داوای مانگایه کی لیکردن که سهری بپرن، هرمانگایه ک بایه ده بوو، به لام به هوی نه و وهی نه و ونده میان پرسپار کرد مانگایه که چون بیت و په ننگه که ی چ په ننگیک بیت، په روه ردگاریش له وه لامدانه وه یاندا نه و ونده ی تر باره که ی له سهر قورستر ده کردن، تاوایلیهات خه ریک بوو نه و جوړه مانگایه یان ده ست نه که ویت.

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٠٩)

﴿نورینه یه که له په پره وانی کتبه ناسمانیه کان دوی نه و وهی راستیه کانیان بو دره که وتن، له لای خوینا وه به حه سوویدی وه ناره زوی نه و وه یان ده کرد به لکو دوی باوه رهینانه که تان بتانگیزنه وه بوسه ر بیباوهری، جا نیوه لیان بسورن و چاوپوشیان لیکن، تا خوا فه رمانه که ی خوی دینی (بو ته مبی کردنیان)، به راستی خوا به سهر هه موو شتیکدا به توانایه.﴾

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تَقَدَّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (١١٠)

﴿نویزه کانتیشان به پرته بهرن و زه کاتی مال و سامانه کانیشان بدهن، هر چاکه یه کیش له پیش (که رانه وهی) خوتانه وه بینین، له لای خوا ده بیننه وه، به راستی خوا بینایه به وهی که نیوه ده یکن.﴾

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١١١)

﴿(به نی ئیسرانیلیش) گو تیان: که س ناچیته به هه شته وه، مه گه رته نها نه وانه ی جووله که یان مه سیحی بووین، نه مه هه و او ناره زوی خوینا، (نه ی محمه د)، پینان بلای: به لگه کانتان بینن نه گه ر نیوه راست ده کن.﴾

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (١١٢)

﴿نا وانیه (وهکو نه وان ناره زوی ده کن)، (به لکو) هه رکه سی خوی ملکه چ کرد بو خواو، نه وکه سه له چاکه کاران بوو، نه و پاداشتی هه یه لای په روه ردگار هه کی و، نه وانه هچ ترسیکیان له سهر نیوه خه فه تباریش نابن.﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ (۱۱۳)

﴿په پیره وانی موساش گوتیان: په پیره وانی عیسا له سهر هیچ بهرنامه یه ک نین و، په پیره وانی عیسا گوتیان: په پیره وانی موسا له سهر هیچ بهرنامه یه ک نین، (له کاتیکدا) که هر دوک لایان نه و کتیبه یان ده خوینده وه (که بو پیغه مبره که یان هاتبوو، که دژی نه م بیرو بوچوونه ی نه وانی تیدا پوونکراوه ته وه)، هه روه ها نه وانه ش که نه خوینده وار بوون و (ناوهرپوکی کتیبه کانیان نه ده زانی) قسه که ی نه وانیان ده کرده وه﴾.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۱۱۴)

﴿ده بیټ کی له و که سه ش سته مکارتر بیټ که مزگه و ته کان قه ده غه ده کات یادی خویان تیدا بگریته وه، هه ولی پوخان و تیکدانیان ده دات؟ نه وانه بویان نه بووه بچنه ناو مزگه و ته که وه مه گهر به ترسو له رزه وه، نه وانه له ژیانی دنیا دا سهر شوپری و زه لیلی و، له دواړو ژیشدا سزایه کی گه وره یان بو هیه﴾.

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (۱۱۵)

﴿پورژه لات و پورژاواش هی خوان، جا پووتان له کوئی کرد، نه واپووی خوا له وییبه، به پراستی (ده سه لاتی) خوا فراوانه و زانایه (به هه موو شتیک)﴾.

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَانُونٌ (۱۱۶)

﴿گوتیشیان: خوا کوپړیکی بوخوی داناوه، پاکو و بیخه وشو بو خوا (وانیه وه کو نه وان ده لاین)، به لکو هه رچی له ناسمانه کان و زه ویدایه هی خویه، هه مووشیان بو فرمانه کان ی ملکه چن﴾.

بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (۱۱۷)

﴿داهینری ناسمانه کان و زه ویه، که برپاری جیبه جیکردنی فرمانیکشیدا، هه رنه وهنده پیی ده لیت ببه، یه کسه ر ده بیټ﴾.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ (۱۱۸)

﴿ئەوانەش كە وانازانن خوا كۆپى نىو بەدپهيتنەرى ئاسمانەكان و زەمىنە و محەمەدش لەلايەن ئەو وە پەوانەكراو،﴾ گوتيان: ﴿ئەى محەمەد﴾، ئەگەر بىت و خوا لەگەلمان نەدووت، يان بەلگەو نيشانەيه كمان لە خواوە بۆ نەهينى (باوهرت پىناكەين)، ئاوهاش خەلكانى پيش ئەوان لەشيوەى قسەكەى ئەوانيان (بە پىغەمبەرەكەى خۆيان) دەگوت، ﴿ئەوانە هەرچەند سەردەمەكانيشيان جياوازن، بەلام﴾ دلەكانيان بەيەك دەچن و، بە دلئىايىوە ئيمە بەلگەو نيشانەكانمان روونكردوونەتەو بەلگەو نەتەو دەيەك كە دلئىايى دەنوئين (كە شك و گومانيان نەبىت)﴾.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ (۱۱۹)

﴿ئەى محەمەد﴾، ئيمە تۆمان بە ئايىنىكى راستەو ناردوو (بۆ سەريان)، وەكو مرگىنى دەرىك و ئاگادار كەرەو دەيەك، دەربارەى هاوړپىيانى دۆزەخيش هېچ پرسىارت لىناكرىت. واتە: ئەى محەمەد من بە ئايىنىكى راستەو تۆم ناردوو بۆسەر ئەوان بۆئەوەى مرگىنى بەدى بەوانەى كە پىگەى راستيان گرتووە خوا بەهەشتى بۆ دابىن كردوون و، ئاگادارى ئەوانەش بكەيتەو كە لە پىگەى راست لاينداو و بيانترسىنى بەوەى ئەگەر نەگەپىنەو سەر پىگەى راست، سزايەكى سەخت چاوهرپىيان دەكات، هېچ پرسىارو داوايەكىشت لىناكرى دەربارەى بىباوهرەكان و سەرئەنجامەكەشيان ئاگرى دۆزەخە.

(پۆرژىكيان پىغەمبەر (سلاوى خاى لىبىت): خۆزىاي ئەوەى دەخواست شتىك لەبارەى داىك و باوكىو بەزانىت، دەيوست بۆيان بپارىتەو، خواش بەم ئايەتە وەلامىدايەو و فەرموى: ﴿وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ﴾، جا پىغەمبەر كە ئەمەى بۆ پوون بۆو هەتا مرد بەلاى ئەم باسەدا نەچۆو، (ئەم پوون كردنەو بە لەتەفسىرەكانى (الطبري، ابن كثير، القرطبي، البغوي) وەرگىراو).

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (۱۲۰)

﴿جوولەكە و مەسىحىەكانيش لە تۆ پارى نابن هەتا شوين (بەرنامەى) نەتەو كەى ئەوان نەكەويت، (ئەى محەمەد)، پىيان بلى: بەراستى پىگەى رەوشەنى خوايە پىگەى رەوشەندار، جا ئەگەر بىت و تۆ دواى ئارەزووكانى ئەوان بكەويت، دواى ئەوەى كە لە زانستت بۆ هات، (ئەوا) لەلايەن خواوە چاودىرى و پشتىوانىت لى ناكرىت﴾.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ (۱۲۱)

﴿نه‌وانه‌ی کتیبه‌که (قورئان) مان بۆ هیناون به دروستترین خویندنه‌وه ده‌خویننه‌وه، نه‌وانه
باوه‌ریان پیی هیه، هرکه سیکیش باوه‌ری پی نه‌بیت، نه‌وانه نه‌وه که سانه‌ن که
زهرمه‌ندبون﴾.

لی‌رده‌ا ده‌بیت مه‌به‌ست له کتیبه‌که قورئان بیت و مه‌به‌ست له‌وانه‌ش که ده‌خویننه‌وه
په‌یره‌وانی ئاینی محمه‌دبن، چونکه له ئایه‌تی پیشتر خوا پوونیکرده‌وه که جووله‌که و
مه‌سیحیه‌کان مه‌یلی چیان هیه‌وه ریگه‌شی به محمه‌د نه‌دا شوین به‌نامه‌ی نه‌وان بکه‌ویت، جا
په‌روه‌دگار بۆ تیگه‌یاندنی به‌نی ئیسرائیل و هینانه‌وه‌یان بۆسه‌ر ریگای راست، یادی سه‌رده‌مه
دی‌رینه‌کانیان بیرده‌خاته‌وه ده‌فه‌رموی:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (۱۲۲)

﴿نه‌ی نه‌وه‌کانی ئیسرائیل، یادی نه‌وه نازونیمه‌تانه‌ی من بکه‌نه‌وه که ئیوه‌م پی نازونیمه‌تدار
کردو، ئیوه‌شم به‌رزتر نرخاند به‌سه‌ر جیهانیاندا﴾.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ
يُنصَرُونَ (۱۲۳)

﴿خوشتان بپاریزن له پوژیک که کهس له‌جیاتی کهس هیچ سزاو پاداشتی‌ک ناداته‌وه، هیچ
پارانه‌وه‌یه‌کیشی تیدا قبول ناکریت، هیچ بارمه‌یه‌کیشی تیدا وهرناگریت (به‌وه‌ی هرچی
هیه‌تی بیکات به‌قوربانی خوی به‌رانبه‌ر به‌وه‌ی له سه‌ختی نه‌وه پوژه‌ریگری بیت)،
پشتیوانیشیان لیناکریت (بۆ ده‌ربازبون له سزای خوا)﴾.

جا دوی نه‌وه‌ی په‌روه‌دگار نه‌م هه‌موو پوونکردنه‌وانه‌ی ئاشکرا کرد له‌سه‌ر نه‌وه‌کانی
ئیسرائیل و داوی لیکردن بگه‌پینه‌وه سه‌ر ریگه‌ی راست، باسی سه‌رده‌می ئیبراهیمی بۆ
ده‌گیریتته‌وه ده‌فه‌رموویت:

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا

﴿(نه‌وه‌ش بینه‌وه بیر) کاتیک که خوا به چهند وشه‌وه (کارو فه‌رمانیک) ئیبراهیمی تاکی کرده‌وه، جا
ئیبراهیم نه‌وه کارو فه‌رمانانه‌ی ته‌واو کرد، خوا پیی فه‌رموو: من تو‌م کردووه به پیشه‌وای
خه‌لکی...﴾.

قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَتَأَلَّ عَهْدِي الظَّالِمِينَ (١٢٤)

﴿...﴾ (ئبراهيم) گوتی: ئەدی لەنەوہکانم؟ (خوا) فەرمووی: (لە چاکەکارەکانیان مەترسی)، خراپەکارەکانیشیان وادەو پەیمانی منیان دەست ناکەوێت ﴿...﴾.

پەرەردگار ئبراهیمی بە زۆر شت تاقیکردووە ئینجا پلە ی پێشەوای کۆمەلانی خەلکی دایە، لەوانە خوا ئبراهیمی بە ئەستێرەو مانگ و رۆژ تاقیکردووە، ئینجا ئبراهیمی بە شکاندنی بتهکان و خۆراگری ناو ئاگری مەنجەنیق تاقیکردووە، ئینجا خوا ئبراهیمی بە کۆچکردن لەرێگەی خوادا تاقیکردووە و گەل و نەتەوہکە ی خۆی جێھێشت، ئینجا بەوہ تاقیکردووە ئەگەر نەزۆک بێت و مندالی نەبێت، ئینجا بەوہ تاقیکردووە لە تەمەنی هەشتا سالییدا خۆی خەتەنە بکات و بووبە یەکەمین کەس کە خەتەنەکرا، ئینجا بەوہ تاقیکردووە کە مندالیکی بداتی، ئینجا بەوہ تاقیکردووە کە ژنەکە ی و کورەکە ی بەریت لە دۆلیکی بی شینایی و بی ئاودا جییان بیلێت، ئینجا بەوہ تاقیکردووە کە ئیسماعیلی کورپی لە رێگەی خوادا سەربرپێت، ئینجا بەشەیتان تاقیکردووە ئایا لە سەربرینی ئیسماعیل پەشیمان دەبیتەوہ یان نا؟ ئینجا بە پاککردنەوہ و دروستکردنەوہ ی (بیت الحرام) تاقیکردووە، ئینجا کە کردی بە پێشەوای ئادەمیزادەکان، ئبراهیم داوای لە پەرەردگار کرد دەربارە ی چارەنووسی نەوہکانی، خوا فەرمووی: خراپەکارەکانیان وادەو پەیمانی منیان دەست ناکەوێت، واتە: وەلامیکی شاراوہ هە یە بو خاوەنباوہ یو چاکە کارەکانیان کە مەترسیان لەسەر نیە هەر وەکو لە واتای ئایەتی (١٢٦) ئاشکرا تر دەردەکەوێت.

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَاً وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهْرًا بَيْنِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (١٢٥)

﴿کە ماله پێرۆزەکە ی خۆشمان بو خەلکی کرد بە شوینی گەرانەوہ و ئارامی و ئاسایش و لە شوینی راوہستانی ئبراهیمیش شوینی نوێژکردنیا داناو، پەیماناندا بە ئبراهیم و ئیسماعیل کە ماله کە ی من پاک بکەنەوہ بو ئەوانە ی بە دەوریدا دەسووپێنەوہ و ئەوانە ی کە تیايدا دەمێننەوہ و ئەوانە ش کە نوێژی تیدا دەکەن﴾ * (١٨)

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمْتِعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (١٢٦)

﴿که ئیبراهیمیش گوتی: خواجه ئەم ولاتە و لئیکە ئارام و ئاسایش بێت و لە بەروبومەکان بژێویە کە بە خەلکە کەسی، لەوانەسی کە لە نێو ئەواندا باوەری هیناوه بە خوا و پوژی دوایی، (خوا) فەرموی: (نە کە هەرئەوانەسی کە باوەریان هیناوه)، ئەوش کە بیاوەر بوو لە زەتیکە کەمی دەدەمی، ئینجا ناچاری دەکەم بۆسزای ئاگرو خرابترین چاره نووس.﴾
 واتە: بیاوەرەکانیشیان لە ژیانی دنیا دا لە زەتیکە کە میان دەست دەکەوێت، بەلام لە دواڕۆژدا سزای ئاگرو خرابترین چاره نووس چاوه روانیانە.

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (١٢٧)

﴿ئەوش بێنەوه بیر) کە ئیبراهیم و ئیسماعیل بناغەکانی مائی خویان بەرز دەکردەوه، دەیانگوت: ئەسی پەروردگار، کارەکەمان لی وەر بگرە، بەراستی تو گویبێست و زانای بە هەموو شتیک﴾

بەم شێوهیە ئیبراهیم و ئیسماعیل بەردەوام بوون لە پارنەوه کەیان و گوتیان:
 رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (١٢٨)

﴿پەروردگاری ئیمە، و اشمان لی بکە گویرایەلی فەرمانی تۆبین، لە پۆلەکانیشمان نەتەوه یەکی موسلمان دروست بکە بۆخۆتو، پێورەسمەکانی خۆشمان نیشان بدەو لێشمان خۆشبه، بەراستی تو لیخۆشبوو خاوهن بەزەبی﴾

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (١٢٩)

﴿ئەسی) پەروردگاری ئیمە، لە ناویشیاندا پیغەمبەرێک لە خویان بنێرە، بەلگە و نیشانەکانی تۆیان بەسەردا بخوینێتەوه و فیری زانستی کتیبە ئاسمانیەکان و کاردروستیان بکات و پاکیان بکاتەوه، بەراستی تو ئەو کەسەسی کە کەس دەسەلاتی بەسەردا ناشکی و کاردروستی﴾

وَمَنْ يَرْغَبْ عَن مِّلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (١٣٠)

﴿چ کەسیکیش نەتەوه و (ئایینی) ئیبراهیم واز لیدینی، مەگەر تەنھا ئەو کەسەسی کە بە نەزانی خۆی سوکو و پسا کردبیت، بە دنیاییشەوه ئیمە لە دنیا دا ئیبراهیممان پاک کردەوه و لە دواڕۆژیشدا لە چاکەکارانە﴾* (١٩)

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْتُ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۳۱)

که په‌روه‌ردگار پی‌ی فەرموو: دەستت دادە، ئیبراهیم گوتی: دەستم داداو (ملکه‌چم) بۆ
په‌روه‌ردگاری جیهانیان.

وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ (۱۳۲)

ئیبراهیم کورپه‌کانی و یه‌عقوبی نه‌وه‌شی پاسپارد به‌ملکه‌چ بوونیان بۆ په‌روه‌ردگارو، گوتی:
ئهی رۆله‌کانم، به‌راستی خوا ئەم ئایینه‌ی بۆ ئیوه پاک کردۆته‌وه، جا ئیوه خۆتان (مه‌گه‌یه‌ننه
قوناغی) مردن، مه‌گەر (پیش مردنه‌که‌تان) موسولمان بنو (ملکه‌چ بن بۆ فه‌رمانه‌کانی خوا).
جووله‌که‌کان به‌پیغه‌مبه‌ریان گوت: کاتی خۆی یه‌عقوب به‌کورپه‌کانی خۆی گوت: له‌سه‌ر ئایینی
جووله‌که‌ بمی‌ننه‌وه‌و به‌رده‌وامبن،... جا په‌روه‌ردگار راستی قسه‌کانی یه‌عقوب ده‌خاته‌پوو،
ده‌فه‌رمویت:

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ
وَالهٖ آبَاؤُكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (۱۳۳)

ئایا ئیوه ئاماده‌بوون، (به‌لکو ئیوه ئاماده‌نه‌بوون) له‌وی کاتی یه‌عقوب گه‌یشته‌سه‌ره‌مه‌رگ،
که به‌کورپه‌کانی خۆی گوت: دوا‌ی من چی ده‌په‌رستن؟ گوتیان: په‌روه‌ردگاری تۆو
په‌روه‌ردگاری باوانه‌کانت ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق ده‌په‌رستین، په‌روه‌ردگاریکی تاکو
ته‌نها، ئی‌مه‌ش بۆ فه‌رمانه‌کانی ملکه‌چ و گو‌ی‌په‌لین.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۳۴)

ئه‌وانه نه‌ته‌وه‌یه‌ک بوون تی‌په‌رین، ئه‌وه‌ی به‌ده‌ستیان هینا بو‌خۆیان بوو، ئه‌وه‌ی ئی‌وه‌ش به
ده‌ستی دینن بۆ خۆتانه‌و، هه‌چ په‌رسیارو لپه‌رسینه‌وه‌تان له‌گه‌ل ناکریت له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که ئه‌وان
ده‌یانکرد.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (۱۳۵)

جووله‌که‌و مه‌سیحیه‌کانیش (به‌مه‌مه‌دیان) گوت: ئیوه ببن به‌جووله‌که، یان ببن به‌مه‌سیحی
رێگه‌ی راست ده‌گره‌به‌ر، (ئهی مه‌مه‌د)، پێیان بلێ: ئی‌مه له‌سه‌ر به‌رنامه‌ی راست و په‌وانی
میلله‌تی ئیبراهیمین، ئیبراهیمیش له‌وانه نه‌بوو که هاوبه‌شیان بو‌خوا دادانه‌نا.

واته: ولامه که ی پیغه مبه ر (سلای خوی لبتت) ره تکرده وه ی داوای جووله که و مه سیحیه کان بوو، به وه ی که پیی گوئن: ئیمه له سهر به نامه ی ئایینی ئیبراهیمین که به نامه یه کی راست و په وانه و دستکاری نه کراوه وه کو ئایینه کانی ئیوه، ئیبراهیمیش پابه ندبوو به ئایینی ئیسلامه وه و هاوبه شی بوخوا دانه دنا له کاتیکدا ئیوه هاوبه ش بوخوا داده نین، (راستی نه م لیکدانه وه یه له نایه تی (۶۴) سوورپه تی ال عمران پوشتتر درده که ویت).

جووله که کان ته وراتیان به زمانی عیبری ده خوینده وه و به عهره بی لیکدانه وه یان بوده کرد، بویه پیغه مبه ر (سلای خوی لبتت) به خاوه نباوه ره کانی فهرموو: نه باوه پریان پیبکه ن و نه به درویان بهیننه وه. (تفسیر ابن کثیر).

بو ناشکرکردنی به نامه ی نه و ئایینه ی که محمه د رابه رایه تی ده کات خوا فهرمووی:

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا
وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ (۱۳۶)

﴿نه ی خاوه نباوه ره کان﴾، ئیوه بلین: ئیمه باوه پریان هیئاوه به خواو به وه ی بو مان هیئراوه ته خورای و، به وه ی هیئرایه خورای بو ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و یه عقوب و تیره و هوزی نه وه کانیان و، به وه ی که دراوه به موسا و به عیسا و، به وه ی که دراوه به پیغه مبه ره کان له لایه ن په روه ردگاریانه وه، ئیمه جیاوازی ناخینه نیوان هیچ کام له پیغه مبه ره کان و، ئیمه بو فهرمانه کانی خواش ملکه چ و گوپرایه لین﴾* (۲۰)

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (۱۳۷)

﴿جا (نه وانه ی که بیباوه پن) نه گهر باوه پریان هیئا به و شیوه یه ی که ئیوه باوه پرتان پیهیناوه، نه و به دلنیایی ریگه ی راستیان دوزیوه ته وه و، نه گهر گوپریان پینه داو پشتیان تیکرد، جا به راستی (نه وه واده گه یه نیت) که نه وان له کیشه و مملاندان، جا بوئیوه خواتان به سه (بو ته می کردنیان) و، خواش گوپیست و زاناو ناگاداره﴾.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ (۱۳۸)

﴿ره ننگردنی نه م ئایینه (دهستکردی خواجه) و کی له خوا باشتره له رهنگ کردنا، ئیمه ش بو نه وخوایه به نده و په رستیارین﴾* (۲۱)

خوا له سه ره تاي نايه تي (۱۳۶) فەرمووی: **(ئەي خاوەنباوەرەکان)** ئێوه بڵین له نايه تي
 (۱۳۷) دا ئەنجامي ئەگەرەکان دەدات بە دەستەوه ئەگەر باوەرپیان هینا بو شێوهیەي که ئێوه
 باوەرپتان پێ هیناوه ئەوه بە دلنیايي رێگەي پاستیان دۆزیوه تەوه و، ئەگەر گوێیان پینە داو
 پشتیان تیکرد بە راستی ئەوه وادەگەیه نیت که ئەوان له کیشە و مملانی داندان و، له نايه تي (۱۳۸) دا
 خوا داوا له خاوەنباوەرەکان دەکات: ئەوانه ئەگەر باوەرپیان هینا یان باوەرپیان نه هینا پینان
 بڵین: نايه تي (۱۳۶) رەنگ کردنی که خوا دل و دەروونی خاوەنباوەرەکانی پێ رەنگ کردوه، جا
 کێ له خوا باشتره له رەنگ کردنی دل و دەروونه کاندان، ئیمەش بۆ ئەخوايه بەنده و پەرستیارین.
﴿ئەي محەمەد،﴾ پینان بلی: ئایا ئێوه دەرباره ی خوا دەم بەدمانی له گەل ئیمە دەکەن؟ **(له**
کاتی کدا) که ئەو پەروردگاری ئیمە و پەروردگاری ئێوه شه، ئیمە کاروکرده و هی خۆمان
 ههیه و، ئێوهش کاروکرده و هی خۆتان ههیه، ئیمەش بۆ پەروردگاری خۆمان دلسۆزین.

واته: ئەي محەمەد، به جوله که و مه سیحیه کان بلی: ئایا ئێوه دم بەدمانی له گەل ئیمە دەکەن
 له سه ر ناسینی خوا؟ له کاتی کدا که پەروردگاری هه ردووک لمانه، ئیمە کاروکرده ی خۆمان
 ههیه که له لایه ن خواوه پیمان سپیراوه به وه ی هاوبه شی بۆخوا دانه نیین و بیه رستین و
 باوه رمان به فریشته کانی هه بیته و باوه رمان به هه موو کتیبه کانی هه بیته و باوه رمان به هه موو
 پیغه مبه ره کانی هه بیته و باوه رمان به وه هه بیته که ده مرین و زیندووده کریننه وه نوێژه کان
 به رپێوه به رین و زه کاتی مال و سامانه کانمان بده ی و مانگی ره مه زان به پۆژوو بین و، ئەوهش که
 بۆیکرا له ته مه نیدا جارێک سه ردانی مالی خوا بکات، ئیمە پابه ندی ته واومان ههیه به هه موو
 یاسا کانی خوا که له ئایینه که ماندا بۆی پوون کردوینه وه، ئێوهش کاروکرده و هی خۆتان ههیه
 که بۆ به رژه وه ندی ته سکی ژیا نی دنیا تان هاوبه ش بۆخوا داده نیین و ده لێن: ئیمە کوپو خزمه
 نزیکه کانی خوا یین و، به ئاره زووی خۆتان ده ستکاری کتیبه کانی خوا ده کەن که بۆتان هاتۆته
 خواره وه، ئێوه له واده و په یمانه کانی خۆتان په شیمان ده بنه وه، ئێوه ریز بۆ ئەو واده و
 په یمانانه دانانین که کاتی خۆی پیشینه کانتان به خوا یان دا بو، جا ئیمە کرده وه کانی خۆمان
 بۆخۆمان و ئێوهش کرده وه کانی خۆتان بۆخۆتان، به ته مای ئەوه مه بن ئیمە بگه رپیننه وه سه ر
 ئایینه که ی ئێوه، ئیمە بۆ پەروردگاری خۆمان دلسۆزین. مانای نايه تي (۶۴) ی (ال عمران) و
 نايه تي (۳۰) ی (التوبه) و نايه تي (۱۰۰) ی (البقره)، پشتیوانیه کی ته واو له م لیکدانه وهیه ده کەن.

ئىنجا پەرۋەردىگار لە ئايەتەكەى سەرەودا كە فەرمووى: ﴿ئەى محەمەد،﴾ پىيان بلى: ئايا ئىو دەربارەى خوا دەم بەدەمانى لەگەل ئىمە دەكەن؟ خوا بەردەوام دەبىت لەسەر وتارەكەى بۆ محەمەدو دەلىت: ئەى محەمەد پىيان بلى:

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُوداً أَوْ نَصَارَى قُلْ أأنْتُمْ أَعْلَمُ أَمْ اللّٰهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللّٰهِ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (١٤٠)

﴿يان ئىو دەلىن كە بەراستى ئىبراهيم و ئىسماعيل و ئىسحاق و يەعقوب و تىرەو ھۆزى نەوەكانيان (ئەمانە ھەموویان) جوولەكە یان مەسىحى بوون، تۆش پىيان بلى: ئايا ئىو زاناو شارەزاترن بەوان، یان خوا زاناو شارەزاترە؟ كى لەو كەسەش ستمكار ترە كە راستىكە دەزانىت لەلایەن خواو و دەیشارىتەو و (شاھىدى لەسەر نادات)، خواش بى ناگانىە لەوہى كە ئىو دەيكەن﴾.

خوا لەشېوہى دارشتنىكى جوانى ئايەتەكەدا دەلىت: ئايا ئىو زاناو شارەزاترن بەوان یان خوا؟ بۆخۆى وەلامى پرسىارەكە دەداتەو و دەلىت: نەخىر وانىە وەكو ئىو دەيلین...

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾ *

﴿ئەوانە نەتەوہىكە بوون تىپەرىن، ئەوہى بەدەستیان ھىناو بۆخۆیانەو ئەوہى ئىوہش بەدەستى دىن بۆخۆتانەو، ھىچ پرسىارو لىپرسىنەو لەئىو ناكىت لەسەرئەوہى كە ئەوان دەیانكرد﴾.

سَيَقُولُ السُّفْهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَن قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (١٤٢)

﴿جا لەئىو خەلكىدا گىلەكانيان دەلىن: چى وای لىكردن پووین لەوقىبلەىە وەرگىپن كە پىشتەر لەسەرى بوون، (ئەى محەمەد)، پىيان بلى: پۆژەلات و پۆژئاوا ھى خان، خوا رىگەى پەوشەن نىشانى ئەو كەسە دەدات كە بۆخۆى وىستى لەسەرە بەرەو رىگەى راستى بەرىت﴾.

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

﴿ئاوہاش (ھەرەكو چۆن قىبلەكەم بۆ ھىنانە ناوہراستى زەوى)، ئىو شمان والىكردو وە گەل و نەتەوہىكەى مام ناوہدبن، بۆئەوہى ئىو چاودىرىن بەسەر خەلكىەو و پىنغەمبەرىش چاودىرىت بەسەرتانەو...﴾.

وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَيَّ عَاقِبَةً وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ (١٤٣)

﴿...ئیمهش ئەو قبیلهیه مان دانه ناوه که تو پیشتر له سه ری بووی، تهنه باو مه بهستی ئەوه نه بیته بزانی کئی دوا ی پیغه مبه ده که ویت و (جیا یان بکه ی نه وه) له وانه ی که هه لده گه رینه وه له پووکرده قبیله ی داها توویان و ده گه رینه وه سه ر قبیله ی راپردوویان، هه رچه نده ئەم پووکرده قبیله نو بیته کاریکی زور گه وه سه خته، مه گه ر له سه ره وانه نه بیته که خوا ریگه ی ره وشه نی نیشاندان، مه بهستی خواش بوئه وه نه بووه ئیوه باوه ره که تان له ده ست بده ن، به پاستی په ره ردگار بو به نده کانی خو ی خوا وه نی سو زو به زه ییه﴾.

ئەو خوا وه نبا وه پانه ی که نه یان تو انیوه یان بو یان نه کرا وه له گه ل پیغه مبه ردا پووی قبیله که یان بگورن، با وانه زانن مه بهستی خوا ئەوه بووه ئەوان باوه ره که یان له ده ست بده ن، ئەوانه مادام باوه رپیان به گورینی قبیله که هه یه هه رچه نده له گه ل پیغه مبه ریش بو یان نه کرا بیته پووی خو یان وه رگین، (با نه تر سین) خوا خوا وه نی سو زو به زه ییه.

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوْا وُجُوْهُكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِيْنَ اٰتُوْا الْكِتٰبَ لَيَعْلَمُوْنَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللّٰهُ بِعَاقِلٍ عَمَّا يَعْمَلُوْنَ (١٤٤)

﴿به دلنیا ییه وه ئیمه له ئاسمانه وه گورینی ئاراسته ی پووی تو ده بینن، بو یه پووت پیده که ی نه قبیله یه که که تو پئی پازیت، جا پووی خو ته بکه ئاراسته ی (مسجد الحرام) و له هه ر شوینی که بوون ئەوا پووی خو تان بکه نه ئاراسته ی مزگه وته که، ئەوانه ش که پیشتر کتیبه ئاسمانه کانیا ن بو هاتوون، چاک ده زانن که پووکرده ئەم مزگه وته راستیه که له لایه ن په ره ردگار یانه وه، په ره ردگار یه بی ناگا نیه له وه ی که ئەوان ده یکه ن﴾.

وَلَمَّا اتَيْنَا الَّذِيْنَ اٰتُوْا الْكِتٰبَ بِكُلِّ اٰيَةٍ مَّا تَبِعُوْا قِبْلَتَكَ وَمَا اَنْتَ بِتٰبِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتٰبِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَمَّا اتَّبَعْتُمْ اَهْوَاءَهُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ اِنَّكَ اِذَا لَمِنَ الظّٰلِمِيْنَ (١٤٥)

﴿ئەگه ر هه موو به لگه و نیشانه کانیش (له سه ر پاستی ئەم قبیله یه) بین ی بو ئەوانه ی که کتیبه ئاسمانیه کانیا ن پيش قورئان بو هاتوته خواره وه، ئەوا په یه وه ی قبیله که ی تو نا که ن، تو ش

په پره‌وی قبيله‌كه‌ی ئه‌وان ناكه‌یت، ئه‌وانیش له‌نیوخو‌یاندا هه‌ندی‌کیان په‌یره‌وی قبيله‌ی هه‌ندی‌کیان ناكه‌ن، ئه‌گه‌ر بی‌ت و تۆش دوا‌ی هه‌وا و ئاره‌زووه‌كاني ئه‌وان بکه‌ویت دوا‌ی ئه‌وه‌ی که زانستت بۆهات، که‌واته تۆش له‌سته‌مکاره‌كاني.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (١٤٦)

ئه‌وانه‌ی کتیبه‌ی ئاسمانه‌یه‌که‌مان پێ‌داون، (مه‌مه‌د) چاک ده‌ناسن، هه‌روه‌کو چۆن پۆله‌كاني خویان ده‌ناسن، به‌پراستی ده‌سته‌یه‌که‌یش له‌وان پراستی‌هه‌کان ده‌شارنه‌وه‌و خۆشیان (به‌م کاره‌یان) ده‌زانن.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (١٤٧)

پراستی له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاری تۆه‌یه، جا تۆش له‌وانه‌مه‌به‌که‌گوماندارن.

وَلِكُلِّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيٰهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِالْحَقِّ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٤٨)

بۆ هه‌مووانیش ئا‌پراستی په‌روه‌ردگاری هه‌یه‌که‌خوا دایناوه‌(که‌که‌به‌یه)، جا ئیوه په‌له‌بکه‌ن له‌جیبه‌جێ‌کردنی خێروچا‌که‌کان و په‌روه‌ردنه‌قبيله‌و جیبه‌جێ‌کردنی نوێژه‌کان، (خوا) په‌روه‌ردگاری هه‌مووتان دینی‌و (له‌شوینی ئه‌م قبيله‌یه) کۆتانه‌کاته‌وه، به‌پراستی خوا به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌دا به‌توانایه‌.

خوا پێ‌شتر له‌ئایه‌تی (١٤٣) فه‌رموی: ئێمه‌ ئه‌و قبيله‌یه‌مان دانه‌ناوه‌که‌تۆ پێ‌شتر له‌سه‌ری بووی ته‌نها بۆ مه‌به‌ستی ئه‌وه‌نه‌بی‌ت بۆئه‌وه‌ی بزانی کێ دوا‌ی پێ‌غه‌مبه‌ر ده‌که‌وی‌ت و جیا‌یان بکه‌ینه‌وه، که‌واته‌تا‌که‌قبيله‌ی سه‌ره‌کی که‌خوا دایناوه‌مژگه‌وتی که‌به‌یه‌و دانانی به‌رده‌په‌شه‌که‌ش له‌م شوینه‌دا دیاری‌کردنی چه‌قی ئه‌و قبيله‌یه‌یه، که‌واته‌له‌لای په‌روه‌ردگار له‌دوا‌ی هاتنی مه‌مه‌ده‌وه‌ته‌نها تا‌که‌قبيله‌یه‌که‌هه‌یه‌بۆ هه‌مووان، جا بۆیه‌داوا‌ی په‌له‌کردن ده‌کات له‌جیبه‌جێ‌کردنی چا‌که‌کان و په‌روه‌ردنه‌ئو قبيله‌یه‌و به‌جی‌گه‌یانندی نوێژه‌کان، له‌به‌رئه‌وه‌ی خوا له‌په‌وه‌ی هه‌مووتان زیندوو‌ده‌کاته‌وه‌و ده‌تانه‌ی‌ت له‌شوینی ئه‌و قبيله‌یه‌دا کۆتانه‌کاته‌وه‌و لێ‌پرسینه‌وه‌تان له‌گه‌ڵ ده‌کات، جا ئیوه‌بزانن خوا به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌دا به‌توانایه‌، لێ‌کدانه‌وه‌ی ئایه‌تی (١٤٩) پشتیوانی له‌دروستی ئه‌م لێ‌کدانه‌وه‌یه‌ده‌کات.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ (۱۴۹)

﴿له هر شوینیکیشه وه له (مهککه) چوویته ده ری، جا (له کاتی نویژکردندا) پووی خۆت بکه ناراسته ی مزگه وتی الحرام، (ئه م پووکردنه شت بۆ مزگه وتی الحرام) به دلنیا ییه وه راستیه له لایه ن په روه ردگار ه که ته وه، خواش بی ناگانیه له وه ی که ئیوه ده یکه ن.﴾

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ
﴿له هر شوینیکیشه وه له (مهککه) چوویته ده روه، جا (له کاتی نویژکردندا) پووی خۆت بکه ناراسته ی مزگه وتی الحرام، له هر شوینیکیش بوون ئه وا پووی خۆتان بکه نه ناراسته ی مزگه وته که....﴾

لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَمَّ نِعْمَتِي
عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (۱۵۰)

﴿... بۆئه وه ی به لگه یه که نه بیته بۆقسه ی خه لکی به سه رتانه وه، له نیو خه لکیدا ئه وانه ی سه میان له خۆیان کرد به لگه یان به ده سه وه بیته له سه رتان یان به لگه یان به ده سه وه نه بیته، ئه وا ئه وانه دوژمنایه تی ئیوه هه رده که ن، جا لییان مه ترسین و له من بترسین، (من بۆیه ئه م قیبه له یه م بۆدانان) بۆئه وه ی نازو نیعمه ته کانی خۆم بۆسه ر ئیوه ته واو بکه م، به و ئومیده ی ئیوه ریگه ی راست بگره نه به ر.﴾

جا بۆخسته ن پووی ته واو کاری نیعمه ته کانی بۆسه ر خاوه نباوه ره کان خوا ده فه رمووی:
كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا
لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ (۱۵۱)

﴿(من بۆیه ئه م قیبه له یه م بۆدانان، بۆئه وه ی نازو نیعمه ته کانی خۆمتان به سه ردا ته واو بکه م)، هه ره وه کو چۆن له نیو خۆتاندا پیغه مبه ریکم بۆ ناردن به لگه و نیشانه کانی منتان به سه ردا ده خوینیته وه و قورئان و دروستی کاره کانتان فیره کات و، ئه وشتانه تان فیره کات که پیشتر نه تان ده زانین.﴾

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ (۱۵۲)

﴿جا یادی من بکه نه وه، منیش یادی ئیوه ده که مه وه، سوپاسمه ندی منیش بکه ن و نا په زایی به نازو نیعمه ته کانی ده رمه برن.﴾

(پینغه مبهەر (سلای خوی لیبیت) فهرمووی :خوا ده فهرموویت: ئەگەر بهنده کهم لیم نزیك بووه وه به ئەندازهی بستیک، ئەوا منیش لیمی نزیك ده بمه وه به ئەندازهی بالیک، ئەگەر لیم نزیك بووه وه به ئەندازهی بالیک، ئەوا منیش به ئەندازهی ئەوسه ره وسه ری ههردووک باله کان لیمی نزیك ده بمه وه، ئەگەر به رویشتن هات بۆلام، ئەوا منیش به نهرمه غار ده چم بۆلای). (تەفسیری ابن کثیر ١٥٢ البقرة).

پاشان پهروهردگار پووده کاته خاوه نباوه ره کان و ریگه ی سه رکه وتن و سه رفرازیان نیشان ده دات و ده فهرموویت:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (١٥٣)

﴿ئهی ئەوانه ی باوه پتان هیناوه، پشت به ئارامی و دان به خۆداگرتن و جیبه جیکردنی نوێژه کان بیهستن، به پاستی خوا له گه ل ئەوانه دایه که ئارام و دان به خۆداگرن﴾.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أحيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ (١٥٤)

﴿ئهوانه ش که له ریگه ی خوادا ده کورژین پینان مه لین: مردووه کان، (ئهوانه نه مردون) به لکو زیندوون، به لام ئیوه ههستیان پیناکه ن﴾.

وَلَتَبْلُغَنَّكُمْ بَشِيرٌ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمْرَاتِ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ (١٥٥)

﴿تاقیشتان ده که یه وه به هه ندیک له ترسو و برسیه تی و که مپونه وه و له ده ستدانی سامان و سه روه ت و که سوکارو به روپومه کان، (ئهی محمه د)، مرگینیش بده به وانه ی (له م تاقیکردنه وانه دا) ئارام و پشوو درێژن﴾.

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (١٥٦)

﴿ئهو خاوه نباوه ره ئارام و پشوو درێژانه ی کاتیک که تووشی کاره ساتیک ده بن، ده لین: ئیمه هی خواین و بۆلای خواش ده گه پیننه وه﴾.

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ (١٥٧)

﴿ئهوانه سۆزو به زه یی و یادو بیره وه ری خوایان له سه ره، ئەوانه ئەوکه سانه ن که ریگه ی راست و ره وشه نیان گرتۆته به ر﴾.

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ (١٥٨)

﴿به پاستی سه فاو مه پوه له درووشمه کانی خون، جا که سیک که حه ج یان عومره ی کرد، تاوانی له سه ر نیه به ده وریناندا بسوورپیتته وهو، که سیکش وه کو چاکه یه ک خوی ببه خشیت بۆ سوورپانه وه به ده وریناندا، ئه وا به پاستی خوا سوپاسمه ندو پیزانه﴾.

سه فاو مه پوه دوو گردی به رانبه ری یه کن له نزیك که عبه، زۆرکه س له لیكدانه وه ی ئه م ئایه ته ده که ونه هه له وه، هه رکه سیک زانیاریه کانی له سه ر خواو قورئان و پیغه مبه ره کانی هه رئه ونه ده بیته که له دیویکه وه ته ماشای بکات، به دلنیاپییه وه ناگات به ئه نجام، له پیش هه مووشتیکیدا قورئان کتیبیککی فله سه فیه ده بیته له هه موو پرووه کانه وه ته ماشا بکریته، ده نا ناگه یته به مه رام، کاتیک ئیبراهیم هاجه ره و ئیسماعیلی له و دۆله دا جیه پیشته وه کو خوا باسی ده کات دۆلیکی وشک بوو هیچ کشتوکالیکی تیدانه بوو، واته: بی ئاو بوو، کاتیک تینویه تی ته نگی به هاجه ره ی دایکو ئیسماعیلی کۆرپه هه لچنی، هاجه ر کۆرپه که ی له نیو دۆله بی ئاوه وشکه که دانا، به هیوای ئه وه ی خوی بروات بۆگه پان به دوای ئاودا، نه رمه غاریکی کرد بۆسه ر گردی سه فاو له ویوه ته ماشای ده ورپه ری کردو چاوی بۆ ئاو ده گپرا به لام هیچ ئاوی نه دیت، له ترسی ئه وه ی نه وه ک دپنده یه ک په لاماری کۆرپه که ی بدات به نه رمه غار گه راپه وه بۆلای کۆرپه که ی، که دلنیا بوو لی، نه رمه غاریکی کرد بۆسه ر گرده که ی به رانبه ری که ناوی مه پوه یه، له ویشه وه چاوی گپرا هیچ ئاوی نه دیت، بۆیه به نه رمه غار گه راپه وه بۆلای کۆرپه که ی، ئه م نه رمه غارانه ی هاجه ره حه وت جار به رده وام بوو له نیوان سه فاو مه پوه دا، تا له کۆتایی جاری حه وته م که به بی هیوایی گه راپه وه بۆلای کۆرپه که ی بینی له ژیر قاجی کۆرپه که یه وه ئاویک په یدابوو، له تامه زریوی بۆ ئاو ده ورری ئاوه که ی گرت بۆئه وه ی نه پوات، ئینجا ئه م هاتوچوونه ی هاجه ره که خۆبه ختکاری دایکه بۆ رۆله که ی، به پیرۆز وه رگپراو خه لکی به پینی سه رده مه کانیان بیرۆزیان پیده دا، ئه وه بوو له سه رده می نه زانی پیش ئیسلامدا دوو بتیان دانا بوون یه کیکیان به ناوی (اسافا) له سه ر سه فاو ئه وی تریان به ناوی (نائه له) له سه ر مه پوه، جا کاتیک ئایینی ئیسلام هات ئه وخه لکه ی که پیش ئیسلام له نیوان سه فاو مه پوه دا هاتوچوویان کردبوو له گه ل بوونی ئه م دووبته دا، له سه رده می ئیسلام دوای لابرندی بته کانیش ئاماده نه بوون ئه و هاتوچوویه بکه ن، چونکه به شیوازیکی نه زانین و هاویه شدانانیا ن بۆخوا ده زانی، جا خوا بۆی روونکرده وه که له سه رده می ئیسلامدا هاتوچوون له نیوان سه فاو مه روه دا هیچ تاوانیکی تیدانیه و، خوا سوپاسمه نده بۆ ئه وکه سه ی که خوی ده به خشیت بۆ جیبه جی کردنی ئه م رپوره سمه پیرۆزه. (تفسیر القرطبی ۱۵۸ البقرة).

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ
يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ (١٥٩)

﴿به پراستی نه وانهی نه و پوونکراوه و پینیشاندهرانه دهشارنه وه که نیمه هینامانه خواره وه،
دوای نه وهی که له نیو کتیبه که بو خه لکیمان پوون کرده وه، نه وانه خوا نه فره تیان لیده کات و
نه فره تکه ره کانیش نه فره تیان لیده که ن﴾.

(فی الكتاب) له گه ل هه موو کتیبه ناسمانیه کانبه تی که هه ریه که یان له سه رده می خویدا له لایه ن
په روه ردگار وه هه موو شتیکی تیدا پوونکراوه ته وه بوخه لکی.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (١٦٠)

﴿ته نها نه وانه یان (خوا نه فرینیان لیناکات که دوای نه و کرده وهی که کردوویانه) په شیمان
بوونه وه و توبه یان کردووه و خو یان راست کردو ته وه و، ده ریشیان خست که نه وان چه وت بوون،
جا نه وانه لینان خو شده بم، منیش چاوپوشیکه ری تاوانه کانم و خاوه ن به زه یشم﴾.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَٰئِكَ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (١٦١)

﴿به پراستی نه وانه ی بیباوه رپن و به بیباوه ریشه وه ده مردن، نه وانه نه فرینی خوا و فریشته کان و
تیکرای هه موو خه لکیان له سه ره﴾.

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ (١٦٢)

﴿(نه وانه) نه من له نیو نه فرینی خوا و ناگری دوزه دا، سزاکه یان له سه ر سووک ناکریت و
موله تیشیان نادریتی﴾.

وَالَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (١٦٣)

﴿په روه ردگاری نیوه ش تاکه په رستراویکه هیچ په رستراوی تر نیه ته نها نه و نه بیت،
به خشنده ی میهره بانه﴾.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ
النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ
وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (١٦٤)

﴿به پراستی له دروستکردنی ناسمانه کان و زه ویداو له جیاوازی نیوان شه وو پوژده کان و،
له (دروستکردنی) که شتی که له نیو ده ریادا دیت و ده چیت به وهی که لک به خه لکی
ده گه یه نیت و، نه و (نه ندازه یه ی) که له ناو هیناویه تیه خواره وه له ناسمانه وه، جا زه وی پی﴾

زیندوو کرده وه دواى ئه وهى كه مردبوو، هه موو گيانه وه ره كانيشى تيدا بلاوكرده وه، به پيكردى بايه كانو (دانانى) هه وه ره ملكه چكراوه كان له نتيوان ئاسمان و زهويدا، (ئه مانه هه موويان) به لگه و نيشانه ن بۆ گه لو نه ته وه يه كه كه ژيرى و عه قليان به كاردين. * (٢٢)

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ﴿٢٢﴾
له نيو خه لكيشدا كه سانيك بيچگه له خوا چند شريك و هاوبه شيكى بۆ داده نين، ئه و شريك و هاوبه شانسان به ئه ندازهى خو شه ويستى خوا خوشده و يت، ئه وانه ش كه باوه پريان هيناوه خوشه ويستى خوا له لايان له هه موو شتيك به هيتره ﴿٢٢﴾

وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ (١٦٥)
... ئه وانه ش كه سته ميان كرد، ئه گه ر بيننه به رچاوى خو يان كاتيک كه سزای سهخت ده بينن (ئه وسا ده زانن) كه تيكرای هيرو ده سه لاته كان بۆ خوان، به پرستى خواش خاوه ن سزايه كى توندو سهخته. ﴿٢٣﴾

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأُوا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ (١٦٦)
﴿ئه وسا كه زانيان تيكرای هيرو ده سه لاته كان بۆ خوان﴾، ئه و كاته گه وه ره په پيره ليكراوه كانيشيان سزاهه ده بينن و به رى بوونى خو يان ده رده برن به رانه ر به وانه ي شوين ئه وان كه وتبوون، هه موو هوكارو په يوه نديه كانى ژيانى دنياشيان له ت و پيه ت ده بيت و له يه كه هه لده وه شين. * (٢٣)

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةٌ فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يَرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ (١٦٧)

﴿جا ئه وانه يان (كه هه لئه له تابوون) شوين خوايه ده ستكرده كان كه وتبوون، ده لين: ئه گه ره رانه وه يه كه ده بوو بۆ ئيمه بۆ ژيانى دنيا، ئه و ئيمه ش به رى ده بووين له وان، هه روه كو چۆن ئه وان به رى بوون له ئيمه، ئاوه ها وه كو داخك له سه ر دليان خوا كرده وه كانيان نيشان ده داته وه، ئه وان هه رگيز له نيو ئاگر ناچنه ده رى. ﴿٢٤﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (١٦٨)

﴿ئه ي خه لكينه، له و به روه بوومه ريگه پيدراوه به له زه تانه بخۆن كه له زهويدان، به دواى هه نگاوه كانى شه يتانيش مه كه ون، به پرستى شه يتان دوژمنيكى ئاشكرايه بۆ ئيه. ﴿٢٥﴾

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (١٦٩)

﴿شہیتان نہ کہ ہر دوڑمنیکی ناشکریہ بُوئیوہ﴾، بہ لکو لہ راستیدا فہرمانتان پیڈہکات بہ کردہوہی خراب و ناشیرین، فہرمانیشتان پیڈہکات بہوہی شتیک لہسہر خوا بلین کہ ئیوہ نایزان۔

واتہ: شہیتان فہرمانتان پیڈہکات و ہانتان دہدات بہ کردنی کردہوہ خرابہکان و بہ جوانکردنی داوینپسی لہ دہروونہکانتاندا، فہرمانتان پیڈہکات و دہدہتہن دہدات بہوہی شتیک لہسہر خوا بلین کہ ئیوہ نایزان، وہکو ئہوہی کہ دیت و لیت دہپرسیت کی توی دروستکردوہ؟ توش لہوہلامدا دہلئیت: خوا، جا ئہو پرسیارہت لیدہکات، ئہی کی خوی دروستکردوہ؟ ئادہمیزادیش ئہوہندہی زانیاری پیئہدراوہ وہلامی ئہم پرسیارانہ بداتہوہ، بویہ ئیوہ دوی ہنگاوہکانی ئہو مہکون، بہرہو ہلدیرتان دہبات۔

لہ ئایہتی(١٦٨) خوا داوی لہ کومہلانی خہلک کردو، لہ ئایہتی(١٦٩) باسی دوڑمنایہتی شہیتانی بُو کردن، بہردہوام لہ باسی ئہوخہلکانہدا دہفہرموویت:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا

﴿ئہگہر پیشیان گوترا: پہپرہوی ئہو ئایینہ بکہن کہ خوا ہیناویہتیہ خوارہوہ، ئہوان دہلین: ئیمہ پہپرہوی ئہوہ دہکین کہ لہ باوک و باپرہکانمانہوہ لہسہری راہاتووین...﴾

أُولَؤُكَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ (١٧٠)

﴿...جا ئہدی ئہگہر باوک و باپرہکانیان ہیچ ہوش و ژیریان نہبوویت و نہہاتبنہ سہر ریگی رہوشہنکراوہ (ئایا ئہوان بہردہوام دہبن لہسہر ریگی باوانہکانیان)؟﴾

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ وَنِدَاءَ صُمُّ بَكْمٌ عُمِّي فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ (١٧١)

﴿نمونہی ئہوانہش کہ بیباوہربوون، وہکو ئہوکہسہ وایہ کہ شیرہو ہاوار ہاوارہتی (لہبہرانہر بتہکاندا)، گوئی لہ ہیچ وہلامدانہوہیک نیہ، تہنہا گوئی لہ پارانہوہ و ہاوارہکہی خوہتی، ئہو بتانہی ئہوان دہیانپہرستن کہرولال و کویرن، جا بویہ ئہوانہ (بہ پہرستنی ئہو کہرولال و کویرانہ) عاقل نابن۔* (٢٤)﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ (١٧٢)

﴿ئہی ئہوانہی باوہرتان ہیناوہ، لہو شتہ بہتام و لہزہتانہ بخون کہ پیمان بہخشیون و سوپاسمندی خوا بکہن، ئہگہر ئیوہ ہر ئہو دہپہرستن﴾

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ

﴿به پراستی لیٲان قه دهغه کراوه (گیانه وهری) مرداره وه بوو، خوین و گوشتی به رازو، ئه و نازده له ی جگه له خوا له پیناوی که سیکی ترده سهر برابیت...﴾

فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۷۳)

﴿...جا که سیکی که ناچار بوو به خواردنی ئه و قه دهغه کراوانه، به مهرجیک به ناره زووی خو ی نه بیت و (له بهر ناچاری بیت) و زیاده پره وی نه کات له خواردنیان، ئه و ئه و که سه تاوانی له سهر نییه، به پراستی خوا لیٲورده و به به زه ییه﴾

په روه ردگار به هه مو مرقایه تی راده گه یه نیت خواردنی قه دهغه کراوه کان له کاتی ناچاری و ته نگانه دا تاوانیان له سهر نیه، به مهرجیک خواردنه که یان به ناره زووی خوت نه بیت، یان ئه وه تا له لایه ن بیباوره کانه وه ناچار کرابیت، یان له ترسی مردن به ناچاری په لاماری ئه و خواردنانه ت دابیت و ئه ونده ش نه خویت که سنوور ببه زینی، به لام تاوانی گه وره تره ن که خواردنیان له چاو ئه و خواردنه قه دهغه کراوانه دا یه کجار گه وره و مه ترسیدارتره، بویه دهغه رموویت:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَسْتُرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أَوْلِيكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۷۴)

﴿به پراستی ئه وانه ی (ئو پراستیانه) دهشارنه وه که خوا هیٲاویه تیه خواره وه له نیو کتیبه که دا (ته ورات) و، (به شارده وه و گوٲینی پراستیه کانی ناو کتیبه که) نرخیکی که میان دهست ده که ویت، ئه وانه ئه وه ی ده یخون له نیو زگیاندا خواردن نیه، مه گهر هه ر ناگره و، ئه وانه پوژی دواپی خوا له گه لیان نادویت و گهردن نازادیان ناکات و سزایه کی به نازاریشیان بو ه یه﴾

أَوْلِيكَ الَّذِينَ اسْتَرَوْا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ (۱۷۵)

﴿ئه وانه ئه و که سانه ن که گومرا بوونیان کپیوه به له بریدانی ریگی په وشه نکراوه ی خوا و، سزاو نازاریان کپیوه به له بریدانی لیٲورده یی په روه ردگار، جا ئه وانه چی وایان لیٲده کات دان به خودا گرن له نیو ناگردا؟﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ (۱۷۶)

﴿ئو سزایه شیان به هو ی ئه وه وه یه که په روه ردگار به پراستی و دروستی ئه و کتیبه ی هیٲاوه ته خواره وه و، ئه وانه ی که جیا وازبوون (له ناوه پوکی) کتیبه که دا له دووبه ره کییه کی دوورو دریزدان﴾

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ

﴿چا که کردن نه و نیه که ئیه پوی خوتان له پوژهلان یان پوژتاوا بکن...﴾.

وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ
ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ

﴿... به لکو چا که نه و نیه که سیک باوه پ به خواو پوژی دوایی و فریشته کانی و کتیبه کانی و پیغه مبه ره کانی هینابیت و، به ئاره زووی خوئی مال و سامانه که ی دابیت به خزمی نزیک و هه تیوو هه ژارو پیواره کان و نه وانه ی که داوای ده که ن و نه و به ندانه ی له نه ستوی که سیکان...﴾.

وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ
وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ (۱۷۷)

﴿... (نه و که سه ش) نویره کانی به جیهینابیت و زه کاتی له مال و سامانه که ی دابیت و، نه وانه ی که وه فادارن بو واده و په یمانه کانیا کاتیک په یمانیک ده دن و، نه وانه ی پشوو دریتن له کاتی هه ژاری و دهر دو نه خوئی و له کاتی پوودانی جهنگدا، نه وانه نه و که سانه ن که راستگون و، خوا ده په رستن و خوئیان له سزا کانی ده پارین﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْفِصَالُ فِي الْقَتْلِ الْحَرِّ بِالْحَرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَىٰ بِالْأُنثَىٰ

﴿نه ی نه وانه ی باوه پرتان هیناوه، له سه رتان نووسراوه له (یاسای) تو له ی کوژراوه کاند، که سی سه به ست له جیاتی که سیکی سه به ست و، که سیکی کو یله ش له جیاتی کو یله یه ک و، میینه یه کیش له جیاتی میینه یه ک ده کوژرینه وه...﴾.

فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءُ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ

﴿... جا کی لیبورده یی بو درا له لایه ن (خاوه ن کوژراوه که وه) له تو له ی خوینی که سیکه وه که کوشتویه تی، نه و پیویسته (خاوه نی کوژراوه که) په پره وی چا که کاری بکن و، پیاو کوژه که ش حه که خوینه که به پیره وه بدات (به خاوه ن کوژراوه که)...﴾.

ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ مِّنْ عِنْدِي بَعْدَ ذَلِكَ فَلْهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۷۸)

﴿... نه وه سوژو به زهی و ئاسانکاریه که له لایه ن په روه ردگاره که تانه وه، جا کی له دوای نه و لیبورده ده ستریزی کرد، نه و له لایه ن خواوه سزایه کی سه ختی بو هیه﴾.

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (۱۷۹)

﴿نه ی خاوه ن بیروهو شه کان، له یاسای تو له کرده نه وه شدا (به رده وامی و خوئی) ژیا نتان بو هیه، (به و هیوا یه) به لکو له خوا ده ترسین و خوتان ده پارین (له یه کتر کوشتن)﴾.

خوا مه بهستی له وهیه له تۆله سندنه وهدا بهردهوامی و خوۆشی ژیان ههیه، چونکه پیاو کوژه که
ئه گهر بزانیته له تۆله ی ئهم کارهیدا ده کوژرێته وه، ئهوا واز دینێت له ئه نجامدانی کاره که ی و
ژیانی خو ی ده کړیته وه و تووشی ئه وه نابیت تۆله ی لی وه ربگیریته وه و بکوژرێته وه).

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ
حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ (١٨٠)

﴿ئهی خاوه نباوه په کان، (له یاسای میراتدا) له سه رتان نووسراوه کاتی که مردن گه یشته
یه کیکتان، ئه گهر مال و سامانیکی له دوا ی خو ی جیه یشت، پاسپاردنه که ی بو دایک و باوک و خزمه
نزیکه کانیه تی به شیوه یه کی راست و دروست، مافی که به سه ر ئه وانه وه که له خوا ده ترسن﴾.

فَمَنْ بَدَلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (١٨١)

﴿جا هه ر که سی ئه و پاسپارده یه ی گوړی دوا ی ئه وه ی که گو بیستی بوو، ئهوا تا وانه که ی
له سه ر ئه وکه سه یه که پاسپارده که ده گوړیت، به راستی خوا بیسه رو زانا و ناگاداره (به وه ی که
ئیه ده یکه ن)﴾.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (١٨٢)

﴿جا هه ر کی ترسی هه بوو له وه ی وه سه یه تکاره که (دوا ی مردنی له پاسپارده که یدا) هه له یه که
یان گونا حیکی کرد بیت مافی خه لکانیکی تیدا خورابیت، ئهوا ئه وکه سه هه یچ تا وانیکی
له سه رنیه، (ئه گهر) هه ول ی چاکه کاری بدا له نیوان میراتگره کاندای، به راستی خوا لی بورده و خاوه ن
به زه ییه﴾ * (٢٥)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (١٨٣)

﴿ئهی ئه وانه ی باوه پتان هه ناوه، (له یاسای به پوژوو بووندا)، به پوژوو بوونتان له سه ر نووسراوه،
هه ره که چو ن له سه ر ئه وانه ی پش ئیه وه ش نووسرابوو، به لکو به م به پوژوو بوونه تان له خوا
ده ترسین و خو تان له سزاکانی ده پارین﴾ * (٢٦)

(دکتور ئایتون سنکلیر) ده لیت: گه وره ترین شت که پوژوو پیمان ده به خشیت، ئاستیکی نو یی
ته ندروستیه، ئهم نو یبوونه وه یه ش له ته ندروستیدا پیرو گه نچ وه کویه که لکی لی وه رده گرن،
ئه ویش ئه وه یه که پیکهاته ی جهسته ی ئاده میزاد به ته واوه تی نو ی ده بیته وه و کارو کرده وه کانی
باشتر و جوستر ده بن). * (٢٧)

(دکتور بانا مکفادون) ده لیت: پوژوو گرتن ده توانیت هه موو نه خو شیه که چاک بکاته وه که هه موو
هو کارو ریبازو چاره سه ریه کانی تر تیدا بی هیوا بووبن). * (٢٧)

دکتور (الکسیس کارل) که خه لاتی نۆبلی وەرگرتوو له پزیشکایه تی و نه شته رگه ریدا، له کتیبه که یدا به ناوی (ئاده میزاد ئه و شته نهینیه) ده لیت: ئه وکه سه ی به پۆژوو ده بیته سه ره تا هه ست به برسیه تی و زوو تو په بوون ده کات، ئینجا به دوای ئه ودا هه ست به کزی و لاوازی ده کات، به لام له گه ل ئه م پووداوانه شدا هه ندیک پووداوی نهینیه پووده دن له جه سه تی ئه وکه سه دا که گرنگیه که یان زور زیاتره له و برسیه تی و تو په بوونه، ئه ویش ئه ویه شه کری ناو جگه ره ده جو لیت و له گه لیدا چه وریه کۆکراوه کانی ژیر پیست و پپۆتینه کانی ماسولکه و گلاندو خانه کانی جگه ره ده جو لیت، ئه ندامه کان هه رچی تیا یاندا یه ده پیریزن بوئه وه ی ناخی مرۆف و ساغ و سه لامه تی دل له ناوه ندیکی چاکدا به یلایته وه، به راستی پۆژوو گرتن ده بیته هوی پاککردنه وه و پیکه هاته کانه مان). * (۲۷)

(دکتور (ماک فادون) که زانایه کی گه ره و به ناوبانگی ئه مه ریکایه له بواری ته ندروستیدا له کتیبه که یدا له سه ره پۆژوو گرتن نووسیویه تی ده لیت: (هه موو که سیك پیویستی به وه هه یه به پۆژوو بیته، جا ئه گه ره ئه وکه سه نه خوشیش نه بیته هه ر پیویسته به پۆژوو بیته، له به ره وه ی ژه هری خۆراک و داووده ره مانه کان له جه سه تیدا کۆده بنه وه و وه کو که سیکی نه خوشی لیده که ن، ته مه ل ده بیته و جوستیه که ی که م ده بیته وه، ئه گه ره ئه وکه سه به پۆژوو بیته، ئه وا کیشه که ی داده به زیت و ژه هره کان له جه سه تیه که یدا شهیده بنه وه و ده چنه دهره وه و ته وا و پاک ده بیته وه، دوای بیست پۆژ به پۆژوو بوون ته واوی جه سه تیه که ی خوی داده پیریزته وه و نووی ده کاته وه، به لام ئه مجاره یان هه ست به هیزو توانا و جوستیه که ده کات هه رگیز پیشته هه ستی پی نه کردوه) * (۲۷)

أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ

﴿پۆژوو گرتن﴾ چه ند پۆژیکی ژمیرداوی له دوای یه کن، جا هه ر که سیك له ئیوه له کاتی به پۆژوو بووندا نه خوش بوو، یان له سه فه ردا بوو، ئه وا (چه ند پۆژ به پۆژوو نه بووه) با له پۆژه کانی (مانگه کانی) دواتر پۆژوو هه کانی بگریته وه... ﴿﴾

وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامٍ مِسْكِينٍ

﴿...﴾ (یاساکه شه له سه ره وانه ی به دریزی ماوه ی به پۆژوو بوونه که) ناتوانن به پۆژوو بین (به هوی پیری ته مه نیا نه وه یان به هوی نه خوشیه وه)، له بری هه ریه که پۆژ پۆژوو گرتن خواردنی هه ژاریکیان له سه ره بیده ن... ﴿﴾

فَمَنْ تَصَوَّغَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۱۸۴)

﴿...جا کئ وهکو خۆبهختکردن خیریک بکات، (له خواردنی هه ژاریک زیاتر بیئت)، ئه وه خیره که بوخۆیهتی، (له هه موو باره کانیشدا) به راستی ئه گهر ئیوه ده زانن (کاتی ئه م به پۆژووبونه چهنده پیرۆزه)، ئه وا به پۆژوو بون چاکتره بو ئیوه﴾ * (٢٨)

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ﴾
 ﴿ئهو کاتی به پۆژووبونه تان) مانگی رهمه زانه، که قورئانی تیدا هاتۆته خواری، که ریگهی رهوشه نکراوهی خواجه بو ئاده میزاده کانو، به لگهی پوونکراوهن بۆسه ریگهی راستو، به لگهی پوونکراوهن بو (ئاشکراکردنی) راستی و ناراستیه کان.....﴾

﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾
 ﴿...جا کئ له ئیوه (له سه ره تایی مانگه که دا) مانگی دیت، با به پۆژووبیئتو، کئ نه خوش بوو یان له سه فه ر دابوو، با له پۆژوه کانی دوا ی ئه م مانگه پۆژوه کانی بگریته وه.....﴾

﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾
 ﴿... (به م به پۆژووبونو و مۆله تدانه) خوا ئاسانکاری بو ئیوه ده ویئتو، ته نگانه و نارپهحه تی بو ئیوه ناویئت.....﴾

﴿وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ (١٨٥)
 ﴿... (ئهو ئاسانکاریه ش) بۆئهو ی ماوه ی دیاریکراوی به پۆژووبونو که ته واوبکه ن و، خواش به گه وره بزانه به وه ی که ریگهی راستی نیشاندان، خۆزیا ئیوه ش شوکرانه ی خواتان ده کرد﴾

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (١٨٦)

﴿(ئهی محمه د)، ئه گهر به نده کانم پرسیاریان لی کردی ده رباره ی من، ئه وا من نزیکم، وه لامی داوای داواکاریک ده ده مه وه کاتیک بانگم بکات، با ئه وانیش باوه ر به من بیئن، به لکو به و باوه ره یئانه یان ریگهی راستیان نیشان ده دریئت﴾

﴿أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ﴾
 ﴿شهو ی ئه و پۆژهی که تیایدا به پۆژوو ده بن، بۆتان په وا کراوه بچنه پال خیزانه کانتان، ئه وان پۆشاکن بو ئیوه و ئیوه ش پۆشاکن بو ئه وان.....﴾ * (٢٩)

﴿عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُمْ وَأَنْبَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ﴾

﴿...خوا به وهی زانی که ئیوه له شهوانی پهمه زاندا نارپه واییتان له گه له خۆتان ده کرد (که ده چوونه پال خیزانه کانتان)، جا تۆبه ی لیوه رگرتن و لیبوردنی پیدان (له بهرئه وهی ئه و کاره کاریکی قورس بوو له سهرتان)، ئه و له ئیستاوه برۆنه لایان و داوی ئه وه میان لیبکه ن که خوا ریگه ی پیداون...﴾ * (۳۰)

له بهرئه وهی نه چوونه پال ئافره ته کان له شهوانی مانگی پهمه زاندا کاریکی قورس بوو بۆ خاوه نباوه ره کان، چونکه هه ندیکیان خویان پی پانه گیرا و سنووره که یان به زاندا، بۆیه په روه ردگار فه رمووی: من زانیم ئیوه ئه و کاره ده که ن بۆیه تۆبه م لی قبولکردن و لی تان خۆشبووم، بۆئه وهی باره که قورس نه بی ت به سهرتانه وه، له ئیستاوه شهوانی مانگی پهمه زان ریگه م پیدان بچه لای خیزانه کانتان و داوی جووتبوونیان لیبکه ن، به وشپوه یه ی که بۆتان نووسراوه، که ئافره ته کانتان کیلگه ن بۆ ئیوه و کیلگه کانتان بکیلان چۆنتان ئاره زوو لیبوو، سه ریچی و زیاده ره ویش مه که ن.

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَبَيِّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ

﴿...بخۆن و بشخۆنه وه هه تا له بهر به یاندا هیللی سپی پووناکی له هیللی ره شی تاریکاییدا ده رده که ویت...﴾

ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ

﴿...پاشان (له بهر به یانه وه) به رده و امبن له سه ر پۆژووه که تان تا شه و دادیت و، مه چنه پال خیزانه کانتان له کاتیکدا له نیو مزگه وته کاندا خۆتان هیشتۆته وه بۆ خوا په رستی...﴾

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ بَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (۱۸۷)

﴿... (ئه وهی باسکرا) سنووری خوایه، جا لیوه ی نزیک مه که ونه وه، خوا به م شیوه یه به لگه و نیشانه کانی خۆی بۆ خه لکی ده رده خات و پوونیان ده کاته وه، به و هیوایه ی له خوا ده ترسین و خویان له سزاکانی ده پارین﴾

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۱۸۸)

﴿له نیو خۆشتان به ناحق مال و سامانی یه کتری مه خۆن، (به شیوه یه ک) که کیشه که بگه یه ننه لای ده سه لاتداره کان، بۆئه وهی به ناحق ده سه ته یه ک له ئیوه مالی خه لکانیک بخۆن و، ئیوه ش ده زانن که ئه و ماله هی ئیوه نیه﴾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْاهْلَةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِبُ لِلنَّاسِ وَالْحَجَّ

﴿نهی محمده﴾، له باره‌ی شیوه‌کانی مانگه‌وه پرسپارت لیده‌کهن، بلی: ده‌رکه‌وتنی شیوه‌کانی مانگ (به‌شیوه‌ی جیاجیا) دیاریکردنی کاته‌کانن بؤ ناده‌میزاده‌کان و زانیسی کاته‌کانی حه‌جکردنه.... ﴿* (۳۱)﴾

وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا النُّبُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأَتُوا النُّبُوتَ مِنْ أَسْبَابِهَا
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۱۸۹)

﴿...چاکه‌کردنیش نه‌ونه‌یه ئیوه له‌دیوی دواوه‌وه بچنه ناوماله‌کانه‌وه، به‌لکو چاکه‌کردن نه‌وه‌یه که‌سیک خوی بیاریزیت له‌خرابه‌و نازاردانی خه‌لکو، له‌ده‌رگا‌کانه‌وه بچنه ناوماله‌کانه‌وه له‌خوا بترسن، به‌لکو (به‌م کاره‌تان) بزگارتان ده‌بیئت﴾.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ (۱۹۰)

﴿له‌پریگه‌ی خواشدا بجه‌نگن له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی له‌گه‌لتان ده‌جه‌نگن و، ده‌ستدریژیش مه‌که‌ن و (سنوری یاسا‌کانی خواش مه‌به‌زینن)، به‌راستی خوا ده‌ستدریژکه‌ره‌کانی خوش ناوین﴾.

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجْتُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ

﴿له‌هه‌رشوینیکیش نه‌وانه‌تان بینین بیانکوژن و، به‌ده‌ریان بنین له‌وشوینه‌ی که‌به‌ده‌ریان نان (که‌شاری مه‌که‌یه)، فیتنه‌و نازاوه‌و (ده‌رکردنی خه‌لک له‌سه‌ر مال و‌حالی خوی) خراپ‌تره له‌کوشتن.... ﴿* (۳۲)﴾

وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلَكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلْتُمْ فَأَقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ (۱۹۱)

﴿...له‌نیو مرگه‌وتی (الحرام) یشدا له‌گه‌لیان مه‌جه‌نگن، تا نه‌وکاته‌ی له‌ویدا له‌گه‌لتان ده‌جه‌نگن، جا نه‌گه‌ر له‌ویدا (ده‌ست پی‌سخه‌ریان کرد) و له‌گه‌لتان جه‌نگان، نه‌وا ئیوه‌ش له‌گه‌لیان بجه‌نگن، نه‌وه شیوه‌ی سزادانی بیباوه‌ره‌کانه‌و﴾.

فَإِنْ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۹۲)

﴿جا نه‌گه‌ر ده‌ستیان داداو وازیان هینا، نه‌وا به‌راستی خوا لیبورد و خاوه‌ن به‌زه‌بیه﴾.

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ (۱۹۳)

﴿له‌گه‌لیشیان بجه‌نگن (تا نه‌و بیباوه‌ریه‌ی نه‌وان) نه‌بیئت به‌فیتنه‌و نازاوه (له‌نیو ئیوه‌دا) و، ئاینیش ته‌نها بؤ په‌رستنی خوا بیئت، جا نه‌گه‌ر ده‌ستیان داداو وازیان هینا، نه‌وا دوژمنایه‌تی کردن و ده‌ستدریژکردن نیه (بؤسه‌ر هیج که‌سیک)، ته‌نها بؤسه‌ر سته‌مکاره‌کان نه‌بیئت﴾.

جا په روهردگار پرووده کاته خاوه نباوه په کان و پټيان پاده گه يه نيټ له کاته قه دهغه کراوه کانيشدا ئيوه بؤتان هه يه ئه و شه په بکه ن يان توله ي ئه و شه پانه بکه نه وه که بياوه په کان هه ليان تيدا وه رگرتووه دژي ئيوه، بويه دهغه رموويت:

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَانْقُوا اللَّهَ وَعَلِّمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (١٩٤)

﴿مانگيکي پيروژ (له و مانگانه ي که شه پيان تيدا قه دهغه کراوه)، ده توان شپري تيدا بکه ن له توله ي ئه و مانگه پيروژه ي که له لايه ن بياوه په کان وه ده سترديژيتان بؤسر کراوه، شته پيروژه کانيش حقه توله ي خويان هه يه، جا کي ده سترديژي کرده سهرتان (له هر کات و شوينيدکا بيت) به نه دازه ي ئه وه ي که ده سترديژي کردوته سهرتان ئيوه ش ده ستيان بؤ دريژيکه نه وه و، (زياده ره ويش مه کن) و له خواش بترسن و، چاکيش بزنان که خوا له گه ل خوا په رسته کانه.﴾

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (١٩٥)

﴿له ريگه ي خواشدا (له و مال و سامانه) ببه خشنه وه (که پيمان داو ن و، خوستان مه خه نه هيلاکي و سه رگه ردانيه وه (به وه ي هيچتان نه مينيت)، خوستان چاک بکه ن، به راستي خوا چاکه کاره کاني خوشده ويټ.﴾

وَأْتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ

﴿چه جکردن و عمره هينانه وه ش (سهرداني مالي خواش) ته واو بکه ن ته نها بؤ (په زامه ندي) خوا، جا نه گه ر ته نگتان پېهه لچنرا (که نه توانن حج يان عمره که تان ته واو بکه ن)، ئه وا له بري ته واونه کردني حج و عمره که دياريه کي گونجاو ده کريت به قورباني و، توکي سه ره کانتان مه تاشن (نيحرامه که مه شکينن) تا دياريه که ده گاته جي خوي و سه رده برپريت﴾* (٣٣)

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ

﴿..... له سه رتاشين و (نيحرام شکانندا) هه ريه کي له ئيوه نه خوش بوو، يان نازاريکي له سه ريده هه بوو (که نه يتواني سه ري بتاشيت)، ئه وا ئه وکه سه ده بيت به خشينيك بدات له به رپوژو بوون يان خير و چاکه يان قوربانيه ک.....﴾

فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ

﴿...ئەگەر دلنیش بوون لەوەی (تەنگتان پێ ھەلناچنریت)، ئەوا کێ کەلکی وەرگرت لە عومرە کە ی بۆ (تەواوکردنی) حەجە کە ی، (لەبری کەلک وەرگرتن لە عومرە کە ی بۆ تەواوکردنی حەجە کە ی) دیاریە کێ گونجاو دەکریت بە قوربانی...﴾.

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

﴿...جا کێ لە توانایدا نەبوو (ئەم قوربانیه بدات)، ئەوا بە پۆژوو بوونی سێ پۆژ لە کاتی حەجداو، حەوت پۆژیش کاتیک کە گەر پانەو (ولاتی خوتان)، ئەو ھەموو دە پۆژی تەواون، (ئەم یاسایە) بۆ ئەوانە یە کە کە سوکارە کە یان لە ئامادە بوونی مزگەوتی (الحرام) نین، (واتە: خەلکی ولات و شارەکانی دەرەو ھی شاری مەککەن)...﴾.

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (١٩٦)

﴿...لە خواش بترسین و چاک بزانن بە پاستی خوا سزادەریکی سەخت و توندە﴾.

لێرەدا چەند باسیک پێویستیان بە پوونکردنەو ھە یە، دەبیّت حەج و عومرە ھینانەو ھە کە تەنھا بۆ پەزماھەندی خوا بیّت و نابیّت ئەوسە فەرە بە ھیچ شیو ھە یە ک بۆ مەبەستی ک یان بۆ ھەر بەرژو ھەندیە کێ تر بیّت، ھەر ھە تەنگ ھە لچنینه کە ش دەبیّت تەنھا بە ھۆی شە پو باری ناھەموار ھە بیّت، چونکە دواتر وشە ی (فأذا أمنتُم) بە کار ھینراو ھ، کە مانای دلنیا بوون ھە دەگە یە نیّت لە بوونی ترسیک و، ئەو کە سە ی (نە ی دەتوانی سەری بتاشیّت)، ئەوا دەبیّت بە خشی نیک بدات لە بە پۆژوو بوون، یان خێرو چاک ھ، یان قوربانیه ک، کە بە پۆژوو بوون ھە کە سێ پۆژ ھەو خێرو چاک ھە کە ناندانی شە ش ھە ژار ھەو، قوربانیه کە ش مە پیک یان مانگایە ک یان حوشتری کە .

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفْتٌ وَلَا فُسُوقٌ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ

﴿(کاتی) حەج چەند مانگیکی زانراون، ھەر کە سی ک لەو مانگانەدا جیبە جی کردنی حەجی لە سەرخۆی پێویست کرد، ئەوا چوونە پال ئافرەتان و لادان لە یاسا کانی ئیسلام و دەم بە دمانێ و قەرە قێکردن نیە لە حەجدا...﴾.

وَمَا تَقُولُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَرَوُودُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُوا يَا أُولِي الْأَلْبَابِ (١٩٧)

﴿...ھەر خێرو چاک ھە یە کیش کە ببکەن خوا پێی دەزانیت و، خۆشتان تویشوودار بکەن و، باشترین تویشووش خوا پە رستیە، لە منیش بترسن ئە ی خاوەن بیرو ھۆشە کان﴾. * (٣٤)

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ

﴿تاوانتان له سهر نیهه ئه گهر داوای خیریکی زیاده بکن له پهروهردگار که تان، جا ئه گهر له چپای عه رفات هاتنه خواری و جیا بوونه وه (له سنوره که ی)، له شوینی نیشانه پیروژه که (له مزده لیفه) یادی خوا بکن...﴾ * (۳۵)

واته: تاوانتان له سهر نییه که ئاره زوی کارو کاسپهک بکن پیش جیه جیکردن و داوی ته واوکردنی حه جه که، پیش ئیصرام به ستن و داوی سه ربیننی قوربانیه که و تاشینی مووی سهرتان، که له چپای عه رفاتیش داپژانه خواره وه، ئه وا له و شوینه دا که به مزده لیفه ناسراوه له شوینی نیشانه پیروژه که دا نویره کانتان جیه جیه بکن به کوکردنه وه ی نویری شیوان و نویری خه وتنان و له خوا بپارینه وه، (المشعر الحرام) ناوی شوینیکی پیروژه که بو یه که م جار ئاده م و حه وا له و شوینه دا کاری پیروزی ژن و میدرایه تیان ئه نجامدا.

وَأَذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الضَّالِّينَ (۱۹۸)

﴿...یادی خواش بکنه وه، وه کو چون ریگه ی ره وشه نکراوه ی نیشاندان، ئه گهر هاتباو پیش هاتنی محمه دو ئایینی ئیسلامیش ئیوه له ژیاندا بان، ئه وه له گومراو سه رلیشیا وه کان ده بوون﴾.

ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۹۹)

﴿پاشان (داوی ته واوکردن و کوکردنه وه ی نویره کانی شیوان و خه وتنان و پارانه وه له خواو بواریک بو پشوو دان)، دابریژین هه روه کو چون خه لکی پیش ئیوه (له مزده لیفه وه) دارژان (به ره وه منی) بو ره جمکردنی شه ی تانی گه وره)، داوای لیبوردنیش بکن له خوا، به راستی خوا لیبورده و خاوه ن به زه ییه﴾.

واته: له مزده لیفه وه هه موو دابریژین به ره و مینا بو یادکردنه وه ی حه زه تی ئیبراهیم که چون شه ی تانی ره جمکردو فه رمانه که ی خوا ی نه شکاند، په روه ردگاریش له جیاتی سه ربیننی ئیسماعیل مه پریکی نارد له بری ئیسماعیل سه ربپریت له و شوینه دا.

فَإِذَا قُضِيَتْكُمْ مَنَاسِكُكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ (۲۰۰)

﴿جا که پیوره سه مه کانتان به ته واوی به جیه یان، ئه وا ئه وکاته یادی خوا بکنه وه، وه کو یادکردنه وه ی باوانه کانتان یان یادکردنه وه یه کی توندو به هیژتر، جا له نیو خه لکیدا ئه وه ی که ده لیت: ئه ی په روه ردگاری ئیمه له دنیا دا (سامان و سه روه تمان پی ببه خشه) و، له دواپوژیشدا هیهج به شیکی دیاریکراو بو ئه وکه سه نیه (له به ره وه ی خوی داوای دواپوژی نه کردوه)﴾ * (۲۶)

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (٢٠١)

﴿له نئو خه لکیشدا﴾ ئه وه یان که ده لئیت: ئه ی په روه ردگاری ئیمه له دنیا دا چاکه مان پی ببه خشه و له دواړو ژیشدا چاکه مان پی ببه خشه و له سزای ناگیش بمان پاریزه. ﴿

أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ (٢٠٢)

﴿ئه وانه به شی خویان هه یه له وهی که ده ستیان که وتووه، خواش زور خیرایه له لئیرسینه وه دا. ﴿

وَأذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَانْفُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٢٠٣)

﴿یادی خواش بکه نه وه له چهند روژیکي ژمیراوو دیاریکراودا﴾ که پوژانی جه ژن و دوی جه ژن ده گریته وه، جا هه رکه سیک په له ی کرد بو گه پانه وه له دوو روژي دوی جه ژندا، ئه وه تاوانی له سه ر نیه، هه ر که سیکیش له وانه ی که خویان ده پاریزن و پیزی ئه م شوینه پیروزه ده گرن ئه گه ر خوی دواخت و زیاتر مایه وه، ئه وا تاوانی له سه ر نیه، له خواش پترسین و بزنان (پوژیک دیت) ئیوه بولای ئه و کو ده کرینه وه. ﴿

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُسْهِدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ (٢٠٤)

﴿له نئو خه لکیشدا ئه وهی که قسه کانی زور سه رنجت راده کی شیت له باره ی ژیانی دنیا وه، (ئه وه نده زمانی لوسه به درو) خوا به شاهیدی دینیته وه له سه ر ئه وهی که له دلیدایه و، (له راستیشدا) سه رسه ختترین دوژمنایه تیکه ره. ﴿

(مه به ست له ئه خنه سی کوری شه ريقه، که دوو پوویه کی زور قسه خو ش بو، له پووی پیغه مبه ردا سویندی ده خوارد که ئه و خاوه نباوه ره و پیغه مبه ری خو شده ویت، خواش به دروی هینایه وه، (ئه م پوون کردنه وه یه له ته فسیری (الجالین) وه رگراوه). ﴿

وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ (٢٠٥)

﴿کاتیک لای ئیوه شی جیهیت، هه ولیداو تیکو ش له زه ویدا، بو ئه وهی خراپه کاری تیدابکات، بو ئه وهی به وروبو می کشتوکال و به رو تووی ئاده میزاده کان بفه وتینیت، خواش خراپه کردنی ناویت. ﴿

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ (٢٠٦)

﴿کاتیک پیشی بگوتری: له خوا بترسه، دهماری پووح زلیه که ی دهیگریّت و به خراپه کردن و تاوانه وه هه لّسوکه وت دهکات، جا حساب و چاره ی ئه وکه سه جه هه نده مه، جه هه نده میش خراپترین شوینی مانه وه یه﴾.

به نایه تی (۲۰۴) و (۲۰۵) و (۲۰۶) په روه ردگار بۆمان پوونده کاته وه و پیمان راده گه یه نیت و ریابین له خه لکی زمان لوسی وه کو (ئه خنه سی کوپی شریق) که سه رنجی پیغه مبه ری پاکیشابو و به قسه ی خو شو و شیوه ی ئه و په یمانانه ی که به پیغه مبه ری دا، دوا ی ماوه یه ک لای پیغه مبه ری جبهیشت و به لای کشتو کال و میگه لیکی نازه لدا تیپه ری هه مووی ته فروتونا کردن و به هیلاکیدان، ئه گه ر یه کیکیش پیی گوتبا: کوپه له خوا بترسی، تو بۆ واده که ی؟ ئه وسا خو به گه وره زانیه که ی وای لیده کرد ئه وه نده ی تر که لله په ق بییت و به تاوانکردنه وه هه لّسوکه وت بکات، بۆیه په روه ردگار فه رمووی: ئه و که لله په قه حسابه که ی لای منه، چاره نو سه که ی جه هه نده مه و جه هه نده میش خراپترین شوینی مانه وه یه.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ (۲۰۷)

﴿له نپو خه لکیدا (که سانی واش هه ن وه کو) ئه وه ی که (ماله که ی خو ی ده فرۆشیت) و، ده روونی خو ی پی ده کپیته وه له پیناوی به ده سته یانی په زامه ندی خوادا، خواش به به نده کانی خو ی دلۆفانه﴾. * (۳۷)

(ئینجا په روه ردگار ئه م دیمانه یه مان نیشانده دات که له نپو خه لکیدا که سانیکی واش هه ن له پیناوی په زامه ندی خوادا له هه رشوینی گرفتیکیان بیته پیشی هه مو مال و سامانه که ی خو یان ده دن، بۆئه وه ی له کاروانی خواپه رستی دوانه که ون، وه کو (صهیبی کوپی سنانی رۆمی) که خاوه ن مال و سامان و سه روه ت بوو له شاری مه ککه، کاتیک هاته سه ر ئایینی ئیسلام، ویستی په یوه ندی به پیغه مبه رو هاوړپیکانی بکات له شاری مه دینه، به لام ببیاوه په کانی شاری مه ککه ریگه یان پیگرت و نه یانیه یشت، ئه ویش هه مو مال و سامانه که ی خو ی دانئ، به رانبه ر به وه ی ریگه به خو ی بدن پروات بۆ مه دینه، ئه وانیش قبولیان کرد، کاتیک گه یشته مه دینه و موسلمانان پيشوازیان لیکردو پیمان راگه یاند که به م کاره ت قازانجت کردوه، له به رئه وه ی له لایه ن په روه ردگار وه ئه م نایه ته له سه ر پته وی باوه ری تو هاتوته خواره وه و، پیغه مبه ر (سلاوی خوی لیبیت) فه رمووی: مال فرۆشته که ی صهیب قازانجی کرد). (ئهم لیکدانه وه یه له ته فسیری (ابن کثیر) وه رگبراهه)﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (٢٠٨)

﴿ئەي ئەوانەي باوەرپتان هێناوە، بچنەناو ئایینی ئیسلامەوه بەتیکرای یاساکانیەوه، شوین شەیتانیش مەکهون، بەپاستی شەیتان بۆ ئیوه دوژمنیکی دیارو ناشکرایه﴾.

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاغْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٢٠٩)

﴿جا ئەگەر هاتوو لەرێگی پاست هەخلیسکان (لە رێگی مەبەست لاتاندا)، دواي ئەوهی که پوونکردنەوه کانتان بۆهاتن، ئەوا تێیگەن و بزائن که خوا دەسەلاتدارو کاردرۆسته﴾. * (٣٨)

واته: ناگادارین لە یاساکانی ئیسلام لانه دەن دواي ئەوهی که بۆتان پوونکرانەوه، جا بزائن که خوا زۆر دەسەلاتدارو کاردرۆسته بۆ سزادانتان، لەئایەتی (٢٠٨) داواي لیکردن بچنەناو ئایینی ئیسلامەوه بەتیکرای یاساکانیەوه، جا پەرۆردگار نیشانەي سەرسوورمان نیشان دەدات لەوهی که پەلەناکهن بۆچوونە ناو یاساکانی ئیسلامەوه بۆیە دەفەرموی:

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (٢١٠)

﴿ئایا ئەوانە چاوەرپیی ئەو (پۆژە دەکهن) که هەردەبیت پەرۆردگارو فریشتەکان لەنیو سیبەری هەورە سپیەکاندا بۆیان بێنەخواری و فەرمانەکهی خوا جیبەجی بکریت؟ هەموو کارو فەرمانەکانیش هەر بۆلای خوا دەگەرێنەوه﴾.

ئایا ئەوانە چاوەرپیی هاتنی ئەو پۆژە دەکهن که دەرگای ئاسمانەکان دەکرێنەوه و خواو فریشتەکانی لەنیو هەورە سپیەکانەوه دێنەخواریەوه دەست بەلپرسینەوه دەکریت؟

سَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمْ آتَيْنَاهُم مِّنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢١١)

﴿ئەي محەمەد،) لەبەنی ئیسرائیل پیرسە چەندمان لە بەلگەو نیشانەي پوون و ناشکرا بۆهێنان؟ هەرکه سیکیش نازونیمەتەکانی خوا بگۆریت، دواي ئەوهی که بۆی هات، ئەوا بەپاستی خوا سزادەریکی سەخت و توندە﴾.

رُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْحَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَزُرُّ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (٢١٢)

﴿ثیانی دنیا پازینراو ته وه بۆ ئەوانه‌ی که بیاوه‌ربوون و گالته به خاوه‌نباوه‌ره‌کان ده‌که‌ن، ئەوانه‌ش که خویان په‌رستوووه‌و خویان له تاوانه‌کان پاراستوووه، له پوژی قیامه‌دا له سه‌روی ئەوکه‌سانه‌وه‌ن، خواش برژیوی بی ئەندازه‌ده‌دات به‌و که‌سانه‌ی که خۆی ویستی له‌سه‌ره (بیانداتی)﴾.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ

﴿خه‌لکی هه‌موویان گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک بوون، جا خوا(له نیویاندا) پیغه‌مبه‌رانی نارد، وه‌کو مزگینیده‌ر(بۆ ئەوانه‌ی فه‌رمانه‌کانی خوا به‌جیدینن)و، وه‌کو ترسینه‌رو ئاگادارکه‌روه (بۆ ئەوانه‌ی گوئی به‌فه‌رمانه‌کانی خوا ناده‌ن)﴾...

وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ

﴿...له‌گه‌ل هه‌ریه‌کی‌کیش له‌و پیغه‌مبه‌رانه‌دا کتیبیکی به‌پاست و دروستی هیناوه‌ته‌ خواره‌وه، بۆئه‌وه‌ی دادوه‌ری پیبکات له‌نیوان خه‌لکیدا، له‌وکی‌شانه‌ی که خه‌لکه‌کان جیاوازیوون تیاپداو (بیرو‌رای جیا‌جیا‌یان هه‌بو)﴾...

وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ

﴿...خه‌لکه‌که‌ش (ده‌رباره‌ی کتیبه‌که) جیاوازیان نه‌بوو، مه‌گه‌ر ئەوانه‌یان نه‌بی‌ت که دوا‌ی هاتنی کتیبه‌که ئەم جیاوازی و تینه‌گه‌یشتنه‌یان هینا، وه‌کو سه‌ته‌مکردن و سنوور به‌زاندنیک له‌نیوان خویاندا...﴾.

فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (٢١٣)

﴿...جا په‌روه‌ردگار به‌فه‌رمان و ریگه‌پیدانی خۆی ریگه‌ی پاستی نیشانی خاوه‌نباوه‌ره‌کاندا، له‌و جیاوازیه‌ی که هه‌یانبوو له‌پاستی و دروستیه‌کاندا، خواش ریگه‌ی په‌وشه‌نکاره‌ نیشانی ئەو که‌سانه‌ ده‌دات که خۆی ویستی له‌سه‌ره‌ به‌ره‌و ریگه‌ی راست بپوون﴾.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْمُ الْأَسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَرَزِلْوْا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ (٢١٤)

﴿یان ئەوه‌تا واتان داناوه‌ که ده‌چنه‌ به‌هه‌شته‌وه، (وا به‌ئاسانی ناچه‌ناوی)، کاتیک له‌ نموونه‌ی ئەو گه‌ل و نه‌ته‌وانه‌تان بۆهاتوووه‌ که له‌پیش ئیوه‌وه‌ پابوو‌ردن(جاری ئیوه‌ وه‌کو ئەوان تاقی نه‌کراونه‌وه‌ هه‌تا وا به‌ئاسانی بچنه‌ به‌هه‌شته‌وه)، ئەوان تووشی هه‌ژاری و نه‌خۆشی بوون و

شوینیان پیّ له قکرا، تا پیغه مبهرو هاوړپیکانی که له گه لیدابون (له چاوه پوانی په حمه تی خوادا) ده یانگوت: که ی سهرکه وتنی خوادیت؟ (جا په روه دگار وه لامیدانه وه): چاک بزائن سهرکه وتنی خوا نزیکه (به هوی نه و خورپاگریانه وه که نوانداتان) ﴿...﴾.

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا نَفَعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ (٢١٥)

﴿(نه ی محمه د)، پرسپارت لیده که ن: چی ببه خشینه وه و (به کیی بده ی ن)؟ پییان بلئ: نه وه ی که به خشیتانه وه له چاکه یه ک، نه و باو باوانه کانتان و خزمه نزیکه کان و هه تیوو هه ژارو ریپواره کانه، هه چاکه یه کیش بکه ن، به پاستی نه وه خوا پیی ناگاداره﴾.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ

﴿(له یاساکانی نیسلامدا) به شداریکردنی جه ننگتات له سهر نووسراوه (بو پاریزگاری کردنی نایینی خوا)، نیوه ش پیتان وایه که نه وه کاریکی ناخوشه...﴾.

وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (٢١٦)

﴿... له وانه یه نیوه ش پقتان له شتیک بیته وه، نه وشته خیروچاکه ی نیوه ی تیدابیت، له وانه شه مه یلو خوشه ویستی شتیک بکه ن و نه وشته شه پرو ناژاوه و خراپه ی بو نیوه تیدابیت، خواش ده زانی (چ شتیک چاکه یه و چ شتیکیش خراپه یه) و نیوه نازان﴾.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ

﴿(نه ی محمه د)، پرسپارت لیده که ن ده ریاره ی شه پکردن له مانگیکدا که شه پی تیدا قه ده غه کراوه، پییان بلئ: شه پکردن تیایدا (کاره ساتیکی) گه وره یه و ریگه گرتنه له نایینی خواو بیباوه ربوونه پیی، (شه پکردنیش) له نیو مزگه وتی (الحرام) و ده رکردنی خه لکه که ی تیایدا له لای خوا گه وره تره (له شه پی مانگیکی قه ده غه کراوه له ده ره وه ی مه ککه)، فیتنه و ناژاوه و (ده رکردنی خه لکیش له سهر مال و حالئ خوی) گه وره تره له کوشتن و کوشتار...﴾ * (٣٩)

وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَزُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتِطَاعُوا

﴿... (بیباوه په کانیش) نه گه ر بویان بکریت، به رده وام له گه لتان ده جه ننگن، بوئ ه وه ی له نایینه که تان بتانگپرنه وه...﴾.

وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢١٧)

...هه‌رکه سیکیش له ئیوه له‌ئاینه‌که‌ی هه‌لگه‌پیتته‌وهو، به بیباوه‌پی بمریت، ئه‌وانه کرده‌وه‌کانیان به‌تال ده‌بیته‌وه له دنیاو دواړوژدا، ئه‌وانه‌ش هاوړپییانی ناگرنو به نه‌مری تیایدا ده‌میته‌وه.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٢١٨)

...به‌پاستی ئه‌وانه‌ی که باوه‌پیان هیناوه و ئه‌وانه‌ی که کۆچیان کردووه و ئاواره‌بوون و تیکووشاون له‌پگه‌ی ئایینی خوادا، ئه‌وانه داوای په‌حمه‌تی خوا ده‌که‌ن (چاوه‌پیی په‌حمه‌تی خوان) و خواش لیبورده‌و خاوه‌ن به‌زه‌بیه.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا

... (ئه‌ی محمه‌د)، ده‌رباره‌ی شه‌پابو قوماریش پرسیاړت لیده‌که‌ن، پییان بلی: تاوانیکی گه‌وره‌ن و چه‌ند که‌لگیکیان تیدایه بوخه‌لکی، تاوانه‌که‌شیان زۆرگه‌وره‌تره له‌که‌لگه‌که‌یان ...

وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ (٢١٩) فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ....

... (ئه‌ی محمه‌د)، پرسیاړیشت لیده‌که‌ن که چی ببه‌خشنه‌وه؟ پییان بلی: له مالو سامانه‌کانتان ببه‌خشنه‌وه، ئه‌وه‌ی له‌خوتان زیاده‌و ئاسان و گونجاوه، ئاوه‌ها خوا به‌لگه‌و نیشانه‌کانی بو ئیوه پوون ده‌کاته‌وه، به‌لکو ئیوه ده‌رباره‌ی ژییانی دنیاو دواړوژ بیرده‌که‌نه‌وه (له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی خوا) ... * (٤٠)

... وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالطُوهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ

... (ئه‌ی محمه‌د)، ده‌رباره‌ی هه‌تیوه‌کانیش پرسیاړت لیده‌که‌ن، بلی: چاکسازی له‌گه‌ل ئه‌وان خپرو چاکه‌یه‌و، ئه‌گه‌ر له‌گه‌ل‌یشیان تیکه‌ل‌بین، ئه‌وا ئه‌وان برای ئیوه‌ن ...

وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٢٢٠)

... خواش که‌سی خراپه‌کار ده‌ناسی و جیای ده‌کاته‌وه له که‌سی چاکه‌کارو، ئه‌گه‌ر ویستیشی له‌سه‌ربایه (پگه‌ی ئه‌م تیکه‌ل‌بوونه‌ی نه‌ده‌دا له‌گه‌ل هه‌تیوه‌کان)، ته‌نگی پی هه‌لده‌چنینو شه‌رمه‌زاری ده‌کردن، به‌پاستی خوا خاوه‌ن ده‌سه‌لات و کاردرسته‌و. * (٤١)

واته: خوا که سی خرابه کار دهناسی و جیای ده کاته وه له که سی چاکه کار له مامه له کردنیاندا له گه له هه تیوه کان و مال و سامانه کانیاندا، جا وه کو ریگه مان پیدان له گه لیان تیکه لاوبن ئاسانکاریه کمان بۆتان کردوه، بۆئه وهی تاوانبارنه بن له دست تیوه ردانی مالی هه تیوه کاند، چونکه نه گهر خوا ویستی له سه ربایه به هیچ شیوه یه که ده ستکاری مالی هه تیوه کان نه کریت، نه وسا ئیوه ته نگتان پی هه لده چنراو شه رمه زار ده بوون، نه کهن له و تیکه له بوونه شتان له گه لیاندا زیاده ره وی بکهن، دهنه چاک بزنانن که خوا کار دروسته و خاوه نی ده سه لاتی که سه نه وه یزو ده سه لاته ی نیه.

وَلَا تَتَّخِذُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ وَلَا أُمَّةً مُّؤْمِنَةً خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا تَتَّخِذُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَا أَعْبَابُكُمْ

هه وه ریش بۆخوتان دیاری مه کهن له ئافره ته بیباوه ره کان تا نه و ئافره تانه باوه رنه هینن، که نیه یه کی خاوه نباوه ریش زۆر چاکتره له ئافره تیکی بیباوه ر، هه رچه نده (جوانی و مال و سامان و پله و پایه ی نه و ئافره ته بیباوه ره) سه رنجیشی راکیشابن، ئافره تانی خاوه نباوه ریش شوو نه کهن به پیاوانی بیباوه ر، هه تا نه و پیاوانه باوه رنه هینن، به نده یه کی خاوه نباوه ریش زۆر چاکتره له پیاویکی بیباوه ر، هه رچه نده (جوانی و مال و سامان و پله و پایه ی نه و پیاوه بیباوه ره) سه رنجیشی راکیشابن....

أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (٢٢١)

هه وانه (نه و بیباوه رانه) خه لکی بانگیش ده کهن بۆ ئاگری دۆزه خو، خواش به فه رمان و لیبوره یی خوی خه لکی بانگیش ده کات بۆ به هه شت و، به لگه ونیشانه کانی خوی بۆ خه لکی ره ونده کاته وه، به لکو نه وان بیرده که نه وه و (له ره فتاری خراب دورده که ونه وه).

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدْنَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ (٢٢٢)

هه ی محه مه د، ده رباره ی خوینی (بی نوژی) ئافره تان پرسیا رت لیده کهن، بلی: نه وه ئیش و ئازاره، ده ست له ئافره ته کانتان بکیشنه وه (بۆ کاری جووت بوون) و، نزیکیشیان مه که ونه وه تا پاک ده بنه وه، ئینجا نه گهر پاک بوونه وه، بچه لایان به وشێوه یه کی که خوا فه رمانی پیکردوون، به پاستی خوا تۆبه کاره کانی خۆشده ویت و، نه وانه شی خۆشده ویت که خویان پاک ده که نه وه.

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ (۲۲۳)

﴿نافره ته کانتان کیلگه ن بۆ ئیوه، کیلگه کانتان بکیلن چونتان ئاره زوو لیبوو، کرده وهی چاکیش له پیش خوتانه وه بنیرن (بۆ لیپرسینه وهی پۆزی داییتان)، له خواش بترسنو تیبگه ن و بزنان ئیوه به دیداری خوی خوتان ده گه ن، مزگینیش بده به خاوه نباوه رپه کان (به وهی که به دلنیا بیه وه له پۆزی داییدا پهروه دگاری خویان ده بینن).﴾

واته: لیژده مه به ستیک هه یه که کیلانه، بۆ گه یشتن به ئامانجیک که تۆو پیوه کردنی کیلگه که یه بۆ دروستبوونی کۆرپه، تۆویش ته نها به کیلگه وه ده کریت و کۆرپه ش ته نها له کیلگه که دا ده رویت که مندالده، کیلان و تۆو پیوه کردنی شوینیکی تر که تۆوه که نه گه یه نیته کیلگه که سه ریچی کردنه له فه رمانی خوا، که واته گومان نامینێ که کیلان ته نها و ته نها هه ر بۆ کیلگه که یه، ئەمه دیویکی لیكدانه وهی ئایه ته که بوو، دیوه که ی تری روو له نا فره تان ده کات و ده لیت: ئەم کیلگه یه ی تۆ بۆیه دروستکراوه ته نها به گاسنی پیاو بکیلریت نه ک به شتی تر، هه رنه و نده رینگه به گاسنه که ش بدن ته نها کیلگه که بکیلریت له کاتیکدا که ئیوه پاکن، له کاتی ماوه ی بۆ نویریتان رینگه به گاسنه کان مه دن کیلانه که ئە نجام بدن.

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (۲۲۴)

﴿ناوی خواش مه که ن (به هه ولێک بۆ پشتگیری سوینده کانتان)، بۆئه وهی به چاکه کار ده رکه ون، خۆشتان له تاوانه کان بپاریزن و چاکه کاری بکه ن له نیوان خه لکید، خواش گووییستی شته کانه و زانایه پیاو.﴾

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبْتُمْ قُلُوبَكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ (۲۲۵)

﴿خواش به وه تان له گه ل ناکات به سه رزاره کی و به بی مه به ست سویند بخۆن، به لام به وه تان له گه ل ده کات که دلّه کانتان داوی کردوه، (له م باره شدا ئە گه ر په شیمان ببنه وه، ئەوا) خوا لیبوره یه و، (ئە گه ر په شیمانیش نه ببنه وه)، ئەوا خوا پشوو دریزه (بۆ تۆله وه رگرتنه وه) * (۴۲) واته: خوا ئە وه تان لی ناگری، که بی مه به ست سویند بخۆن و به ده م فی ربووین بلین: (نه به خوا، نه وه للاً، نابۆ به خوا)، به لکو ئە وسویندانه تان لیده گری، که به مه به ست وه ده یلین و به دل بریاری لیده دن، بزنان له م باره شدا، ئە گه ر په شیمان نه ببنه وه، ئەوا خوا پشوو دریزه بۆ تۆله کردنه وه.

لَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَأَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۲۲۶)

﴿بۆ ئەوانەى سوئىدىك دەخۆن كە نەچنە پال ژنەكانيانيان(بۆ كارى جوتبوون)، (لەو پۆژەوه كە سوئىدەكەيان خواردوه) بۆماوهى چوارمانگ چاوهپۆ دەكەن و (ناچنە پاليان)، جا ئەگەر پەشيمان بوونەوه و گەپانەوه لە سوئىد خواردنەكەيان، (ئەوا حەقە تاوانى سوئىد خواردنەكەيان دەدەن و دواتر بۆيان هەيه بچنەوه پال ژنەكانيان)، جا بزنان بەپراستى خوا لىبورده و خاوهن بەزەبىه﴾ * (٤٣)

واتە: ئەوهى كە سوئىدى لە ژنەكەى خۆى خوارد كە ناچىتەوه پال و لەگەلى جوت نابىتەوه، ئەوا تاچارمانگ قەدەغەيه بۆكارى جوتبوون نزيكى ژنەكەى بكەوتتەوه، دواى ئەو چوار مانگە ئەگەر ئەوكەسە پەشيمان بۆوه لەسوئىدەكەى، ئەوا دەبىت باجى تاوانى سوئىدخواردنەكەى بدات ئىنجا بچىتە پال ژنەكەى، ئەوانەش بابزنان بەپراستى خوا لىبورده و خاوهن بەزەبىه، ئەوكەسانە ئەگەر پەشيمانىش نەبوونەوه لەسوئىد خواردنەكەيان لەدواى ئەو چوار مانگە، ئەوا پەروەردگار دەفەرمووت:

وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢٢٧)

﴿ئەگەر (پەشيمان نەبوونەوه) سووربوون لەسەر تەلاقدان، ئەوا بەپراستى خوا گوئىست و زانايە بەوهى كە ئىوه دەيلين و دەيكەن﴾.

ورباين كە تەلاقدان دان خوا گوئىست و زانايە بەوهى كە ئىوه دەيلين و دەيكەن، نەكەن سنورهكانى ببەزىن.

وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ

﴿ئافەرته تەلاقداوهكانىش لە شوكردنهوهدا ماوهى سى پاكبوونهوه لە بى نوپۆى چاوهپۆ دەكەن...﴾ * (٤٤)

وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنْنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

﴿..... ئەو ئافەرته تەلاقداوانەش ئەگەر باوهپاردان بەخاوه پۆژى دواى، بۆيان پەوانىه بىدەنگى بنوين و ئەو كۆرپانە بشارنەوه كە خوا لەنىو مندالداياندا دروستى كردون.....﴾.

لێرەدا مەبەستىك هەيه كە ئافەرته تەلاقداوهكان لە شوكردنهوهياندا، كاتى سى ماوهى بى نوپۆى و پاكبوونهوهيان چاوهپۆ دەكەن، بۆئەوهى لەم ماوهيهدا بزانتى ئافەرتهكە هىچ لەنىو مندالدايدا دروستبووه كە لەئەنجامى كارى جوتبوونى پيش تەلاقدانەكەوه پەيدا بوويت، جا ئەگەر لەكۆتايى ئەم ماوهيهدا هىچ شوينه وارىكى بوونى كۆرپە نەبىت لەنىو مندالداى ئافەرتهكەدا، ئەوا كۆتايى بە پەيوەندى نىوان ئەو پياوه و ژنەكەى دىت، ژنەكە بۆى هەيه شوو

بکاتوه به که سیکی تر، که واته: ده بیټ (ثلاثة قروء) مه بهستی له کاتی یه که له دواى یه کی قوناعی گه شه کردنی کورپه بیټ له نیو مندالدانی نافرته که دا که ده کاته هه مان ماوه ی یه که له دواى یه کی سی جار بئ نویژی و پاکبونه وه، که له قوناعیکه وه بوقوناعیکی تر (٤٠) چل پوژدهو، بوقوناعیوانیش له م لیکنده وه یه: نافرته دواى نه وه ی که مندالی ده بیټ نه و ماوه یه ی که تییدا پاک ده بیټه وه و پیی ده گوتریټ (زه یسانی) چل پوژده، بونه وه ی پاک ده بیټه وه و ناما ده بیټ بوقوتبونیکی تر. * (٤٥)

(له (ئیبین عباس) هوه (په زای خوا له هه مردوکیان) فه رموی: (نافرته زه یستانه کان چل پوژده، یان ده وروبه ری چل پوژده چاوه پروان ده که ن (له جیبه جیکردنی نه رکه کانی سه رشانیان بوقاری جوتوبون تا پاک ده بنه وه). * (٤٦)

(پینغه مبه ر (سلاوی خوی لیټیټ) فه رموی: هه ری هکیک له نیوه له ماوه ی چل پوژده دروستکردنه که ی کۆده کریټه وه له زگی دایکید، ئینجا له م کۆکراوه یه (علقه) پیکدیټ وه کوئه و له ماوه ی چل پوژده، ئینجا له (علقه) یه (مضغه) پیکدیټ وه کوئه و له ماوه ی چل پوژده، ئینجا فریشته یه که ده نیبریټ گیانی به به ر داده کات). * (٤٧)

(پینغه مبه ر (سلاوی خوی لیټیټ) ده فه رمویټ: په وانیه بوقوناعه تیټک باوه ر به خواو پوژی دواى بیټی و له سی پوژده زیاتر ماته مینی دانیت له سه ر مردوویه که مه گه ر له سه ر میرده که ی چوارمانگ و ده پوژده). * (٤٨)

(که واته (ثلاثة قروء) ماوه ی چوارمانگ و ده پوژده ده گه یه نیټ، جا نه گه ر له م ماوه یه دا ده رکه وت نافرته که دو گیانه، نه واته لاقه که ناکه ویت تا نافرته که منداله که ی ده بیټ و پاک ده بیټه وه.

وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا

... له م باره شدا (که ده رکه وت نافرته که دو گیانه یان نا)، میردی نه و ژنانه مافدارترن (له خه لکی تر) به گپرا نه وه یان، نه گه ر ویستیان به ینه که یان چاک بکه نه وه... ﴿

واته: دواى نه و چوار مانگه ی که له کاتی سویند خواردنه که ی (ئایه تی ٢٢٦) تاکوتایی نه و ماوه یه ی که تیایدا ده رده که ویت نافرته که زگی هه یه یان نا، نه و میردی نه و ژنانه مافدارترن له خه لکی تر به گپرا نه وه ی ژنه کان بولای خوین نه گه ر ویستیان به ینه که یان چاک بکه نه وه.

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٢٢٨)

﴿...بۆ ژنه كانيش مافى دياريكراو هه يه، چا كه يان له گه ل بركيټ به ويټنه ي ئه و ئه ركانه ي كه له سه ر شانيانه و، بۆ پياو انيش پله يه كى پريزو گه وره يى هه يه به سه ر ئافره ته كانه وه، خواش خاوه ن ده سه لات و كار دروسته ﴾.

ئينجا كه هيج بوواريك نه بوو بۆ ئاشت بوونه وه، ئه وا په روه ردا گار جيا بوونه وه ي ژن و ميژمان به م شيوه يه بۆ باس ده كات و ده فه رمويټ:

الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ

﴿ته لاق (جيا بوونه وه ي ژن و ميژمان) دوو جاره، ئينجا يان هينانه وه يه تي به شيوه يه كى چاك، يان ئازاد كردن يه تي به پريزه وه...﴾.

ورده كاري ئايه ته كانى پيش ئه م ئايه ته حوكمى چۆن يه تي ته لاقدان ده دن كه ته لاق دوو جاره، جاري يه كه م ئه و كاته يه كه ناوى ته لاقدانه كى به ده مدا ديټ و ئافره ته كه له پياوه كه قه ده غه ده كريت بۆ ئه و ماوه يه ي كه له سه ره وه پوونمان كرده وه، دواى ئه و ماوه دياريكراوه، ئه وا يان هينانه وه و گه راننده وه ي ئافره ته كه يه به شيوه يه كى كه كه رامه تي تيايدا بپاريژريټ و چا كه ي له گه لدا بركيټ، يان ته لاقدانى دووه م يه تي به ئازاد كردن ئافره ته كه و به پريكردن به پريزه وه، كه واته ليژدها كردارى ته لاقدانه كه دوو جاره وه كو خوا باسى كردوه، دووه ميان ته واو كه رى يه كه ميانه و، ته لاقى يه كه ميان ناوى چه ند جاره ي ته لاقى تيدا به يئريټ وه كوئيه وه ي بگوتريټ هه رسى ته لاقم بكه ون يان هه موو ته لاقه كانم بكه ون هه ر يه كه مه به سه ته، كه قوناغى يه كه مى ته لاقدانه كه يه و بۆ ته واو كردن ته لاقدانه كه پيوستى به قوناغى دووه م هه يه كه ده ست ليكبه ردا نه دواى ئه و ماوه دياريكراوه، وه كو له سه ره وه پوونمان كرده وه.

وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ

﴿...بۆ شتان په وا نه كراوه شتيك له و ماره يى و مال و سامانه ي كه پيتانداون ليټيان وه رگر نه وه، مه گه ر هه ردوولايان ترسى ئه وه يان هه بيت كه له نيوانياندا سنورى ياساكانى خوا دا بين نه كرين، جا كه ترسان له وه ي سنورى ياساكانى خوا دا بين نه كرين، ئه وه تاوان له سه ر هيج كاميان نيه ئه گه ر ژنه كه ماره يى و مال و سامانه كه ي بداته وه به پياوه كه به رانبه ر ئه وه ي ئازاد بيت و ليټى جيا بيت هه...﴾.

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (٢٢٩)

﴿...ئەو سنووری خوایە، جا ئەو سنوورە مەبەزینن، ھەرکەسیکیش سنووری خوا بەزینیت، ئەوانە لە ستەمکارەکانن.﴾

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَتَّخِجَ رَوْحًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا
إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (٢٣٠)

﴿جا ئەگەر پیاوێک زۆنهکەى تەلاقدا، ئەوا لەدوای تەلاقدانەکەو ئەو زۆنه بۆ ئەو پیاوێکە لەلای
نابیت، تا زۆنه تەلاقداوەکە مێردیکی تر نەکات بە پیاویکی تر، جا ئەگەر ئەو پیاوێکی دوویم
ئەو زۆنهى تەلاقدا، ئەوا تاوان لەسەر مێردە کۆنەکەو زۆنهکەش نیە ئەگەر بگەرێنەو بۆلای
یەکتەری (جاریکی تر بە پێی یاساى کانی ئیسلام ببنەو بە ژن و مێرد)، ئەگەر زانیان کە بە پراستی
دەتوانن سنووری یاساى کانی خوا دابین دەکەن، ئەو هەش سنووری خواىە، خوا پووین و ئاشکرای
دەکات بۆگەل و نەتەوێهێکە کە تێدەگەن.﴾

واتە: ئەو پیاوێک زۆنه تەلاقداوە، ھەلیکی کەیان لەبەر دەستدایە بەوێی جاریکیتر ئەگەر توانیان
سنووری یاساى کانی خوا دابین بکەن، کەلک لە ھەلەکانی رابردوو وەرگرن، ببنەو بە ژن و مێرد،
بەمەرجیک: زۆنه تەلاقداوەکە بە یاسای ژن و مێردیەتی شوو بە پیاویکی تر بکاتەو، نەک بە پێی
رێکەوتنیک لەنیوان مێردی یەکەم و مێردی دوویمدا، کە ئافەرەتەکە بکات بە ژنی پیاوی دوویم
بۆماوێ چەند پۆژیک و پاشان بۆ پیاوی یەکەمی بگەرێتەو، ئەم شینۆزەش خۆ ھەلخەلە تاندنەو
بەنەزانی ھاتۆتە کایەو ھو گالتەکردنە بەبەلگەو نیشانەکانی خوا، خواش لەکۆتایی ئایەتەکەدا
ئاگاداریان دەکاتەو ھو دەفەرموویت: (وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا).

جا دوای ئەم شووکردنەو ھە ئەگەر پیاوی دوویم مرد یان زۆنهکەى تەلاقدا، ئەوا ئەو زۆنه بۆی
ھەبە دوای ماوێ دیاریکراوی تەلاقەکە شوو بە پیاوی یەکەم بکاتەو.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ
ضِرَارًا لَتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ

﴿ئەگەر زۆنهکانیشتان تەلاقدان و گەیشتن بە کاتی دیاریکراوی خۆیان، یان بە شیوێھێکی چاک
بیانھێننەو، یان بە شیوێھێکی چاک ئازادیان بکەن، لای خۆشتان مەیانھێلنەو بۆئەوێ
زەرەرمەندیان بکەن، ھەرکەسیکیش وابکات، ئەو بەدنیایێھێو ستەمی لەخۆی کردووە....﴾

وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

﴿...بەلگەو نیشانەکانی خواش بە گالتە وەرەمەگرن و یادى ئەو نازونیعەتانەش بکەنەو کە خوا
بۆ ئێوێ ھێناوە....﴾

وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ لِيُعْظَمَ بِهِ وَأَقْنُوا اللَّهَ وَعَلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
(۲۳۱)

﴿...ئوهش که خوا هیناویه تیه خواره وه بؤسه ر نیوه له کتیب و کاردروستی، نامؤژگاری نیوه ی پیده کات، خواش بیه رسترو لیی بترسینو، چاکیش بزنان به راستی خوا به هه موو شتیک زاناو ناگاداره﴾.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَعْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُم بِالْمَعْرُوفِ
﴿ئه گهر ژنه کانیشتان ته لاقدانو ماوه ی دیاریکروای خویمان ته واوکرد، ته نگیان پی هه لمه چنن و ریگه یان لیمه گرن شوو بکه نه وه به و هاوسه رانه ی (که خویمان ده ستنیشانیان ده کهن)، ئه گهر له نیوان خویندا پارزیبون به چاکه کردن له گهل یه کتری...﴾ * (۴۹)

لیره دا بانگه وازه که بؤ ئه و پیاوانه یه که ژنه کانیان ته لاقده دن، که نابیت ریگه له ژنه ته لاقدراره کان بگرن، بؤچی؟ بؤئوه ی شووبکه نه وه، به کی؟ به پیاوانی تر، که واته مه به ست له (ازواجهن) ئه و پیاوانه ناگریته وه که بانگه وازه که یان بؤ هاتوو وه ئه و پیاوانه ده گریته وه که ئافره ته کان دوا ی ته لاقدانیان بؤ هاوسه ریته ی خویمان ده ستنیشانیان ده کهن، به راستیش باره ده روونیه کانی ئاده میزاد گرژده بن له م ئاستانه داو له وانیه ئه وه ی ژنه که ی خو ی ته لاقداوه، له کاتی شوو کردنه وه ی ژنه که پیدا کاردانه وه یه کی خراپی هه بییت، که ببیته گرفتیکی ناپه وا به رانه ر ویسته کانی ئه و ئافره ته ی که سه ره به ستکراوه، بؤیه خوا هه ره شه یان لیده کات به وه ی ریگه یان لیمه گرن بؤ ده ستنیشان کردنی هاوسه ری نوی، ئه گهر له نیوان خویندا پارزی بون به ژیان و چاکه کردن.

ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَمُ آزَكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۲۳۲)

﴿... (ئهم فرمانه ی خوا) نامؤژگاری ئه وکه سه ی پیده کریت له نیوه که باوه ردینی به خواو پوژی دوا یی، ئه وه ش باشترو به سوودتره بؤنیوه و خاوینتریشه، خواش به شته کان ده زانیت و نیوه پییان نازانن﴾.

واته: ئهم فرمانه باشترو به سوودتره بؤتان، به وه ی که یه کلاده بنه وه و هه ولی هینانی ژنیکی تر ده دن که بگونجیت له گهلان، ژنه ته لاقدراره کانیش ئه گهر شوو بکه نه وه له داوینپسی دورده که ونه وه، ئهم باره شیان پاکترو خاوینتره بؤ نیوه.

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَمِّ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

دایکه‌کانیش دووسالی ته‌واو شیر دده‌ن به مندالکانبان، بونئه‌وانه‌ی که ده‌یانه‌ویت شیر پیدانه‌که ته‌واو بکن، نه‌وپیاوه‌ی که خاوه‌نی مندالک‌شه پیویسته بژیوی و پۆشاک‌ی نه‌م ژنه شیرده‌رانه به چاک‌ی و ریځ‌وپیځ‌ی بدات... ❁

لیزه‌دا نایه‌ته‌که یاسایه‌کی گشتی و تایبه‌تیه، گشتیه بۆ شیرپیدان به مندالک‌ان بؤماوه‌ی دووسال (واته: بۆ ته‌واوکردنی گه‌شه‌ی کۆریه‌که)، تایبه‌تیشه بۆ نه‌وژنه ته‌لاقدراوانه‌ی له‌کاتی ته‌لاقدانباندا کۆریه‌ی ساوایان هه‌بووه و پیویسته له‌سه‌ریان بؤماوه‌ی دووسال شیربدن به‌و کۆریه‌یه، به‌رانبه‌ر به‌م شیر پیدانه‌شیان به‌کۆریه‌کانبان بژیوی و پۆشاکیان به‌شپوه‌یه‌کی ریځ‌وپیځ له‌سه‌ر باوکی مندالک‌انه.

(شیری دایک به‌پی‌ی ته‌مه‌نی کۆریه‌که‌ی به‌رده‌وام له‌زیادبووندا ده‌بی‌ت، له‌پۆژانی یه‌که‌می ته‌مه‌نی کۆریه‌که‌دا ببری شیره‌که نزیکه‌ی (۵۰) گرامه‌و، له‌مانگی شه‌شه‌می ته‌مه‌نی کۆریه‌که‌دا ببری شیره‌که ده‌بی‌ت به‌ (۱) لیتر، جه‌سته‌ی هه‌موو دایک‌یک نه‌و شیره‌ به‌ره‌م ده‌هینیت که کۆریه‌که‌ی پیویستی پییه‌تی، کۆریه‌ دوا‌ی له‌دایک بوونی ده‌که‌ویتنه مملانییه‌کی سه‌خته‌وه له‌گه‌ل نه‌و میکروبانه‌ی که له‌ده‌وروبه‌ره‌که‌دان، نه‌و دژه‌ ته‌نانه‌ی له‌نیو شیری دایک‌دان پووبه‌پووی نه‌و میکروبانه‌ ده‌بنه‌وه، به‌تایبه‌تی له‌پۆژی یه‌که‌می له‌دایک‌بووندا مه‌مه‌که‌کانی دایکه‌که شیریکی تایبه‌ت ده‌رده‌ن پی‌ی ده‌گوتریت: (اللّبأ: ژه‌ک)، که ریژه‌یه‌کی زۆری نه‌و دژه‌ ته‌نانه‌ی تیدایه‌و کۆریه‌که ده‌پاریزن له‌کاریگه‌ریه خرابه‌کانی میکروب‌به‌کانو، یه‌ک‌یک له‌و راستیانه‌ی که زانست سه‌لماندویه‌تی گرنگی ماوه‌ی نه‌و دووساله‌ی شیر پیدانه‌که‌یه، بۆ دارشتن و پته‌وبوون و خۆراگری جه‌سته‌ی کۆریه‌که‌ه). * (۵۰)

لَا تُكَلِّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا

...هیچ که‌س باریکی وای ناخریته سه‌رشانی، مه‌گه‌ر نه‌وه‌نده‌ی له‌توانایدا هه‌بی‌ت... ❁

لَا تُضَارُّ وَالِدَةً بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ

...دایکه‌که زه‌ره‌مه‌ند نا‌کریت به‌هۆی (شیرپیدان و به‌خپوکردنی) مندالک‌ه‌یه‌وه، (به‌وه‌ی مندالک‌ه‌ی لیبستینریته‌وه یان بژیوی ته‌واوی نه‌دری‌تی)، باوکه‌که‌ش زه‌ره‌مه‌ند نا‌کریت به‌هۆی مندالک‌ه‌یه‌وه (به‌وه‌ی داوای بژیوی و پۆشاک‌ی زیاده‌ی لیبک‌ریت)، میراتگری باوکه‌که‌ش هه‌مان نه‌رکی له‌سه‌ره‌و هه‌مان مافی هه‌یه... ❁

فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا

﴿...جا نه گەر باوکه که و دایکه که به و توویژو ره زامه ندی نیوان خویمان ویستیان منداله که یان له شیر بپرته وه، نه و هیچ تاوانیکیان له سه رنیه﴾

وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ سَتَرَضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ

﴿...نه گەر ویستتان دایه نیش بگرن بو شیر پیدانی منداله کانتان، نه و تاوانتان له سه رنیه، نه گەر به ریک و پیکی حه قی ژنه ته لا قدر او ه که تان دا...﴾

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (۲۳۳)

﴿...له خواش بترسین و بزنان به پراستی خوا بینایه به وهی که ئیوه ده یکه﴾

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ (۲۳۴)

﴿له نیو ئیوه شدا نه و پیاوانه ی که ده مرن و دوی خویمان هاوسه ره کانیان جیده هیلن، نه و نه و بیوه ژنانه چوارمانگو ده پوژ چاوه پی ده که ن (بو میزد کردنه وه)، جا کاتیگ گه یشتنه کۆتایی ماوه ی دیاری کراویان، نه و تاوان له سه ر ئیوه نیه به وهی که نه و بیوه ژنانه به شیوه یه کی چاک و دروست ده یانه ویت بیکه ن (له شوکردنه و یاندا)، خواش زانا وشاره زایه به وهی که ئیوه ده یکه ن﴾ * (۵۱)

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تُؤَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرَمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ (۲۳۵)

﴿تاوانیشتان له سه رنیه به و شیوازه ی که ویستی خۆتانی پی درده برن له خوازیینی ئافره تاندا (نه و ئافره تانه ی که میزدیان نه ماوه)، یان به وهی له دهروونه کانی خۆتاندا ده یانشارنه وه و ئاشکرایان ناکه ن، خوا ده زانی ئیوه (له هه ردووک باره کاندا) یادی نه و ئافره تانه ده که نه وه، به لام ئیوه ش واده ی به نهینیان پیمه دهن و (به نهینی له گه لیان جووت مه بن)، مه گه ر ته نها قسه ی چاکیان له گه لدا بکه ن و، خۆتان به ته مای په یوه ندی ژن و میزدایه تی مه که ن تا نه وهی که نووسراوه ته وه له ماوه ی دیاری کراوی ئافره ته که دا ده گات به کۆتایی، وریابن و بزنان به پراستی خوا به و به ته مابوونه تان ده زانیته که له دهروونه کانتان هه یه، جا خۆتانی لی پیاویژن و، بزنان که خوا لیبوردیه به وکه سه ی که خۆی ده پاریزیته و، پشوو دریزه بو وه رگرتنه وهی تۆله له و که سه ی خۆی ناپاریزیته﴾

(له خوازینی ئافره تاندا، ئه و ئافره تانه ی میژده کانیان مردوون و له ماوه ی دیاریکردان، تاوانتان له سه رنیه ئه گهر شتیکیان به پوودا دهریبن، وه کوئوه وه ی که مروؤف ده یلیت: به راستی تو جوانیت، کی که سی وه کوئوی ده ست ده که ویت، سویند به خوا دلّم له سه رتویه، تفسیر الجالین).

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُفْتَرِ قَدْرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ (٢٣٦)

تاوانتان له سه رنیه ئه گهر ژنه کانتان ته لاقدا هیچ شتیکتان به سه رخوتانه وه دیاری نه کردیبت له مال و سامان بوئوه وان مادام نه چووبنه پالیان، (به لام له گه ل ئه وه شدا که ته لاقتان دان) له تام و له زه تی مالی دنیا شیان پی ببه خشن، ده وله مه ند له سه ریه تی به ئه ندازه ی فراوانی ماله که ی خوی پیان ببه خشیت، نه داریش به پیی که می ماله که ی پیان ببه خشیت، پیببه خشینیک به چاکه و ریگ و پیکی، (ئه وه) مافیکه به سه ر چاکه کاره کانه وه.

ته لاقدان مافه، واته: که ده فهرموویت تاوانتان له سه رنیه ئه وه ده گه یه نیت له نیو ته لاقدانه که دا کاریک هیه به بوونی مهرجیک، کاره که دیاریکردنی بریکی مال و سامانه له لایه ن پیاوه که وه بو ژنه که، ئینجا ئه گهر پیاوه که ژنه که ی ته لاقداو هیچی له مال و سامان بو دیاری نه کردبوو، مهرجه که دیته پیش که ده لیت: (مالم تمسوهن) مادام نه چووبنه پالیان و ده ستکاریتان نه کردبن، واته: ئه گهر ته لاقتان دان پیش ئه وه ی بچه پالیان تاوانتان له سه رنیه ئه گهر هیچ شتیکیان له مال و سامان بو دیاری نه که ن، مادام پیشتر له سه رخوتان نه کردوو به مال، به لام له گه ل ئه وه شدا ئیوه شتیکیان له مال و سامانی دنیا بده نی، هه رکه س به پیی توانای خوی ده وله مه ند به ئه ندازه ی ده وله مه ندیه که ی و، نه داریش به ئه ندازه ی نه داریه که ی، ئه م مال پیدانه به شیوه یه کی جوان و ریگ و پیگ مافیکه له سه ر چاکه کاره کان.

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَسْأُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٢٣٧)

ئه گهر هاتوو ته لاقیشتان دان پیش ئه وه ی بچه پالیان و، پیشتریش (پیش نیازی ته لاقدانه که) شتیکتان به سه رخوتانه وه دیاری کردیبت بو ئه وان، ئه وا دوا ی ته لاقدانه که نیوه ی ئه ندازه ی ئه وپر مه ماله یان ده که ویت که خوتان بوتان دیاری کردوون، مه گهر ئافره ته کان له پیاوه کان خوشبن، یان ئه وکه سه ی که له لایه نی ژنه که وه گرێبه سه ته که ی به ده سه ته له پیاوه که خوشبیت، ئه گهر پیاوه کان و ژنه کانیش له و مافانه یان خوشبن، ئه وه ئه وکاره یان نزیکتره له خواپه رسته ی وه،

چاکه و مافیک که به سهر یه کتریتانه وه هه بووه له یادی مه کهن، به پراستی خوا بینایه به وهی که ئیوه ده یکه ن.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ (۲۳۸)

پارێزگاری بکه ن له سهر (کات و چۆنیه تی به پڕیوه بردنی) نوێژه کانتان (به گشتی) و نوێژی عه سر به تاییه تی، بۆ خواش هه ستن به (جیبه جیکردنی) نوێژه کانتان به ملکه چی و بیده نگه و (قولبوونه وه له نیو نوێژه کاندان).

(ئین عه باس گێڕاویه ته وه که پینغه مبه ر (سلاوی خوی لیبیت) فه رموویه تی: (الصلاة الوسطی) واته: نوێژی عه سر، الدر المنثور/جزء (۱) ص (۷۲۶).

فَإِنْ خِفْتُمْ فِرْجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَدْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ (۲۳۹)

جا له کاتی که تا ترستان هه بوو (نه تانویرا له ترسی دوژمنه کان وه کو ئه وشییوه یه ی سهر وه نوێژه کانتان بکه ن)، ئه وا به پیاده یی یان به سواری بیانکه ن، جا که دلنیا بوونه وه (له مه ترسی دوژمن)، ئه وا یادی خوا بکه نه وه و نوێژه کانتان بکه ن، به وشییوه یه ی که فیڕیکردن که پیشتر ئیوه نه تانده زانین.

وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنكُمُ وَيَدْرُُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنفُسِهِنَّ مِن مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (۲۴۰)

ئه و پیاوانه ش له ئیوه که ده مرن و له دوا ی خویان هاوسه ره کانیان جیده هینن، (له سه ریان پیویسته) پاسپارده یه ک بۆ هاوسه ره کانیان دیاری بکه ن (به بریک له مال و سامان) بۆ له زه تی ژیانان بۆ ماوه ی سالی که، (له و ماوه یه شدا) له ماله کانیان ده رنا کرین، جا ئه گه ر خویان ماله کانیان جیهیشتن (بۆ شوو کردنه وه)، ئه وه تاوان له سهر ئیوه نیه به وه ی ئه و ئافره تانه بۆ خویانی دیاری ده که ن (له میرد کردنه وه) به پڕیگه ی چاک، خواش خاوه ن ده سه لات و پشودریژه (له وه رگرتنه وه ی تۆ له وه که سانه ی ئه م بریاره جیبه جی نا که ن).

وَلِلْمُطَلَّقاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ (۲۴۱)

ئافره تانی ته لا قدر اویش یارمه تیدانیان (به مال و سامان) به چاکه کاری، مافیکه به سه ر خوا په رسته کانه وه.

كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (۲۴۲)

خوا ئاوه ها به لگه ونیشانه کانی خویتان بۆ پڕونده کاته وه، به و هیوا یه ی ئیوه ژیر و عاقل بین و (تیبگه ن).

که واته (متع) مافیکی تری ئافره ته ته لآقداوه کانه به مال و سامان، پیویسته هه موو خواپه رستیك به پیی توانا به شداری تیدابکات بو یارمه تیدانیان، بوئه وهی به هوی بیکه سی و نه بوونی مال و سامانه وه ناچاری داوینپیسی و سهختی ژیان نه بن، به هیچ شیوه یه ک (متع) له زه تی جهسته یی ناگه یه نیت به رانبهر پیدانی مال و سامان بو ئه و بیوه ژنانه، به پیی دهقی ئه و ماده یاساییه له ئایه تی (۲۴۰ ، ۲۴۱) دا هاتوه .

ئینجا خوا باسی ئه و گه ل و نه ته وه یه دهکات که چاکه ی له گه ل کردن و سه ره نه نجامیش سوپاسمه ند نه بوون، جا بویه ئه م نمونه یه بو خوا وه نباوه ره کان ده هیئتیه وه بوئه وه ی سوپاسی خوا بکه ن بویه ده فه رموویت:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ ﴿٢٤١﴾
 (ئه ی محمه د)، ته ماشای ئه وانه ناکه ی که هه زاران که س بوون له سه ر خاک و مالی خو یان ده رچوون له ترسی مردن، جا په روه ردگار پیی فه رموون: بمرن، جا دوا ی ئه وه زیندووی کردنه وه .

(هه زاران که س له به نی ئیسرائیل له گوندیکدا به ناوی (داوردان) به هوی بلا بوونه وه ی نه خو شی تا عونه وه هه لاتن بو دۆلێک، له ویدا خوا فه رمانی کردو گیانی هه موویانی کیشا، پاش ماوه یه ک پیغه مبه ریکی به نی ئیسرائیل به ناوی (حزقیل) له خوا پارایه وه وه خواش زیندووی کردنه وه، (ئه م بوون کردنه وه یه له ته فسیری (ابن کثیر، القرطبی) وه رگراوه).

إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ (٢٤٣)
 به راستی په روه ردگار خاوه ن چاکه یه به سه ر خه لکیه وه، به لام زۆرینه ی خه لکی سوپاسمه ند نین (بو په روه ردگاریان).

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢٤٤)
 له پئی خواشدا بجه نگو، بزائن به راستی خوا بیسه رو زانایه (به قسه و په فتاره کانتان).
 مَنْ ذَا الَّذِي يَفْرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (٢٤٥)

کئییه ئه و که سه ی قه رزیکی چاک ده دات له ریگه ی خوا دا، جا په روه ردگار پادا شته که ی بو چه ند جاره ده کاته وه، هه ر خواشه پزق و پۆزی ده گریته وه (له و که سه ی که ویستی له سه ر بیت) و، ئاوه لاشی ده کاته وه و زیادی دهکات (بو ئه و که سه ی ویستی له سه ر بیت)، ئیوه ش بو لای ئه و ده گه ریته وه .

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

﴿ثەى محەدە﴾، تەماشای ئەوخە لکانە ناکەى لەنەوه کانی ئیسرائیل لەدوای مووسا، بە پیغەمبەریکی خۆیان گوت: دەسە لاتداریکمان بو بنیره (له ژیر سایه دیا) لە پیناوی خوادا دەجەنگین... ﴿﴾

قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا

﴿...﴾ (پینغەمبەرەکیان) پینگوتن: ئایا ئیوه کاتیک بە شداریکردنی جەنگتان بەسەردا نووسرا، خۆزیای ئەوه تان خواست بە شداری نەکەن لەجەنگ کردن؟... ﴿﴾

قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا

﴿...﴾ گوتیان: بۆچی نا جەنگین لەریگەى خوادا لە کاتی کدا ئیمە لەنیو مال و مندالی خۆمان بەدەرناوین... ﴿﴾

فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ (٢٤٦)

﴿...﴾ جا کاتیک بە شداریکردنی جەنگیان لەسەر پینوێستکرا، پشتیان تیکرد، تەنھا کەمکیان نەبیت، خواش زاناو شارەزایە بەستە مکارەکان ﴿﴾

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا

﴿پینغەمبەرەکیان پینگوتن: بەراستی خوا (تالووتی) وهکو پاشاو دەسە لاتداریک ناردووه بو تان... ﴿﴾

قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ الْمَالِ

﴿...﴾ (خە لکە کە) گوتیان: چۆن دەبیت ئەو دەسە لاتی بەسەر ئیمەدا هەبیت (له کاتی کدا) ئیمە شیاوترین بەودەسە لاتەو، مال و سامانیکی فراوانیشی پینە دراوه... ﴿﴾

قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلَكُهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (٢٤٧)

﴿...﴾ (پینغەمبەرەکیان) فەرمووی: بەراستی خوا ئەو پاشا دەسە لاتداری بەسەرئێوه هەلباردووه و پاکیکردۆتەوه و لەئێوهش زیاتر فراوانی پیداو له زانست و دارپشتنی جەستە دیا، خواش دەسە لاتە کەى خۆی دەدات بەوکەسەى کە خۆی ویستی لەسەرە بیداتی، دەسە لاتی خواش فراوانە و زاناشە (بەو کەسەى کە شایستەى ئەوهیە دەسە لاتی بدیتی) ﴿﴾

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ (٢٤٨)

﴿بیغهمبره که شیان پیگوتن: به لگه و نیشانه ی (هاتنی) دهسه لاته که ی ئه وه یه که صندوقیکتان بؤدیت فریشته کانی خوا هه لیانگرتووه، له وسندوقه دا نارامیه که هه یه بؤ دل وده ورونتان له لایه نی خواوه، له گه ل پاشماوه ی ئه وشتانه ی که نه وه کانی موسا و نه وه کانی هاپوون جییان هیشتووه، به راستی ئه گه ر ئیوه باوه ردارین، ئه وه (له ناردن ی ئه و صندوقه دا) به لگه و نیشانه یه کتان بؤه یه (به ندی لیوه ر بگن).﴾

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ

﴿کاتی که تالوت سه ر بازه کانی جیا کردنه وه و (پؤل پؤل هینانیه ده ری) گوتی: خوا تاقیتان ده کاته وه (به خواردنه وه ی) ئاوی پروباریک، جا کی له ئاوی ئه و پروباره ی خواردنه وه، ئه و ئه وکه سه له منیه، که سیکیش تامی نه کرد، ئه و ئه وکه سه له منه، مه گه ر که سیک به له پی دهستی لویچیک له وئاوه هه لگرت و ده می پی ته ر بکات.﴾ * (٥٢)

فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ

﴿... (گو ی رایه ل نه بوون) له ئاوه که یان خواردنه وه ته نها که میکیان نه بن...﴾

فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ

﴿... که تالوت و ئه و خاوه نباوه رانه ی له گه لیدا بوون له پروباره که تیپه رین، (ئه و خه لکانه ی که له ئاوه که یان خواردن بؤوه) گوتیان: ئیمه ئه مرؤ توانای شه رکردنمان نیه به سه ر جالوت و سه ر بازه کانی دا...﴾

قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُّلاَقُوا اللَّهَ كَم مِّن فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةٌ كَثِيرَةٌ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (٢٤٩)

﴿... ئه و خاوه نباوه رانه ی (که له ئاوه که یان نه خواردن بؤوه) باوه رپیان وابوو که ده گه ن به دیداری په روه ردگاری خویان، گوتیان: (بائیمه ژماره شمان که م بیست، ئه دی ئه وه نیه) چه ندجاران به فه رمانی خوا دهسته یه کی بچوک زالبوون به سه ر دهسته یه کی زؤرو به هیژدا، خواش له گه ل ئه وانه دایه که پشوو دریزن.﴾

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَخْرِجْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبَّتْ أقدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ (٢٥٠)

﴿کاتیک ئەم خواوەنباوەرانهش (له مهیدانی زۆرانبازی) بۆ جالوت و سه‌ربازه‌کانی به‌ده‌رکه‌وتن،
گوتیان: خوایه ئارامیمان به‌سه‌ردابینه‌و قاچه‌کانمان جیگیرکه‌و سه‌رمانخه به‌سه‌ر گه‌ل
نه‌ته‌وه‌ی بی‌باوه‌ر په‌کاندا.﴾

فَهَرَمُوهُمْ بِأَذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ
﴿به‌فه‌رمانی خوا تیکیان‌شکاندن و داوودیش جالوتی کوشت، خواش ده‌سه‌لات و کاردروستی
دایه‌و، ئەوه‌ی که ویستیشی له‌سه‌ربوو فی‌ری داوودی کرد...﴾

وَأُولَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى
الْعَالَمِينَ (٢٥١)

﴿...ئەگەر ئەوه‌ش نه‌بوایه، که خوا به‌هۆی خه‌لکی خواوەنباوه‌ر په‌وه سه‌رکوتی خه‌لکی
زۆرداری نه‌کردبایه، ئەوا ژیان له‌سه‌ر زه‌وی تیکه‌چه‌وو، له‌گه‌ل ئەوه‌شدا خوا خاوه‌ن چا‌که‌یه
به‌سه‌ر جیهانیانه‌وه.﴾

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (٢٥٢) *

﴿ئە‌ی محمه‌د)، ئە‌وانه‌ی که باسکران به‌لگه‌و نیشانه‌ی خوان، به‌پاستی و دروستی به‌سه‌ر
تویندا ده‌خوینینه‌وه، به‌پاستی تۆش له‌نی‌راوه‌کانی خ‌وی.﴾

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَأَتَيْنَا
عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَتَلَ الَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ مِّنْ
بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَنَاتِ

﴿ئە‌و نی‌راوانه‌هه‌ندی‌کمان په‌دارتر کردوون به‌سه‌ر هه‌ندی‌کی تریانه‌وه، له‌ناو ئە‌واندا هه‌یه
له‌گه‌ل خوا داوه، هه‌ندی‌کیشیان په‌وپایه‌یان به‌رزکراوه‌ته‌وه، به‌لگه‌و نیشانه‌ی پ‌وون
کراوه‌کانیشمان داوه به‌عی‌سای ک‌وری م‌ریه‌م و پ‌شتیوانیمان لی‌کردووه به‌گیانی پی‌رۆز، ئە‌گه‌ر
خواش ویستی له‌سه‌ربایه‌هه‌وخه‌لکه‌ی د‌وی ئە‌و پی‌غه‌مبه‌رانه‌هه‌ل یه‌کت‌ریدا نه‌ده‌جه‌نگان،
(به‌تایبه‌تی) د‌وی ئە‌وه‌ی که به‌لگه‌و نیشانه‌ی پ‌وونکراوه‌کانیان ب‌هاتن...﴾

وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ
(٢٥٣)

﴿...به لأم جیاوازی که و ته نیوانیانه وه، جا له واندا هه بوو باوه پری هیئاوه و هه بووه بیباوه پربووه، ئەگەر خواش ویستی له سه رایه، دژ به یه کتری نه ده جهنگان، به لأم خوا ئە وهی که بیه ویئت ده یكات﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمَ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةَ وَلَا شَفَاعَةً
وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ (٢٥٤)

﴿...ئە هی ئە وانە هی باوه پرتان هیئاوه، له و مال و سامان و بژیویه به خشنه وه که پیمان به خشیون، پیش ئە وهی رۆژیک بیت نه کپین و فروشتنی تێدایه و، نه دۆستایه تی و نه پارانه وه شی تێدایه، بیباوه په کانیش بوخویان له سه مکاره کانن (که سه میان له خوین کرد به هۆی بیباوه پربوونیان به په روه دگان)﴾ * (٥٣)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
﴿خوا ئە و په رستراویه که له و زیاتر هیچ په رستراوی تر نیه، زیندوووه و پاوه ستاوه و وه نه وزو خو و نایباته وه، هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویشدایه هی ئە وه...﴾ * (٥٤)

لیره دا مه به ست له (زیندوووه و پاوه ستاوه) مه به ست له وه نیه که به پیوه پاوه ستاوه، له کورده واریدا که سیک له هه والی که سیک تر ده پرسیت که وه لأم ده دریته وه پیی ده گوتریت: خوا پاوه ستاوت کات، واته: هه میسه له باریکی باشدابیت و نه که ویت به هۆی نه خو شی و نه هه مه تیه کانی دنیاوه.

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

﴿...کییه ئە وه که سه ی بتوانی تکای له لابات، مه گه ر به ره زامه ندی خۆی نه بی؟...﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

﴿...زانستی هه یه به ئیستا واهاتویان و ئە وهی به سه ریاندا رابردوووه...﴾

وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ

﴿...په ی به هیچ شتی که له زانستی هه ی نابه ن، ئە گه ر به ویستی خۆی نه بی...﴾

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

﴿...فراوانی ده سه لاته که شی ئاسمانه کان و زه وی گرتۆته وه...﴾

وَلَا يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ (٢٥٥)

﴿...پاراستنی ئاسمانه کان و زه ویش کاری ئە و گران ناکه ن و ئە و به رزو پیرۆزه﴾ * (٥٥)

پیغمبر(سلاوی خوی لیبیت) له یه کتیک له هاوړپیکانی پرسى: ژنت هیناوه؟ ئه ویش له وه لآمدا گوتى: نه خیر هیچم نیه ژنى پېیښم، پیغمبر(سلاوی خوی لیبیت) فهرمووى: سووره تى (الخالص) (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ت له بهر نیه؟ وه لآمى دایه وه گوتى: به لى له بهر مه، فهرمووى: ئه وه چواریه کى قورئانه، ئه دى (سووره تى الکافرون) (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) نت له بهر نیه؟ وه لآمى دایه وه گوتى: به لى له بهر مه، فهرمووى: ئه وه ش چواریه کى قورئانه، ئه دى (سووره تى الزلزله) (إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا) ت له بهر نیه؟ وه لآمى دایه وه گوتى: به لى له بهر مه، فهرمووى: ئه وه ش چواریه کى قورئانه، ئه دى (سووره تى الفتح) (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ) ت له بهر نیه؟ وه لآمى دایه وه گوتى: به لى له بهر مه، فهرمووى: ئه وه ش چواریه کى قورئانه، ئه دى (ایه الکرسى) ت له بهر نیه؟ وه لآمى دایه وه گوتى: به لى له بهر مه، فهرمووى: ده پړو ژنه که ت بخوازه، له حه سنى کورپى عه لیشه وه گيړراوه ته وه که پیغمبر(سلاوی خوی لیبیت) فهرموویه تى: هرکه سیک له دواى هرنوړتیکی پیویستکراو (ایه الکرسى) بخویښت، ئه وکه سه له نه ستوی خوادا ده میښته وه تا کاتى نویره که ی تر دیت، (ئم پوون کردنه وه یه له ته فسیرى(در المنثور) وه رگپراوه).

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ

﴿ژورلیکردن و ناچارکردن نیه له ناییندا(بو هینانى که سیک بوسه ر نایین به ژوره ملی)، به پراستى ژیرى (به کاره ینانى بپروهوش) دهرکه وتوه له نيو گومپایى و سه ر لیښیواویدا...﴾.

فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢٥٦)

﴿...جا کى بېباوه په دى دهرپریت به رانه بهر سته مکارو باوه پر بښت به خوا، ئه وه به دلنیا یی وه خوى به ستوته وه به سینگیکی داکوتراوى به هیزی متمانه دار که جیا بونه وه ی لئوه نیه، (که نایینی ئیسلامه) و، خواش بیسه ره (به قسه کانتانو) زانایه (به وه ی له نيو دل کانتانه)﴾. * (٥٦)

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٥٧)

﴿خوا گه وره و رابه رى ئه وانه یه که باوه رپیان هیناوه، له تاریکاییه کانه وه ده یانباته دهری بو پووناکیه کان، ئه وانه ش که بېباوه پوون به په روه دگاریان، شهیتان گه وره و رابه رى ئه وانه، له نيو پووناکیه کان ده یانباته دهری بو تاریکایه کان، ئه وانه له هاوړپیکانی ناگرنو به نه مری تیایدا ده میښته وه﴾.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ

﴿ثی محمەد﴾، ئایا تۆ ته ماشای ئه وکەسه ناکه ی که خوا مال و سامان و دەسه لاتی دابۆیه، دەم به دمانیی له گه ل ئیبراهیمدا ده کرد له سه ر (تواناو دەسه لاتی په روه ردگار)؟ ﴿که مه به سستی له نه مروده﴾.....

إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ

﴿... که ئیبراهیم فه رمووی: په روه ردگاری من ئه وکەسه یه زیندوو یه تی ده دات به دروستکراوه کانی و، زیندوو ه کانی ش ده مرئیی...﴾.

قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ

﴿... (دەسه لانداره که) گوتی: منیش (خه لکی) زیندوو ده که مه وه و ده شیان مرئیم...﴾.

قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ

﴿... ئیبراهیم فه رمووی: به پاستی خوا خۆر له رۆژه لاته وه دئیی، (ئه گه ر تۆش پی ت ده کریت) له رۆژئاوا وه بیه ئنه ؟...﴾.

فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ

﴿... جا ئه وکەسه که بیباوه رپوو (به دەسه لاتی په روه ردگار)، سه رسام و بی ده نگ بو، (له به رئه وه ی توانای نه بوو خۆر له رۆژئاوا که یه وه بیئیی)...﴾ * (۵۷)

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (۲۵۸)

﴿... خواهش رپیگی په وشه نیشانی گه ل و نه ته وه سته مکاره کان نادات﴾.

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْبَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا

﴿یان وه کو ئه وکەسه ی به لای گوندیکدا تیپه ری که چۆل و هۆل بو، دیواره کانی داپوخابوون به سه ر سه ربانه ته پیوه کانی دا...﴾.

قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا

﴿... (ئه وکەسه) گوتی: خوا چۆن ئه مه زیندوو ده کاته وه دوا ی مراندنی؟...﴾.

فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِثَّةَ عَامٍ

﴿... جا (خوا) مراندی (بۆما وه ی) سه د سال...﴾.

ثُمَّ بَعَثَهُ

﴿... پاشان زیندوو ی کرده وه...﴾.

قَالَ كَمْ لَبِثْتُ

﴿...﴾ (خو) لئی پرسى: چەند مايتەوہ لە مردنەكە تدا؟... ﴿...﴾

قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ

﴿...﴾ گوتى: پوژىك يان هەندىك لە پوژىك (ماومەوہ لە مردنەكە تدا)... ﴿...﴾

قَالَ بَلْ لَبِثْتُ مِئَةَ عَامٍ

﴿...﴾ (خو) فەرمووى: بەلكو سەد سال ماويتەوہ لە مردنەكە تدا... ﴿...﴾

فَانظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَسْتَنْهْ

﴿...﴾ جا تە ماشای خواردن و خواردنەوہكەت بكە تىك نەچوون... ﴿...﴾ * (٥٨)

وَانظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ

﴿...﴾ تە ماشای گویدرێژەكەشت بكە (تۆپيووہ تەنھا ئىسكەكانى ماون)... ﴿...﴾

وَلَنَجْجَعَنَّكَ آيَةً لِلنَّاسِ

﴿...﴾ (بۆيە توشمان مراند) بۆئەوہى بتكەين بە بەلگە و نيشانە بۆخەلكى... ﴿...﴾

وَانظُرْ إِلَىٰ الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوها لَحْمًا

﴿...﴾ تە ماشای ئىسكى گویدرێژەكەشت بكە و بزانه چۆن ئىسكەكان بەرز دەكەينەوہو

هەريەكە يان لە جىگەى خۆى دادەنێينەوہو گوشتيان بە بەردا دەكەينەوہ... ﴿...﴾ * (٥٩)

فَلَمَّا نَبَّيْنَاهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢٥٩)

﴿...﴾ كە (پووداوەكەى بەتەواوى) بۆ پوون بۆوہ، گوتى: (ئىستا) تىگەيشتم كە خوا بەسەر

هەموو شتىكدا بەتوانايە ﴿...﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ

﴿...﴾ كە ئىبراھىمىش گوتى: ئەى پەرەردگارم، نيشانم بدە چۆن مردووەكان

زىندوودەكەيتەوہ؟... ﴿...﴾

قَالَ أَوْلَمْ تُؤْمِن

﴿...﴾ (خو) فەرمووى: ئەوہ بۆ، .. باوہرناكەى؟... ﴿...﴾

قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي

﴿...﴾ (ئىبراھىم) گوتى: بەلى باوہردەكەم، بەلام بۆئەوہى بەتەواوى دلنبايم... ﴿...﴾

قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ
يَأْتِيَنَّكَ سَعِيًّا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٢٦٠)

﴿... (خوا) فرموی: که واته چوار بالنده بینه و لای خوته وه سه ریان ببره، ئینجا له سه ر
هه رشاخیک پارچه یه که له گوشتی ئه و بالندانه دانسی، پاشان بانگی بالنده کان بکه و، به گه پان
به دواتدا دینه وه لات و، بشزانه که خوا خاوه ن ده سه لات و کار دروسته ﴾* (٦٠)

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِّنْهُ
حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (٢٦١)

﴿نموونه ی ئه و که سانه ی مال و سامانه کانیا ن له پریگه ی خوادا ده به خشنه وه، وه کو ده نکه
گه نمیک وایه حه وت گوله گه نم ی گرتبیّت، هه ر گوله گه نمیکیش سه د ده نکه گه نم ی تیدابیّت،
خو اش (پادا شته کان) چه ندجاره ده کاته وه بو ئه وکه سه ی که خو ی ویستی له سه ره، خو اش
خاوه نی ده سه لاتیکی فراوان و زانایه ﴾.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٢٦٢)

﴿ئه وانه ی مال و سامانه که ی خو یان ده به خشنه وه له پیناوی خوادا و، به دوا ی خیر و
چاکه کردنه که یان ناکه ون، به وه ی منه ت به سه ر ئه وکه سانه دا نه که ن که چاکه که یان له گه ل
کراوه و ئازاریان نه دن، ئه وانه پادا شته که یان له لای په روه ردگاریانه و هیچ مه ترسیه کیان
له سه رنیه و خه مبارنا بن ﴾.

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ (٢٦٣)

﴿وته یه کی باش و لیبور دنیکی، زورچاکتره له خیر و چاکه یه که که ئازاریکی به دوا دابیّت، خو اش
ده وه مه ندو پشوو دریزه ﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

﴿ئه ی ئه وانه ی باوه رپتان هینا وه، خیر و چاکه کردنه کانتان پووچه ل مه که نه وه به منه ت
به سه ردا کردن و ئازاردانیان، وه کو ئه وکه سه ی که ماله که ی بو ئه وه به خشیتته وه خه لکی به
چاکه کاری بنا سن و، (له راستیشدا) باوه رپنه هینی به خوا و پوژی دوا یی... ﴾.

فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (٢٦٤)

﴿...ئەوا نمونەى ئەو كەسە وەكو تاوێرە بەردیكى لوس وایە خۆلى لەسەربیت، تووشى باران بارینیكى بەرپژنە بووبیت (كە هیچی بەسەر بەردەكەوێ نەهێشتبیت) و بەلوسى جیى هێشتبیت، (ئەوانە) هیچیان دەست ناكەوێتەوێ لەوێ كە كردبوویان، خواش ریگەى راست نیشانی گەلو نەتەوێ بیباوهرەكان نادات﴾. * (٦١)

واتە: تاوێرە بەردەكە لاپەرەى كردهوێكانى ئەومرۆقەن، تووزوخۆلەكەش خێرو چاكەكەیه، بارانەكەش رِقو توڵەى پەروردگارە بۆ لابردن و نەهێشتنى ئەو خێرو چاكەیه، لە كاریگەرى ئەو تاوانەى كە خاوەنەكانیان كردوویانە بەهۆى مەنت كردن و ئازاردانى ئەوانەى خێرو چاكەكانیان لەگەڵ كراوێ.

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَنْبِيئًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٢٦٥)

﴿نمونەى ئەو كەسانەى مال و سامانەكانیان دەبەخشنەوێ لەپێناوێ پەرژامەندى خوادا، لەپێناوێ پتەو بوون و جیگىربوونى بیروباوهرەكەیان، وەكو نمونەى باخچەى خاكیكى پشتاو وایە كە تووشى رپژنە بارانیكى بەگور بووبیت، جا بەهۆى ئەو بارانەوێ بەریكى دووئەوئەندەى داویت، جا ئەگەر تووشى ئەو بارانەش نەبووبیت، ئەوا شەونمى بەسەردا باریبیت، خواش بینایە بەوێ كە ئێوێ دەیکەن﴾. * (٦٢)

خوا نمونەى ئەو كەسانەى مال و سامانەكەیان دەبەخشنەوێ لەرپگەى خوادا بۆ پتەوكردنى بیروباوهرەكەیان، بە نمونەى باخیک دەهینیتەوێ، بارانیكى بەرپژنەى لیدابیت، یان ئەگەر بارانیشى لى نەداویت شەونمى بەسەردا باریبیت، بۆتەهۆى ئەوێ ئەو باخە بەرەكەى دووئەوئەندەى باخیکى تربیت كە لەشوینیكى تری وەكو شوینی ئەم باخە چینرابیت، ئەگەر سەیری ئایەتەكەى دواتر بكەین زیاتر مانای ئەم ئایەتەمان بۆ پوون دەبیتەوێ كە باسى ئەو تەپۆلكە پشتاوێ دەكات، چونكە لەئایەتەكەى دواتر دا خوا باسى باخیک دەكات خورماو جۆرهكانى تری تیدابیت و پووبارى ئاوى بەنیویدا بروات، لەئاشكراکردنى جیاوازیەكانى نیوان ئەم دوو باخەدا ئەو مان بۆ ئاشكرا دەكات كە ئەو باخەى لەسەرگردیكى بەرزى پشتاوێ، مادام لەبەرەكەى دەبەخشریتەوێ ئەگەر زۆربیت وەكو رپژنە باران، یان كەم بیت وەكو شەونم، ئەوا خوا بینایە پێى و پاداشتهكەى دوو ئەوئەندە دەدریتەوێ لەلایەن خواوێ، كەواتە ئەوێ تووشى

باخه که ده بیټ به خشینه وهیه تی به زوری یان به که می، جا پاداشتی ئه و به خشینه وهیه له لای په روه ردگار دوو ئه وهنده یه بۆ خاوه نه که ی.

أَيُّدُ أَحَدِكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ (٢٦٦)

﴿ئایا یه کیك له ئیوه ده یه ویټ باخیکی هه بیټ له خورماو جوړی تر ییه کان که چه ند رووباریکی به نیودا بروت، له نیو ئه و باخه دا له هه موو به رووبومه کانی هه بیټ؟ (بوخوشی) تووشی دهره پیری بوویټ و منداله کانی وردو ساواین و باخه که ی تووشی که رده لولیک ی ناگراوی بوویټ به هوییه وه باخه که سووتابیټ، به م شیوه یه خوا به لگه و نیشانه کانتان بۆ پوون ده کاته وه به وهیوایه ی ئیوه بیربکه نه وه (له به خشینه وه ی مال و سامانه کانتان له ریگه ی خواو جیگیرکردنی بیروباوه ره که تان)﴾

واته: ئایا یه کیك له ئیوه ده یه ویټ سامان و سه روه تیکی وه کو ئه و باخه ی هه بیټ و ناگریك بیټ بیسوتینیټ و خوی له بهر پیری و منداله کانی له بهر بچوکی و بیهیزی نه توانن بیکوژینه وه؟ واته: ئه گه نه به خشنه وه له مال و سامانه کانتان وه کو ناگر تیبهردانی وایه که هیچتان بۆ نامینیټه وه، چونکه ئه وه ی له رۆژی دوا ییدا دستت ده که ویټه وه ته نها ئه و خیروچا که یه یه که له ماله که ت داوته به هه ژارو لیتقه و ماوان، ئینجا ئه گه ر ماله که ت ناگری تیبه ربوویټ که واته تو که لکت له وماله وهر نه گرتوه له دنیاو دوا رۆژدا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ (٢٦٧)

﴿ئهی ئه وانه ی باوه رپتان هیناوه، ببه خشنه وه له وشته چاک و باشانه ی به ده ستان هیناون و له و به رووبومانه ی له زهوی بۆمان هیناونه ده ری و، مه به سته دیاریکردنی به رووبومی خراپیش مه کن که لئییه وه ببه خشنه وه، به شیوه یه ک ئه گه ر ئه وماله خراپه بدریټ به ئیوه له بهر خراپی وه ری ناگرن، مه گه ر (له شه رمان) چاویوشی لیبکه ن، بشزانن که به راستی خوا ده وله مه ندو خاوه ن ستایشه﴾

الشَّيْطَانَ يَعِدُّكُمْ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُّكُمْ مَغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (٢٦٨)

﴿شەیتان وادەى (ئەو کردەوانەتان پێدەدات) كە هەژارییان پێوەیەو، فەرمانتان پێدەكات کردەوێ ناشرین بکەن، خواش لەلایەن خۆیەو وادەى لێبوردەبێ و چاکەى زیاتریشتان پێدەداتو، خواش خاوەن دەسەلاتیكى فراوانەو زانایە بەهەموو نەینیەکان﴾.

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ (٢٦٩)

﴿خوا﴾ كاردروستی دەدات بەو كەسەى كە خۆى وىستى لەسەربیت، ئەو كەسەش كە كاردروستی پێدەدریت لەلایەن خواوە، ئەو بەدەلنیاپیەو چاكەى كەى زۆرى پێدراو، كە سیش بەو چاكەى نازانیت، تەنھا خاوەن ژیریەكان نەبن﴾.

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِّنْ نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ (٢٧٠)

﴿هەرچیه كیشتان بەخشیبه وە لەمال و سامانیك، یان هەرچیه كتان لەئەستۆى خۆتان گرت لەمال و سامانانەى كە لەئەستۆى خۆتانى دەگرن، ئەوا خوا پێى دەزانیت، هیچ پشتو پەنایەكیش نیە بۆ ستەمكارەكان﴾.

واتە: ئەوێ كە دەبیەخشنەو، یان پەیمان دەدەن بەخوا دەیخەنە ئەستۆى خۆتانەو كە لەكاتیكى دیاریكراویدا بیبەخشنەو، (وەكو ئەوێ كە دەلێت مەپێكم لەخۆم گرتوو بێكەم بەخێر لەپێگەى خوادا)، ئەمانە هەموویان خوا پێیان دەزانیت، جا ئەو كەسەى كە جیبەجیبى نەكردن، ئەوا ئەوانە ستەمیان لەخۆیان كردوو لەدوا پۆژیشدا هیچ پشتیوانێك نیە بۆ ستەمكارەكان.

إِنْ تُبَدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعْمًا هِيَ وَإِنْ تَخْفَوْهَا وَتَوْتَوْهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيَكْفُرْ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ (٢٧١)

﴿ئەگەر خێرچاكەكانتان بەدەرخەن ئەو كاریكى چاكەو، ئەگەر بیانشارنەو بە نەینی بیان دەن بە هەژارەكان، ئەو بۆئێوە پاداشتی چاكترەو، تاوانەكانتانى پێ لادەچیت، خواش زاناو شارەزایە بەوێ كە ئێوە دەیکەن﴾.

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ (٢٧٢)

﴿ئەى محەمەد﴾، پۆشكردەنەوێ دل و دەروونی بپاوەرەكان لە ئەستۆى تۆدانیه، بەلكو خوا ئەوێ وىستى لەسەربیت دەبەینیتە سەر پێگەى پەوشەنكراو، ئەوێ كە دەبیەخشنەو

له خَيْرِو چا كه يه ك، جا ئه وه پاداشته كه ي بُوخوتانه و، ئيوه نابيت شتِيك ببه خشنه وه مه گه ر
 تايبه ت بيت له پيناوي په زامه ندي خوادا، ئه وه ش كه ده بيه خشنه وه له خيرو چا كه يه ك له
 پيناوي په زامه ندي خوادا، پاداشتي ئيوه ي ليده دري ته وه و سته ميشتان ليناكريت (له
 وه رگرتنه وه ي پاداشته كاندا) ❀.

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ
 أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِحْفَافًا وَمَا تَنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ
 عَلِيمٌ (٢٧٣)

❀ ئه و خيرو چا كه يه بُو ئه وه ژارانن كه له تنگه به ريدان، به هوي تيكوشانيان له پيناوي خوادا
 بوواريان نيه و ناتوانن له سه ر زوي كاسپي بكن، له به ر پاكي و ناسكيان قبولي سواكردن
 ناكهن، كه سي نه زان و ايان داده نيت كه ده وله مenden، ئه وانه به دهم و چاوياندا ده يانناسيه وه،
 داواي مال و سامان له خه لكى ناكهن به زور (به شيوه يه ك به كابر وه بنوسين هه تا ليى نه ستين
 وازي لينه هينن)، ئه وه ي كه ئيوه ش ده بيه خشنه وه له خيرو چا كه يه ك، ئه و به دلنيا بيه وه خوا
 به و خيرو چا كه يه زانا و ناگاداره ❀. * (٦٣)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا
 هُمْ يَحْزَنُونَ (٢٧٤)

❀ ئه وانه ي به شه وو به روژ به نه يني و به ئاشكرا مال و سامانه كانيان ده به خشنه وه، ئه و
 پاداشته كه يان له لاي په روه ردگاري خو يانه و، ترسيشيان له سه ر نيه و خه مباريش نابن ❀.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ
 ❀... ئه وانه ي كه سوودي ناياسايي پاره ي به قه رز دراو ده خون (زياده يه ك وه رده گرن له پاره ي
 به قه رز دراو)، له گوړه كانيان راست نابنه وه، مه گه ر راستبوونه وه كه يان وه كو راستبوونه وه ي
 ئه وانه بيت كه شه يتان تيكيداون و له نه نجامي ده ست وه شاندى لبيان (شيتي كردون) ❀. * (٦٤)

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلَ الرِّبَا
 ❀... (ئه م شيت بوون و باري راستبوونه وشيان له گوړه كانيان)، به هوي ئه وه وه يه كه ئه وان
 گو تيان: به راستي (قازانجي) شت فروشتن وه كو سوودي ناياسايي پاره ي به قه رز دراو
 وايه ❀.

وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا

﴿...خوآش (قازانجی شت) فرۆشتنی ږهوا کردووهو، سوودی پارهی به قهرزدراویشی
قه دهغه کردووه...﴾.

فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَانْتَهَىٰ فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ

﴿...جا کی ئامۆزگارییه کی له لایهن خواوه بۆهاتو، بهم هۆیه شهوه وازی (له کاری
قه دهغه کراو) هیئا، ئه وه (له وکاته وه که وازی هیئاوه) ئه وهی که کردوویه تی بوخۆیه تی و
کیشه که شی له لای خوایه...﴾.

سوودی پارهی به قهرزدراو ئه وه نده سته میکی گه وره یه له لایهن پهروه ردگار که باره
ئابوریه کان ده شیوینیت، بۆیه دواي په شیمان بوونه وه وازهینانی ئه و که سانهش، خوا ته نها
تا که هیوایه کی پیداون، که ئه گهر وازیان هیئا، ئه و ئه وهی که پیشتر کردوویانه بوخۆیانه،
به لام کیشه که شیان له لای خوایه، چۆنیان له گهل ده کات هه رخۆی ده زانیت.

وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٧٥)

﴿...هه ر که سیکیش (دواي وازهینانی له م کاره) بگه ږیته وه سه ری، جا ئه وانان هاوړپییانی ناگرن،
نه مرن تیایدا﴾.

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ (٢٧٦)

﴿خوا ئه و ماله ته فروتونا ده کات که له به ده ستهینانی قازانجی قهرزدا به کاردیت، (پاداستی)
خیرو چاکه کردنه کانیش زیاد ده کات، خوآش هه موو بیباوه ږیکی تاوانکه ری خوآش ناویت﴾.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (٢٧٧)

﴿به پراستی ئه وانای باوه ږپیان هیئاوه و کرده وه چاکه کانیان کردوون و نوږده کانیان به جبهیناون و
زه کاتیان داوه، پاداستیان له لای پهروه ردگاریانه و ترسیان له سه رنیه و خه فه تباریش نابن﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٢٧٨)

﴿ئهی ئه وانای باوه ږتان هیئاوه، ئه گهر ئیوه له خواوه نباوه ږه کانن، له خوابترسن و وازیبنن
له وه ندهی که ماوه له سوودی قازانجی پارهی به قهرزدراو﴾.

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلُمُونَ وَلَا
تُظْلَمُونَ (٢٧٩)

﴿جا نه گهر وانه که نواز نه هیڼن، ئه واخلوتان ناماده که ن بوشه پړیک له لایه ن خواو پیغه مبره که یه وه، نه گهر په شیمانیش بوونه وه ووازان هیڼا، نه و سهرمایه ی مال و سامانه کانتان بوخوتانه و، ستم له که س مه که ن و ستمیشتان لیناکریت﴾.

(نه م سودی قازانجی قهرزه نه و نه ده ستمه له لای په روه ردگار بویه پیغه مبره (سلوی خوی لبیت) ده فرموویت: (دره میک له سودی قازانجی قهرز له لای خوا کاریگه رتره له سی وشه ش کاری داوینپسی که به نه زانی بکریت)، هه روه ها ده فرموویت: (سودی قازانجی قهرز نه وه دو نو درووازی هه یه، نه وه ی هه ره ژیره وه یان وه کو نه وه وایه مروؤ بچیته پال دایکی خوی). (تفسیری القرطبی سویره تی البقرة / نابه تی ۲۷۹).

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۲۸۰)

﴿نه گهر هاتو که سیکی قهرز وهرگر له تنگه به ریدابو (نه یده توانی قهرزه که بداته وه دوی نه وه ی که خاوه ن پاره که توبه ی کردو په شیمان بووه له مامه له ی قازانجی قهرزه که و داوی سهرمایه که ی خوی کرده وه له قهرزداره که)، نه و چاوه پوان کردنی که به ره و کارناسان بوونی قهرزداره که په چاوده کریت و، نه گهر مال و سامانه که شتان ببه خشنه وه به و که سانه ی که له تنگه به ریدان بوئوه باشته، نه گهر ئیوه بزانی (پاداشتی نه و کاره تان چند گوره یه له لای په روه ردگارتان)﴾.

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (۲۸۱)

﴿خوشتان بپارینن له سه ختی پوژیک که تیایدا ده برینه وه بولای خوا، پاشان هه مو که سی که پاداشتی نه وه ی ده سته که ویته وه که له زانی دنیا دا به ده سته هیناوه و، نه وان سته میشیان لیناکریت﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ

﴿نه ی نه وانه ی باوه رتان هیناوه، نه گهر قهرزیکتان کرد بواوه یه کی دیاریکراو، نه و ببنوسن...﴾.

وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ

﴿... با نووسه ریکیش به راستی و دروستی (بپرو ماوه ی قهرزه که) له نیوانتاندا بنووسیت و، گویش نه دات (به قسه ی خه لکی)، با به و شیوه یه بنووسیت وه کو خوا فیری کردوه...﴾.

فَلْيَكْتُبَ وَلْيَمْلِكِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَخَسْ مِنْهُ شَيْئًا

﴿...ئەو كەسەش كە قەرزەكەى وەرگرتووە بابدوئیت و لەخوا بترسیت و هیچ شتێك لە قەرزەكە كەم نەكاتەووە نووسەرەكەش با بئینوسیت...﴾.

فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمِلْ وَلِيَهُ بِالْعَدْلِ

﴿...جا ئەگەر هاتوو ئەو كەسەى كە مافەكەى لەسەر بوو كە سێكى گێل و لاواز بوو، یان نەیدەتوانى بە راستى و دروستى بدوێ و نووسینەكە پێر بكاتەووە، با لە جیاتى ئەو كەسە، بەرپرس و گەورەكەى بە راستى و دروستى بدوێت...﴾.

وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ

﴿...دوو شاهیدیش دیارى بکەن لە پیاووەكانتان (بۆ شاهیدی دان لەسەر راستى ئەو نووسراوێ نێوانتان)...﴾.

فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى

﴿...جا ئەگەر دوو پیاو دەست نەكەوتن، ئەوا پیاویك و دوو ئافەرەت بگرن بە شاهید لەوانەى كە رەزامەندیان لەسەرن لە نێوان شاهیدەكاندا، (بۆیەش دوو ئافەرەت)، بۆئەوێ ئەگەر یەكێکیان ناوهرۆكى نووسراوێكەى لە یادکرد ئەوێ تریان بەبیری بئینیتەووە...﴾.

(نوێترین توێژینهوێ زانستی لە لایەن زاناكانەووە لە شارى (سیدنى) لە ولاتى (ئوسترالیا) بەرپۆهچوو، ئەوێ سەلماند كە ئافەرەتى دووگیان تووشى لاوازى و تێكەل و پێكەلى بەبیرھێنانەوێ پووداوێكان دەبێتو، لەوانەشە ئەو توشبوونە سالیك یان زیاتریش بخایەنیت دوای مندال بوون، بەھوێ كەمبوونەوێ ژمارەى ئەو خانانەى كە پووداوێكان دینیتەووە بیری ئافەرەتەكە، بەپێى ئەو بنەما زانستى لەشاهیدی داندو ئافەرەت بەشاهیدیك دادەنرێن)،* (٦٥)

وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا

﴿...شاهیدەكانیش ئەگەر بانگ کران بۆ شاهیدیدان، با گوێ نەدەنە كەس و شاهیدی لەسەر راستىەكان بەن...﴾.

وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا

﴿...تەمبەل و بیتاقەتیش مەبن لەوێ هەموو وردو درشتیك بنووسن تاماوێ دیاریکراوێ خوێ، ئەووە بۆئێو لەلای خوا راست و پەواترەو بەھێزترە بۆشاهیدی لەسەردانىو، كەمترین شتە بۆئەوێ گومانى لەسەرنەبەن...﴾. * (٦٦)

إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاصِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا

...مه‌گەر (ئه‌مامه‌له‌یه که ده‌یکه‌ن) بازرگانیه‌کی به‌رده‌ست بی‌ت له‌نیوان خۆتاندا به‌پۆه‌بیه‌رن، ئه‌وا تاوانتان له‌سه‌رنیه که نه‌ینوسن له‌نیوان خۆتاندا... ❀

وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَلَّوْا فَإِنَّهُ فَسُوقٌ بِكُمْ

...شاهیدیش بگرن ئه‌گەر کرپین و فرۆشتنتان کرد، نه‌ نووسه‌ره‌که و نه‌ شاهیده‌کانیش نابیت زینان به‌رکه‌ویدت، ئه‌گەر وابکه‌ن، ئه‌وه بوئپوه لادانه له‌تاین... ❀

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٢٨٢)

❀ له‌خو‌اش بترسن، خوا فی‌ری (شی‌وازی) مامه‌له‌کردنتان ده‌کات و، خو‌اش به‌هه‌مو‌شتیک زانایه ❀.

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ

❀ ئه‌گەر له‌ سه‌فه‌ریش بوون و نووسه‌ریکتان ده‌ست نه‌که‌وت نووسراویک له‌نیوانتان بنووسیت، ئه‌وا (له‌م باره‌دا په‌په‌وه‌ی شی‌وازی) بارمته‌ی وه‌رگی‌راو بکه‌ن ❀.

واته ئه‌گەر له‌ سه‌فه‌ردابوون و نووسه‌ریکتان ده‌ست نه‌که‌وت مامه‌له‌کردنه‌که بنووسن، ئه‌وا په‌په‌وه‌ی ئه‌وه بکه‌ن که کرپاره‌که له‌بری پارهی که‌لوپه‌له‌کانی شتی‌ک له‌سامان و سه‌روه‌ته‌کانی تری به‌بارمته بخاته ئه‌ستوی فرۆشیاره‌که‌وه، (پینغه‌مبه‌ر) سلای خوی لی‌بیت، بو خواردنی که‌س و کاره‌که‌ی قه‌لغانیکی خوی کرده بارمته له‌لای جووله‌که‌یه‌ک له‌بری (٣٠) په‌ جو، ته‌فسیری (ابن کثیر)).

فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ

❀ جا ئه‌گەر هه‌ندیکتان له‌هه‌ندیکی تران دلنیا‌بوون و (مامه‌له‌که پی‌وستی به‌بارمته دانان نه‌بو)، ئه‌وه‌که‌سه‌ی که باوه‌ری پی‌کراوه و ماله‌که‌ی دراوه‌تی به‌ئه‌مانه‌ت، باحه‌قی خاوه‌ن ماله‌که بدات و له‌ خوی په‌روه‌ردگاری بترسیت (له‌وه‌ی که ده‌ستدریژی نه‌کاته سه‌رنخی ماله ئه‌مانه‌ته‌که‌و لی‌ی که‌م نه‌کاته‌وه و له‌کاتی دیاری‌کراودا بیدات به‌خاوه‌نه‌که‌ی)... ❀

وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آتِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ (٢٨٣)

❀... پاستی شایه‌دیدانه‌کانیش مه‌شارنه‌وه‌و، هه‌رکی پاستی شاهیدیدانه‌کان بشاریته‌وه، ئه‌وا ئه‌وه‌که‌سه‌ دل‌ی تاوان‌باره‌و، خو‌اش ناگادارو زانایه به‌وه‌ی که ئپوه ده‌یکه‌ن ❀.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْذُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوا يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ

❀ هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه بو‌خوایه‌و، ئه‌وه‌ی له‌ ده‌روونه‌کانیشتان دایه ده‌ریبخه‌ن یان بیشارنه‌وه، خوا له‌باره‌یانه‌وه لی‌پرسینه‌وه‌تان له‌گه‌ل ده‌کات... ❀

فَيَعْفُرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۲۸۴)

﴿...جا خوا له وکسه ده بوریت که خوئی ویستی له سهره، سزای ئه وکسه ش ده دات که خوئی ویستی له سهره، به سهر هم موشتیکیشدا به توانایه﴾.

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ

﴿پیغه مبه رو خاوه نباوه ره کان باوه رپان هینا به وهی لایه ن په روه ردگاریانه وه بویان هینراوته خواره وه...﴾.

كُلٌّ أَمَّنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ لَّا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ

﴿...هموو باوه رپان هینا به خواو فریشته کانی و پیغه مبه ره کانی (و گوتیان): جیاوازی ناخهینه نیوان هیچ کام له پیغه مبه ره کانی خوا...﴾.

وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (۲۸۵)

﴿...گوتیشیان: ئه ی په روه دگار، گوپرایه ل و ملکه چی فرمانه کانی تو بووین، ئه ی په روه ردگاری ئیمه، داوا ی لیبوردنت لیده که ی ن، گه رانه وه ش هر بولای تویه﴾.

لَّا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

﴿خوا هیچ که سیک راناسپی ریت بو جیبه جیکردنی کارو فرمانیک، مه گه ر هر ئه وه نده ی که له توانایدا یه، هر چی دهستی که وتووو بوخویه تی و، له ئه ستوی خو شیدا یه ئه وه ی به دهستی هینا وه...﴾.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

﴿...خوا یه به وه مان له گه ل مه که که شتیکمان له بیرکرد یان هه له یه کمان کرد...﴾.

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا

﴿...خوا یه واده و په یمانیکی و قورسیشمان به سهر دامه ده وه کو چو ن به سهر ئه وان ه ی پیش ئیمه ت دادا...﴾.

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَّا طَاقَةَ لَنَا بِهِ

﴿...خوا یه باریکی قورسیشمان به سهر دا مه ده که توانا مان به سهریدا نه بیت...﴾.

وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ (۲۸۶)

﴿...لیشمان ببوره، لیمان خو شبه و، میهره بانی خو تمان پی ببه خشه، تو گه وره ی ئیمه ی، جا سه رمانخه به سهر گه ل و نه ته وه بیباوه ره کان﴾.

(ئەبو زەر گېراۋىيە تىيە ۋە كە پىنغەمبەر (سالاۋى خاۋى لىبىت) فەرموۋىيە تى: (بە دلتىيا يىيە ۋە خوا
كۆتايى بە سوۋرە تى (بە قەرە) ھىناۋە بە دوو ئايەت، خوا ئەم دوو ئايە تەى لە كە نزە كەى ژىر
عەرشە كەى خۆيدا داۋە بە من، جا بۇخۇتان فىريان بىن و ژن و مندالە كانىشتان فىركەن، بە پاستى
ئەم دوو ئايە تە ھەم نوپۇز كەردن و ھەم قورئان خويندەن و ھەم پارانە ۋە شەن، (ئەم پوونكردنە ۋە يە
لە تە فسېرى) (الدر المنثور) ۋە رگىراۋە).

سُورَةُ الْعِمْرَانَ

سووره تی (ال عمران)

له سووره ته مه دینه بیه کانه، (۲۰۰) نایه ته، هه شتاو نویم سووره ته هاتوته خواره وه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان﴾.

الم (۱)

﴿ئه لف لام میم﴾

(نایه ته نه نیه کانی کردنه وه ی به رنامه زانسته کانی ناو ئه م سووره ته ن).

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ (۲)

﴿خوا ئه و په رستراوه یه که له وزیاتر هیچ په رستراویکی تر نیه، زیندوو وه و پاوه ستاوه (به سه ر

به پئوه بردنی کاروباری دروستکراوه کانیدا)﴾. * (۶۷)

نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

﴿ئه ی محمه د)، ئه وخوا یه به راستی و دروستی قورئانی به سه رتودا هینایه خواره وه، که

پشتیوانیکه ره بۆ راستی و دروستی کتیبه کانی پیش خوی....﴾.

وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ (۳) مِنْ قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ....

﴿... (پیشتریش) ته ورات و ئینجیلی هیناوه ته خواره وه، وه کو ری نیشانده ریک بۆ خه لکی،

قورئانیشی) هیناوه ته خواره وه (وه کو) جیاکه ره وه ی راستی له ناراستی....﴾. * (۶۸)

.... إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ (۴)

﴿... به راستی سزایه کی توندوتیز هه یه بۆ ئه وانه ی بیباوه پبوون به به لگه و نیشانه کانی خوا،

خو اش خاوه ن ده سه لاتیکی تۆله سینه وه یه﴾.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ (۵)

﴿به راستی هیچ شتیک له خوا بزرنابیت نه له زهوی و نه له ئاسمانیشدا﴾.

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۶)

﴿ئه وخوا یه له نیو مندالدانی دایکه کانتان چۆنی ئاره زوو لبیت به وشئوه یه وینه کانتان

ده کیشیت، هیچ په رستراویک نیه ته نها ئه و نه بیت، خاوه نی هینیکی بی وینه و کاردرسته﴾.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ

﴿ئەو خوایەیه کە کتیبەکە ی بۆتۆ ناردۆتە خوارەو، لەو کتیبەدا چەندین بەلگە و نیشانە و یاسای پتەو و بنەپەتی هەن کە سەرچاوەی کتیبەکەن، هەندیک بەلگە و نیشانە ی تریش بە بەلگە و نیشانەکانی کتیبەکانی پێش خۆی دەچن...﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ

﴿...جا ئەو کە سەنە ی دلیان لاریۆتەو لەرێگە ی راست، پەپرەو ی ئەو بەلگە و نیشانانە دەکەن کە بە بەلگە و نیشانەکانی کتیبەکانی پێش خۆی دەچن، بە مەبەستی ئازاوەنەو بە مەبەستی لیکدانەو ی...﴾

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ

﴿...کە سەیش لیکدانەو ی ئەم بەلگە و نیشانانە نازانیت، مەگەر خواو ئەو زانایانە ی لە زانستدا قولبۆنەو و تیایدا جیگیرن...﴾

يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ (٧)

﴿... (ئەوانە ی لەناو زانستدا جیگیرن) دەلێن: باوەرمان بە وکتیبە هێنا، هەمووی لەلایەن پەرەردگاری ئێمەو ی، لە خاوەن ژیریەکانیش زیاتر کەس بیر لەو ناکاتەو (کە ئایەتەکانی ناو قورئان لە تەورات و ئینجیلدا باس کرابن یان باس نەکرابن، هەموویان لەلایەن خواوەن)﴾

رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ (٨)

﴿(ئەوانە ی لەناو زانستدا جیگیرن) ئە ی پەرەردگاری ئێمە، دل و دەروونمان لارمەکەو لەسەر ئەم بیروباوەرە، دوا ی ئەو ی رێگە ی پەوشەنت نیشاناندین، لەلای خۆشتەو سۆزبەزە یی خۆتمان پێ بیه خشه بەراستی تۆ بەخشری﴾ * (٦٩)

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ (٩)

﴿(ئەوانە ی لەناو زانستدا جیگیرن) ئە ی پەرەردگاری ئێمە، بەراستی تۆ کۆکەرەو ی خەلکیت بۆ رۆژیک کە گومانی تێدانیه و دیت، بەراستی خوا وادەوپەیمان ی دیاریکراوی خۆی ناشکینیت﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمُ اقْتَرَبُوا النَّارَ (١٠)

﴿بەراستی ئەوانە ی بێباوەرپوون (بەم قورئانە)، نە مال و سامانەکانیان و نە مندالەکانیان هیچیان لێ زیاد ناکات لەلای خوا، ئەوانەش سووتەمەنی ئاگرن﴾

كَذَابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَآخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ (١١)

﴿وَهُوَ كَوَيْبِشَى نَى فِرْعَوْنَ وَهُوَ نَى پِيشْ نَى وَ نَى بِلْگَه وَ نِشَانَه كَانِ خَوِيَان بَه رُوهُنِيَايَه وَه، بُوِيَه خَوَا بَه تَاوَانَه كَانِ خَوِيَان گِرْتَنِ، سَزَى خَوَاش سَه خَت وَ تَوُونَدَه﴾. * (۷۰)

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْتَابُونَ وَنَحْشُرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ (۱۲)

﴿نَى مَحْمَد﴾، نَى وَ نَى كَه بِيَاوَه رِيوون بَه بِلْگَه وَ نِشَانَه كَانِ خَوَا، پِيِيَان بَلَى: سَه رَنَه نَجَام هَر دَه دُوْرِيَن وَ كُوْدَه كَرِيْنَه وَه بَه رَه وَ دُوْرَه خ، دُوْرَه خِيَش خِرَاطَرِيَن شُوِيَنِي مَانَه وَه يَه﴾.

قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ النَّقَاتِ فِئَةٌ تَقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلِهِمْ رَأَى الْعَيْنِ ﴿بِيِيَان بَلَى﴾: بَه دَلْنِيَايَه وَه بِلْگَه وَ نِشَانَه يَه كَه هَبُو بُو نِيُوَه لَه وَ دُوودَه سَتَه دَا كَه لَه جَه نَگْدَا بَه يَه كَتَرِي گَه يَشْتَن، دَه سَتَه يَه كِيَان لَه پِيِنَاوِي خَوَا دَا دَه جَه نَگَان وَ، دَه سَتَه كَه يَ تَرِيَش بِيَاوَه رِيوون بَه پَه رَه رَدْگَار، دَه سَتَه مُوسُوْلَمَانَه كَه بَه بِيِنِيَنِي چَاو دَه سَتَه بِيَاوَه رَه كَه يَان بَه دُوو نَى وَه نَدَه يَ خَوِيَان دَه بِيِنِي...﴾.

واته: دَه سَتَه مُوسُوْلَمَانَه كَه ژْمَارَه يَان كَه مَتَر بُووه لَه دَه سَتَه بِيَاوَه رَه كَه وَ نَى نَجَامِي شَه رَه كَه ش لَه بَه رَزَه وَه نَدِي بَاوَه رَدَارَه كَانْدَا بُووه، بُوِيَه لَه نَى نَجَامِي شَه رَه كَه دَا بِلْگَه وَ نِشَانَه يَه كَه هَبُووه كَه:

وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ (۱۳)

﴿...خَوَا نَى وَه يَ كَه وَيَسْتِي لَه سَه رِيِيَت بَه سَه رَكَه وَ تَنَه كَه يَ خَوِي پَشْتِيَوَانِي لِيْدَه كَات، بَه پَاسْتِي (لَه سَه رَكَه وَ تَنِي نَى دَه سَتَه يَه يَ كَه ژْمَارَه يَان كَه مَبُو بَه سَه رَه وَه دَه سَتَه يَه دَا كَه ژْمَارَه يَان زُوْرِيو) پَه نَدِي كِي تِيْدَايَه بُو خَاوَه نِ بِيِنَايَه كَان (كَه بَه چَاوِي خَوِيَان بِيِنِيَان دَه سَتَه يَه كِي بَجُووك زَالِيوون وَ سَه رَكَه وَ تَن بَه سَه رَه دَه سَتَه يَه كِي زُوْرُو بَه هِيَزْدَا بَه هُوِي پَشْتِيَوَانِي كَرْدَنِي خَوَا لِيِيَان، جَا نَى بِيَاوَه رَه كَان، نَايَا نِيُوَه پَه نَد لَه وَ پُوودَاوَه وَه رَنَاگَرِن؟﴾.

زَيْنٌ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ (۱۴)

﴿جَوَانَكَارِي كَرَاوَه بُوْخَلْ كِي لَه خُوْشَه وَيَسْتِي نَارَه زُووه كَان لَه نَافَرَه تَان وَ مَنْدَا لَان وَ مَالِي كِي زُوْدِي كُوْكَرَاوَه لَه زِيْرُو زِيوُو نَى سِي پِيْرَكِرَاوُو مَالَات وَ شِيِنَايِي وَ كَشْتُو كَال، نَى وَ نَى هَه مُوويَان تَام وَ لَه زَهْتِي ژِيَانِي دَنِيَان، خَوَاش شُوِيَنِي گَه پَرَانَه وَه يَ بَاشِي هَه يَه بُو نِيُوَه (كَه چَا كَتَرَه لَه وَ تَام وَ لَه زَه تَانَه يَ دَنِيَا)﴾. * (۷۱)

قُلْ أُوْنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَلِكَ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ (۱۵)

﴿**ئەى محەمد)، بەو خەلگانە بلى: ئايا دەتانەوى شتىكى چاكرتان لەخۆشەويستى ئارەزىووەكانتان پىرپاگەيەنم، بۆئەوانەى كە خۆيان دەپاريزن لەتاوان، لەلايەن خواوہ چەندىن بەهەشت ھەن، كە چەندىن پووباريان بەژىردا دەپوات و نەمرن تيايداو ھاوسەرى پاك و بىگەردىان ھەن و پەزنامەندىيان لەلايەن خواوہ بەدەستھيناوہ (ئەوہى داواى بگەن خوا پازىيە بۆيان جىبەجى بگات)و، خواش بىنايە بە بەندەكانى خۆى﴾.**

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (١٦)

﴿ئەو بەندانەى كە دەلین: ئەى پەرورەدگار، ئىمە باوہرمان بەتۆ بە پىغەمبەرەكانت ھىنا، جا تۆش لەتاوانەكانمان ببورەو لەسزای ئاگر بمانپاريزەو دوورمان بخەرەوہ﴾.

جا خوا بۆزىاتر ديارىكردى كەسايەتى ئەو بەندانەى كە لەسەرەوہ باسى كردن دەفەرموويت:

الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْفَائِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ (١٧)

﴿**(ئەو بەندانە) خۆراگرەكان و راستگوكان و ئەوانەن كە بەپىك و پىكى نويزەكانيان بەپۆوہ دەبەن و لەمال و سامانەكانيان دەبەخشەن و لەبەرەبەيانەكاندا لەخوا دەپاريتنەوہ و داواى لىبوردى لىدەكەن﴾.**

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (١٨)

﴿**(بەپوونكرنەوہى بەلگە و نىشانەكانى خۆى بۆدروستكراوہكانى و بەملكەچ بوونى فرىشتەكان بۆفەرمانەكانى و بەتىگەيشتى خاوەن زانستەكان لەبەلگە و نىشانەكانى)، خواو فرىشتەكان و خاوەن زانستەكان شايبەديان دا كەھىچ خوايەك نىە تەنھا ئەونەبىت كە لەسەر راستى جىگىرە، ھىچ پەرستراوىك نىە تەنھا ئەونەبىت خاوەن دەسەلاتىكى فراوان و كاردروستە﴾.* (٧٢)**

(پىغەمبەر(سلاوى خواى لىبىت) فەرمووى: بەراستى (فاتحە الكتاب) و دوونايەتى (ال عمران،

﴿**شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ**

الْحَكِيمُ (١٨) إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ

الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (١٩)﴾ و ھەردوو نايەتى ﴿قُلِ****

اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ نُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ نَشَاءُ وَنَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ نَشَاءُ وَنُعْزُ مَنْ نَشَاءُ وَنُذِلُّ مَنْ نَشَاءُ

بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢٦) تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ

وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَزُرُّهُم مِّنْ نَّشَاءٍ بَغَيْرِ حِسَابٍ (٢٧)﴾ ئەوانە

له باره گای عرشى خوادا هه لواسراون، له نىوان ئه وان و له نىوان خوادا هه چ به ربه ستىك نيه، گوتيان: خوايه ئيمه ده به يه خوارى بوسه زه و به كه ت و بولاى ئه وان هى له تو ياخى ده بن؟ خوا فه رموى: من سويندم خواردوه هه ركه سيك له دواى نويزه پيويستكراوه كان ئه وان ه بخوينته وه، مه گه ر هه ر واده كه م كه به هه شت شوينى مانه وهى ئه و كه سه بيت، ئه گه ر ئه و كه سه ش له هه ر شيوه يه كى بارى ژياندا بيت مه گه ر هه ر واده كه م كه فيره دوسى ده سته و يت و هه ر واده كه م كه پوژى هه فتا جار ته ماشاى بكه م و هه موو پوژيكيش هه فتا كارو كردارى بو جبه جى بكه م كه مترينيان ليبور دنه له تاوانه كان و له هه موو دوژمنيكيش په ناى ده دم و به سه رياندا سه رى ده خه م،) (ئه م پوونكر دنه وه يه له ته فسرى) (الدر المنثور) وه رگه ر وه

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (١٩)

به راستى ئاين و به رنامه له لاي خوا ته نها ئيسلامه، ئه وان هه كه پيشتر كتيبه ئاسمانيه كانيان بو هاتن نه كه وتنه دژايه تى ئه م ئاينه، مه گه ر دواى ئه وه نه بيت كه زانستيان بو هات له سه ر راستى ئاينه كه، (ئه م هه لويسه شيان) له خه راپه كاريه وه بوو له نىوان خو ياندا، هه ركه سيكيش بييا وه رى بكات به به لگه و نيشانه كانى خوا، ئه وا به راستى ليپرسينه وهى خوا خيراو به په له يه .

فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسَلَمْتُ وَجْهِي لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ

جا (ئهى محمه د)، ئه گه ر دژايه تيان كردى پيان بلى: من و ئه وان هى له گه ل مندان پووى خو مان دا وه ته ده ست خوا... * (٧٣)

وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَسَلَمْتُ فَإِنْ أَسَلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ (٢٠)

... (ئهى محمه د)، ئه وان هى كه پيشتر كتيبيان بو هاتوه و به نه خوينده وا ره كانيش، بلى: ئايا ئيوه خو تان دا وه ته ده ست خوا؟ جا ئه گه ر خو ياندا به ده ست و موسلمان بوون، ئه وا ريگه ي راستيان دوژيوه ته وه و، ئه گه ر پشتيشيان تيكر دو موسلمان نه بوون، ئه وه ته نها راگه يان دن له سه ر تو يه و، خوا ش بينايه به به نده كانى خو ي .

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (٢١)

﴿به پراستی ئه وانه ی بیباوه پری دهرده برن به به لگه ونیشانه کانی خواو، پیغه مبه ره کان ده کوژن به بی ئه وهی هیچ مافیکیان له سه ریان بیتو، له ناو خه لکیشدا ئه وکه سانه ده کوژن که فه رمان به کاری پاست و دروست ده کهن، جا مرگینی سزایه کی سهخت و نازاروی بده به و پیاوکوژانه﴾.

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ (٢٢)

﴿ئه وانه ئه وکه سانه ن که کرده وه کانیان تیداچوون له دنیاو له دواپوژداو، هیچ پشتوانیکه ریکیش نیه بوئه وان﴾.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ (٢٣)

﴿ئه ی محمه د)، ئایا تو ئه وانه نابینی که به شه به ختیکیان بوها تووه له ته ورات، بانگده کرین بو لای کتیبی خوا بوئه وهی ده سه لاتداربیت له نیوانیاندا؟ دوا ی ئه وه هیندیکیان پشت ده سه لاتداریه تی ته ورات ده کهن، ئه وان دژن به وهی که ته ورات ده سه لاتداربیت له نیوانیاندا﴾.

(ئه م ئایه ته دهرباره ی جووله که کان هاته خوواره وه، که دووکهس له نیوانیاندا داوین پیسیان کردبوو، جا دادوهی کردنه که یان هینا بو لای پیغه مبه ر، ئه ویش سزای ره جمی به سه ردادان، ئه وانیش گوئیان پینه دا، ئه ویش ته وراتی هینا، یاسای ره جم کردنه که ی دوزیه وه وه ره جمی کردن، ئینجا جووله که کان دلگران بوون، (تفسیر الجالین)).

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن نَّمَسْنَا النَّارَ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَعَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (٢٤)

﴿ئه م هه لوسته شیان به هو ی ئه وه وه بوو که گوئیان: مه گه ر چه ند پوژتیکی دیاریکراو نه بیت ناگرمان به رناکه ویتو، ئه وقسه یه ی که هه لیان به ستبوو هه لیخه له تاندن له ئایینه که یان﴾.

فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُقِّيتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (٢٥)

﴿جا ئه دی ئه وکاته چی ده کهن که کو یانده که ینه وه له پوژتیکیا که گومانی تیدانیه و، هه موو دهروونیکیش پاداشتی ئه وه وهرده گریته وه که له ژیانی دنیا به ده سستی هیناوه و (ئه وانیش وه کو خه لکی تر) سته میان لینا کریت﴾.

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ نُوتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعْزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِبِدِكَ الْخَيْرِ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٢٦)

﴿ئه ی محمه د)، بلی: ئه ی خوایه، تو ی خواه نداریه تی هه موو ده سه لاته کان و، ده سه لات ده ده ی به وکه سه ی که خو ت ویستت له سه ره و، ده سه لات داده مالی له وکه سه ی که خو ت ویستت

لهسه رهو، ویستیشته لهسه رکئی بوو بهرزو پیروزی دهکه ی، ویستیشته لهسه رکئی بوو زه لیل و مل شوپی دهکه ی، خیروچا که ش به دست تویه، به راستی تو به سه ره همو شتیکدا به توانای.

تُولِجِ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجِ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (۲۷)

﴿بلی: ئە ی خوایه، توی﴾ شه وه کان دریزده که یته وه و به ناو کاتی پوژده کانیدا ده که یت و، پوژده کان دریزده که یته وه و به ناو کاتی شه وه کانیدا ده که یت و، جهسته ی زیندوش له جهسته ی مردوو درده هینیت و، (شتی) مردوش له جهسته ی زیندوو درده هینیت، به بی لپرسینه وه ش بژیوی دده ی به که سیک که ویستت له سه ریبت.

لَّا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّوَفَّا مِنْهُمْ نَفَاةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ (۲۸)

﴿با خاوه نباوه ره کان بیجگه له دوستایه تی خاوه نباوه ره کانی تر بیباوه ره کان به دوست و گهره ی خویمان وهرنه گرن و، هرکه سیکیش ئه وکاره بکات، ئه و له لای خاوه هیچ مافیکی بۆنییه، مه گهر به ترسیک لییان بترسن و (به ناچار ی دوستایه تیان بکه ن)، خواش به هه مو ده سه لاته که ی خوییه وه ناگادارتان ده کاته وه، (جا نه که ن دوستایه تیان بکه ن)، چاره نووس و سه ره ئه نجامیش بۆلای خوایه.

قُلْ إِنْ تَخُفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ يُبْدُوهُ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۲۹)

﴿ئە ی محمه د، بلی: ئە گهر ئه وه ی له نیو دل و دروونه کانتاندا به بیشارنه وه یان دریبیرن خوا پیی ده زانیت، خوا به هه مو شته کانش ده زانیت که له نیوان ئاسمانه کان و له زه ویدان و، به سه ره هه مو شته کانشدا به توانای.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ (۳۰)

﴿ئە وه شیان بیته وه بیر﴾ که پوژیک دادیت هه مو خاوه ن دروونیک کرده وه چاکه و خراپه کانی خوی ده بینیته وه و له گه لیدا ئاماده ن (بو لپرسینه وه)، (ئە و پوژه) که خراپه کانی ده بینیته وه، ئاره زوی ئه وه ده کات له نیوان خوی کرده وه کانیدا ماوه یه کی یه کجار دور هه بیته، خواش له توانا و ده سه لاته کانی خوی ناگادارتان ده کاته وه (که ئە و پوژه دیت و هه مو نه ییه کانی تیدا ناشکرا ده کرین) و، خواش دلوفانه به بهنده کانی.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٣١)

﴿(ئەى محەمد)، بلى: ئەگەر ئىيە خواتان خۆش دەوئەت، ئەوا پەيرەوى من بکەن، خواش ئىيەى خۆش دەوئەت و لەتوانە کانتان دەبوورئەت، خواش لئبوردەو خاوەن بەزەبىيە﴾.

(نەتەوئەىک لەسەردەمى پئىغەمبەردا گوتيان: ئئىمە خوامان خۆش دەوئەت، خواش بەپئىغەمبەرى فرەموو: (ئەى محەمد، پئىيان بلى): ئەگەر ئىيە راستدەکەن لەم قەسەيەتان، ئەوا پەيرەوى من بکەن، پەيرەويکردنتان بۆمن نيشانەى راستگوييتانە لەوقەسەيەى کە کردتان، (تفسير الطبرى).

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ (٣٢)

﴿(ئەى محەمد)، بلى: گويپايەلى فرمانەکانى خواو پئىغەمبەر بکەن، ئەگەر هاتوو پشتيان تئیکردو گويپايەلى خواو پئىغەمبەريان نەکرد، ئەوا خواو بئىباوئەرهکانى خۆش ناوئەت﴾.

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ (٣٣)

﴿بەراستى خوا ئادەم و نوح و بنەمالەى ئىبراهيم و بنەمالەى عمرانى پاک کردەوئەو هەلئبئاردن بەسەر جىهانئاندا﴾.

ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٣٤)

﴿بەرو تويکە (هەموو يەک وەچەن) هەندئکيان لەهەندئکيان، خواش گويبيستەو زانايە بەوئەى کە دەيلئن﴾.

إِذْ قَالَتْ امْرَأَةٌ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (٣٥)

﴿(ئەوئەش بئىنەوئەبىر) کە خيزانەکەى عيمران گوتى: خوايە، ئەوئەى لە زگمدايە بەتۆم بەخشىوئە، ئازادە (بۆخزمەتى مالەکەى تۆ)، جا ئەم بەخشىنەم لئيوئەريگەر، بەراستى تۆ بئىسەر زاناي بە هەمووشتئک﴾.

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ

﴿جا کاتئک مندالەکەى بوو، گوتى: خوايە، (من داواى کوپم کرد که چى) ئەوئەى کە بووم کچ بوو، خواش بۆخۆى زانائە (لە مەبەستى) لەدايکبوونى ئەم کوپە (مئىينەيە)، (ئەى خوايە، من داواى لئبوردنت لئدەکەم، لەو وادەيەى کە بەتۆمدا) ئەو نئرينەيە (کە من داوام کردبوو) وەکو ئەو کچە نيە (کەتۆ داوتە بەمن)، چونکە نئرينە شايانى خزمەتکردنى (بيت المقدس) ه نەک مئىينە)...﴾. (تفسير الطبرى).

وَإِنِّي سَمِعْتُهَا مَرِيَمَ وَإِنِّي أُعِيدُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (٣٦)

﴿... (دايکی گوتی:) من ناویشم لیناوه مریه م، خوی و نه وه کانیشی ده خمه په نای تووه له شه یسانی نه فرین لیکراو.﴾

فَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا

﴿جا خوا به شیوه یه کی چاک وه ریگرت و به پروانندیکی چاک پرواندى، زه که ریاشی بو راسپارد، هه رکاتیکی زه که ریا به سهر مریه مدا چووبا له شوینی خوا په رستیه که یدا، له لای مریه م بژیوی و خواردی ده بیینی...﴾

قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (٣٧)
﴿... (زه که ریا) گوتی: نهی مریه م نه م بژیوی و خواردنه له کوی بوو؟ (مریه میس) گوتی: نه وه له لایه ن خوا وه یه، بیگومان نه وه که سهی که خوا ویستی له سه ربیت بژیوی بیژماری پیده دات.﴾

هَذَاكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبُّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ (٣٨)
﴿له ویدا زه که ریا داوای له په روه دگاری خوی کردو، گوتی: خوا یه له لای خوته وه کوریکی چاکو باشم پی ببه خشه، به راستی تو گو بیستی داواکاریه کانی.﴾

فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدَقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ (٣٩)

﴿جا کاتیک که وه ستابوو له شوینی خوا په رستیه که یدا نوژی ده کرد، فریشته کان بانگیان لیکرد: خوا مزگینی (کوریکت) پیده دات به (ناوی) (یه حیا)، باوه ردینیت به فه رمانیکی خوا (ده ربارهی له دایکبونی عیسا)، مه زو و خورپاگریشه و (زاله به سهر خویدا له به رانبر نافر ه تاندا) و، پیغه مبه ریکه له چاکه کاران.﴾ * (٧٤)

قَالَ رَبِّ إِنِّي كُنْتُ لِي غَلامًا وَقَدْ بَلَغَنِي الْكِبْرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ (٤٠)

﴿(زه که ریا) گوتی: خوا یه، من چوون مندالم ده بیت له کاتیکدا به دلنیا بیه وه به ته مه ندا چووم و هاوسه ره که شم نه زوکه؟ (فریشته که ی) خواش (وه لای دایه وه) فه رموی: ناوه هایه، خوا نه وه ی ویستی له سه ربیت ده یکات.﴾

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ
بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ (٤١)

﴿زهکەریا﴾ گوتی: خواجه نیشایه کم بو دیاریکه، (بوئەوهی دلنایبم له وهی که هاوسەرکه م دووگیانه)، (خو) فهرموی: نیشانه که تەوهیه سی پوژ ناتوانی له گەل خەلکی بدویتی، مه گەر به ئاماژه و ئیشاره ت کردن.

وَأُذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ (٤٢)
يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ (٤٣)

﴿ئەو هەش بیئەوه بیر﴾ که فریشته کان گوتیان: ئەی مریەم، بەراستی خوا تۆی هەلبژاردوو ه پاکی کردوویتە وه (بو ئەنجامدانی کاریک) و، هەلبژاردوو ی بەسەر هەموو ئاوفرە تانی جیهانیاندا، ئەی مریەم، (بەردەوام) و دلسۆزبە له پەرستنی پەرورەدگارت، کړنوش بەره و بەچۆکداوهره (بو پەرورەدگارت) له گەل ئەوانە ی نوێزەکانیان دەکەن. * (٧٥)

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُ أَفَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ آيَاتٌ أَنْتُمْ كُنْتُمْ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ (٤٤)

﴿ئەم باسانە له هەواله کانی دنیا ی نادیارن بو تۆیان پە یام دەکەین، تۆ لای ئەوان نەبووی که پینوسەکانیان هەلەدانە (ناو ئاو) بوئەوه ی بزانی (پینوسە کامیان سەرئاو دەکەویت) کامەیان مریەم دەگریته ئەستۆ، تۆش لای ئەوان نەبووی که له کیشەدابوون (له سەر ئەوه ی کامەیان بەخێوکردنی مریەم بگریته ئەستۆ).

(دایکی مریەم له گەل هاوسەرکه ی زهکەریادا خوشک بوون، بویه کاتی که مریەمی هینا بو پەرستگا که بوئەوه ی یه کیک بیگریته ئەستۆ، له ویدا زهکەریا گوتی: من شایسته ترم که بیگره ئەستۆی خۆم، بەلام ئەو (٢٩) زانایه ی که له وئ بوون پازی نەبوون و داوای ئەوه یان کرد بچنه سەر پوواری ئوردن هەریه که یان قەلەمە ی خۆی هەلداته ناو ئاوه که وه، قەلەمە که ی کامەیان جیگیربوو، ئەوا ئەوه که سه مریەم له ئەستۆ دەگریته، ئاله ویدا خوا قەلەمە که ی زهکەریای له سەر ئاوه که گیرساندە وه و جیگیری کرد. (ئەم پوونکردنە وهیه له تەفسیری (الجالین) وه رگراوه).

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيبًا
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ (٤٥)

﴿که فریشته‌کان گوتیان: ئەى مریه‌م، بە‌پراستی خوا مرگینیت پیدەدات بە‌وشەیه‌ک لە‌لای خۆیە‌وه ناوی مەسیح عیساى کورپی مریه‌مه، که لە‌دنیا‌دا دیارو خاوه‌ن پلە‌و پایە‌یە‌وه، لە‌ دوا‌پۆ‌ژیشدا لە‌نزیکه‌کانی باره‌گای خوایە‌﴾.

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ (٤٦)

﴿لە‌گە‌ل خە‌لکیشدا دە‌دویت لە‌ بێ‌شکه‌داو لە‌ کاملی ته‌مه‌نیداو لە‌ چاکه‌کاره‌کانە‌﴾. * (٧٦)

قَالَتْ رَبِّ أُنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ

﴿(مریه‌م) گوتی: خوایە‌ چۆ‌ن کورپێ‌کم دە‌بی‌ت و هی‌چ ئا‌ده‌میزادیکیش نزیکى من نه‌که‌وتۆ‌تە‌وه (بۆ‌ کارى جوت بوون)؟﴾.

(مریه‌م لە‌‌دوای بیستنی ئە‌م هە‌واله‌ پووی لە‌ پە‌روه‌ردگاری کردو گوتی: خوایە‌ چۆ‌ن من کورپێ‌کم دە‌بی‌ت لە‌‌کاتی‌دا نه‌ می‌ردم هە‌یە‌و، نه‌ به‌‌نیازیشم می‌رد بکه‌م‌و، خراپه‌‌کاریش نیم؟ تفسیر این‌‌الکتیر).

قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ (٤٧)

﴿... (خوا) فە‌رمووی: ئا‌ ئا‌وه‌‌هایه‌، خوا ئە‌وه‌‌ی وستی لە‌سه‌ربیت دروستی ده‌کات، ئە‌گەر برپاری جیبه‌‌جیکردنی فەرمانی‌کی دا، هەر‌ئە‌وه‌‌نده پیدە‌‌لیت ببه‌‌... یه‌‌کسه‌‌ر دە‌‌بی‌ت﴾.

(پرو‌فیسۆ‌ری ئە‌مه‌ریکی (جیرالد جورینجر) جه‌خت لە‌وه‌ ده‌کاته‌وه‌ (که به‌‌پیی زانست) ده‌‌توانی‌ت مێ‌ینه‌یه‌‌ک مندالی بی‌ت به‌‌بۆ‌ ئە‌وه‌‌ی پی‌وستی به‌‌ نێ‌رینه‌ هە‌بی‌ت، وه‌‌کو له‌‌دایکبوونی عیسا له‌‌ مه‌ریه‌م (سلاوی خوايان لی‌بی‌ت)). * (٧٧)

(ده‌‌توانی‌ت له‌‌به‌‌رگرتنه‌وه‌ (الاستنساخ) بکری‌ت له‌‌کاتی هە‌‌بوونی یان نه‌‌بوونی نێ‌رینه‌‌دا، جا له‌‌کاتی‌دا که نێ‌رینه‌ نه‌‌بوو، ئە‌‌وا خانە‌یه‌‌کی جه‌سته‌‌ی مێ‌ینه‌ وه‌‌رده‌‌گیریت و ناوکه‌‌که‌‌ی که (٤٦) کرۆ‌مۆ‌سۆ‌می تێ‌دایه‌ ده‌‌رده‌‌هینی‌ت، ئینجا ئە‌‌وناوکه‌ ده‌‌ره‌‌ینراوه‌ له‌‌نێ‌و هێ‌لکه‌‌یه‌‌کی ئە‌‌و مێ‌ینه‌‌یه‌‌دا ده‌‌چینی‌ت دوا‌ی ئە‌‌وه‌‌ی که هێ‌لکه‌‌که‌‌ش ناوکه‌‌که‌‌ی ده‌‌رده‌‌هینی‌ت، پاشان هێ‌لکه‌‌که‌‌ له‌‌‌مندالانی ئا‌فره‌‌ته‌‌که‌‌دا ده‌‌چینی‌ت، ده‌‌ست به‌‌ زیادبوون و دابه‌‌شبوون و گه‌‌شه‌‌ ده‌‌کات و شی‌وه‌‌ی کۆ‌رپه‌‌ وه‌‌رده‌‌گری‌ت و پاشان له‌‌‌دایکه‌‌‌بی‌ت به‌‌‌شی‌وه‌‌ی ئە‌‌و مێ‌ینه‌‌یه‌‌ی که خانە‌‌که‌‌ی له‌‌‌جه‌‌سته‌‌ی وه‌‌رگیراوه‌، به‌‌م پێ‌یه‌ له‌‌‌گشت قۆ‌ناغه‌‌کانی ئە‌‌م له‌‌‌دایکبوونه‌‌دا پی‌وستیت به‌‌‌هه‌‌بوونی نێ‌رینه‌‌ نابیت). * (٧٨)

له‌‌‌گە‌‌ل هە‌‌‌بوونی ئە‌‌م به‌‌‌لگه‌‌ زانستیانه‌‌شدا، له‌‌‌دایک بوونی عیسا تاییه‌‌ت مه‌‌‌ندییه‌‌کی خۆ‌ی هە‌‌‌یه‌‌، له‌‌‌به‌‌‌رئە‌‌‌وه‌‌ی تائیستا زانست نه‌‌‌یتوانیوه‌‌ به‌‌‌م شی‌وه‌‌ کرداره‌‌ی له‌‌‌به‌‌‌رگرتنه‌‌وه‌‌ له‌‌‌مێ‌ینه‌‌یه‌‌ک نێ‌رینه‌‌یه‌‌ک دروست بکات.

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ (٤٨)

﴿فیری ته ورات و ئینجیل و زانستی کتیبه ئاسمانیه کان و کاردروستیشی ده کات﴾.

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطَّيْرِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ (٤٩)

﴿ئیراویکی خواشه بو به نی ئیسرائیل، پیمان ده لیت: به دلنیا ییه وه من به لگه و نیشانه یه کم له لایه ن په روه ردگار ه که تانه وه بو هیناون، من له قور له شیوه ی بالنده تان بو دروستده کم و فوی پیداده کم، جا به فرمانی خوا ده بیت به بالنده وه فریت، کویری زگماکی و په له ی گه پی چاک ده که مه وه، به فرمانی خوا مردوه کان زیندوده که مه وه، ئه وه شتان پیراده گه نیم که ده یخون و له ماله کانتاندا ه لیده گرن، به راستی ئه گه ئیوه برواداربن، له وه لسوکه وتانه ی مندا به لگه و نیشانه یه کی (گه وره) هیه بو ئیوه (ده یسه لمینیت من پیغه مبه رو ره وانه کراوی خوام)﴾.

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَأَجَلٍ لَّكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا (٥٠)

﴿باوه پيشم هیه به وه ی له ژیر ده ستمدایه له ته ورات و، به لگه و نیشانه یه کیشم له په روه ردگار تانه وه بو هیناون، بو ئه وه ی هه ندیک له و شتانه تان بو ره واکه م که لیتان قه ده غه کراون، جا خوا بپه رستن و گوپراهه لی من بن﴾.

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ (٥١)

﴿به راستی خوا په روه ردگاری من و په روه ردگاری ئیوه شه، جا بپه رستن، ئه وه ی من پیتان ده لیم ئه وه ریگه ی راسته (منیش وه کو ئیوه به نده ی ئه وم و ئه ویش په روه ردگاری من و ئیوه یه)﴾.

فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّآ مُسْلِمُونَ (٥٢)

﴿جا کاتیک عیسا له نیویاندا هه سته به بیباوه پی کرد، گوتی: کین لایه نگرانی من بولای خوا؟ چه واریه کان گوتیان: ئیمه لایه نگرانی خواین، باوه پیمان به خوا هینا، (ئهی عیسا)، توش شایه دی بده به وه ی که ئیمه موسلمانین﴾.

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ (٥٣)

﴿حەواریەکان گوتیان﴾: ئەی پەرەردگاری ئێمە، باوەرمان هێنا بەوەی هێناتە خوارەو، شوین پیغەمبەریش کەوتین، جا تۆش لەگەڵ شاهیدەکانمان بنوسە. ﴿

وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ (٥٤)

﴿ئەوانەش کە عیسا هەستی بە بیباوەری کرد لەنیواندا﴾ کەوتنە پلان و (بۆسە نانەو دژی عیسا)، خواش کەوتە پلان و (بۆسە نانەو دژی ئەوان) و، خواش باشترین پلاندانەرە (لە ئاست ئەوانەى پلانگێرى بەرانبەر دەکەن). ﴿

ئەوانەى کە عیسا هەستی بە بیباوەری کرد لەنیواندا، کاتیک کە زانیان حەواریەکان باوەریان بە عیسا هێناوە کەوتنە پلاندانان بۆ کوشتنی عیسا، بەرنامەیهکیان داناو چەند کەسیکیان دەستنیشان کرد بۆ کوشتنی، لەوکاتەدا پەرەردگار شیوەی یەکیک لەو بکوژانەى گۆرپە سەرشیوەى عیسا، ئەوانەى تریش وایانزانی عیسا یەو کوشتیان، خواش عیساى لە دەستی ئەوان بزگارکرد، بەم جوړە ئەم بیباوەرانی بەپەند برد.

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قُمْ فَاذْبَحْ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمْ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (٥٥)

﴿ئەوێش بێنەوێش﴾ کە خوا بە عیساى فەرموو: ئەى عیسا من دەسەلاتى دەروونەکەت لێوەردەگرەوێ و بەرزت دەکەمەوێ بۆلای خۆم، پاکم کردوویەوێ و بزگارم کردووی لەوانەى بیباوەرپوون، ئەوانەش کە پەپەرەوێ توێان کردووە وام لێکردوون تاروژی دوایى زالبەن بەسەر ئەوانەى بیباوەرپوون، ئێنجا شوینی گەرانەوێ یە کجاریتان بۆلای منە، جا دەسەلات بەکاردێنم و دادوێ دەکەم لە وکێشانەى کە تێیدا جیاوازبوون. ﴿

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذَّبْنَاهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِّن نَّاصِرِينَ (٥٦)

﴿جا ئەوانەى کە بیباوەرپوون، ئەوا سزایەکی توندوتیژیان دەدەم لە دنیاو دواڕۆژدا، (هەرگیز) کە سیشیان دەست ناکەوێت پشتیوانیان لێبکات. ﴿

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمُ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ (٥٧)

﴿ئەوانەش کە باوەریان هێناو کردووە چاکەکانیان کردوون، ئەوا (خوا) پاداشتی کارەکانیان دەداتەو، خواش ستمکارانی خۆش ناوێت. ﴿

ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ (٥٨)

﴿ثَمَّ هِيَ مَحْمُودَةٌ﴾، و هوی باسما نکرد (درباره‌ی عیسا)، به سهر تویدا ده خوینینه وه له به لگه و نیشانه و قورئانی پیروز (که له (لوح المحفوظ) نو سراهه) ﴿﴾.

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (٥٩)

﴿به پاستی نمونه و شیوه‌ی (دروستکردنی) عیسا له لای خوا، وه کو شیوه‌ی دروستکردنی ئاده م وایه له خؤل، پاشان پیی گوت: ببه، جا ئه ویش دروست بوو﴾.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (٦٠)

﴿پاستی و دروستی (شیوه‌ی دروستکردنی عیسا) له لایه ن پیره و ردگاری توهیه، جا تو له گومانداره کان مه به﴾ * (٧٩)

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ آبَاءَنَا وَأَبْنَاكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ (٦١)

﴿جا دواى و هوی زانیاری ته واوت بو هات (درباره‌ی ئه و پاستیانه)، هه رکه سیک دم به دمانى و درتیه تی کردی (درباره‌ی ان)، پییان بلئ: (ئه گهر ئیوه پاسته ده کن)، وهرن بانگی رؤلله کانمان و رؤلله کانمان و ژنه کانمان و ژنه کانمان ده کهین و، ئیوه و ئیمه ش هه موومان (کۆده بینه وه)، ئینجا له خوا ده پاریننه وه و داواى نه فرینی خوا ده کهین بو سهر درۆز نه کان﴾ * (٨٠)

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (٦٢)

﴿به پاستی و هوی بو مان باسکردی هه والی پاست و دروستن و، هپج په رستراویک نیه ته نها خوا نه بیئت، به پاستی خواش هه ر بوخوی خاوه ن هیزیکی بی وینه و کار دروسته﴾.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ (٦٣)

﴿جا ئه گهر باوه رپیان پینه کردی و پشتیان تی کردی، ئه وا به دلنیایی خوا زانا و ناگاداره به خراپه کاره کان﴾.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا

﴿(ئهی محمه د)، بلئ: ئهی په پیره وانی کتیبه ئاسمانیه کان، وهرن بو جیبه جی کردنی ئه و ویرده هاو به شه‌ی له نیوان ئیمه و ئیوه دایه، به وه‌ی له خوا زیاتر که سی تر نه په رستین و هپج هاو به شه‌ی بو دانه نیین...﴾.

وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ (٦٤)

﴿... هه ندیکیشمان هه ندیکی ترمان نه کهین به گه وره و ده سه لاتدار بیجگه له خوا، جا ئه گهر پشتیان تی کردی، ئه وا پییان بلئ: شاهیدی بدن به وه‌ی که ئیمه موسلمانین﴾.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنزِلَتِ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
(٦٥)

﴿نهی په پیره وانی کتیبه ناسمانیه کان، بوجی ئیوه دمبه دمانی له سهر ئیبراهیم ده که ن؟ له کاتیکدا ته ورات و ئینجیل له پاش ئیبراهیم هاتونه خواری، جا ئایا ئیوه ژیر و عاقل ناین؟﴾
هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (٦٦)

﴿نه وه تا ئیوه نه وانه ن دمبه دمانی ده که ن (له باره ی پیغه مبه رایه تی محمد) که زانیاریتان پیی هه یه و (له ته وراتدا باسکراوه)، جا نه دی بوجی دمبه دمانی له شتیکدا ده که ن که هیچ زانیاریه کتان له سه رنیه (ده رباره ی ئیبراهیم)؟ (نه و زانیاریانه ش) خوا ده یان زانی و ئیوه نایانزانن﴾.

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (٦٧)
﴿ئیبراهیم نه جووله که بوو نه مه سیحی، به لکو که سیکی راست بوو (خوی راستکردبووه بوو خواناسین) و، خۆشی دابوو به ده ست خواوه و باوه رپیشی به ئایینی ئیسلام هه بوو، له وانه ش نه بوو که هاو به شیان بوخوا داده نا﴾.

وشه ی (حنیف) واته: خو لارکردنه وه به لایه کدا له کاتیکدا که تقو لاریویته وه به لاکه ی تردا، واته: مه به ست له و خو لارکردنه وه یه خو راستکردنه وه یه بوئه وه ی نه که ویت، له شیوه زمانی هه ندیک له هۆزه عه ره به کانیشدا (الحنف) به مانای (الاستقامه) دیت، (وه کو (القرطبی) له لیکدانه وه ی نایه ته که دا په نجه ی بو دیریژکردوو وه ده لیت: وقال قوم: الحنف: الاستقامة، فسمى دين ابراهيم حنيفا لأستقامته).

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ (٦٨)
﴿به راستی نزیکترین که س بو ئیبراهیم نه وانه ن که ری و شوینی نه ویان گرتوته بهر، (هه روه ها) نه م پیغه مبه ره و نه وانه ش که باوه رپیان هیناوه (له که سه نزیکه کانی ئیبراهیم ن)، خواش گه وره و چاودیری که ری خواوه نباوه ره کانه﴾.

وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ (٦٩)
﴿دهسته یه که له په پیره وانی کتیبه ناسمانیه که (ته ورات)، هه ولیاندا به لکو له ریگه ی راست لاتانده ن، (نه وانه) که س له ریگه ی راست لاناده ن مه گه ر خو یان، بوخوشیان هه ستی پیناکه ن (که له ریگه ی راست لایانداوه)﴾.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَسْهَدُونَ (٧٠)

﴿ئەى پەيپره‌وانى كتيبه ناسمانيه‌كان، بۆچى بيباوه‌پرى دەرده‌بپن به به‌لگه‌و نيشانه‌كانى خواو، ئيوه‌ش ئەو به‌لگه‌و نيشانانه ده‌بينن (له‌و كتيبه‌دا كه‌بوتان هاتوه)؟﴾.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٧١)

﴿ئەى پەيپره‌وانى كتيبه ناسمانيه‌كان، بۆچى پۆشاكى ناراستى ده‌كه‌نه به‌ر حه‌ق و راستى، راستيه‌كانيش ده‌شارنه‌وه، (له‌ كاتيكا) ئيوه ده‌زانن كه ئەوشتانه راستين؟﴾.

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَيَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (٧٢) وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ....

﴿ده‌سته‌يه‌كيش له‌ پەيپره‌وانى كتيبه ناسمانيه‌كه‌ گوتيان: له‌سه‌ره‌تاي پۆژه‌كه‌دا باوه‌پيپنن به‌وه‌ى هينراوه‌ته‌ خواره‌وه‌ بۆسه‌ر ئەوانه‌ى باوه‌پريان هيناه‌وه‌، له‌كۆتايى پۆژه‌كه‌شدا هه‌لگه‌پينه‌وه‌ لى، به‌وه‌يوايه‌ى (ئەو كارەى كه‌ ده‌يكه‌ين كاربكاتە سەر خاوه‌نباوه‌پره‌كان) و بگه‌پينه‌وه‌ (واز له‌دينه‌كه‌يان بينن)، ئيوه‌ش باوه‌ر به‌كه‌س مه‌كه‌ن ته‌نها ئەوانه‌ نه‌بى كه‌ شوين ئايينه‌كه‌ى ئيوه‌ كه‌وتوون....﴾.

واته: ده‌سته‌يه‌ك له‌پەيپره‌وانى ته‌ورات به‌رنامه‌يه‌كيان داناو، له‌نيوان خوياندا گوتيان: بۆئه‌وه‌ى وره‌ى موسولمانه‌كان بپوخينن، سه‌رله‌به‌يانيان باوه‌ر به‌ ئايينه‌كه‌يان بينن، ئيوارانش لى په‌شيمان ببه‌وه‌، به‌لكو ئەوانيش تووشى دل‌ه‌راوكى ده‌بن و واز له‌م ئايينه‌ تازه‌يه‌ ديبن و ده‌گه‌پينه‌وه‌.

جا په‌روه‌ردگار بۆ په‌رچدانه‌وه‌ى به‌رنامه‌ى ئەو ده‌سته‌يه‌ له‌ پەيپره‌وانى ته‌ورات ده‌فه‌رموويت:

....قُلْ إِنْ الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنْ

الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (٧٣)

﴿... (ئەى محمه‌د، به‌ جووله‌كه‌كان) بلى: له‌راستيدا گرتنه‌به‌رى رىگاي راست ته‌نها رىگه‌ى ره‌وشه‌نى خوايه‌، (به‌وه‌ى كه‌ بيه‌ويت) شتت‌ك بدات به‌كه‌سيك وه‌كو ئەوه‌ى به‌ئيوه‌ى داوه‌، (له‌سه‌ر راستى پيغه‌مبه‌رايه‌تى محمه‌د)، يان (مافى ئەوه‌ بدات به‌ خاوه‌نباوه‌پره‌كان) به‌ به‌لگه‌وه‌ پووبه‌پووتان ببه‌وه‌ له‌لاى په‌روه‌ردگار تان (ده‌راره‌ى ئەو راستيانه‌ى له‌ته‌وراتدا باسكراون)، (هه‌روه‌ها) بلى: به‌راستى چا‌كه‌كردن (له‌گه‌ل به‌نده‌كان) له‌ده‌ستى خوادايه‌، ده‌يدات به‌وكه‌سه‌ى خۆى ويستى له‌سه‌ره‌، خواش خاوه‌ن (ده‌سه‌لاتىكى فراوان) و زانايه‌ (به‌ كاره‌كان) * (٨١)

(جوله که کان به پراستی ده یانزانی محمه د پیغه مبری خواجه و دانشیان به و پراستی ده دهینا، جا کاتیک هندیکیان ئه و پراستیانه ی ناو ته وراتیان ئاشکرا ده کرد، جوله که کانی تر پیان ده گوتن: ئیوه بو ئه وشتانه به پهیره وانی محمه د ده لئین که خوا تایبته به ئیوه ناردویه ته خواره وه، ئیوه به م کاره تان واده کن پهیره وانی محمه د به به لگه وه پووبه پوتان ببنه وه له به رانبه ر په روه رگار. (ئه م پوونکرده وه یه له ته فسیری (ابن کثیر) وه رگراوه).

يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (٧٤)

﴿ئه وه ی که خوا ویستی له سه ریته تایبه ته ندی ده کات به سوو به زه بیه که ی خوی و، خواش خاوه ن چاکه و پله وپایه ی یه کجار پیروزه﴾.

وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدُّهُ إِيَّاكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدُّهُ إِيَّاكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنِيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيْنَ سَبِيْلٌ وَيَقُولُوْنَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ (٧٥)

﴿له نئو پهیره وانی کتبه ئاسمانیه کانش، خه لکانیک هه ن لئى دنئیای مالئکی نوری له لا دابئی بۆت ده هیئتیه وه، له وانیشدا خه لکانیک هه ن لئى دنئیای دیناریکی له لا دابئی بۆت ناهییته وه، مه گه ر به به رده وامی به سه رییه وه بی، (ئه م هه لوئسته شیان به هو ی ئه وه یه که) گوتیان: هیچ په یوه ندیه کمان نیه به (عه ره به) نه خویندا وه ره کانه وه، شتی درۆش له سه ر خوا باسده که ن، خووشیان ده زانن که وانیه وه کو ئه وان ده یلئین﴾.

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ (٧٦)

﴿به لئى کی وه فاداربوو به په یمانه که ی خوی و له خوا ترسا، ئه وا به پراستی خوا ئه وانیه خۆشده ویت که خویان له تاوانه کان ده پارئین﴾.

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٧٧)

﴿به پراستی ئه وانیه به نرخیکی که م مامه له ی فروشتنی سوینده کانیان و ئه و په یمانه ده که ن که داویانه به خوا، ئه وانه له (له چاکه و پاداشتی) ژیانى دوارپۆژدا بیبه شنو، (پووشیان نادریتی) و، خواش له گه لیان نادویتو ته ماشایان ناکات، له پۆژی قیامه تیشدا گه ردن ئازادیان پی نابه خشیت و، سزایه کی به ئازاریشیان بۆه یه﴾* (٨٢)

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (٧٨)

﴿به پراستی له نښو ته وانیښدا، دهسته یه ک زمانې ځویان باده دن له ځویندنه وهی کتیبه که دا، بونه وهی (خه لکی واتیکه یه نن) نه وهی که نه وان دهیلین له ناوه پوکی کتیبه که یه وه، له پراستیښدا نه وهی که نه وان دهیلین له ناوه پوکی کتیبه که نیه وه، دهیلین: نه وه له لایه نن خواوه یه، له پراستیښدا له لایه نن خواوه نیه، له سهر خواش شتی درو دهیلینو، بوخواشیان چاک دهزانن (که نه م شتانه درون)﴾.

مَا كَانَ لِيَسْرَ أَنْ يُتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوءَةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ (٧٩)

﴿بو هیچ که سیک نه بووه خوا کتیبو دهسه لاتو پیغه مبه رایه تی بو بنیریت و پاشان به خه لکی بلیت: له جیاتی به ندایه تیتان بوخوا بن به بنده ی من، به لام (نه گه ده تانه ویت) نه وا بن به زانای کاردروست (له نایینه که تان) به وهی خه لکی فیری ناوه پوکی کتابه که بکه نن، به وهش که دهیویننه وهو فیری ده بن له کتیبه که دا﴾.

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (٨٠)

﴿خواش فه رمانتان پیناکات فریشته کانو پیغه مبه ره کان بکه نن به په روه ردگار به سهر ځوتانه وه، جا نایا فه رمانتان پیده کات به وهی بیباوه پری بنوینن دواي نه وهی ځوتان دایه ده ست خواو موسولمان بوون؟﴾.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَضْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَفَرَزْنَا قَالَ فاشهدوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ (٨١)

﴿نه ی نه هلی کتاب، نه وهش بیننه وه بیر) نه و کاته ی کتیبو کاردروستیم پیدان، خوا په یمانی له پیغه مبه ره کان وه رگرت (نه ته وه کانیا ن پاسپین به وهی باوه پ به پیغه مبه ره کانی دواي ځویان بینن)، پاشان پیغه مبه ریک (محمد) هات بولاتان، که پشتیوانی راستگویی له و کتیبو نایینه ده کرد که نیوه له سهری بوون، بونه وهی باوه پری پی بینن و پشتی بگرن، (خوا) فه رموی: نایا نیوه له سهر نه و په یمانه ی پیغه مبه ران دانتان پیداهیتا و برپارتاندا؟ له سهر نه م برپاردانه شتاتان په یمانتان به مندا؟ گوتیان: دانمان پیداهیتا و برپارماندا، (خوا) فه رموی: جا نیوه شاهیدی بدن له سهر پراستی نه م دانپیدانانه و، منیش له گه ل نیوه له شاهیده کانم﴾. * (٨٢)

فَمَنْ تَوَلَّى بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (٨٢)

﴿جا له دواى ئه وه كى پشتى تىكردو په شيمان بۆوه، ئه وا ئه و كه سانه له واننه كه له ريگه ي راست لاينداوه﴾.

له كاتىكدا دهسته يه كه له عه ره به بيا وه ره كان و مه سيحيه كان له كي شه دابوون له سه ر ئه وه ي كامه يان خاوه نى ئايي نى ئي براهيمه، كي شه كه يان هينا بۆلاى پيغه مبه ر (سلاى خواى لبيت) ئه ويش فه رموى: هه ردووك لاتان به رين له ئايي نى ئي براهيم، ئه وانيش گو تيان ئيمه پازى نين به دادو ه ري كه ي تۆو به ئايينه كه ت، بۆيه به روه ردگار فه رموى:

أَفَعَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْعُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ (٨٣)

﴿ئايا ئه وان (به و كار ه يان) ئاره زووي ئايي نى كي جيا له ئايي نى خوا ده كه ن؟ هه رچى له ئاسمانه كان و زه ويشدايه به خو شى بيت يان به ناچارى، خۆى داو ه ته ده ست ده سه لائى خواو بۆلاى ئه و ده گه ري نه وه﴾.

قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (٨٤)

﴿ئهى محه مه د)، به وانه بلئ: ئيمه باو ه رمان هينا وه به خواو به وه ي به سه ر ئيمه دا هينا وه ته خوارى و ئه وه ي هينا وه ته خوارى بۆ ئي براهيم و ئيسماعيل و ئيسحاق و يه عقوب و تيره و هۆزو به ره بابى نه وه كانى يه عقوب و، باو ه رمان هيه به وه ي دراو ه به مو وساو عيساو، پيغه مبه ره كانيش له لايه ن خواو ه ن، جيا وازى ناخه ينه نيوان هيج كام له پيغه مبه ره كان و، ئيمه ش له وانه ين كه خو مان داو ه ته ده ست ده سه لائى خواو مو سو لمانين﴾.

(له ته فسيرى (القرطبى) به شى (٤) لايه ره (١٢٨) و ته فسير (البغوى) به شى (١) لايه ره (٣٢٣) ئه وه پوونكرا وه ته وه له كاتىكدا حارسى كورپى سو هيد خۆى و دانزده كه س له ئايي نى ئيسلام هه لگه پانه وه و چوونه وه سه ر ئايي نى مه سيح و دوا به دوا په شيمان بۆوه و تۆبه ي كرد، جا په روه ردگار فه رموى:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٨٥)

﴿هه ر كه سيكيش په يره وي و (ئا ه ره زووي) ئايي نى كي تر بكات جگه له ئيسلام، ئه وه لئى وه ر نا گير يت و، ئه و كه سه له دوا پوژدا له زه ره مه نده كانه﴾.

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (٨٦)

﴿چون خوا گه لو نه ته وه يهك دينته سهر ريگه ي رهوشه ني خوئى، كه بيباوه پريان نواند دواى نه وه ي باوه پريان هيناو شايه ديشياندا كه به راستى پيغه مبه ر په وانه كراوى خوايه و، به لگه و نيشانه كانيشيان (له سهر پيغه مبه رايه تي موحه ممه د) له لايه ن په روه ردگار ه وه بو ه اتن، خواش گه لي سته مكار ناخاته سهر ريگه ي رهوشه ني خوئى﴾.

أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنْ عَلَيْهِمْ عَنَاءَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (٨٧)

﴿نه وانه سزاكه يان نه وه يه كه به راستى نه فرينى خوا و فريشته كان و تيكر اى خه لكيان له سهره﴾.
خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ (٨٨)
﴿نه وانه له ناو(نه فرينى خوا و فريشته كان و تيكر اى خه لكيدا) نه مرن و سزايان له سهر سووك ناكري ت و هيچ موله تيكي شيان نادر تي﴾.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٨٩)

﴿ته نها نه وانه نه بن كه له دواى نه وه په شيمان بوونه وه و گه رانه وه و خوئيان چا ككر د، نه وا به راستى خوا لي بورده و خاوه ن به زه ييه﴾.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا لَنْ نُقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ (٩٠)

﴿به راستى نه وانه ي هه لگه رانه وه و بيباوه رپوونه وه دواى نه وه ي باوه پريان هينا، پاشانيش زياتر كه و تنه ناو بيباوه رپه وه، توبه يان لي ودر ناگري ت و، نه وانه نه و كه سانه ن كه گومر ان﴾.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا قَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَى بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (٩١)

﴿به راستى نه وانه ي بيباوه رپوون و به بيباوه رپى مردن، نه وا هه ريه كي ك له وان پر په پرى زه وى زي رى لي وه رناگري هه رچه ند بيدات به پاكانه (له برى بيباوه رپه كه ي)، نه وانه سزايه كي سه ختى به نازاريان بو هه يه و هيچ په ناو پشتيواني كي شيان نيه﴾.

لَنْ تَتَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ (٩٢) *

﴿چا كه تان ده ست ناكه و ي ت هه تا له و(سامانه) نه به خشنه وه كه خوشتان ده و ي ت، نه و شته ش كه ده يبه خشنه وه، به راستى خوا پيى ناگداره﴾.

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ جَلًا لِنَبِيِّ إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ ﴿هه موو خوار دنه كان ره و ابوون بو نه وه كاني يه عقوب، مه گه ر نه وانه يان نه بي ت كه يه عقوب له سه رخوئى قه ده غه ي كره بوون پيش نه وه ي ته ورات بي ته خواره وه...﴾.

واته: ده بیټ جووله که کان دژئو ته وراستیه وه ستابن بویه خوا ده فہرموویت:

قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۹۳)

﴿... (ئہی محہمد)، بییان بلی: ئہ گہر ئیوہ له راستگوکان، تہ ورات بینو و بیخویننہ وه (بزائن باسی قہ دہ غہ کردنی خوارندنہ کانی تیدایہ له یہ عقوب)﴾.

(ئہم ئایہ تہ دہ ربہاری جووله که کان ہاتہ خوارہ وه کہ بہ پیغہ مہریان گوت: تو وادہ رده بری کہ له نہ تہ وهی ئیبراہیمی، ئہ ویش گوشت و بہ ربوومی حوشتری نہ دہ خوارد، (تفسیر الجلالین).

پہرہ ردگاریش بہم ہہرہ شہیہ و ہلامیان دہ داتہ وه و دہ فہرموویت.

فَمَنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (۹۴)

﴿(دوای ناشکرابوونی ئہ وراستیه)، ہہر کہ سیک شتیک بہ درو له سہر خوا ہلہ ستیت، ئہ وه ئہ وانہ کہ سانہ نی ستہ مکارن﴾.

بو دلنیا بوون لہ وهی ئہ وهی ئہ وان دہ یلین دروہی، پہرہ ردگار دہ فہرموویت:

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (۹۵)

﴿(ئہی محہمد)، بلی: خوا راستی فہرموو، جا ئیوہش بہ راست و دروستی شوین میللہ تی ئیبراہیم بکہ ونو، ئیبراہیمیش لہ وانہ نہ بوو کہ ہاوبہ شیان بوخوا دادہ نا﴾.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ (۹۶)

﴿بہ راستی یہ کہم مالی خوا کہ بو خہ لکی دانرا ئہ وه یانہ کہ لہ بہ ککہیہ، پیروزو پئی روونا ککہ رہ وهیہ بو جیہانیان﴾.

(بہ ککہ ناوی ئہ و دولہیہ کہ شاری مہ ککہی تیدا دروستکراوہ). * (۸۴)

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (۹۷)

﴿لہ ناو مالی خوا دا بہ لگہ و نیشانہ ی روون و ناشکرا ہن، و ہکو شوینی و ہستانی ئیبراہیم، ہہر کہ سیکش بچیتہ ناویہ وه پاریزراوہ و، سہردانی مالی خواش پیوستکراوہ لہ سہر خہ لکی، ئہ وهی توانای ہہ بوو بہ ریگیایہ بچیت بوئہ ویو، ئہ وهی بیباوہ ریش بوو بہ و سہردانہ، ئہ وا بہ راستی خوا بیباکہ لہ (کرده وهی) جیہانیہ کان﴾.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ (۹۸)

﴿(ئہی محہمد)، بلی: ئہی پہرہ وانی کتیبہ ئاسمانیہ کان بوچی بیباوہری بہ بہ لگہ و نیشانہ کانی خوا دہ رده ہرن؟ خواش ناگادارہ بہ وشتانہی کہ ئیوہ دہ یانکہن﴾.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَن آمَنَ تَبِعُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِعَاقِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (٩٩)

﴿ئەى محەمد﴾، بلى: ئەى پەيپەوانى كىتەبە ئاسمانىەكان، بۆچى پىگىرى دەكەن لەوانەى باوەرپان هەناو بە پىيازى خوا، وىست و ئارەزوتانەو دەتانەوئىت پىيازەكە چەوت بىت؟ (لە كاتىكا) كە ئىوہ خۆتان شاھىدن لەسەر پاستى ئەم پىيازە، (جا بزنان) خواش بى ناگانىە لەوہى كە ئىوہ دەيكەن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ (١٠٠)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپان هەناو، ئەگەر ئىوہ گوپرايەلى دەستەيەك لەوانەبن كە ئەھلى كىتەبن، ئەوا لەدواى باوەرپەنانتان دەتانگىرنەوہ بۆ بىباوەرى.

وَكَيفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُنَلِّىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَن يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدِ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (١٠١)

﴿ئىوہش چۆن بىباوەرى دەردەبەن (لە كاتىكا) كە بەلگەونىشانەكانى خواتان بەسەردا دەخوینرىتەوہ و پىغەمبەرى خواش لەنىو ئىوہدايە، ھەر كەس پىكەش خۆى بەخواوہ بگىت، بە دنىايىەوہ پىگەى بۆ پەوشەن كراوہتەوہ بەرەو پىگەى پاست.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (١٠٢)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپان هەناو، خوا بپەرستن پەرستنىكى پىر بەخۆى، (بەبى خوا پەرستى) خۆتان مەگەيەننە كاتى مردن، مەگەر مردنەكەتان (بەشىوہيەك بىت) بە تەواوى خۆتان دابىت بەدەست خواوہ و موسلمانەبن.

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (١٠٣)

﴿خۆشتان بە پەتى پەيوەندى لەگەل خوادا بگرنو، لەيەكترى جيامەبنەوہ، يادى نازونىعمەتەكانى خواش بگەن بەسەرتانەوہ، كاتىك كە دوژمنى يەكترى بوون دلەكانى نەرم كردن و بەھۆى نازونىعمەتەكانىەوہ بوون بەبراى يەكترى، لەسەر پۆخى چالنىكى ناگىش بوون، جا لەو چالە ناگرە پزگارى كردن، ئاوہا خوا بەلگەو نىشانەكانتان بۆ پوون دەكاتەوہ، بەو ھىوايەى ئىوہ پىگەى پاست بگرنەبەر.

وَلَنْتَنَّا مَنَّكُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۱۰۴)

﴿با له‌نیوه‌شدا نه‌توه‌یه‌ک دروست ببیت، داوای خیروچاکه بکه‌ن، فرمان به چاکه‌کاری و درازی‌تی خرابه‌کاری بکه‌ن، نه‌وانه‌ش که واده‌که‌ن، به‌راستی سه‌رفرازو پرگاربیون﴾.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَقَرَّبُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۱۰۵)

﴿وه‌کو نه‌وانه‌ش مه‌بن که له‌یه‌کتر جیابوونه‌وه و جیاوازی که‌وته نیوانیانه‌وه دوی نه‌وه‌ی به‌لگه بیونکراوه‌کانیان بو‌هاتن، سزایه‌کی گه‌وره و سه‌ختیشیان بو‌ه‌یه﴾.

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (۱۰۶)

﴿نه‌و پورده‌ی هه‌ندی‌ک له‌ پوو‌ه‌کان سپی ده‌بن و هه‌ندی‌کیشیان ره‌ش ده‌بن، جا نه‌وانه‌ی پوو‌یان ره‌ش بو‌وه (بی‌یان ده‌گوت‌ری‌ت): نایا دوی باوه‌ره‌نیان بی‌باوه‌پوو‌ونه‌وه؟ ده‌ سزاو‌ن‌ازار بی‌چیزن، به‌هوی نه‌و بی‌باوه‌پیه‌ی که ده‌تان‌کرد﴾.

وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۱۰۷)

﴿به‌لام نه‌وانه‌ش که پوو‌یان سپی بو‌وه، نه‌وا له‌نیو سو‌زوبه‌زی خوادان و نه‌مرن تی‌یدا﴾.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ (۱۰۸)

﴿نه‌ی محمه‌د)، نه‌وانه‌ی بو‌مان باس‌کردی هه‌موو به‌لگه‌ونیشانه‌ی خوان، خواش سته‌می ناوی‌ت بو‌جیهانیان﴾.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (۱۰۹)

﴿هه‌رچی له‌ناسمانه‌کان و له‌زه‌ویشدایه‌ی هی خوان، سه‌ره‌نه‌نجامی هه‌موو کاره‌کانیش بو‌لای خوا ده‌گه‌ری‌نه‌وه﴾.

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِّنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ (۱۱۰)

﴿نیوه (نومه‌تی نی‌سلام) باشترین نومه‌ت بوون بو‌خه‌لکی ده‌رکه‌وتن، فرمان به چاکه‌ ده‌که‌ن و درازی‌تی خرابه‌کاری ده‌که‌ن و باوه‌ر به‌خوا دینن، نه‌گه‌ر په‌یره‌وانی کتیبه‌ ناسمانیه‌کانیش باوه‌ریان به‌توو نایینی نی‌سلام هی‌نابا، بو‌ئه‌وان زور باش‌تربوو، له‌نیو نه‌واندا که‌سانی خاوه‌نباوه‌ر هه‌ن و زورینه‌شیان لایانداوه له‌پری‌گه‌ی راست﴾.

لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذَىٰ وَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ يُؤَلِّكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصِرُونَ (۱۱۱)

﴿(ئەى محەمد، ئەو بېباوەرەنە) ھېچ زىيانىك بە ئىوھە (ئايىنەكە تان) ناگە يەنن، مەگەر ئازاردانىك نەبىت، ئەگەر لەگە ئىشتان بچەنگن، پشتتان تىدەكەن و پاشان پشتىوانيان لىناكرىت و دەدۆرپن﴾.

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ أَيَّ مَا نُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِّنَ النَّاسِ وَبَآؤُوا بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ (۱۱۲)

﴿لە ھەرشوئىيىكدابن زەلىليان بەسەردا سەپىنراوھ، مەگەر لەبارىكدابن خۆيان بە پەتى پەيوەندى خواوھ گرتبىت، يان خۆيان بە پەتى پەيوەندى لەگەل خەلكى گرتبىت و، تووشى رىقوئىنە يەك بوون لەلايەن خواوھ (بەھۆى پازى بوونيان بەوھى سەرەنە بدن) و، بەستە زمانيان بەسەردا سەپىنراوھ، ئەوئىش بەھۆى ئەوھى كە ئەوان بېباوەرەريان دەردەبەرى بە بەلگە و نىشانەكانى خواو، بەبى ئەوھى ھېچ مافىكيان بەسەر پىغەمبەرەكانەوھ ھەبىت دەيانكوشتن، ئەوھش بەھۆى ئەوھى كە ياخى ببوون و دەستدرىزيان دەكرد﴾. * (۸۵)

لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ (۱۱۳)

﴿ھەموويان وھكو يەك نىن، لە ئەھلى كنىبدا نەتەوھىەكى جىگىرو دامەزراو ھەيە، لە كاتەكانى شەودا ئايەتەكانى خوا دەخوئىنەوھ، كرنووشىش دەبەن بۆ پەروەردگاريان﴾.

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ (۱۱۴)

﴿باوھردىنن بەخواو پۆزى دوايى و، فەرمان بەچاكەدەكەن و، دژايەتى خراپەكارى دەكەن و، پەلە دەكەن لەخىرو چاكەكردنەكاندا، ئەوانە لەچاكەكارانن﴾.

وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ (۱۱۵)

﴿ھەر خىروچاكە يەكيش كە دەيكەن، پاداشتەكەيان لەلاى خوا بەفەرۆ ناچىت و، خواش زاناو ئاگادارە بەخوابەرستەكان﴾. * (۸۶)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۱۱۶)

﴿بەپراستى ئەوانەى بېباوەرەبوون، مال و سامان و مندالەكانيان ھېچ شتىكيان بۆ زياد ناكات لەلاى خواو، ئەوانە ھاوپرپيانى ئاگرن و نەمرن تيايدا﴾.

مَثَلٌ مَّا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتُهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ (۱۱۷)

﴿نمونهای نُهوهی که ببنیادهای دهیبه خشنهوه له مال و سامان له ژنیانی دنیا، وهکو نمونهای بایهک وایه بهسته لهک و سه رمایهکی توندی پیوه بیته، له کشتوکالی گهل و نه ته وهیهکی دابته که سته میان له خویان کردبته، جا فه وتاندبیه تی، خواش سته می له وان نه کرد به لکو خویان سته میان له خویان کرد﴾. * (۸۷)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُوا مَا عَنْتُمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ (۱۱۸)

﴿تهی نه وانهای باوه پرتان هیناوه، جگه له خاوهن باوه پرتان که سانی ترمه که نه دوست و (پرویزکار) بوخوتان، نه وانه که مته رخه می ناکه ن بو خراپکردنی نیوه، (نه وانه) خو شحالن به و نارپه تیانهای تووشتان بووه له په پروهی کردنی دینه که تان، رپق وینه که شیان به ده م دهرده پری، نه وهی له دل و دهر وونه کانشیان شار دویانه ته وه گه وره تره (له وهی به ده م دهریان دهر پری)، نیمه به دل نیاییه وه به لگه و نیشانه کانمان بو پرونکردونه وه، نه گه ر نیوه خاوهن ژیری بن (نه و دوستایه تی نه وان ناکه ن)﴾. * (۸۸)

هَأَنْتُمْ أَوْلَاءُ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُؤْتُوا بَعِيثِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (۱۱۹)

﴿نه وه تا نیوه نه و که سانهن که نه وان تان خو ش ده ویت و نه وانیش نیوه یان خو ش ناویت، نیوه ش باوه پرتان به هه موو کتیبه که هه یه و (نه وان باوه پریان به هه موو کتیبه که نیه)، کاتیک پیشتان ده گهن، ده لین: باوه پرتان هیناوه، کاتیک لیشتان جیاده بنه وه، له رپق و قینیان نینوکه کانی خویان ده کروژن، (تهی محه مد)، پییان بلای: له رقه که تاندا بمرن، به راستی خوا زاناو ناگاداره به وهی له دل و دهر وونه کاندایه﴾.

إِن تَمَسَسَكُمْ حَسَنَةٌ سَأَلْتُمْ عَنْهَا وَإِنْ نُصِبْكُمْ سَيِّئَةً يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضْرِبْكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ (۱۲۰)

﴿نه گه ر نیوه تووشی کاریکی چاکه بین، نه وان پیی ناهه موار ده بن، نه گه ر نیوه ش تووشی خراپه یه ک بین، نه وان پیی خو شحال ده بن، نه گه ر نیوه ش دان به خوتاندا بگرن و له خوا بترسین، فرت و فیله که ی نه وان هیچ زیانیکتان پی ناگه یه نیت، به راستی خوا چوارده وهی نه و کرده وانهای داوه که نه وان ده یکن﴾.

وَإِذْ عَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (۱۲۱)

﴿نه و هش بینه و ه بیر﴾ کاتیک به ریه یان له نیو که س و کاره که ت چو پته ده ری، ده ستنی شان ی شو پنی خاوه نبا و په کانت ده کرد بو جه نگ کردن، خواش گو ییست بوو (به قسه کانتان) و زاناو ناگاداریو (به کاروباره کانتان) ﴿﴾.

إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْتَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (۱۲۲)

﴿له و کاته دا﴾ که دوو دهسته له نیوه خه مباری نه و ده بوون نه وه ک شکست بینن، خواش گه و ره و رابه ریانه، جا با خاوه نبا و په کانت پشت به خوا بهه ستن ﴿﴾.

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۱۲۳)

﴿به دلنیا ییه و ه خواش له شه ری به دردا نیوه ی سه رخست، له کاتیک دا زه لیلی دهستی بیبا و په کانت بوون، جا خوا بهه ستن، به لکو نیوه به هو ی نه و سه رکه و تنه تانه و ه سو پاسمه ندی خوا ده بن ﴿﴾.

إِذْ نَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنَزَّلِينَ (۱۲۴)

﴿که به خاوه ن با و په کانت ده گوت: نایا نه و هنده تان به س نیه که په روه ردگار ه که تان یارمه تیتان بدات و پشتیوانیتان لیبکات به سی ه زار فریشته که له ناسمانه و ه هی نرا و نه ته خواره و ه ﴿﴾.

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فُورِهِمْ هَذَا يُمِدِّكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ (۱۲۵)

﴿به لی، نه گه ر دان به خوتاندا بگرن و له خوا بترسین و بیبهه رستن و، نه وانیش (بیبا و په کانش) به و هه لچونه ی خویانه و ه بوتانبین، (نه و ا) په روه ردگارتان یارمه تیتان ده دات به پینچ ه زار له فریشته نیشانه کرا و ه کانت ﴿﴾ * (۸۹)

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ (۱۲۶)

﴿خواش نار دنی نه م فریشتانه ی ته نها بوئه و ه بووه مرگینیتان بداتی و، به م هو یه شه و ه ده کانتان نارام و جیگیر بیت، هیچ سه رکه و تنی کیش نیه، ته نها له لایه ن خوی خاوه ن ده سه لات و کار دروسته و ه نه بیت ﴿﴾.

واته: خوا شیوازی تری لایه بو به دهسته یانی نه م سه رکه و تنه، به لام بوئه و ه ی نیوه دلنیا بن و به چاوی خوتان ببینن که خوا به نار دنی نه م فریشتانه پشت و په نایه بو نیوه.

لَيَقْطَعَنَّ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتُنَّهُمْ فَيَقْلِبُوا خَائِبِينَ (۱۲۷)

﴿خوش له شه‌په‌که‌دا سه‌ریخستن﴾ بۆئه‌وه‌ی لایه‌که‌(له‌هیزی) بیباوه‌په‌که‌دا دابریت، یان کپو خه‌مبارو بیده‌نگیان کات، جا(ئه‌وان) به‌هیوا برابری بگه‌پینه‌وه‌. ﴿

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ (۱۲۸)

﴿له‌و پوو‌داوه‌دا (که‌له‌شه‌په‌که‌دا پوویدا) هیچ شتی‌ک په‌یوه‌ندی به‌تۆوه‌نیه، یان خوا لییان خۆش ده‌بی‌ت، یان سزایان ده‌دات، جا به‌پاستی ئه‌وان به‌کردنی ئه‌م کاره‌یان سته‌مکارن﴾.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (۱۲۹)

﴿ئه‌وه‌ی له‌ ئاسمانه‌کان و ئه‌وه‌ی له‌ زه‌ویشدایه‌ بۆ خوایه، له‌وکه‌سه‌ش ده‌بووری‌ت که‌ ویستی له‌سه‌ره‌و، سزای ئه‌وکه‌سه‌ش ده‌دات که‌ ویستی له‌سه‌ره‌، خوش لی‌بو‌رده‌و خاوه‌ن به‌زه‌ییه‌. ﴿

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۱۳۰)

﴿ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌پتان هیناوه، چه‌ندجاره‌ی قازانجی سوودی نایاسایی پاره‌ی به‌قه‌رزداو مه‌خۆن‌و، له‌ خوش بترسی‌ن و بی‌په‌رستن، به‌لکو ئازادو سه‌رفراز ده‌بن﴾.

وَآتُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (۱۳۱) وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (۱۳۲)

﴿خۆشتان بیاری‌زن له‌و ئاگره‌ی بۆ بیباوه‌په‌که‌دا ئاماده‌کراوه، ملکه‌چیش بن بۆ فه‌رمانه‌کانی خواو پی‌غه‌مبه‌ر، به‌لکو به‌زه‌یی خوا ده‌تانگرتیه‌وه‌. ﴿

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ (۱۳۳)

﴿په‌له‌ش بکه‌ن له‌ داوای لی‌بو‌ردن له‌ په‌روه‌ردگارتان‌و، په‌له‌ بکه‌ن بۆ گه‌یشتن به‌ به‌ه‌شتی‌ک که‌ پانیه‌که‌ی به‌ ئه‌ندازه‌ی پانیی ئاسمانه‌کان و زه‌مینه، ئاماده‌کراوه بۆ ئه‌وانه‌ی له‌ خوا ده‌ترسی‌ن و گو‌په‌یه‌لن بۆ فه‌رمانه‌کانی﴾.

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (۱۳۴)

﴿ئه‌و خواپه‌رستانه‌ی له‌کاتی هه‌بوونی و نه‌بوونیدا له‌ مال‌و سامانه‌کانیان ده‌به‌خشنه‌وه‌، ئه‌وانه‌ش که‌(له‌ کاتی تووره‌بییدا)، رقه‌کانی خۆیان ده‌خۆنه‌وه‌و له‌ خه‌لکیش ده‌بوورن، خوش چاکه‌کاره‌کانی خۆشده‌ویتی﴾.

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ (۱۳۵)

﴿ئەو خواپەرستانەش كە كاریكى ناشیرین دەكەن، یان سستەم لەخۆیان دەكەن و، بۆخۆشیان چاك دەزانن ئەو كردهوانە خراپەكارین، بەلام پاشان یادی خوا دەكەنەو و داواى لیبوردنى تاوانەكانیان دەكەن و بەردەوام نابن لەسەر ئەوێ كە كردهویانە، (ئەوا خوا لە تاوانەكانیان خۆش دەبیت)، لە خواش زیاتركى دەسەلاتى ئەوێ هەیه لە تاوانەكان خۆشبیت؟﴾.

أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّتْ تَجْرِي مِّن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ (١٣٦)

﴿ئەوانە (كە پەشیمان بوونەو و داواى لیبوردنیان لەخوا كرد)، پاداشتەكەیان لیبوردەبێ پەروردگارو، چەندین باخچەیه كە رووباریان بەژێردا دەروات و نەمرن تیاياندا، (ئەو باخچانەش) باشترین پاداشتی كاركەرانی﴾.

قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ (١٣٧)

﴿لەپێش ئێوەو چەندین رێوشوێن تێپەڕین (لە گەل و نەتەوێكانی پێش خۆتانەو)، ئێوەش بەسەر زەویدا بپۆن، جا تەماشاكەن و ببینن دوا ئەنجامی ئەوانە چۆن بوو كە راستیەكانیان بەدرۆ دەهێنانەو؟﴾.

هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ (١٣٨)

﴿ئەم قورئانە روونكردنەوێه بۆ خەلكى و رێگا رووناككەرەو و پێنیشاندەرە بۆ ئەوانەى لەخوا دەترسن﴾.

ئەم قورئانە بەشیوێهێكى گشتى روونكردنەوێ تێكراى شتەكانە بۆ هەموو مەروفاى تى و، بەشیوێهێكى تايبەتیش رێگا رووناككەرەو و پێنیشاندەرە بۆ ئەوانەى لەخوا دەترسن. لە شەرى ئوحوود دەستەیهك لە جەنگاوەرەكان فەرمانەكەى خواو پاسپاردەكانى پێغەمبەریان شكاندن و، لە خۆشى كۆكردنەوێ دەسكەوتەكان شوێنەكانى خۆیان جێهێشت و دوژمن لە دواوەرا بۆیان گەرانەو و بووبەهۆى ئەوێ دەستەیهكى چاك لە خاوەنباوەرەكان شەهیدببن، خوا دلێ خاوەنباوەرەكان دەداتەو و دەفەرمووێت:

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (١٣٩)

﴿سەرکووتراو و خەمباریش مەبن، ئێوە لە سەرەوێ ئەگەر خاوەنباوەرەن﴾.

إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ (١٤٠)

﴿ئەگەر تووشى برىندارى بوون(بەھۆى شىكىست ھىنانتان لە شەپدا)، ئەو بەدلىيائى پىشتر ئەو قەومەش كە دژايەتى ئۆيەيان دەكرد ھەمان برىنى ئۆيەيان بەركەوت، (بەھۆى شىكىست ھىنانيان لە شەپدا)، ئەو پۆژانەى (كە سەرکەوتن يان شىكىستيان تىدايە) دەستبەدەستيان پىدەكەين لەنئوان خەلكىدا، بۆئەوھى خوا پلەى باوهرى خواھنباوهرەكان بزانيەتو، لەناو ئۆيەدا قوربانىدەرەكان دەستنيشان بكات،(كە خۇيان دەكەن بە قوربانى خواو پىغەمبەرەكەى)و، خواش ستەمكارانى خۇشناوئيت. * (۹۰)

واتە: ئۆيە دلگران مەبن بەوھى برىنەكان بەرلەشتان كەوتوون بەھۆى شىكىست ھىنانتان لەشەپى ئوھود، ئەوانەش كەدوژمنى ئۆيەن، برىنى وەكو برىنەكانى ئۆيەيان بەركەوتوون بەھۆى شىكىست ھىنانيان لەشەپى بەدرو، ئەو پۆژانەش كەسەرکەوتن يان شىكىست ھىنانيان تىدايە، ئۆيمە دەستادەستيان پىدەكەين لەناوخەلكىدا، پۆژىك سەرکەوتن بەدەست ئۆيە دەبىتو، پۆژىك بەدەست ئەوانەوھ دەبىت، ئەم كارەش لەپىناوى چەند مەبەستىكا پەرورەدگار دەيكات، بۆئەوھى پلەى باوهرى خواھنباوهرەكان بزانيەت لەخۆبەخت كردنيان لەرېگەى خواداو، بۆئەوھى لەنئو ئۆيەدا قوربانىدەرەكان ھەلبزىرئيتو، خواش ستەمكارانى خۇشناوئيت.

وَلْيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ (۱۴۱)

﴿بۆئەوھى خواھنباوهرەكانىش پاك بكاتەوھ لە ھەموو كەموكورپىيەك و بىباوهرەكانىش لەناوبەرئيت. * (۹۱)

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمِ الصَّابِرِينَ (۱۴۲)

﴿(ئەى ئەوانەى كە ھەلاتن لە شەپى ئوھوددا)، ئايا ئۆيە واتان دانابوو ھەروا لەخۆرا دەچنە بەھەشتەوھ؟ (نەخىر وانىە) ھىشتا خوا لەنئو ئۆيەدا تىكۆشەرو خۆراگرانى ديارى نەكردوون، (دواى ئەوھ ئەوسا دەتانباتە بەھەشتەوھ).﴾

وَلَقَدْ كُنْتُمْ مَمْتُونَ الْمَوْتِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۱۴۳)

﴿بەدلىيائىشەوھ ئۆيە ئاواتى مردنتان دەخواست(لە رېگەى خوادا)، پىش ئەوھى تووشى بىن و (پووبەپووى شەپكە بىنەوھ)، جا بەدلىيائىيەوھ لە شەپكەدا بىنيتان و، پووبەپووى بوونەوھ رازى نەبوون بىن و ھەلاتن. * (۹۲)

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئاً وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ (١٤٤)

﴿محمه ديش (هیچی له ئیوه زیاتر نییه)، ئەوە نده نه بیئت که پیغه مبهری خویوه، به دانیاییه وه له پيش ئه ویشه وه پیغه مبه رانی تر تپه پین، جا ئایا ئەگەر هاتوو محمه د مرد، یان کوژرا، ئیوه به ره و رهفتاری پیشوتان دهگه پینه وه؟ هه رکه سیکیش به ره و رهفتاری پیشوی هه لگه پینه وه، ئەوه هیچ زینتیک به خوا ناگه یه نیئت، خواش پاداشتی سوپاسکه رهکان ده داته وه.﴾

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا

﴿بۆ هیچ که سیك نه بووه به ئاره زوی خوی بمریت، مه گەر به فه رمانی خوا، مردنی هه موو که سیکیش نووسراوه بۆ کاتیکی دیاریکراو...﴾.

(ترشی (DNA) له ناوکی خانه کانی هه موو زینده وه ریکدا هه یه که ناسراوه به (کتییی زیان)، هه رلا په رکه له و کتیبه پیی ده گو تریت: بۆهیل (جین) که به سه ر کرۆمۆسۆمه کانه وه ن، کرۆمۆسۆمه کان له مرقدا ژماره یان (٢٣) جووته، نیکه ی (١٠٠) هه زار بۆهیل (جین) ی مرقیابان به سه ره وه یه که ته واوی وشه نه نییه بۆماوه یی (وراشی) یه که ی مرقد دیاری ده که ن که ژماره یان (٣٠٠٠) ملیۆن پیتی بۆماوه یی (وراشی) ده بیئت، هه ر بۆهیلێک یان کۆمه لێک بۆهیل لپرسراون به رانه بر کارو فرمانیک یان پیکه یانی ئەندامیک، ئەو کتیبه هه موو شتیکی له سه ر ئەو زینده وه ره تیذا نووسراوه، ته مه نه که شی دیاریکراوه). * (٩٣)

وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَجَّزِي الشَّاكِرِينَ (١٤٥)

﴿... هه ر که سیکیش پاداشتی دنیای ده ویئت له دنیا دا دهیده ینی، هه رکه سیک پاداشتی دوا پۆژی ده ویئت له دوا پۆژدا دهیده ینی، پاداشتی ئەوانه ش ده دیده یه وه که سوپاسمه ندن بۆ په ره ره دگاریان.﴾

وَكَايْنٍ مِّنْ نَّبِيِّ قَاتَل مَعَهُ رِيُونَ كَثِيرٍ فَمَا وَهْنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (١٤٦)

﴿هه ر کام له پیغه مبه ره کانیش جه نگان و کۆمه له خوا په رستیکی زۆری خه لکیان له گه لدا بوون، جا (که له شه په کاندایانان به رده که وت) وره یان به رنه دها به وه ی تووشیان هاتبو له رپگه ی خواداو، کزولاواز نه بوون و ملیان بۆ دوژمه که یان که چ نه ده کرد (که هه والی شه هید بوونی پیغه مبه ره که یان ده بیست) ده ستیان دانه دها، خواش ئەوانه ی خۆش ده ویئت که (ده ست داناده ون) خۆراگرن.﴾ * (٩٤)

وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ (١٤٧)

﴿فسه کانشیان هر نه ونده بوو که گوتیان: په روه ردگاری ئیمه له تاوانه کانمان و له زیاده پرهوی کردنمان خوشببه و پنیه کانمان جیگیربکه و سه رمانخه به سه رگه لو نه ته وهی بیباوه پدا﴾.

فَاتَاهُمُ اللَّهُ نَوَابَ الدُّنْيَا وَحَسَنَّ نَوَابِ الآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (١٤٨)

﴿جا په روه ردگار پاداشتی دنیاو باشترین پاداشتی دواړوژوی پیدان، خواش چاکه کاره کانی خوشده ویت﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يُزِدُوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَقْلِبُوا خَاسِرِينَ (١٤٩)

﴿نهی نه وانه ی باوه پتان هیناوه، نه گهر بیت و گویرایه لی بیباوه پره کان بکن، ده تانگپر نه وه بو باری پیشوتان، نه وسا به په نچ خه ساری له نایینه که تان هه لده گه ریڼه وه﴾.

بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ (١٥٠)

﴿گویرایه لی نه وان مه بن)، به لکو خوا گه وره ی ئیوه یه، نه ویش باشترین پشتیوانه بو تان﴾.

سَنَلْقَىٰ فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَبئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ (١٥١)

﴿ترسو له رز ده خه یه دلای نه وانه ی بیباوه پریون، (نه ویش) به هو ی نه وه ی چه ند هاو به شیکیان بو خوا دانا، خواش هیچ به لگه یه کی نه نار دبوو بو په رستنیا، شوینی مانه وه ی نه وانه ش ناگره، ناگریش خراپترین شوینی سته مکاره کانه﴾.

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُونَهُمْ بِأَذْنِهِ حَتَّىٰ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأُمُورِ عَصَيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ

﴿...خواش له په یمانه که ی خویدا راستبوو له گه لتان، که به فه رمانی نه وه ست و خوستتان له دوژمنه کانتان ده پری و (ده تانکوشتن)، تا نه وکاته ی شکستتان هیناو دوو به ره کیتان که و ته ناو وه و یاخیبوون (له جیبه جی کردنی فه رمانه که ی پیغه مبه ر)، دوا ی نه وه ی که (له قونای یه که می شه په که دا) نه و سه رکه و تنه ی نیشان دان که ئیوه ده تانویست (سه رکه ون به سه ریاندان)﴾ * (٩٥)

مَنْكُم مَّن يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّن يُرِيدُ الآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ (١٥٢)

﴿...له ناوئيوه دا كه سانئك هه ن (ژيانى) دنياى دهوئيت و، كه سانئيكيش هه ن (ژيانى) دواپوژى دهوئيت، پاش ئه وه خوا (سه ركه وتنه كه ي) ئيوه ي به سه ره ئه وانه وه لادا، بوئه وه ي تاقيتان بكاته وه، به دلئياييشه وه خوا لئتان خوئشبوو، خواش خاوه ن چا كه يه به سه ر خاوه ن باوه رپه كانه وه﴾.

خوا ئه وه دينئيه وه بيري جه نگاوه ره كاني شه پرى ئوحد كه خوا راستگوبوو له جيبه جي كردنى ئه و واده يه ي به خاوه نباوه رپه كانيدا، كه سهريان ده خات به سه ر بيباوه رپه كاندا، له قوناغى يه كه مى شه رپه كه دا سه ركه وتنئيكى ته واويان به ده سه تهينا، به لام كاتيك هيژه پشتيوانيه كان كه پيغه مبه ر داينا بوون له شاخى ئوحدو، راپسار دبوون به هيچ شيوه يه ك شوينه كاني خويان جينه هيئن، ئه و سه ربازانه به چاوى خويان سه ركه وتننى سوپاى ئيسلاميان ديت، بوئه وه ي بيبه شيش نه بن له كوكرده وه ي ده سكه وته كاني جه نك، كيشه كه وته نيوانيانه وه، هه نديكيان ئاماده نه بوون سه رپيچى فه رمانه كه ي پيغه مبه ر بكه ن و شوينه كاني خويان جيبه يئن، به لام زورينه يان شوينه كانيان چو لكرد به و نياز ه ي بيبه ش نه بن له ده سكه وته كاني جه نك، دوزمن ئه وه ي به هه ل زانى و شوينه كه ي ئه وانى گرته وه، په روه رداگار ئه و ديما نه يه مان نيشانده دات كه تاى ته رازووه كه هه لگه رپاه وه و زه بريكي كوشنده به رخواه نباوه رپه كان كه وت به هوئى ئه وه له يه وه كه كرديان، جا په روه رداگار ده فه رمووئيت: دواى ئه وه ي كه خو شه ويستترين شت له لاتان سه ركه وتن بوو به سه ر دوزمندا ئه ويشم نيشاندا، له ناو ئيوه دا كه سانئك هه ن ژيانى دنيايان دهوئيت و كه سانئيكيش ژيانى دواپوژيان دهوئيت، بوئه تاى ته رازووه كه مان هه لگيرپاه وه و سه ركه وتنه كه ي ئيوه مان له سه ر ئه وان لادا، بوئه وه ي تاقيتان بكه مه وه، دلئياش بن له وه ي خوا له ئيوه خوئش بوو له و تاوانه ي كه كردتان و، خواش خاوه ن چا كه يه به سه ر خاوه نباوه رپه كانه وه.

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُحْرَاكُمْ فَأَتَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لَكِيلاً تَحْزَنُونَ عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (١٥٣)

﴿كاتيك هه لده هاتن و (به شاخه كه هه لده گه پان)، ئاوپرتان له كه س نه ده دا يه وه و پيغه مبه ر بانگى له وانه ي دواوه تان ده كرد (بگه رينه وه بو جه نك)، جا په روه رداگار پاداشتى به وه دانه وه خه مبارى به دواى خه مبارى بوئاردن، بوئه وه ي خه فه تبار نه بن به وه ي كه ليئى بيبه ش بوون له وه ش كه توشتان هات، خوا زاناو شاره زايه به وه ي كه ده يكه ن﴾* (٩٦)

په روه رداگار پاداشتى به وه دانه وه خه مباريه كى بوئاردن به وه ي كه هه والئى كوژراني پيغه مبه ريان پيغه يشت، بووه هوئى ئه وه ي خه مبارى شكست و تيداچوونى ده سكه وته كانيان له بير جيبته وه.

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِّنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ

پاشان له دواى خه مبارى، نارامى به سهردا هينانه خواري، ناراميه كه خوه تو چكه يه كه بو به سهر دهسته يه كه له ئيوه دا ده هات، دهسته يه كه تريتستان به دلنيايييه وه خه مبارى بارى خويان بوون، گومانىكى نا راست و دروستيان به خوا ده برد، گومانى سهرده مى نه زانى، ئه وانه ده يانگوت: نايا له و كارهدا هيچ شتيك (له دواړوژدا) بو ئيمه هه يه؟ (ئەى محەمەد) پييان بلى: كاره كه هه موو به ده ستي خوايه

يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَان لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا
 ...ئهوئى له لاي تو ناشكرائى ناكه ن له ده روونه كانى خوياندا ده يشارنه وه، ده لجن: ئه گهر له م كارهدا شتيكمان به ده ست بوايه، ئاليره دا نه ده كوژراين؟ ...

قُل لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (١٥٤)
 ... (ئەى محەمەد)، پييان بلى: ئه گهر له ناو ماله كانيشتان بان، ئه وانه ئى كوشتنيان بو نووسراوه كوشتنه كه يان له شويني نووستنه كه ياندا لى به ده رده كه وت، (بوئيه خوا تووشى ئەم باره شى كردن) بوئهوئى خوا ئه وه ئى ناو دل و ده روونه كانتان تاقيبكاته وه، دلله كانتان له هه موو چه وتيه كه پاك بكاته وه، خواش زانايه به وه ئى له ناو دل و ده روونه كاندايه. * (٩٧)

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ (١٥٥)
 ...ئهو پوژهى دوو كوومه له كه به يه كه گه يشتن بوچه نگ، له ناو ئيوه دا ئه و كه سانه ئى كه هه لائن، له راستيدا ئه وانه شه يتان هه ليخه له تاندين، به هوئى هه نديك له وه ئى كه به ده ستيان كه وتبوو، به دلنيايييه وه خواش لييان خو شبوو، خواش ليبورده و پشودريژه.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُرًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا

ئەى ئەوانەى باوەڕتان هیناوه، وهكو ئه وانه مه بن كه بيياوه رپوون و، (ده رياره ئى) براكانيان كه له جه ننگدا كوژرابوون) ده يانگوت: نايا ئه وان له سهر زه وئى كاروكاسپى خويان كردبا باشتربوو، يان چووبان بو به ره كانى جه ننگ؟ ئه گهر لي ره بان له لاي ئيمه نه ده مردن و نه ده كوژران.

خو ئو شڪسته ى به سهر بڻياوه په كاندا هڻناو زوربان كوژران بو مه به ستيك بوو:

لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ

﴿...بوئوه ى خو ئو به بكات به داخيک له دلياندا...﴾.

وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ

﴿...خو اش خه لکى ده ژيه نيټ وده مړينيټ (مهرج نيه نه گهر نه چوپيان بوشه په نه كوژرابان)...﴾.

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (۱۵۶)

﴿...خو اش بينايه به وه ى كه ئوه ده يکه ن...﴾.

وَلَئِنْ قُلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مِثْمَ لَمَغْفِرَةً مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةً خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ (۱۵۷)

﴿نه گهر له رپيگه ى خو اشدا كوژرابان يان مردبان، ئه وا ليبورده ى و سوژو به زه ييه ك له لايه ن

خو اوه با شتربوو بو ئه وان، له وه ى كه كوښه كه نه وه (له مال و سامانى دنيا)...﴾.

واته: نه گهر له رپيگه ى خو ادا كوژرابان يان مردبان ئه وا ليبوردين و سوژو به زه ييان ده سته ده كه وت

له لايه ن خو اوه، كه بوئوه وان زور چاكتربوو له وه ى له ژياندا بمينن و خه ريكي كوښه نه وه ى

مال و سامانى دنيا بن.

وَلَئِنْ مِثْمَ أَوْ قُلْتُمْ لِإِلَهِ اللَّهِ تُحْشَرُونَ (۱۵۸)

﴿نه گهر ئيوه ش مردن، يان كوژران (له هردووك باره كه دا)، ئه وه بولاى خو ده گه پيښرينه وه...﴾.

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ

وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ (۱۵۹)

﴿جا (نه ى محمه د)، به هو ى سوژو به زه ييه ك له خو اوه له گه ل ئه وانه دا نهرم بو ى كه له شه په كه

رايانكرد، نه گهر هاتباو قسه په قو دل ئالوزباى، ئه وا له ده ورت دور ده كه وتنه وه، تو (له لاي

خوته وه) ليان ببوره و له لاي خو اش داواى ليبوردينان بويکه، له راپوښت كړدى كاروباره كانيشدا

به شداريان بکه و، نه گهر له سهر جبه جپكردى ئه ركيكيش جيگيربو ى، ئه وا پشت به خوا

به سته، به راستى خو ئه وانه ى خو شده وپټ كه پشتى پيښه به ستن...﴾ * (۹۸)

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذَلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ

﴿نه گهر خوا پشتيوانيتان ليكات، كه س به سه رتاندا زال نابيت، نه گهر خواش (پشتيوانيتان

لينه كاتو) سه رشو پرتان كات (به هو ى شڪسته كانه وه)، ئه وا بيگه خوا كييه ئه وكه سه ى

پشتيوانيتان ليده كات؟...﴾.

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (۱۶۰)

﴿... با خاوه‌نباوهره‌کانیش پشت به‌خوا بیه‌ستن﴾.

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (۱۶۱)

﴿بۆ هیچ پیغه‌مبهریک نه‌بووه شتیک بشاریتته‌وه (له ده‌سکه‌وته‌کان) و، هرکه سیکیش (شتیک) له ده‌سکه‌وته‌کانی جه‌نگ بشاریتته‌وه، ده‌هینریت (بۆ به‌رده‌م خوا) به‌خوی و به‌وه‌ی شارودییه‌تی‌وه، پاشان هه‌موو خاوه‌ن ده‌روونیکی به‌ته‌واوی (پاداشتی) ئه‌وه وهرده‌گریته‌وه که له ژیا‌نی دنیا‌دا ده‌ستی که‌وتوه‌و، ئه‌وان سته‌میان لیناکریت﴾.

(يَغُلُّ: واته: بۆ پیغه‌مبهر نه‌بووه خیانه‌ت له میلیله‌ته‌که‌ی بکات، لیکدانه‌وه‌ی نایه‌ته‌که به‌م شیوه‌یه‌یه که پیغه‌مبهر له‌شه‌ره‌کاندا ده‌سکه‌وته‌کانی جه‌نگی کۆده‌کرده‌وه، جا ده‌سته‌یه‌که له موسولمانه‌کان هاتن، گو‌تیان: ده‌سکه‌وته‌کانی ئیمه‌ دابه‌ش مه‌که، جا پیغه‌مبهر وه‌لامیدانه‌وه: ئه‌گه‌ر خوا به‌ئه‌ندازه‌ی چیا‌ی ئو‌حود زی‌ری دابا به‌من، به‌ئه‌ندازه‌ی دره‌مه‌میکم له ئیوه له چاونه‌ده‌بوو (دره‌مه‌میکم لی نه‌ده‌برین)، نایا ئیوه من واده‌بینن که له ده‌سکه‌وته‌کاندا خیانه‌تتان لیکه‌م و شتیکتان لی بشارمه‌وه؟ (لسان العرب/جزء (۱۱) ص ۵۰۰).

أَقْمِنِ اتَّبِعِ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (۱۶۲)

﴿جا نایا ئه‌وه‌ی په‌یره‌وی په‌زامه‌ندی په‌روه‌ردگاری بکات، وه‌کو ئه‌وکه‌سه وایه که توشی رقیک بییت له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارو شوینی مانه‌وه‌ی ئه‌و که‌سه‌ش ئاگری دۆزه‌خ و خراپ‌ترین چاره‌نوس بییت؟﴾.

هُم دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ (۱۶۳)

﴿ئه‌وان هه‌ریه‌که‌یان له پله‌وپایه‌یه‌که‌دان له‌لای خواو، خواش بینایه به‌وکرده‌وانه‌ی که ده‌یکه‌ن﴾.
لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ (۱۶۴)

﴿به‌دلنیا‌یی‌وه خوا نازونیمه‌تی دا به‌ خاوه‌نباوهره‌کان، به‌وه‌ی له‌نیوخویاندا پیغه‌مبهریکی بۆناردن، به‌لگه‌ونیشانه‌کانی خویان به‌سه‌ردا ده‌خوینیتته‌وه‌و، پاکیان ده‌کاته‌وه‌و فی‌ری کتیبه‌که‌و کاردروستییان ده‌کات، هه‌رچه‌ند ئه‌وان له‌پیش هاتنی پیغه‌مبهردا له‌گومپراییه‌کی ئاشکرادا بوون﴾. * (۹۹)

أَوْلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مَثَلِهَا فَلْتُمْ أُنَى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٦٥)

﴿تایا ئیوه کاتیک تووشی کاره ساتیک بوون (له شه‌ری ئوحد) و، کاره ساتیکی دوو به رانبه ریشتان به سهر دوژمن هینابوو (له شه‌ری به‌در)، ده پرسن ئه وه چی بوو (به سه‌رمان هات)؟ (ئه‌ی محمه‌د)، پییان بلی: ئه وه‌ی به سه‌رتان هات له لای خۆتانه وه‌یه، به‌راستی خوا به سهر هه مووشتی‌کدا به توانایه.﴾

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ النِّقْيِ الْجَمْعَانِ فَيَاذَنْ لِلَّهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ (١٦٦)

﴿ئه‌وه‌ش که تووشی بوون (له شکست)، ئه‌و پۆژه‌ی دوو کۆمه‌له‌که به‌یه‌کتری گه‌یشتن (له شه‌ری ئوحد)، ئه‌وه به فه‌رمانی خوابوو، با خاوه‌نباوه‌ره‌کانیش (ئه‌م پاستیه) بزانتن.﴾
وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعَلَّمْ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ

﴿ئه‌وانه‌ی دوو پوویشیان کرد با (ئه‌م پاستیه) بزانتن، پییشیان گوترا: وه‌رن بجه‌نگن له‌پیناوی خوادا، یان به‌پووی دوژمندا بوه‌ستن بۆ پارێزگاری له‌تایینی خوا، گوتیان: ئه‌گه‌ر شاره‌زاییمان هه‌بایه له‌شه‌رکردن، ئه‌وا شوپێن ئیوه ده‌که‌وتین...﴾

هُمْ لِلْكَفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ (١٦٧)

﴿...ئه‌وان له‌و پۆژه‌دا به‌وه‌لو‌یسته‌یان بیباوه‌ری لێیان وه‌ نزیکتربوو له‌ باوه‌ره‌ینان، ئه‌وه‌ی به‌ده‌م ده‌یلێن ئه‌وه‌نیه‌که له‌ دلێاندایه، خواش زانتره‌ به‌وه‌ی که ئه‌وان ده‌یشارنه‌وه‌.﴾

الَّذِينَ قَالُوا لِأَخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قَاتَلُوا قُلْ قَادِرُونَ عَلَى أَنْفُسِكُمْ الْمَوْتِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٦٨)

﴿ئه‌وانه‌ی دانیشتن و به‌شدارێ جه‌نگیان نه‌کردو، به‌و برایانه‌ی خۆشیان گوت که شه‌هیدکرا بوون له‌ جه‌نگه‌که‌دا: ئه‌گه‌ر گوێرایه‌لی ئیمه‌یان ده‌کرد تووشی کوشتن نه‌ده‌هاتن، (ئه‌ی محمه‌د)، پییان بلی: مادام وایه ئه‌گه‌ر ئیوه راست ده‌که‌ن مردن له‌خۆتان دوورخه‌نه‌وه‌.﴾

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرَزَقُونَ (١٦٩)

﴿واشی دامه‌نێن ئه‌وانه‌ی له‌پێگه‌ی خوادا کوژراون مردوون، ئه‌وانه نه‌مردوون، به‌لکو زیندوون و له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاریانه‌وه‌ بزۆیوان پێده‌دریٔ.﴾

فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (۱۷۰)

﴿دلخوشن به وهی که خوا له و چاکه و پله و پاییه به شی پییداون، مزگینیش ددهن به وانیه
له دواى نه وانیه و به وان نه گه یشتون و (له ژیانى دنیا دا ماون)، به وهی که هیچ ترسیکیان
له سه رنیه و نه وان هه رگیز خه مبار نابن﴾.

يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ (۱۷۱)

﴿مزگینیان پیده دریت و (دلخوش ده بن) به نازونیمه ت و پله و پاییه له لایه ن خواوه، به پاستی
خواش پاداشتی چاکه ی خواوه نباوه ره کان به فیرو نادات﴾.

الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ
(۱۷۲)

﴿نه و خواوه نباوه رانه ی وه لامی داواکانی خواو پیغه مبه ریان دایه وه (به به شداری کردنیان
له جه نگدا)، دواى نه وهی تووشی برینداری بوون، له نیو نه وانیه شدا نه وانیه پاشان چاکه یان
کردو له خوا ترسان، پاداشتیکی گه وره و پیروزیان بو هیه له لایه ن په روه ردگاریانه وه﴾.

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ
الْوَكِيلُ (۱۷۳)

﴿نه و خواوه نباوه رانه ی که خه لکی پییان گوتن: به دلنیا ییه وه خه لکیک (له شکرکیان) بوئیوه
کوکردوته وه، جا لییان بترسین، (قسه ی نه و خه لکه) بیروباوه ری نه وانیه به هیتر کردو گوتیان:
خوامان به سه بو رووبه بوو بوونه وهی نه وان، خواش باشتین که سه که خوتی پی بسپیریت﴾.

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ
(۱۷۴)

﴿جا نه وان به نازونیمه ت و ده سکه وته کانی جه نگو و پله و پاییه ی به رزی سه رکه وته وه،
له شه ره که گه رانه وه، له لایه ن په روه ردگاره وه هیچ خراپه یه کیان به رنه که وت و په پره وی
په زامه ندیه کانی په روه ردگاریان کرد، هه ر خواش خواون چاکه و پله و پاییه ی به رزه﴾.

إِنَّمَا ذَلِكَ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۱۷۵)

﴿به پاستی نه وهی نه وان به ئیوه یان گوت: (که له شکر تان بوکوراوه ته وه)، نه وه شه یتان
به هوئی دوست و یاوه ره کانی خوئی ئیوه ی پی ده ترسینیت، جا نه گه ر ئیوه له خواون
باوه ره کانن، لییان مه ترسین و له من بترسین﴾.

(که سی ترساو نه وکسه نیه که ده گریه ت و فرمیسی چاوه کانی ده سرپیته وه، به لکو که سی ترساو نه وکسه نیه که واز له وشته بینیت که ده ترسیت له سه ری سزا بدریت)، (تفسیر القرطبی).

وَلَا يَحْزُنَكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَن يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۱۷۶)

﴿نهی محمه د﴾، دلگرا نیش مه به به وهی (نه وانه ی راستی پیغه مبه رایه تی تو ده زانن و ناشکرای ناکن) و په له ده کن له بیباو ره بیون به پیغه مبه رایه تی تو، نه وانه هیچ زیانیک به خوا ناگه یه نن، خوا ده یه ویت (به و کاره یان) له دواړو ژدا هیچ به خت و پشکیکیان بو دیاری نه کات و، سزایه کی گوره و به هیزیشیان بو هه یه .

إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَن يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۷۷)

﴿به راستی نه وانه ی باو ره که یان فروشت و بیباو ره بیان پی کری، هیچ زیانیک به خوا ناگه یه نن و سزایه کی به نازاریشیان بو هه یه .

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ خَيْرٌ لَّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ (۱۷۸)

﴿نه وانه ش که بیباو ره بیون، با وایدانه نن نه وهی که له دوا یانده دهین خیر و چاکه یه بو یان، (نه خیر و انیه) به لکو بو یه له دوا یانده دهین بو نه وهی له تاوانه کانیان زیاد بکن و، سزا و نازاریکی رسوا که ریشیان بو هه یه . * (۱۰۰)

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَاْمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ (۱۷۹)

﴿نهی بیباو ره کان) له دوا دانی نه و بیباو ره یه کی که ئیوه له سه ری ده پون، خوا مه به سستی له وه نیه که واز له خوا و نباو ره کان بینیت، (نه خیر و انیه)، بو نه وه مانه تا خراپه کار و چاکه کار له یه کتری جیا که یه وه و، خوا مه به سستی نه وه نیه له دنیا ی نادیار ناگادارتان بکاته وه، به لام خوا له نا و پیغه مبه ره کانیدا ویستی له سه ر کامه یان بیت هه لی ده بزیریت، جا باو ره پینن به خوا و پیغه مبه ره کانی و، نه گهر باو ره پینن و خوا بپه رستن و لیی بترسن، نه و ا پاداشتیکی گوره و پیرورتان بو هه یه .

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ (۱۸۰)

﴿نه وانہی بہ خیلی بہو سامانہش دہکن کہ خوا لہ چاکہ و پلہ و پیاہ کانی خوی پیداون، با وایدانہ نین تم بہ خیلی کردنہ یان چاکہ یہ بوئہ وان، (نہ خیر وانہی)، بہ لکو خراپہ یہ بوئہ وان، تم بہ خیلی کردنہ شیان لہ پوژی قیامہ تدا ئہ ستویان دہ گریٹ، میراتی ئاسمانہ کان و زہ ویش بوخواہی، خوا زاناو شارہ زایہ بہ وہی کہ ئیوہ دہ یکن﴾.

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلُ دُوفُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ (۱۸۱)

﴿بہ دلنیاہیہ وہ خوا گوئیستی قسہی ئہ وانہ بوو کہ گوتیان: خوا ہہ ژارہ و ئیمہ دہ ولہ مہ ندین، تم وہی ئہ وان گوتیان و، کوشتنی پیغہ مبرہ کانیش لہ لایہ ن ئہ وانہ وہ بہی ہیچ مافیک، ہہ مووی دہ نووسین لہ سہ ریان و (تولہ شیان لیدہ سینینہ وہ) و پییان دہ لئین: سزای ناگر بیچرن﴾.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ (۱۸۲)

﴿تم و سزایہ شتان بہ هووی ئہ و کردہ وانہ یہ کہ بہ دہستی خوتان کرد و تانہ و (لہ سہ رتان نووسراوہ بو پوژی لپرسینہ وہ)، بہ راستی خواش ستہ مکار نییہ بو بہ ندہ کانی خوی﴾.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهْدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِنَا بِقُرْآنٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ

﴿تم وانہی کہ گوتیان: بہ راستی خوا پہیمانہی بہ ئیمہ داوہ، باوہر بہ ہیچ پیغہ مبریک نہ کہین، تا قوربانہ کمان بو نہ ہینیت کہ ناگریک (لہ ئاسمانہ وہ دیتہ خوارہ وہ) تم و قوربانہ دہ سووتینیت...﴾.

قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالذِّكْرِ قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۱۸۳)

﴿... (تمی محہ مد)، پییان بلی: پیغہ مبرانی تر پیش من ہاتن بہ بہ لگہ و نیشانہی پرونہ وہ، بہ و قسہ یہش کہ ئیوہ دہ لئین (کہ خوا تم پہیمانہی بہ ئیوہ داوہ)، جا تم گہر ئیوہ راستدہ کن بوچی تم و پیغہ مبرانہ تان کوشتن؟﴾.

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ (۱۸۴)

﴿جا (تمی محہ مد)، تم گہر تم وانہ تویمان بہ درق ہینایہ وہ (دلگران مہ بہ)، بہ دلنیاہیہ وہ پیغہ مبرانی پیش توش بہ لگہ و نیشانہی پرونکراوہ و کتیبی رہوشن کراوہ یان ہینا و بہ دروش ہینرانہ وہ﴾. * (۱۰۱)

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ

﴿همه موو خاوهن دهر وونیک تامی مردن ده چیژی، به لکو به راستی له رۆژی قیامه تیشدا پاداشته کانتان به ته واوه تی ودرده گرنه وه، کی له ناگر دوور خرایه وه و خرایه به هه شته وه، ئه وه به دلناییه وه براوه یه...﴾

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ (۱۸۵)

﴿...ژیانی دنیا ش هیچ نیه، ته نها خو شیه کی فریودر نه بییت﴾

لَتُبْلَوْنَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ (۱۸۶)

﴿له ژیا نی دنیا شدا) تاقیده کرینه وه له مال و سامان و دهر وونه کانتان، گو بیستی (زور قسه ی به نازاریش ده بی) له لایه ن ئه وانه وه که له پیش ئیوه دا کتیبیان بۆ هاتۆته خواره وه، له لایه ن ئه وانه شه وه که هاوبه شیان بۆ خوا دانا وه، ئه گهر دان به خو شتاندا بگرن و خوا بپه رستن و لیی بترسین، ئه وه به راستی له پته وی و به هیزی کاروباره کانه﴾

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْفُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَأَشْرَرُوا بِهِ نَمْنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ (۱۸۷)

﴿باسی ئه وه ش بکه) که خوا په یمانی له وانه وهرگرت که کتیبیان بۆ هاتبوو، (که کتیبه که) بۆ خه لکی پوون بکه نه وه و مه یشارنه وه، که چی ئه وان کتیبه که ی خویان وه لانا یه دواوه ی پشتیا نه وه، (به شارده وه گو پینی راستیه کانی ناو کتیبه که) نرخیکی که میان لییه وه ده سکه وت، جا (فرۆشتنی راستیه کانی ناو کتیبه که بۆ کرینی ده سکه وتیکی که م)، خراپترین کرینه که (به م شیوه یه) ده ستیان ده که ویت﴾

لَا تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُوتُوا وَيُجِبُونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسِبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۸۸)

﴿ئهی محمه د)، ئه وانه ی به کار وکرده وه کانی خویان شادده بن (به وه ی که خه لکی گو مراده که ن و)، ده شیانه ویت ستایش بکرین له سه ر ئه و ئه رکه ی که ئه نجامیان نه داوه (له پوونکرده وه ی ته ورات و ده رخستنی راستیه کان)، جا ئه وانه وادامه نین له سزای خوا پرگاریان بییت، سزایه کی به نازاریشیان بۆ هه یه﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱۸۹)

﴿دهسه لاتی ئاسمانه کان و زه ویش بوخوان، خواس به توانایه به سهر هه موو شتی کدا﴾.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ (۱۹۰)

﴿به پاستی له دروستکردنی ئاسمانه کان و زه وی و جیاوازی نیوان شه وو پوژدا، به لگه و نیشانه ی

پوون هه ن بوخواه ن ژیری هه کان﴾.

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا

مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (۱۹۱)

﴿ئه و خواه ن ژیری یانه ی که یادی خویان ده که نه وه به پیوه یان به دانیشتنه وه یان

له سه ر ته نیشته کان یان، بیرده که نه وه له دروستکردن و به دیه یانی ئاسمانه کان و زه وی و،

(ده لاین:) ئه ی پهروه ردگاری ئیمه، (دیاره) به بی مه به ست ئه مه ت دروست نه کردوه، گه وره بی و

پیرۆزی بو تو، جا توش له سزای ناگر بمانپاریزه....﴾.

رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ (۱۹۲)

﴿... (ئه وخواه ن ژیری یانه ی ده لاین:) ئه ی پهروه ردگاری ئیمه، ئه و که سه ی تو ده یخه یته

ئاگره وه، ئه وه تو رسوات کردوه و، ه یچ پشتیوانی که ریکیش بو سته مکاره کان نیه﴾.

رَبَّنَا إِنَّا أَمَّا فَمُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا

سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (۱۹۳)

﴿... (ئه وخواه ن ژیری یانه ی ده لاین:) ئه ی پهروه ردگاری ئیمه، گویمان له بانگه ریک بوو بانگی

ده کرد بو باوه ره یان، که باوه ر به خوا بینن، ئیمه ش باوه رمان ه ینا، ئه ی پهروه ردگاری ئیمه،

توش له تاوانه کانمان ببوره و خراپه کانمان بو بسپه وه له گه ل چاکه کاره کاندا پاداشتی

کرده وه کانمان بده وه....﴾.

رَبَّنَا وَأَتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ (۱۹۴)

﴿... (ئه وخواه ن ژیری یانه ی ده لاین:) ئه ی پهروه ردگاری ئیمه، ئه وه شمان پیبده که له سه ر

زمانی پیغه مبه ره کانت واده ت پیداین و، له پوژی قیامه تیشدا رسومان مه که، به پاستی تو له

به لینی خوت لانه دی﴾.

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنتَى بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ (١٩٥)

﴿په روه ردگار که شيان وه لاميدانه وه وه فرموي: به پاستی من کاروکرده وهی نيوه له نيرو له ميتان بزر ناکه م، هه نديکتان بوه نديکتان (ته واوکه ری به کترين)، جا نه وانهی که کوچيان کردو له ماله کانيان به دهرنران و نازاردران و جه نگان و کورزان له ريگهی مند، به دلنیايييه وه له خراپه کاريه کانيان خوش دهبو ده يانخه مه چه ندين باخچه وه که چه ندين روبريان به ژيردا ده پوات، وه کو پاداشتيک له لايه ن خواوه، خواش پاداشتی چاکي لايه﴾ * (١٠٢)

(له أم سلمه) وه گيپراره ته وه که گوتويه تی: نهی پیغه مبه ری خوا، گويم له هيچ فرموده يه کی خوا نيه باسی نافرده تان بکات له په وکردن (به ره و مه دينه)، نه وه بو په روه ردگار نه م نايه ته ی نارده خواره وه: (فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنتَى بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ، (تفسير الطبري)).

خوا ده فرموي ت: نه وانه با دلنیاين که وه لامي داواکاريه کانيان دراوه ته وه.

لَا يَعْزُتْكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ (١٩٦) مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَاوَاهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ (١٩٧) ﴿نهی محمه د)، هاتوچوی بيباوه ره کان له ولاتدا (بو بازرگانی کردن) فریوت نه دات، (نه وهی ده ستیان ده که وي ت) له زه تيکی که مه و (به سه ره ده چي ت)، پاشان شويني حه وانه وه يان دوزه خو خراپترين شويني مانه وه يه﴾.

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ (١٩٨)

﴿به لام نه وانهی په روه ردگاری خويان په رست و ليی ترسان، وه کو ميواندريه ک له لايه ن خواوه بو نه وان چه ندين باخچه هه يه، چه ندين روبريان به ژيردا ده پوات و، نه وهی که له لای خواش هه يه بو چاکه کاره کان باشته ره (له و مال و سامانه که مه ی له زياني دنيا دا له ده ست بيباوه ره کاندایه)﴾.

وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (١٩٩)

﴿به‌پراستی له په‌پره‌وانی کتیبه ئاسمانیه‌کاندا ئه‌وانه‌ی باوه‌ر په‌ خوا دینن و باوه‌ر به‌ وده‌ش دینن که بۆتو هاتۆته‌ خواره‌وه‌، باوه‌ر به‌ وده‌ش دینن که بۆ ئه‌وان هاتۆته‌ خواره‌وه‌، ملکه‌چن بۆ په‌روه‌ردگاریان و به‌لگه‌ونیشانه‌کانی خوا به‌ نرخیک‌ی که‌م نافرۆشن، (به‌دنیاییه‌وه‌) ئه‌وانه‌ پاداشتی خۆیان هه‌یه‌ له‌ لای په‌روه‌ردگاریان، به‌پراستی لێپرسینه‌وه‌ی خواش خیراو به‌په‌له‌یه‌.﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٢٠٠)

﴿ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هیناوه‌، دان به‌خۆتاندا بگرن و خۆراگربن (به‌رانبه‌ر دوژمن) و، له‌ سه‌نگه‌ره‌کاندا بمیننه‌وه‌ و به‌رده‌وام بن له‌ پراستی ئایینی خوا، خواش بپه‌رستن و لێی بترسین و (خۆتان له‌ تاوان لاده‌ن)، به‌لکو به‌م کارانه‌تان پزگارو سه‌رفراز ده‌بن.﴾

سُورَةُ النِّسَاءِ

سورہ تی (النساء)

له سوورہ ته مه دینه بیه کانه، (۱۷۶) نایه ته، نه وهت و دووم سوورہ ته هاتوته خواره وه.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان﴾.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا رُؤُوسَكُمْ وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً

﴿ئهی خه لکینه، خوای خوتان بپه رستن و لئی بترسین که هه موو ئیوه ی له ده روونیک دروستکردووه، له و ده روونه شه وه (جووته که ی) هاوسه ره که ی دروستکردووه، له وانه وه پیاوی زوؤو ژنی زوری په خش کردووه...﴾.

وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا (۱)

﴿... له و خوایه ش بترسین و بیهرستن که ئیوه داواکاریه کانتان به ناوی ئه وه وه ده خه نه پوو، له ترسی ئه و خوایه ش په یوه ندی ه خزمایه تیه کانتان مه پچرینن، به راستی په روه ردگار به سه ر ئیوه وه چاودیره﴾.

واته: ئه و خوایه بپه رستن که ناوی (الله) یه و له ترسی ئه ویش په یوه ندی ه خزمایه تیه کان مه پچرینن، په یوه ندی ه خزمایه تیه کان له لای خوا ئه وهنده پیرۆزن به شیوه یه ک ئیوه له کاتی داواکاریه کانتان ناوی ئه وو ناوی ئه وکه سانه دینن که په یوه ندی ه کانی خزمایه تی به یه کیه وه ی گریډاون، وه کو ئه وه ی داوا له که سیک بکه ن له بهر خاتری خوا ئه م کاره ت بوجیبه جی بکات، یان له بهر خاتری باوکت یان له بهر خاتری گوږی دایکت، ئه م کاره م بوجیبه جی بکه، یان توگوږی جوانه مه رگ ئه م کاره م بوجیبه جی بکه.

وَأْتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا (۲)

﴿مالی هه تیوه کانیش بده نه وه و، مالی خراپی خوشتان مه گورنه وه به مالی پاک وچاکی ئه وان، مالی ئه وانیش مه خۆن له پال مالی خوتاندا، به راستی گورینه وه و خواردنی مالی هه تیو تاوانیکی به کجار گه وره یه﴾.

له به شی یه که می نایه ته که دا مه به ستیک هه یه که گۆرینه وه نه کریت له نیوان مالی هه تیوه که و مالی نه وکه سه ی که مالی هه تیوه که ی لایه، خوا ده فه رموویت: (لاتتبدلوا الخبیث) واته: نه و ماله ی که نابیت بگۆرپیتته وه نه و ماله یه که به (الخبیث) ناوبراوه که مالتیکی خراپه نابیت بگۆرپیتته وه به و ماله ی که به (الطیب) ناوبراوه، نه م پیتی (ب) که له پیشه وه ی (الطیب) هاتوه، نه وه دیاریده کات که گۆرینه وه که له مالتیکی خراپه وه یه به مالتیکی چاکتر، جا له به ره وه ی نه وکه سه ی بوواری گۆرینه وه ی ماله که ی هه یه ته نها نه وکه سه یه که ماله که ی لایه، بویه ده بیت ماله خراپه که هی نه وکه سه بیت و، له به ره وه ی ماله که شی خراپه، بویه هه ولی گۆرینه وه ی ماله خراپه که ی ده دات به گۆرینه وه ی به ماله چاکه که ی هه تیوه که، (وه کوئه وه ی نه وکه سه ی مالی هه تیوی لایه مه پیکی کزولاوازی خوی سه ره سه ر بگۆرپیتته وه به مه پیکی ساغ و قه له و له مالی هه تیوه که دا. (تفسیر الطبری/جزء (۴) ص ۲۲۹).

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْآيَاتِ فَاذْكُرُوا مَا ظَلَمْتُمْ إِنَّ النِّسَاءَ مَنَى وَثَلَاثَ وَرَبَاعَ ﴿٣﴾
 نه گهر له وهش ترسان که نه توانن راست و دروستبن له کاروباری نه و (کچه) هه تیوانه ی (که ده تانه ویت بیانکه ن به هاوسه ری خۆتان، نه وه واز له وان بین و) چه ندتان پخۆشه له ژنانی تر بخوازن، دوو، سی، چوار... ﴿٣﴾.

فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ آذَنِي أَلَّا تَعُولُوا ﴿٣﴾
 نه گهر مه ترسیشتان هه بوو له وه ی نه توانن دادوهر بن له نیوان ژنه کاندان، نه وا یه ک ژن بخوازن، یان یه کیک له و که نیزانه ی له ژیر ده سه لاتی نیوه دان، نه وهش که مترین شته بوئه وه ی تووشی سته م نه بن. * (۱۰۳)

که واته نه گهر ترستان هه بوو له وه ی نه توانن دادوهر بن به رانبه ر مامه له کردن له گه ل مال و سامانی نه وه هه تیوه مئییانه ی که نیازتان وایه بیانکه ن به هاوسه ری خۆتان، نه وا واز له وان بین و له لایه ن نیمه وه بو تان هه یه ژنیک و دوو سی و چوار بخوازن، نه گهر مه ترسیشتان هه بوو له وه ی نه توانن دادوهر بن له نیوان نه و هاوسه رانه شدا، نه وا یه ک هاوسه ر یان که نیزه که یه ک له وان هه ی له ژیر سیبه ری نیوه دان، نه وه بوئیوه باشتره و نه م تاکه ژنیه ش که مترین شته بوئه وه ی تووشی سته م نه بن.

وَأْتُوا النِّسَاءَ صِدْقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُنَّ فَاذْكُرُوا هُنَّ مَرِيئًا ﴿٤﴾
 ماره یی ئافره ته کانیش به پیشکه شکردن بیانده نی، نه گهر ئافره ته کانیش له و ماره ییه به ئاره زووی خویان شتیکیان پیبه خشین، نه وا بیخۆن پیروو نووشی گیانتان بیت. * (۱۰۴)

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَاماً وَارزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا (٥)

﴿ئەو مال و سامانەشتان كە هە گێل و نەزانەكانە و خوا وایكردووە ئیوہ بەسەرئەوہ بن و چاودیری بكەن و، كەدووئەتی بە ماہەئە جیگیری باری ژیانتان، ئەوہ ئەو مال و سامانانە مەخەنەوہ دەست گێل و نەزانەكان، لەومالەشدا پژیوی بەو گێل و نەزانانە بدەن و، بەرگ پۆشیان بكەن و بە چاكیش لەگەڵیان بدوین﴾.

وَابْتَلُوا الْيَتَامَى حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِّنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ

﴿هەتیوہ كانیش تا قی بەنەوہ (بەوہی كە گێل و نەزان نین)، هەتا ئەگەر گەشتنە تەمەنی جووتبوون، جا ئەگەر هاتوو هەستتان پێكردن كە خۆیان ناسیوہ، مال و سامانەكانیان بدەنەوہ، لەومالەش مەخۆن بەزێادەپەوہی و پەلەپەلی پێش ئەوہی ئەوان گەرەبەن، (ئەوہی كە مالی هەتیوی لایە) ئەگەر دەوڵەمەندبوو، با دەست بكێشیتەوہ لە خواردنی ئەومالەو، ئەوہی هەژاریش بوو با بە پێكوپێکی بخوات...﴾ * (١٠٥)

فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا (٦)

﴿...جا ئەگەر مالەكەتان دانەوہ، ئەوا شاھیدیان لێبگرن و، خواش بەسە بەوہی كە لێرسەرەوہ بێت (لەم كارەدا)﴾.

جا پەرورەدگار لە چۆنیەتی دابەشکردنی میراتەكاندا دەفەرموویت:

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا (٧)

﴿بۆ پیاوان بەشی خۆیان هەیه لەو (مالەئە) دایك و باوك و خزمەنزیكەكان جێیان هێشتووہ، بۆ ژنانیش بەشی خۆیان هەیه لەو (مالەئە) دایك و باوك و خزمەنزیكەكان جێیان هێشتووہ، ئەو مالە كەم بێت یان زۆر، بەشێکی پێویستكراوہ (دەبێت بدریت)﴾.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا (٨)

﴿ئەگەر لەكاتی بەشكردنی مالەكەشدا خزمەنزیكەكان و هەتیوہكان و هەژارەكان ئامادەبوون، ئەوا لەومالە بژیویان پێبدەن و بە قسەئە چاكیش لەگەڵیان بدوین﴾.

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا (٩)

﴿نهوانه﴾ (نه و نه رکه یان له نه ستودایه)، با له وه بترسین که دواى (مردنى) خوځيان نه وهى لاوازو بیدهسه لات جیبه یلن و ترسیان لیان هه بیټ (به وهى به ته واوه تی به شه میراتی خوځیان به سه ردا دابهش نه کریت)، جا با نه وکه سانه له خوا بترسین و، قسه ی راست و دروستیش بکن. * (۱۰۶) ﴿

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا﴾ (۱۰)

﴿به راستی نهوانه به سته مکاری مالى هه تیوه کان ده خون، وه کوئه وه وایه له ناو زگیاندا ناگر بخون، (سه رته نجامیش) ده گنه نه ناگری دوزه خ.﴾

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ الْاُنثِيَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثًا مِمَّا تَرَكَ..﴾ (له دابهش کردنى میرادا)، خوا پاتان ده سپیریټ له باره ی منداله کانتان، به شى نیرینه یه که وه کو به شى دوو میینه وایه، جا نه گهر هاتوو (مندالی نه و پیاوه مردوه) دوو کچ (دوو میینه و) زیاتر بوون، نه و دوو بهش له سى به شى ماله جیبه یلراوه که یان به رده که ویت.... ﴿

وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ

﴿..... نه گهر هاتوو (منداله کانی نه و پیاوه مردوه ش) ته نها یه ک کچ (یه ک میینه) بوو، نه و نیوه ی ماله جیبه یلراوه که ی به رده که ویت....﴾

﴿وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ﴾ (بۆ دایک و باوکیشی هه ریه که یان شه شیه کی ماله جیماوه که ی به رده که ویت، نه گهر هاتوو پیاوه مردوه که مندالی هه بوو.... ﴿

فَإِنْ لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ

﴿..... جا نه گهر و ابوو پیاوه مردوه که مندالی نه بوو، دایک و باوکى میراته که یان ده گرت، نه وه سى یه کی ماله که بۆ دایکیه تی....﴾

﴿فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ﴾ (بۆ دایک و باوکى میراتیان ده گرت) به لام براو خوشکی هه بوون، نه و شهش یه کی ماله که بۆ دایکیه تی، دواى (جیبه جیکردنى) پاسپارده یه که که مردوه که رایده سپیریټ یان (دانه وهى) فه رزیک (که له نه ستوی مردوه که دابه).... ﴿

أَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا

﴿... تیوه نازانن باوانه کانتان یان منداله کانتان کامه یان زیاتر سوودتان پیده گه یه نن.﴾

﴿فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ (۱۱)

﴿.....(دابہ شکردنی میرات) له لایه ن خواوه پیویستکراوه (له سره خواوه نباوه ره کان)، به پاستی خوا زاناو کاردروسته﴾.

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وُلْدٌ

﴿(پیاوه کانیش) نیوهی ئه و مالّه تان هیه که هاوسره کانتان (دوای مردنیان) جییان هیشتووه، ئه گهر ئه و ئافره تانه مندالیان نه بیته.....﴾.

مه به ست له هه موو منداله کانی ئه و ئافره ته یه له و پیاوه بن یان له پیاویکی تر.

فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وُلْدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصِّينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ

﴿...جا ئه گهر و ابوو مندالیان هه بوون، ئه و چواریه کی ئه و مالّه تان هیه که دوای مردنیان جییان هیشتووه، دوای (جیبه جیکردنی) پاسپارده یه که مردووه که رایده سپیریته، یان (دانه وهی) قهرزیک (که له ئه ستوی دایه).....﴾.

وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وُلْدٌ

﴿... (هاوسره کانیش تان) چواریه کی مالی نیوه یان هیه، ئه گهر نیوه مندالتان نه بیته...﴾.

فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وُلْدٌ فَلَهُنَّ النُّصَبُ مِمَّا تَرَكَتُمْ مِّنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ

﴿...به لام ئه گهر مندالتان هه بیته، ئه و هه شتیه کیان هیه، دوای (جیبه جی کردنی) پاسپارده یه که راتان سپاردووه، یان (دانه وهی) قهرزیک (که له ئه ستوتان دایه).....﴾.

هاوسره ریک یان زیاتر به هه موویان ئه و بره دیاریکراوانه یان به رده که ویته.

وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورِثُ كَلَالَةً أَوْ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ

﴿.....ئه گهر هاتوو پیاویکیش یان ژنیک (مرد)، بی مندال و بی دایک و باوک بوو، ئه و پیاوه (یان ئه و ژنه) برایه که یان خوشکیکی هه بوو (له دایکی)، ئه و بو هه ریه کی که له وان شه شیه کی مالّه که میراتیان به رده که ویته.....﴾ * (۱۰۷)

فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي التُّلْثِ مِنَ الْبَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ

﴿...جا ئه گهر هاتوو ژماره یان له وه زیاتر بوو، ئه و ئه وان هاوبه شن له سنیه کی مالّه که دا دوای (جیبه جیکردنی) پاسپارده یه که مردووه که رایده سپیریته، یان (دانه وهی) قهرزیک (که له ئه ستوی دایه) که زهره به میراتگره کان نه گه یه نیته.....﴾.

وَصِيَّةٍ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ (۱۲)

﴿.....(ئهم یاسایه) پاسپارده یه که له لایه ن خواوه (بو خواوه نباوه ره کان)، خواش زانایه (به وهی) که نیوه ده یکه نو) پشوو دریزه (له توله سه ندنه وه دا)﴾.

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (۱۳)

﴿ثُمَّ وَهُوَ سَنُورِي خَوَائِهِ، هَرَكَةَ سَيْكِ كَوَيِّرِيهِ لِي خَوَائِهِ بِغَمِّهِ مَبْرَه كَهِي بَكَاتِ، دَهِي خَاتَه چَه نَدِينِ
بَاخچَه وَه كَه چَه نَدِينِ رُوبَارِيَانِ بَه زِيْرِدَا دَه رُوتِ، بَه نَه مَرِي تِيَايَانِدَا دَه مَيِّنَه وَه، (هَر نَه م
دَه سَكَه وَتَه ش) سَه رَكَه وَتَنِي گَه وَرَهِيَه.﴾

وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ (۱۴)
﴿هَر كَه سَيْكِشِ يَاخِيْبِيْتِ لَه خَوَائِهِ بِغَمِّهِ مَبْرَه كَهِي وَ سَنُورَه كَهِي خَوَائِهِ بِبَه زِيْنِي، دَهِي خَاتَه
نَاگَرِيَكَه وَه نَه مَرَه تِيَايِدَاو سَزَايَه كِي رَسَوَاكَه رِيْشِي بُوْهَهِيَه.﴾

وَاللَّاتِي يَأْتِيْنَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نَسَائِكُمْ فَاَسْتَشْهَدُوْنَ عَلَيْهِمْ اَرْبَعَةً مِّنْكُمْ
﴿لَه نَاْفَرَه تَه كَانِيْشِ نَه وَاْنَهِي كَارِي بَه دَه رَه وَشْتِي (دَاوِيْنِيْسِي) دَه كَه ن، نَه وَا چَوَار شَاهِيْدِيَانِ
لَه خُوْتَانِ لِيْغَرْن...﴾

فَاِنْ شَهِدُوْا فَاْمْسِكُوْهُنَّ فِي الْبُيُوْتِ حَتَّىٰ يَتَوَقَّأَهُنَّ الْمَوْتُ اَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيْلًا (۱۵)
﴿... جَا نَه گَر (چَوَار شَاهِيْدَه كَه) شَاهِيْدِيَانِدَا (لَه سَه ر دَاوِيْنِ پِيْسِيَه كَه)، نَه وَا نَه وَا نَاْفَرَه تَا نَه
لَه مَالَه كَانِي خُوْتَانِدَا دَه سَتَبَه سَه رَكَه نَه تَا دَه مَرْنِ وَ دَه سَه لَاتِي دَه رُوْنَه كَانِيَانِ لِيُوَه رَدَه گِيْرِيْتَه وَه،
يَا ن (تَا نَه وَكَاتَه ي) خَوَائِهِ رِيْگَه يَه كِيَا نِ بُوْ دَه دُوْرِيْتَه وَه.﴾

وَالَّذَانِ يَأْتِيَانَهَا مِنْكُمْ فَاَذُوْهُمَا فَاِنْ تَابَا وَاَصْلَحَا فَاَعْرِضُوْا عَنْهُمَا اِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا
(۱۶)

﴿لَه نِيُو نِيُوَه شَدَا نَه وَ پِيَاوَاْنَه ي نَه وَ كَارَه دَه كَه نِ نَاَزَارِيَانِ بَدَه نِ (تَه مَبِيْيَانِ بَكَه ن)، جَا نَه گَر
تُوْبَه يَانِ كَرْدُو خُوْيَانِ رَا سَتَكْرَدَه وَه، نَه وَا وَا زِيَانِ لِيْبِيْنِ، بَه رَا سَتِي خَوَائِهِ تُوْبَه كَار دَه بُوْرِي وَ بَه
بَه زَهِيَه.﴾

اِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ السُّوْءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوْبُوْنَ مِنْ قَرِيْبٍ فَاُولَٰئِكَ يَتُوْبُ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ وَاَنَّ اللَّهَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا (۱۷)

﴿نَه وَ تُوْبَه وَه رَغْرَتَنَه ش (كَه خَوَائِهِ سَه ر خُوْيِ كَرْدُو وه بَه مَالِ)، تَه نَهَا بُوْ نَه وَا نَه يَه كَه بَه نَه زَانِي
كَارِيَكِي خِرَاطِ دَه كَه ن، پَا شَانِ بَه زُوْبِي تُوْبَه دَه كَه نِ وَ (دَه گَه رِيْنَه وَه)، جَا نَه وَا نَه خَوَائِهِ تُوْبَه يَانِ
لِيُوَه رَدَه گَرِيْتِ وَ خَوَائِهِ زَانَاو كَار دَرُوْسَتَه.﴾

وَلَيْسَتِ النَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۱۸)

﴿توبه کردنیش بُوئه وانه نیه که خرابه کاریه کان دهکن، تا نه گهر مردن گه یشته یه کیکیان (نه وسا) ده لیت: من نیستا توبه م کرد، نه وانه ش توبه یان لی وهرناگیریت که به بیباوه پی دهرمن، نه وانه سزایه کی به نازرمان بُوئه ناماده کردون﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرَاهًا وَلَا تَعْضَلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْنَهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ

﴿نهی نه وانه ی باوه پتان هیناوه، بُوئه پره وانه به زوره ملی ژنه کان (دوای مردنی میرده کانیان) بکن به میراتی خوتان، ته نگیشیان پی هه لمه چن بُوئه وهی هه ندیک له وهی پیتانداون (به ناوی ماره یی) لییان وهر بگرنه وه، مه گهر (نه و نافر تانه) به د پره وشتیه کی ناشکرا بکن...﴾ * (۱۰۸)

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا (۱۹)

﴿... به چاکه کردنیش له گه لیان هه لس وکوت بکن، جا نه گهر رقتان لییان بُوئه (به له مه کن له هه لویست وهر گرتن)، ده کری ئیوه رقتان له شتیک بیته وه و خواش خیرو چاکه یه کی زور بخاته نه وشته وه﴾.

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا

﴿نه گهر ویستیشتان ژنیک ته لاق بدن بُوئه وهی له جیی نه و ژنیک تر بینو، مال و سامانیک زوریشتان دابوو به یه کی له و ژنانه (که ده تانه ویت لی جیابنه وه)، نه و هیچیان لی وهرمه گرنه وه...﴾.

أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا (۲۰)

﴿... نایا به بوختان بُوئه له بستر و تاوانیک ناشکرا نه مال یان لی وهرده گرنه وه؟﴾.

وَكَيفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا (۲۱)

﴿چون نه و مال شیان لی وهرده گرنه وه، له کاتیکدا له نیوان خوتاندا تیکه ل به یه کتری بیون (وه کو ژن و میرد)، نه و ژنانه ش له کاتی شوو کردندا په یمانیک پته ویان له نیوه وهر گرتوه﴾.

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا (۲۲)

﴿له نافر تانیشدا نه وانه ماره مه که نه وه که باوکه کانتان ماره یان کردون، مه گهر نه وانه ی که به سه ریاندا تیپه ریوه (پیش هاتنی نه یاسایه)، به راستی نه م کاره کاریکی ناشیرین و رقاوی ریبارزیک خرابه﴾ * (۱۰۹)

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ

﴿لَيْتَانِ قَهْدَه غه كراوه (ماره كردنی) دایكه كانتان و كچه كانتان و خوشكه كانتان و پوره كانتان

(خوشكى باوك) و پوره كانتان (خوشكى دايك) و كچه كانی براو كچه كانی خوشك.....﴾

وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّائِي أَرْضَعْنَكُمْ

﴿..... (لَيْشْتان قه ده غه كراوه) نه و دايه نانه ی كه شیريان پيداون.....﴾

وَأَخْوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ

﴿..... (لَيْشْتان قه ده غه كراوه) خوشكه كانتان له شیرخوارندا.....﴾

وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ

﴿..... (لَيْشْتان قه ده غه كراوه) دايكى خیزانه كانتان.....﴾

وَرَبَائِكُمُ اللَّائِي فِي حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ اللَّائِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ

﴿..... (لَيْشْتان قه ده غه كراوه) نه و كچانه ی له ماله كانی ئیوه دان هی نه و ئافره ته بیوه ژنانه ن

كه (بوون به هاوسه ری ئیوه) چوونه ته پالیان.....﴾

واته: نه و بیوه ژنانه ن ئیوه ماره تان كردوونه ته وه و چوونه ته پالیان و كاری جووتبووتان له گه ل

كردوون، نه و كچه كانی نه و بیوه ژنانه كه له گه ل دايكه كه یان له ماله كانی ئیوه دان له ئیوه

قه ده غه كراون بو كاری جووت بوون بو هه تاهه تایی..

فَإِنْ لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ

﴿..... جا نه گه ر وانه بووی چووبنه پالیان، نه و تاوانتان له سه رنیه (كه كچی نه و ئافره ته له

خوتان ماره بكن).....﴾

وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ

﴿..... (لَيْشْتان قه ده غه كراوه) خیزانی كوره كانتان كه له پشتی خوتان.....﴾

وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَّحِيماً ﴿٢٣﴾ *

﴿..... (هه روه ها لیتان قه ده غه كراوه) دوو خوشك له یه ككاتدا بكن به هاوسه ری خوتان، مه گه ر

نه وانه ی كه تیپه ریون (پیش هاننی نه م یاسایه)، به راستی خوا لیپورده و خاوه ن به زه بیه .﴾

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

﴿له ژنانیشدا دامین پاریزراوه كان (شوداره كانتان لی قه ده غه كراون)، مه گه ر ته نها نه و ئافره ته

خاوه ن میردانه نه بن كه (له شه ری بیباوه ره كاندا) وه كو دیل كه وتوونه ده ستی ئیوه و له ژیر

خاوه ندراریه تی و دهسه لاتی ئیوه دان، ئەوانه حەلالن بۆ ئیوه (بە پێی یاسای ماره برین ماریان بکەن)، (مەرجه کانی) کتێبه که ی خوا جێبه جێ بکەن بە سه رتانه وه... ❁

لێرەدا هه مو ئافره تیک خاوه ن میرد بیّت و ماره برپاوی که سیك بیّت، په وانییه پیش ته لاقدانای له میرده که ی له که سیکی تر ماره بکریته وه، به لام ئەو ئافره تانه ی له جه نگدا به دیلی ده گریزن و ده که ونه ده ست که سیك و ده بن به مالی ئەو که سه، بۆی هه یه ئەو ئافره ته ماره بکاته وه و بیكات به هاوسه ری خو ی به پێی مەرجه کانی ماره برپین، هه رچه نده ئەو ئافره ته له و ئافره تانه ش بیّت که سه ره تای ئایه ته که بیانگریته وه، که قه ده غه کردنی ماره کردنه وه ی ژنی به میرده، ده بیّت ئەو ئافره ته بوخو ی رازی بیّت به و شو کردنه، که واته به ره لایی نیه هه رکه سیك کو یله یه کی ئافره تی ده سته کو یّت به بی ماره برپین بیكات به خیزانی خو ی، ئەو ریگه پیدانه ش که دراوه به ئاده میزاد به وه ی که چوار ژن بینن، به و ئافره ته کو یلانه شه وه یه ئەگه ر ماریان بکهنه وه، واته: له هه مو باره کاندای پیاویک نابیت له چوار میبینه زیاتر له ژیر سیبه رو سایه که ی دابن. * (۱۱۰)

وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ

❁... له پاش ئەو سنوره وه (که قه ده غه کراون)، بۆتان په واکراوه به مال و سامانه کانتان له ژنان بخوازن، (به مه رجی) به ماره برپین بیّت، نه ک بۆ مه به ستهی دۆستایه تی و داوینپیسی... ❁ * (۱۱۱)

فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً

❁... جا حه قه ماریه کانیان بده نی مافی ئەوه ی که (له هه مو بواره کانی ژبانی ژنو میردایه تیدا) که لکتان له وان وه رگرتوه (به هو ی ماره کردنیانه وه)، مافه که ی ئەوان له لایه ن په روه ردگاره وه له سه رتان پێویسته کراوه... ❁

(له زمانی عه ره بیدا (المتاع) واته: هه رشتیک که لکی لێوه ریگریت ئەوه له زه ته، خه لکانیک به هو ی ناشاره زایبانه وه له ریزمانی عه ره بی تووشی هه له یه کی گه وره بوون، به وه ی مانای (فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ) یان به له زه ت وه رگرتنی (متع) لیکدا وه ته وه، به لکو ماناکه ئەوه ده گه یه نیّت که: حه قه ماریه کانیان بده نی مافی ئەوه ی له هه مو بوواره کانی ژبانی ژنو میردایه تیدا که لکتان لێوه رگرتوون به هو ی ماره کردنیانه وه، چونکه له ئایه ته که دا مه رجیک هه یه که وشه ی (مُحْصِنِينَ) مانای ماره برپین ده گه یه نیّت، (ئەم پوونکردنه وه له (لسان العرب/جزء (۸) ص ۳۲۹) وه رگراوه). * (۱۱۱)

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا (۲۴)

❁... تاوانیشتان له سه رنیه ئیوه (وه کو ژنو میرد) له ناو خو تاندا به شیوازیك رازی بن له دوای حه قه ماریه که (به وه ی ژنه که هه ندیک له ماریه که ی ببه خشیت بۆ میرده که ی، یان

میرده که ی شتیکی زیاتر له ماره ییه دیرایکراوه که بدات به ژنه که ی، به راستی خوا ناگاداره (به دروستکراوه کانی خوئی) و کاردروستیشه (به و بهرنامه یه ی بوی داناون) ❀.

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَنْطِعْ مِنْكُمْ طَوْلاً أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فِتْيَانِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ

❀ له ناو ئیوه شدا ئه وکه سه ی به هوئی ده ست کورتیه وه ناتوانیت ئافره ته خو پاریزه خاوه نباوه ره کان بخوازیت، با له خاوه ندریه تی ئه و توانایه ی له ژیر ده ستاندا یه له و کچه خاوه نباوه رانه تان بخوازیت که کویله ن له لاتان... ❀* (۱۱۲)

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ

❀... خواه له ئیوه شاره زاتره به و ئافره ته کویلانه، ئیوه وه ئه وان به شیکن له یه کتری..... ❀.

فَأَنكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَأَتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرِ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ

❀... جا ماره یان بکه ن به په زامه ندی خاوه نه کانیان و، به چاکه کارییه وه ته واوی حه قه ماره یه که یان بده نی، (به شیوه یه که ئه م ژنه یانه) به ماره برین بیّت، نه ک بو مه به سستی دوستانه تی و داوینپسی و دنکداری..... ❀.

فَإِذَا أَحْصَيْنَ

❀... جا ئه گهر ئه و ئافره تانه ماره کران (بوون به خاوه ن میرد.....) ❀.

فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ

❀..... ئه گهر داوینپسیه کیان کرد، ئه وا له سزاداندا نیوه ی ئه وه یان له ئه ستودایه که له ئه ستوی ئافره ته خو پاریزه ره سه ره سه ته کان دایه..... ❀.

ذَلِكَ لِمَنْ حَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (۲۵)

❀..... ریگه پیدانی ئه م جوړه ژنه یانه، بو ئه وکه سه یه که ترسی هه یه له وه ی گرفتار بیّت به داوین پیسیه وه، ئه گهر دان به خوشتاندا بگرن و (ئافره تی کویله ماره نه که ن)، ئه وه بو ئیوه ژورباشتره، خواه لیبوره وه خاوه ن به زه ییه ❀* (۱۱۳)

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنْنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (۲۶)

❀ خوا ده یه ویت بوتان پوون بکاته وه و، دابونه ریتی نه ته وه کانی پیش خو تان تان پی ببه خشی و توبه تان لی قبول بکات، خواه زاناو کاردرسته ❀.

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا (۲۷)

﴿خواش دهیہ ویت توبہ تان لی قبول بکات، ئەوانەش کە بەدوای ئارەزووبازیەکان دەکەون، دەیانە ویت بەتەواوی لاتان بدەن (لە ڕێگەی پاست)﴾.

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا (۲۸)

﴿خوا دەیه وی کارەکانتان لەسەر ئاسان بکاتو، مرووفیش (لە ئاستی ئەم ئارەزووەدا) بە بیھیزی دروستکراوە﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا (۲۹)

﴿ئەو ئەوانەو باوەرتان هیناوە، بە بەلاشو (بی بەرنامە) مال و سامانی یەکتەری مەخون لەنیو خۆتان، مەگەر بازرگانییەک بێت بە رەزامەندی نیوانتان، خۆشتان مەکوژن، بەپاستی خوا لە ئاست نیویدا خاوەن بەزەییە﴾.

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا (۳۰)

﴿هەرکە سێکیش وابکات، بەپاستی ئەو دەورمناکیە لەگەڵ ئیمەو ستمیشە لەگەڵ خۆیانی دەکەن، جا (ئەوێ کە وادەکات) لە داها تویدا دەیگە یەنینه ئاگرو، ئەوێ کارێکی ئاسانە لە لای خوا﴾.

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا (۳۱)

﴿ئەگەر دورورکە ونەو لە و تاوانە گەورانەو کە ڕێگەتان پینادریت بیانکەن، ئەو ئیمە لە چەوتی کارەکانتان خۆش دەبینو دەتانبەینە ناو شوینیکی پڕۆزەو﴾.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ

﴿شانانیش بەو دەو مەکەن کە خوا هەندیکتانی بەسەر هەندیکی تراندا بەرزکردۆتەو، بۆپیاوان بەشیان هەیه لەوێ بە دەستیان هیناوەو، بۆژنانیش بەشیان هەیه لەوێ بە دەستیان هیناوە...﴾.

وَأَسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا (۳۲)

﴿... داوا لە خواش بکەن لە چاکە و پلە و پایە کە (پیتان ببەخشیت)، بەپاستی خوا بە هەموو شتیک ئاگادارە﴾.

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ

﴿بۆ هه رکه سیکیش میراتگرو جیگره وه مان داناون له و مالانه دا که باوانه کان و خزمه نزیکه کان جیبده هیلن (دوای مردنیان)....﴾.

وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانُكُمْ فَأَنْتُمْ تُصِيبُهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيداً (۳۳)

﴿.....ئه وانه ش که په یمانتان پیداون، ئه وابهشی خویان بدهنی، بهراستی خوا بهسه ره موو شتیکیدا ئاماده و ئاگاداره﴾. * (۱۱۴)

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ

﴿پیاوان بهسه ر ئافره تانیانه وه هیه به وهی که خوا هه ندیکیان به رزکردونه وه بهسه ره هندیکی تریانداو، به وهی که به خشویانه ته وه له مال و سامانه کانیان.....﴾.

فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ

﴿.....جا ژنانی چاک ئه و ژنانه ن که گوێپرایه لئ فەرمانی میرده کانیان ده که ن و نهینیه کانیان ده پاریزن، به هوئی ئه و مافانه وه که خوا بوئه وانی پاراستوه (که حقه مارهیی و میراته له مالی میرده کانیاندا)....﴾.

(ئهبو هوپیره (ره زای خوای لیبیت) ده لیت: پیغه مبه ر (سلاوی خوای لیبیت) فەرمووی: ژنی چاک ئه و ژنه یه پیاو که ده بیینی پئی دلخوشبیت و، که فەرمانی پیکرد فەرمانه که ی جیبه جی بکات و، که لییه وه دووربوو بیپاریزیت له (خیانه تی) خووی و (له ده ستدانی) ماله که ی). (تفسیر القرطبی).

وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فِعْزُهُنَّ وَأَهُجْرُهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِيهِنَّ فَإِنْ أَطَعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيماً كَبِيراً (۳۴)

﴿.....ئه و ژنانه ش که مه ترسی ئه وه تان لیانه خویان له ئیوه به گه وره تر بزنان و رقه به رایه تی و یاخیبونیان نواند، جا ئه وانه ئاموژگاریان بکه ن و، (دوای ئه وه ئه گه ر چاک نه بوون)، له جیگی نووستنه که تان له گه لیاندا مه خه ون و، (دوای ئه وه ئه گه ر چاک نه بوون) لییانده ن، جا ئه گه ر گوێپرایه لیان کردن، ئه وه ئیوه ش ریگه یه کی وه هایان له گه ل مه گرنه به ر که سته میان لیبکه ن، به راستی خوا گه وره و به رزو پیروژه، (نه که ن سته میان لیبکه ن، ده نا سزاتان ده دات)﴾. * (۱۱۵)

جا ئه گه ر کاره ساته که به وه چاره سه ر نه کرا، ئه و خوا داوا له خه لکه نزیکه کانیان ده کات و ده فەرمویت:

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيماً خَبِيراً (۳۵)

﴿نه گهر مه ترسیستان هه بو له وهی له یه کتری جیابینه وه (دوژمنایه تی و ناحه زی که وته نیوانینه وه)، ئهوا ناو بژیوانیک له کهس و کاری پیاوه که و، ناو بژیوانیک له کهس و کاری ژنه که بنیرنه لایان، نه گهر مه بهستیان چاککردنه وهی نیوانه که بیته، خوا سهرکه وتویان دهکات، به پراستی خوا زانایه (به هه موو شتیك) و شاره زایه (له چاره سهری کیشه کاندایه).﴾

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا (٣٦)

﴿خواش بپه رستن و ههچ هاو به شیکی بو دامه نین و، چاکه کاربن له گه ل دایک و باوک و، خزمه نزیکه کان و هه تیوو هه ژارو پێبوارو جیرانیک که خزم بیته و، جیرانیک که خزم نه بیته و، دۆستیك که خزم نه بیته و، ئهوانه ش که له ژیر سیبه ری ده سه لاته که ی ئیوه دان، به پراستی خوا ههچ که سیکی خو به گه وره زانی شانازی که ری خو شناویته.﴾ * (١١٦)

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا (٣٧)

﴿خوا که سی خو به گه وره زانی خو ش ناویته، ئهوانه ی به خیلی ده که ن و فه رمان به خه لکی ده که ن به به خیلی کردن، ئه و مال و سامانه ش ده شارنه وه که خوا له چاکه ی خوی پیی به خشیون (بو ئه وهی به شی هه ژارانی لی نه دن)، (جا ئه وانه با چاک بزنان)، ئیمه بو بیباوه ره کان سزاو نازاریکی رسوا که رمان ناماده کردوه.﴾

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا (٣٨)

﴿ئهوانه ی مال و سامانه که شیان ده به خشنه وه ته نها بو پوو پامایی خه لکی و، باوه رنه هین به خواو پوژی دواپی، (ئهوانه هاو پیی شه ی تان)، هه رکه سیکی ش هیتان هاو پی و هاو وینه ی بیته، ئه وه خراپترین هاو پی و هاو وینه یه.﴾

وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا (٣٩)

﴿ئهوانه ش چ زیانکیان ده کرد نه گهر باوه رپیان به خواو پوژی دواپی هیناباو، له و بژیویه شیان به خشیبا یه وه که خوا پیی به خشیون، خواش به وان ناگاردار بو (جا له پاشه پوژدا سزاو پاداشتی یه که یه که یان ده داته وه).﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يَضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا (٤٠)

﴿به پراستی خوا به ئەندازەى مسقالە زەرپەىك سەتم ناكات، جا ئەگەر (ئەو مسقالە زەرپەىه چاكەىه ك بێت)، ئەوا (پاداشته كەى) چه ندىجاره دەكاته وەو لەلایەن خۆىه وە پاداشتىكى گەر وەر و پىرۆزى دەداتە وە﴾.

كه پاداشتى چاكه دانەوه لای خوا ئاوه هابىت بۆيه رپوو دەكاته پىغه مبرو دەلێت:

كَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيداً (٤١)

﴿جا (ئەوان كە باوەر بە خوا و پۆزى دواىى ناهینن)، چى دەكەن ئەگەر ئىمه لە هەر گەر و نەتە وەىكە شاهیدىكمەن هینا، تۆشمان هینا بەسەر ئەوانەدا شاهیدى؟﴾.

يَوْمَئِذٍ يَوْمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصُوا الرَّسُولَ لَوْ شِئُوا بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثاً (٤٢)

﴿ئەوانەى بىباوەر بپوون، لە و پۆزەدا خۆزىاى ئەو دەخوازن خاكیان بەسەردا تەخت كرابا، (تواناى) شارندنەوى هېچ قسەى كىشيان نیه لە پووى خوادا﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ

﴿ئەى ئەوانەى باوەرتان هینا، نزیكى نوێز كردن مەكە و نەوه لەكاتىكدا ئىوه سەرخۆشن، تا تىبگەن لەو هى كە دەیلێن...﴾.

وَلَا جُنْباً إِلَّا غَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا

﴿... (نزیكى نوێزىش مەكە و نەوه) بە لەشى پىسە وە تا خۆتان دەشۆنە وە، مەگەر ئەو رىبوارانەى كە تىدە پەرن...﴾.

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيداً طَيِّباً

﴿... ئەگەر هاتو نەخۆشیش بوون، یان لە گەشت كردن دابوون، یان یەكێكتان لە ئاودەست هاتە وە، یان چوونە پال خیزانەكانتان (بۆ كارى جووتبوون) و، ئاوتان دەستەكەوت، ئەوا گلیكى چاك بە مەبەست بگرن (لە جیاتى ئا)﴾.

فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ

﴿... جا (بەو گلە) دەستىكى تۆزاوى بە دەموچا و دەستەكانتاندا بێن...﴾.

واتە: تەنها دەستىكى تۆزاوى لەم گلە پاكە بە دەموچا و دەستەكانتاندا بێن، دەستنوێژەكە پىكدیت. لێرەدا مەبەستىكى زانستى قول هەیه بەو هى ئەوتوخمە پاكە رەوانەى لەناو ئاودا هەن، لەناو خۆلێكى پاكیشدا هەن، یان بە واتایەكى تر لە خاكدا ئەو پىكەهاتانە هەن كە پىسىەكان لادەبەن و مىكروۆبەكان دەكوژن.

(زانستی سهردهم ئه‌وهی سه‌لماند له‌خۆلدا دوو پیکهاته هه‌ن، (تتراکسلین) و (تتارالیت)، به‌کارده‌هینرین بۆ پاککردنه‌وه و نه‌هیشتنی میکروبه‌کان، زاناکان وایان گومان ده‌برد که خۆلی گۆرستانه‌کان پێژه‌یه‌کی زۆری میکروبه‌ زیان به‌خشه‌کانی تیدابیت، به‌هۆی ئه‌و نه‌خۆشیه‌ ترساناکنه‌ی که بۆته هۆی مردنی هه‌ندیک مرۆقه‌کان و دوا‌ی مردنیشیان ئه‌و میکروبه‌کانه‌ له‌ناو گۆره‌کانیاندا مابنه‌وه و ببنه‌ مایه‌ی زیانبه‌خشی بۆ هه‌موو زینده‌وه‌ره‌کانی سه‌رزه‌وی، به‌لام له‌دوا‌ی توێژینه‌وه‌ و شیکردنه‌وه‌ی ئه‌و خۆلانه‌ له‌لایه‌ن زاناکنه‌وه‌، هه‌یج شوینیه‌واریکه‌ی ئه‌و میکروبه‌ زیان به‌خشانه‌یان نه‌دۆزیه‌وه‌، له‌وه‌وه‌ گه‌یشتنه‌ ئه‌و ئه‌نجامه‌ی که خۆل تاییه‌تمه‌ندیه‌کی خۆی هه‌یه‌ ئه‌ویش کوشتنی میکروبه‌کانه‌) * (١١٧)

(سه‌لماندنیکه‌ی نوێی پزیشکی جه‌ختی له‌سه‌ر ئه‌و راستیه‌ کرده‌وه‌ که گرتنی سه‌گ و ده‌ستبازی کردن له‌گه‌لیدا، یان پیسه‌بونی شوینیکه‌ی ئاده‌میزاد به‌ پیساییه‌که‌ی یان به‌ لیکه‌که‌ی ده‌بیته‌هۆی زیادبونی مه‌ترسیه‌کانی کوێریبون، پزیشکه‌کانی ئاژه‌لداری ئه‌م راستیه‌یه‌یان به‌وه‌نکرده‌وه‌ که په‌روه‌رده‌کردنی سه‌گ و پیسه‌بونی جه‌سته‌ی زینده‌وه‌ره‌کان به‌ پیساییه‌ی و میزو لیکه‌ سه‌گ، ده‌بیته‌هۆی گواستنه‌وه‌ی کرمه‌ مشه‌خۆره‌کان که به‌ (توکسوکارا کانیس) ناسراوه‌، ده‌بیته‌هۆی کوێریبونی ئه‌و که‌سه‌ی تووشی ده‌بیت، هه‌لکه‌کانی ئه‌م کرمه‌ زۆر لینجن و درێژیه‌که‌یان یه‌ک مللیمه‌تر ده‌بیت و به‌ ئاسانی ده‌گوازرێته‌وه‌ بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی ده‌ستبازی له‌گه‌ل سه‌گدا ده‌که‌ن، ئه‌و کرمانه‌ له‌ پشته‌وه‌ی چاویان جیگیر ده‌بیت و گه‌شه‌ ده‌کات و تووشی کوێریبونیان ده‌کات، پزیشکه‌کان ئه‌وه‌شیان سه‌لماند پێویسته‌ خۆل به‌کاربه‌یتریت بۆ پاککردنه‌وه‌ی شوینیه‌ پیسه‌بوه‌کان، له‌به‌رئه‌وه‌ی ئاو به‌ته‌نها توانای پاککردنه‌وه‌ی ئه‌م جۆره‌ پیسه‌بوانه‌ی نیه‌،) * (١١٧)

پێغه‌مبه‌ر(سلاری خوی لیبیت) فه‌رمووی: ئه‌گه‌ر سه‌گ ئاوی له‌ جام و قاپی یه‌کیکتان خوارده‌وه‌، به‌وه‌ پاک ده‌بیته‌وه‌ که جه‌وت جار بیشۆن، جاری یه‌که‌م به‌خۆل) * (١١٨)

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا (٤٣)

..... به‌راستی په‌روه‌ردگار به‌خشه‌رو لیبورده‌یه‌.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ (٤٤)

ئایا ئه‌وانه‌ نابینی که پشکی خۆیان له‌ کتیبه‌ی خوا پیدرا، (به‌مه‌قه‌ به‌شه‌) گومرا‌بونی

خۆیانی پیده‌کرن و، ده‌یانه‌وێت ئیوه‌ش گومرا‌که‌ن له‌ رێگه‌ راسته‌که‌.

(مه‌به‌ست له‌ جووله‌که‌کانه‌، تفسیر الجالین، الدر المنثور، تفسیر البغوی، تفسیر الطبری).

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللّٰهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللّٰهِ نَصِيْرًا (٤٥)

﴿خواش له ئیوه زاناتره به دوژمنه کانتان، (بو خوپاریزیش له و دوژمنانه) ئه وهنده تان به سه که خوا رابه رتان بیتو، ئه وهنده شتان به سه که خوا پشتیوانیکه رتان بیتو.﴾

مَنْ الذِّينَ هَادُوا يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُوْنَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعِ غَيْرَ مُسْمِعٍ وَرَاعِنَا لِيَّا بِالْسِّنْتِهِمْ وَطَعْنَا فِي الدِّيْنِ وَلَوْ اَنَّهُمْ قَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاَسْمَعِ وَاَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاَقْوَمَ وَلٰكِنْ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا (٤٦)

﴿له ناو ئه وان هه دا که بوون به جووله که، وشه کانی ناوکتیبه که لاده ده ن له شوینی خویان و (مانا کانیان ده گوژن) و، به بادانی زمانه که یان و پلاردان له ئایین به م (شیویه) ده لئین: بیستمان و نافه رمانیمان کردو، گویتی بدهیه به لام گوئی لیمه گره و، به پیغه مبه ر ده لئین (راعنا) (به مانای) بی عه قلی خاوو خلیچک، ئه گه ر ئه وان گوتبایان: گویمان لیبوو، گوپرایه لیش بووین و، گویمان لیبگه ر و چاودیریمان بکه، ئه وه بوئه وان زور باشتر و به هیتر بوو، به لام خوا نه فرینی لیکردوون به هوی بیبا و په که یانه وه، جا ئه وان ه باوه رناهینن مه گه ر که میکیان.﴾ * (١١٩)

واته: ئه مانه مانا و شوینی وشه کانی قورئان ده گوژن دژ به ئایینی ئیسلام و پیغه مبه ره که ی، له جیاتی ئه وه ی بلئین (گویمان له قسه کانت بوو، گوپرایه لی توین، ده لئین: گویمان لیبوو، له تو یاخی بووین)، له جیاتی ئه وه ی بلئین (وراعنا): به مانای چاودیریمان بکه ده لئین: (وراعنا) به مانای هه ی بی عه قلی خاوو خلیچک.

يَا أَيُّهَا الذِّينَ اٰثَرُوا الْكِتَابَ اٰمِنُوْا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ نُّطَمِسَ وُجُوْهُا فَنَزَّلُهَا عَلٰى اَدْبَارِهَا اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا اَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُوْلًا (٤٧)

﴿ئهی ئه وان هی کتیبی ئاسمانیتان بو هاتوه، باوه ر به و کتیبه بیینن که هی ناومانه ته خواره وه (بو محمه د)، که پشتیوانی له کتیبه که ی لای ئیوه ده کات، پیش ئه وه ی دهم و چاوه کان رۆبه رین و بیبه ی نه وه ئه و شوینه ی که لیوه ی هاتوه، یان نه فرینیان لیبکه یین وه کو چۆن نه فریمان کرد له هاوړپییانی رۆژی شه ممه و، فره مانه که ی خواش گاریگه ر بوو.﴾ * (١٢٠)

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَاِنَّ اللّٰهَ لَفَقْدٍ اَفْتَرٰى اِثْمًا عَظِيْمًا (٤٨)

﴿خوا له وه نابووړیت که هاوبه شی بو دابنریت و، له ژیر ئه وه وه ده بووړیت بو که سیك که خو ی ویستی له سه ربیت و، هه رکه سیك هاوبه شی بو خوا دابنیت، ئه وا به راستی ئه وکه سه تاوانیکی به کجار گه وره ی هه لبه ستوه.﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَلَا يَظْلُمُونَ فَتِيلًا (٤٩)

﴿تایا ئەوانە نایینی پاکانەى دەروونەکانى خۆیان دەکەن؟ (پاکانە ئاوا ناییت)، بەلکو خوا ئەوەى که ویستی لەسەربیتت پاکى دەکاتەو، بەئەندازەى تویکلى تەنكى ناوکى دەنکیکیش ستەمیان لێناکریتت.﴾ * (١٢١)

انظُرْ كَيْفَ يَقْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا (٥٠)

﴿تەماشاکە (خاوەن کتیبە ئاسمانیەکان) چۆن درۆ بە دەم خواوە هەڵدەبەستن، (کە دەلێن ئێمە کوپو خزمە نزیکەکانى خواين)، ئەو درۆهەلبەستنهش بەسە بۆئەوێ (کە سێکى پى تاوانبار بکريت)، کە تاوانیکى ئاشکرايە.﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا (٥١)

﴿تایا تەماشای ئەوانە ناکەى که بەشى خۆیان بۆهاتوو هە کتیبەکە (لەتەورات)؟ باوەر بە جادوکارو شەیتان دینو، بە بیاوهرەکان دەلێن: ئەم جادوکارو شەیتانانە پى نیشاندەرتن لەو پێیەى که خاوەنباوەرهکان گرتویانە.﴾ * (١٢٢)

(کەعبى کوپى ئەشرف که زانایەکی جولەکەبوو لەدواى شەپى ئوحد، لەگەڵ حەفتا سواردا هاتە مەککە بۆ پشتیوانى لە قورەیشیەکان، جا کاتیک لەگەڵ ئەبوسوفیان پەیمانیکیان بەست، ئەبوسوفیان گووتى: ئەى کەعب تۆ پیاویکی خۆیندەواریت و ئێمەش نەخۆیندەوارین، بە بیروپای تۆ ئێمە لەسەر هەقین یان محەمەد؟ ئەویش وەلامیدایەو: ئیو هەسەر حەقن، (ئەم پوونکردنەوێهە لە تەفسیری (القرطبي) وەرگێراوە).

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا (٥٢)

﴿ئەوانە خوا نەفرینی لیکردوون، جا یەکی خوا نەفرینی لیبکات، هەرگیز پشتیوانیک بۆ خوی نادۆزیتەو.﴾

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا (٥٣)

﴿ئەوانە هیچ دەسەلاتیکیان لە دەستدانیه)، ئەگەر بەشە دەسەلاتیکیشیان لە دەستبیت، ئەوا بەئەندازەى خالیکى ناو ناوکى دەنکیک نادەن بەکەس.﴾ * (١٢٣)

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا (٥٤)

﴿یان ئوہ تا حەسوودی بەخەلکی دەبەن لەسەرئەوہی کہ خوا لە چاکە و پێبەخشیینی خوئی پێیداوان، جا بەدلتیایییەوہ کتێب و کاردروستیمان دا بە بنەمالەئی ئیبراہیمو، دەسەلاتیکی گەورەو پیرۆزیشمان دانئ﴾.

فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا (٥٥)

﴿جا لەنیۆ نەتەوہکەیدا ھەبوو باوہری پێھیناوا، ھەیانبوو بە پوویدا پاوہستان، ئاگری جەھەندەمیش بەسە بۆ ئەوانەئی بە پوویدا پاوہستان﴾.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَلَّمًا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا (٥٦)

﴿بەپراستی ئەوانەئی بێباوہپوون بە بەلگە و نیشانەکانی ئیمە، لەداھاتوودا دەیانگەییەنێنە ئاگریک، ھەرکاتیک پێستەکانیان پیشان و کولان، بە پێستیکی تر دەیانگۆڕین، بۆئەوہی چێژی سزاکە بکەن، بەپراستی خوا خاوەن دەسەلاتیکی بێ وینە و کاردروستە﴾.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَّهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا (٥٧)

﴿ئەوانەش کہ باوہریان ھیناوە کردوہ چاکەکانیان کردوون، لەداھاتوودا دەیانخەینە ناو چەندین باخچەوہ کہ چەندین پووباریان بەنیوودا دەپوات، بە نەمری بۆ ھەتاهەتایی تیااندا دەمیئنەوہ، لەویدا بۆئەوان ھاوسەری پاک و بێگەرد ھەن و، دەیانخەینە ناو سیبەریکی چەری سیبەراویەوہ﴾.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا (٥٨)

﴿بەپراستی خوا فەرمانتان پێدەکات ئەو مالانەئی بەھۆی دەست پاکیتانەوہ لەلاتان دانراون(ئەو ئەمانەتانە) بیانگەریننەوہ بۆ خاوەنەکانیان، کاتیک کہ دادوہریش دەکەن لەنیوان خەلکیدا بەپراستی و دروستی دادوہریەکە بکەن، بەپراستی ئەوہ باشترین شتە کہ خوا ئامۆزگاریتان پێدەکات (کہ ئەمانەتەکان بەنەوہ و دادوہرین لەنیوان خەلکیدا)، بەپراستی خوا بیسەر و بینایە(بەوہی کہ ئیوہ دەیکەن)﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا (٥٩)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرتان هیناوه، گوێرایەلى خواو پێغه مبهرو خاوهن فه رمانى نىوان خۆتان بکەن، جا ئەگەر ناکۆک و دووبه رەك بوون له كێشه يه كدا، ئەوا كێشه كه بگه پێننه وه بۆلاى خواو پێغه مبه ره كهى، ئەگەر ئىوه باوەرتان هه يه به خواو پۆژى دواى، ئەوه بۆئىوه چاكتره و ئەنجامى لىكدانه وه كه شى باشتره﴾.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْنَا وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَيْنَا أَلَمْ نَكُنْ لَهُمْ شُرَكَاءَ مَا كَفَرُوا بِهِ فَسُحْقَانَا إِنَّ الشَّيْطَانَ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا (٦٠)

﴿ئایا ئەوانه نابینیت كه واده ده بپن باوه رپان هیناوه به وهى كه بۆتۆ ره وانه كراوه و به وهى كه پێش تۆش ره وانه كراوه؟ ده يانه ویت به پێى رپوشوینه كانى شه يتان دادوه ریه كه يان بکەن، به دلنیا بيشه وه ئەوان فه رمانیان پىكراوه كه ببواوه رپى به شه يتان بنوینن، شه يتانیش ده يه ویت سه ريان لى بشى وینى و گو مرایان بكات بۆ رپگایه كى دور له راستى﴾.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا (٦١)

﴿ئەگەر پێشيان گوترا: وه رن بۆ په يره وى ئەوهى خوا هیناويه تيه خواره وه و وه رن بۆلاى پێغه مبه ر، دوورپوه كان ده بينى به زۆر شىوه به رپوتنا ده وه ستنه وه (بۆئە وهى نه يه ن بۆلات)﴾.

* (١٢٤)

(كه سىكى دوورپوه له وانەى كه خوا له سه ره وه باسى كرن له گه ل جووله كه يه كدا كێشه يه كى ده بىت، جووله كه كه ده لىت: محمه د له نىوانى من و تۆدايه، دوورپوه كه ش پازى نابىت، ده لىت: ناچىن بۆلاى محمه د، به لكو ده چىن بۆلاى كه عى كوپى ئە شرف (كه خوا پىشتر به تاغوت ناوى برد)، جا په روه رداگار ئەم ئايه تهى نارده خواره وه، به پێغه مبه رى راده گه يه نىت كه ئەم دوورپوهانى باسمان كرن به هه موو شىوه يه ك دژايه تى تۆ ده كه ن و رپگرن له وهى كێشه يه ك بىنن بۆلاى تۆ بۆ دادوه رى كرن له نىوانياندا، چونكه دلنیا ن له وهى كه تۆ به راستى دادوه رى ده كه يت و ئەوانيش كه خاوه نى مافه كه نىن زه ره رمه ند ده بن. (تفسى ر ابن كثر، القرطبى، اسباب النزول للسيوطى، تفسى ر الطبرى، تفسى ر البىضاوى، تفسى ر البغوى...)).

فَكَيْفَ إِذَا أَصَابْتَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا (٦٢)

﴿جا (حالیان) چۆن ده بىت كاتىك توشى كاره ساتىك ده بن به هۆى ئەوهى كه كر دوويانه؟ پاشان دىن بۆلاى تۆ، سویند به خوا ده خون، كه ئەوهى ئىمه له وكاره دا كر دوومانه ته نها مه به ستمان چا كه و سه ركه وتنى كاره كه بووه﴾.

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَعَظَّمَهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا (٦٣)

﴿نه‌وانه‌ئو که‌سانه‌ن که‌ته‌ن‌ها‌خوا‌ده‌زانی‌چی‌ان‌له‌دل‌دایه‌،‌جا‌لی‌یان‌گه‌ری‌و (لی‌یان‌ببوره)‌و‌نامور‌ژگاری‌ان‌بکه‌،‌ده‌رباره‌ی‌خوشی‌ان‌قسه‌یه‌کی‌کاری‌گه‌ری‌ان‌پین‌لی‌ (که‌کاری‌ان‌لی‌بکات)‌.﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا (٦٤)

﴿هی‌چ‌پین‌غه‌مبه‌ری‌کمان‌نه‌ناردوه‌مه‌گه‌ر‌ته‌ن‌ها‌به‌وه‌ی‌به‌فه‌رمانی‌ئی‌مه‌(له‌لایه‌ن‌خه‌لکه‌وه)‌گو‌ی‌رایه‌لی‌لی‌بکری‌ت‌،‌جا‌نه‌وانه‌ی‌سته‌میان‌له‌خوی‌ان‌کرد‌،‌که‌هات‌بان‌بۆ‌لای‌تۆ‌و‌داوای‌لی‌بور‌دنی‌ان‌له‌خوا‌کرد‌باو‌،‌پین‌غه‌مبه‌ریش‌له‌لای‌خوا‌داوای‌لی‌بور‌دنی‌بۆ‌کرد‌بان‌،‌ئه‌وسا‌تیده‌گه‌یشتن‌که‌خوا‌تۆ‌به‌وه‌رگری‌کی‌به‌به‌زه‌یی‌ه‌.﴾

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (٦٥)

﴿نه‌خیر‌،‌سو‌یند‌به‌په‌روه‌ردگاری‌تۆ‌نه‌وانه‌باوه‌ر‌ناهی‌ن‌،‌تا‌دادوه‌ری‌کی‌شه‌کانی‌نیوانیان‌به‌تۆ‌نه‌که‌ن‌،‌ئی‌نجا‌هه‌ست‌به‌هی‌چ‌ناره‌حه‌تیه‌ک‌ناکه‌ن‌له‌و‌دادوه‌ری‌ه‌ی‌که‌تۆ‌له‌نیوانیاندا‌ده‌یکه‌یت‌و‌،‌ئه‌وسا‌هه‌موویان‌به‌خۆ‌به‌ده‌سته‌وه‌دانیک‌خوی‌ان‌ده‌ده‌نه‌ده‌ست‌.﴾

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ اخْرَجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنْبِيئًا (٦٦)

﴿نه‌گه‌ر‌ئی‌مه‌له‌سه‌ریشمان‌نووسیبیان‌(له‌سه‌رمان‌پی‌ویست‌کرد‌بان)‌خوی‌ان‌بکوژن‌،‌یان‌له‌مال‌و‌حاله‌کانیان‌برۆ‌نه‌ده‌ری‌،‌وایان‌نه‌ده‌کرد‌ته‌ن‌ها‌که‌مینه‌یه‌کیان‌نه‌بی‌ت‌،‌ئه‌گه‌ر‌به‌نامور‌ژگاریه‌کانی‌ئی‌مه‌شیان‌کرد‌با‌،‌ئه‌وا‌بوئه‌وان‌باشتر‌بوو‌،‌باوه‌ره‌که‌شیان‌تون‌دو‌جی‌گیرتر‌ده‌بوو‌.﴾

وَإِذَا لَاتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا (٦٧)

﴿ئه‌وا‌ئه‌وکاته‌ئی‌مه‌ش‌(له‌پادا‌شتی‌ئه‌وه‌دا)‌له‌لای‌خۆ‌مانه‌وه‌پادا‌شتی‌کی‌گه‌وره‌و‌پیرۆ‌زمان‌پیده‌دان‌.﴾

وَلَهْدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا (٦٨)

﴿(له‌پادا‌شتی‌ئه‌وه‌ش‌دا)‌رین‌وما‌یمان‌ده‌کردن‌بۆ‌رین‌گه‌یه‌کی‌راست‌.﴾

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا (٦٩)

﴿كى گويڙايه لى خواو پيڻغه مبه ريش بكات، ئه وانه له گه ل ئه و كه سانه ن كه خوا نازونيمه تى پيداون له پيڻغه مبه رو راستگوو شه هيدو چا كه كاره كان، ئه وانه ش باشتري جوري هاوړين﴾.

ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا (٧٠)

﴿ئوه چا كه يه كه له لايه ن خواوه (بو ئه وان)، زانستى خواش به سه (بو ئه وهى ئه وچا كانه ي ناو ها پيدا ته وه)﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ انفِرُوا جَمِيعًا (٧١)

﴿ئهى ئه وانه ي باوه رپتان هيناوه، ناگاداري خوتان وه رگرن (له راست دوژمن)، جا لپيان هه ستن، دهسته به دهسته يان به تيكرابي﴾.

واته: يه كسه ر خوتان به جه ننگه كه دا مه كهن، هه موو ناماده ييه كى خوتان وه رگرن و باري دوژمن بزائن، ئه وسا دهسته به دهسته يان هه مووتان به يه كه وه بو يان هه ستن وه لكوتنه سه ريان.

وَإِنْ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَكُمْ مُمْصِبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا (٧٢)

﴿به دلنيا ييه وه له ناو ئيوه شدا خه لكانيك هه ن (كاتى راپه پيتان له دوژمنه كان) سستى ده نوينن، جا ئه گه ر ئيوه (له شه ر كه دا) تووشى كاره ساتيك بوون، ئه وا ئه و كه سه ده لئيت: خوا نيعمه تى داوه به من به وهى له گه ل ئه وان ناماده ي جه ننگه كه نه بووم﴾.

وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا (٧٣)

﴿ئه گه ر ئيوه ش تووشى چا كه و ريزيك بن له لايه ن په روه ر دگار وه، جا ئه و كه سه ده لئيت: خو زيا له گه ل ئه وان ده بووم، جا به سه ركه و تنيكي گه و ره و پيرو ز سه ر ده كه و تم، وه كو ئه وهى هيج په يوه ندى و سو زيك له نيوانتاندا نه بوويت﴾.

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا (٧٤)

﴿جا ئه وانه ي زيانى دنيا ده فروشن بو كرپنى زيانى دواړوژ، با به ننگن له پيناوى خواداو، كى به نگيت له پيناوى خواداو بكوژريت يان له جه ننگه كه دا سه ركه وييت، ئه وه له پاشان پادا شتيكي گه و ره و پيرو زى ده ده ينه وه﴾.

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ

﴿نهو چیتانه ناجهنگن له پیناوی خواو له پیناوی خه لکی که نهفت و ژیردهسته له پیاوانو ژنان و مندان...؟﴾

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا (٧٥)

﴿... (نهو چیتانه ناجهنگن له پیناوی بزگارکردنی) نهوانه ی که ده لاین: خواجه بزگارمان بکه و به درمانخه له و گونده ی که خه لکه که ی سته مکاره و، له لایه ن خوته وه رابه ریگمان بو بنیره و، له لایه ن خۆشته وه پشتیوانیکمان بو دابنی؟﴾

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا (٧٦)

﴿نهوانه ی باوه ریمان هیناوه له پیناوی خواوا ده جهنگن و، نهوانه ی بیباوه ربوون له ریگه ی شهیتان ده جهنگن، جا بجهنگن دژی یاوه رانی شهیتان، به راستی بۆسه و ته له کانی شهیتان لاوازن (له ئاست دهسه لاتی خوا)﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً

﴿نایا نهوانه نابینیت (که خه ریگی نهوه بوون به گز بیباوه ره کاندایه) پینان گوترا: دهست له و کاره هه لگرن و نویره کانتان بکه ن و زهکات بدن، به لام کاتیک جهنگیان له سه ر پیویستکرا، نهوا تپییک له وان له خه لکی ده ترسان (که بچن بوجهنگ)، به شیوه یه که چه ند له خوا ده ترسان نهوه نده و زیاتریش له وخه لکه ده ترسان...﴾

وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ

﴿... گوتیشیان: نه ی په روه ردگاری ئیمه، بۆچی شه رت له سه ر ئیمه پیویست کرد، بریا دوات ده خستین بو کاتیکی نزیك...﴾ * (١٢٥)

قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا (٧٧)

﴿... (نه ی محمه ده)، بهوانه بلێ: له زه ته ی ژبانیا دنیا که مه و دواړوژ باشته بو که سیک که خوی له تاوانه کان پاراستبیت و، ئیوهش به نه ندازه ی توپکلی ته نک ی دهوری ناوکی ده نکیک سته متان لیتا کریت﴾

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكُكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ

﴿له هر شوينيك بن مردن پيتان ده زانيت، هر چه نده له باله خانه به رزه دروستكراوه كانيش دابن...﴾

﴿وَإِنْ تُصِيبُهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ...﴾ كاتيكيش چا كه يه كيان توش ده بيت، ده لئين: ئه وه له لايه ن خواوه يه، كاتيك خراپه يه كيشيان توش ده بيت، ده لئين: ئه وه له لايه ن تووه يه...﴾

﴿قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَا لَهُمْ لِيَهُولَ الْقَوْمُ لَأَيَّكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا (٧٨)﴾
﴿... پييان بلي: هه مووى هه ر له لايه ن خواوه يه، ئه وه بو ئه و ميلله ته خهريك نيه له قسه كردن تيبنه ن؟﴾

﴿مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا (٧٩)﴾

﴿(ئهى محه مد)، كه چا كه يه كيت توش ده بيت ئه وه له لايه نى خواوه يه و، كه خراپه يه كيشت توش ده بيت ئه وه به هوى رهفتاره كاني خو ته وه يه، تو شمان وه كو پيغه مبه ريك بو خه لكى نار دووه و، شاهيدى و ناگادارى خواش به سه بو پاستى ئه م باسه﴾

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا (٨٠)﴾
﴿ئه وهى گوپرايه لى پيغه مبه ر ده كات، ئه وه به دلنيايييه وه گوپرايه لى خواى كردو، هه ركه سيكيش پوى لى وه رگپرا، ئه وا ئيمه تو مان بو ئه وه نه نار دووه چا وديرى ئه وان بكه يت﴾
﴿وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّنُونَ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا (٨١)﴾

﴿(ئه گه ر شتيكت پاساردن) ده لئين: ملكه چين، جا كه له لاي تو چوونه ده رى، ده سته يه ك له وان، شه وانه كار يك ده كه ن جيايه له وهى كه تو پيت گوتوون و، خوا ئه وان ه يان له سه ر ده نو سي ت كه شه وانه ده يكه ن، جا لييان گه رى و پشت به خوا ببه سته و، بو كه سيك ئه وه نده به سه كه خوا وه كيلي بيت﴾

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا (٨٢)﴾
﴿(ئايا ئه وان ه) له م قورئانه وردنابنه وه) سه رى ليده رناكه ن (به وهى كه ئه م قورئانه له لايه ن خواوه ني رواه ته خواره وه)؟ ئه دى ئه گه ر بيبنه له خوا له لاي يه كيكي تر وه هيئرا بيه خواره وه، ئه وا له ليكدانه وه و تيبنه يشتنيدا جياوازيه كى زورتان تيدا ده بينى﴾

لیره شدا هر سه رکوتکردنیانه به وهی ئەو قسه یه ی که محمه د پیتان ده لیت خو له قورئانیشدا هیه، ئەدی بۆچی کاتیک له لای ئەو ده چنه ده ری و شه وانه ش کرده وه یه که ده کن جیا به له قسه کانی ئەو؟

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا (٨٣)

﴿که هه والی فه رمانیکیشیان بۆده هات له باره ی ئارامی و ئاسایش (به هۆی سه رکه وتنیان له شه ریکدا)، یان له باره ی ترس (به هۆی دۆرانیان له شه ریکدا)، ئەوا ئەو هه واله یان بلاوده کرده وه، جا ئەوه ی ئەوان شه وانه ده یان کرد ئەگه ر گێرپا یانه وه بۆلای پیغه مبه رو گه وره کانی خو یان، ئەوا له و قسانه تیده گه یشتن که له وانیان (له پیغه مبه رو گه وره کانی خو یان) وه رده گرت و، (به هۆی ئەو کاره ش که شه وانه ده تانکرد)، ئەگه ر چاکه و سۆزی خوا نه بوایه، ئەوا هه مو تان به دوای شه یتان که وتبون، مه گه ر که میکتان نه بیّت﴾.

که واته لیره دا چاکه و سۆزی خوا فریایان که وتوه، ده نا زۆرینه یان به دوای شه یتان که وتبون، مه به ست له و بیغه رمانیه یه که کردو یانه و له قسه ی پیغه مبه ر ده رچوون و شه وانه کرده وه یه کی دژی قسه که ی پیغه مبه ر یان کردوه .

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَن يَكْفُرَ بِأَسِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا (٨٤)

﴿تۆش به نکه له ریگه ی خوا دا، (بۆ جه نگی له ریگه ی خوا دا) تۆ ته نها له خۆت به رپرسی، دهنه نی خاوه نباوه ره کانی ش بده (بۆ جه نگ کردن)، ئومیدوایه خوا نا په حه تی توندو تیژی بیباوه ره کان کۆتای پیبینی، خواش توندو تیژتره (له وان) و، ئەتک کردنه که شی به هیژتره﴾.

مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْبِلًا (٨٥)

﴿کی به پشتیوانی کردنیک یارمه تی یه کیکی تر بدات له سه ر کاریکی چاکه، ئەوه به شی خۆی هه یه له پاداشتی ئەو یارمه تیدانه داو، کی به پشتیوانی کردنیک یارمه تی یه کیکی تر بدات له سه ر کاریکی خراپ، ئەوه تویشوی پاشکوکه ی خۆی هه یه له سزای ئەو یارمه تیدانه داو، خواش به سه ر هه موو شتیکیدا به توانایه (به وه ی چاودیری پیداو یستی و کارو کرده وه کانیا ن بکات)﴾.

* (١٢٦)

(لیره دا مه به ست له (شفاعة): یارمه تیدانی په کتريه له کاریکدا، جا نه گهر په کیک یارمه تی په کیک تی تری داو پشتیوانی لیکرد له کاریک چاکه دا، وه کو پشتیوانیکردنی ستم لیکراو له پووی ستمکاردا، نه وا نه وکسه به شه چاکه خوی هیه له و یارمه تی دانه دا، نه گهر په کیکیش یارمه تی په کیک تی تری داو پشتیوانی لیکرد له کاریک خرابه دا، نه وا نه وکسه به شه تاوانی خوی له سهره به نه ندازه ی نه و نه رکه ی نه نجامی داوه و نه و یارمه تی ه ی که پیشکشی کردوه، (نه م پوونکرده وه په له (تفسیر السعدی) وه رگراوه).

وَإِذَا حَبِيبُكُمْ بِنَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا (٨٦)

﴿کاتیک سلاویشان لیکرا به جوړیک له سلاوکردن، نه وا نیوه به چاکتر وه لامی سلاوه که بده نه وه، یان وه کو خوی وه لامیان بده نه وه، به پاستی خوا له سهر ه موو شتیک لپرسینه وه ده کات.﴾

اللَّهُ لِلَّهِ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا (٨٧)

﴿خوا نه و په روه دگاره یه که هیچ په روه دگاریکی تر نیه جگه له و، به دنایايشه وه کو تانده کاته وه بو پوژی دواپی، گومانی تیدانیه، کی له قسه کردنیشدا له خوا راستگوتره؟﴾

فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنِنٍ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَمَا لَهُ سَبِيلًا (٨٨)

﴿نیوه چیتانه له باره ی دوپووه کانه وه (جیاوازی که وتوته نیوانتانه وه) و بوون به دوو دهسته، خوا نه وانی گه راندوه بو بیباوه ری و به هو ی نه وه ی که به ده ستیشیان هینابوو (سهره و ژیری کردنه وه به ره و دوړه خ)، نایا نیوه ده تانه ویت که سیک بیننه سهر ریگه ی پاست که خوا ریگه ی پاستی لی بزکردوه؟ جا که سیک که خوا گومرای بکات و ریگه ی لی بزکات، نه وا هیچ ریباژیک نادوژیته وه (بو ده رباژبوون).﴾ * (١٢٧)

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﴿٨٩﴾
 ﴿نه وانه ناروزو ده که ن نیوه بیباوه ری بنوینن، به و شیوه یه ی که نه وان بیباوه رپوون، نه وسا وه کو په کتان لیدیت، جا له ناو نه واندو دوست و هاوری مه گرن، هه تا نه وانیش له پیناوی خوادا کوچ ده که ن....﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَحُذَرُهُمْ وَقَتْلُهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وُلِيًّا وَلَا نَصِيرًا (٨٩)

﴿..... جا نه گهر پشتیان هه لکرد، نه وا بیانگرن و بیانکوژن له هر شوینیک تووشیان بوون و، له ناویاندا نه دوست و نه پشتیوان مه گرن.﴾

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاؤُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ

﴿مه‌گەر ته‌نها ئه‌وانه‌ی به‌ په‌یوه‌ندی ده‌گه‌نه‌وه‌ میله‌تیک که په‌یماننامه له‌ نیوانتان هه‌یه، یان (مه‌گەر ئه‌وانه‌ی) که دین بۆلاتان و دلته‌نگن له‌وه‌ی له‌ گه‌لتان بجه‌نگن، یان له‌گه‌ل هۆزه‌که‌ی خۆیان بجه‌نگن...﴾.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ

﴿...ئه‌گەر خواش ویستی له‌سه‌ریایه، ئه‌وانی به‌سه‌ر ئیوه‌دا ده‌سه‌پاندو، به‌دلنیاپیه‌وه‌ ئه‌وانیش دژی ئیوه‌ ده‌جه‌نگان...﴾.

فَإِنْ اعْتَرَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلْمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا (٩٠)

﴿...جا ئه‌گەر خۆیان له‌ ئیوه‌ لاداو له‌گه‌لتان نه‌جه‌نگان و سلاویان لیکردن، ئه‌وا خوا هیچ ریگه‌یه‌کی بۆ ئیوه‌ دانه‌ناوه‌ ده‌ستدریژیان بکه‌نه‌سه‌ر﴾.

سَتَجِدُونَ آخِرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ

﴿ده‌سته‌یه‌کی تریش ده‌بینن (له‌ پیناوی به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی خۆیان)، ده‌یانه‌وێت لای ئیوه‌ بۆخۆیان دابین بکه‌ن و، لای هۆزه‌که‌شیان دابین بکه‌ن...﴾.

كُلَّ مَا رَدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكَسُوا فِيهَا

﴿...هه‌ر(کاتیک دوی باوه‌په‌یمانیا‌ن له‌لای تو) که گه‌رانه‌وه‌ بۆ ئاژاوه‌ی (ناو هۆزه‌که‌یان)، یه‌کسه‌ر ده‌گه‌رینه‌وه‌ ناو بی‌باوه‌ریه‌که‌یان...﴾* (١٢٨)

فَإِنْ لَمْ يَعْتَرِلُوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلْمَ وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُهُمْ

﴿...جا(ئه‌وانه) ئه‌گەر وازیان لینه‌هینان و له‌گه‌لتان له‌ ئارامی و ئاسایشدا نه‌بوون و ده‌ستیان لیتان نه‌کیشایه‌وه، له‌ هه‌ر شوێنیک تووشیان بوون بیانگرن و بیانکوژن...﴾.

وَأُولَئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا (٩١)

﴿...ئه‌وانه‌ش(له‌ناو ئیوه‌دا خه‌لکانیکن)، که ئیمه‌ ده‌سه‌لاتیک ئاشکرمان بۆ ئیوه‌ داناوه‌ به‌سه‌ریانه‌وه‌﴾.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا

﴿بۆ هیچ خاوهنباوه پیکیش نه بووه خاوهنباوه پیکى تر بکوژیت، مه گەر به هه له، جا كه سیک كه خاوهنباوه پیکى به هه له كوشت، ئه وا له سه رى پيويستكراوه بهنده يه كى خاوهنباوه پ ئازاد بكات، حه قه خوینه كه شى ده دریتته ده ست كه سوکاره كه ی، مه گەر ئازادى بکه ن و خوینی لیوه رنه گرن....﴾.

فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ

﴿.....جا ئه گەر ئه و كه سه كوژراوه خاوهنباوه پ بوو، له هۆزیکى دوژمنى ئیوه بوو، ئه وا ئازادکردنى بهنده يه كى خاوهنباوه پ (پيويستكراوه له سه رتان)....﴾.

وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا (٩٢)

﴿.....ئه گەر ئه و كه سه كوژراوه ش له هۆزیک بوو له نیتوانتان په یمان و به لێن هه بوو، ئه وا له بریدانیك (پيويسته له سه رتان بیده نه ده ست كه سوکارى كوژراوه كه)، ئازادکردنى بهنده يه كى خاوهنباوه پيش له برى خوینه كه ی، جا كه سیک كه نه ییوو بهنده يه كى خاوهنباوه پ ئازاد بكات، ئه وه وه كو لیخوشبوونیك له لایه ن خواوه به پۆژووبوونى دوو مانگ له سه ریه ك (له سه رتان پيويستكراوه)، خواش زاناو كاردرسته﴾.

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمَدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا (٩٣)

﴿هه ر كه سیکیش به ویست و ئاره زوو خاوهنباوه پیک بکوژیت، ئه وه سزای ئه و كه سه به نه مرى مانه وه یه تى له جه هه نده مداو، خواش پق و قینى لى داگرتوه و نه فرینى لیكردوه و سزایه كى كه وره ی بۆ سازداوه﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا

﴿ئهى ئه وانهى باوه رتان هیناوه، كه به زه ویدا پۆیشتن له شته كان و یكه ون (شته كان پوون بکه نه وه ئه وسا هه لویست وه رگرن)....﴾.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْنَعُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

﴿.....(له پۆیشتنه كه شتان به سه ر زه ویدا) ئاره زووی ده سكه وته كانى كه لویه لى ژيانى دنیا واتان لینه كات كه یه كیک سه لامى لیكردن، پپی بلین: تۆ باوه ردار نیت، (بۆئه وه ی بیکوژن و كه لویه له كانى بۆخۆتان به رن)....﴾.

فَعِنْدَ اللَّهِ مَعَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا
(۹۴)

﴿...جا دے سکے و تہ کان لہ لای خوا یہ کجار زورن، نیوہش لہ پیئشدا و ہابوون (خہ لکتان لہ بہ رخاتری مال و سامانہ کی دہ کوشت)، خواش لہ چاکہ و پاداشتی خوی لیٹان خوئشو، جا لہ مہودوا لی ویکہون و لی و ردببنہ و ہ (ئوہی سہلامی لیگردن لہ خوتانہ و ہ میکوژن)، بہ راستی خوا شارہ زایہ بہ وہی کہ نیوہ دہیکہن﴾.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ

﴿لہ خا و ہ نبا و ہ رہ کاندانہ و انہی لہ مالہ کانیاندا دانیشتون و ہیچ کہ م و کوپہ کیان نییہ، ناچنہ تایی تہ رازووی تیگوژشہ رانی ریپازی خواوہ کہ بہ خویان و مال و سامانیانہ و ہ تیدہ کوژش...﴾.

فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً

﴿...ئوہ و تیگوژشہ رانہی کہ بہ خویان و مال و سامانیانہ و ہ تیدہ کوژش، خوا پلہ یہ کی بالایی بہ رزگردوونہ و ہ بہ سہر ئوہ و انہ دا کہ لہ مالہ کانیاندا دانیشتون...﴾.

وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا (۹۵)

﴿...خوا وادہی بہ ہشتی بہ ہموویان داوہ، خواش پلہی تیگوژشہ رہ کانی بہ رزگردووتہ و ہ بہ پاداشتیکی گہ و رہ و پیروز بہ سہر ئوہ و انہی لہ مالہ کانیاندا دادہ نیشن و (ناچن بو جہنگہ کان)﴾.

دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا (۹۶)

﴿لہ لایہن خویوہ و ہ چہ ندین پلہ و پایہ و سوژو لیبوردہ یی بو ئوہ و انہ داناوہ، خواش لیبوردہ و خا و ہ بہ زہییہ﴾.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ

﴿بہ راستی ئوہ و انہی ستہ میان لہ خویان کرد، کاتیکی فریشتہ کان گیانیان دہ کیئشن و دہ سہ لاتی دہروونہ کہ یان لی و ردہ گرنہ و ہ، پییان دہ لئین: لہ ژیاندا نیوہ لہ چیدابوون؟ لہ و ہ لامدا دہ لئین: لہ زہویدا بیڈہ سہ لات بوین...﴾.

قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ أَرْضًا لِّلَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (۹۷)

﴿... (فریشتہ کان) پییان دہ لئین: ئہ دی زہوی خوا فراوان نہ بوو؟ خو دہ تانتوانی تیایدا کوچ بکن بو شوینیکی تر (بوئوہی ستہ متان لی نہ کریت)، جا ئوہ و انہ شوینی مانہ و ہ یان دوژہ خہ و دوژہ خیش خراپترین چارہ نووسہ﴾.

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَّا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا (٩٨)

﴿تهنها ئەو بێدەسەلاتانە نەبێت لە بیاوان و ژنان و مندالان، کە هیچ فرت و فێلیک نازانن و رێگایەکی نادۆزێتەوە بۆ دەربازبوون (ئەوانە سزاکە نایانگرتتەو)﴾.

فَأُولَٰئِكَ عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا غَفُورًا (٩٩)

﴿جا ئەوانە ئومێد هەبێت خوا لێیان ببوریت، بەپراستی خواش بەخشەر و لێبوردەیه﴾.

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (١٠٠)

﴿ئەو کەسەش لە رێگەی خوادا کۆچ دەکات، لە زەویدا شوێنی پەنابردنی زۆر و فراوانبوونی باری ژیان دەدۆزێتەوە، هەر کەسێکیش لە مالهەکی خۆی بچیتە دەرەوە بە نیازی کۆچکردن لە پیناوی خوادا، جا مردنی بگات، ئەو بە پراستی ئەو کەسە پاداشتەکی لە لای خواوە، خواش لێبوردەو خاوەن بەزەییە﴾. * (١٢٩)

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا (١٠١)

﴿ئەگەر بەسەر زەویشدا پڕۆیشتن، مەترسی ئەوەتان هەبوو بباو پەکان لە کاتی نوێژکردن تووشی ئاژاوە پەکان بکەن، ئەوا تاوانتان لەسەر نیە نوێژەکانتان کورت بکەنەو، بە پراستی بباو پەکان دوژمنیکی ئاشکران بۆ ئێوە﴾.

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ

﴿ئەو محەمەد)، کە تۆش لە ناویاندا بووی نوێژەکەت بۆ پەڕۆ بەردن، بادهستەیهکیان لە گەڵ تۆدا نوێژەکە دابەستیت و چە کە کانیشیان لە لایبت...﴾.

فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وِرَائِكُمْ وَلِتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِزْبَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ

﴿... جا کاتێک ئەو دەستەیه کە مە لە کەرنووشبەردن هەستانەو، با بچنە دواو، دەستەیهکی تر کە نوێژیان نەکردوو، باوریان و چە کە کانیشیان لە لایبت و بێن لە گەڵ تۆدا نوێژەکیان بکەن،﴾.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَعَفَّلُوا عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً

﴿... ببیاو پەکانیش ئاڕەزوی ئەو دەکەن ئێوە بێ ئاگابن لە کەل و پەل و چە کە کانیشان، تا بە بادانەو هەیک بادهنەو سەرتان...﴾.

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَدَىٰ مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرَضَىٰ أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُدُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا (۱۰۲)

...تاوانیستان له سه‌ر نییه ئه‌گه‌ر به‌هۆی بارانبارینه‌وه توشی ناره‌ه‌تیه‌ک بوون یان نه‌خۆشبوون چه‌که‌کانتان دابنیزو، وریایی و ناگاداری خۆشتان وه‌رگرن، به‌پاستی خوا بو بیباوه‌ره‌کان سزایه‌کی پسواکه‌ری داناوه.

فَإِذَا قُضِيَتْ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَفَعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا (۱۰۳)

جا ئه‌گه‌ر نوێژه‌که‌تان ته‌واوکرد، ئه‌وا به‌پیوه‌وه به‌دانیشته‌وه‌وه به‌دریژبوونه‌وه له‌سه‌ر که‌له‌که‌کانتان یادی په‌روه‌رگارتان بکه‌نه‌وه، ئه‌گه‌ر دلنیاشبوون (له‌وه‌ی دوژمن له‌و کاته‌دا ناتوانیت هیرشتان بۆبێنیت)، ئه‌وا نوێژه‌کان (وه‌کو خویان) به‌پیوه‌به‌رن، به‌پاستی نوێژکردن له‌سه‌ر خاوه‌نباوه‌ره‌کان نووسراو و پیویستکراویکه‌ کاتی بۆدانراوه.

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا (۱۰۴)

سستیش مه‌بنه‌وه له‌ ئاره‌زووی جه‌نگین له‌گه‌ل بیباوه‌ره‌کان، ئه‌گه‌ر ئیوه‌ به‌ده‌ست ئازاره‌وه ده‌نالینن، ئه‌وانیش وه‌کو ئیوه‌ به‌ده‌ست ئازاره‌وه ده‌نالینن، ئیوه‌ش چاوه‌پێی پاداشتیکن له‌خوا که‌ ئه‌وان چاوه‌پێی نین، به‌پاستی خواش زاناو کاردرسته.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا (۱۰۵)

ئیمه‌ قورئانمان به‌پاستی و دروستی بۆتۆ هیناوه‌ته‌ خواره‌وه، بۆئه‌وه‌ی دادوه‌ری پێیکه‌ی له‌نیوان خه‌لکدا به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ خوا نیشانی داویت، تۆش ده‌مراست مه‌به‌ بۆ (پشتیوانی کردن و پا‌کانه‌کردن بۆ) خائینه‌کان. * (۱۳۰)

(ئه‌م ئایه‌ته‌ ده‌رباره‌ی (توعمه‌ی کوری ئه‌بیریق) هاته‌خواره‌وه، که‌سیکی جووله‌که‌ به‌ناوی (زه‌یدی کوری سه‌مین) قه‌لغانیکی لیخواست و برديه‌وه له‌ ماله‌که‌ی خۆیدا له‌چالیکدا شارديه‌وه، پاشان (توعمه‌ش) له‌درژایه‌تی ئه‌و جووله‌که‌یه‌دا چوو قه‌لغانه‌که‌ی له‌ چاله‌که‌ ده‌ره‌ینایه‌وه‌وه بردی، جووله‌که‌ش له‌گه‌ل خه‌لکی هۆزه‌که‌یدا هاتن بۆلای توعمه‌، ئه‌ویش که‌ به‌وه‌ی زانی، قه‌لغانه‌که‌ی هاویشه‌ مالی (ئه‌بو موله‌یلی ئه‌نساری)، که‌ جووله‌که‌کان پووبه‌پووی توعمه‌ بوونه‌وه، له‌مالی (ئه‌بو موله‌یل)دا قه‌لغانه‌که‌یان دۆزیه‌وه، (توعمه‌ش) گوتی: (ئه‌بو موله‌یلی

نه‌نساری) بردوویه‌تی، نه‌نساره‌کانیش کیشه‌که‌یان کرده هی خۆیان و، (توعمه‌ش) داوای له نه‌نساره‌کان کرد له‌گه‌لیدا بچن بۆلای پیغه‌مبەر، بۆئه‌وه‌ی له کیشه‌که‌دا پشیمان له (توعمه) بکه‌ن و به‌لگه‌کانی جووله‌که‌ش به‌درۆ بهینیت‌ه‌وه، نه‌نساره‌کانیش له‌گه‌لیدا هاتن و نه‌وه‌یان به پیغه‌مبەر راگه‌یاند، جا پیغه‌مبەر سه‌رقالی ئه‌و کیشه‌یه‌ بوو، خواش ئه‌م نایه‌ته‌ی نارده خواره‌وه، (ئه‌م پوونکردنه‌وه‌یه له‌ته‌فسیری (الطبری) وه‌رگه‌راوه).

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً (١٠٦)

﴿داوای لیبوردنیش بکه له په‌روه‌ردگارت، به‌پاستی په‌روه‌ردگار لیبوره‌وه به به‌زه‌یه‌یه﴾.

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَلُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيماً (١٠٧)

﴿دم به‌دمانیش مه‌که له‌سه‌ر نه‌وانه‌ی خیانته‌ له‌خۆیان ده‌که‌ن (به‌وه‌ی که پشیمانان لێ بکه‌یت و به‌ت‌وێت خیانته‌که‌یان له‌سه‌ر لابه‌ریت)، به‌پاستی خوا که‌سیکی خوش ناوێت که خیانته‌کاری تاوانکه‌ر بیته‌ت﴾.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّنُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطاً (١٠٨)

(توعمه و هۆزه‌که‌ی) ﴿نه‌وخیانته‌ته‌ی که ده‌یکه‌ن﴾ له‌خه‌لکی ده‌شارنه‌وه‌وه له‌خوای ناشارنه‌وه‌، (له‌کاته‌یکدا که) خوا له‌گه‌لێاندایه‌و ناگای لێیانه‌ چی ده‌که‌ن، که شه‌وانه‌ به‌نه‌ینی ئه‌و قسه‌یه‌یه به‌دلایان نه‌یه (ده‌یگۆزن و) به‌پیچه‌وانه‌وه‌ کاره‌که ده‌که‌ن و، خواش ده‌وری هه‌موو ئه‌و کارانه‌ی داوه که نه‌وان ده‌یکه‌ن. * (١٢١)

ئینجا په‌روه‌ردگار پووێ پرسیار ده‌کاته نه‌وانه‌ی که پشیمانان له‌و خائینانه‌ ده‌کردو ده‌فه‌رموویت:

هَأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا (١٠٩)

﴿نه‌وه‌تا ئێوه ده‌مه‌قالێتان له‌سه‌رکردن له‌ژیانی دنیا (بۆئه‌وه‌ی پشیمانان لێ بکه‌ن)، جا له‌پۆژی دوا‌ییدا کی دبمه‌دمانی له‌گه‌ل خوادا ده‌کات له‌سه‌ر نه‌وان، یان کی به‌سه‌ریانه‌وه راسپێراو ده‌بیته‌ت؟﴾.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءاً أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهُ يَدِدِ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً (١١٠)

﴿هه‌ر که‌سیکیش خراپه‌یه‌ک بکات، یان سته‌م له‌خۆی بکات، پاشان داوای لیبوردن له‌خوا بکات، ده‌بینی که خوا لیبوره‌وه‌و خاوه‌ن به‌زه‌یه‌یه﴾.

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا (۱۱۱)

﴿هەر که سیکیش تاوانیک بکات، ئەو تەوانە که لە سەر خۆیەتی، خواش ئاگادارو کاردرۆسته﴾.

وَمَنْ يَكْسِبْ حَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا (۱۱۲)

﴿هەر که سیکیش هەڵە یە کە یان تاوانیک بکات، جا بە ملی بیتاوانیکی دابدات، ئەو بە دەلتاییه وە بوختان و تاوانیکی ئاشکرای خستۆتە ئەستۆی خۆی﴾.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ

﴿ئەو محەمەد)، ئەگەر چاکە و سۆزی خواش نەبوا یە بە سەر تەو، دەستە یە کە لەوانە (لە هۆزی

توعە) لە خولای ئەو هەبوون گومراپ بکەن، ئەوانە کە س گومراپاناکەن خویان نەبیت و بە هیچ شتیکیش زیانت پیناگە یە ن...﴾.

وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا (۱۱۳)

﴿...خواش قورئان و کاردرۆستی بۆتۆ ناردووە، فیری ئەو شتانه شی کردوی کە پیشتر نە تە زانینو، چاکە ی خواش بە سەر تەو زۆر گە و رە و پیرۆزە﴾.

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا (۱۱۴)

﴿هیچ خیر و چاکە یە کە لە زۆرینە ی ورتە ورتە کانی ئەواندا نیە، مەگەر ئەو ی فەرمان بکات بە خیر کردنیک یان بە چاکە کردنیک، یان بە ئاشتکردنەو لە نێوان خەلکید، جا هەر کە سیک و هەا بکات لە پیناوی پە زامەندی خوادا، ئەو لە داها تودا پاداشتیکی گە و رە و پیرۆزی دە دە ینی﴾.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (۱۱۵)

﴿هەر کە سیکیش بە رە رە کانی پینە مە بەر بکات لە دوا ی ئەو ی کە رینگە ی پاستی بۆ پوونبووە و، بێجگە لە رینگە ی خاوە نباوە رە کانیش رینگە یە کی تر بگری تە بەر، ئەوا خە لگە خراپە کارە کانیان دە کە ین بە رابەر بە سە ریانە وە و (دە یخە ینە سەر رینگایە کە) دە یگە یە نینە دۆزە خ و خراپترین چارە نووس﴾. * (۱۳۲)

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيداً (۱۱۶)

﴿به پرستی خوا خوش نایبیت له وهی که هاوبه شی بؤدابنریت، له ژیرئه وه شه وه له هموو تاوانیک خوشده بییت له که سیک که خوی ویستی له سه ربیت، هر که سیکیش هاوبه شی بؤخوا دابنیت، ئه وه ئه وه که سه لایداوه له ریبازه که، لادانیکوی وه ها که زؤر دور که وتوته وه﴾.

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيداً (۱۱۷)

﴿هاوبه شی دانان به وه ده بییت﴾ که بیجگه له خوا هاوار ده که نه بته کانیان و هاوار ده که نه شه یسانی یاخی بوو﴾. * (۱۳۳)

(خه لکی مه که بته کانیان به ناوی) (الأناث) ناوده بردو، بتی هر هوزیکیشیان به ناوی: (أنثی بنی فلان) ناوده برد، (ئم پوونکردنه وه به له ته فسیری (البغوی) وه رگراوه).

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيباً مَفْرُوضاً (۱۱۸)

﴿(ئه وه شه یتانهی) که خوا نه فرینی لیکردو به خوی گوت: به شیکی دیاریکراو له بنده کانی تو بؤخؤم ده به م﴾.

وَالضَّلَاتُ لَهُمْ وَالْمُتَّبِعَةُ وَالْمُتَّبِعَةُ فَلْيُبَيِّنَنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مِرْتَهُمْ فَلْيَغَيِّرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَاناً مُّبِيناً (۱۱۹)

﴿گومرأشیان ده که م و هیواداریان ده که م و فرمانیان پیده که م به خراپه کردن، (ئه وه نده خراپه ده بن) گوچکه ی ناژه له کان هله ده برن، فرمانیشیان پیده که م (به خراپه)، تا دروستکراوه کانی خوا ده گؤرن، هر که سیکیش جگه له خوا شه یتان بکات به یاوه ری خوی، ئه وه به دلنیا ییه وه زهره ری کردوه زهره رکردنیکوی ناشکرا﴾.

يَعِدُّهُمْ وَيُمْنِيهِمْ وَمَا يَعِدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُوراً (۱۲۰)

﴿شه یتان واده یان پیده داو هیواداریان ده کات، شه یتانیش واده ی هیچیان پینادات، ته نها له خؤبا ییبوون نه بییت﴾.

أُولَئِكَ مَاؤَاهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصاً (۱۲۱)

﴿ئه وانه شوینی مانه وه یان جه هنده مه و، هیچ ریگایه کی هه لاتنیش لییه وه نادوزنه وه﴾. * (۱۳۴)
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً

﴿نهوانهش که باوهرپیان هیناوه کرده و چاکه کانیان کردون، نهوا له داهاتوودا ده یانخه یینه ناوچه ندین باخچه وه چه ندین پووباریان به ژیردا ده پوات، به نه مری و بو هه تاهه تای تئیدا ده میتنه وه.﴾

وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا (۱۲۲)

﴿... واده پوهیمانی خوا راسته و، کی له خوا راستگوتره له قسه کردندا؟﴾

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا (۱۲۳)

﴿به ئاره زوی ئیوه و ئاره زوی نه هلی کتیب نیه (به وهی یه کیک خراپه یه ک بکات پاداشتیکی چاکه ی بدریته وه)، به لکو هه رکه سیك خراپه یه ک بکات، لیپرسینه وهی له گه ل ده کریت و توله ی لیده سه نریته وه، که سیش بیجگه له خوا هیچ رابه رو پشتیوانی که ریکی ده ست ناکه ویت.﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا (۱۲۴)

﴿هه رکه سیکیش نیریته یان می، باوهر داربیته و کرده وهی چاکه بکات، جا نهوانه ده چنه ناو به هه شته وه به نه ندازه ی خالیکی ناو ناوکی ده نکیک سته میان لینا کریت.﴾ * (۱۳۵)

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا (۱۲۵)

﴿ئایین و بهرنامه ی کی باشتره له وکه سه ی پوی خوی داوه ته ده ست خواو، نه وکه سه چاکه کاره و به راستی به شوین میلیه تی ئیبراهیم که وتوو؟ خواش ئیبراهیمی به دوستی خوشه ویستی خوی داناوه.﴾

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا (۱۲۶)

﴿نه وهی له ئاسمانه کان و زه ویشدایه هی خواجه، خواش (له م بوونه وه رده به زانسته که ی خوی) ده وری هه مووشتیکی داوه.﴾

وَيَسْئَلُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُنلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ

﴿له باره ی ئافره تانیسه وه رپرسیت لیده که ن، پییان بلی: خواو نه وهی له قورئانه که دا به سه رتاندا ده خوینریته وه ریتان نشان دده ن ده رباره ی نهوان...﴾

فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوُلْدَانِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَى بِالْقِسْطِ

﴿... له باره‌ی هه‌تیوانی می‌بینه (که گوره ده‌بن و ده‌بن به ژن)، ئه‌و مافه‌ی که بۆیان دیاریکراوه، نایانده‌نی و ئاره‌زویی ئه‌وه ده‌که‌ن ماره‌یان بکه‌ن، ده‌رباره‌ی بیده‌سه‌لاته‌کانیش له منداله هه‌تیوه‌کاندا، (مافه‌کانیان به ته‌واوه‌تی بده‌نه‌وه) و، به‌پاستی و دروستی به کاروباری هه‌تیوه‌کان هه‌ستن...﴾

وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا (١٢٧)

﴿... هه‌ر چاکه‌یه‌کیش که ئیوه بیکه‌ن، جا به‌پاستی ئه‌وه خوا پێی ئاگاداره﴾

وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ

﴿ئه‌گه‌ر ئافره‌تێک ترسا له دژایه‌تی و رقه‌به‌رایه‌تی می‌رده‌که‌ی، ئه‌وه تاوانیان له‌سه‌رنیه ئه‌گه‌ر

نیوانه‌که‌یان چاک بکه‌نه‌وه‌و، چاک کردنه‌وه‌ی نیوانه‌که‌ش باشتره...﴾* (١٢٦)

وَأُخْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ

﴿... هه‌میشه به‌خیلیش ئاماده‌یه له ده‌روونی ئاده‌میزادا...﴾* (١٢٧)

وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا (١٢٨)

﴿... ئه‌گه‌ر چاکه‌ش بکه‌ن و له خوا بترسن، ئه‌وا به‌پاستی خوا شاره‌زاو ئاگاداره به‌وه‌ی که

ئیه‌وه ده‌یکه‌ن﴾

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوهَا كَالْمَعْلَقَةِ وَإِنْ

صَلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا (١٢٩)

﴿ئیه‌وه ناتوان له‌نیوان ژنه‌کانیشتان دادپه‌روه‌ر بن هه‌رچه‌ند سووربن له‌سه‌ر ئه‌م دادپه‌روه‌ری

کردنه، خۆشتانیان لێ لاه‌ده‌ن به‌شیوه‌یه‌ک خۆلادانه‌که‌تان وایان لیبکات هه‌له‌په‌سی‌راوبن (نه

می‌ردیان هه‌بیته‌وه ته‌لاق‌دراوبن)، ئه‌گه‌ر نیوانه‌که‌شتان چاک که‌نه‌وه‌و له‌خوا بترسن (بۆ ئیه‌وه

باشتره)، جا به‌پاستی خوا لیبورده‌و خاوه‌ن به‌زه‌ییه﴾

وَإِنْ يَفْقَرًا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِّنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا (١٣٠)

﴿ئه‌گه‌ر له‌یه‌کتریش جیا‌ببنه‌وه (ئه‌وه با هه‌ردووکیان بزائن)، که خوا له‌یه‌کتریان بێباک ده‌کات و

له‌ فراوانی بوونه‌که‌ی خۆیدا قه‌ره‌بوی هه‌ریه‌که‌یان ده‌کاته‌وه، به‌پاستی ده‌سه‌لاتی په‌روه‌ردگار

فراوانه‌و کاردرسته﴾

واته: با پیاوه که وانه زانیت نه گهر ژنه که ی ته لاقدا تازه نه و نافرته میردی دست ناکه ویته وهو که سه نیه بیژیه نیت، با ژنه که ش وانه زانیت نه گهر نه و خوئی به ته لاقداندا تازه پیاوه که ژنی دست ناکه ویته وهو ماله که ی ویران ده بیت، نه خیر وانیه، خوا له هه بوونه که ی خویدا میردیکی چاکتر بوژنه که و، ژنکی چاکتریش بو پیاوه که پهیدا ده کات، که بتوان به بی نازاوه بژیه ن.

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِيْنَ اٰتٰوْا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَاِيَّاكُمْ اَنْ اَنْقُوْا لِلّٰهِ وَاِنْ تَكْفُرُوْا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا حَمِيْدًا (۱۳۱)

نه وهی له ناسمانه کان و زه ویشدایه هی خوان، ئیوه و نه وانه شمان پاسپاردوه که له پیش ئیوه وه کتیبیان بو هاتوه به وهی که خوا به رستن، نه گهر بیباوه ریش بنوینن، جا نه وهی له ناسمانه کان و زه ویدایه هی خوایه، خواش بیباک و ستایشکراوه.

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفَى بِاللّٰهِ وَكِیْلًا (۱۳۲)

نه وهی له ناسمانه کان و زه ویشدایه بو خوایه، خواش به سه بو پشت به ستن به به پر یوه بردنیان.

اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ اٰیَهَا النَّاسَ وَيَاْتِ الْاٰخِرِيْنَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰی ذٰلِكَ قَدِيْرًا (۱۳۳)

نه ی خه لکینه، نه گهر خوا ویستی له سه ریبت ئیوه لاده بات و خه لکانیکی دیکه دینیتته جیگه ی ئیوه، خواش به سه ره موو شتی کدا به توانایه.

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الْاٰخِرَةِ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا بَصِيْرًا (۱۳۴)

جا کی پاداشتی ژیان دنیای ده ویت، نه و پاداشتی ژیان دنیای دواپوژ له لای خوایه، به راستی خواش گو بیست و بینایه.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُوْنُوْا قَوّٰمِيْنَ بِالْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰی اَنْفُسِكُمْ اَوْ الْوَالِدِيْنَ وَالْاَقْرَبِيْنَ اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيْرًا فَاَللّٰهُ اَوْلٰى بِهَمٰآ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰى اَنْ تَعْدِلُوْا وَاِنْ تَلُوْا اَوْ تُعْرَضُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا (۱۳۵)

نه ی نه وانه ی باوه پتان هی ناوه، به رده و امین له سه ره جیبه جیگردنی حه ق و راستی و، شایه دی دانه کانتان بو خوا بدن، نه گهر له سه ره خوشتان و باوانه کانیشتان و خزمه نزیکه کانیشتان بیت، ده و له مه ندبن یان فه قیربن (شایه دیدانه که به راستی بدن)، جا به راستی له شاهیدیدانه که دا خوا شایسته تره له ره زامه ندی نه وان، کاتیکیش که دادوهی ده که ن پهیره وی هه و او ناره زوو مه که ن، نه گهر شایه دیدانه که ش باده ن، یان ناماده نه بن بیلین، نه وه به راستی خوا زاناو شاره زایه به وهی که ئیوه ده یکه ن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپەتان هەناو، باوەرپەنن بەخوای پەغەمبەرەكەى و ئەوكتیبەى بۆپەغەمبەرەكەى هەناوئەتە خواریو ئەوكتابەى كەپەشتر هاتۆتە خواریو...﴾

وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا (۱۳۶)

﴿...هەرەكەسێكش بێباوەرپەى بنوینى بەخوای فریشتەكانى و كتیبەكانى و پەغەمبەرەكانى و پۆزى دوایى، بەراستى ئەوە لایداو، لادانىكى وەها كەزۆر دوورەوتۆتەو (لەرێگەى راست)﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا كَفَرُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا (۱۳۷)

﴿بەراستى ئەوانەى باوەرپەیان هەناو لەپاشان بێباوەرپوونەو، جا باوەرپەیان هەناوئەو پاشان جارێكى دیکە بێباوەرپوونەو پاشان زیاتر چوونە ناو بێباوەرپەو، خوا ئەوەى لەئەستوى خۆى نەگرتوو بەوەى لێیان ببوریتو، نەبەو هەش كەپەگەى كەیان نیشان بدات﴾ * (۱۳۸)

بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۱۳۸)

﴿مزگینیش بدە بەدوورپووەكان، بەوەى سزایەكى ئازارویان بۆهەى﴾

الَّذِينَ يَتَخَذُونَ الْكَاْفِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِئْتَعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا (۱۳۹)

﴿ئەو دوورپووانەى لەجیاتى برودارەكان بێباوەرپەكان بەدۆست و یارەرى خۆیان دەزانن، ئایا شكۆدارى و سەرپەرزیان لەوان دەوێت؟ (جا چاك بزائن) هەموو شكۆدارى و سەرپەرزیەكان بەتەواوى بۆخوون﴾

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مَثَلْتُمْ

﴿لەكتیبەكەشدا بۆتان هاتۆتەخواریو (ئاگاداركراونەو بەوەى كە) كاتێك گوى لەئایەتەكانى خوا دەگرن، (ئەو دوورپووانە) بەلگە و نیشانهكانى خوا بەدرۆدەهەننەو گالتهیان پێدەكەن، بۆیە لەگەڵیان دامەنیشن تادەچنەناو باسێكى ترەو، ئەگەر وابكەن (لەگەڵیان دانیشن)، كەواتە ئیو هەش وەكو ئەوانن...﴾

إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا (۱۴۰)

﴿...بەراستى خوا دوورپووەكان و بێباوەرپەكان پێكەو لە دۆزەخدا كۆدەكاتەو﴾

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ

﴿نهوانه‌ی خویشان ماتداوه و چاوه‌پیتان ده‌که‌ن، جا نه‌گه‌ر له نازادکردنی شوینیکدا سه‌رکه‌وتنی خواتان به‌ده‌سته‌ینا، ده‌لین: نه‌دی ئیمه‌ش له‌گه‌ل ئیوه نه‌بووین؟...﴾.

وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُم مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

﴿...نه‌گه‌ر له نازادکردنی شوینیکدا سه‌رکه‌وتنیکی تیدابوو بۆ بیباوه‌ره‌کان، نه‌وا به‌بیباوه‌ره‌کان ده‌لین: نه‌دی ئیمه‌ له‌گه‌ل ئیوه نه‌بووین و پشتی ئیوه‌مان نه‌گرت و له‌خاوه‌نباوه‌ره‌کان نه‌مانپاراستن؟...﴾* (۱۳۹)

قَالَهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا (۱۴۱)

﴿...له‌ رۆژی دوايشدا، خوا دادوه‌ری ده‌کات له‌نیوانتاندا، هیچ‌ ریگایه‌کیش ناهیلایته‌وه‌ که‌بیباوه‌ره‌کان به‌سه‌ر خاوه‌نباوه‌ره‌کانه‌وه‌بن﴾.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا (۱۴۲)

﴿به‌پاستی دوو‌پوه‌ره‌کان خوا هه‌لده‌خه‌له‌تینن، (له‌ راستیشدا) خوا فرت و فیلای نه‌وانه‌ پوچه‌ل ده‌کاته‌وه، نه‌وانه‌ کاتیک بۆ نوێژکردنیش هه‌لده‌ستن، به‌ ته‌مه‌لی هه‌لده‌ستن، نوێژکردنه‌که‌شیان بۆ خۆده‌رخستنیانه‌ له‌به‌رچاوی خه‌لکی، یادی خواش نا‌که‌ن، که‌میک نه‌بیته‌﴾.

مُذَبِّبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ سَبِيلًا (۱۴۳)

﴿له‌و نیوانه‌دا له‌ دوو‌لیدان، نه‌ نه‌وه‌تا به‌لای نه‌واندان، نه‌ نه‌وه‌تا به‌لای نه‌وانی تردابن، هه‌ر که‌سه‌یکیش خوا گو‌مپ‌ای بکات، نه‌وه‌ هیچ‌ پێبازیک نادۆزیته‌وه‌﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أْتْرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا (۱۴۴)

﴿نه‌ی نه‌وانه‌ی باوه‌پتان هیناوه، جگه‌ له‌ خاوه‌نباوه‌ره‌کان بیباوه‌ره‌کان مه‌که‌ن به‌ دۆست و یاوه‌ری خۆتان، ئایا ده‌تانه‌ویته‌ به‌م کاره‌ به‌لگه‌یه‌ک بده‌ن به‌ده‌سته‌وه‌ بۆنه‌وه‌ی خوا ده‌سه‌لاتیکی ئاشکراتان به‌سه‌ردا به‌سه‌پینی؟﴾.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا (۱۴۵)

﴿به‌پاستی دوو‌پوه‌ره‌کان له‌ پیگه‌ی ژیری ژیره‌وه‌ن له‌ ئاگردا، که‌سه‌یکیش نابینیت پشتیوانیکه‌ری نه‌وان بیته‌﴾* (۱۴۰)

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا (١٤٦)

﴿مه‌گەر ئه‌وانه‌یان که په‌شیمان بوونه‌وه‌و چاکه‌کاریان کردووه‌و خۆیان به‌ ئایینی خواوه‌ گرتووه‌و، دلسۆزی ئایینه‌که‌یان ته‌نها بۆ خوایه‌، جا ئه‌وانه‌ له‌گه‌ڵ باوه‌پداره‌کانن، پاشان خوا پاداشتیکی گه‌وره‌و پیروزیی ده‌دات به‌ باوه‌پداره‌کان.﴾

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا (١٤٧) *

﴿خوا ئیشی چی به‌ سزادانی ئیوه‌یه‌، ئه‌گه‌ر ئیوه‌ شوکرانه‌ی بکه‌ن یان باوه‌ری پێبینن، خواش سوپاسکراویکی زانایه‌.﴾

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا (١٤٨)

﴿خوا له‌ قسه‌کردندا پێخۆش نیه‌ باسی خراپه‌کاری به‌ ده‌نگی به‌رز ده‌ربهری، مه‌گه‌ر یه‌کیک سته‌می لیکرایت، خواش گوێبیسته‌ (به‌وه‌ی که‌ ده‌یڵین) و زانایه‌ (به‌وه‌ی سته‌می لیکراوه‌).﴾

إِنْ تَبُذُّوا خَيْرًا أَوْ تَخْفَوْهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا (١٤٩)

﴿ئه‌گه‌ر چاکه‌کانیشتان ئاشکرا بکه‌ن یان بیانشارنه‌وه‌، یان له‌ خراپه‌یه‌که‌ بپورن، جا به‌پاستی ئه‌وه‌ خوا به‌خشه‌ریکی به‌توانایه‌.﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا (١٥٠)

﴿به‌پاستی ئه‌وانه‌ی بیباوه‌رن به‌خواو پێغه‌مبه‌ره‌کانی، ده‌یانه‌وێت جیاوازی بکه‌نه‌ نێوان خواو پێغه‌مبه‌ره‌کانی، ده‌یڵین: باوه‌ردێنن به‌ هه‌ندیکی ئایینه‌که‌و بیباوه‌رین به‌ هه‌ندیکی تری، ده‌یانه‌وێت (بۆ به‌رژه‌وه‌ندی ژیا‌نی دنیا‌یان) له‌م نێوانه‌دا رێگه‌یه‌که‌ بۆخۆیان بدۆزنه‌وه‌.﴾

أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا (١٥١)

﴿ئه‌وانه‌ بیباوه‌ره‌ راسته‌قینه‌کانن، بۆ بیباوه‌ره‌کانیش سزایه‌کی رسواکه‌رمان ئاماده‌ کردووه‌.﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا (١٥٢)

﴿ئه‌وانه‌ی باوه‌ریشیان هه‌تاوه‌ به‌ خواو پێغه‌مبه‌ره‌کانی، جیاوازی ناخه‌نه‌ نێوان هه‌چ کام له‌ پێغه‌مبه‌ره‌کانی، ئه‌وانه‌ له‌ داها‌توودا پاداشته‌که‌یان ده‌دریته‌وه‌و، خواش لێبوردووه‌و خواوه‌ به‌زه‌ییه‌.﴾

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ.....

﴿نهی محمه د﴾، نه هلی کتیب داوای نه وهت لیده که ن کتیبکیان له ناسمانه وه بویتته خواره وه، جا به دنیاییه وه پیشتر داوایه کی گه وره تریان له موسا کرد، گوتیان: به ناشکرا خوامان نیشانده، جا به هوئی نه و ستمه می که کردیان بلیسه می هه وره گرمه یه که له ناویبردن... ﴿...
نه و ده سته یه یان هه موو مردن به لام نه وانه یه یان که مانه وه:

ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ النَّبِيُّاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا (١٥٣)
﴿... پاشان له داوای نه وه می به لگه پوون و ناشکراکانیان بو هاتن، گویره که په رستیان په پیره می کرد، جا له م کاره شیان خوشبووین و ده سه لاتیکی ناشکراشمان دا به موسا﴾.

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَالِهَا وَمِثْقَالِهَا وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّثْقَالَ عَرِيضٍ (١٥٤)

﴿به پپی نه و په یمانه ش که دابووین به په روه ردگار، چیای (تور) مان به سه ردا به رزکردنه وه و، پیمانگوتن: به نیازی توبه کردن له ده رگای مزگه وتی قودس به کړنوش بردنه وه پرونه ژووری و، پیشمانگوتن: پوژی شه ممان سنوور مه به زینن و ده ستریزی مه که ن، په یمانیکی پته ویشمان لیوه رگرتن﴾.

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِّثْقَالَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا (١٥٥)

﴿جا به وه می که په یمانه که می خویمان به زاندو، به بیباوه پوونیان به به لگه و نیشانه کانی خواو کوشتنی پیغه مبه ره کان به بی هیچ مافی کو، به وقسه یه ش که ده یانگوت: ئیمه دلله کانمان داخراون، (له راستیدا دلله کانیان دانه خراون) به لکو خوا موری لیداون به هوئی نه و بیباوه پیه می که ده یکه ن، جا نه وانه باوه پناهیئن مه گه ر که میکیان نه بییت﴾.

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا (١٥٦)

﴿هه روه ها (خوا موری له دلله کانیشیان داوه) به هوئی بیباوه پ بوون و قسه کردنه که یان له سه ر مریه م به بوختانیکی یه کجار گه وره﴾.

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّمَّنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا (١٥٧)

﴿به و قسه‌یه‌ش که ده‌یانکرد به‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا مه‌سیح عیسای کورپی مریه‌میان کوشتووه‌و، (له‌راستیدا) نه‌یان کوشتووه‌و له‌خاچیشیان نه‌داوه، به‌لام یه‌کیکی وه‌کو عیسایان هینراوته به‌رچاو، ئەوانه‌ش که جیاوازیان که‌وته ناوه‌وه له‌گوماندان له‌باره‌ی کوشتنه‌که‌یه‌وه، هیچ زانیاریه‌کیان پی‌نییه له‌و باره‌یه‌وه ته‌نهما په‌یره‌وی شک و گومان نه‌بیّت، به‌دلنیا‌ییشه‌وه نه‌یانکوشت﴾.

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا (١٥٨)

﴿به‌لکو خوا به‌رزیکرده‌وه بۆلای خۆی، خواش خاوه‌ن ده‌سه‌لاتیکی بی‌سنوورو کاردرسته﴾.
 وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا (١٥٩)
 ﴿سویند به‌خوا ئەوانه‌ی ئەهلی کتیبیش هه‌رده‌بیّت باوه‌ر(به‌عیسا) بیئن، پیش مردنی(دوای ئەوه‌ی که داده‌به‌زیت‌وه سه‌ر زه‌وی)، پۆژی دواییش شاهد ده‌بیّت به‌سه‌ریانه‌وه﴾.

فَيُظْلَمُ مَنْ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا (١٦٠)
 ﴿جا به‌سته‌مکاریه‌ک له‌لایه‌ن ئەوانه‌وه که بوون به‌جووله‌که‌و، زۆر ریگری کردنیشیان له‌ریبازی خوا، زۆر نازونیمه‌تمان لی‌قه‌ده‌غه‌کردن که پیشتر بۆیان ره‌وا کرابوو﴾.

وَأَخَذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (١٦١)

﴿به‌وه‌ش که‌قازانجی چه‌ندجاریه‌ی قه‌رزیان وه‌رده‌گرت، که به‌دلنیا‌ییشه‌وه پینان گوترابوو نه‌یکه‌ن و، به‌هۆی خواردنی مالی خه‌لکیش به‌بی‌هیچ بنه‌مایه‌ک، له‌وانیشدا بۆ بیباوه‌ره‌کانیان سزایه‌کی به‌ئازمان ناماده‌کردوه﴾.

لَكِنَّ الرَّاَسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَاللَّهُ بِالْوَالِدِينَ الْآخِرِ أَوْلَىٰ أُولَٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا (١٦٢)

﴿به‌لام ئەوانه‌ی له‌نیو ئەواندا له‌زانستدا قولبوونه‌وه و خاوه‌نباوه‌ره‌کانیشیان، باوه‌رپدینن به‌وه‌ی که بۆتۆ هاتۆته‌خواره‌وه و به‌وه‌ی که پیش تۆ هاتۆته‌خواره‌وه، ئەوانه‌شیان که نوێژه‌کان به‌رپۆه‌ده‌بن و زه‌کات ده‌ده‌ن و باوه‌رپه‌هینن به‌خواو به‌پۆژی دوایی، جا ئەوانه له‌داهاتوودا پاداشتیکی گه‌وره‌و پیروزیان پی‌ده‌به‌خشین﴾.

(پیغه‌مبه‌ر(سلاوی خۆی لی‌بیّت) له‌لایه‌ن هۆزیکێ جووله‌که‌وه پینیگوترا: له‌دوای مووساوه په‌یام

بۆ که‌س نه‌هاتۆته‌خواره‌وه، جا په‌روه‌ردگار به‌درووی هینانه‌وه (ته‌فسیری القرطبی).

بۆیه‌ فه‌رمووی:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ

﴿نیمه په یاممان بۆتو کرد، ههروه کو چۆن په یاممان بۆ نوح و پیغه مبه ره کانی دواى ئه ویش کرد....﴾

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ

﴿...په یامیشمان کرد بۆ ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و یه عقوب و دوازه به ره باب به که ی نه وه کانی یه عقوب...﴾* (۱۴۱)

وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زُبُورًا (۱۶۳)

﴿(په یامیشمان کرد بۆ) عیسا و ئه یوب و یونس و هارون و سلیمان، زه بوریشمان بۆ داود هیتا.﴾
﴿رُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا﴾ (۱۶۴)
﴿چیرۆکی زۆر له و پیغه مبه ره انه ی پیشوشمان بۆ باس کردی و، پیغه مبه رانیس هه ن که بۆمان باس نه کردی و، خواش به قسه کردن له گه لا موسا هاته دوان.﴾

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا (۱۶۵)

﴿ئهو پیغه مبه ره انه ی که نار دومانن موزده دهر و ترسینه ر بوون، بۆئه وه ی له دواى خویان خه لکی بینویه کیان به دهسته وه نه بیته له پرووی خواداو (نه لئین نیمه ناگادار نه کراوینه وه)، به پرستی خواش خاوه ن ده سه لاتیکی بی وینه و کار دروسته.﴾

لَكِنَّ اللَّهَ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا (۱۶۶)

﴿به لام خوا شایه دی ده دات به وه ی که بۆتو هاتۆته خواره وه، (ئهو قورئانه) به ناگاداری خوی نار دویه تیه خواره وه و، فریشته کانیش شایه دی ده دن و، شایه دی خواش به سه (بۆ پرستی ئهو کاره).﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا (۱۶۷)

﴿به پرستی ئه وانه ی بیباوه ر بوون و ریگری ریبازی خوا بوون، به دلنیا ییه وه وه ها گومرا بوون که زۆر دوور که وتنه وه له ریگه ی پرستی.﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا (۱۶۸)

﴿به پرستی ئه وانه ی بیباوه ر بوون و سه میان کرد، خوا ئه وه ی له ئه ستوی خوی نه گرتوه به وه ی لئیان ببوریت، نه به وه ش ریگه یه کی په وشه نیان نیشان بدات.﴾

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا (١٦٩)

مهگەر ته نها ریگه ی دۆزهخ، که به نه مر ی تیایدا ده میننه وه، ئه وهش له سه ر خوا کاریکی ئاسانه .

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا (١٧٠)

ئهی خه لکینه، به راستی له لایه ن خواوه پیغه مبه ریکتان بۆهاتوه، جا باوه ربینن باشتره بۆئیه، ئه گەر بیباوه ریشبن (خوا بیباکه)، هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هی خواهیه و، خواش زانایه به هه موو شته کان و کاردرسته .

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ

ئهی په پیره وان ی کتیبه ئاسمانیه کان، زیاده رپه وه ی مه که ن له ئایینه که تاندا، له باره ی خواهشه وه شتیک مه لئین، مه گەر ته نها ئه وه ی که راستیه * (١٤٢)

إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةً انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ

..... (وانیه وه کو ئیه ده لئین)، به راستی مه سیح عیسا ی کوپی مریم ته نها پیغه مبه ری خواهیه و، وێردو (ویستیکی) خو یه تی و له ده سه لاته که یه وه هاویشته ناو جهسته ی مریمه وه، جا ئیه باوه ر به خواو پیغه مبه ره که ی بینو، مه لئین خواهیه کان سی دانن، بۆئیه و اباشتره واز له و قسانه بینن....

إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا (١٧١)

..... به راستی خوا ته نها یه که په رستراوی تا کو ته نه یه، پاک و بیخه وش ی بۆئه و له وه ی که کوپی هه بیته (خوا پیویستی به کوپو هاوسه ر نیه)، ئه وه ی له ئاسمانه کان و زه ویدان هی ئه وه، خوا بۆخوی به سه بۆ به رپوه بردنیا ن (پیویستی به که س نیه).

(ئهم ئایه ته ده رباره ی چه ند لایه نیک ی مه سیحی هاته خواره وه : (الماریعقوبیه و الملکانیه والنسطوریه و المرقوسیه) که یه عقوبیه کان و ملکانه کان ده یانگوت: عیسا بۆخوی خواهیه، (نسطوریه) کان ده یانگوت: عیسا کوپی خواهیه، (مرقوسیه) کان ده یانگوت: خواهیه کان سی خوان، پیاویکی جووله که به ناوی (بولس) فیری کردبوون، (له ته فسیری (البغوی) وه رگراوه).

لَنْ يَسْتَكْفِرَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَكْفِرْ عَنْ عِبَادَتِهِ
وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعاً (۱۷۲)

﴿مه‌سیح و فریشته نزدیکه‌کانی باره‌گای خواش، به شهرمه‌زاری نازانن بنده‌یه‌کی خوا بن، هه
که‌سیکیش خوا په‌رستی به شهرمه‌زاری بزانیّت و خوئی به‌گه‌وره بزانیّت، ئەوا له پاشه‌پوژدا
(خوا) تیکرا هه‌موویان بۆلای خوئی کۆده‌کاته‌وه﴾. * (۱۴۳)

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ
﴿جا ئەوانه‌یان که باوه‌ریان هیناوه‌و کرده‌وی چاکیان کردووه، ئەوا پاداشتی کرده‌وه‌کانیان
ده‌داته‌وه‌و، له به‌خشین و چاکه‌که‌ی خوئی بۆیان زیاد ده‌کات...﴾.

وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيَعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا
(۱۷۳)

﴿..... ئەوانه‌ش که وایان داناوه په‌رستنی په‌روه‌ردگار شهرمه‌زاریه‌و خوئیان به‌گه‌وره زانیوه،
جا ئەوانه (خوا) به‌سزایه‌کی ئازاروی سزایان ده‌دات‌و، له خواش زیاتر هیچ پابه‌رو پشتیوانی
که‌ریکیان ده‌ست ناکه‌وئیت﴾.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا (۱۷۴)

﴿ئە‌ی خه‌لکینه، سه‌لماندن و به‌لگه‌ی زۆر به‌هیزتان بۆه‌اتووه له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار تانه‌وه‌و،
په‌وشه‌نی په‌وناکیه‌کی ئاشکراشمان بۆتان ناردۆته‌ خواره‌وه (که‌قورئانه)﴾.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمًا (۱۷۵)

﴿جا ئەوانه‌ی که باوه‌ریان هیناوه به‌خواو، خوئیان پێوه‌راگرتووه، له‌داهاتوودا ده‌یانخاته‌ به‌ر
سۆزو به‌زه‌یی و چاکه‌که‌ی خوئی، په‌ینوماییشیان ده‌کات به‌ره‌و په‌یگه‌یه‌کی راست﴾.

يَسْتَقْتُونَكَ قُلِّ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ

﴿پا‌پرسیت لیده‌که‌ن، پێیان بلێ: خوا په‌یتان نیشان ده‌دات ده‌باره‌ی ئەوانه‌ی له‌دوای خوئیان
باوک و دایک و مندالیان له‌دوا به‌جی نه‌ماوه...﴾. * (۱۴۴)

إِنْ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَهِيَ أَمْرَةٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهِيَ بَرِيئَةٌ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ

﴿..... ئە‌گه‌ر که‌سێک مردوو هیچ مندالیکی (نه‌نیر نه‌میی) له‌پاش به‌جی نه‌ماو، ئە‌و که‌سه
خوشکیکی هه‌بوو (له‌ دایک و باوکی یان له‌ باوکی)، ئە‌وا ئە‌و خوشکه‌ نیوه‌ی مالی به‌جیماوی

براکه ی ده گریّت و، براکش ئە گەر خوشکه که ی بمریّت و هیچ مندالّیکی (نه نیر نه می) له پاش به جیّ نه ما، ئەوا ئەو برابره هه موو مائی به جیماوی ئەو خوشکه ی ده گریّت.... ﴿* (١٤٥)

فَإِنْ كَانُوا أَتَيْنِي فَلَهُمَا التَّائِبَاتُ مِمَّا تَرَكَ

﴿...جا ئە گەر (خوشکه کان) دوو دانه (یان زیاتر بوون)، ئەوا به هه ردوکیان دوو له سه ر سیی ماله جیماوه که ی (برا بی منداله که یان) ده گرن.... ﴿*

وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رَجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ

﴿...ئە گەر هاتوو (ئەوانه ی له پاش ئەو که سه مردوو بهی منداله ش به جیمان)، چه ندین براو خوشک بوون، ئەوا هه ر نیرینه یه ک دوو ئەوهنده ی مینه یه کی به رده که ویت.... ﴿*

(له باسی کلاله) دا یاسای میراته که به م شیوه یه یه :

برگه ی یه که م: ئە گەر که سیک مردو هیچ مندالّیکی (نه نیر نه می) له پاش به جینه ماو، ئەو که سه خوشکیکی هه بوو له دایک و باوکی، ئەوا ئەو خوشکه نیوه ی مائی ئەو برابره ی به میرات ده گریّت، جا ئە گەر (خوشکه کان) دوو دانه (یان زیاتر بوون)، ئەوا به هه ردوکیان دوو له سه ر سیی ماله جیماوه که ی (برا بی منداله که یان) ده گرن و، ئە گەر هاتوو (ئەوانه ی له پاش ئەو که سه مردوو بهی منداله به جیمان) چه ندین براو خوشک بوون، ئەوا هه ر نیرینه یه ک دوو ئەوهنده ی مینه یه کی به رده که ویت. هه روه ها برابره که ئە گەر خوشکه که ی بمریّت و ئەو خوشکه ی هیچ مندالّیکی (نه نیر نه می) له پاش جینه ما، ئەوا ئەو برابره هه موو مائی به جیماوی ئەو خوشکه ی ده گریّت.

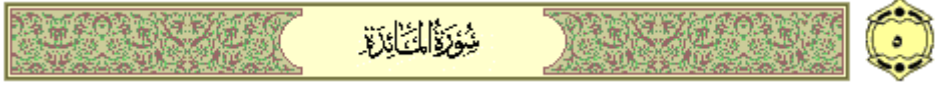
برگه ی دووه م: ئە گەر که سیک مرد له دوا ی خوی نه باوک و نه کور و نه کچکی له پاش به جینه ما، ئەوا ئەو خوشک و برابره ی که ته نها له دایکی ئەو که سه مردوو هه ن و له باوکی نین میراته که یان به م شیوه یه به سه ردا دابه ش ده گریّت:

یه که م: ئە گەر که سه مردوو هه که ته نها دوو که سی له پاش به جیمان له خوشک و برا که له دایکینی و له باوکی نین، ئەوا هه ریه کیک له وان شه شیه کی ماله که میراتیان به رده که ویت.

دووهم: ئە گەر که سه مردوو هه که له دوو که س زیاتری له پاش به جیمان له خوشک و برا که له دایکینی و له باوکی نین، ئەوا هه موو ئەو خوشک و برابره ی هاو به شن له سییه کی ماله که دا، دوا ی (جیبه جی کردنی) راسپارده یه ک که مردوو هه که راید هه سپی ریت یان (دانه وه ی) قه رزیک (که له ئەستویدیایه) که زه ره ر به میراتگره کان نه گه یه نیت)..

يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (١٧٦)

﴿...خوا ئاوه‌ها (باسی میراتان) بۆ پوون ده‌کاته‌وه، نه‌وه‌ک (له دابه‌شکرده‌که‌یدا) سه‌رتان لی بشیویت، خواش به هه‌موو شتی‌ک ئا‌گاداره﴾.

سوورەتی (المائدة)

له سوورپه‌ته مه‌دینه‌بییه‌کانه، (١٢٠) ئایه‌ته، سه‌دو دوازدهم سوورپه‌ته هاتۆته خواره‌وه.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿به‌ناوی خ‌وای به‌خشنده‌ی میهره‌بان﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ

﴿ئهی ئه‌وانه‌ی باوه‌پتان هی‌ناوه، وه‌فاداربن به‌رانبه‌ر به‌پۆه‌بردن‌ی ئه‌و په‌یمان و گ‌ریبه‌ستانه‌ی که ده‌یانکه‌ن...﴾.

أَحَلَّتْ لَكُمْ بِهَيْمَةِ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُنْتَلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرِ مُحْلِي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ (١)

﴿...بۆتان په‌واکراوه (خ‌واردنی گۆشتی) به‌چه‌کی ئا‌ژه‌له‌کان (که د‌وای سه‌پ‌پ‌ینی دایکه‌کانیان

له ناو‌زگی دایکیاندا ده‌مرن)، مه‌گ‌ر ئه‌وانه‌یان نه‌بی‌ت که به‌د‌وای ئه‌م باب‌ه‌ته‌دا بۆتان باس ده‌که‌ین، له کاتی‌کدا که ئیوه له پۆش‌اکی چه‌ج کرد‌ندان بۆتان په‌وا نیه‌ پ‌او بکه‌ن، خواش ب‌پ‌یاری ئه‌وه‌ده‌دات که بۆخ‌وی ده‌یه‌وی‌ت﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْلُوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشُّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْفُلَاذَ وَلَا أَمِينَ النَّبِيِّ

الْحَرَامَ بَيْنَعُونَ فُضلاً مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَاناً وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا

﴿ئهی ئه‌وانه‌ی باوه‌پتان هی‌ناوه، نیشانه‌ی دروشمه‌کانی خ‌وا بۆخ‌وتان به‌ په‌وا مه‌زانن، به‌وه‌ی

له‌کاتی ئی‌حرامدا پ‌او بکه‌ن و نه‌ له مانگه‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانیشدا شه‌ر بکه‌ن، نه‌ دیاری و گیانداره

زه‌نگول له‌مله‌کانیش سه‌ر‌ب‌پ‌ن که به‌دیاری هی‌نراون بۆ که‌عبه‌و، شه‌ریش له‌گ‌له‌ ئه‌وانه‌دا مه‌که‌ن

که مه‌به‌ستیان سه‌ردانی مالی پ‌ی‌رۆزی خ‌وایه‌و دا‌وای چاکه‌ و په‌زامه‌ندی له‌خ‌وا ده‌که‌ن، ئه‌گ‌ر

به‌رگی چه‌ج کرد‌نیش‌تان دانا، ئه‌وسا پ‌اووشکاری خ‌وتان بکه‌ن...﴾.

وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَن صَدَّوْكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا

﴿...ئه‌گ‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌کیش پ‌ی‌گ‌ه‌یان لی‌گ‌رتن بچه‌ناو مزگه‌وتی که‌عبه‌وه، رقه‌به‌رایه‌تی‌ه‌که‌یان

واتان لی‌نه‌کات (پ‌ی‌گ‌ه‌ی راست نه‌گ‌رنه‌به‌رو) ده‌ست‌د‌ری‌ژیان بکه‌نه‌سه‌ر...﴾* (١٤٦)

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢)

﴿...بۆ چاکه کاری و خواپه رستیش پشتی یه کتری بگرن و، بۆ تاوان و ده ستردیژی کردن پشتی

یه کتری مه گرن و، له خواش بترسن، به پاستی سزای خوا توندو تیژه﴾.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ

﴿لَيْتَان قه ده غه کراوه (هه موشتیکی جهستهی) مرداره وه بوو، خوین و گوشتی به رازو، ئه و گیاندارهی که بیجگه له خوا له پیناوی که سیکی ترده سه رده پیری...﴾.

(خوین له لاشهی زینده وه ره کاندای دوو ئه رکی سه ره کی هه یه، یه که میان گه یاندنی ئه و خوراکه یه که له ریخۆله کانه وه ده مژریت بۆ هه موو خانه و ئه ندایم و کۆئه ندایمه کان و ماسولکه کانی له ش، دوو میان ئه وه یه هه موو پاشه پۆکه ده رداوه کانی ناو خانه و ئه ندایمه کانی له ش بگوازیته وه و له ش پزگار بکات له پاشه پۆکه کان له ریگهی میزو ئاره قه و پیساییه وه بۆ ده ره وه ی له ش).

(خرۆکه سووره کان ژماره یان له خوینی ئاده میزادا (٢٥) ملیۆن ملیۆن خرۆکه ده بیته، به به رده وای هه موویان تیداده چن و خرۆکه ی تازه له خویندا دروسته بیته، ئه و خرۆکه کانه هه لده ستن به گواستنه وه ی ئوکسجین بۆ هه موو خانه و ئه ندایمه کانی له ش، ته مه نی هه ر خرۆکه یه که له (١٢٠) پۆژ تیناپه پیته، بۆیه له خوینی ئاده میزادا له هه ر چرکه یه کدا نزیکه ی دوو ملیۆن خرۆکه ی سوور ده فه وتیته). * (١٤٧)

که واته ئه م هه موو خانه مردووه و پاشه پۆکه پیسه کان به به رده وای له خویندا هه ن.

(دکتۆر فیلیب تومز) که له په پره وانی ئابینی ئیسلام نیه، شاره زایه له نه خۆشیه کانی خوین له نه دن، شایه دی دا له سه ره ئه وه که به راز ره وشته کانی خۆی ده گوازیته وه بۆ ئه و که سه ی گوشته که ی ده خوات و، ورده ورده به پیی تپه پرپوونی کات ده بیته هۆی توشبوون به نه خۆشیه عه قلی و جهسته یه کان، به تاییه تی توشبوون به نه خۆشیه کانی کۆئه ندایمی میزو زاوژی، توژیینه وه زانسته یه کان ئه وه یان سه لماندوه که به راز گیانه وه ریکه ئه گه ر له شوینیکی پاکیشدا به خیوبرکیته شته پیسو و پزیوه کان ده خوات، ته نانه ت پاشه پۆکه که ی خۆی و پاشه پۆکه ی گیانه وه ره کانی تریش ده خوات، چه ندین نه خۆشی له جهسته ی به رازدا هه ن که ئاده میزاد تووشی نه خۆشیه کان ده کن، له و نه خۆشیانه: (ئه نفله وه نزای به رازه) که به شیوه ی ده ردیکی کوشنده یه، بلاوده بیته وه به ملیۆن خه لکی توشده بن، کاریگه رییه کانی ئه م نه خۆشیه زۆر ترسناکن، کاتیک که ده بیته هۆی هه وکردنی (التهاب) میثک و ئاوسانی دل، له سالی (١٩١٨) ئه م ده رده بلاویۆوه و به سه دان هه زار که سی گوشت، به راز تایبه ته به گواستنه وه ی (٢٧)

نەخۆشى تەشەنەكەر بۆ ئادەمیزاد، يەككە لەو نەخۆشە ترسناكانەى كە ئادەمیزاد توشدەكات: نەخۆشى ھەوكردى پەردەى مېشك و پيسكردى خوينە، كە بەھۆى ميكروبی (السبجى الخنزيرى) روودەت، كە ميكروبه كە پەردەى مېشك توشى ھەوكردى دەكات و ژەھرىكى خەست دەرژينئەتە خوينەو كە دەبیتە ھۆى مردنى نەخۆشەكە، ئەو نەخۆشانەش كە پرگاریان دەبیت لەمردن توشى كەپوون دەبن و پارسەنگەكەيان لەدەستدەدن، چەند جۆرە كرميك لە جەستەى بەرازدا ھەن كە ئادەمیزادەكان توشى نەخۆشى دەكەن وەكو: كرمى شرىتى كە دريژيەكەى چەند مەتریکە، گەراكانى دەچنەناو خوينەو ھەو لە ئەندامەكانى لەشى ئادەمیزاددا جيگيردەبن وەكو دل و جگەر و چاوەكان، جا ئەگەر ھاتوو لە مېشكدا جيگيربوو، ئەو نەخۆشەكە توشى فيدارى دەكات، كرمىك لە لەشى بەرازدا ئادەمیزاد توشى نەخۆشەك دەكات پيى دەگوتریت: (الشعريه او الترخينية)، ئەو كرمانە لە ماسولكەكانى ئەو كەسەدا جيگيردەبن كە گوشتى بەرازيان خواردوو، بەتايبەتى ماسولكەكانى ھەناسەدان، ئەو كرمانە لە ھەرشوئيكدا لە لەشى ئادەمیزاد جيگيربەن كاريگەرەكى ترسناكان دەبیت لەسەر ئەوكەسە، بۆنموونە: ئەگەر لە مېشكدا جيگيربەن، ئەو ئادەمیزاد توشى شىتى يان ئيفليجى دەكەن، ئەو ئەگەر لە چاودا جيگيربەن، ئەو توشى كویری دەكەن، ئەگەر لە پەردەى دلدا جيگيربەن، ئەو توشى (دبحة قلبية) دەبیت، يەككە لەو ميكروبانەى لە پاشەپۆكى بەرازدا ھەيە پيى دەگوتریت: (الدوسنتاريا الخنزيرية) كە ميكروبيكى يەك خانەيە، زۆر بەئاسانى و بەزۆر شيۆ دەگوازيتەو بۆ خوراكى ئادەمیزادو، بەجيگيربوونى لە رېخۆلە ئەستورەدا ئادەمیزاد توشى زگچونىەك دەكات بە كيم و جەراحتەو خوينەو ھەو، سىەكان و ماسولكەى دل توشى ھەوكردى دەكات، ئەگەر بىت و قۆلۆنى نەخۆشەكەش كۆن بكات دەبیتە ھۆى مردنى نەخۆشەكە). * (١٤٨)

وَالْمُنْحَنِقَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَيْتُمْ

﴿...﴾ (لېستان قەدەغەكراو) گيانەو ھەريك كە خنكىنرابيىت، گيانەو ھەريك بە ليدان مردبيىت، گيانەو ھەريك ھەلدیرابيىت و مردبيىت، گيانەو ھەريك لە شەپە قۆچدا مردبيىت، ئەو گياندارەى كە شير خوارديبەتى، مەگەر ئەو ھەى كە نەمردبيىت فرياي بکەون سەرى بېرن و پاكى بکەنەو... ﴿...﴾.

وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ

﴿...﴾ (لېستان قەدەغەكراو) ئەو گيانەو ھەرانەى لەسەر بتهكان سەردەپرديرن، ئەو ھەشتان لى قەدەغەكراو كە شتەكان بە تيروپشك لەنيوان خۆتان بەش بکەن، بەپاستى ئەم كردهو ھەيتان لادانە لەتايين... ﴿...﴾.

الْيَوْمَ يَبْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ

﴿...ئەمڕۆ بێباوەرەکان (له فهوتانی) ئایینه‌که تان بێ هیوا بوون، جا لێیان مه ترسێن و ته‌نھا له من بترسێن...﴾

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

﴿...ئەمڕۆ ئایینه‌که م بۆ ته‌واوکردن، نازونیعمه‌ته‌کانی خۆم به‌ته‌واوی بۆ ناردن، پازی بووم به‌وه‌ی که ئیسلام ئایینی ئێوه‌بیت...﴾

فَمَنْ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرٍ مُنْجَافٍ لِإِنِّمُ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٣)

﴿...جا کێ له پۆژیکی گران و برسێتیدا ناچاربوو له‌وه‌ده‌غه‌کراوانه‌ بخوات، به‌مه‌رجیک به‌مه‌ستی مه‌یلی تاوانکاری نه‌بیت، ئەوه به‌پاستی خوا لێبۆرده‌و خاوه‌ن به‌زه‌یه‌ی﴾ * (١٤٩)

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلَّبِينَ يَعْلَمُونَهُنَّ مِمَّا
عَلَّمَكُمُ اللَّهُ

﴿پرسیارت لێده‌که‌ن چیان بۆ په‌وا کراوه، پێیان بلی: هه‌موو شته‌ پاکه‌کانتان بۆ په‌واکراوه، (له‌و گیانه‌وه‌رو بالنده‌نه‌ی) فێری پاوکراون، ئێوه فێری ئەوه‌یان ده‌که‌ن که خوا فێری ئێوه‌ی کردوه‌...﴾ * (١٥٠)

فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (٤)

﴿...جا بخۆن له‌و نیچیرانه‌ی بۆ ئێوه‌یان ده‌گرن، له‌کاتی سه‌برپێنیشیان ناوی خویان لێبێنن، له‌خووش بترسن، به‌پاستی خوا له‌لێپرسینه‌وه‌دا خێراو به‌په‌له‌یه‌﴾
الْيَوْمَ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ
﴿ئەمڕۆ هه‌موو خواردنه‌ به‌له‌زه‌ته‌کانتان بۆ په‌واکرا، خواردنی ئەوانه‌شتان بۆ په‌وایه‌ که پێشتر کتیبی ئاسمانیان بۆهاتوه‌، خواردنه‌کانی ئێوه‌ش بۆئەوان په‌وایه‌...﴾

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ

﴿...ئەمڕۆ هاوسه‌ریه‌تی ئەو ئافه‌رته‌ ناسکو پاکانه‌شتان له‌ خاوه‌نباوه‌ره‌ موسولمانه‌کان بۆ په‌وا کراوه، (هه‌روه‌ها هاوسه‌ریه‌تی) ئەو ئافه‌رته‌ ناسکو پاکانه‌شتان بۆ په‌وا کراوه‌ که په‌یره‌وانی ئەو کتێبانه‌ن که پێش ئێوه‌ بۆیان هاتۆته‌ خواره‌وه‌...﴾

إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ مَحْصِنِينَ غَيْرِ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ

﴿...ئەگەر مافی مارەییەكەتان بەتەواوی پێدان، (بەشیوەیهك بە مارەکردن بێت) دامینەكان بپارێزن لە كاری ناشیرین، ئەم پەيوەندیە بە سەردان و دیدەنی نەبێت، (لە ڕیگەیی دۆستایەتی کردنی یەكترییەوه نەبێت)....﴾

وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٥)

﴿...هەر كەسێكیش بپاوەربێت بەوێ باوەری پێهێناوه، ئەوه بەدلنایییەوه كارەكانی بیکەلك بوون و لەپۆژی دواییشدا ئەوكەسە لە زەرەمەندەكانە.﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

﴿ئەي ئەوانەي باوەرتان هێناوه، ئەگەر هەستان بۆ نوێژکردن (دەست نوێژتان نەبوو)، ئەوا دەمو چاوو دەستەكانتان بشۆن تا ئانیشكەكان و، دەستی تەپیش بەسەرتاندا بێنن و، قاچەكانیشتان تا گوێزینگەكان بشۆن (وەكو چۆن دەستەكان تا ئانیشكەكان دەشۆن)....﴾

لێرەدا شتیکی شاراوو هەیه كە هونەركاری زمانەوانی تێدايە، هەرەكو لە زۆر جێگەي تری قورئانیشدا هەیه، بۆنموونە: (امن الرسول بما انزل اليه من ربه والمؤمنون) دواي ئەم هەموو رستەيە ئەو (و)واوەي پێش (والمؤمنون) وشەي (المؤمنون) دەباتەوه بۆ دواي وشەي(الرسول)، واتە: (امن الرسول والمؤمنون) پێغەمبەر و خواوەنباوەرەكان باوەرپیان هێنا بەوێ كە بۆ پێغەمبەر هاتۆتە خوارووه لەلایەن خواوه، لەم ئایەتەشدا ئەو(و)واوەي پێش (وارجلكم) باسی قاچەكان هەتا گوێزینگەكان دەباتەوه بۆ دواي ئەوباسەي كە بەخۆي دەچێت (دەستەكان هەتا ئانیشكەكان) كە پێویستكراوه بشۆرێن، كەواتە لێرەدا مەبەست لە شۆردنی قاچەكانە.

((عەمروى كورپەسە) دەلێت: گوتم ئەي پێغەمبەری خوا دەستنوێژ چۆنە؟ فەرمووی: دەستنوێژ ئەوێهە كاتێك كە تۆ دەستەكانت شەردن و پاكتکردنەوه، تاوانەكانت لەنیوانی نینۆكەكان و پەنجەكاندا دەچنە دەری، ئەگەر ئاوت لە دەمو لووتی خۆت وەرکردو دەمو چاوی خۆت شەردو باسكەكانت هەتا ئانیشكەكان شەردن و دەستیکی تەپت بەسەرتدا هێناو قاچەكانت هەتا گوێزینگەكان شەردن، ئەوا لە هەموو تاوانەكانت خۆت پاكتدۆتەوه، جا ئەگەر پووی خۆت بكەپە خوا، ئەوه لەهەموو تاوانەكانت ڕزگارت دەبێت وەكو ئەو پۆژەت لێدیتەوه كە لەدایكبووی). * (١٥١)

وَأَنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا

﴿...ئەگەر هاتوو لەشیشتان پیس بوو، ئەوا خۆتان پاک بكەنەوه....﴾

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ

...نه‌گەر هاتوو نه‌خۆشبوون، یان له‌گه‌شتکردن دابوون، یان یه‌کیکتان له‌ده‌ست به‌ئو، گه‌یاندن هاته‌وه، یان چوونه پال‌خیزانه‌کانتان (ده‌ستکاری یه‌کتریتان کرد بۆکاری جووتبوون) و، ئاوتان ده‌ست نه‌که‌وت، ئه‌وا گلێکی پاک به‌مه‌به‌ست بگرن (له‌حیاتی ئاو)، جا به‌م گلّه‌ده‌م و چاوو ده‌سته‌کانتان بسپرنه‌وه....

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِّنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُنِيمَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٦)

...خوا نایه‌وێت هیچ شتیکتان له‌سه‌ردانیته‌که‌مایه‌ی ته‌نگه‌به‌ری بیته‌، به‌لکو خوا ده‌یه‌وێت پاکتان بکاته‌وه بۆئه‌وه‌ی نازونیمه‌ته‌کانی ته‌واوکات به‌سه‌رتانه‌وه، به‌و هیوایه‌ی سوپاسمه‌ندی بۆ ده‌ربهرن.

وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا

...ئه‌و نازونیمه‌تانه‌ش بێننه‌وه‌بیری خۆتان که‌خوا به‌ئێوه‌ی داوه‌و ئه‌و په‌یمانیه‌ی که‌ئێوه‌ی پیوه‌پابه‌ندکردوه، که‌(له‌کاتی هه‌لبژاردنه‌وه‌ی پیغه‌مه‌ردا) گوته‌تان: گوئیسته‌بووین گوێرایه‌لین بۆ فه‌رمانه‌کانی پیغه‌مه‌به‌ر....

وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (٧)

...له‌خو‌اش بترسن، به‌پراستی خوا زانایه‌به‌وه‌ی له‌ده‌روونه‌کاندایه‌.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلنَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (٨)

...ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌پتان هیناوه، هه‌میشه‌له‌پیناوی خوادا به‌دروستی کاره‌کان راپه‌رپینن و به‌پراستی شاهیدیه‌کان به‌دن، ئه‌گه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌که‌رینگه‌یان لینگرتن به‌وه‌ی بچه‌ناو مزگه‌وتی که‌عه‌وه‌رقه‌به‌رایه‌تی واتان لینه‌کات رینگه‌ی راست نه‌گرنه‌به‌رو (ده‌ستدریژیان بکه‌نه‌سه‌ر)، رینگه‌ی راست بگرنه‌به‌ر، ئه‌و رینگه‌یه‌نزیکتره‌بۆ خواجه‌رستی و، له‌خو‌اش بترسن به‌پراستی خوا شاره‌زایه‌به‌وه‌ی که‌ئێوه‌ده‌یکه‌ن.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ (٩)

...خوا واده‌ی به‌وانه‌داوه‌که‌باوه‌ریان هیناوه‌کرده‌وه‌چاکه‌کانیان کردوون به‌وه‌ی لیبورده‌یی و پاداشتیکی گه‌وره‌و پیروزیان بۆه‌یه‌.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ (١٠)

﴿نه‌وانه‌ش که بیباوه‌ربوون و به‌لگه و نیشانه‌کانی نئیمه‌یان به درو هیناوه‌ته‌وه، نه‌وانه له هاورییانی دوزه‌خن﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (١١)

﴿نه‌ی نه‌وانه‌ی باوه‌رتان هیناوه، یادی نارونی‌عمه‌ته‌کانی خوا بکه‌نه‌وه به‌سه‌رتانه‌وه و لی‌شی بترسین، نه‌وانه نه‌ته‌وه‌یه‌کن کاتیک که دستدریژیان ده‌کرده سه‌رتان، خوا نه‌وه دستدریژی‌یه‌ی نه‌وانی له‌سه‌رتان پاده‌گرت، خاوه‌نباوه‌ره‌کانیش با ته‌نها پشت به‌خوا ببه‌ستن﴾.

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

﴿به‌دلنیا‌یه‌وه خوا په‌یمانی له به‌نی ئیسرائیل وه‌رگرت و دوانزده کاره‌لسورینه‌ری له‌خویان بوناردن، خواش فه‌رموی: من له‌گه‌لتاندام، جا نه‌گه‌ر نویژه‌کان بکه‌ن و زه‌کات بده‌ن و، باوه‌رتان هینا به‌پیغه‌مبه‌ره‌کانم و ریژتان لیگرتن و قهرزیکی چاکتان له‌پیناوی خوادا به‌خشی، نه‌وا له‌تاوانه‌کانتان خو‌ش ده‌بم و ده‌تانخه‌مه‌ ناوچه‌ندین به‌هسته‌وه که چه‌ندین پووباریان به‌ژیردا ده‌پوات...﴾. * (١٥٢)

فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (١٢)

﴿...جا له‌دوای نه‌وه هه‌ره‌که‌سی بیباوه‌ری نواند، نه‌وا به‌پاستی له‌ریگه‌ی راست لایداوه﴾.

فِيمَا نَفَضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً

﴿جا به‌هو‌ی نه‌وه‌ی که په‌یمانه‌که‌ی خویان شکاند، نه‌فرینمان لی‌کردن و امان لی‌کردن دل‌ره‌قبن...﴾. * (١٥٣)

يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ

﴿...و‌شه‌کانی (ناو کتیبه‌که) له‌شوینی خویان لاده‌ده‌ن و (مانا‌کانیان ده‌گۆږن) و، به‌شه به‌ختی خویانیا‌ن له‌بیرکرد له‌وه‌ی که پییان راگه‌یه‌نرابوو بیکه‌ن...﴾.

مانای لی‌کدانه‌وه‌ی وشه‌کانی ته‌ورات ده‌گۆږن و پاش‌وپی‌شیا‌ن پی‌ده‌که‌ن و، به‌شیک له‌وه‌ی په‌یمانه له‌بیر خویان ده‌به‌نه‌وه که له‌ریگه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌کانیا‌نه‌وه به‌خوایان دابوو، به‌وه‌ی که پیغه‌مبه‌ره‌کانیا‌ن له‌باره‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی محمه‌ده‌وه پییان راگه‌یاندبوون.

وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (۱۳)

... به برده و امی و هتا ئیستاش ناپاکیان لی دهبینی، مه گرتنهها له نیو که مینه یه کیان

نه بیئت، جا نه وانه ببه خشه و چاویان لی بیوشه، به راستی خوا چاکه کاره کانی خوش دهوئیت.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ

له وانهش که گوتیان: ئیمه له په پیره وانی عیساین، په یمانمان لیوه رگرتن، (جا به هوی ناته بابی نیوانیان) به شه به ختی خویانیاں له بیرکرد له وهی که پئیان راگه یه نرابوو بیکن... .

به شه به ختی خویانیاں له بیرکرد له وهی که پئیان راگه یه نرابوو که عیساو مریم به ندهی خوانو له دواى عیسا پیغه مبه ریکی تر دیت به ناوی نه حمه د باوه ری پیبهینن.

فَأَعْرَبْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ (۱۴)

... ئیتر ئیمهش له نیوانیاندا دوژمنایه تی و رقو قینمان پیوه لکاندن هتا پوژی دواى، جا

نه وکاتهش خوا ناگاداریان دهکاته وه به وهی که ده یانکرد. * (۱۵۴)

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ (۱۵)

ئهی په پیره وانی کتیبه ناسمانیه کان، به دلنیا ییه وه پیغه مبه ری ئیمه هات، بوئه وهی به شیکی زورتان له وشتانه بو روون بکاته وهو بو ناشکرا بکات که ئیوه ده تانشارده وهو، له زوریشیان چاوپوشی دهکاتو باسیان لیوه ناکات، به دلنیا ییه وه له لایه ن خواوه رهوشه نیک (که محمه ده) و کتیبیکی ناشکراتان بو هاتووه (که قورئانه).

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (۱۶)

خوا به په پیره ویکردنی هم قورئانه) رینمایى نه وکه سه دهکات که په پیره وى په زامه ندى خوا دهکات بو گه یشتن به ریگه ی ناشتی و ئارامی و، به فه رمانی خو ی له تاریکاییه کانی بیباوه ری ده یانباته دهری به رهو رهوشه نی پووناکی باوه پداری و، رینماییان دهکات به رهو ریگه یه کی راست.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ

به راستی بیباوه رپیان کرد نه وانه ی که گوتیان: خوا بوخوی عیساى کورپی مریمه... .

قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

﴿... (ئەى محەمد)، بلى: كى دەسلەتلى شتىكى ھەيە بەسەر خوادا ئەگەر ويستى مەسىحى كوپى مريەم و دايكى و تىكرا ھەرچى لە زەويدايە لەناويان بەرئيت؟...﴾.

﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (۱۷)﴾

﴿... دەسلەتلى ئاسمانەكان و زەوى و ئەوھى لەنيوانيشيان دايە بۆ خوايە، ئەوھى ئارەزوى لىبئت دروستى دەكات و، خواش بەسەر ھەمووشتىكدا بەتوانايە﴾.

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ اٰبْنَاءُ اللّٰهِ وَاَحِبَّاؤُهُ﴾

﴿جوولەكە و پەيرەوانى مەسىحيش گوتيان: ئيمە پۆلەكانى خواو خۆشەويستانى ئەوين...﴾.

﴿قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوْبِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ﴾

﴿... (ئەى محەمد)، پىيان بلى: (ئەگەر وايە) بۆچى لەسەر تاوانەكانتان سزاتان دەدات،

(نەخىر وانيە) بەلكو ئيوەش ئادەمىن لەوانەن كە دروستكراون، پەروەردگار لەيەكەك دەبوورئيت

كە خۆى ويستى لەسەربى و، سزاي كەسيكىش دەدات كە خۆى ويستى لەسەربى...﴾.

﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ (۱۸)﴾

﴿... ئەوھى لەئاسمانەكان و زەوى و لەنيوانيشياندايە ھى خوان و، چارەنووسيش ھەر بۆلای

ئەوھى﴾.

﴿يَا اَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَاَكُمْ رَسُوْلُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلٰى فِتْرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ﴾

﴿ئەى پەيرەوانى كتيبە ئاسمانىەكان، بەدلئايىيەو پيغەمبەرى ئيمە بۆلای ئيوە ھاتوھ

(ئايين و خواناسينتان) بۆ پوون دەكاتەوھ، لەكاتىكدا ماوھەك بوو خوا پيغەمبەرانى نەناردبوو

بۆسەرتان...﴾.

﴿اَنْ تَقُوْلُوْا مَا جَاَعًا مِّنْ بَشِيْرٍ وَّلَا نَذِيْرٍ فَقَدْ جَاَكُمْ بَشِيْرٌ وَّنَذِيْرٌ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (۱۹)﴾

﴿... ئيوە ئەگەر دەلئىن ئيمە ھىچ مرگينيدەريك و ترسينەريكمان بۆ نەھاتوھ، (وانيە وەكو

ئيوە دەيلئىن)، بەلكو بەدلئايىيەوھ مرگينيدەرو ترسينەرتان بۆ ھاتوھو، خواش بەسەر ھەموو

شتىكدا بەتوانايە﴾. * (۱۵۵)

﴿وَاذْ قَالِ مُوسٰى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا اللّٰهَ عَلٰىكُمْ اِذْ جَعَلَ فِىْكُمْ اَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُّلُوكًا﴾

﴿وَاتَاكُمْ مَا لَمْ يُوْتِ اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ (۲۰)﴾

﴿کاتیک که موساش به نه ته وه که ی خوی گوت: ئه ی نه ته وه که م، یادی نازونیمه ته کانی خوا بکه ن به سه رتانه وه، که له ناو ئیوه دا که سانیکی کردوون به پیغه مبه رو که سانیکی کردوون به پاشاو مه لیک و، شتیکیشی داوه به ئیوه که نهیداوه به کهس له نیوان جیهانیه کاندای﴾.

يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَزِدُوا عَلَيَّ أَدْبَارَكُمْ فَتَقْلِبُوا خَاسِرِينَ (٢١)

﴿کاتیک که موسا به نه ته وه که ی خوی گوت): ئه ی نه ته وه که م، برۆنه ناو خاکی پیروزه وه (ئه م چوونه تان) خوا له سه رتانی نووسیوه و، به ره و پشته وهش مه گه پینه وه، ده نا باره که به زهره به سه رتانا ده لده گه پینه وه﴾.

قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَن نَدْخُلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ (٢٢)

﴿گه له که ی) گوتیان: ئه ی موسا (ئه م خا که) میلیه تیکی توندوتیژی تیداوه و، ئیمه ناچینه ناویه وه تا ئه وان نه چنه ده ری، جا ئه گه ر ئه وان چوونه ده ری، ئه وا ئیمه ش ده چینه ناوی﴾.

موسا دوانزده که سی نارد بۆ ناوچه که بۆ ئه وه ی به نه ئینی هیزوتوانای ئه ونه ته وه یه به ئینه وه بۆ موسا، کاتیک دوانزده که سه که گه رانه وه، هه مووشتیکیان بۆ موسا گپرایه وه، که ئه وانه میلیه تیکی به هیزو توندوتیژن، موسا پنیگوتن: ئه م هه واله به گه له که م رامه گه یه نن، بۆ ئه وه ی بیقه رمانی خوا نه که ن، (یوشعی کوری نون و کالوبی کوری یه فنه) ئه م دووکه سه ده ترسان له وه ی خه لکه که بیقه رمانی خوا بکه ن، بۆ یه په ره رده گار ده فه رموویت:

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٢٣)

﴿دوو که س له وانه ی خوا نازونیمه تی پیدابوون و ده ترسان (له وه ی میلیه ته که بیقه رمانی خوا بکه ن)، گوتیان: له ده رگا که وه برۆنه سه ریان، هه ر که چوونه ژوو ری، ئه وا ئیوه سه رکه وتون و، پشت به خوا ببه ستن ئه گه ر ئیوه خاوه نباوه پرن﴾.

قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَن نَدْخُلُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَادْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ (٢٤)

﴿نه ته وه که ی) گوتیان: ئه ی موسا، ئیمه قه ت ناچینه ناوی، تا ئه وان له ویدا بن، جا خۆت و په ره رده گاره که ت برۆن شه ر بکه ن و ئیمه ش ئه وه لی ره دانیش توین﴾.

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ (٢٥)

﴿موسا﴾ گوتی: خویه من هیچم به دهست نیه ته‌نھا خۆم و براکه‌م نه‌بیت، جا جیاوازی بخه نیوان ئیمه‌و نه‌و گه‌له‌ی که له ریگه‌ی راست لایانداهه‌.

قَالَ فَإِنَّهَا مُحْرَمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتَّبِعُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ (٢٦)
﴿خوا﴾ فه‌رمووی: ئیتر ئه‌م خاکه له‌وان قه‌ده‌غه‌یه (بچنه‌ناوی)، تا چل سال سه‌رگه‌ردان و سه‌رلێشیواو ده‌بن له‌زه‌ویدا، جا دلگران مه‌به له‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌که که له‌به‌رنامه‌ی خوا لایانداهه‌.
وَأَنذَرْتَهُمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ (٢٧)

﴿مه‌والی کوره‌کانی ئاده‌میش به‌پاستی بخوینه‌وه به‌سه‌ریاندا، که قوربانیاکان کرد، جا له‌یه‌کیکیان وه‌رگیرو له‌وه‌ی تریان وه‌رنه‌گیرا، نه‌وه‌ی که لێی وه‌رنه‌گیرا به‌وه‌ی تریانی گوت: هه‌ر ده‌تکوژم، نه‌وه‌ی تریان گوتی: (تاوانی من نیه قوربانیه‌که‌ی تو وه‌رنه‌گیراوه‌)، به‌پاستی خوا قوربانی له‌خواپه‌رسته‌کان وه‌رده‌گریت‌.

لَنْ يَسْطُرَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطِ يَدَيْ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ (٢٨)
﴿جا نه‌گه‌ر ده‌ست بو‌من درێژکرد، بو‌نه‌وه‌ی بمکوژی، نه‌وا من ده‌ست بو‌تو درێژناکه‌م بو‌نه‌وه‌ی بتکوژم، من له‌خوا ده‌ترسم که په‌روه‌ردگاری جیهانیانه‌.

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ (٢٩)
﴿من ده‌مه‌ویت به‌تاوانه‌که‌ی من و تاوانه‌که‌ی خۆته‌وه بگه‌ریته‌وه (بو مه‌یدانی لێپرسینه‌وه‌)، جا ده‌بیت به‌یاوه‌رانی ناگرو، نه‌وه‌ش پاداشتی سته‌مکارانه‌.

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٣٠)
﴿جا (قابیل) خوی هینایه‌ پی‌شی بو‌کوشتنی براکه‌ی و کوشتی، به‌وکاره‌ش چوه‌ه‌ریزی زه‌ره‌مه‌نده‌کانه‌وه‌.

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي سَوْءَ أَخِيهِ
﴿جا خوا قه‌له‌په‌شه‌یه‌کی نارد له‌زه‌ویدا ده‌گه‌را، بو‌نه‌وه‌ی نیشانی بدات چۆن عه‌یب‌وعاری براکه‌ی بشاریته‌وه‌.

قَالَ يَاوَيْلَنَا أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُورِي سَوْءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ (٣١)
﴿... (قابیل) گوتی: وای بو‌من، بی‌توانا‌بووم له‌وه‌ی وه‌کو نه‌و قه‌له‌په‌شه‌یه‌م عه‌یب‌وعاری براکه‌م بشارمه‌وه‌، جا چوه‌ه‌ریزی په‌شیمان‌بووه‌کانه‌وه‌.

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا

﴿لهو پیناوه دابوو له سهر نه وه کانی ئیسرائیلمان نووسی و(به سه زمانادا چه سپاندن) که هه رکه سیك خاوهن دهروونیك بکوژیت بی ئه وهی خاوهن دهروونیکی کوشتبیئت، یان خرابه کاریه کی له زه ویدا کردبیئت، وه کو ئه وه وایه هه موو خه لکی تیكرا کوشتبیئت...﴾.

وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

﴿...ئه وهش که خاوهن دهروونیکی زیندوو کرده وه، وه کو ئه وه وایه هه موو خه لکی تیكرا زیندوو کردبیته وه...﴾.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ (۳۲)

﴿...به دلنیا بییه وه پیغه مبه رانی ئیمه به به لگه ی پونه وه هاتن بۆلای ئه وان، ئینجا له دوا ی ئه وه زۆر له وان له سهر زه وی زیاده په بیان کرد﴾.

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ نَقَطَعُ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ مِّنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ

﴿به لگو پادا شتی ئه وان ه ی دژ به خواو پیغه مبه ره کانی ده جه ننگو، هه ولی خرابه کاری ده ده ن له سهر زه وی، ئه وه یه که بکوژین، یان له دار بدرین، یان ده ست وقا چه کانیا ن به راست و چه پی ببردین، یان دوور بخزینه وه (بۆشوینه جیا جیا کانی) سه رزه وی...﴾.

ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۳۳)

﴿...ئه وه بۆئه وان سو کایه تیه له ژیا نی دنیا دا، له رۆژی دوا ی شدا سزا و نازاری کی گه وه ره یان بۆه یه﴾.

(دهسته یه ک له خه لکی(عه رینه) له به حره ی ن، هاتن بۆلای پیغه مبه رو با ری ژیا نی خۆیا ن بۆ ده ربیری که تووشی نه خووشی بوون، ئه ویش فه رمووی برۆن بۆلای ئه و میگه له حوشتره ی که بۆ خیرو چا که کردن دانرا وه له شیرو میزه کانیا ن بخۆنه وه، جا کاتیک خوار دیا نه وه و چا کبو نه وه، شوانه که یان کوشت و حوشتره کانیشیا ن بردن، پیغه مبه ریش دهسته یه کی نار دو گرتیا ن و هینا یان نه وه...، خواش له سزای ئه وان ه دا، فه رمووی: (إنما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله....).)

(ئهم پوون کردنه وه یه له ته فسیری (ابن کثیر) وه رگرا وه).

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ (۳۴)

﴿ثُمَّ سزادانه﴾ ئەوانەیان (ناگریتەوه) که په شیمان بووبنه وه پیش ئەوهی له لایەن ئیوه وه دەسگیرکرا، جا بزانی بەراستی خوا لیبۆردەو بە بەزەییە.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٣٥)

﴿ئەوی ئەوانەیی باوەرتان هیناوه، لەخوا بترسنو، ئارەزووی ئەوه بکەن که لێیەوه نزیک ببەنەوه، لەرێگەیی ئەودا تیبکۆشن بەو هیوایی بەئکو سەرفرازو ئازاد دەبن﴾.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِثْلَ مَا لَهُمْ لَيَقْتُلُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا نُقْبَلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٣٦)

﴿بەراستی ئەوانەیی بێباوەرپوون ئەگەر هەرچی لەزهویدایە بەتیکراییی و ئەوهندهی تریشی لەگەڵ بێت بۆئەوهی بیدەن لەبری سزای پۆژی دوایی، لێیان وەرناگیریتو، سزایەکی بەئازاریشیان بۆهەیی﴾.

يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّؤِيمٌ (٣٧)

﴿دەیانەوئیت لەناگر بێنەدەریو، هەرگیز لێی نایەنەدەری، سزاو ئازاریکی بەردەوامیشیان بۆهەیی﴾.

سزاو ئازاریکیان بۆهەیی بەردەوامە لەگەڵ مانەوهیان لە دۆزەخدا.

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٣٨)

﴿پیاوی دزۆرئیی دزیش دەستیان بپرن، وهکو پەندیک لە لایەن خواوه، سزای ئەوهی که بەدەستیان هیناوه، خواش ئەو خاوهن دەسەلاتەییە که کەس دەسەلاتی بەسەردا ناشکیتو کاردرۆسته﴾.

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ (٣٩)

﴿جا که سێک که تۆبەیی کرد لەدوای ئەوستەمەیی که کردووێتەو خۆی راستو چاککردهوه، ئەو خوا لێی خۆشدهبیت، بەراستی خوا لیبۆردەو بەبەزەییە﴾.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٤٠)

﴿ئەوی محەمد﴾، ئایا تۆنازانیت که بەراستی خوا هەموو دەسەلاتی ئەرزو ئاسمانەکانی هەیی؟ ویستی لەسەر کۆ بێت سزای دەداتو، ویستی لەسەر کۆ بێت لێی دەبوریتو، خواش بەسەر هەموو شتیکدا بەتوانایی؟

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن
قُلُوبُهُمْ

﴿ئەى پىغەمبەرى خوا، ئەو خەفەتبارت نەكات كە خەلكانىك پەلەدەكەن بۆ بىباوەرى كردن،
لەوانەى كە بە دەم گوتيان باوەرمان هەناوەو لەناو دلەكانيشياندا بىباوەرن...﴾

وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُواكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ
مَوَاضِعِهِ

﴿... لەوانەشدا كە بوون بە جوولەكە گوى لەدرۆ دەگرن، گوى لەهۆزىكى تر دەگرن كە هەشتا
نەهاتوون بۆلاى تو، شوينى باسەكانى ناو تەورات دەگوپن (لەدواى ئەوەى كە خوا بۆ هەر
باسىك شوينىكى تايبەتى بۆداناوە)...﴾

لە جوولەكەكانى مەدينە كارىكى داوین پيسى پوویدا، ئەوانە دەستكارى شوينى باسەكانى
ناوتەوراتيان دەكرد بۆئەوەى ياساى سزادانەكە لە بەرژەوهەندى خۆيان بىت، ئەوانە بۆخۆيان
نەهاتن بۆلاى پىغەمبەر پرسىارى لىكەن دەربارەى ياساى سزادانى داوینپيسى، بەلكو
دەستەيەكى ترى جوولەكەيان نارد بۆ پرسىاركردن...

يَقُولُونَ إِنَّ أُوتِيئِمْ هَذَا قَدْوَهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتُوهُ فَاخْذُرُوا

﴿...﴾ (ئەو دەستەيەى كە خۆيان نەهاتن بەوانەى تر) دەلین: ئەگەر (مەمەد) برىارى وەكو
ئەوەى خۆمانى پیدان وەرگرن، ئەگەر برىارى وەكو ئەوەى خۆمانى پینەدان، ئەوا وریابن
(برىارەكەتان بەسەردا نەدات)...﴾

واتە: ئەوانەى داوین پىسىەكەيان تیدا پوودابوو بەوانەيان گوت كە بۆلاى پىغەمبەر ناردبوویانن:
ئەگەر مەمەد برىارىكیدا وەكو برىارەكەى خۆمان بوو، ئەوا وەرگرن و وەرئەو، ئەگەر
برىارەكەى مەمەدیش سزادان بوو بە رەجمكردن، ئەوا وریابن برىارەكەتان بەسەردا نەدات،
نەوەك باسەكە تەشەنە بكات و بلاویتیەو.

(ئەو دەستەيە لە جوولەكەكان لەگەل ژن و پیاوێ داوین پىسىەكەدا هاتن بۆلاى پىغەمبەر و ئەویش
سزای رەجمى بەسەردا سەپاندن، جوولەكەكان پازى نەبوون، پىغەمبەر لەگەلیاندا رۆیشت بۆناو
جوولەكەكان و لەویدا كۆیکردنەو و پىگوتن: كى لە هەمووكەس شارەزاترە لە ئایینەكەتاندا؟
گوتیان: (عبداللەى كورپى سوریا)، بانگى كردو فەرمووی: كورپى سوریا، بەناوى ئەو خوايەو
بانگت دەكەم كە تەوراتى بۆ موسا هەنايە خوارەو، بەراستى وەلام بەو، لەتەوراتدا سزای

داوین پیسی چونه؟ نه ویش گوتی: نه گهر به ناوی خودا سویندت نه دابام راستیه که م نه ده گوت، به لام له ته وراتدا سزای داوین پیسی ره جمکرده (القرطبی، البیضاوی، البغوی، ابن کثیر).

وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرْ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (٤١)

... هه ره که سیکیش که خوا بیه ویت (به کاره ساتیک) تاقیبکاته وه، نه و تو هیجت له ده سه لاتدانیه بو نه و که سه له لای خوا، نه وانه له وانه که خوا نایه ویت دلیان پاکبیته وه، له دنیا داو رسوایی وه دو پر ویشدا سزایه کی توندو به هیزیان بو هیه.

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَالُونَ لِلْسُّحْتِ فَاِنْ جَاؤُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ اَوْ اَعْرَضْ عَنْهُمْ

... (نه وانه) گوپراگرن بو درووده له سه و، مشه خوون بو به رتیل وه رگرتن و، نه گهر هاتن بولات (بو یه کلاکرده وهی کی شه یه ک)، نه و دادوهری بکه له نیوانیادا، یان وازیان لیبینه... * (١٥٦)

وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا

... نه گهر وازیشیان لیبینی، نه و به هیچ شیوه یه ک زیانت پیناگه یه نن... *

وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ (٤٢)

... نه گهر دادوهریشت کرد له نیوانیان، نه و به راستی و دروستی دادوهریه که بکه، به راستی خوا راستیه روه رانی خو شده ویت.

وَكَيفَ يُحْكُمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ

(٤٣)

... نه وانه چوون دادوهری کی شه کانیاان دینن بولای تو؟ (له کاتیکدا) که نه وان ته وراتیان لایه که دادوهری و ده سه لاتی خوی تیدایه؟ پاشان پشت له حقه و راستی ده که ن دوی نه وهی که (بو یان پوونبووه که دادوهری کردنه که ی محمه د له لایه ن خواوه یه) و، نه وانیش وه هانین که باوه پرداربن... * (١٥٧)

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يُحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا

... نیمه ته وراتمان هینایه خواره وه، پینیشاندان و ره وشه نی پوونکرده وهی تیدایه، (به شیوه یه ک) پیغه مبه ره موسولمانه کانی (پیش نیبینی نیسلام)، (به و ته وراته) دادوهریان ده کرد له ناو جووله که کاند... *

وَالرَّانِبِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتَحْفَظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ

﴿... ههروه‌ها زانا په‌روه‌ده‌کاره کاردروسته‌کان و شاره‌زایانی نایین، به‌وهی که پاراستویانه له کتیبه‌که‌ی خوا، به تهورات دادوه‌ریان ده‌کرد...﴾.

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاحْشَوْنَ اللَّهَ فَاتُخَشَّوْا بِآيَاتِي تَمَنَّا قَلِيلًا

﴿...جا له خه‌لکی مه‌ترسینو له من بترسین، به نرخیکی که‌میش به‌لگه‌ونیشانه‌کانی من مه‌فروشن...﴾.

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ (٤٤)

﴿...هه‌رکه‌س دادوه‌ری نه‌کات به‌وهی که خوا هیناویه‌ته خواره‌وه، ئه‌وا ئه‌وانه بیباوه‌ره‌کانن﴾.

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ ﴿...له تهوراتیشدا له‌سه‌رمان نووسیون (له‌سه‌رمان پیویست کردوون) که (له‌تۆله‌کردنه‌وه‌دا)، که‌سینک له‌بری که‌سینک و چاو له‌بری چاوو لووت له‌بری لووت و گوئی له‌بری گوئی و دان له‌بری دان تۆله‌ده‌کرینه‌وه...﴾.

وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ

﴿...برینه‌کانیش هه‌قه‌تۆله‌یان هه‌یه، جا هه‌رکه‌سینک له‌و‌حه‌قه‌تۆله‌یه خو‌شبیت، ئه‌وه (ئه‌و لی‌خو‌شبوونه بو‌ئه‌و‌که‌سه) له‌لایه‌ن خواوه لی‌خو‌شبوونیکه له‌تاوانه‌کانی...﴾.

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (٤٥)

﴿...هه‌رکه‌س دادوه‌ریش نه‌کات به‌وهی که خوا هیناویه‌ته خواره‌وه، جا ئه‌وه ئه‌وانه سته‌مکاره‌کان﴾.

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ

﴿به‌دوای ئه‌وانداو له‌سه‌ر شوین ده‌ستی ئه‌وان، عیسی‌ی کورپی مریه‌مان نارد، که باوه‌ردار بوو به‌وهی له‌ژیر ده‌ستیدایه له‌ته‌ورات...﴾.

وَأَتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَتُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ (٤٦)

﴿ئینجیلیشمان پیدا که‌تیایدا رینیشاندهره‌وه‌ش‌ه‌نی رپوناکی خواو باوه‌رپیکردنی ئه‌وهی تیدایه که له‌ژیر ده‌ستیدایه له‌ته‌ورات، رینیشاندهره‌وشنکه‌روه‌یه بو‌ئه‌وانه‌ی له‌خوا ده‌ترسین﴾.

وَلِيَحْكُمَ أَهْلَ الْإِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (٤٧)

﴿بُوئُهُ وَهُوَ يُبْهِنُ وَيَسْتَلِمْ سَيْتَهُ لِيُحِيطَ بِإِسْرَافِهِمْ بِمَا حَسِبُوا أَنَّهُمْ لَدَيْهِ حَرِيمٌ﴾
هه ره که سبک به وه دادوهی نه کات که خوا هیناویه ته خواره وه، ئەوا به راستی ئەوانه لادهره کانن
(له ریگه ی راستی نایین) ﴿﴾.

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ

﴿(ئە ی محمه د)، قورئانی شمان بوئۆ هیناویه ته خواره وه به راستی و په وانسی، که
پشتیوانیکه ریگی به هیزه بوئۆ و کتیبانه ی که پیشتر هیناوانه خواره وه، هه بیه تداریشه
به سه ریانه وه، جا تووش دادوهی بکه له نیوانیاندا به وه ی که خوا هیناویه ته خواره وه...﴾.

وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

﴿... له (جیبه جیکردنی) ئەو راستیه ی بوئۆش هاتوو، په پیره وی ویست و ئاره زوی ئەوان
مه که، بوهر (نه ته وه یه ک) له نیوه په پیره وو پرۆگرامی خویمان بوئاناوه...﴾.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِنَبِّئُكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ

﴿... ئەگەر خوا ویستی له سه ربایه، ئەوا هه مووتانی ده کرد به یه که نه ته وه، به لام (بویه
نه یکردن به یه که نه ته وه) بوئۆ وه ی تاقیتان بکاته وه ده رباره ی ئەوه ی که خوا پییداون...﴾.

فَاسْتَنْفِئُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (٤٨)

﴿... جا په له بکه له چاکه کردندا، گه پانه وه ی هه مووتان به تیگرای بی لای خوایه، جا ئەوه تان
پیژاده گه یه نیت که تیایدا دووبه ره ک بوون...﴾.

وَأَن احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَن بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ
﴿له ناویاندا (له ناو ئەهلی کتیبیشدا) به وه دادوهی بکه که خوا نارذویه تیه خواره وه، ناگاداری
خوشت و هر گره له وه ی که لاتبدن له هه ندیک له و (باسانه ی) که بوئۆ هاتونه خواره وه...﴾.

فَإِن تَوَلَّوْا فَاَعْلَمُ أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ (٤٩)

﴿... جا ئەگەر ئەوانه (له دادوهیه که ی تو) پوویمان و هر گێرا، ئەوه له به ره ئه وه یه که خوا
ده یه ویست تووشی هه ندیک له سزای تاوانه کانی خویمانان بکات، به راستی زۆرینه ی خه لگیش
لادهرن له ریگه ی راستی نایین) ﴿﴾.

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ (٥٠)

﴿تایا ئاره زوی دادوهری سه رده می نه زانی ده که ن؟ بونه ته وه یه کیش که تی بیگه ن، کی دادوهریه که ی له دادوهری خوا باشتره؟﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
﴿ئهی ئه وانهی باوه پرتان هی ناوه، جو له که و په پیره وانی مه سیح (که باوه پریان به ئایینه که ی ئیوه نیه) مه میانکه ن به یاوه ری خو تان، ئه وانه له نیوان خو یاندا هه ندیکیان دوست و یاوه ری هه ندیکیان...﴾

وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (٥١)
﴿... هه رکه سیکیش له ئیوه گو ی به وه نه داو (یاوه ری ئه وان بکات)، ئه وا ئه ویش له وانه، به پاستی خوا گه لی سته مکاران پینومیای ناکات بو ریگه ی پاست﴾

فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ
﴿جا ئه وانهی له دل یاندا نه خو شی هه یه، ده یان بینی په له ده که ن له دوستایه تی کردنی ئه واندا، ده لئین: ده ترسیین تووشی کاره ساتیک بین له ده وران ده ورانه کانی زه مانه...﴾

فَعَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَأْتِي بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرُوا فِي أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ (٥٢)
﴿... جا ئومید وایه که خوا پرزگار کردنی شاری مه کهه بینیته پی شی، یان فه رمانیکی خو ی ده رکا (له به رژه وه ندی خاوه نباوه ره کان)، ئه وسا وایان لیدیت په شیمان ده بنه وه له وه ی که له دل و ده روونیا ندا ده یانشار ده وه﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ (٥٣)

﴿(ئه وسا) باوه ره داره کانیش (به سه رسامیه وه) ده لئین: ئه وه ئه وانه ن که به هه موو توانایه کیانه وه سویندیان ده خوارد به وه ی که ئه وان له گه ل ئیوه ن (له پشتیوانی کردنی ئایینه که)، کرده وه کانیا ن تیدا چوون، جا وایان لی هات زه ره رهنه بوون؟﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَىٰ
الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ

﴿ئهی ئه وانهی باوه پرتان هی ناوه، هه رکه سیک له ئیوه له ئایینه که ی خو ی هه لگه ری ته وه، ئه وه له دواییدا خوا نه ته وه یه ک دینیت (زالیان ده کات به سه رتاندا)، خوا خو شی ده ونو، ئه وانیش خویان خو شده ویت، خو به که مزانن له ئاستی خاوه نباوه ره کان و توندو به هیزن له ئاست بیباوه ره کاند...﴾

(که ئەم ئایەتە هاتە خوارەو، پیغەمبەر پەنجەیی بۆ ئەبو موسای ئەشعەری درێژکرد فەرمووی: ئەو نەتەوێهێ نەتەوێهێ ئەوێ،) (ئەم پوونکردنەوێهێ لەتەفسیری (القرطبی) وەرگراوە).

بُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

﴿... (ئەو نەتەوێهێ) لەرێگەیی خوادا تێدەکوێشن و لەقسە و قسەلۆکی لۆمەکەرەکانیش ناترسین...﴾.

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (٥٤)

﴿... ئەوێش چاکە و پێبەخشینی خواپە دەیداتە ئەو کەسەیی کە خۆی ویستی لەسەرەو، دەسلاتی خواش فراوانە و زاناوێهێ بە هەموو شتێک﴾.

(ئەم ئایەتە پەکیکە لە نەپنیەکانی قورئان بەوێهێ لە سەر دەمی پیغەمبەردا، خوا ئەوێهێ پراگەیان دووێهێ کە دواي مردنی پیغەمبەر خەلکانیک لە ئایینە کە هەل دەگەرینەو، ئەوێهێ دواي مردنی پیغەمبەر، خەلکیکی زۆر لە ئایینە کە هەل گەرناوێهێ و پوون بە دوو بەشەو، بە شیکیان هەر وازیان لە ئایینە کە هینا، بە شیکیشیان دەیانگوت: ئێمە نوێژو پۆژووەکانمان دەگرین و زەکات نادەین، ئەوێهێ کریش بە پوویاندا و ستایەوێهێ لە شکرکی بە سەرکردایەتی خالیدی کوپی و هلید نار دە سەریان و تیکیشکاندن،) (ئەم پوونکردنەوێهێ لەتەفسیری (القرطبی) وەرگراوە).

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ (٥٥)

﴿بەلکو بەراستی خوا و پیغەمبەر و ئەوانەیی باوەریان هینا، رابەری ئێو، ئەوانەیی (ئەو خاوەنباوەرانی) کە نوێژەکانیان بە پۆیو دەبەن و زەکات دەدەن و ملکەچی دەنوینن بۆ پەرەدگاریان﴾.

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ (٥٦)

﴿هەر کەسیکیش خوا و پیغەمبەر و خاوەنباوەرەکان بە رابەری خۆی بزانی (ئەو خاوەنباوەرانی) کە نوێژەکانیان بە پۆیو دەبەن و زەکات دەدەن و ملکەچی دەنوینن بۆ پەرەدگاریان، ئەو بەراستی ئەوانن پەرەوانی حیزبی خوا، هەر ئەوانن سەرکەوتوێهێ﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُؤًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكَافِرَ أَوْلِيَاءَ

﴿ئەیی ئەوانەیی باوەرپتان هینا، ئەوانە بە دۆست و یارەری خۆتان مەگرن لە بێباوەرەکان و ئەوانەیی کە پیش ئێو کتیبی ئاسمانیان بۆهاتووە کە دینە کەیی ئێوێهێ بە گەمە و گالتە چاری گرتووە...﴾.

وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٥٧)

﴿... له خواش بترسن نه گهر ئیوه له خاوه نباوهره کانن﴾.

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ (٥٨)

﴿کاتیکیش که ئیوه بانگدهدن بۆ نوێژکردن، ئەوان به گه مه و گالته جاپی وهرده گرن، ئەویش

له بهرئوهی به پراستی ئەوانه نه ته وهیه کن هه رگیز عاقل ناین﴾.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَقِفُونَ مِمَّا إِنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنْ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ (٥٩)

﴿ئهی محمه د)، پێیان بلی: ئایا ئیوه رقتان له ئیمه ده بیته وه ته نها له بهرئوهی باوه پیمان

هیناوه به خواو باوه پیمان هیناوه به وهی بۆ ئیمه هاتۆته خواره وه و به وهی پێش ئیمه ش هاتۆته

خواره وه؟ له پراستیشدا ئیوه زۆرینه تان له ئاین لاتانداوه﴾.

قُلْ هَلْ أَنْبَأَكُمْ بِشَرِّ مِمَّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ

﴿ئهی محمه د)، پێیان بلی: ئایا پێتان رابگه یه نم خراپترین پاداشتی ئەم کاره تان له لای خوا

چییه؟...﴾.

مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَعَظِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتِ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا

وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ (٦٠)

﴿... هه ر که سی خوا نه فرینی لی کرد بیته و رقی لیدابگریته و، له واندا هه ندیکی کردن به مه یمون و

به رازو زۆردار په رستی، ئەوانه خراپترین په لوه پایه یان هه یه و لایانداوه له چه قی ریگا﴾.

وَإِذَا جَاؤُكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ (٦١)

﴿ئه گه ر هاتیشن بۆلاتان، ده ئین: باوه پیمان هیناوه و، به دلنیا بی شه وه ئەوان به بیباوه ری هه دینه

لاتان و، به بیباوه ری شه وه ده چه ده ری، خواش زاناره به وهی که ئەوان له ناو ده روونی خۆیاندا

ده یانشار ده وه﴾.

وَتَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتِ لَبِيسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (٦٢)

﴿زۆر له وانیش ده بینی په له ی تاوان و ده سترژی و به رتیل خواردنیا نه و، خراپترین شتیش

ئوه بوو که ئەوان ده یانکرد﴾. * (١٥٨)

لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتِ لَبِيسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ (٦٣)

﴿نه گەر زانا په روږده کاره کان و شاره زایانی دین پښه گیان لى نه گرتبان به و قسه تاوانکاریانه ی که ده یانکردو، نه و به رتيله ی وهریاند ه گرت، نه و خراپترین کار نه و کاره بوو که نه وان ده یانکرد﴾. (تفسیر الطبری/جزء (۶) ص ۲۹۷).

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَغِنُوا بِمَا قَالُوا

﴿جووله که کانیش گوتیان: دهستی خوا به ستراوه، خوا دهستی نه وانی به ستو، نه فرینیشیان لیکرا به هو ی نه و قسه یه ی که ده یانکرد...﴾.

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُفِيقُ كَيْفَ يَشَاءُ

﴿... به لکو دهسته کانی خوا کراوه و چونی نار ه زووی لیبیت ده به خشیت ه وه...﴾.

وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا

﴿... نه وه ی که بو تو ش ه اتوته خواره وه، له یاخی بوون و بیباوه رپوونی نه وان زور زیاد ده کات...﴾.

وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

﴿... دوژمنایه تی و رقه به رایه تیشمان خسته نیوانیانه وه تا روژی زیندو بوونه وه...﴾.

كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ

﴿... هر کاتیک ناگریکیان داده گیرساند بو شه رو ناژاوه، خوا نه و ناگره ی ده کوژانده وه...﴾.

وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ (٦٤)

﴿هه ول و تیکوشانی خراپه کاریش ده که ن له زه ویداو، خواش خراپه کارانی خو ش ناویت﴾.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاَهُمُ الْجَنَّاتِ النَّعِيمِ (٦٥)

﴿نه گەر ه اتباو په پره وانی کتیبه ئاسمانیه کانیش باوه رپان هیناباو له خوا ترسابان، نه و له تاوانه کانیان خو ش ده بووین و، ده مانخستنه به ه شته کانی نازو نیعمه تداره وه﴾.

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ

﴿نه گه ره اتباو نه وانیش کاریان کردبا به ته ورات و ئینجیل و نه وه ی له لایه ن په روږده دگاریانه وه بو یان ه اتوته خواره وه، نه و له بزویوی خویان ده خوارد له سه ر سه ریانه وه له ژیر پشیمان وه...﴾.

مِّنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ (٦٦)

﴿... له واندای میلله تیکی ئابووری ناس هه یه و، زۆرینه یان خراپترین شت هه وه یه که ده یکه ن﴾.
*(۱۵۹)

له ناو په پیره وانی کتیبه ئاسمانیه کاندای میلله تیکیان خه ریکی پیکه وه نانی سامان و سه روه تی دنیان، به هر شیوه یه که بیته کۆیده که نه وه و عه مباری ده که ن، ئه م کاره شیان بۆته هۆی ئه وه ی بی ئاگابن له ناوه پۆکی ته ورات و ئینجیل و، له به رنامه ی خوا دوور که وتوونه وه، خوا پییان ده لیت: ئه وانه ئه گه ر په پیره وه ی کتیبه ئاسمانیه کانیا ن کردبایه خوا له زه وه ی له ئاسمانه وه سامان و سه روه تیکی زۆری پییده دان، واته: هه موو به رنامه یه کی ئابووری که له گه ل ناوه پۆکی کتیبه ئاسمانیه کاندای تی که نه که نه وه و ببنه هۆی دوور که تنه وه ی ئاده میزاد له یاد کردنه وه ی په روه ردا گه ره که ی، له کاره هه ره خراپه کان داده نریت له لای په روه ردا گه ر، سوود له پاره ی به قه رز دراوی، کۆکردنه وه و عه مبار کردنی زیرو زیوو پاره له لایه ن تا که و کۆمپانیا کانه وه، ده ببنه هۆی دارمانی باری ئابووری له ناو کۆمه لگادا له به رژه وه ندی تا که که س، هه ربۆیه شه خوا له ئایه تی (۲) سووره تی (الهمزه) و له ئایه تی (۳۴) ی سووره تی (التوبه) دا هه ر شه له وانه ده کات که مال و سامانه کانیا ن کۆده که نه وه و ده یژمیرن و نایبه خشنه وه به سه ر هه ژاره کاندای، ئه و سامان و سه روه ته داده بن له ئابووری گشتی کۆمه لگا، له سووره تی (البقره) دا ده فه رموویت: **وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا** ﴿خوا (قازانجی شت) فرۆشتنی ره واکردوه و سوودی پاره ی به قه رز دراوی قه ده غه کردوه﴾، **يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا... (۲۷۶)**: ﴿خوا ئه و ماله ته فروتونا ده کات که له به ده سه ته یانی قازانجی قه رزدا به کار دیت﴾، چونکه ئه م قازانجه به رژه وه ندی بۆ تا که که سی که خوا ئه م مال و سامانه ی داوه تی له سه ر حسابی خه لکیکی زۆری نه دار که پیوستیان به و مال و سامانه هه یه.

يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ

﴿ئهی پیغه مبه ری خوا، ئه وه رابگه یه نه که له لایه ن خوا وه بۆت هاتۆته خواره وه...﴾.

وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ

﴿... ئه گه ر واش نه که یته، ئه واپه یامه که ی خوات رانه گه یاندوه...﴾.

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (۶۷)

﴿... خواه ده تباریزیت له خه لکی، به راستی خوا نه ته وه ی بیباوه ره کان رینوما یی ناکات به ره و

ریگه ی راست﴾.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ

﴿.....به‌پاستی ئەو که‌سه‌ی هاوبه‌شی بۆ خوا دابنیت، ئەوا بە‌دلنیا‌یی‌ه‌وه‌ خوا بی‌به‌شی ده‌کات له‌ چوونه‌ ناو به‌هه‌شت، شوینی مانه‌وه‌شی ناو ئاگره‌و، هه‌چ پش‌تیوان‌یک‌یش بۆ س‌ته‌م‌کاره‌کان نیه‌﴾.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ

﴿به‌دلنیا‌یی‌ه‌وه‌ بی‌باوه‌ریان کرد ئەوانه‌ی که‌ گوتیان: خوا سی‌هه‌مین که‌سه‌ له‌ سی‌ که‌سه‌که‌...﴾.

بی‌باوه‌ریان کرد ئەوانه‌ی که‌ گوتیان: خوا‌یه‌کان سی‌ که‌سن: خوا‌و‌مریه‌مه‌و‌ عیسا‌.

وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٧٣)

﴿...هه‌چ په‌روه‌ردگار‌یک‌یش نیه‌ ته‌نها یه‌ک په‌روه‌ردگار نه‌بیت، ئەوانه‌ش که‌ بی‌باوه‌رپوون له‌ناو ئەواندا، ئەگه‌ر وازنه‌هه‌ین له‌وه‌ی که‌ ده‌یلین، س‌زایه‌کی به‌نا‌زریان به‌رده‌که‌و‌یت له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار‌ه‌وه‌﴾.

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٧٤)

﴿جا ئایا ئەوانه‌ په‌شیمان نابنه‌وه‌ بۆ‌لای خوا، داوا‌ی لی‌بوردنی لێناکه‌ن؟ خواش لی‌بورد‌ه‌و به‌به‌زه‌یی‌ه‌﴾.

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ
انظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ (٧٥)

﴿مه‌سیحی کوری مریه‌م ته‌نها پی‌غه‌مبه‌ریکی خوا‌یه‌و به‌دلنیا‌یی‌ه‌وه‌ له‌پیش ئەوه‌وه‌ پی‌غه‌مبه‌رانی تر‌تیپه‌رین، دایک‌یشی له‌ پاستگ‌زکانه‌، ئەوان وه‌هابوون خواردنیا‌ن ده‌خوارد، ته‌ماشاکه‌ چۆن به‌لگه‌و نیشانه‌کانیا‌ن بۆ‌پوون ده‌که‌ینه‌وه‌، پاشان ته‌ماشاکه‌ چۆن تاوان ده‌که‌ن‌و له‌ پاستی دوور ده‌که‌ونه‌وه‌﴾.

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (٧٦)

﴿(ئه‌ی محمه‌د)، پێیا‌ن بلی: ئایا ئیوه‌ بێجگه‌ له‌خوا په‌رستراویک‌ ده‌په‌رستن نه‌ زه‌ره‌رو زیا‌ن‌و

نه‌ که‌لکیکی به‌ده‌ست نیه‌ بۆ ئیوه‌؟ (ته‌نها) خواش ئەو په‌روه‌ردگار‌یه‌ که‌ بیسه‌رو زانا‌یه‌﴾.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ
وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ (٧٧)

﴿(ئه‌ی محمه‌د)، پێیا‌ن بلی: ئه‌ی په‌یره‌وانی کتیبه‌ ئاسمانیه‌کان، له‌ ئایینه‌که‌تاندا له‌ پاستی

زیاتر به‌رزپه‌وی مه‌نوینن (له‌ پاستی زیاتر تێمه‌په‌رینن)، به‌ شوین ئاره‌زووی نه‌ته‌وه‌یه‌ک‌یش

مه‌که‌ون که گومرپوون له‌پیش خۆتانه‌وه‌و، خه‌لکانیکی زۆریشیان گومرپاکردو، لایاندا له‌سه‌ر چه‌قی پێگه‌ی راست ❁* (١٦٠)

لَعْنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا
وَكَانُوا يَعْتَدُونَ (٧٨)

❁ئه‌وانه‌ی بیباوه‌رپ بوون له‌ نه‌وه‌کانی ئیسرائیل (یه‌عقوب)، له‌سه‌ر زمانی داودو عیسا‌ی کورپی
مریهم نه‌فرینیان لیکرا، ئه‌ویش به‌هۆی ئه‌وه‌ی که یاخی بوون و ده‌ستدریژیان ده‌کرد
(سنوره‌کانی خویان ده‌به‌زاند) ❁.

(داودو دوعای لیکردن بوون به‌ مه‌یمون، عیسا‌ی کورپی مریه‌میش له‌سه‌رده‌می خۆیدا دوعای
لیکردن بوون به‌ به‌ران، (ئه‌م پوونکردنه‌وه‌یه له‌ ته‌فسیری (الجالین) وه‌رگه‌راوه‌).

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (٧٩)

❁ئه‌وانه له‌و خراپه‌کاریه‌ دور نه‌ده‌که‌وتنه‌وه که کردبوویان و، خراپترین شتیش ئه‌وه‌بوو که
ئه‌وان ده‌یانکرد ❁.

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي
الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ (٨٠)

❁(ئه‌ی محمه‌د)، تو زۆرێک له‌وانه‌ی (په‌یره‌وانی کتێبه‌ ئاسمانیه‌کان) ده‌بینی دۆستایه‌تی و
یاوه‌ری بیباوه‌ره‌کان ده‌که‌ن، (ئه‌م کاره‌یان) خراپترین کاره‌ بۆخویان، که له‌پیش خۆیانه‌وه
ده‌دینێرن بۆ پۆژی لێپرسینه‌وه‌، که ئاکامه‌که‌ی توپه‌بوونی توندی خویا‌ه له‌سه‌ریان و، ئه‌وانیش
له‌ناو سزای خوادا نه‌مرن ❁.

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ (٨١) ❁
❁ئه‌گه‌ر باوه‌ریشیان هینابا به‌خواو پیغه‌مبه‌رو ئه‌وه‌ی بۆ پیغه‌مبه‌ر هاتۆته‌ خواره‌وه‌، (ئه‌وا ئه‌و
بیباوه‌رانه‌یان) به‌دۆستو یاوه‌ری خویان نه‌ده‌گرت، (بۆیه‌ش وایان نه‌کرد) له‌به‌رئه‌وه‌ی به‌شی
هه‌ره‌زۆریان لایانداوه له‌ ئایین ❁.

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا
الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِيِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ (٨٢)

❁(ئه‌ی محمه‌د)، جووله‌که‌و ئه‌وانه‌ی که هاوبه‌شیان دانا بۆخوا، ده‌یانبینی توندو تیزترین
خه‌لکێ دژی خاوه‌نباوه‌ره‌کان، ئه‌وانه‌ش که گو‌تیان ئیمه‌ په‌یره‌وانی عیسا‌ین، ده‌یانبینی

نزیکترین که سن بُو دوستایه تیکردنی خاوه نباوه پره کان، (ئەویش) هۆی ئەوهیه که خۆیان به گه وره نازانو و زاناو چاودێریکه ری ئایینیان له نیودان ❁.

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ (٨٣)

❁ كاتیک گویشیان له و قورئانه ده بیته که بۆ پیغه مبه ر هاتۆته خواره وه، ده یانینی چاوه کانیان برده بیته له فرمیسک، به هۆی ئەوهی که له راستی ئەم باسانه یان زانیوه (له ئینجیلدا)، (بۆیه) ده لێن: ئەی په ره وردگاری ئیمه، باوه رمان هینا، جا تۆش له پیزی شاهیده کاتمان بنووسه ❁.

وَمَا لَنَا لَأَنزُومِنَ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ (٨٤)

❁ (ده شلێن: ئەوه ئیمه چیمانە)، بۆچی ده بیته ئیمه باوه ر به خوا نه هینین و باوه ر به و راستیه نه هینین که بۆمان هاتووه و، چاویشمان له وه وهیه که په ره وردگاره که مان بمانخاته پیزی نه ته وهی چاکه کار ❁.

فَأَتَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ (٨٥)

❁ جا خوا به هۆی ئە و قسه یه وه که کردیان پاداشتی دانوه به چه ندین به هه شت که چه ندین پروباریان به ژێردا ده روات و نه مرن تیايدا، ئەوه ش پاداشتی چاکه کاره کانه ❁.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ (٨٦)

❁ ئەوانه ش بیباوه ر بوون و به لگه ونیشانه کانی ئیمه یان به درۆهینایه وه، ئەوانه هاوڕییانی دۆزه خن ❁.

(هه ندیک هاوه لانی پیغه مبه ر له خولیا ی ئەوه دابوون هه تا هه ن هه ر به پۆژو بن و شه ونویژ بکه ن و نه چنه لای ئافره تان و گوشت نه خۆن و له سه ر جیگه ش نه خه ون، خواش به م شیوه یه ی خواره وه پییراگه یان دن، (ئەم پروونکردنه وهیه له ته فسیری (الجلالین) وه رگراوه).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرَمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

(٨٧) وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَانْفَعُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ (٨٨)

❁ ئەی ئەوانه ی باوه ر پتان هیناوه، شته به له زه تانه ی که خوا بۆی په واکردوون له خۆتانی قه ده غه مه که ن و، ده سترێژیش مه که ن، به راستی خوا ده سترێژکه رانی خۆش ناویته، به په وایی و پاک و بیگه ردیش له و بژیوه یه بخۆن که خوا پێیدا ون و، له خواهیه ش بترسین که باوه ری پیدین ❁.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ

﴿خو به وه تان له گهل ناکات که سوینده کانتان به بی مه به ست به ده متاندا دیت، به لام به وه تان له گهل ده کات که سوینده کانتان به واده و په یمانه وه بیت.﴾

فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ

﴿... له بریدانی لیخوشبونی نه م سویندانه ش، ناندانی ده هه ژاره له و خوارنده مامناو ندانه ی که سو و کاره که ی خو تانی پی ناند ه دن، یان به رگو پو شاک ی ده هه ژاره، یان نازاد کردنی کو یله یه که﴾

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٨٩)

﴿... جا که سیک که نه ییوو (نانی ده هه ژار بدات)، نه وه (له بریدانه که ی) سی پوژ به پوژوو بوونه، نه وه له بریدانی لیخوشبونی سوینده کانتانه نه گهر سوینداتان خوارد، سوینده کانیشتان بپاریزن، خوا به م شیوه یه به لگه و نیشانه کانی خو تان بو پوونده کاته وه به وه یوایه ی سوپاسی بکه ن.﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٩٠)

﴿نه ی نه وانه ی باوه پرتان هیئاوه، به پاستی خوارنده وه ی سه رخوشکه رو قومار کردن و بتپه رستی و دابه شکردنی شته کان به (ترو پشک)، پیسین له کرده وه ی شه ی تانن لییان دوورکه ونه وه، به و هیوایه ی سه رفراز ده بن.﴾

(زانستی سه رده م دان به وه دا ده نیت می شکی ئاده می زاد له چه ند سه نته ریکی جیا جیا پی که اتوه، به توانا ترین سه نته ر نه وه یانه که تاییه ته به ئاره زوو ویسته کان و دابین کردنی که سایه تی و په وشته کومه لایه تیه کان، جا سه نته ریکی تر له ژیرنه وه وه تاییه ته به عه قل و بیر کردنه وه، سه نته ریکی تر تاییه ته به بپاریدان له سه رشته کان، سه نته ریکی تر تاییه ته به به بیر هیئانه وه ی پو واده کان، سه نته ریکی تر تاییه ته به ده برپینی هه ست و سوژ، خوارنده وه ی ماده هوشبه ره کان کار له شوینه گرنه گه کانی می شک ده کن بویه نه و که سه ی نه و ماده هوشبه رانه ده خواته وه ئاره زوو ویسته کان و دابین کردنی که سایه تی و په وشته کومه لایه تیه کان له ده سته دات، (کحول) به پیژنه ی (١) ده بپته هوی زیاد بوونی (١٠) تریه له چرکه یه کدا له لی دانه کانی دل و، ده بپته هوی لاواز کردنی ماسولکه کانی دل و، ده بپته هوی لاواز کردن و بیتوانایی خرۆکه سپی و خرۆکه سووره کانی خوین و، هه روه ها ده بپته هوی نه خو شتی (تلیف ال کبد

الكحولی) كه ئه و نه خۆشیه ده بیته هۆی مردنی ژماره یه کی زۆر له خانه زیندوووه کانی جگه ر، ههروه ها ده بیته هۆی كه مېوونه وهی پێژه ی فیتامین (أ) و فیتامین (ب) به هه موو جۆره کانیه وهو، فیتامین (ج)، كه ده بنه هۆی ده ركه وتنی نه خۆشیه ترسناکه کانی وه کو نه خۆشی (پلازما) و نه خۆشی (البری بری) كه ده بنه هۆی ئاوسان و دابه زینی توانای دل، ههروه ها ده بنه هۆی ده ركه وتنی نه خۆشی (الإسقربوط) كه ده بیته هۆی وشکبونه وهی پیست و سوتانه وهی ده م و دانه کان و سوتانه وهی گلپنه ی چاو، ههروه ها خواردنه وه سه رخۆشکه ره کان ده بنه هۆی ده ركه وتنی نه خۆشی (البورفیریا)، كه وا له پیست ده کات زیاتر هه ستیاریت به رانه ر به تیشکی خۆر، ههروه ها ئه م خواردنه وانه کاریگه ریه کی خرابیان هه یه له سه ر گورچیه له کان، كه ده بیته هۆی سه ره له دانی نه خۆشی (الدوزیما)، سه ره ئه نجام ده بیته هۆی ژه هراویبوونی میزو مردنی نه خۆشه که، ههروه ها توێژینه وه زانسته یه کان ئه وه یان سه له ماندوو خواردنه وه سه رخۆشکه ره کان ده بنه هۆی لاوازکردنی کاری جووتبوون و كه مېوونه وهی پێژه ی تۆو سوتانه وه یه کی توندی قورک، له راپۆرتیکی ئه نجومه نی نیشتمانی به ریتانیدا ده رباره ی خواردنه وه سه رخۆشکه ره کان هاتوو: كه خواردنه وه سه رخۆشکه ره کان بۆ ماوه یه کی درێژ ده بیته هۆی له ده ستدانی كه سایه تی و لاوازیوونی خۆراگی وسته کانی ئه و كه سه و له ده ستدانی بیروهۆش، هه ركه سیك له سه ر ماده سه رخۆشکه ره کان راهاتبیت نابیت باوه ر به قسه و واده و په یمانه کانی بکریت ته نانه ت له و کاتانه شدا كه له هۆشخۆدایه، ههروه ها نابی پشتی پی ببه ستری له کاروباری سه رکر دایه تیکردن له جیبه جیکردنی ئه رکیکدا، ههروه ها نابی پشتی پی ببه ستری له دا ببنکردنی کیشه داراییه کاند). * (١٦١)

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (٩١)

﴿به راستی شه یتان ده یه ویت له خواردنه وهی سه رخۆشکه رو قوما رکردندا دوژمنایه تی و رقتان بخاته نیوانه وهو، پێگه شتان لیبگریت له یادکردنه وهی خوا و جیبه جیکردنی نوێژه کان، جا ئایا ئیوه کۆتایی هینه رن به م کارانه ؟﴾.

(ئه م باسانه له سه ر داوای عومه ری کوری خه تاب خوا پوونی کردنه وه، جا کاتیک كه پهروه ره دگار فه رمووی: (فهل انتم منتهون؟) عومه ره لأمی دایه وه: انتھینا، انتھینا! (القرطبی، ابن کثیر، الطبری، فتح القدير).

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَحْذَرُوا فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (٩٢)

﴿گوپړایه لى خواو گوپړایه لى پینغه مبه ریش بکه نو ناگادارین، جا نه گهر پروتان وهرگپړا، نه وه چاک بزنان به راستى نه وه لسه ر پینغه مبه رکه ی نیمه پیوسته (ته نها) راگه یان دنیکی ناشکرایه﴾.

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعَمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُجِبُ الْمُحْسِنِينَ (۹۳)

﴿نه وانه ی باوه پریان هیناوه وکرده وه چاکه کانیان کردون، تاوانیان له سه رنیه به وه ی که پیشتر (له شه پاب) یان چیژتوه، نه گهر (دواى نه وه) خوځیان پاراستبى و باوه پریان هیناوبى وکرده وه ی چاکیان کردبى و، پاشان خوځیان پاراستبیت و باوه پریان هیناوبیت و پاشان خوځیان پاراستبى و باشر بووبن، خواش چاکه کاره کانی خوځنده ویت﴾.

شه پاب خواردنه وه به سى قوناغ قه ده غه کراوه، جارى یه که م په روه ردگار ده فهرمویت: (یسألونک عن الخمر والمیسر قل فیهما اثم کبیر ومنافع للناس)، قه ده غه کردنی جارى دووم (یا ایها اللذین امنوا لاتقربوا الصلاة وانتم سکاری...)، قه ده غه کردنی جارى سیهم (انما الخمر والمیسر والازلام... (۹۰) المائدة، بویه په روه ردگار له مانای نایه ته که دا قوناغ به قوناغ باسی نه وانه ده کات، با پیشتریش شه پریان خواردبیته وه مادام دواى یه که م قه ده غه کردن خوځیان پاراستووه و باوه پریان هیناوه وکرده وه چاکه کانیان کردون، مادام دواى دووم قه ده غه کردن خوځیان پاراستووه و باوه پریان هیناوه، مادام دواى سیهم قه ده غه کردن خوځیان پاراستووه و باشر بووبن، نه و هیچ تاوانیکیان له سه رنیه و نه وانه چاکه کارن و خواش چاکه کاره کانی خوځنده ویت.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَلْوَنَكُمْ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالَهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۹۴)

﴿نه ی نه وانه ی باوه پرتان هیناوه، به راستى خوا تاقتیان ده کاته وه له هندی که له و نیچیرانه ی راوکردن که ده که ونه به رده ست و مه وداى تیره کانتان، بونه وه ی خوا بزانتی کى له نادیاردا لى ده ترسیت، جا له پاش نه و پروداوه ی که پرویدا، هر که سیک سنور ببه زینى سزایه کى به نازارى بو هه یه﴾.

(له کاتیکدا خواوه نباوه په کان به به رگی چه جه وه بوون له سالى حوده بییه، خوا گیانه وهریکى زوری کیوی و بالنده یه کى زوری به سه ردا ناردن (بونه وه ی تاقتیان بکاته وه)، هه ندیک له وانیش له م کاته قه ده غه کراوه دا راویانکردن. (ابن کثیر، البیضاوی).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمَّداً فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ هَدْياً بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَاماً لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ

﴿نهی ئه وانهی باوه پرتان هیناوه، نیچیر مه کوژن له کاتی کدا ئیوه له بهرگی چه ج کردندان، هر که سیک له ئیوه به نه نقه ست (نیچیریک) بکوژیت، ئه وه سزا که ی ئاژه ئیکه له ناو ئاژه له کانا و ه کو ئه وه ی که کوشتویه تی، دوو که سی دادپه روه ریش له ئیوه سزا که ی به سه ردا ده دن، (سزا که ش) دیارییه که (وه کو ئاژه له کوژاوه که) ده گه یه نریته که عبه (ده کریته قوربانی بو ه ژاره کان)، یان نرخه که ی ده خه ملیتری به پارو ده دریت به خواردن بو ه ژاره کان، یان به پوژووبوونی ئه وکه سه به نه ندازه ی نرخه ئه و ئاژه له، بوئه وه ی سزای توندوتیژی کرده وه که ی بچیژیت...﴾

عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمِ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ (٩٥)

﴿...خوا له وانه خو ش بوو که ئه م کاره یان کردو تیپه پین، (به لام له مه ودوا) هر که سیک بگه ریته وه سه ری، ئه وا خوا تو له ی لیده کاته وه، خواش خاوه ن هیژیکی بی وینه ی تو له داره﴾

أَجَلٌ لَّكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعاً لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرْمٌ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرْمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٩٦)

﴿بوتان په وا کراوه پاوی نیچیری ده ریا، خواردنه کانی ده ریاش به تامو له زه تن بو ئیوه بو کاروانه گه پوکه کان، هه تا له بهرگی چه جیشدا بن لیتان قه ده غه کراوه پاوی نیچیری وشکانی، له خوا یه ش بترسین که بۆلای ئه و کو ده کرینه وه﴾

جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَاماً لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٩٧)

﴿خوا خانوه چوار لایه که ی ماله پیروژه که ی خوی کردوو به مایه ی مانه وه ی خه لکی له وی داو، مانگه قه ده غه کراوه کانیشی کردوون به مایه ی مانه وه ی خه لکی له وی دا (بو کاروباری بازرگانی به بی ترس) و، دیاریه کانی که بو مالی خواش دین له ئاژه له بی نیشانه کان و ئاژه له نیشانه کراوه کان (ئاژه له زهنگو لداره کان)، بوونه مایه ی بژیوی خه لکی هه ژار که مانه وه یان له وی دا مسوگه ر ده کات، (ئه وه شمان بۆیه والیکردوو) بوئه وه ی بزنان که به پراستی خوا به هه موو ئه وانه ده زانیت که له ئاسمانه کان و زه وی دان و، به پراستی خواش به هه موو شتی که زانایه﴾* (١٦٢)

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (٩٨)

﴿جا بزنان به پاستی خوا سزادانه که ی سه خته، (بُوئنه وانه ی بیّ فه رمانی ده که ن) و، به پاستی لیبوردو به به زه بیسه (بُوئنه وانه ی په شیمانی ده نوین له تاوان)﴾.

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ (۹۹)

﴿پیغه مبر هیچی له سه رنیه ته نها که یانندن نه بیّت، ئه وه ی که ئیوه ش ده تانه ویّت بیکه ن و ئه وه ی که ده تانه ویّت بیشارنه وه، خوا (بُوخوی) پیّی ده زانیّت﴾.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۱۰۰)

﴿ئهی محمه د)، پییان بلّی: پیسو پاک ناچنه یه ک تای ته رازووه وه، هه رچه نده زوری شته پیسه که ش سه رنجت پراکیشتیّت، جا ئهی خاوه ن ژیرییه کان له خوا بترسن، به خوژیای ئه وه ی سه رفرازو پرگار بین﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ وَإِن سَأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنزَّلُ الْقُرْآنُ تَبَدَّلَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ (۱۰۱)

﴿ئهی ئه وانه ی باوه پتان هیناوه، پرسیار له شتی وانه که ن که ئه گه ر پوون بکریته وه بوئیوه خراپ بیّت، ئه گه ر پرسیاریش له شتی بکه ن، که قورئان دیته خواره وه له باره یه وه بوّتان پوون ده کریته وه، خوا له وشتانه خو شبوو (که پیشتی پرسیارتان له باره یه وه ده کرد) و خواش لیبوردو پشوو دریژه﴾.

(که سیک له پیغه مبر ی پرسی: باوکم له کوئییه؟ ئه ویش فه رموی له دۆزه خه، پیغه مبر راستیه که ی گوت، به لام پیاهه که دلگران بوو، که سیک تر له دوا ی پیویستکری حه جکردن له سه ر موسولمانان له لایه ن خواوه، پرسیار ی کرد، ئایا ئیمه پیویسته هه موو سالیک حه ج بکه یین؟ پیغه مبر وه لامی نه دایه وه، پاشان پیّی گوت: ئه گه ر گوتبام به لّی، ئه وه به دریژیای ته مه نتان هه موو سالیک جاریک حه جکردننتان به سه ردا ده نووسرا، بویه په روه ردگار جه خت له وه ده کاته وه که ئه م جوّره پرسیارانه مه که ن. (الطبری، القرطبی، البیضاوی).

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكَ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ (۱۰۲)

﴿به دلنیا یه وه نه ته وه یه که له پیش ئیوه وه ئه م پرسیارانه یان کرد، پاشان به وه یه وه (که دواکانی خویان جیبه جی نه کرد) بیباوه ریوون﴾.

(نه ته وهی سه مود پرسپاری حوشره که یان له سالج کرد، هاوپیانی عیساخ پرسپاری نان خوانیکیان کرد، که به هویه وه تووشی بیباوه پی و تیداچوون بوون، ئەم بوون کردنه وه به له ته فسیری (القرطبی) وه رگراوه).

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِيَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ (۱۰۳)

﴿خوا هیچ فه رمانیکی نه کردوه له باره ی به حیره (حوشریک که پینج جار زابیت و جاری پینجه م به چکه یه کی نیرینه ی بوو بیت و، حوشره که سه ر بپریت و ته نها خه لکه نیرینه که بوی هه بوو بیت له گوشته که ی بخوات، یان نه گهر زگی پینجه می میینه بوو بیت گوچکه ی خوی و به چکه که ی بقه لیشریت)، هیچ فه رمانیکیشی نه کردوه له باره ی سائبه (حوشریک که ده جار تا دوازه جار به چکه ی میینه ی بوو بیت گوچکه ی بقه لیشریت و به ره لاکریت)، هیچ فه رمانیکیشی نه کردوه له باره ی وه صیله (مهریک که زگی حوته می جوته یه کی نیره و مییه ی هینابیت، به م هویه وه سه رنه بپریت و)، هیچ فه رمانیکیشی نه کردوه له باره ی حام (حوشریکی نیره که نه وه ی په یدا بوو بیت، به ره لاکریت)، به لام نه وانه ی بیباوه ریان نواند درۆ له سه ر خوا هه لده به ستن، به لکو زۆرینه یان وه هان هه رگیز عاقل نابن﴾. (القرطبی، ابن کثیر، الطبری). * (۱۶۳)

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا

﴿نه گهر پیشیان گوترا: وه رن (په پیره وه ی نه وه بکه ن) که خوا هیناویه ته خواره وه وه رن بۆ په پیره ویکردنی پیغه مبه ر، نه وا ده یانگوت: نه وه ی باوک و باپیرانمان له سه ری بوون به سه بوئیمه﴾

أُولَٰئِكَ كَانَ أَبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ (۱۰۴)

﴿... نه دی نه گهر باوانه کانیا ن هپچیا ن نه زانیبی و ریگه یان نیشا ن نه درابیت؟﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَن ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (۱۰۵)

﴿نه ی نه وانه ی باوه پرتان هیناوه، ئیوه ته نها نه رکی خوتان له سه ره، کاتیك که ریگه تان نیشا ن ده دریت نه وه ی که گوومرا ده بیت زیا ن به ئیوه ناگه یه نیت، هه مووتان به تیکرایی گه رانه وه تان بۆلای خوایه، جا نه وه تان پیرا ده گه یه نیت که ده تانکرد﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ
أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپتان هەتاوه، ئەگەر يەكێك لە ئێوه گەيشته كاتى سەرەمەرگ، ئەوا شايەدى
بدەن لە نێوان خۆتاندا لەكاتى پاسپاردەكەيدا، دوو شاھيد لەخۆتان لەوانەى بە دادوەرى
ناسراون، يان دوو شاھيدى تر كە لەخۆتان نەبن، ئەو لەكاتێكدا كە ئێوه لەسەفەردان لەسەر
زەوى و تووشى كارەساتى مردن بوون...﴾

تَحْسِبُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ اُرْتَبْتُمْ لَمْ تَنْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا
نُكْتُمْ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ (١٠٦)

﴿...﴾ (ئەو شاھيدانە) دەھێڵنەوہ تا دواى نوێژکردنەكە، جاسویند دەدرين بەخو، ئەگەر
گومانتان هەبوو (لە سویند خواردنەكەيان، ئەوا دريژە بە سویند خواردنەكەيان دەدریت
كە سویند بخۆن بەوہى كە): بەم شايە دیدانەمان نرخی هېچ دەسكە و تىكى پى ناكړين بۆ
خۆمان، هەرچەند ئەوكەسە خرمى خۆشمان بێتو، هېچ شتێكيش ناسارینەوہ لە شايە دیدان
بۆخو، جا ئەگەر وابكەين ئەوا ئيمە لە تاوانبارانين.﴾

فَإِنْ عُنِيَ عَلَىٰ أُنْهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَأَخْرَجَ يَوْمَئِذٍ مِّن مَّقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأُولِيَّانِ
فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ (١٠٧)

﴿جا ئەگەر زانرا كە ئەو شاھيدانە شايستەى تاوانن، ئەوا دوو كەسى تر لە جیگەى ئەوان
هەل دەستن بۆ شايە دیدان، لەوانەى كە شايستە ترن لە دوو شاھيدەكەى يەكەمجارو، سویند
دەخۆن بەخو بەوہى كە شاھيدانەكەى ئيمە پاسترە لە شاھيدانەكەى ئەوانو، ئەگەر
دەستدریژيمان كړدبى و سنوورمان بەزاندبى، ئەوا ئيمە لە سته مكارەكانين.﴾

ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهٍ أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ (١٠٨)

﴿ئەم جۆرە شايە دیدانە نزيكترە لە پووى پاستى شايە دیدانەكەوہ وەكو خۆى، يان (هەرنەبیت)
دەترسین لەوہى كە سویند خواردنێك لە دواى سویند خواردنەكەى ئەوان ببیتەھۆى
رەكردنەوہى سویندەكەى ئەوان، لە خواش بترسین و گوى بگرن لە فەرمانەكانى و، خواش
پيگەى پاست نيشانى نەتەوہ لادەرەكان نادات﴾

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمْ قَالَوْا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ (١٠٩)

﴿ئەى خەلكىنە، بىرى ئەو پۆژەش بكنەوه﴾ كه خوا پىنغەمبەران كۆدەكاتەوه وە پىيان دەلەيت: (كه بەرنامەى خواتان پىگەيانەدن)، لەلایەن خەلكىەوه چىتان وەلام دراوتەوه (كاردانەوه و پابەندى خەلكە كه چۆن بوو بەرانبەر بەرنامەكەى خوا)؟
 (ئەوانىش) دەلەين: (خوايە، ئىمە) هىچ زانىارىە كمان لە بارەيەوه نىە، (ئىمە لەناو دل و دەروونى ئەواندا نەبووين و نازانين دواى ئىمە چيان كرووه)، بەرپاستى تۆ بوخۆت زاناو ناگادارى هەموو نەهنيەكانى.

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ

﴿ئەوهش بىننەوه بىر﴾ كه خوا فەرموى: ئەى عىسای كورپى مريەم، يادى نازونىعمەتەكانى من بكه لەسەر خۆت و لەسەر داىكت...﴾

إِذْ أَيْدُتَكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تَكَلَّمَ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهَلًا

﴿...كه پشتىوانىم لىكردى بەهيزى رپووى پىرۆز، لەگەل خەلكيدا دەداويت لە بيشكەداو لەكاملى تەمەنتدا...﴾

وَإِذْ عَلَّمْنَاكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ

﴿...كه فىرى كتيب و كاردروستى و تەورات و ئىنجىلىشم كردى...﴾

وَإِذْ تَخَلَّقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي

﴿...كه لە قورپش شىوہى بالندەت دروست دەكردو فووت پىدا دەكرد، ئەوسا بەفەرمانى من دەبوو بەبالندە...﴾

وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي

﴿...بەفەرمانى منىش كویرى زگماكى و گەرپت چاك دەكردەوهو، بەفەرمانى منىش مردووهكانت (زىندوو دەكردەوهو) لە گۆرەكانيان دەرت دەهینان...﴾

وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ (١١٠)

﴿...كه زەبرى بەنى ئىسرائىلىشمان لەسەر تۆ نەهيشت، كاتىك كه بەلگەونىشانە رپوونكراوهكانت بوهینان، جا ئەوانەى لەواندا كه بىباوهرپوون، گوتيان: بەرپاستى ئەوهى عىسا دەيكات هىچ نىيە هەر جادويهكى ئاشكرايە﴾

وَإِذْ أُوحِيَتْ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرِسُولِي قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ (١١١)

﴿که په یامیشم کرد بؤ چه واریه کان، به وهی که باوه پیبینن به منو به پیغه مبه ره که م، نه وان گوتیان: ئیمه باوه پیمان هیناو، توش شایه دی بده به وهی که ئیمه موسولمانین﴾.

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ
انْقُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۱۱۲)

﴿نه وهش بیته وه بیر﴾ که چه واریه کان گوتیان: نهی عیسای کوری مریه م، په روه ردگار که هی تو ده توانیت نان و خوانی کیمان له ناسمانه وه بو بیته خواره وه؟ (عیسا) فرموی: له خوا بترسین نه گهر ئیوه خاوه نباوه پین﴾. * (۱۶۳)

که چه واریه کان داوای نه و نان و خوانه یان کرد که خوا بو یان بیته خواره وه، عیسا پیگوتن: ئیوه له خوا بترسین، ئیوه باوه پیمان هیناو به خوا، چون داواکاریه کی وها ده که ن؟ ئیوه شک و گومانان نه بیت له توانای خوا، جا چه واریه کان راستی و دروستی مه بهستی داواکه هی خو یان خسته پرو:

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَنَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَتَكُونَ عَلَيْنَا مِنَ الشَّاهِدِينَ (۱۱۳)
﴿نه وان﴾ گوتیان: ده مانه ویت له و نان و خوانه بخوین و، دلله کانمان دلنیا بین و، تیگه بین که به دلنیا بیه وه تو راست بوویت له گه لمان و، له سه ر پاستی هاتنه خواره وهی نه م نان و خوانه ش له شاهیده کان بین﴾.

جا که عیسا راستی و دروستی مه بهسته که هی نه وانی بؤ پروون بووه:

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوْلَانَا وَأَخْرِنَا
وَأَيَّةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (۱۱۴)

﴿عیسای کوری مریه م گوتی: نهی خوی په روه ردگاری ئیمه، نان و خوانی کیمان له ناسمانه وه بو بیته خورای تا بیته جه ژنیک له ناوماندا، بوئه وانیه ئیستامان و نه وانیه به دوا ی ئیمه دا دین و، وه کو به لگه ونیشانه یه کیش و ابیت له لایه ن تووه، بژیویشمان پی بده و، توش باشترین بژیویده ری﴾.

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزَّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ
الْعَالَمِينَ (۱۱۵)

﴿خواجه رموی: من ۽ نانو خوانه دهنږمه خواره وه به سرتاندا، له دواي ۽ وه كښي بيا وه پښت له ۽ وه، ۽ وا سزاي ددهم، به سزادانك كه له نيوان جيهانيه كاندا كه سيكي تر وه ها سزا نادم﴾.

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَلَمْ أَقُلْ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ

﴿نه وهش بينه وه بږر﴾ كه خوا فخرموي: ۽ ي عيساي كورې مريه م، ناي ا تو به خه لكيت گوتوه جگه له خوا من و دايكم وه كو دوو خوا بوخوتان دانين؟ عيسا گوتې: (خوايه) پاك و بيخه وشي بو تويه، بو من نه هاتوه قسه يه كه بكم كه هيچ مافيكي مني تيدا نه بيت...﴾.

إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ (١١٦)

﴿... ۽ گهر من ۽ م قسه يه م كړبې، ۽ وا تو پښت دهراني، توده زاني دهروني من چي تيدايه، به لام من نازانم دهروني تو چي تيدايه، به راستي تو زاناو ناگاداري به شته نه پښه كان﴾.

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ﴿١١٧﴾
 ﴿هيچ شتيكيشم پښه گوتون، مه گهر ته نها ۽ وه نه بيت كه تو فخرمانت پيكر دووم به وه ي كه خواي په روه ردگاري من و په روه ردگاري خوتان په رستن و، له سره ۽ م راستيه ش به سه ريانه وه شاهيدم، تا ۽ وه نده ي له ناوياندا بووم...﴾.

فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ (١١٧)

﴿... كاتيكيش كه دسه لاتي دهرونه كه مت وه رگرت وه و (به رزت كرده وه بو ناسمان)، ۽ وا بوخوت به سه ريانه وه چاودږ بووي و، توش به سه ر هه موشتيكا ناگاداريت﴾.

إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبْدُكَ وَإِنْ تُعْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (١١٨)

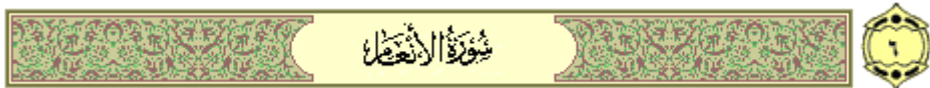
﴿نه گهر سزايان بده ي، ۽ وا ۽ وان به نده ي (بيده سه لاتي) خوتن (هيچيان له ده ست نايه ت و، ۽ گهر لي شيان ببوريت، به راستي تو خاوه ن دسه لاتيكي بي وښه و كار دوستي﴾.

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (١١٩)

﴿خوافه رموی: ئه وه ئه و پۆژه یه که پاستگۆیی پاستگۆکان به که لکیان دیت، بۆئه وان چه ندین به ههشت هه ن، چه ندین پووباریان به ژیردا ده پوات، نه مرن تیا یاندا بۆ هه تاهه تایی، خوا له وان پارزیبوو، ئه وانیش له خوا پارزیبوون، ئه وه سه رکه وتنی گه و ره و پیرۆزه (که خوا لیت پارزیبت)﴾.

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (۱۲۰)

﴿ده سه لاتی ئاسمانه کان و زه وی و ئه وه ی له ناویاندا یه بۆ خوا یه و، ئه ویش به سه ر هه مووشتی کدا به توانایه﴾.

سوورپه تی (الانعام)

له سوورپه ته مه که یه کانه، (۱۶۵) ئایه ته، په نجا و پینجه م سوورپه ته ها تو ته خواره وه .
 (سوورپه تی (الانعام) ته نها شه ش ئایه تی نه بی ت له مه دینه ها تو نه خواره وه دنا ئه وه ی تری
 هه مووی به یه که وه له شه و ی کدا ها ته خواره وه، حه فتا هه زار فریشته ی له گه لدا بوو، ئه و فریشتانه
 به ده نگینی که به رز پاک و بیگه ردیان بۆ خوا در ده بپری، به شیوه یه کی وه ها که زه وی به

دهنگه که یان دهله رزییه وه، پیغه مبه ر (سلاوی خوی لیبیت) له ترس و له رزی دهنگی ئه م فریشتانه به چۆکدا هات و کپنوشی برد و دهیگوت: (سبحان الله العظيم، سبحان الله العظيم)، هه تا هه موو سووپه ته که ی بۆ هاته خواره وه، (البغوی) ش له ته فسیره که یدا ئه وه ی پوونکردۆته وه که هه رکه سیك سووپه تی (الانعام) بخوینیت، ئه وا به درێژایی ئه و شه و پوژده ئه و هه فتا هه زار فریشته یه سه لاواتی له سه ر لیده دن، ئه م پوونکردنه وه یه له ته فسیره کانی (القرطبی، فتح القدر، در المنثور، ابن کثیر، البغوی) وه رگه راوه .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان ﴾.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ (١)

﴿ سوپاس وستایش بۆ ئه و خوییه ی که ئاسمانه کان و زهوی دروستکردوه وه، تاریکیه کان و ره و شه نی پووناکیه کانی داناوه، ئینجا (له گه ل) ئه م هه موو توانا و ده سه لاته یدا) ئه وانه ی که بیباوه رپوون هاویه ش بۆ په ره رداگاریان داده نین ﴾.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ (٢)

﴿ ئه و خوییه یه ئیوه ی له قور دروستکردوه، ئینجا کاتیکی بۆ ماوه ی ژیان دیاریکردوه وه، کاتیکیش که ناوی لیهینراوه (بۆ زیندووکردنه وه تان) دیاریکراوه له لای خۆیه تی، ئینجا (له گه ل) ئه م هه موو توانا و ده سه لاته یدا) ئیوه شک و گومان ده بن (به زیندووکردنه وه) ﴾.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ (٣)

﴿ هه ر ئه و خوییه ش له ئاسمانه کان و زهویدا، به کاره نهینتی و کاره ئاشکراکانتان ده زانیت و، به وه ش ده زانیت که ئیوه به دهستی دینن ﴾.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ (٤)

﴿ (خه لکی مه که ش) هه ر به لگه و نیشانه یه کیان له به لگه و نیشانه کانی خوا بۆ هاتبایه، مه گه ر هه ر دژی ده وه ستان ﴾.

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (٥)

﴿ به دلنیا ییه وه کاتیکی که راستی و دروستی (قورئان) یان بۆهات به درۆیان هینایه وه، جا پاشان هه والی ئه و سزایه یان بۆدیت که گالته یان پیده کرد ﴾.

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمْكِنْ لَكُمْ

﴿ثایا ئه وان نابینن چه نده مان له میلله تانی سه رده مه کانی پیش ئه وان له ناوبرد؟ ئه وهی بو ئه و
میلله تانه مان ره خساندبو له زه ویدا بو ئیوه مان نه ره خساندوه...﴾* (۱۶۴)

وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مَدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَا هُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ
بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ (٦)

﴿... له ئاسمانیشه وه بارانیکی به رده واممان به سه ردا ناردوون، رووباره کانیشمان
والیکردبوون له شوینه نزمه کانی ژیرئه وان هه ده رپیشتن، جا به هوی ئه و تاوانانه وه که
ده یانکردن له ناومانبردن، له دواى ئه وانیش نه ته وهی ترمان له سه ر زه وی دامه زراند﴾.

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (٧)
﴿ئه گه ر نووسراویکیشمان له کاغه ز هینابایه خواره وه، به ده سه ته کانی خویان ده ستیان لیدابا،
ئه وان هه ی بیباوه رپن هه ر ده یانگوت: به راستی ئه وه (هیچ نه یه) ته نها جادویه کی ئاشکرایه﴾.

هه ندیک له بیباوه ره کان داویان له پیغه مبه ر(سلاوی خوی لیبیت) کرد هه تا نووسراویک له خواوه
نه هینیتته خواره وه و چوار فریشته ی له گه لدا نه بن شایه دی بده ن که ئه و نامه یه له لایه ن
خواوه یه و توش ره وانه کراوی ئه وی، ئه وسا باوه رپت پیده که یه ن.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ (٨)

﴿گوتیشیان: ئه گه ر بیت و فریشته یه ک بیتته خواره وه بۆلای محمه د(به چاوی خۆمان ببینین،
ئه و باوه رپی پی ده که یه ن)، (خواش وه لامی دان هه وه فه رموی): ئه گه ر فریشته یه کیشمان
ناردبایه خواره وه کیسه که کۆتایی پیده هه ت، (له به ره ئه وه ی به دبتنی فریشته که ئه وان
ده مردن)، پاشان له ژیا نی دنیا دا نه ده مانه وه (بۆئه وه ی تاقیان بکه یه وه)﴾.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِ مَا يَلْبَسُونَ (٩)

﴿ئه گه ر ئه و فریشته یه شمان ناردبایه خواره وه ده بوو بیخه یه نه سه ر(شیوه ی) ئاده میزاد،
(بۆئه وه ی بتوانن ببینن)، (به م کاره ش) شتیکی تیکه ل و پیکه لمان به به ردا ده کردن (که
کاره که یان لی ئالوزبیت)، وه کو ئه و تیکه ل و پیکه له ی که بۆخویان ده یکه ن﴾* (۱۶۵)

چاوی ئاده میزاد ناتوانیت فریشته ببینیت، بۆیه ئه و نیرواوه ی خوا ئه گه ر هاتباش ده بوو
له شیوه ی ئاده میزاد هینرابا بۆئه وه ی بتوانریت ببینریت، جا ئه گه ر ئه م فریشته یه له شیوه ی
ئاده میزاد بیت بۆلای ئه وان، ئه و هه ر باوه رپی پیناکه ن و کاره که یان لی ئالوزو تیکه ل ده بیت،
وه کو چۆن ئه وان بۆخویان له باریکی ئالوزو تیکه لدان.

وَلَقَدْ اسْتَهْزَأَ بَرُّسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (١٠)

﴿به دلتیاییشه وه گالته یان به پیغه مبه رانی پیش تو کرد، جا سزای ئه و گالته پیگردنه یان به سه ر گالته پیکه ره کانداهات و ده ورده ی گرتن﴾.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ (١١)

﴿ئهی محمه د، ئه وانهی تو به درو ده هیننه وه و داواده کن نو سراویکیان له لای خواوه بویتت)، پییان بلی: با به سه ر زه ویدا برۆن، جا ته ماشاکه ن (بزانن) چاره نووسی ئه وانهی پیشتر چون بوو که راستیه کانیان به درو ده هینانه وه؟﴾.

قُلْ لَمَنْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

﴿پییان بلی: ئه و شتانه ی له ئاسمانه کان و زه ویدان بوکین؟...﴾.

(جا ئه گه ر وه لامیان دایه وه، ئه وه به ده می خویمان دانی پیداده نین که ئه و شتانه ی له ئاسمانه کان و زه ویدان بو خوان، ئه گه ر وه لامیشیان نه دایه وه، ئه وه بوئه وه ی بییت به به لگه به سه ریانه وه تو وه لامیان بده وه، (ناوه یوکی ئه م پوو نکرده وه یه له ته فسیره کانی (البغوی، فتح القدین) وه رگراوه).

قُلْ لِلَّهِ كُنُوزٌ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (١٢)

﴿... پییان بلی: (ئه و شتانه ی له ئاسمانه کان و زه ویدان) هی خوان، خوا به به زه یی بوونی له سه رخوی نووسیوه و، به دلتیاییه وه کو تان ده کاته وه بو پوژی لیپرسیینه وه که گومان له هاتنه که یدا نیه، ئه وانه که سانیکن خویمان دۆراندوه، جا ئه وانه باوه پناهیین﴾.

وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (١٣)

﴿هه رشتیکیش له شه وو پوژدا بی جووله ده بییت و (ئارام ده گریت) هی خویه و، ئه و بیسه رو زانایه﴾.

ئه وه ی له جووله دایه پیویستی به پشوویه ک و ئارام بوونیک هیه، جا له شه ودا یان له پوژدا، واته: هه موو ئه و جووله دارانه ی که ئارام ده گرن هه ندیکیان له شه ودا و هه ندیکیان له پوژدا هی په ره ر دگرن.

قُلْ أَغْيَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

﴿ئهی محمه د)، بلی: ئایا جگه له خوا که ئاسمانه کان و زه وی داهیناوه، من پابه ریکی تر بوخوم بگرم؟...﴾.

وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يَطْعَمُ قُلْ إِنِّي أَمَرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (١٤)

﴿...ئەویش نان دەدات (بە دروستکراوەکانی) و بۆخۆشی نان نادریت، (ئەى محەمەد)، بلى: من فەرمانم پیکراوە یەکەم کە سبب خۆم بدەم دەست خوا، (فەرمانیشی پیکردوم) لە ھاوبەش دانەرەکان مەبە بۆخوا﴾.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (١٥)

﴿ئەى محەمەد)، بلى: ئەگەر لە پەرورەدگاری خۆم یاخی بىم، (ئەوا) لە سزای پۆژیکى گەورە دەترسىم﴾.

مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ (١٦)

﴿هەر کە سیکیش سزای ئەو پۆژەى لە سەر لایبری، ئەوا بە دلنیاىیەوێ خوا بە زەبى پێیدا ھاتۆتەو، ئەو یە سەرکەوتنى گەورە (کە ئەو سزایەت لە سەر لایبیت و خوا بە زەبى پێیدا بێتەو)﴾.

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٧)

﴿ئەگەر خواش وایکرد زیانیکت بەرکەوێت، کەس توانای نیە ئەو زیانەت لە سەر لابات تەنھا خۆی نەبیت، ئەگەر خواش وایکرد قازانجیکت بەرکەوێت، ئەوا (خوا) بۆخۆی بە سەر ھەموو شتیکدا بە توانایە﴾.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ (١٨)

﴿هەر ئەویشە زالەو بە دەسەلاتە بە سەر بە ندەکانیدا، کاردروست و شارەزاشە﴾.

قورەیشیەکان ھاتن بۆلای محەمەد و گوتیان: ئیمە لە جوولەکە و مەسیحیەکانمان پرسىوێ لە بارەى تۆو، وەلامیان داوینەوێ لە ئابینەکانى ئەواندا ھىچ شتیک باسى تۆ نەکراو، جا تۆ شاھیدیکمان بۆبێنە بىسەلمینى تۆ پێغەمبەرى خاى.

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ

﴿(تۆش) بلى: چ شتیک گەورەترین شاھەدیدانە (لە سەر پێغەمبەرایەتى محەمەد)؟ (جا ئەگەر راستیە کە یان نەدرکاند، پێیان) بلى: خوا، شاھیدە لە نیوانى من و ئیویدا...﴾.

وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ

﴿...ھەر خواشە ئەو قورئانەى بۆ من پەيام کردووە، بۆئەوێ ئیوێ پى ناگادار بکەم وھ...﴾.

وَمَنْ بَلَغَ أَنتِكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهَةً أُخْرَى

﴿... هر که سیکیش (ناوهرۆکی) ئەم قورئانهی پینگەیشت، ئایا (له‌داوی ئەوه) ئیوه شایه‌دی له‌سه‌ر ئەوه ده‌ده‌ن که له‌گه‌ڵ خوا په‌رستراویکی تر هه‌یه؟...﴾.

قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ (١٩)

﴿... بلی: من (له‌گه‌ڵ ئیوه) ئەم شاهیدییه ناده‌م، بلی: (وانیه وه‌کو ئیوه ده‌یکه‌ن) به‌لکو خوا ته‌نها یه‌ک خواجه و من به‌ریم له‌وه‌ی که ئیوه ده‌یکه‌ن به‌هاوبه‌شی دانان بۆخوا﴾.

الَّذِينَ اتَّيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ حَسَبُوا أَنفُسَهُمْ قَوْمًا لَا يُؤْمِنُونَ (٢٠)

﴿ئەوانه‌ی کتیبمان پێدان، شاره‌زایی ته‌واویان لێی هه‌یه، هه‌روه‌کو چۆن شاره‌زای منداله‌کانی خۆیان، ئەوانه‌ خۆیان دۆراندوه، بۆیه باوه‌رناهیین﴾.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (٢١)

﴿ده‌بیته‌ کێ له‌وه‌ که سه‌ش سه‌مه‌کارتر بیته‌ که درۆ له‌سه‌ر خوا هه‌لده‌به‌ستیت، یان به‌لگه‌و نیشانه‌کانی به‌درۆ دینیته‌وه‌؟ به‌پاستی خوا سه‌مه‌کاره‌کان سه‌رفراز ناکات﴾.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَائُكُمْ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ (٢٢)

﴿ئەو پۆژه‌ش که هه‌موویان کۆده‌که‌ینه‌وه‌، جا به‌وانه‌یان ده‌لێن که هاوبه‌شیان بۆخوا دانابوو: کوانی هاوبه‌شکه‌ره‌کانتان ئەوانه‌ی که کاتی خۆی واتان ده‌رده‌بێی که خۆی ئیوه‌ن؟﴾.

ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ (٢٣)

﴿جا (به‌مه‌به‌ستی پاکانه‌ کردن) به‌لگه‌و بیانوی ئەوان (له‌کاتی لێپرسینه‌وه‌دا) ته‌نها ئەوه‌نده‌یه که ده‌لێن: سویند به‌خۆی په‌روه‌ردگارمان ئیمه‌ هاوبه‌شدانه‌ر نه‌بوین﴾* (١٦٦)

ئەم باسه‌ی بێباوه‌ره‌کان دوا‌ی کۆکردنه‌وه‌یانه‌ بۆ لێپرسینه‌وه‌، له‌ئایه‌تی (٢٢) خوا داوا‌ی لێکردن ئەوانه‌ بیین که به‌هاوبه‌شی خواتان دانابوون، به‌لام که‌سیان ده‌سه‌ت نه‌که‌وت، بۆیه ناچاربوون په‌شیمان ببه‌وه‌و پاکانه‌ بکه‌ن، به‌لام له‌ په‌شیمان بوونه‌وه‌که‌ش ته‌نها ئەوه‌نده‌ی ده‌لێن: سویند به‌خۆی په‌روه‌ردگارمان ئیمه‌ هاوبه‌شدانه‌ر نه‌بوین، ئەم قسه‌یه‌شیان درۆ بوو، هه‌روه‌کو له‌ئایه‌تی (٢٤) زیاتر پوونکراوه‌ته‌وه‌.

انظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ (٢٤)

﴿ئە‌ی محمه‌د)، ته‌ماشاکه‌ چۆن درۆیان له‌گه‌ڵ خۆیاندا کردو، ئەوه‌قسانه‌ی له‌سه‌ر خوا هه‌لیانده‌به‌سه‌ت گومراو سه‌رلێشیاوای کردن﴾.

ليزدها مه به سته که ده چيته وه بؤ نايه تي (۲۱)، (ده بيٽ كي له وکسه سته مکارتر بيٽ که درؤ له سر خوا هه لده به ستيٽ يان به لگه و نيشانه کاني خوا به درؤ دينيٽه وه) که به م کاره يان گومراو سه رليشيواو بوون.

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كَلِمًا آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ (۲۵)

له ناو نه وانيشدا خه لکانيک گويٽ ليده گرن (له کاتي فورئان خويندن)، په رده شمان به سه ر دليانه وه داناهه که ناهيٽيٽ ليٽي تيبگه ن، له گويچکه کانيشيان گويگرانيمان داناهه، نه گه ر هه موو به لگه و نيشانه کانيش بيبين باوه رپيان پيناکهن، (به شيويه ک) هه تا نه گه ر هاتن بولات ده م به دمانيت له گه ل ده کهن، نه وانهي که بيباوه رپن ده لئين: نه وه ي (که تو باسي ده که ي هيچ نيه ته نها به سه رها ته کونه سه رها تاييه کانه) * (۱۶۷)

قورپه يشيه کان له (نه زري کورپي حارس) يان پرسى، محمه د چي ده لئيت؟ نه ويش وه لامى دانه وه: تيٽي ناگه م چي ده لئيت، هه ر ده مي ده جولئيت و نه وه ي ده لئيت له باسي به سه رها ته کونه سه رها تاييه کانه. (القرطبي، البيضاوي).

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ (۲۶)

له وانه ش (که دلله کانيان داپوشراون و گويچکه کانيان ناخراون)، ناهيٽن که س ده ست دريٽي بکاته سه ر محمه دو، خو شيان دوورده خه نه وه له وه به رنامه ي که هيٽاويه تي، به م کاره شيان ته نها خو يان به ره و فه وتان ده بن وه سه ستيشي پيناکهن (که دوور که وتنه وه يان له به رنامه که ي محمد ته نها زيانى بوخويان هه يه) * (۱۶۸)

نه م نايه ته ده رباره ي مامه کاني پيغه مبه رها ته خواره وه، به تاييه تي نه بوتاليب که نه يده هيشت هيچ که سيک ده ست بؤ محمه د دريٽ بکات و خو يشي باوه رپي پي نه بوو. (القرطبي، ابن كثير، الطبري، اسباب نزول للسيوطي).

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يُفْقَرُ عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذَّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (۲۷)

له کاتيک که ده شيان بيٽي له به رانه ر ناگر دا راوه ستينراون، جا ده لئين: خو زگه ده گه رينراينه وه (بؤ زيانى دنيا) و جاريکي تر هه رگيز به لگه و نيشانه کاني په روه رداگرمان به درؤ ناهيٽينه وه له خاوه نباوه رپه کان ده بين.

بَلْ بَدَأ لَهُمْ مَّا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (۲۸)

﴿نه خیر وانیه وهکو ئه وان داواده که ن﴾، به لکو ئه وان (له به رانبهر ئاگردا) ئه و پاستیه یان له لا ئاشکرا ده بیته که پیشتر (له ژبانی دنیا دا) ده یانشارده وه و، ئه گهر بگه پینرینه وه بو ژبانی دنیا ش، ئه و ده گه پیننه وه سه ره مان ئه و په رفتاره ی که کاتی خو ی باوه ریان به محمد نه ده هیئا، له پاستیشدا ئه وانه درۆده که ن ﴿.

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ (٢٩)

﴿ئه وان له دنیا شدا﴾ گوتیان: ئه وه ی هه یه ته نها ژبانی دنیا یه و، ئیمه زیندوو ناکریننه وه ﴿.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (٣٠)

﴿ئه گهر ده شبینی کاتی که ده ست به سه ر کران و پاوه ستیئران له دادگای لیپرسیینه وه ی په ره وردگاریان، (په ره وردگاریش) پێیان ده لیت: ئایا (ئهم دیمانه ی زیندوو کردنه وه تان) پاست و دروست نییه؟ ده لیت: به لئ سویند به په ره وردگارمان پاسته، (په ره وردگاریش) پێیان ده هه رمووی: که واته سزاکه ی بچین به وه ی که بیباوه پیتان ده نواند ﴿.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَىٰ مَا فَرَطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ (٣١)

﴿به پاستی زه ره ریان کرد ئه وانه ی دیداری خویان به درۆهینایه وه، هه تاکاتی که له پر دوا کاتی بوونه وه ر دیت، ئه وانه ده لیت: ئه ی داخ له دلمان له سه ره ئه وه ی له ده ستماندا له دنیا دا، ئه وان باری قورسی تاوانه کانی خو یان ده خه نه سه رپشتیان، جا بزانی خراپترین شت ئه و تاوانانه ن که ئه وان ده یانکرد؟ ﴿.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ (٣٢)

﴿ژبانی دنیا ش هیه نیه ته نها گه مه و خو خافلاندن نه بیته، مالی دواپوژیش باشته بو ئه وانه ی له خوا ده ترسین، جا ئایا ئیوه عاقل نابن؟ ﴿.

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ (٣٣)

﴿به دلنیا ییه وه ئیمه ده زانین ئه وه ی که ئه وان ده یلین دلگرات ده کات، جا ئه وان (به و کاره یان که ده یکه ن) تو به درۆ ناهیننه وه، به لکو سه ته مکاره کان به به لگه و نیشانه کانی خوا بیباوه ری ده نوینن ﴿.

وَلَقَدْ كَذَّبْتَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ فَصَبْرًا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأَوْدُوا حَتَّىٰ آتَاهُم نَصْرُنَا

﴿به دلتیاییه وه پیغه مبه رانی پیش توش به دروهینرانه وه، جا دانیان به خویاندا گرت له سه ره وهی که به دروهینرابونونه وه و نازاردان، هه تا کاتی سه رکه وتنی ئیمه یان بوهات...﴾.

وَلَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَأِ الْمُرْسَلِينَ (۳۴)

﴿...هیچ بواریک نیه بو گورپانکاری له ویرده کانی خودا، به دلتیاییشه وه له هه والی پیغه مبه رانی (پیشوت) بوهاتوه﴾.

وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلْمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بَأْيَةٌ

﴿مه ره چنده دژه هه لوئیستی نه وانیش گرانه له سه رتو، جا نه گهر له توانات دابا هه ولی لیدانی تونیلکت دهدا له زویدا، یان پیپیلکه یه کت دروست ده کرد بو ئاسمان، جا به لگه و نیشانه یه کت بو ده هینان...﴾.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ (۳۵)

﴿...نه گهر خواش ویستی له سه ربایه، نه وا له سه رپیگه ی راست کۆیده کردنه وه، جا تو له نه زانه کان مه به﴾.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ (۳۶)

﴿به پرستی ته نها نه وانه وه لایمه فرمانه کانی خوا دده نه وه که گوئی بو فرمانه کانی ده گرن، مردوو هکانیش خوا زیندوو یان ده کاته وه، پاشان هه موو بۆلای نه وه ده گه پرینه وه﴾.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنْزِلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (۳۷)

﴿گوتیشیان: (نه گهر مه مه د پیغه مبه ری خوایه)، نه دی بۆچی له لایه ن خواوه به لگه و نیشانه یه کی بو ناهینرته خواره وه، بلی: به پرستی خوا به توانایه به لگه و نیشانه یه ک بینیته خواره وه، به لام زۆرینه ی نه وان پیی نازان﴾.

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أَمَّ أُمَّتًا لَكُمْ مَّا قَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ (۳۸)

﴿هیچ گیانه وه ریگیش نیه له سه ر زه وی، هیچ بالنده یه کیش نیه به باله کانی بفریت، مه گهر نه وانیش نه ته وه ن وه کو ئیوه، هیچ شتیگیشمان له کتیبه که ده (له قورئانه که ده) پشتگوئی نه خسته وه، ئینجا هه مووشیان بۆلای په روه ردگاریان کۆده کرینه وه﴾.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمْ وَبُكْمٍ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَأِ اللَّهُ يُضِلَّهُ وَمَنْ يَشَأِ يُجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (٣٩)

﴿نه واندهش که به لگه و نیشانه کانی نئمه یان به درؤ هینانه وه که پرو لائن، له ناو تاریکیه کانی بیباوه ریدان، نه وه ی خوا ویستی له سه ریبت گومراو سه رلیشیاوی ده کاتو، خواش ویستی له سه رکئی بیت ده یخاته سه ریگیه راست﴾.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٤٠)

﴿پیان بلی: نه گهر نیوه له راستگوکانن (هه والم پییده ن)، نه گهر سزایه کی خواتان بوها یان کاره ساتی دوکاتی بوونه وهرتان بوها، نایا بیجگه له خوا هاواری که سئکی تر ده که ن؟﴾.

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ (٤١)

﴿به لکو ته نها هاوار له و ده که نو، نه گهر ویستیشی له سه ریبت نه و سزایه تان له سه ر لاده بات که لی داو ده که نو، (له وکاته ته نگانه یه شدا) هاوبه شی دانانتان بوخوا له بیر ده چیته وه﴾.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ (٤٢)

﴿به دلنیا بیسه وه له پیش تووه پیغه مبه رانمان نارد بو چه ندین گه ل و نه ته وه، (جا پیغه مبه ره کانیان به درؤ هینانه وه)، بویه نئمه ش تووشی هه ژاری و نه خوشیمان کردن، به لکو خوزیای نه وه بخوان له خوا بیارینه وه﴾. * (١٦٩)

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (٤٣)

﴿جانه گهر توندوتیزیه که ی نئمه یان به سه رداها، ده بو له خوا پارابانه وه و خو یان دابا به ده سته وه، به لام دلله کانیان ره ق بوون و شه یان جوانکاری بوکردن له وکارانه ی که ده یان کرد﴾.

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ (٤٤)

﴿جا کاتیک نه وه یان له بیرچووه که پیی ناگادار کرابوونه وه، ده رگای هه موو شته کانمان بوکردنه وه، تا نه وکاته ی دلیان خوشبوو به وه ی بو یان هاتووه، نه وسه له پر (به سزاو نازار) گرتمان، جا به هوئی نه م سزادانه یان خه مبارو هیوا برا بوون﴾.

فَقَطَعَ دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (٤٥)

﴿نه و نه ته وه یه شی پاشه بر کرد که سته میان کرد، سو پاس و ستایشیش بوخوا ی په روه ردگاری جیهانیان﴾.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ
 ﴿بييان بلی﴾: (پیمرا بگه یه نن) ئە گەر هاتوو خوا بیستن و تەماشاکردنی لیستاندن و مۆری
 (ببیاوه پری) لە سەر دڵە کانتان دا، کێ هه یه بیجگه له خوا ئەوانه تان بو بئینتیه وه؟... ﴿

انظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ (٤٦)

﴿... تەماشاکه چۆن بە لگه و نیشانه کان ورد دەکه یه وه، پاشان دواى (ئەم هەموو
 وردکردنە وه یه ش) ئەوان دزایه تی دەکه ن﴾. * (١٧٠)

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ (٤٧)

﴿(ئەى محەمەد)، بەو ببیاوه پانه بلی﴾: (پیمرا بگه یه نن) ئە گەر هاتوو له پریان بە ناشکرا سزایه کی
 خواتان بۆهات، ئایا له گه لو نه ته وه ی سته مکار زیاتر که سی تر تێداده چیت؟ ﴿. * (١٧١)

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ (٤٨)

﴿ئیمه ش پیغه مبه ران نانیرین، مه گەر ته نه ا مزگینیده رو ترسینه رن (بو ئیوه) و، هه رکه سی کیش
 باوه پری هیناو چاکه کاری کرد، ئەوانه ترسیان له سەر نیه و خه مبار نابن﴾.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (٤٩)

﴿ئەوانه ش به لگه و نیشانه کانی ئیمه یان به درۆ هینایه وه، سزای خویان به رده که ویت به هوی ئەو
 لادانه یانه وه که لایانده دا له پریگه ی راست﴾.

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَيْتُمْ إِلَّا مَا
 يُوحَى إِلَيَّ

﴿بییان بلی﴾: من پیتان نالیم گه نجینه کانی خوا هی منن، پیتان نالیم زانیاریم هه یه به دنیاى
 نادیار، ناشلیم من فریشته م، کاریکی وه هاش ناکه م په پیره وى شتیک بکه م، ته نه ا ئەوه نه بیت که
 به په یام بۆم دیت... ﴿.

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ (٥٠)

﴿... بلی﴾: ئایا که سیکی بینا و که سیکی کویر ده چنه یه ک تای ته رازووه وه؟ جا ئایا ئیوه
 بیرناکه نه وه و (له و راستیانه تینافکرن)؟ ﴿.

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (٥١)

﴿بەم قورئانەش﴾ ئەوانە ئاگادار بکەووە کە دەترسین لەوہی کۆبکرتنەوہ بۆ بەردەم پەرەردگاریان، بەوہی بیجگە لەخوایەن ھێچ پابەرئیک و تەکاکیان نیە، بەو ھیوایە خۆیان لەتاوان پارێزن.

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ

﴿لەلای خۆشتەوہ ئەوانە دەرمەکە کە دیداری پووی خویان مەبەستە و ھاواری خوا دەکەن بەیانیان و ئیواران...﴾

چەند خاوەنباوەریکی ھەژارو نەدار و ھەکو خەبابی کوپی ئەرت و صوھەیب و بیلال و ھەمار لەلای پیغەمبەر دانیشتبوون، گەرە پیاوانی قورپەش داویان لە پیغەمبەر کرد ئەگەر ئەو پەش و پووتانە لای خۆی دەربکات، ئەوسا ئەوان دەچن بۆ لای و لەگەڵی دادەنیشن، خواش پیغەمبەری ئاگادار کردوہ کاری و ھا نەکات. (اسباب النزول للسیوطی، القرطبی، ابن کثیر، الطبری).

مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِّنْ شَيْءٍ فَمَنْ تَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ (٥٢)

﴿...دەربارە لێپرسینەوہی بیباوەرەکان ھێچ شتیک لەسەرتۆ نیە، دەربارە تۆش ھێچ شتیک لەسەر ئەوان نیە، جا ئەگەر (لەبەر بیباوەرەکان) خاوەنباوەرەکان لەخۆت دوورخەیتەوہ، ئەوا دەچیتە پیزی ستەمکارانەوہ.﴾

واتە: تۆ لەبەر خاتری ئەو بیباوەرەنە خاوەرستەکان لای خۆت دەرمەکە کە بە شەو و پۆژ ھاواری خوادەکەن و تەنھا مەبەستیان پەزەندی خواپە، لەبارە لێپرسینەوہی ئەم بیباوەرەنە ھێچ حسابیک لەگەڵ تۆدا ناکریت.

وَكَذَلِكَ فَنَّا بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِّنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ (٥٣)

﴿بەم شێوێش ھەندیکمان بە ھەندیکێ تریان تاقیکردوہ (دەولەمەندەکانمان بە ھەژارەکانیان تاقیکردوہ)، بۆئەوہی (دەولەمەندەکانیان) بلین: ئەم پەش و پووتانە ناوخمەن کە خوا نازونیمەتداری کردوون بەسەر ئێمەدا؟ جا ئایا خوا لەوان زانتر نیە بەو کەسانە کە شوکرانە دەکەن؟﴾* (١٧٢)

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَن عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بَٰجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (٥٤)

﴿نهوانهش که باوه‌پریان به نیشانه‌کانی من هیئاوه نه‌گهر هاتن بۆلات، پییان بلی: سلاوی خواتان لیبتت، په‌روه‌ردگاری ئیوه به‌زه‌یببونی له‌سه‌ر خوی نووسیوه، که یه‌کیک له ئیوه به نه‌زانی کاریکی خرابی کردو له‌دوای نه‌وه له‌و کرده‌ویه په‌شیمان بۆوه و چاکه‌کاری کرد، جا نه‌وه به‌راستی خوا لیبرده‌و خاوه‌ن به‌زه‌ییه﴾.

وَكَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ (٥٥)

﴿به‌م شیوه‌یه‌ش به‌لگه‌و نیشانه‌کانمان به‌ده‌رده‌خه‌ینو، بۆنه‌وه‌ی ریگه‌ی تاو‌نکارانیش به‌ناشکرا ده‌رکه‌و‌یت﴾.

قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ (٥٦)

﴿بلی: من ریگه‌م پینه‌دراوه نه‌وانه به‌پرستم که ئیوه جگه له‌خوا ده‌یانپه‌رستن، بلی: من به‌دوای هه‌واو ئاره‌زووه‌کانی ئیوه ناکه‌وم، (نه‌گهر به‌دوای هه‌واو ئاره‌زووی ئیوه بکه‌وم)، که‌واته نه‌وه به‌دلنیا‌یی‌وه گوم‌رابووم و ناکه‌ومه ریزی نه‌وانه‌ی پینمایی کراون بۆ ریگه‌ی راست﴾.

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضُ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ (٥٧)

﴿بلی: من ناگادارم له‌بوونی په‌روه‌ردگارم، ئیوه‌ش به‌دروقتان هینایه‌وه، نه‌وه‌ی ئیوه په‌له‌ی تیداده‌که‌ن له‌ده‌ستی مندا نییه، به‌راستی ده‌سه‌لات و دادوهری ته‌نها بۆخوایه، خوا‌حق ده‌بیژیتو، نه‌و باشترین جیاکه‌روه‌یه (له‌نیوان‌حه‌ق و ناحه‌قدا)﴾.

قُلْ لَوْ أَن عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَفُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ (٥٨)

﴿نه‌ی محمه‌د)، بلی: نه‌وه‌ی ئیوه په‌له‌ی تیداده‌که‌ن نه‌گهر له‌ده‌ستی مندا‌بایه، نه‌وا کیشه‌که‌ی نیوان من و ئیوه جیبه‌جی ده‌کراو کوتایی پیده‌هات، خواش له‌هه‌موو که‌س زاناره به‌سته‌مکاره‌کان﴾.

وَإِنَّمَا مَقَاتِلُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْفُطُ مِنْ رَرْقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ (٥٩)

﴿کلێله‌کانی دنیا‌ی نادیار هی نه‌ون و لای نه‌ون، که‌س نایانزانی ته‌نها نه‌و نه‌بی‌و، زانیاری هه‌یه به‌وه‌ی له‌وشکایی و له‌ده‌ریادان و له‌گه‌ل وهرینی گه‌لای داریک هه‌ر پیی ده‌زانی‌و، نه‌ده‌نکی دانیکیش له‌تاریکایه‌کانی زه‌ویداو نه‌هیچ ته‌پو نه‌هیچ وشکیک نه‌ماوه له‌کتیبه‌که‌دا هه‌ر پوون کراوه‌ته‌وه﴾.

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَقَّأَكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى

﴿نهو خوابیه که به شهو (له کاتی خه وتندا) دهسه لآت له دهروونه که تان وهرده گریته وه، جا به رۆژ جاریکی تر ده تان بووژینیته وه، زانایه به وهی به رۆژ به دهستی دینن، جا (ئه م نووستن و هه ستانه وهیه) بوئه وهیه کاته که تیپه ریته و بگه نه کاتی دیاریکراوی مردنه کانتان...﴾ * (۱۷۳)

باسی مردنی دهروونه کان له نایه تی (۴۲) ی سووپه تی (الزمر) دا به دریزی پوونکراوته وه.

ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (۶۰)

﴿... جا گه پانه وه تان هه ر بۆلای ئه وه و پاشان ئاگادارتان ده کاته وه به وهی که ده تان کرد﴾.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفْقَرُونَ (۶۱)

﴿هه ر ئه ویش زال و به دهسه لآته به سه ر به نده کانیدا، (فریشته) پاریزیگاری که ره کانتان بو ده نیریته، (کارو کرده وه کانتان ده نووسن)، تاکاتی که مردن هات بۆلای یه کیکتان نیراوه کانتان دهسه لآتی دهروونه که ی لی دهستیته وه، ئه وانیش هه چ شتی که له دهست ناده ن و (که م ته رخمی ناکه ن له فه رمانه که ی خوادا)﴾ * (۱۷۴)

ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقَّ لَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ (۶۲)

﴿جا پاشان بۆلای خوی رابه ری راسته قینه یان ده گه ریترینه وه، جا بزانه هه موو دهسه لآته کان بوئه و په روه ردگارن، ئه ویش خیرترینی لیپسه ره وه کانه﴾.

قُلْ مَنْ يُحْيِكُمْ مِّنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّئِن أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ (۶۳)

﴿(ئه ی محمد، به خه لکی مه کهه) بلی: کییه ئه وهی رزگارتان ده کات له تاریکاییه کانی و شکانی و ده ریاکان؟ به پارانه وهی ئاشکرا و نهینی بانگی لیوه ده که ن و (ده لین): ئه گه ر خوا له م تاریکاییه رزگاری ده کردین، ئه و له سوپاسکه ره کان ده بین بوخوا﴾.

قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُم مِّنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ مُشْرِكُونَ (۶۴)

﴿پییان بلی: خوا له و تاریکاییانه و له هه موو خه م و خه فه ته و (خرابه یه که) رزگارتان ده کات، پاشان هاو به شی بو داده نین﴾ * (۱۷۵)

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ (۶۵)

﴿پیان بلی: ئو به توانایه به سهر ئه ودا که سزایه کتان بۆ بنیڕیت له سهرسه رتانه وه یان له ژیر پییه کانتانه وه، یان بهرگی به گروپ بوونتان به بهردابکات و واتان لیبکات هه ندیکتان ئازاری توندو تیژی هه ندیکی ترتان بجیژن، جا ته ماشاکه چۆن به لگه و نیشانه کان ورد ده که یه وه به وهیایه ئه وان لئی تیگه ن﴾* (۱۷۶)

وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمَكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ (٦٦)

﴿ئه وباسه ش راستیه، نه ته وه که شت به دۆریان دهرهیناو، (تۆش پیان) بلی: من به سهر (هه لویست وهرگرنتی) ئیوه وه راسپیروا نیم﴾.

پیغه مبه ر(سلاوی خوی لیبیت) ته نها به وه راسپیرواوه که په یامه که ی خوا بگه یه نیت، جا ئه وان چۆن هه لویست وهرگرن ئه وه خوا بۆخوی مامه له یان له گه ل ده کات.

لُكُلٌ نَبَاٌ مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ (٦٧)

﴿بۆ هه مو وه والیک کات و شوینی جیگه ربوونی هه یه (که له و شوین و کاته دا به ته واوه تی دهرده که ویت راسته یان درۆیه)، جا پاشان تییده گه ن(که خوا خاوه نی ئه م هه مو تواناو ده سه لاتانه یه)﴾.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (٦٨)

﴿ئه گه ر ئه وانته بینی که به گالته پیکردن ده چنه ناو لیکدانه وه ی به لگه و نیشانه کانی منه وه، ئه وا روویان لی لاده و لییان دوورکه وه وه تا ده چنه ناو باسیکی تره وه، به لام ئه گه ر شه یتان له بیری بردیوه به وه ی له گه لیان دانه نیشی، ئه وه دوا ی ئه وه ی که بیرت ده که ویته وه هه سته و دامه نیشه له گه ل گه لی سته مکار﴾.

خواه نباوه ره کان گوتیان: ئه گه ر وایت ئیمه ناتوانین بجینه (به یت) ه وه و نویترو سوورانه وه ی ده ووری (به یت) بکه ین، له بهر ئه وه ی ئه وان به به رده وام گالته به ئایه ته کانی قورئان ده که ن(٦٩) (القرطبی)، بۆیه خوا فه رموی:

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ جِسَابِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ وَلَكِنْ ذِكْرِي لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (٦٩)

﴿ئه وانه ی له خوا ده ترسن، هیچ شتیکیان له لیپرسینه وه ی ئه م گالته پیکه رانه له سهر نییه، به لکو (دانه نیشه که ی ئیوه) بیرهینانه وه یه بۆ ئه وان، به و هیوایه ی له خوا ده ترسین و (واز له م گالته پیکردنه یان دینن)﴾.

له‌گه‌لیان دامه‌نیشن، که له‌گه‌لیان دامه‌نیشن مانای ناتوانن وه‌لامیشیان بده‌نه‌وه، چونکه خوا به پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌لیت: ئەوانه ئە‌گەر وایانکرد، پووی خۆتیاں لی لاده و لیان دور بکه‌وه‌وه، جا ئیوه تاوانبار نابن به‌وه‌ی که ئەوان ده‌یکه‌ن و ئیوه وه‌لامیان ناده‌نه‌وه، به‌لکو دامه‌نیشن له‌گه‌لیان ده‌بیته هۆی ئە‌وه‌ی ئە‌وان بیربکه‌نه‌وه به‌و هیوایه‌ی به‌لکو له‌خوا بترسن و واز له‌م کاره‌یان به‌ینن.

وَدَّرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهُمْ وَعَزَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَذَكَرَ بِهِ أَنْ نُبَسِّلَ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعَدَّلَ كُلٌّ لَعَدْلٍ لَا يُؤْخَذُ مِنْهَا أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ (٧٠)

﴿واز له‌وانه‌ش بی‌نه که دینه‌که‌ی خۆیان به‌گه‌مه‌و گالته‌گرتوه و ژیا‌نی دنیا وایلی‌کردون له‌خۆیان بایببن، به‌قورئانیش بی‌هینه‌وه بیری(خه‌لکی) که که‌سیک ده‌روونی خۆی بداته ده‌ست هیلای و تید‌اچوون، به‌هۆی ئە‌وه‌ کرده‌وانه‌ی که به‌ده‌ستی هیناون(که گه‌مه‌و گالته‌ی کردوه به‌دینه‌که‌ی)، ئە‌وا ئە‌وه‌ ده‌روونه بی‌جگه له‌خوا هیچ رابه‌رو تکاکه‌ریکی نیه‌و، ئە‌گەر(له‌ پوژی لی‌پرسینه‌وه‌شدا) له‌ به‌رانبه‌ر ئە‌وه‌ تاوانه‌یدا هه‌رچی هه‌یه‌تی بیدات، له‌لایه‌ن خواوه‌ لێ‌ی وه‌رنا‌گیریت، ئە‌وانه ئە‌وه‌ که‌سانه‌ن خۆیان داوه‌ته ده‌ست هیلای و تید‌اچوون، به‌هۆی ئە‌وه‌ کرده‌وانه‌ی به‌ده‌ستیا‌ن هیناون، بۆ ئە‌وانه‌ خوارده‌وه‌یه‌که هه‌یه له‌ئاویکی دواپله‌ی کولاندا، سزایه‌کی سه‌ختیشیا‌ن بۆ هه‌یه به‌هۆی ئە‌وه‌ بی‌باوه‌پیه‌ی که ده‌یانکرد.﴾* (١٧٧)

قُلْ أَدْعُو مِنَ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَانَا اللَّهُ ﴿٧١﴾ (ئە‌ی محمه‌د)، بلی: ئایا ئیمه بی‌جگه له‌خوا هوار له‌وانه بکه‌ین که هیچ قازانج و هیچ زیانیکمان پینا‌گه‌یه‌نن، (به‌م جو‌ره) به‌ره‌و دوا بگه‌رینه‌وه، دوا‌ی ئە‌وه‌ی خوا ری‌گه‌ی ره‌وشه‌نکراوه‌ی نیشانداین؟...﴾.

كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَىٰ انْتِنَا ﴿٧٢﴾... وه‌کو ئە‌وه‌ که‌سه‌ی که شه‌یتان له‌زه‌وی دا هه‌وادارو سه‌رگه‌ردانی کردبیت‌و، ئە‌وه‌ که‌سه‌ش براده‌ره‌کانی بانگی بکه‌ن بۆ‌سه‌ر ری‌گه‌ی ره‌وشه‌نی خوا(پێ‌ی بلی‌ن:) وه‌ره بۆ‌لای ئیمه (ئه‌ویش وه‌لامیا‌ن نه‌داته‌وه‌و تووشی سه‌رگه‌ردانی بی‌یت)...﴾* (١٧٨)

قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَأَمْرًا لِّسَلْمٍ لِّرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ (ئە‌ی محمه‌د)، بلی: به‌راستی ری‌گه‌ی ره‌وشه‌نی خوا به‌ ری‌گه‌ی ره‌وشه‌نکراوه، ئیمه‌ش فه‌رمانمان پیکراوه خۆمان بده‌ینه ده‌ست په‌روه‌ردگاری جی‌هانیا‌ن...﴾.

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوا وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٧٢)

﴿...﴾ (فهرمانیشمان پیکراوه) نوڙه کان به پڙوهه برین و له خوا بترسین، نه و په روه درگاره ش نه و خواجه به که ئیوه بولای نه و کوډه کرینه وه. ﴿

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ (٧٣)

﴿نه وه نه و خواجه ی ناسمانه کان و زه ویشی به راستی و دروستی دروستکردون، نه و پوڙه ش که فهرانیک به شتیک ددات و پییده لیت ببه، جا په کسه نه و شته ده بیت، قسه کانی راست و دروستن، نه و پوڙه ش که فوو به (نامیری دهنگی) صوردا ده کریت، هه موو ده سه لاته کان هی نه ون، زاناشه به دنیای نادیارو دنیای بینراوو، کار دروست و شاره زایه. ﴿

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزرَ اتَّخَذَ أَصْنَاماً آلهةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ (٧٤)

﴿(نه وه ش بینه وه بیر) که ئیبراهیم به نازهری باوکی گوت: نایا بته کان ده که یت به په روه درگاری خوت؟ من... (به م کاره تان) خوت و نه ته وه که ت له گومراییه کی ناشکرادا ده بینم. ﴿

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ (٧٥)

﴿هه روه ها به م شیوه یه ش ده سه لاتی (که وره یی خومان) له ناسمانه کان و له زه ویدا نیشانی ئیبراهیمدا، بوئه وه ی له دلنیا بووه کانیش بیت. ﴿

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ (٧٦)

﴿کاتیک شه وی به سه رده ات نه ستیره یه کی دی، گوتی: نه وه خوی منه، که (نه ستیره که ش) نوابوو، گوتی: من نوابوو ه کانم خوشناویت (من نه وانم خوشناویت که دیارنامین و

بزرده بن) ﴿* (١٧٩)

فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِعًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ (٧٧)

﴿که مانگیسی به درکه و تووی بینی، گوتی: نه وه خوی منه، که (مانگیش) نوابوو، گوتی: نه گهر خوا رینومایم نه کات، نه وه له گه ل و نه ته وه ی گومراییو ده بم. ﴿* (١٨٠)

فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِعَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي مِمَّا تَشْرِكُونَ (٧٨)

﴿که خوریشی به درکه و تووی بینی، گوتی: نه وه خوی منه، نه وه گه وره تره، که (خوریش) نوابوو، گوتی: نه ی گه له که م من به ریم له وه ی که ئیوه هاوبه ش بو خوا داده نین... ﴿

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (٧٩)

﴿(ئەي گەلەكەم)، من بە دلپاکییەوه پەروی خۆم کردە ئەو کەسە ی ئاسمانەکان و زەوی بە دیهیناوە، لە ھاوبەشدانەرەکانیش نێم﴾.

وَحَاجَهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَاجُّونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا
وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ (٨٠)

﴿نەتەوه کەشی دێمە دمانییان لە گەل کرد، ئیبراهیمش گوتی: ئێوه دەربارە ی خوا دێمە دمانێ
لە گەل مندا دەکەن؟ بە دلنیاپیەوه ئەو منی خستۆتە سەر پێگە ی رەوشە نکراوه، ترسیشم نییە
(لەو بتانە ی) ئێوه بە ھاوبەشی خوا دایاندەنێن، مەگەر شتێک کە ویستی پەروەردگاری
لە سەر بییت، زانستی خوا فراوانە بە دەوری هەموو شتێکدا، جا ئەدی ئێوه بیرناکەنەوه؟﴾.

وَكَيفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَيُّ
الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٨١)

﴿منیش چۆن لەوانە بترسم کە ئێوه بە ھاوبەشی خوا داتاناون، (لە کاتی کدا) ئێوه ناترسی
لەوه ی ھاوبەشتان بۆ خوا داناون، کە (خوا) هیچ بە لگە و دەلیلکی بۆ نەناردوون لە سەر پاستی
کردەوه کە تان، جا ئەگەر ئێوه (بیرتان کردبایەوه، ئەوسا) دەتانزانن لە (کۆمەلێ باوەرداران و
کۆمەلێ بیباوەرەکان)، کامە یان لە م دوو کۆمەلە زیاتر شایستە ی ئەو نە ترسی و لە ناشتی و
ئارامیدا بن؟﴾.

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ (٨٢)

﴿ئەوانە ی باوەرپیان هێناوە و بەرگی ستهمکردنی (ھاوبەشی دانانیان بۆ خوا) نەکردۆتە بەر
باوەرە کە یان، بۆ ئەوانە ناشتی و ئاسایش و نەترسان هەیه، ئەوانەن کە پێگە یان نیشاندراره
بەرەو رەوشەنی پووناکی خوا﴾.

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَاءٍ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (٨٣)

﴿ئەمەش بە لگە ی ئیمە بوو دامانە دەست ئیبراهیم بۆ سەر نەتەوه کە ی، ئەوه ی ویستمان لە سەر
بییت چەندین پلە بەرز ی دەکەینەوه، بە پاستی پەروەردگاری تۆ کاردروست و زانایە﴾.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ
وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (٨٤)

﴿ئیسحاق و یەعقوبیشمان پێ بەخشی، پێگە ی رەوشە نیشمان نیشانی هەریەکیک لەوان دا،
نووچیش لە پیش ئەوان پێگە ی رەوشە نمان نیشاند، لە ئەوه کانی ئیبراهیمیش، (داود و سلیمان و

نه یوبو یوسفو موساو هارپون)مان (کردن به پیغهمبه)و، ریگه ی رهوشه نمان نیشاندان،
ئاواش چاکه ی چاکه کاران دده دینه وه ﴿﴾. (بۆ لیکدانه وه ی ناوه پۆکی ئه م ئایه ته ی سه ره وه سوود
له ته فسیری (البیضاوی) وه رگراوه).

لیره دا پرون کردنه وه یه کی میژوویی هه یه که ده بیته له کاتی له دایکبونی یه عقوبی کوری
ئیسحاقدا، ئیبراهیم له ژاندا بو بیته، بۆیه ده فهرمو بیته: ئیسحاق و یه عقوبمان پی به خشی.

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ (٨٥)

﴿زه که ریا و یه حیا و عیسا و ئیلیاس، هه موویان له چاکه کاران﴾.

وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ (٨٦)

﴿ئیسماعیل و یه سه ع و یونس و لوت و یش، هه ریه کیک له وانمان به رزتر نرخاند به سه ر
جیهانیاندا﴾.

وَمِنَ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (٨٧)

﴿له (نه وه کانی ئیبراهیم) باوکه کان و نه وه کان و براکانیانمان هه لبرژاردن و ریگه مان بۆ رهوشه ن
کردن به ره و ریگه ی راست﴾.

ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ (٨٨)

﴿ئه مه ریگه ی رهوشه نی خوایه، له به نده کانیدا کچی مه به ست بیته ریگه که ی بۆ رهوشه ن
ده کات، ئه گهر هاو به شیشیان بۆخوا دانابا، ئه وه ی که ده یانکرد له ده ستیان ده چوو﴾.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هَٰؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَّيْسُوا بِهَا
بِكَافِرِينَ (٨٩)

﴿ئه وانه ئه و که سانه ن که کتیب و ده سه لات و پیغهمبه رایه تیمان داوئی، ئه گهر (قورپه شیه کانی
خه لکی مه که که ش) باوه رپان پی نه بیته، جا ئه و نه ته وه یه کی ترمان بۆ راسپاردوه (که خه لکی
مه دینه ن)، به کتیب و ده سه لات و پیغهمبه رایه تی ئه و پیغهمبه رانه بیباوه ر نین﴾.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمُ افْتَدَاهُ قُلٌ لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ (٩٠)

﴿ئه و پیغهمبه رانه) ئه و که سانه ن که خوا ریگه ی رهوشه نی نیشاندان، جا تۆش پشت
به رپیازی ئه وان به سه ته، (به خه لکی مه که که ش) بلئی: من داوای کرپیته کتان لئناکه م (له به رانه ر)
گه یاندنی په یامی خوا بوئیوه، به راستی ئه م قورئانه ته نها یادکردنه وه ی خوایه بۆ جیهانیان﴾.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ

﴿جوله که کانیش﴾، پیزی ته او بیان نه دا به خوا، پیزیکی شایسته به خوئی، که گوتیان: خوا هیچ شتیکی نه هیناوته خواره وه بۆسه رهیچ ئاده میزادیک... ﴿﴾.

قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَارِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ تَمَّ ذَرَهُمْ فِي حَوْصِهِمْ يَلْعَبُونَ (٩١)

﴿... (ئهی محمه د)، (به جوله که کان) بلی: کئی ئەو کتیبه په وشه نو ری نیشاندهری بو خه لکی هینایه خواره وه که موسا هیناهی؟ (ئهی کتیبه) له سه ر کاغز ده نو سنه وه و ده یکه نه به ده فتر، هه ندیکی به دهرده خه نو زۆدیشی (له به رزه وه ندی خوتان) ده شارنه وه، (به هوی ئهی کتیبه شه وه) فییری شتی وها کران نه خوتان و نه باوانه کانتان نه تانده زانین، بلی: خوا ئەو کتیبه ی هیناوته خواره وه، پاشان لیانگه ری با له بیباوه ریه که یاندا خویان بخافلینن ﴿﴾.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ (٩٢)

﴿ئهی کتیبه ش (قورئانیشمان) هیناوته خواره وه، پیروزه و پاستگویی کتیبه کانی پیش خوئی دهرده برپیت، بۆئوه ی خه لکی مه که وه دهوروبه ره که ی پی ئاگادار بکریته وه، ئەوانه ی باوه ریان به پۆژی دوا یی هه یه باوه ر به و قورئانه دین و، پاریزگاری له نویره کانیشیان ده که ن ﴿﴾.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ

﴿کئی له وه که سه ش تاوانبارتره که درۆیه کی به ناوی خواوه هه لبه ستنیت، یان گوتبیه تی: له لایه ن خواوه په یامم بۆهاتووه، هیچ شتیکیشی به په یام بۆ نه هاتبی؟... ﴿﴾.

وَمَنْ قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ

﴿... کئی (له وه که سه ش تاوانبارتره) که گوتی: منیش شتیکی دینمه خواره وه وه کوئوه ی که خوا هیناویه ته خواره وه... ﴿﴾.

وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمْرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ

﴿... ئەگه ر ئەو بیباوه رانه ش له توندو تیزیه کانی مردندا ده بینی (چۆن گرفتار ده بن)، (له وه کاته شدا) فریشته کان چۆن ده ستیان بۆ درێژده که ن... ﴿﴾.

أَخْرَجُوا أَنْفُسَكُمْ الْيَوْمَ تُجْرُونَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ (٩٣)

﴿...﴾ (پیشیان ده لاین): ئەگەر دەتوانن خۆتان لەم مردنە دەرباز بکەن، ئەمڕۆ بە سزایەکی بەستەر پاداشتتان دەدرێتەو، بەهۆی ئەوەی قسەى ناراستتان بەرانبەر خوا دەکردو، لەبەرانبەر بەلگەو نیشانەکانیدا خۆتان بە گەورە دەزانى.

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكُكُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ

﴿بەدڵنیايشەو (هەریەكێك لە ئیوه) بە تەنهایی دەگەڕێنەو بە بۆلای ئیمە، هەروەكو چۆن یەكەجار دروستمان كردن، ئەوەى پێشمان بەخشیبوون بە جیى دەهێلن بۆ نەوێكانى دواى خۆتان....﴾

وَمَا تَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَاءَ الَّذِينَ رَعِمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءَ لَقَدْ نَقَطَعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَرْعُمُونَ (٩٤)

﴿...﴾ لەگەڕانەو هشتاندا بۆلای ئیمە (پیتان دەگوترى: ئەو بە بۆ) تەکاوەرەکانتان لەگەڵتاندا نابینن؟ کە واتان دەردەبەری ئەوانە لەناو ئیوهدا شەریکەو هاوبەشى خان، بەدڵنیايشەو بەیوهندى نێوانتان بچراوه، ئەوەى ئیوهش دەرتان دەبەرى لە دەستتان رۆیشت و لیتان بزبوو.

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَىٰ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ (٩٥)

﴿بەپراستی خوا چەكەرە پێكەرى دەنكى دانەكان و ناوکهكانە، لە مردوو زیندوو دەردەهینیتو، دەرهینەرى مردوو لە جەستى زیندوودا، ئەو ئەو خوايەى ئیوهیە، جا چۆن درۆى بۆ هەلەبەستن؟﴾

فَالِقِ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (٩٦)

﴿چەكەرە پێكەرى بەرەبەیانەكانە (لە كۆتایى شەوكاندا)، شەویشى كردوو بە مایەى ئارامى، رۆژو مانگیشى كردوو بە مایەى ژماردنى كاتهكان، ئەمانە هەموویان ئەندازەگرتنى خواى زاناو خاوهن دەسەلاتى بى وینەن﴾. * (١٨١)

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (٩٧)

﴿ئەو خوايەيە ئەستېرەکانى بۆ ئىوھ داناون، بۆئەوھى پىيازى دەرپازبوون بدۆزنىوھ لە تارىکىھەکانى وشکانى و دەريادا، بەلگەو نىشانەکانمان بەش بەش پوونکردوونەوھ، بۆ نەتوھەيەكە کە تىيدەگەن﴾.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ (٩٨)

﴿ئەو خوايەيە ھەموو ئىوھى لە يەك دەروون دروستکردووه، جا (ئەو دەروونە) لە ژياندا ئازام دەگریت، لەکاتى مردنیدا دەگەرپىرتىتەوھ بۆلاى خوا، بەدلنیاييەوھ بەلگەو نىشانەکانمان پوونکردوونەوھ بەش بەشمان کردوون بۆ نەتوھەيەكە کە لىتە تىيدەگەن﴾.

خوا لە ئايەتى (٤٢)ى سوورپەتى (الزمر) دەفەرموويت: خوا دەسەلاتى دەروونەکان وەر دەگریتەوھ لەکاتى مردنیدا، دەسەلاتى ئەو دەروونەش وەر دەگریتەوھ لەکاتى نووستن دان و نەمردوون، ئىنجا ئەو دەروونەى کە مردن بەسەریدا زالبووه، خوا دەسەلاتەكەى دەگرپىرتەوھ بۆلاى خۆى، ئەو دەروونەش کە لەکاتى نووستن دايە، دواى ئەوھى کە لە خەوھەكەى ھەلدەستى خوا دەسەلاتى دەروونەكەى بۆ دەگرپىرتەوھ تا کاتىكى ديارىکراو، بەراستى لەم کردارەدا بەلگەو نىشانە ھەن بۆ گەل و نەتوھەيەكە کە بىردەكەنەوھ.

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتٍ كُلِّ شَيْءٍ

﴿ئەو خوايەيە لە ئاسمانەوھ ئاوى ھىناوھتە خواروھ، جا بەم ئاوه ھەموو شتەيىکمان پى ھىناوھتە دەرەوھ لە زەوى (ھەموو شتەيىکمان پى پواندووه)....﴾.

ھەندىکيان راستەوخۆ لە زەويەوھ دىنەدەرەوھ وەکو کشتوکال و دانەوئىلە و ميوه و دارو درەختەکان، ئادەمیزادو ئازەلەکان و بالندەکان لەو ميوه و دانەوئىلانە دەخون و لە نىرینەکاندا تۆو لە مېينەکانیشدا ھىلکە دروست دەبیت، لەو تۆو ھىلکەيەش کۆرپە دروست دەبیت، کە ھەندىکيان لە ناوزگى مېينەکانيان دروست دەبن وەکو لە ئادەمیزادو ئازەلەکانداو ھەندىکى تریشيان لە ناو ھىلکەى پىتراو وەکو لە بالندەکاندا.

فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا

﴿...جا لە زەوى شىنايمان ھىنايە دەرەوھ، لەو شىناييەش دەنکەى يەك لەسەر يەكى دانەى دانەوئىلەکان دەر دەھىنين....﴾ * (١٨٢)

بەپرز دانراون وەکو دەنكى گەنم لە ناو گولە گەنمەكەدا، دەنكى گەنمە شامى لە ناو بەرى گەنمە شامیەكەدا، گولە بەپۆژە لە ناو سەلکە گولە بەپۆژەكەدا.

وَمِنَ النَّخْلِ مِنَ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ

﴿...له دارخورماش ئه و به ره ی (لی دهر دینین) که شولی هی شه کانی شو پرونه وه...﴾ * (۱۸۳)

وَجَنَّتِ مِّنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرَّمَانَ مِثْبَابًا وَعَجَبًا أَنْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ ﴿...چه ندین باخچه له جو ری تری و زهیتون و هه ناری له یه کتر چوو جیا جیامان پواندوه،

ته ماشای به ره کانیان بکن کاتیک که بهر ده گرن و پیده گن...﴾ * (۱۸۴)

إِنَّ فِي ذَٰلِكُمْ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (۹۹)

﴿...به راستی ئه وانه به لگه و نیشانه ن بو نه ته وه یه ک که باوه ردینن﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَہُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا یَصِفُونَ (۱۰۰)

﴿هاو به شیشیان بو خوا دانا له جندوکه کان، له کاتیکدا که خوا جندوکه کانی دروستکردوه، به درو هه لبه ستن و به بی زانیاریش کو رو کچیان بو خوا داناوه، پاک و بیخه وشی و به رزی بو په روه ردگار له و شیوه یه ی که ئه وان باسی په روه ردگاری پیده گن﴾

بَدِيعِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةً وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (۱۰۱)

﴿(خوا) داهینه ری ئاسمانه کان و زهوییه، چو ن مندالی ده بیته له کاتیکدا هاوسه ری نه بووه، هه مووشتیکی دروستکردوه و به هه موو شتیکیش زانایه﴾

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ (۱۰۲)

﴿ئه وه ئه و خواجه یه که په روه ردگاری ئیویه، هیچ په روه ردگاریک نیه ته نها ئه و نه بیته، دروسته ری هه موو شتیکه، جا بیپه رستن و، به پیره بردنی هه موو شته کانیسی له ئه ستوی خو ی گرتوه﴾

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ (۱۰۳)

﴿چاوه کان دهرکی پیناکه ن و نابینن، ئه و دهرک به چاوه کان ده کات و ده یانبینی و، ئه و چاکه کارو شاره زایه﴾

(توانای بینن له چاوی ئاده میزاد له نیوان (۴۰۰ بو ۷۰۰) نانو میتر دایه، واته: ئه و شه پوله

تیشکیانه ی له ژیر یان له سه ر ئه م سنوره وه ن ئاده میزاد ناتوانیته بیان بینیت).﴾ * (۱۸۵)

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَٰ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ (۱۰۴)

﴿(ئهی محمه د، پیمان بلی): به دلنیا ییه وه بینا بیتان پیدراوه له لایه ن خواوه (بو بینینی به لگه و نیشانه کان)، جا هه رکه سیک (به لگه و نیشانه کانی) بینن و باوه ری پیهینان، ئه وه بو

خویه‌تی و (پاداشتی ده‌دریته‌وه) و، هر که سیکیش کویربوو له‌ئاستیانداو، باوه‌ری پی‌ نه‌هینان،
ئه‌وه له‌سه‌ر خویه‌تی (سزای بیباوه‌ریه‌که‌ی وهرده‌گریت) و، منیش به‌سه‌رتانه‌وه پاریزگار نیم.

وَكَذَلِكَ نَصْرَفُ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (۱۰۵)

﴿ئاوه‌هاش به‌لگه‌و نیشانه‌کان ورد ده‌که‌ینه‌وه‌و پوونیان ده‌که‌ینه‌وه‌و، با‌ئه‌وانیش هر پیت
بلین: ئه‌و شتانه به‌هوی خویندن فیریان بوویت، ئه‌وه‌ش پوون ده‌که‌ینه‌وه بو‌نه‌ته‌ویه‌ک که
چاک ئه‌و راستیه ده‌زانن (ئه‌وشتانه‌ی تو باسیان ده‌که‌یت به‌هوی خویندنه‌وه فیریان نه‌بوویت و
له‌لایه‌ن خواوه بو‌ت هاتوون).﴾

اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ (۱۰۶)

﴿ئه‌ی محمه‌د)، په‌یره‌وی ئه‌وه بکه که له‌لایه‌ن خواوه په‌یامت بو‌ده‌گریت، هیچ
په‌روه‌ردگاریک نیه له‌و زیاترو، خوشت لاده له‌وانه‌ی هاوبه‌شی بو‌خوا داده‌نین.﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بَوَكِيلٍ (۱۰۷)

﴿ئه‌گه‌ر خواش ویستی له‌سه‌ر‌بایه ئه‌وانه هاوبه‌شیان بو‌خوا دانه‌ده‌نا، ئیمه‌ش تۆمان به
پاریزگاریکه‌ر به‌سه‌ر ئه‌وانه‌وه دانه‌ناوه، تۆش به‌کاروباری ئه‌وان رانه‌سپیرراویت.﴾

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ

﴿له‌لای بیباوه‌ره‌کانیش سوکایه‌تی به‌وانه مه‌که‌ن که بیجگه له‌خوا به‌هاوبه‌شی خویان داده‌نین،
(ئه‌گه‌ر ئیوه وابکه‌ن)، جا ئه‌وانیش به‌نه‌زانی خوا به‌ دوژمن ده‌زانن و سوکایه‌تی پیده‌که‌ن...﴾

كَذَلِكَ زَيْنًا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۰۸)

﴿...به‌هه‌مان شیوه، هه‌موو نه‌ته‌ویه‌ک ئه‌و کرده‌وانه‌ی که ده‌یکه‌ن بۆمان پازاندونه‌وه، پاشان
گه‌رانه‌وه‌یان بۆلای په‌روه‌ردگاره، جا ئه‌وه‌یان پیراده‌گه‌یه‌نیت که ده‌یانکرد.﴾

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا

﴿ئه‌وه‌نده‌ی له‌تواناشیاندا هه‌بوو سویندیان خوارد به‌(ناوی)خوا، به‌وه‌ی ئه‌گه‌ر به‌لگه‌و
نیشانه‌یه‌کیان له‌خواوه بو‌بیت، ئه‌وا باوه‌ر به‌و به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌دین...﴾

(بیباوه‌ره‌کانی قوره‌یش پیشنیاریان کرد بو‌ پیغه‌مبه‌رو به‌هه‌موو توانای خویان سویندیان
خوارد ئه‌گه‌ر بیت و به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کیان بو‌بیت له‌وه‌ی که پیشنیاریان کردوه، ئه‌وا باوه‌ری
پیدینن، (تفسیر فتح‌القدیر).

جا په‌روه‌ردگار وه‌لامیان ده‌داته‌وه‌وه ده‌لئیت:

قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ (۱۰۹)

﴿... (ئەى محەمەد)، پىيان بلى: بە راستى بەلگە و نىشانە كان لە لای خوان و، ئىوہ هەستىيان پى ناكەن، تا ئەگەر ئەم بەلگە و نىشانە يەشيان بۆ بىت ئەوان باوەر ناھىنن﴾.

﴿وَقَلْبُ أَفْنَدْتَهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوْلَ مَرَّةٍ وَنَدَرُهُمْ فِي طُعْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ (۱۱۰)*﴾
 ﴿دل و چاوہ کانىشيان هەل دەگىرپىنە وە (لە بينين و باوەر پىکردنى ئەم بەلگە و نىشانە)،
 هەروەکو يەكە مجار باوەرپيان پى نەھىنا (ئە مجارەش ئەگەر بەلگە و نىشانە يەكيشيان بۆ بينين
 باوەرپى پى ناكەن)، لىيان دەگەرپىن لە سەرکەشى و ياخى بوونەكە ياندا گىژ بخون﴾.

﴿وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ فُبَلَاً مَّا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا
 أَن يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ (۱۱۱)﴾

﴿ئەگەر ئىمە فرىشتەشمان بۆ ناردبانە خوارەو، (اشمان کردبا) مردووہ کان قسەيان لەگەل
 کردبان و، هەموو شتىکيشمان بۆ کوکردبانە وە (بۆئەوہى بەلگە بريان بەکەين)، (ئەگەر
 ئەوانەشمان کردبان)، وا نەدەبوون کە باوەرپىنن، مەگەر (باوەرپىننە کەيان) وىستى خواى
 لە سەربايە، بەلام (هەرچى بۆيان بەکى باوەرپناھىنن لە بەرئەوہى) زۆرىنەيان نەزانن﴾.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرَفَ الْقَوْلِ
 غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ (۱۱۲)﴾

﴿بەم شىوہ يەش بۆ هەر پىغەمبەرکى دوژمنکمان داناوہ لە شەيتانى ئادەمى و جندوکە کان،
 (ئەوشەيتانە ئادەمى و جندوکانەى) کە هەندىکيان پەيام بە هەندىکى تريان دەدەن بە قسەى
 لوس و پاراوہى هەلخەلە تىنەر، ئەگەر خواش وىستى لە سەربايە (ئەوشەيتانە) و ايان نەدەکرد،
 جا لىيانگەرپى لە خويان و لەوہش کە هەلیدە بەستن﴾.

﴿وَلِتَصْغَى إِلَيْهِ أَفْنِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ (۱۱۳)﴾
 ﴿بۆئەوہى بەم هۆيەوہ دەستەيەك لەوانەى باوەرپيان نىە بە پۆژى دوايى، لاکەنەوہ بەلای
 بىباوەرپىداو پى پارى بين، بۆئەوہى تاوانباريش بەکرىن بەهۆى ئەو تاوانەى کە دەيکەن﴾.
 *(۱۸۶)

﴿أَفْغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا
 ﴾ (ئەى محەمەد، بلى): جا ئايا من بىجگە لە خوا داخوای دادوہرىکى تر بەکەم، (لە کاتىکدا)
 کە کتیبىکى بۆ ئىوہ ناردۆتە خوارەوہ باسەکانى درىژو وردەکارن؟...﴾.

﴿وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِّن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (۱۱۴)﴾

﴿...ئەوانەش كە كَتِيبَه ئاسمانیە كە مان پێداون (له جووله كه و مه سیحیه كان)، ده زانن ئەم كَتِيبَه (ئەم قورئانە) بە پراستی و دروستی له لایەن خواوە هینراوە تە خوارەوه، جا له دودلە گومانكەرەكان مەبە﴾.

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (١١٥)

﴿وتە كانی پەرەردگاریشت بە پراستی و دادوەری جیگە ی خۆیانگرت، هیچ گۆرانکاریه كیش نابیت بۆ وتە كانی خواو، خواش بیسەر زانایە (بە هەموو شتێك)﴾.

وَإِنْ تَطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ (١١٦)

﴿ئەگەر گوێڕایەلی ژۆرینه ی ئەوانەش بکە ی که له سەر زهوین، دوورت دهخه نه وه له پێبازی خوا، به وه ی که ئەوان تەنها شوین شک و گومان دهکە ون، درۆزن هەر له گۆتره قسه دهکە ن﴾* (١٨٧)

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ (١١٧)

﴿بە پراستی پەرەردگاری تۆ ئاگادارتره به و که سه ی له پێگه ی ئەو لاده داتو، ئاگادارتریشه به وانه ی که هاتونه سەر پێگه ی پەوشه نکراوه﴾.

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ (١١٨)

﴿جا ئەگەر ئێوه باوهردارن به بە لگه و نیشانه كانی خوا، ئەوا بخۆن له و گوشته ی (که له کاتی سەرپێنیدا) ناوی خوای لێهینراوه﴾.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَّا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بَغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ (١١٩)

﴿ئەوه ئێوه چیتانە (له و گوشته ش) ناخۆن (که له کاتی سەرپێنیدا) ناوی خوای لێهینراوه؟ به دلناییه وه خوا ئەو شتانه ی بۆ جیاکردنه وه و ئاشکرای کردوون که لیتان قه دهغه کراوه، (قه دهغه کراوه كان مه خۆن)، مه گەر کاتیك ناچارده بن، خه لکانیکی ژۆریش گومرا ده بن به هۆی ئاره زووی ده روونه کانیا ن، به بی ئەوه ی زانیاریان هه بی ت (به خواردنی ئەم قه دهغه کراوانه)، به پراستی پەرەردگاری تۆ شارەزاتره به وانه ی ده ستدریژی دهکە ن و (سنووری خوا ده به زینن)﴾.

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَجُزُونَ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (١٢٠)

﴿واز له تاوان بینن، تاوانی به ئاشکراو تاوانی به نهینیش، به پراستی ئەوانه ی تاوان به ده ست دینن، له دواڕۆژدا سزای ئەو تاوانه یان ده دریته وه که ده یکه ن﴾.

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ

﴿له و گوشتانهش مه خُون (که له کاتی سه رپریناندا) ناوی خویان لی نه هیئراوه، به پراستی خواردنی ئه م جوړه گوشتانه (لادانه له نایین...﴾.

وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ (۱۲۱)

﴿... به پراستی شه یئانه کانیش مه به سته کانیان ده گه یه ننه یاوهره کانیان، بوئه وهی (له سه ر خواردنی ئه م قه ده غه کراوانه) دمبه دمانی له گه ل ئیوه بکه نو، ئه گه ر گوئیراه لیشیان بکه ن، ئه وا ئیوه ش له هاوبه شدانه رانن﴾.

أَوْ مَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۲۲)

﴿که سیک که (بیرو هوش و ویژدان و بیرکردنه وهی) مرد بیټ، جا (به نوری ئیمان) زیندووی بکه ینه وهو په وشه نیکی پووناکي بده نیی (که قورئانه)، به و په وشه نه له ناو خه لکیدا بیټ و بچیت، ئایا ئه و که سه وه کو که سیکي وه کو خوی وایه که له تاریکایه کاند (په وشه نی نه درابیتی)، که هه رگیز تیایدا نه یه ته ده ری؟ ئاوه هاش ئه و کرده وانه بو بیباوه په کان رازینراونه ته وه که ده یانکرد (له یاخی بوون و بیباوه ری)﴾.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ (۱۲۳)

﴿ئاوه هاش له هه مو گوندیکدا گه وره ی تاوانکه رمان تیدا داناوه، که (سه رئه نجام) ده ست ده که ن به فرتوفیل، ئه وانه ش (به م کاره یان) فرتوفیل له که س ناکه ن، ته نها له خویان نه بیټ، که چی بوخوشیان هه سته پیټناکه ن﴾.

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ

﴿ئه گه ر به لگه و نیشایه کیشیان بوهاټ، ده لئین: باوه رپناهینن تا ئه وهی که به پیغه مبه رانی خوا دراوه، به ئیمه ش نه دریت...﴾.

اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ (۱۲۴)

﴿... خوا زاناتره (له ئیوه) به وهی چو ن به رنامه که ی خوی دابنیټ و له کوئی داده نیټ، جا له داهاتوودا ئه وانه ی تاوانیان کرد تووشی بچووکبونه وهو زه لیلی و رسوایی و سزایه کی سه خت ده بن له لایه ن خواوه، به هوی ئه و فرت و فیلا نه وه که ده یانکرد﴾.

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ

﴿جا كه سېك خوا بيه ویت پڼگه ی پوهشەنی نیشان بدات، ئەوا سینگی ئاوه لاهه کاته وه بۆ ئیسلام...﴾.

وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعْدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ
الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ (١٢٥)

﴿...كه سېك خوا بيه ویت گومرای بکات، ئەوا سینگی ته سک و تهنگ پیهه لچنراو ده کات، وه کو ئەوه وایه به ئاسماندا سه ربکه ویت، جا ئاوه ها خوا پیسی و ناپاکی به سه ر ئەوانه دا ده دات که باوه ر ناهینن﴾.

لیزه دا باسیکی زانستی خوی دهرده خات: تا به رزبیته وه له سه ر زه ویه وه به ره و ئاسمان سینگت ته نگتر ده بیته، واته: هۆیه کانی هه ناسه دان که متر ده بنه وه، له وهۆیانه که کاریگه ریان هه یه، بوونی گازی ئوکسجینه له دهوره ی زه وی، کاتیك له م ئوکسجینه دوور ده که ویته وه هه ناسه ت سوار ده بیته و وا هه سته ده که ی سه یه کانت ته سک بوونه وه و ئەم بره ئوکسجینه ی که هه لیده مرثیت به شی پیداو یستی به رده وامبوونی ژیانته ناکات، بۆیه ئەوانه ی ده چنه ئاسمان ئوکسجینه ده سترکد له گه ل خویان ده بن، هۆیه کی تریش له وه هۆیانه که مبوونه وه ی هیزی کیشکرده ی زه ویه له سه ر لاشه که ت به هۆی دوور که و تنه وه ت له چه قی زه ویه وه که به شیوه یه ک ده بیته هۆی ئەوه ی تا به رز بیته وه کیشه که ت که م بکات و فشاری خوینه که ت به رزبیته وه که ده بیته هۆی ده کوتی و هه ناسه ته نگی.

وَهَذَا صِرَاطٌ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ (١٢٦)

﴿ئهمه ش رپبازه راسته که ی په روه ردگاری تویه، به دلنیا ییه وه به لگه و نیشانه کانمان روون و ئاشکرکردن بۆ نه ته وه یه که به ر ی لیده که نه وه و تیده گه ن﴾.

لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٢٧)

﴿ئەوانه ی ئەو رپبازه راسته ده گرن﴾، له لایه ن په روه ردگاریانه وه مالی ناشتی و ئارامی (به هه شت) یان بۆه یه، هه ر بۆخۆشی رابه ریانه، به هۆی ئەو کرده وانه ی که ده یانکرد (له ژیانی دنیا دا).﴾.

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ الْجِنَّ قَدِ اسْتَكْبَرْتُمْ مِّنَ الْإِنسِ

﴿ئەو پۆژه ش (بینه وه بیر) که هه موویان کۆده کاته وه، (پییان ده لیت): ئەه ی کۆمه له ی جندو که کان زۆرتان له ئاده میزاده کان گومراو سه رلیشی و او کردوون و بۆلای خۆتان راکیشاون...﴾.

وَقَالَ أَوْلِيَآؤُهُمْ مِّنَ الْإِنسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَنَا لَنَا

﴿دوست و یاوره کانشیان له ئادهمیه کان، ده لئین: په روه ردگاری ئیمه، (له گه ل جندوکه کان) چیژمان له یه کتری وهرگرتووهو، گه یشتیشین به و ماوه دیاریکراوهی که بۆت دانابووین له ژیا نماندا....﴾

قَالَ النَّارُ مُتَوَكِّمٌ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (۱۲۸)

﴿... (خوا) پییان ده فهرمویت: ناگر شوینی مانه وه تانه به نه مری، مه گهر ته نها ئه وانه تان نه بن که خوا ویستی له سه ره (لییان ببوریت)، (ئه ی محمه د)، به راستی په روه ردگاری تو کاردرسته (له به پتوه بردنی دروسکراوه کانیداو) زانایه (به سه رته نجامه کانشیان)﴾

وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (۱۲۹)

﴿ئاوه هاش سته مکاره کان هه ندیکیان ده که یین به دوستی هه ندیکیان، به هوی ئه وکرده وانه که به دهستی دینن﴾

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا

﴿(له و پوژده که خوا کوپان ده کاته وه پییان ده لئیت): ئه ی کومه له ی جندوکه و ئاده میزاد، ئایا پیغه مبه ره کانی من له خوتان نه هاتن بۆ لای ئیوه؟ به لگه و نیشانه کانی منیان بۆ ئیوه باس ده کردو ئاگادارییان پیده دان و ده یانترساندن له گه یشتنتان به دیداری ئه م پوژده تان....﴾

قَالُوا شَهِدْنَا عَلَىٰ أَنفُسِنَا وَعَرَّضْنَا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ (۱۳۰)

﴿... (له وه لامدا) ده لئین: شایه دی ده ده یین له سه ر خومان (که پیغه مبه ران هاتن)، (خو اش ده فهرمووی): ژیا نی دنیا هه لیخه له تاندن و، شایه دیشیان له سه ر خویاندا که به راستی ئه وان بیباوه ربوون﴾

ذَلِكَ أَنْ لَّمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ (۱۳۱)

﴿(ناردنی پیغه مبه ره کانش بۆ ئه وه بوو) که خوا نه یویست به سته مکردن خه لکی گونده کان له ناوبه ریټ، له کاتی کدا که ئه وان بی ئاگابوون (له به رته وه ی هیچ پیغه مبه ریکیان بۆ نه هاتبوو ئاگاداریان بکاته وه)﴾

وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مَّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ (۱۳۲)

﴿بۆ هه ر یه کیکیش پله وپایه ی خوی هه یه به پیی ئه وکرده وانه ی که کردویانه و، په روه ردگاری توش بی ئاگانیه له وه ی که ئه وان ده یکه ن﴾

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُدْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ
آخِرِينَ (۱۳۳)

﴿سۆیندیش به پورهردگاری بیباکی خاوهن به زهی تو، نه گهر ویستی له سه ریبت ههروه کو
چون ئیوهی له به روتووی میله تیکی تر دروستکرد، ئیوهش لادهباتو له دواى ئیوه کیى بووى
به جینیشین له جیگه ی ئیوه دایده نیئت﴾.

لیره دا نهینیه کی میژووی خوی ناشکرا دهکات، خوا پرووی قسه کانی له گه ل پیغه مبهرو
نه ته وه که یه تی که پییان ده لیئت: (کما انشاءکم من ذریة قوم اخرین)، واته: نه م قه ومه ی
پیغه مبهر له به روتووی نه ته وه یه کی تر وه په یدابوون، که واته پیشتتر نه م قه ومه نه بووه، له
ئیبراهیم پیغه مبهری باکووری عیراق و خاتو هاجه ری شاجوانی مصر په یدابوون، به له دایک
بوونی ئیسماعیل پیغه مبهرو، هاوسه ره که ی ئیسماعیلش ئافره تیکی عه ره ب بوو، که واته له
ژن و میردایه تی ئیسماعیل و خیزانه عه ره به که یدا نه م قه ومه ی پیغه مبهر په یدابوون که ناسراوه
به (قورپه یش).

إِنَّ مَا تُوْعَدُونَ لَأْتٍ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ (۱۳۴)

﴿به راستی نه وه ی له لایه ن خواوه واده تان پیده دریئت به دلنیا ییبه وه له هاتن دایه و، ئیوه
له دهستی نه و رزگار تان نابیئت﴾.

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ (۱۳۵)

﴿نه ی محمه د)، به هۆزه که ت بلئ: نه وه ی پیتان ده کریت بیکه ن، وه کو نه وه ی که ئیستا
ده بیکه ن، منیش نه وه ی خوا فه رمانم پیده کات ده بیکه م، جا پاشان ده زانن دوائه نجامی مالی
دواړوژ (به هه شت) بو کی ده بیئت، به راستی خوا سته مکاره کان سه رفرازو نازاد ناکات﴾.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا

﴿هاوبه ش دانه ره کانیش) له به روه بوومی کشتوکال و به روه بوومی نازه له کاندایه شه زه کاتیان
بوخوا دانا...﴾.

فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِرِزْقِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا

﴿...جا به قسه ی هه لبه سترای خویمان گو تیان: نه وه هی خویبه و نه وه ش هی
هاوبه شه کانمانه...﴾.

فَمَا كَانَ لَشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ
(۱۳۶)

❖...جا نه وهی که به شی هاوبه شه کانیاں بوو نه ده گه یشته خوا، نه وهش که به شی خوابوو، نه وه ده گه یشته هاوبه شه کانیاں، خراپترین دادوهری نه وه بوو که نه وان ده یانکرد.

وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادَهُمْ شُرَكَائِهِمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ
❖هروه ها (شه یثانه کانیش) پازاندنه وه یان کرد بو زورینه ی نه وان هی که هاوبه شیان بوخوا داده نا، به وهی منداله کانیاں بکوژن، بوئه وهی (پاشه واریان نه هیانو) له ناویان به رنو به رگی گومانیاں به به رداکن له باره ی نایینه که یانه وه و (نایینه که یان لی بشیوینن)...

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ (۱۳۷)

❖...نه گهر خواش مه یلی لیبایه ناویان نه ده کرد، جا لییان گه پری له خو یان و له وهش که هه لی ده به ستن.

وَقَالُوا هَذِهِ أُنْعَامٌ وَحَزْبٌ حِجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَن نَّشَاءَ بَرْعِمِهَا

❖...به قسه ی هه لبه سترای خو شیان گوتیان: نه و نازه ل و کشتوکاله قه ده غه ی له سه ر دانراوه حه رامکراون، که س بو ی نییه لییان بخوات ته نها به ویستی خو یان نه بیته....

وَأَنْعَامٌ حُرْمَتٌ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا

❖...له نازه له کانداهه بوو که حه رام کرابوو سواری پشتیان بیته، نازه لی وه هاش هه بوو له کاتی سه ربیندا نه ده بوو ناوی خوی لی بیته....

افْتِرَاءٌ عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (۱۳۸)

❖...به ده م خواوه درویان هه لده به ست، جا (خوا) سزای نه وه یان ده داته وه که به درو هه لیان ده به ست.

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَرْوَاجِنَا وَإِن يَكُن مِّثْقَالُ ذَرَّةٍ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصَفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (۱۳۹)

❖گوتیشیان: نه وان هی له ناو زگی نازه له کانماندان تاییه تن به نیرینه کانمانه وه و قه ده غه کراون له سه ر ژنه کانمان، نه گهر به مردوویش له دایک بیته، نه و هه موویان هاوبه شن (ژن و پیانو بو یان هه یه لی بخون)، جا خوا سزای باسکردنی (نه م شیوه دابه شکردنه یان) ده داته وه، به راستی خوا کاردروست و زانایه.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ

﴿به دنیاییه و زهره ریان کرد نه وانه‌ی به گیلی و نه زانی منداله کانی خویان کوشتن...﴾* (۱۸۸)

وَحَرَمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ (۱۴۰)

﴿... به قسه هه لبه ستنیش به زاری خواوه، نه و بزئیویه‌ی که خوا پییدابون له سه رخویان

قه ده غه کرد، بیگومان نه وانه گومرپابون و له وانه نه بون له سه رپنگه‌ی په وشه نی خوابون﴾.

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَانَ
مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُسْرِفِينَ (۱۴۱)

﴿نه و خویاه شه بیستانی په زه میوی ده سترکو و خورسکی دروستکردوه و، دارخورما و

به روبوومی کشتوکالیک که تامی خواردنه کانیان جیاواز بیّت و، زهیتون و هه ناری له یه کترچو و

جیا جیای دروستکردوه، له به روبومه کانیان بخون کاتیک که به ده گرن و، پوژی رپینه وه و

درونه وه شیان مافی هه ژرانی لییده و، زیاده په ویش مه کن، به پاستی خوا نه وانه‌ی خوشناویت

که زیاده په وی ده کن﴾* (۱۸۹)

لیزه‌دا (معروشات و غیر معروشات) مه به ست له داری میوه که هه ندیکان له قه دپاله کاندا

خورسکن و هه ندیکان که بریان بو دروست ده کریت بو نه وه‌ی به سه رپیدا بلاوبیته وه.

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

(۱۴۲)

﴿له نازه له کانیشدا (بو مان دروستکردون) باره لگرو نه وانه‌ی بو سه رپین له زه وی ده درین، له و

بزئیویه بخون که خوا به ئیوه‌ی داوه و، په په وی هه نگاهه کانی شه یتانیش مه کن، به پاستی

شه یتان بو ئیوه دوژمنیکی دیارو ناشکرایه﴾.

ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ مِّنَ الصَّانِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْرِ اثْنَيْنِ

﴿(له نازه له کانیشدا)، هه شت دانه‌ی نیرومی (بو تان په واکراوه گوشت و به روبومه کانیان

بخون)، له مه ر دوو دانه نیرومی، له بزنیش دوو دانه نیرومی...﴾.

قُلِ الذَّكْرَيْنِ حَرَمٌ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامٌ الْأُنثَيَيْنِ نَبُوْنِي يَعْلَمُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

(۱۴۳)

﴿... (نه‌ی محه مه د)، بلای: ئایا نیرینه کان قه ده غه کراون یان میینه کان، یان نه وه‌ی له نا و

مندالدانی میینه کاندان، جا نه م زانسته م پیرابگه یه نن نه گهر ئیوه پاست ده کن؟﴾.

وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّاكُمُ اللَّهُ بِهَذَا

﴿له حوشتريش دوو دانه نيرو مي، له مانگاش دوو دانه نيرو مي﴾ (بوتان پهوا كراوه گوشت و بهروبومه كانيان بخون)، (نهى محمه د)، بلى: نايان نيرينه كان قه دهغه كراون يان ميينه كان يان نه وهى له ناو مندالدى ميينه كاندان؟ يان نه وهتا له وكاته دا بئوه له ويى ناماده بوون كه خوا نه وهى پاسباردن (كه به ناوى خواوه هه لتان به ستووه)؟... ﴿.

(نهم نايه ته درباريه) (ماليكى كورپى عه وفو هاوپريكانى هاته خواروه كه ده يانگوت: نه وهى له ناو زگى نه و ناژه لانه دايه تايبه ته به نيرينه كانمان و قه دهغه يه له سه ر ژنه كانمان، (نهم بوونكر دنه وه يه له ته فسپرى (القرطبي) وه رگبراهه).

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (١٤٤)

﴿... جا كى له و كه سه سته مكارتره كه درويهك به ناوى خواوه هه لده به ستيت؟ بوئنه وهى به بى هيچ زانستيك خه لكى پى گومرا بكات، به راستى خوا ريگه ي په وشه نيشانى گه لى سته مكار نادات.﴾

قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا لِيُغَيِّرَ اللَّهُ بِه فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (١٤٥)

﴿(نهى موحه ممه د)، بلى: له وهى كه بوم په يام كراوه هيچ نابينم قه دهغه كراييت بو كه سيك كه خواردنيك ده خوات، مه گه ر ته نها مرداره وه بوو نه بيت، يان خوينيكي ريژراو (پوكراو) نه بيت، يان گوشتى به راز نه بيت، به راستى گوشتى به راز پيسيه، يان (خواردنيك قه دهغه بى به هوى) لادان له نايين به سه ربرينى ناژه ليك بيجه كه خوا ناوى كه سيكى ترى لى هينرابى، جا كه سيك كه ناچار بوو به خواردنى نه وه قه دهغه كراوانه، به مه رجيك به ناره زووى خوى نه بيت و (له بهر ناچارى بيت) و زياره په وهى نه كات له خواردنياندا، جا نه وه به راستى خوا ليبورده و به به زه ييه.﴾

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوْ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبِعْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ (١٤٦)

﴿ئەوانەش كە ببوون بە جوولەكە، گوشتی هەموو گیانە وەرێکی نینۆكدارمان لى قەدەغەكردن، لە (گوشتی) مانگا و مەپیش، بەزو چەوریەكانمان لى قەدەغەكردن، مەگەر تەنها ئەو چەوریانە نەبن كە بە پشتیانە وەن، یان ئەو چەوریانەى بە دەوری پىخۆلەكانیانە وەن، یان ئەو چەوریانەى تىكەل بە ئىسقانەكانیان بوون، قەدەغەكردنى ئەم چەوریانەش لەسەریان سزای ئەو لاملیە بوو كە دەیانكرد، بەراستی ئییمەش پاستگۆین (لە هەموو ئەو شتانەى كە دەیلین و دەیکەین)﴾ * (١٩٠)

ئەوان درۆ دەكەن، ئەو قەدەغەكردنانه، خوا لە تەوراتدا قەدەغەى كردوون لەسەریان نەك بەهۆى ئەوهى یەعقوب (ئیسرائیل) پيش تەورات لەسەرخۆى قەدەغە كردبیت بەهۆى نەخۆشیه وە وەكو ئەوان دەلین، خوا پيش تەورات هەموو شتیكى بۆ پەوا كردبوون، جا یەعقوب بەهۆى نەخۆشیه وە هەندىك لەو شتانەى نەدەخواردو نەوەكانیشى كردیانە دابو نەرىت و ئەو شتانەیان لەخۆیان قەدەغەكرد، كاتىك كە تەورات هات بەهۆى ئەو لاملیەى كە دەیانكردو لەخۆیانە وە شتیان لەخۆیان قەدەغە دەكرد، خوا لى توند كردن و هەموو ئەو شتانەى لى قەدەغەكردن، لەئایەتى (٩٣) ی سوورەتى ال عمران ئەم باسە پوونكراو تەوە .

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَّبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ (١٤٧)

﴿جا ئەگەر (لەسەر ئەم باسە) بە درۆیان هینایتە وە، ئەوا پىیان بلى: پەروەردگەرەكەى ئىپوە خاوەن بەزەبیهكى فراوانەو، توندو تیزیەكەشى بۆسەر گەلى تاوانباران ناگەر پىنریتە وە﴾ .

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ

﴿جا (لەناو بیباو پەره كانی قورەپیشدا) ئەوانەى كە هاوبەشیان بۆخوا دانا، دەلین: ئەگەر خوا ویستی لەسەربایە ئەوە نە ئییمە و نە باوانەكانیشمان هاوبەشیمان بۆخوا داندەنا و هیچمان لەخۆمان قەدەغە نەدەكرد...﴾ .

كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى دَاوُوا بَأْسَنَا

﴿... ئەوانەى لەپيش ئەوانیشە وە بوون بەهەمان شیوە (پىغەمبەرەكانیان بە درۆ دەهینانە وە)، تا ئەو كاتەى توندو تیزیەكەى ئییمەیان چىشت...﴾ .

قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا

﴿... پىیان بلى: ئایا زانستىكتان لایە (دەربارەى ئەو ئازەلانەى كە ئییمە لیمان قەدەغە كردوون)؟ جا (ئەگەر لایانە) با بۆمانى بىننە دەرى...﴾ .

إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ (١٤٨)

﴿...﴾ (بیان بلی): ئه‌وه‌ی که ئیوه په‌یره‌وی ده‌که‌ن ته‌نها گومان‌برده، ئه‌وه‌ی که ئیوه‌ش ده‌یلین ته‌نها هه‌ر درۆ گۆتره‌ گوتنه‌. ﴿

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ (١٤٩)

﴿بلی﴾: به‌لگه‌ی بنه‌ر له‌لای خواجه، جا ئه‌گه‌ر ویستی له‌سه‌ربایه ئه‌وا ریگه‌ی ره‌وشه‌نی نیشانی هه‌مووتان ده‌دا. ﴿

قُلْ هَلَمْ شَهِدَاكُمْ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا

﴿بیان بلی﴾: ده‌ی زوکه‌ن شاهیده‌کانتان بینن، ئه‌وانه‌ی که شاهیدی ده‌دن که خوا ئه‌و شتانه‌ی (گۆستی ئه‌و ئازه‌لانه‌ی) قه‌ده‌غه‌کردوه‌... ﴿

فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ (١٥٠)

﴿...﴾ جا که شاهیدیان دا، تو له‌گه‌ل ئه‌وان شایه‌دی مه‌ده‌و، به‌دوای هه‌واو ئاره‌زوی ئه‌وانه مه‌که‌وه که به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ئیمه‌یان به‌درۆه‌ینانه‌وه، (به‌دوای هه‌واو ئاره‌زوی) ئه‌وانه‌ش (مه‌که‌وه) که باوه‌ر به‌پۆژی دوایی ناهینن و بو په‌روه‌ردگاریان هاوتاو هاوبه‌ش داده‌نین. ﴿* (١٩١)

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

﴿(بیان بلی): وه‌رن بۆتان بخوینمه‌وه ئه‌وه‌ی که خوا له ئیوه‌ی قه‌ده‌غه‌کردوه، (ئه‌ویش) ئه‌وه‌یه که هه‌چ شتیک به‌هاوبه‌شی خوا دانه‌نین... ﴿

وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِمَّنْ إِمْلَاقٍ تَحْنُ تَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ

﴿...﴾ له‌گه‌ل باوانه‌کانیشتان چاکه‌کاربن‌و، منداله‌کانیشتان مه‌کوژن له‌ترسی هه‌ژاری، ئیمه‌ بزۆی ده‌ده‌ین به‌ ئیوه‌ به‌ ئه‌وانیش... ﴿* (١٩٢)

وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطْنٌ

﴿...﴾ نزیکه‌ی داوینپیسیش مه‌که‌ونه‌وه ئه‌وه‌ی به‌ئاشکراو به‌نه‌ینی ده‌کریت... ﴿* (١٩٣)

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ

﴿...﴾ ئه‌و ده‌روونه‌ش مه‌کوژن که خوا ئه‌و کوشتنه‌ی قه‌ده‌غه‌کردوه، مه‌گه‌ر له‌سه‌ر تو له‌یک که به‌سه‌ریه‌وه بیته‌ (سزاکه‌ی کوشتنه‌وه بیته‌)... ﴿

ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (١٥١)

﴿...﴾ ئه‌وه ئه‌و شتانه‌ن که خوا ئیوه‌ی پی‌ پاسپاردوه، به‌و هیوایه‌ی ژیریتان ده‌خه‌نه‌گه‌رو به‌کاری دینن. ﴿

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ

﴿نزيك مالى هه تيويش مه كه وه نه وه (دهستكاري مالى هه تيو مه كه ن)، هه تا (هه تيوه كان) دهگه نه ته مه نى خو ناسين، مه گهر نزيك كه وتنه وه تان به شيويه كه بيت كه قازانج به مالى هه تيوه كه بگه يه نيت....﴾

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

﴿... به راستى و دروستيش مافى ته واو بدن به پيوانه و كيشان و ته رازوو، (نيمه) كه سيك راناسپيرين بو نه نجامدانى كارىك، مه گهر ته نها به وهنده نه بيت كه له توانا يدايه....﴾

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ

﴿... نه گهر قسه يه كيشتان كرد (شايه ديه كتان دا) نه وا په پيره وى دادوهرى بكه ن، نه گهر نه و كه سه خزميكي نزيكى خو شتان بيت....﴾

وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَذَكَّرُونَ (١٥٢)

﴿... مافى ته واو ايش بدن به و په يمانه ي كه به خواتان داوه، نه وه نه و پاسپارده يه كه خوا به نيوه ي پاسپاردوه، به و هيوايه ي په ندى ليوه ربگرن﴾

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (١٥٣)

﴿به راستى نه مه ش ريگه ي راستى منه جا بيگرنه بهر، تووله رپيه كانيش مه گرنه بهر، ده نا ده بيته هو ي له يه كترى جيا بونه وه تان له سه ر پييازه كه ي خوا، نه مه نه وه يه كه خوا نيوه ي پى پاسپاردوه، به و هيوايه ي خو تان له تاوان لابه دن و له خوا بترسن﴾

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ (١٥٤)

﴿پاشان ته وور تمان به ته واوى بو موسا هينا له باشترين شيويه دا، پوونكر دنه وه ي دوورو دريژى هه موو شته كانى تي دايه و ريگه ي ره وشه ن و سوژو به ره كه تى خواى تي دايه، به و هيوايه ي به لكو به هو ي نه م كتيبه وه به ديدارى په روه ردگار يان باوه رديتن﴾

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (١٥٥)

﴿نه م قورنانه ش كتيبيكي پيروزه هينا ومانه ته خواره وه، جا په پيره وى بكه ن به و هيوايه ي به زه يى خوا بتانگري ته وه﴾

أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنزِلَ الْكِتَابُ عَلَيَّ طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَعَافِيْنَ (١٥٦)

﴿ئەم كەتیبەمان بۆیە بۆئێوە ھینایە خوارەوہ﴾ نەوہك بۆئین لەبەرئەوہی كەتیبەكان ھینراونە خوارەوہ بۆسەر دوو ھۆزی پێش ئێمەو، ئێمەش لەخویندن و خویندەنەوہی ئەم دووكتیبە بۆ ناگابوین.

أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ

﴿یان نەوہك بۆئین: ئەگەر كەتیب بۆ ئێمە ھاتبا، ئەوا ئێمە لەوان باشتر ڕیگەیی ڕەوشەنمان دەگرتەبەر...﴾

فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ

﴿...جا بەدلناییبەوہ (بە ھاتنی قورئان) بەلگەییەکی ئاشکراو ڕیگەیی ڕەوشەن و سۆزو بەرەكەتی خواتان بۆھاتووہ...﴾

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَذَبَ بَيِّنَاتٍ مِنَ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا

﴿...جا كۆی ستەمكارترە لەو كەسەیی بەلگەو نیشانەكانی خوا بە درۆ دەھینیتتەوہو دژی ڕادەوہستیی؟...﴾* (١٩٤)

سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ (١٥٧)

﴿...جا بە سزاییەکی زۆر خراپ سزای ئەوانە دەدەینەوہ كە دژی بەلگەو نیشانەكانمان دەوہستتەوہ، بەھۆی ئەو بەر بەرەكانییە كە دەیانکرد.﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِي رَبُّكَ أَوْ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَضِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ (١٥٨)

﴿ئایا ئەوانە باوہرناھینن؟﴾ ھەر چاوہرپی ئەوہ دەكەن فریشتەیی خوا بێت بۆلایان (گیانیان بکیشیت)؟ یان (چاوہرپی ئەوہ دەكەن) خوا بۆخۆی بێت؟ یان ھەندیک لە بەلگەو نیشانەكانی خوا بێن؟ ئەو ڕۆژەیی كە ھەندیک لە بەلگەو نیشانەكانی خوا دین و دەردەكەون (كە نیشانەیی كۆتایی بوونەوہرن)، باوہرھینانی ھیچ خاوەن دەروونیک بەكەلكی نایەت ئەگەر پێشتر باوہرپی نەھینابیت، یان چاكەییەکی لە باوہر ھینانەكەیی دەستتەكەوتبی، (ئەیی محەمەد)، بلی: (مادام باوہرناھینن) چاوہرپیکەن (ھەتا یەكێك لەو شتەنەتان بۆدیت)، ئێمەش لە چاوہرپیکەرانین (بەوہی كە سزاییەكتان بۆبیت).

إِنَّ الَّذِينَ فَزَعُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شَيْعاً لَأَسْتَمِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (۱۵۹)

﴿به پاستی نه وانهی دو به ره کیان خسته نایینه که یانه وه و گروپ گروپ بوون، (نه ی محمد) تو هیچ په یوه ندیبه کت به وانه وه نیه، به لکو کاری نه وانه له لای خوایه، پاشان (خوا) ناگاداریان ده کاته وه به وهی که ده یانکرد﴾. * (۱۹۵)

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرٌ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (۱۶۰)

﴿هه رکه سیئک چاکه یه کی کرد، نه وه ده به رانه ر پاداشتی هه یه و، هه ر که سیئکیش خراپه یه کی کرد، نه وه سزا نادریت ته نها به نه اندازهی خراپه که ی نه بیئت، نه وانیش سته میان لینا کریت﴾.

قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيمًا مَلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (۱۶۱)

﴿نه ی محمه د)، بلئ: خوا ریگه ی بو من ره وشه ن کرد بو سه ر ریگه ی پاست، نایینیکی پاستی پایه داره، نایینی پاکی میله تهی ئیبراهیمه، (ئیبراهیمیش) له هاویه شدانه ره کان نه بوو بو خوا﴾.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۶۲) لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (۱۶۳)

﴿توش وه کو ئیبراهیم) بلئ: به پاستی نو یژکردن و خواپه رستی و ژیان و مردنم بو په روه ردگاری جیهانیانه، (خوا) هیچ هاویه شیکی نیه و، منیش به وه فرمانم پیکراوه (که هاویه شی بو دانه نیم)، یه که م که سیشم له وانه ی خو م داوه ته ده ست ده سه لاتی خوا﴾.

پیغه مبه ر (سلاوی خوی لبیئت) که هه لده ستا بو نو یژکردن، به (الله اکبر) نو یژه که ی داده به ست و پاشان ده یفه رموو: (وجهت وجهی للذی فطر السموات والأرض حنیفا مسلما وما أنا من المشرکین إن صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین لا شریک له وبذک امرت وأنا اول المسلمین). * (۱۹۵ ب)

قُلْ أَعْبُدِ اللَّهَ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ

﴿بلئ: نایا جگه له خوا داوای گه وره یه کی تر بکه م بو خو م؟ له کاتی کدا که نه و گه وره و پابه ری هه موو شتی که...﴾

وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى

﴿...هه موو دهر وونیکیش هیچی دهست ناکه ویت ته نها نه بیت که له سه ریته تی (له کارو کرده وه کانی) و، هیچ که سیکیش تاوانی که سیکی تری ناکه ویتته نه ستو...﴾.

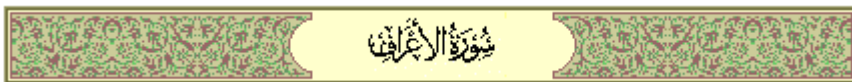
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (١٦٤)

﴿...پاشان گه رانه وه تان بولای په وه ردگار، جا نه وه تان پی راده گه یه نیت که تیایدا جیاوازو دووبه ره ک بوون﴾.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْخَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيُبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ﴿١٦٥﴾
﴿نه و خوایه شه نه وه ی کردوته جینیشینه کانی خوئی له سه ر زه وی و، هه ندیکتانی به سه ر هه ندیکتانا به پله و پایه به زر کردوته وه، بوئه وه ی تاقینان بکاته وه له وه ی که پییداون...﴾.

إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ (١٦٥)

﴿...به راستی په روه ردگاری تو توله سینیکی خیرایه و، لیبورده و خاوه ن به زه بیسه﴾.

سوورپه‌تی (الاعراف)

له سوورپه‌ته مه‌ککه‌بیه‌کانه، (۲۰۶) ئایه‌ته، سی و نۆیه‌م سوورپه‌ته هاتۆته خواره‌وه.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان﴾.

المص (۱)

﴿ئه‌لیف، لام، میم، صاد﴾.

ئایه‌ته نه‌ینیه‌کانی کردنه‌وه‌ی به‌رنامه زانسته‌کانن له‌م سوورپه‌ته‌دا.

ئهم سوورپه‌ته چه‌ندین به‌رنامه‌ی زانستی تیدان که ڕیگه به‌هه‌موو که‌سیک نادریت بجیته‌ناو ئه‌و به‌رنامه‌وه، به‌کێک له‌و نه‌ینیه‌کانه زانینی خواردنی به‌ری ئه‌و داره‌یه که ئاده‌م و حه‌وای و الیکرد دامینه‌کانیان ده‌رکه‌ون، به‌م هۆیه‌وه له به‌هه‌شت بکرینه‌ده‌ره‌وه به‌ره‌و زه‌وی، به‌رنامه زانسته‌کانی تریش به‌ پشتیوانی خوا به‌که‌یه‌که‌یان له‌شوینی خۆیاندا ڕوونده‌که‌ینه‌وه.

کِتَابٌ أَنْزَلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ لِيَتَذَكَّرَ بِهِ وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ (۲)

﴿کتیبیک (له‌لایه‌ن خواره‌وه) بۆ تو هینراوته خواره‌وه، جا با نه‌بیته بارگرانیه‌ک به‌سه‌رته‌وه، (بۆیه‌ش بۆتۆمان ناردۆته خواره‌وه) بۆئه‌وه‌ی به‌هۆی ئه‌م قورئانه‌وه خه‌لکی پی‌ ئاگادار بکه‌یته‌وه و یادو بیرکردنه‌وه‌ی خواش بیته بۆ خاوه‌نباوه‌ره‌کان﴾.

اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ (۳)

﴿شوین ئه‌وه بکه‌ون که له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارانه‌وه بۆتان هینراوته خواره‌وه، بیجگه‌ له‌و قورئانه‌ش (که قسه‌ی خواجه) په‌یره‌وی هیچ (قسه‌یه‌کی) یاوه‌ره‌کانتان مه‌که‌ن، ئیوه زۆر به‌ که‌می بیرده‌که‌نه‌وه﴾.

وَكَمٍ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ (۴)

﴿چه‌ندین له‌ گونده‌کانیشمان له‌ناو‌بردن، جا (سزای) زه‌برو زه‌نگی ئیمه‌یان بۆهات له‌شه‌ودا یان له‌کاتی سه‌رخه‌وی دوی نانخواردنی نیوه‌ړۆ﴾. * (۱۹۶)

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ (۵)

﴿هه‌ر کاتی زه‌برو زه‌نگی ئیمه‌شیان بۆهاتبا، ئه‌وه داوا پارانه‌وه‌که‌یان هه‌ر ئه‌وه‌نده‌بوو که ده‌یانگوت: به‌راستی ئیمه‌ سته‌مکار بووین﴾.

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ (۶)

﴿جا به دلتیاییه وه (پوژی لپرسینه وه) پرسیار له وانه ده کهین که پیغه مبه ره کانیاں بو هاتن (به وهی ئایا ئیوه پیغه مبه ره کان ناگاداریان نه کردنه وه و نه یان ترساندن؟) پرسیار له پیغه مبه ره کانیش ده کهین (به وهی ئایا ئیوه په یامه کهی خواتان پاگه یاند؟)﴾.

فَلْتَقِصْنَ عَلَيْهِمْ بَعْلُمْ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ (٧)

﴿به زانست و زانیاری خومان نه وهی که کردویانه بو یان ده گپینه وه و، ئیمه وه ها نه بووین له و کاته دا له وی نه بین و بی ناگابین (له کرده وه کانیاں)﴾.

وَالْوَرْنَ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ تَقُلْتَ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (٨)

﴿کیشانی (کرده وه کانیشیان) له و پوژده دا به (پارسه نگی) راستی و دروستیه، جا هر که سیک کیشانه کانی قورس بوون، نه وه نه وانه سه رفرازو رزگار بوون﴾.

وَمَنْ حَقَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ (٩)

﴿هر که سیکیش کیشانه کانی سووک بوون، جا له راستیدا نه وانه نه و که سانه ن که خویان دوړاندوه، به هوی نه و سته مهی له به لگه و نیشانه کانی ئیمه یان ده کرد﴾.

وَلَقَدْ مَكَنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ (١٠)

﴿(نهی ئاده میزاد)، به دلتیاییشه وه له سه ر زهوی پایه دارمان کردن، له زه ویشدا مایه ی ژیا نی ئیوه مان دابین کرد، (به لام ئیوه) زور به که می سوپاسی خوا ده که ن﴾.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ (١١)

﴿به دلتیاییشه وه فه رمانی دروست کردنی ئیوه ماندا، ئینجا وینه کیشیمان بو کردن (وینه که تانمان به ده رخت)، پاشان به فریشته کانمان گوت: کړنوش به رن بو ئاده م، جا هه موو کړنوشیان برد، ته نها ئیبلیس نه بیت له کړنوش به ره کان نه بوو﴾.

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ (١٢)

﴿(خوا) فه رموی: (نهی ئیبلیس)، چی وایلی کردی کړنوش نه به بیت کاتیک فه رمانم پیکردی؟ ئیبلیس گوتی: من له و باشترم، منت له ناگر دروست کردوه و نه ویشته له قور دروست کردوه﴾.

له عائشه وه (خوای لی بازبیت) گوتی: پیغه مبه ر (سلاوی خوای لبیت) فه رموی: (فریشته کان له په وشه نی پرووناکی دروستکراون، جندوکه کانیش له گری ناگریکی بی دوکه ل دروستکراون، ئاده میزادیش وا دروستکراوه وه کو بو تان باسکراوه). (صحیح مسلم/بشرح النووی ٧٤٤٢ الحدیث الشریف).

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ (١٣)

﴿خوافه رموی: (ئەی ئیبلیس)، جا لەوی برۆخواری، بۆتۆ نەهاتووە خوۆتی تیدا بە گەورە بزانی، جا برۆ دەری، بە راستی تۆ لە بچوک کراوە کانی.﴾

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ (١٤)

﴿ئیبلیس) گوتی: (ئەی پەرەردگار)، بمهیلەوه تا ئەو رۆژە ی زیندوودە کرێنەوه.﴾

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ (١٥)

﴿پەرەردگار) فەرمووی: ئەوا تۆ لەوانە ی که دەمێننەوه.﴾

قَالَ فِيمَا أَعُوذُ بِكَ لَأَفْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ (١٦)

﴿ئیبلیس) گوتی: (پەرەردگاری من)، بەهۆی ئەوه ی (لەسەر ئەوان) گومرات کردم، سویندبیت

منیش (بۆ گومراکردنیان) لەسەر پێگە راستەکه ی تۆ بۆیان دادەنیشم.﴾

ثُمَّ لَأَتَّبِعُهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ (١٧)

﴿پاشان لە بەر دەستیان و لە دوايانەوه و لەلای راست و لەلای چەپیانەوه بۆیان دیم و، (ایان

لیدەکه م) زۆرینە یان دەبینیت سوپاسمەندی تۆناکه ن.﴾

قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْهُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ (١٨)

﴿پەرەردگار) فەرمووی: لە بەهەشتدا برۆ دەری بە لۆمە کراوی و دەرکراوی، سویندبیت

جەهەندەم پرده که م لەتۆو لەوان، ئەوانە ی که شوینی تۆ که وتوون.﴾* (١٩٧)

وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ

الظَّالِمِينَ (١٩)

﴿ئە ی ئادەم تۆش لەگەل ھاوسەرەکه ت لە بەهەشتدا نیشته جین، لەبەر ووبومەکه ی بخۆن

چۆنتان ئارەزوو لێی، لەو دارەش نزیک مەکه ونەوه، چونکه (بە نزیک که وتنەوه تان لەودارە)

دەچنەریزی سته مکارەکانەوه.﴾

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوَاتِمِهِمَا

﴿جا شەیتان دلەراوکه ی لیکردن بۆئەوه ی لێیان دەرکه ویت ئەوشتە ی که لێیان شارراوہ تەوه

لە دامینەکانیان...﴾

وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَکَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ (٢٠)

﴿... (شەیتانیش) گوتی: ئەوه ی که خوا لەئێوه ی قەدەغە کردووه لەبەری ئەو دارە، تەنھا

بۆئەوه یه ئێوه نەبن بە دوو فریشتە، یان بۆئەوه یه بە نەمری لەبەهەشتدا نەمێنەوه.﴾

وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ (٢١)

﴿سویندیشی بۆ خواردن که من (ئیبلیس) بۆ ئیوه له رینمایی که ره کانم﴾.

فَدَلَاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوَآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَتَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ (٢٢)

﴿به لووتبه رزیه وه ریگه ی نیشاندان، کاتیك له بهری داره که یان چیشت دامینه کانیان
دهر که وتنو، دهستیان کرد به پیکه وه نان و پیوه نووساندنی گه لای داره کانی به ههشت
به دامینه کانیا نه وه (بۆ داپۆشینیان)، په روهردگاره که شیان بانگی کردن و (گوتی): ئه دی من
قه ده غم نه کردن له خواردنی (بهری) ئه و داره، به ههردووکتانم نه گوت که به راستی شهیتان
دوژمنیکی ئاشکرایه بۆ ئیوه؟﴾.

(که واته گومان نامینیت که دواى خواردنی بهری داره قه ده غه کراوه که دامینه کانیان دهر که وتن.
ئهمه ش یه کیکه له بهرنامه زانستیه کان که بهری داریک هه یه، دامینه کان دهرده خات، به لام هه موو
که سیك بۆ نیه بهری ئه م داره بزانییت تا شاره زاییه کی ته واوی نه بییت له ئایه ته نهینیه کانی سه ره تایی
سووپه ته که دا، که واته دهر که وتنی دامینه کان بۆ بوونی ژیا نی سه ردنیا یه، بوونیان به م شیوه یه بۆ
ژیا نی دواپۆژ پیویست نیه، لیره دا یه کیک ده پرسیت: ئه دی ئه گه ر ئه م دامینانه له ژیا نی به هه شتدا نه بن
ئه م هه موو (حۆری و قاصرات الطرف) ه بۆچی؟ ئیمه ش ده لێین: عه و ره ته کان له ژیا نی دنیا دا بۆ کیلان و
تۆ پیوه کردن بوون بۆ مه به ستیک که زاو زی کردن بووه، به لام له بهر ئه وه ی ژیا نی دواپۆژ نه مرییه،
که واته عه و ره ته کان ده بییت تاییه تبن به بوونی نه مری دواپۆژ وه و ته نها بۆ مه به ستی تام و له زه ت، ده نا
ئه گه ر وانه بییت ئه گه ر پیا و له زه ت له حۆری وه ربگریت، ئه دی ئا فره ت چۆن له زه تی لێوه رده گریت؟
که واته گومان نامینیت له وه ی له دروستکردنه یه که مه که ماندا باریکی تاییه تی بۆ له زه ت وه رگریت
له گه ل کاری جووتبووندا دانراوه بۆ ژیا نی سه رزه ویمان، که جیا یه له وه ی که بۆ ژیا نی دواپۆژ دانراوه
که تاییه ته به له زه ت وه رگریت. ئینجا له به هه شتا ئه و مافانه ی بۆ پیاوان هه یه به بی که م و کوری بۆ
ئا فره تانیش هه یه وه هردووکیان به چاویک وه کو ئاده میزاد سه یرده کرین و له هیچ شوینیکدا له قورئانی
پیرۆزدا له ژیا نی دواپۆژدا جیاوازییه ک نه خراوه ته ئیوان ئا فره ت و پیاوه وه و مافه کانیا ن وه کو یه کن،
به پیچه وانه ی ژیا نی سه ردنیا که دوو ئا فره ت وه کو شاهیدیک سه یرده کرین و ئا فره ت مندالی ده بییت و
ئا فره ت خوینی بیده ستنوویژی پیدادیت و ئا فره ت له پیاو ماره ده کریت و ئا فره ت ته لاق ده دریت، سه رنج
بده ئایا له ژیا نی دواپۆژدا ئه مانه هه ن؟ که واته له هه موو بواره کانددا دواپۆژ تاییه ته مندی حۆی هه یه).

(کتیبی: بوون له سئبه ری فه لسه فه و زانستدا/ بوون).

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَعْفُفْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ (٢٣)

﴿گوتیان: ئەى پەروردگار، ئیمە ستممان لەخۆمان کرد، جا ئەگەر لیمان نەبووری و بەزەبیت پیماندا نەیتەوه، ئەوا ئیمە لە زەرەرمەندەکان دەبین﴾.

قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ (٢٤)

﴿پەروردگار) فەرمووی: (هەمووتان) بڕۆنە خواری (بە شیۆهیه کە) هەندیکتان دوژمنی هەندیکتان دەبن، لەزەویشدا ئارامی و تام و لەزەتتان بۆهەیه تا کاتیکی دیاریکراو﴾.

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ (٢٥)

﴿خوا) فەرمووی: تیایدا زیندوو دەکړنەوه و تیایدا دەمرنن، جارێکی تریش لەویدا دەردههینننەوه﴾.

جاری یەکەم لە کەرەسه‌خواه مردووەکانی زهویهوه ئیوه زیندوو دەکړنەوه و دەبن بە هیلکە و توو، ئینجا قوناغەکانی مندالان ته‌واو دەکەن و دینە دەرەوه و گەرە دەبن و پیردەبن و دەمرن و دەتانخەینە ناو خاکەوه، ئینجا جارێکی تر لە پۆژی زیندوو بوونەوه‌دا دەرەتەن دەهیننەوه.

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ النَّفْوَىٰ ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ (٢٦)

﴿ئەى نەوه‌کانی ئادەم، بەدلنیاپییه‌وه بۆ ئیوه‌مان ناردۆتە خوارەوه بەرگ و پۆشاکێ چاک کە دامینەکانتان دادەپۆشیت، پۆشاکێ خواپەرستیش لەهەموو پۆشاکێک باشترە بۆئیوه، ئەمە لە بەلگە و نیشانەکانی خواپە بۆ ئەوان، بەهیوای ئەوهی کەمێک بێردەکەنەوه﴾. * (١٩٨)

قورەبیشیەکان بە پووتی بەدەوری کەعبە‌دا دەسوورانەوه، جا پەروردگار ئەوهی هینایه‌وه بیریان کە هەرەوه‌کو چۆن ئادەم و حەوا لە بەهەشتدا کە دامینەکانیان دەرکەوتن خیرا بە گەلاکانی داری بەهەشت دایانپۆشین، ئەوا ئیمەش بەرگ و پۆشاکێکی چاکمان بۆئیوه داناو کە دامینەکانی خۆتان پێ داپۆشن، بەرگی خواپەرستیش بۆئیوه باشترە بەوهی کە ترسی خوا واتان لیبیکات دامینەکانتان داپۆشن و تووشی خراپەکاری نەبن (الطبری، البغوی).

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوَاتِهِمَا

﴿ئەى نەوه‌کانی ئادەم، شەیتان بە پەلتاندا نەدات، هەرەوه‌کو چۆن باوانەکانی ئیوهی لە بەهەشت کردە دەر، پۆشاکێ ژيانى بەهەشتی لەبەر دامالین بۆئەوهی دامینەکانیان نیشان بدات...﴾.

إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ

﴿... به پراستی شه‌یتان و نه‌وانه‌ی له‌گه‌لّ نه‌ودان (له شه‌یتانه‌کان و جندوکه‌کان) ئیوه ده‌بینن، به‌شئوه‌یه‌ک که ئیوه نه‌وان نابینن...﴾ * (۱۹۹)

إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ (۲۷)

﴿... جا به پراستی ئیمه شه‌یتانه‌کانمان کردوون به دۆست و یاوه‌ری نه‌وانه‌ی که باوه‌پناهینن﴾.
وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَنْتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (۲۸)

﴿کاتیکیش که کاریکی خراپ ده‌که‌ن، ده‌لین: خوا فه‌رمانی پیکردوین و باوانه‌کانی خۆشمان هه‌روا دیون و هه‌ر وایانکردوو، (ئه‌ی محمه‌د)، بلی: به پراستی خوا فه‌رمان ناکات به کاری خراپه، جا ئایا ئیوه شتیک له‌سه‌ر خوا ده‌لین که هه‌چی له‌باره‌یه‌وه نازانن؟﴾.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ (۲۹)

﴿(ئه‌ی محمه‌د)، بلی: په‌روه‌ردگاره‌که‌م فه‌رمانی پیکردوم به‌دادوه‌ری کردن، پووی خۆش‌ستان له‌هه‌موو مزگه‌وتیکدا بۆلای خوا دابه‌ستن، ته‌نها له‌ویش بپارینه‌وه و هانا بۆئه‌ویش به‌رن و له‌به‌رئیه‌بردنی ئایینه‌که‌شیدا دلسۆزین، هه‌روه‌کو چۆن (له‌نه‌بوونه‌وه) دروستیکردن و ئیوه‌ی خسته‌ژیانه‌وه، ئاوه‌هاش ده‌مرن و ده‌گه‌رینه‌وه بۆلای ئه‌وه﴾.

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنََّّهُمْ مُهْتَدُونَ (۳۰)

﴿جا ده‌سته‌یه‌ک رێگه‌ی نیشان‌درا به‌روه‌رپێگه‌ی په‌وشه‌نی خوا، ده‌سته‌یه‌کیش گومر‌ابوونی به‌سه‌ردا سه‌پینرا، (ئه‌و گومر‌ابووانه‌ی) که له‌جیاتی خوا شه‌یتانه‌کانیان کردن به‌پاره‌رو یاوه‌ری خویان و، وای داده‌نین که ئه‌وان رێگه‌ی په‌وشه‌نی خویان گرتوو﴾.

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (۳۱)
﴿ئه‌ی نه‌وه‌کانی ئاده‌م، که ده‌چنه هه‌ر مزگه‌وتیکه‌وه خۆتان بپازینه‌وه و، بخۆن و بخۆنه‌وه (له‌خواردن و خواردنه‌وه په‌واکان) و زیاده‌په‌ویش مه‌که‌ن، به پراستی خوا زیاده‌په‌وه‌کانی خۆشناویت﴾.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

﴿(ئه‌ی محمه‌د)، بلی: کێ جوانکاریه‌کانی خوا خواردنه به له‌زه‌ته‌کانی له‌ئیوه قه‌ده‌غه‌کردوو که خوا بۆبه‌نده‌کانی خۆی به‌ده‌ری خستون؟...﴾.

جوانکاری خوا خۆ پاککردنه وه و خۆ پازاندنه وه به به روبومانه ی که په وا کراون، بۆنمونه ده کریت مه رزی بزنیك بکریت به شال و له به ربکریت، ده کریت پیستی مه پیک که له سه برینه که یدا ناوی خوی لیه تیرابیت، بکریت به که وش یان بکریت به به رگ، به لام ناکریت پیستی به راز به هیچ شیوه یه که لکی لیوه ربگیریت له به رئه وه ی خوی له به نه په تدا قه ده غه کراوه، جا په روه رداگار ده فه رموویت: کئیبه ئه و که سه ی ئه م مافه په وا کراوانه ی له به نده کانم قه ده غه کردون که من بۆم به ده رختون.

قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (۳۲) ﴿... بلی﴾ (جوانکاریه کانی خواو خواردنه به له زه ته کان) بۆ خوا وه نباوه په کانه له ژیا نی دنیا داو، له پوژی قیامه تیشدا به رگو و پۆشاک و خواردنی پاکی تایبته به وان هه یه، جا ئاوه ها ئیمه به لگه و نیشانه کان پوون ده که یه وه بۆ نه ته وه یه که تییده گهن ﴿.

له دنیا دا ته نها خوا وه نباوه په کانه پابه ندن به م داوایه ی خوا وه، چونکه بیبا وه په کانه له گه ل ئه وه شدا که خویان ده پازیننه وه، به لام په یه وه ی حه لال و حه رامی تیدا ناکه ن، له وان هه یه بیبا وه پیک خوی برا زینتته وه به به رگیك که له پیستی به راز دروستکرا بیت، یان له وان هه یه خواردنیك بخوا ت به لای خوی وه زۆر به تام و به له زه ت بیت، به لام له قه ده غه کراوه کان بیت، له کاتیکدا که سیکی خوا وه نباوه په ئه وه ناکات، که واته ئه م خۆ پازاندنه وه و خواردنی خواردنه به له زه ته کان به وشپوه یه ی که خوا ده یه ویت ته نها خوا وه نباوه په کانه پییه وه پابه ند ده بن و، له دوا پوژدا بۆ ئه و خوا وه نباوه په رانه به رگو و پۆشاک و خواردنی تایبته ی پاک هه یه . وه کو له ئایه تی (۲۳) ی سوو په تی (الحج) و ئایه تی (۲۲) سوو په تی (فاطر) و ئایه تی (۲۱، ۱۲) سوو په تی (الانسان) و (۵۱) ی سوو په تی (صاد) پوونکراونه ته وه .

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (۳۳)

﴿ئه ی محه مه د﴾، پیا نیان بلی: په روه ردا گاره که م ئه و کرده وه ناشیرنانه ی که به ئاشکرا و به نه ی نی ده کرین (له سه ر خوا وه نباوه په کانی) قه ده غه کردون، هه روه ها تا وان کردن و سه ته مکردنی به ناهه قی قه ده غه کردوه، به وه ی ها وه شی بۆ خوا دانین به بی ئه وه ی به لگه و پوونکردنه وه یه کی له سه ر ها تیبته خواره وه و، به بی زانیاریش شتیک له سه ر خوا بلین ﴿. * (۲۰۰)

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْجِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ (۳۴)

﴿بُو هه موو نه ته وه يه كيش كاتيكي دياريكراو هه يه، جا نه گهر نه م کاته دياريكراوه يان هات،
نه وا کاترميرک پاشرو پيش ناخرين﴾.

يَا بَنِي آدَمَ إِنَّمَا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يُفَصِّحُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنْ أَنْقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُم يَحْزَنُونَ (۳۵)

﴿نه ي نه وه کانی نادم، نه وه تا پينغه مبه ره کانی نيمه که له خوتانن دين بولای نيوه، به لگه و
نیشانه کانی نيمه تان بو باسده کن، جا کي خوی پاراست له تاوان و خوی راست کرده وه، نه وه
نه وانه ترسيان له سهر نيه و خه فته تبار نابن﴾.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (۳۶)

﴿نه وانه ي به لگه و نیشانه کانی نيمه يان به دروه نيه تانه وه و خويان به گه وره زانی له ناستی به لگه و
نیشانه کانمان، نه وانه له هاوړپيانی ناگرن و نه مرن تاييدا﴾.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ

﴿جا کي له وکه سه سه مکارتره که درويه ک به زاری خواوه هه لبه ستيت، يان به لگه و نیشانه کانی
به درو بينيته وه، نه وانه به شه به ختی خويان له کتبه که ی خوا ده سته که وييت (که بويان
دياريکراوه)﴾...

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ رَسُولُنَا يُتَوَفَّوهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا
عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ (۳۷)

﴿...تا کاتيک که نيرراوه کانی نيمه ده سه لاتی ده روونه کانين لي وهرده گرنه وه و (ده يان
مړينن) پييان ده لئين: کوان نه وانه ي نيوه بيجه که له خوا هانانان بو ده بردن و ناوتان ده هينان؟
(نه وانيش) وه لادمه ده نه وه: لي مان بزربوون، شاهيديان له سه رخوياندا (به وه ی که له دنيا دا
هاو به شيان بو خوا دانابوو)، به راستی نه وانه بيباوه رپوون﴾.

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا

﴿خوا پي گوتن: نيوه ش برونه ناو ناگره وه، بو ناو چه ندين نه ته وه که پيش نيوه تپه رين
له جندوکه و نادمه ميزاد، هرکاتيک نه ته وه يه ک چوه ناو نه م ناگره وه، نه فرين له نه ته وه (ده سته
خوشکه) که ی پيش خوی ده کات...﴾. * (۲۰۱)

حَتَّىٰ إِذَا آدَرَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أَخْرَاهُمْ لَأُولَاهُمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنْ

النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ (۳۸)

﴿...هتا کاتیک که هه موویان له ویدا ده گهن به یه ک، ئه وانه ی دوا جار هاتون به وانه یان ده لئین که پیش ئه وان هاتون: خواجه ئه وانه بوون ئیمه یان گومرا کرد، جا سزایه کی دوو جار هیان له ناگر بده یه، خوا فه رموی: بو هه مووان سزای دوو ئه وه نده ییه، به لام ئیوه تینا گهن﴾.

وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لَأُخْرَاهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ فذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ (٣٩)

﴿ئه وانه شیان که یه که مجار چوو بونه ناو ناگره که وه به وانه یان گوت که پاشان هاتبونه ناو ناگره که وه: ئیوه هیچ چاکه یه کتان به سه ر ئیمه وه نیه، جا ئه م سزایه بچه ژن به وه ی که به ده ستان دینا﴾.

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ (٤٠)

﴿به پاستی ئه وانه ی به لگه و نیشانه کانی ئیمه یان به درو هینایه وه له ئاستیانا خویان به گه وره زانی، ئه وانه ده رگا کانی ئاسمانیان بو نا کرینه وه و نا چنه ناو به هه شته وه، هتا حوشر به کونی ده رزی دورماندا نه چیته ژوره وه، ئیمه ئاوا پاداشتی تا وانباران ده ده یینه وه﴾.

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ (٤١)

﴿بو ئه وان له جه هه نده مدا جیگه وشوینی نوستن هیه، که به سه ریانه وه سه ریوشی ناگرین هیه و، ئیمه ئاوه ها پاداشتی سه مکاران ده ده یینه وه﴾ * (٢٠٢)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٤٢)

﴿ئه وانه ش که باوه رپان هینا وه کرده وه چاکه کانیان کردوون، که سیک له وانه پاناسپیرین بو کاریک مه گه ره ئه وه نده ی له توانا یدا یه، ئه وانه له ها ورپییانی به هه شتن و تیا یدا نه مرن﴾.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ

﴿له ناو ئه و به هه شته دا که چه ندین رووباریان به ژیردا ده رپون، هه موو ئه و پقو قینه مان لی دامالیون که له دل و ده روونیا ندا هه بوو...﴾.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ

﴿...ده شلین: سو پاس بو ئه و خواجه ی ریگه ی ره وشه نی نیشانداین بو گه یشتن به م به هه شته، ئه م ریگه ی ره وشه نه شمان نه ده دوزیه وه ئه گه ره ره ره دگار ریگه ی نیشان نه دا باین...﴾.

لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَتُودُوا أَنْ تُلَكُمُ الْجَنَّةَ أَوْ رَتَّبُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٤٣)

﴿... (دهشَلین) به دلنیا بییه وه (له ژیا نی دنیا مان) پیغه مبه رانی په روه ردگار مان به بهرنامه ی راسته وه هاتن، (له بهه شتیشدا) بانگیان لیوه ده کړی ئه وه ئه وه بهه شته یه که ئیوه به میرات گرتان بؤ خوتان، به هوی ئه و کرده وه چا کانه ی که ده تانکرد (له ژیا نی دنیا دا)﴾.

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ

﴿هاورپیانی بهه شتیش بانگ له هاورپیانی ناگر ده که ن، که به راستی ئیمه گه یشتین به وه ی په روه ردگار مان (له دنیا) واده ی پیدا بووین، جا ئایا ئیوه ش گه یشتون به وه ی که په روه ردگار واده ی پیدا بوون؟ (له وه لameda) گوتیان: به لی (ئیمه ش گه یشتون به سزای خو مان)﴾...

فَإِنَّ مُؤَدَّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ (٤٤)

﴿... جا بانگده ریک له نیوانیاندا بانگیدا: که به راستی نه فرینی خوا له سر سته مکاره کانه﴾.

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ (٤٥)

﴿ئهو سته مکارانه ی که ریگری ده که ن له ریگری خواو، ده یانه ویټ خوارو خچی بکه ن، به هاتنی رۆزی دوا یش بیباوه پڼ﴾.

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ (٤٦)

﴿له نیوانیشیاندا (له نیوان خه لکی بهه شت و خه لکی دۆزه خدا) جیا که ره وه یه ک (شوره یه ک) هه یه و، له سر بهر زاییه کانی ئه و شوره یه وه چه ندین پیاوی (سه رناس) هه ن که هه ری که له دۆزه خیه کان و بهه شتیه کان بهر ڼگو و روویاندا ده ناسنه وه و، ئه و پیاوانه تا ئه و کاته نه چونه ته ناو بهه شته وه و تامه زړویانه بچنه ناوی، بانگی دۆستانی بهه شت ده که ن، پیاو ده لاین: سلاوی خواتان لیبتت﴾* (٢٠٣)

وَإِذَا صُرِقَتْ أَبْصَارُهُمْ تَلَقَّاءُ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (٤٧)

﴿ئه وانه ش (که له سر شوینه بهرزه کانه) که چاویان خشینرا به روه ی خه لکی دۆزه خدا، ده لاین: ئه ی په روه ردگاری ئیمه له ریزی گه لی سته مکارمان دامه نی﴾.

وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تُسْتَكْبِرُونَ (٤٨)

﴿ئەوانەى لە شوپىنە بەرزەکانى ئەو شورەيەن بانگى خەلکانىک دەکەن کە بەرپەنگ و پوویاندا دەیان ناسنو، پىيان دەلین: زۆرى و گەورەيى کۆمەلەکەتان و خۆ بەگەورە زانینەکەتان دادى نەدان و بە کەلکتان نەهات﴾.

أَهْوَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ (٤٩)

﴿ئەوانە لە دنیا خۆيان بە گەورە دەزانی و ئیستا لە دۆزەخدا) پەرورەدگار پىيان دەلایت: ئایا ئەو هەژارنە نەبوون کە ئیو سۆیندتان لەسەر خواردن کە خوا لە سۆزوبەزەيى خۆى پىيان نادات؟ (ئەى ئەوانەى کە لەو شوپىنە بەرزەکانى شورەى نىوان بەهەشت و دۆزەخن)، برۆنە ناو بەهەشتەو، هیچ ترسیکتان لەسەرنیە و ئیو خەمبارنابن﴾.

واتە: ئەوانەى لە شوپىنە بەرزەکانى شورەکەن ئەو خاوەنباوەرپانەن کە ببیاوهرپەکان لە دنیادا سۆیندیان لەسەر دەخواردن کە سۆزوبەزەيى خوا نایانگرتتەو و ناچنەناو بەهەشتەو، بۆیە پەرورەدگار ئەم دیمانهیە نیشانی هەردووک لایان دەدات و بە ببیاوهرپەکان دەلایت: ئیو بە سزای خۆتان گەیشتن، ئەو هەش ئەو رەش و پووتانەن کە ئیو سۆیندتان لەسەر دەخواردن کە سۆزوبەزەيى خوا نایانگرتتەو، جا پوودەکاتە رەش و پووتەکان و دەفەرمووی: لە شوپىنە بەرزەکان وەرئە خوارەو و برۆنە ناو بەهەشتەو، هیچ ترسیکتان لەسەرنیە و ئیو خەمبارنابن.

وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ (٥٠)

﴿هاورپىيانى ئاگریش بانگیان لە هاورپىيانى بەهەشت دەکەن، لەو ئاو و پىژىوهرمان بۆ تىکەن کە خوا پىیداو، هاورپىيانى بەهەشت (و لەمیان دەدەنەو) و دەلین: ئەو ئاو و پىژىوهر، خوا قەدەغەى کردووە لەسەر ببیاوهرپەکان﴾.

الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنسَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ (٥١)

﴿ئەو ببیاوهرپانەى ئایینەکەى خۆيان بە گەمە و گالته جارى گرتبوو، ژيانى دنیاى فریویدان، ئیمەش ئەمپۆ (لە ئاگرى جەهەندەمدا) لەبیریان دەکەین، هەرۆکۆ چۆن ئەوان دیدارى ئەم پۆژەيان لەبیرکردو، بەبەلگە و نیشانەکانى ئیمەش ببیاوهرپان دەنواند﴾.

وَلَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (٥٢)

﴿بە دنیايشەو (بۆ خەلکى مەکە) کتیبیکمان بۆ هینان هەموو شتیکمان بە زانست تیايدا پوونکردۆتەو و رى نیشاندەرەو سۆزوبەزەيى خۆى تىدايە بۆ نەتەوہیەک کە باوهرى پىدینن﴾.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شَفْعَاءَ

﴿ثایا ئەوان تەنھا چاوەڕوانی ئەو سزایە دەکەن کە لە لیکدانەوهی مانای قورئانەکهدا وادهیان پێدراوه (دەربارە ی سزاو چارەنووسیان)؟ ئەوانە ی کە پیشتر (لەژیانی دنیا) ئەم قورئانەیان لە بیرکردبوو ئەو پۆژە ی کە سزاو پاداشتی لیکدانەوهی ئەم قورئانە دیت (لەپۆژی قیامەتدا) دەلێن: پێغەمبەران ی خوا هاتن بۆلای ئیمە بە بەرنامە یهکی راستەوه، جا ئایا ئیستا کەسیکی تکاکەر هە یه بۆئیمه؟....﴾

فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ

﴿....جا (دەلێن ئەگەر کەسیکی تکاکەر هە یه)، با تکامان بۆ بکات لای پەروەردگار، یان بگەرێنرێنیه وه بۆ ژيانی دنیا، ئەوسا کاریکی واده کە یین جیاواز ییت لەو کارانە ی کە دەمانکردن....﴾

قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (٥٣)

﴿....بەدلنیا ییە وه ئەوانە خۆیان دۆراندوو ه، ئەو درۆیانە ی کە هە لێان دەبەست، بووه مایە ی گومرایی بەسەریاندا﴾

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ

﴿بەپراستی پەروەردگاری ئیوه ئەو خوا یه یه کە ئاسمانەکان و زەمین ی لە شەش پۆژدا دروستکرد، ئینجا جیگیر بوو لەسەر عەر ش (کارو فرمانەکان بەپۆه دەبات)....﴾

يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا

﴿....بە (تاریکی) شەوه کان (پووناکی) پۆژەکان دادەپۆشیت، (تاریکی) زۆر بە خیرایی و بە سووریون لەسەر ئەنجامدانی کارە که ی پووناکیەکان دوور دەخاتە وه....﴾* (٢٠٤)

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ

﴿....هەروه ها خۆرو مانگو ئەستێرەکانیش ی (دروستکردوون) بە فەرمانی ئەویش ملکه چ کراون....﴾

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (٥٤)

﴿....جا ئایا تەنھا بۆ خوا نییه دروستکردنی شتەکان و فەرمان پێکردن یان؟ پاک و پیرۆزه خوی پەروەردگاری جیهان یان﴾

جا مادام دروستکردن و فەرمان پێکردنی هەموو شتەکان لە دەستی ئەودایه، کهواته ئیوه ش:

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ (٥٥)

﴿داوا له په روه ردگار تان بکهن به پارانه وه یه کی ملکه چی و به نهی نی، به پراستی خوا ده ستریز که رانی خوشناویت (سنور به زینه کانی خوشناویت)﴾ * (٢٠٥)

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ (٥٦)

﴿خراپه کاریش مه کهن له زه ویدا دوا ی ئه وه ی چاکه کاری تیدا کرا، له خواش بیارپینه وه له ترسی سزا که ی (لیشی بیارپینه وه) بؤ ده سکه و تنی نازو نیعمه ته کانی، به پراستی سؤزو به زه یی خوا نزیکه له چاکه کاره کانه وه﴾.

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ

﴿ئهو خوا یه یه که بایه کان ده نی ریت به بلاوی له ژیر سؤزو به زه یی ده ست و ده سه لاته که ی خویدا...﴾.

حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُفِّتَهُ لِبَدٌ مِّنِّي فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ

﴿...هه تا کاتیک که ئهو بایانه هه وریکی قورس بارده کهن به ئاوو به رزی ده که نه وه و ده بیه یی بؤ سه ر ولاتیکی له تینواندا مردوو، جا به هو ی ئه م هه وره وه ئاومان هینایه خواره وه...﴾.

فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (٥٧)

﴿...جا به هو ی ئه و ئاوه وه له به ری هه موو شته کانمان هینایه دهره وه له زه و ی، ئاوه هاش مردوو هه کان دهره ده هینینه وه له گوړه کانیان و (زیندوو یان ده که ی نه وه)، به و هیوا یه ی به لکو (به م هو یه وه) نیوه بیرده که نه وه (و باوه رده هینن)﴾.

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ (٥٨)

﴿خاکی باشیش به روبوومی چاک دهر وینی به فه رمانی خوا، ئهو خا که ش که خه راپه هیچی لی نایه ته دهری تنها ئه وه نه بی که بی که لکه، به م شیوه یه به لگه و نیشانه کان شی ده که ی نه وه بؤ نه ته وه یه که سوپا سگوزار بن﴾ * (٢٠٦)

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (٥٩)

﴿به دلنیا بی شه وه نوو حمان نارد بؤ نه ته وه که ی، گو تی: ئه ی نه ته وه که م خوا بیه رستن له و زیاتر هیچ په روه ردگاریکی تر تان نیه، به پراستی من لیتان ده ترسیم له سزای پوړی کی گه وره وه به هینن﴾.

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ (٦٠)

﴿خه لكانیک له گه لو هۆزه کهیدا گوتیان: ئیمه به دلنیا بییه وه له گومراییه کی دیاردا ده تبینین﴾.

قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ (٦١)

﴿نوح﴾ گوتی: ئه ی گه له که م، گومرایم تیدا نییه، به لکو من پیغه مبه ریکم له لایه ن خوی

جیهانیانه وه.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (٦٢)

﴿نامه کانی خواتان پیراده گه یه نم و ئامۆژگاریتان ده که م، منیش شتی که ده زانم له لایه ن خواوه که

ئیوه نایزانن﴾.

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (٦٣)

﴿ئایا سه رتان سوورما که ئاگادار کردنه وه یه کتان بۆهات له لایه ن پهروه ردگار تانه وه له سه ر

دهستی پیاوی که له ناو خۆتاندا؟ بۆه وه ی ئاگادارتان بکاته وه و خۆتان بپاریزن (له تاوان) به و

هیوایه ی خوا به زه یی پیتاندا بیته وه﴾.

فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَبْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ (٦٤)

﴿جا به درۆیان هینایه وه و، خۆی و ئه وان ه ی له گه لیدا بوون له که شتی که دا پرگاران کردن

(له خنکان)، ئه وان ه ش که به لگو نیشانه کانی ئیمه یان به درۆ هینایه وه نقوممان کردن، به راستی

ئه وان نه ته وه یه کی کویر بوون (چاوه کانیان راستی نه ده بینی)﴾.

وَأَلِي عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ (٦٥)

﴿بۆ گه لی عادیش هوودی براینمان بۆناردن، هوود گوتی: ئه ی گه له که م، خوا بپه رستن و بۆ

ئیوه هیچ خویه ک نیه له و زیاتر، ئایا ئیوه له خوا ناترسین؟﴾.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ (٦٦)

﴿ئینجا ئه و خه لکانه ی که بیباوه ر بوون له گه له کهیدا گوتیان: ئیمه له ناو نه فامیدا ده تبینین و،

گومان ده به یین که تو له درۆزنه کانی﴾.

قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ (٦٧)

﴿گوتی: ئه ی گه له که م، من نه فامیم له گه لدا نیه، به لام من نیراویکم له لایه ن پهروه ردگاری

جیهانیانه وه﴾.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ (٦٨)

﴿نامه کانی پهروه ردگارتان پیراده گه یه نم، منیش بۆ ئیوه ئامۆژگاریکه ریکی ده ستپاکم﴾.

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ

﴿تایا سهرتان سوورما که ناگادارکردنه وه یه کتان بؤهات له لایه ن په روه ردگار تانه وه له سه ردهستی پیاویک له ناو خوتاندا بؤنه وه ی ناگادارتان بکاته وه؟....﴾

وَأذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نوح

﴿... (ئه ی گه لی عاد) بیهینه وه بیری خوتان که له دوا ی گه لی نوح کردمانن به جینیشین (له سه ر زهوی)....﴾

وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً فَاذْكُرُوا آيَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٦٩)

﴿... (خواش) بؤ ئیوه ی زیادکرد (به سه ر ئه وانه ی پیش خوتانه وه)، فراوان بوونیکی له دروستکردنی جهسته تاندا (به گه وره کردنی جهسته و دریزکردنی بالاتان)، جا یادی نازو نیعمه ته کانی خوا بکه نه وه به و هیوایه ی پرگارو سه رفراز دهن﴾ * (٢٠٧)

قَالُوا أَجِئْنَا لِنُعْبَدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (٧٠)

﴿(ئینجا گه له که ی) گوئیان: تایا تۆ بؤ ئه وه هاتوی بؤلای ئیمه که به ته نها هر خوا بپه رستین و واز له وانه بینین که باوانه کانمان ده یانپه رستن؟ جا که وایه ئه و (سزایه مان) بؤیینه که واده مان پیده ده ی ئه گه ر تۆ له راستگو کانی﴾

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ

﴿(هود) گوئی: به دلنیا ییه وه له لایه ن په روه ردگار تانه وه پیسی و رقیکی به سه رتاندا سه پا....﴾

أُجَادِلُونِي فِي أَسْمَاءِ سَمِيئُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ

﴿... تایا ئیوه دمبه دمانی له گه ل مندا ده که ن له سه ر چه ند ناویکی که خوتان و باوانه کانتان ناوتان لیناون؟ له کاتیکیدا خوا هیچ به لگه و سه لماندنیکی نه ناردوه له م باره یه وه....﴾

فَأَنْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ (٧١)

﴿... جا چاوه رپیکه ن منیش له گه ل ئیوه له چاوه رپیکه رانم (تاکاتی هاتنی سزاکه ی خوا دیت)﴾

فَأَنْجِبْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ (٧٢)

﴿به به زه ییه که له ئیمه وه خۆی و ئه وانه ی له گه لیدا بوون پرگارمان کردن، پاشه واری ئه وانه شمان بری که به لگه و نیشانه کانی ئیمه یان به درۆ هیئانه وه و خاوه نباوه ر نه بوون﴾

وَالِي تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

﴿بؤ گه لی سه موودیش صالحی برایانمان بؤ ناردن، (صالح) گوئی: ئه ی گه له که م، خوا بپه رستن و بؤ ئیوه هیچ خوا یه ک نیه له و زیاتر....﴾

قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٧٣)

﴿... به دلنیا بییه وه پرونکردنه وه یه کتان بؤه اتوو له لایه ن پهروه ردگار تانه وه، نه وه حوشره که ی خواجه به لگه و نیشانه یه بؤ ئیوه، وازی لیبینه بله وه ریته له خاکی خوادا، خرابه شی له گه لدا مه که ن، دهنه سزایه کی به نازار ده تانگریته وه﴾.

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آيَةَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (٧٤)

﴿(نه ی گه لی سه موود)، بیرکه نه وه که خوا ئیوه شی کرد به جینیشین له دوای گه لی عاد، له زه ویشدا جینیشینی کردن، له ده شته کانیدا کوشکه کان دروست ده که ن و خانوه کان له چیاکان داده تاشن، جا یادی نازو نیعمه ته کانی خوا بکه ن و لاملو سه ره پؤ مه بن له زه ویدا (به شیوه یه ک) که خرابه کار بن﴾. * (٢٠٨)

(په چه له کی گه لی سه موود ده گه ریته وه بؤ سام کوپی نوح و له دوای گه لی عاد هاتن و خانوه کانیان به ناوبانگن له ناو (وادی القری) و ده وروبه ری له نیوان حجازو شامدا). (ابن کثیر، ٧٤ / الاعراف).

(له بهر نه وه ی ته مه نیان زؤر دریژ بوو نه و خانوانه ی که دروستیان ده کردن پیش مردنی خویان داده ته پین، جا بویه نه وانیش خانوه کانیان له شاخه کان داده تاشین). (القرطبی، ٧٤ الاعراف).

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوْا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ (٧٥)

﴿خه لکانیکیش له نه ته وه که یدا که خویان به گه وره ده زانی، به و چه وساوانه یان گوت که باوه پریان هی نابوو: نایا ئیوه باوه ر دینن به وه ی که صالح له لایه ن پهروه ردگار ه که یه وه نیرواوه؟ (له وه لامدا) گوتیان: ئیمه باوه ردارین به وه ی که صالحی پی نیرواوه﴾.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ (٧٦)

﴿نه وانه ی خویان به گه وره ده زانی گوتیان: ئیمه بیباوه پین به وه ی که ئیوه باوه پرتان پیهیناوه﴾.

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ (٧٧) فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ (٧٨)

﴿حوشتره که شیان سه ربری و بیفه رمانی خویان کردو گوتیان: نهی صالح، نه وه مان بو بیته که په یمانمان پیده دهی نه گهر تو له نیرراوه کانی خوی. نه وه بوو بومه له رزه یه کی به هیژ له ناوی بردن و، وایان لیهاث له ماله کانیاندا به چوکدا که وتن و(مردن).﴾

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولًا مِنْ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ (٧٩)

﴿جا صالح پشتی تیگردن و گوتی: نهی نه ته وه که م، به دلنیا بییه وه نامه که ی خوام پیراگه یاندن و ناموژگاریم کردن، به لام نیوه ناموژگاری که ره کانتان خو شناویت.﴾

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ (٨٠)

﴿باسی (لووت) یش بکه کاتیک به گه له که ی گوت: نایا نیوه کاریکی ناشیرین ده که ن، (نایا نیوه نیربازی ده که ن)، که له پیش نیوه وه که سی تر له جیهانیان نه م کاره ی نه کردووه؟﴾

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ (٨١)

﴿نه وه نیوه له جیاتی نه وه ی کاری جووتیون له گه ل ژناندا بکه ن، که چی ده چنه پال پیاوان بو نیربازی؟ به لکو نیوه گه لیکن که زیاده روی ده که ن.﴾

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْاسٌ يَبْتَطِرُونَ (٨٢)

﴿وه لامی گه له که شی ته نها هه ر نه وه بوو که گوتیان: (لووت و نه وانه ی له گه لیدان) ده ریانکه نه ده ری له گونده که تان، به راستی نه وانه خه لکانیکن خویان پاک پاده گرن (له کاری نیربازی).﴾

فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ (٨٣)

﴿جا خوی و که سو و کاره که یمان پرگار کرد ته نها ژنه که ی نه بییت، له و که سانه بوو ده مایه وه و بزگاری نه ده بوو.﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ (٨٤)

﴿پاش نه وه ش که ژیره و ژوورمان کردن﴾ به ردبارانمان به سهردا ناردن، جا ته ماشاکه سهر نه نجامی تاوانباره کان چی بوو؟﴾

له سووره تی (هود) (٨١) و سووره تی (الحج) (٦٥) نه م باسانه روون کراونه ته وه .

وَالِي مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

﴿بو خه لکی مه دیه نیش شوعه بیی برایانمان بو ناردن، (شوعه یب) گوتی: نهی گه له که م، خوا په رستن، بو نیوه له و زیاتر هیچ خویه ک نیه...﴾

قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ

﴿... به دلنیا بییه وه ئیوه به لگه و پروونکردنه وه یه کتان بۆ هاتوو له لایه ن پهروه ردگار ه که تانه وه، جا ئیوه مافی تهواو بدهن به پیوان و تهرازوو، له بههاو کیش و نرخه شتهکانی خه لکیش که م مه که نه وه....﴾

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (٨٥)

﴿... خراپه کاریش مه که ن له زهویدا دوا ی ئه و چا که کار یانه ی که تییدا کران، ئه و کرده وه یه تان بۆ ئیوه باشتره ئه گهر ئیوه خاوه نباوه پ بن﴾

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا

﴿له هه موو سه ره پێ و پێباز ی کیش دامه نیشن، واده ی شه پفرۆشی و پێگری ده که ن له پێبازی خوا به رانه ر ئه وانه ی باوه رپان پێهیناوه، ده شتانه ویت پێبازی خوا چه وت بیت...﴾

وَأذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَفَّرَكُمْ وَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ (٨٦)

﴿... یادی ئه وهش بکه نه وه که ئیوه نه ته وه یه کی که م بوون جا خوا زیادی کردن و، ته ماشا که ن دوا ئه نجامی خراپه کاره کان چۆن بوو؟﴾

وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلَتْ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ

بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾ *

﴿که دهسته یه کیش له ئیوه باوه رپان هیناوه به وهی که من له پیناویدا نیرووم، دهسته یه کیش باوه رپان پێ نییه، (دهسته باوه رداره که به دهسته بیباوه ره که) ده لیت: جا پاوهستن تا خوا دادوهی دهکات له نیوانمان و، خواش باشترینی دادوهه که نه﴾

لیره دا پروونکردنه وه یه که هیه (فاصبروا حتی یحکم الله بیننا) خوا ده فه رموو ی که ئه م گوته یه گوته ی دهسته خاوه نباوه ره که یه، چونکه ئه گهر راسته وخو گوته ی پهروه ردگار بوا یه دهی فه رموو: (حتى یحکم الله بینکم). ئه گهر گوته ی شوعه یب بایه دهی فه رموو: (حتى یحکم الله بیننا و بینکم).

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيِنَا أَوْ لَنَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوْلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ (٨٨)

﴿خه لکانیک له گه له که ی که خو یان به گه وره ده زانی گو تیان: ئه ی شوعه یب، بيشك توو ئه وانه ی له گه ل تو باوه رپان هیناوه، ده رتان ده که ین له گونده که مان، یان ئه وه تا ده گه پینه وه ناو میلته که مان، (شوعه یب) فه رموو: ئه دی ئه گهر ئیمه ئه وکاره مان چه ز لینه بوو؟﴾

قَدْ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا

﴿شوعه یبو خاوه نباوه رپه کان گوتیان:﴾ به دلنیا بییه وه نه گهر ئیمه بگه ریینه وه سه ر پئوشوینی میلله ته که ی ئیوه دوا ی نه وه ی که په روه ردگار ئیمه ی له و میلله ته پرگار کرد، مانای وایه درؤمان به زاری خواوه هه لبه ستووه، ئیمه بؤمان نیه بگه ریینه وه ناو نه و میلله ته، مه گهر خوا ویستی له سه رییت... ﴿﴾

وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ (۸۹)

﴿... فراوانی زانستی خوا هه موو شتیکی گرتوته وه، ئیمه پشتمان به خوا به ستووه، نه ی په روه ردگاری ئیمه به راستی و دروستی دادوه ری بکه له نیوان ئیمه و له نیوان نه ته وه که مان، به راستی تو باشترینی دادوه ره کانی﴾.

له ناو میلله تی عه ره بدا له زور جیگه دا به دادوه ره ده گوتییت: (الفتاح)، (لیره دا مه به ست له (افتح) دادوه ری کردنه له نیوانیاندا، (ابن کثیر، الجلالین، الطبری، فتح القدير، البيضاوی، البغوی).

وَقَالَ الْمَلَأَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لئنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ (۹۰)

﴿نه وانه ش که له نه ته وه که یدا بیباوه رپان نواند، گوتیان: نه گهر بییت و په پیره وی شو عه یب بکه ن، نه وه به دلنیا بییه وه ئیوه له زهره مره نده کانی﴾.

فَأَخَذْنَهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ (۹۱)

﴿بومه له رزه یه کی به هیز له ناوی بردن و، وایان لیته ات له ماله کانیاندا به چوکدا که وتن و (مردن)﴾.

الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ (۹۲)

﴿نه وانه ی شو عه بییان به درؤخسته وه (دوا ی نه وه ی که سزاکه یان بؤه ات)، وه کو نه وه و ابوون هه ره له ویدا نه ژیا بن، نه وانه ی که شو عه بییان به درؤخسته وه که یان بو خو یان زهره مه ندبوون﴾. (ابن کثیر، الطبری).

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ آسَىٰ عَلَىٰ قَوْمِ كَافِرِينَ (۹۳)

﴿جا شو عه یب پشتی تی کردن و گوتی: نه ی نه ته وه که م، به دلنیا بییه وه نامه کانی خوام پی راگه یان دن و ناموزگاریشم کردن، جا چو ن خه فه ت بخوم له (تیدا چوونی) گه لیکی بیباوه رپه﴾.

* (۲۰۹)

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ (٩٤)

﴿هەر پیغه مبه ریکیشمان بۆ هەر گوندیک نارد بییت و له لایه ن خه لکه که یه وه به درۆ هینرابیته وه،
ئهوا هەر تووشی هه ژاری و ناخۆشیمان کردون، به لکو (به م هۆیه وه) له بهر خوا
بپارینه وه﴾. * (٢١٠)

ثُمَّ بَدَلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ
بِعَتَّةٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ (٩٥)

﴿جا له جیاتی سزادانیان چاکه مان له گه ل کردن تا بووژانه وه و زۆربوون و، گوتیان: به دلنیا ییه وه
(پیشتر) باوانه کانیشمان تووشی هه ژاری و نه خۆشی بوون، جا له نا کاو گرتمان و (خستمان نه ناو
سزاو نازاره وه)، له کاتی کدا که ئه وان بۆ ناگابوون و هه ستیان پێ نه ده کرد﴾.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُوا
فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (٩٦)

﴿ئه گه ر خه لکی گونده کان باوه پریان هیناباو له خوا ترسابان و خۆیان له تاوان دور خستبا یه وه،
ئهوا ده رگای پیروزی و چاکه کانمان له ئاسمان و زهوی بۆ ده کردنه وه، به لام ئه وان به لگه و
نیشانه کانیا ن به درۆ هینانه وه، جا ئیمه به وه مان له گه ل کردن که ده یان کردو به ده ستیان دینا﴾.

أَفَأَمِّنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ (٩٧) وَأَمِّنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ
بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ (٩٨)

﴿ئایا خه لکی گونده کان دلنیا ن و ناترسن له وهی سزای ئیمه یان بۆ بییت به شه و له کاتی کدا که
ئه وان له خه ودان؟ ئایا خه لکی گونده کان دلنیا ن و ناترسن له وهی سزای ئیمه یان بۆ بییت له
کاتی جیشته نگاودا له کاتی کدا ئه وان له گه مه کردندان؟﴾.

كُلُّ عَمَلٍ عَمَلٍ لَيْلًا فَقَدْ بَيَّتَ: هه موو کاریک به شه و بکریت ئه وا به دلنیا ییه وه پێی ده گوتریت:
(به ییه ته) (تفسیر الطبری، ٨١/النساء).

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ (٩٩)

﴿ئایا (خه لکی گونده کان) دلنیا ن له نه خشه و بهرنامه کانی خوا (بۆ تۆ له سه ندنه وه لیبان)؟ جا
که س دلنیا نابییت له نه خشه و بهرنامه کانی (تۆ له ی) خوا، مه گه ر ته نها گه له زه ره مره نده کان﴾.

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَنْ لَوْ نَشَاءُ أَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ
قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ (١٠٠)

﴿تایا بۆ ئەوانه مان پوون نه کردۆته وه که زهوی به میرات ده گرن دوی ئه وهی خه لکه که ی
 (تیداچوون)؟ به وهی که نه گهر ویستمان له سه ربیته ئه وانیش تووشی سزادان ده که یه به وهی
 تاوانه کانیا نه وه و مۆریش له سه ر دلایان ده ده یه (وه کو ئه وانیه پیش خو یان)، جا ئه وانه گو ی
 (له راستی) نا گرن﴾

تِلْكَ الْقُرَى نَفْصٌ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا
 مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ (١٠١)

﴿له هه واله کانی ئه و گوندانه بۆ تو باس ده که یه نو، به دلنیا ییه وه پیغه مبه ره کان به به لگه
 پوونه کانه وه هاتن بۆ لایان، ئه وانیش وانه بوون باوه پ به وه بیته که پیشتر به درو یان هینا بو وه،
 ئاوه هاش خوا دل ی بیبا وه په کان مۆر ده کات﴾

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ (١٠٢)

﴿زۆرینه یان له پیگه ی تاین لایندا وه﴾
 ئۆرینه ی ئه وانیشمان له سه ر واده و په یمانه کانیا نه دیتنه وه، به راستی واشمان بینین که

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَظَلَمُوا بِهَا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
 الْمُفْسِدِينَ (١٠٣)

﴿جا له پاش ئه وان مووسامان به به لگه و نیشانه کانه وه نارد بۆ فیرعه ون و دارو ده سه ته که ی،
 (ئه وانیش) سه ته میان کرد له به لگه و نیشانه کان (به وهی ئه وهی که به درو یان هینانه وه)، جا
 ته ماشاکه چۆن بوو دوا نه نجامی خراپه کاره کان﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٠٤)

﴿مووساش گو تی: ئه ی فیرعه ون من نیراوی په ره ردگاری جیهانیانم﴾

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَىٰ اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي
 إِسْرَائِيلَ (١٠٥)

﴿مافیکه به سه ره مه وه که ده رباره ی خوا، راستی نه بیته نه یلیم، به دلنیا ییه وه پوونکرده وه و
 پیسه لماندنیکم بۆ ئیوه هینا وه له لایه ن په ره ردگارتانه وه، جا به نی ئیسرا ئیل له گه ل مندا
 بنیره﴾* (٢١١)

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (١٠٦)

﴿(فیرعه ون) گو تی: ئه گهر به لگه و نیشانه یه که هینا وه، ئه وا بیهینه ئه گهر تو له راستگو کانی﴾

فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ (١٠٧)

﴿جا گۆچانه‌که‌ی هاویشته‌و، گۆچانه‌که بوو به‌مارئیکى ديارو ئاشکرا﴾.

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاطِرِينَ (١٠٨)

﴿ده‌ستيشى له‌بن بالى ده‌رهئينا، جا ده‌ستى سبى پرشنگذار ده‌رکه‌وت بۆ ئه‌وانه‌ی ته‌ماشايان ده‌کرد﴾.

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ (١٠٩)

﴿خه‌لکانئیک له‌گه‌له‌که‌ی فیرعه‌ون گوتیان: به‌راستی ئه‌وه جادوکه‌رئیکى زانایه﴾.

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَادَا تَأْمُرُونَ (١١٠)

﴿ده‌يه‌ويته‌ ده‌رتان بکات له‌ خاکه‌که‌تان، جا ئیوه به‌چى فه‌رمان ده‌که‌ن؟﴾.

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ (١١١)

﴿گوتیان: خوی و براکه‌ی دواخه‌ن و بیانهي‌لنه‌وه‌و بنیره بۆ شاره‌کان، له‌وی هه‌موو جادوکه‌ره‌کان کۆبکه‌نه‌وه﴾.

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ (١١٢)

﴿بۆت دینن هه‌موو جادوکه‌رئیکى زانا﴾.

وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ (١١٣)

﴿جادوکه‌ره‌کانى فیرعه‌ونیش هاتن، گوتیان: ئه‌گه‌ر هاتوو ئیمه سه‌رکه‌وتو بووین، پاداشت هه‌يه بۆئیمه ؟﴾.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ (١١٤)

﴿فیرعه‌ون) گوتى: به‌لى، ئیوه‌ش له‌و که‌سانه‌ ده‌بن که‌ نزیکن له‌من﴾.

قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ (١١٥)

﴿جادوکه‌ره‌کان) گوتیان: ئه‌ی موسا، ده‌ستپیده‌که‌ی یان ئیمه له‌ ده‌ستپیکه‌ره‌کان بین؟﴾.

قَالَ لَقَدْ آتَوْنَاكُمْ لَقْمًا أَقْوًا لَقَوْمًا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ (١١٦)

﴿موسا) گوتى: ئیوه ده‌ستپیکه‌ن، جا کاتیک که‌ ده‌ستیان پیکرد، جادوی چاوی خه‌لکیان کردو تو‌قاندیانن‌و، به‌ جادویه‌کی گه‌وره‌وه‌ هاتن﴾.

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ (١١٧)

﴿به‌یامیشمان دا به‌ موسا که‌ گۆچانه‌که‌ت به‌اوه، جا گۆچانه‌که‌ی وه‌کو مارئیکى گه‌وره‌ هه‌موو

ئه‌و کرده‌وه‌ درۆیانه‌ی قوتده‌دا که‌ ئه‌وان ده‌یانکرد﴾. * (٢١٢)

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۱۸)

﴿راستی سهرکه وت و نه وهی که نه وان ده یانکرد پوچه ل بویه﴾.

فَعْلَبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ (۱۱۹)

﴿جا له وی دۆران و شکستیان هینا و له وپه پی ده سلات و لووت به رزیه وه گۆران بؤ نه وپه پی زه لیلی و بچوکی﴾.

وَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ (۱۲۰)

﴿جادوکه ره کانیش به کرنوش بردنه وه به زه ویدا که وتن﴾.

قَالُوا أَمَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۲۱) رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ (۱۲۲)

﴿گوتیان: باوه پمان هینا به په روه ردگاری جیهانیان، په روه ردگاری موسا و هارون﴾.
قَالَ فِرْعَوْنُ أَمَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَكْرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَا
أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ (۱۲۳)

﴿فیرعون (به جادوکه ره کانی) گوت: پیش نه وهی ریگه تان پییده م نیوه باوه پتان پیهینا؟
نه وهی که کردتان پیلانیک بوو گپراتان له شاره که دا، بؤنه وهی خه لکه که ی تیدا به دهرننن،
پاشان تیده گن (چیتان پییده که م)﴾.

لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ (۱۲۴)

﴿سویندبیت ده ست و قاچه کانتان ده برم، به شیوه یه که نه وانه ی به رانبر یه کن ده یانبرم (ده ستی
راست و قاچی چه پ، یان ده ستی چه پ و قاچی راست)، پاشان هر هر مووانتان له دار ده دم﴾.

قَالُوا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ (۱۲۵)

﴿جادوکه ره کان (گوتیان: (چیت پییده کریت بیکه)، نیمه بؤلای په روه ردگاری خۆمان پومان
وه رگپراوه (له تو)﴾. * (۲۱۳)

وَمَا نَنْقِمُ مِنْهَا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَتْنَا

﴿بویه رقیشت له نیمه ده بیته وه ته نها له به ره نه وهی باوه پمان به به لگه و نیشانه کانی خوا هینا
کاتیک بومان هاتن...﴾.

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّنَا مُسْلِمِينَ (۱۲۶)

﴿... (جادوکه ره کان) گوتیان: نه ی په روه ردگاری نیمه، نارامی و خورپاگریمان به سهردا بیته (له
به رانبر هه ره شه کانی فیرعون)، به موسلمانیش بمانرینه﴾.

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْزُرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتَكَ

﴿خه لکانیکیش له نه ته وه که ی فیرعون به فیرعونیان گوت: ئایا واز له موسا و گه له که ی دینی بوئه وه ی خرابه کاری بکن له زه ویداو واز له توش و له خواجه کانیشت بینن؟...﴾

قَالَ سَتَقُنُّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ (۱۲۷)

﴿...﴾ (فیرعون) گوتی: له مه ودا منداله نیرینه کانیان ده کوژین و، ئافره ته کانیان ده هیلینه وه و، ئیمه ش به سه ریانه وه زالین ﴿...﴾

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (۱۲۸)

﴿موسا به نه ته وه که ی خوی گوت: پشت به خوا ببهستن و دان به خوتاندا بگرن، زه وی خوا ئه و که سه به میراتی ده گریت که خوا بوخوی ویستی له سه ریبت بیدات به کام له به نده کانی، سه ره نه نجامیش هر بو ئه وانه یه که له خوا ده ترسین و خویان له تاوان لاده دن﴾

قَالُوا أُوذِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ
وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ (۱۲۹)

﴿(گه له که ی) گوتیان: (ئه ی موسا)، ئیمه ئازار دراین پیش ئه وه ی تو بیی بۆلامان و دوی ئه وه ش که هاتی، (موسا) گوتی: ئومید وایه په ره و ده ردا گاره که ی ئیوه دوژمنه که تان له ناو به ریته و ئیوه ش له سه ر زه وی له جیگه ی ئه وان دابنیت، جا ته ماشا ده کات بوئه وه ی بزانیته ئیوه چی ده که ن﴾

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصِ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ (۱۳۰)

﴿به دلنیا ییشه وه ئیمه فیرعون و په ی ره وه کانیمان توشی وشکه سالی و که مبوننه وه ی به رووبومی میوه کان کرد، به و هیوایه ی به لکو بیرکه نه وه﴾

فَإِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (۱۳۱)

﴿جا ئه گه ره چاکه یه کیان بو هاتبا، ئه و ده یانگوت: ئه وه به شی خۆمانه، کاتیک توشی نه هامه تیه کیش ده هاتن، ئه و (بهخت رهش ده بوون) و هه لده چوون به رووی موسا و ئه وانه ی له گه لیدان، جا بزانی و ناگادارین به راستی هوی (بهخت رهش بوون) و هه لچوونی ئه وان له لای خواجه، به لام زۆرینه یان تیناگه ن﴾ * (۲۱۴)

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِيَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِنَسْحَرَنَّ بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ (۱۳۲)

﴿گوتیشیان: هه‌رچه کمان بۆ بیئی له به‌لگه‌و نیشانه بۆ‌ئه‌وه‌ی جادومان لیبکه‌یت، ئیمه هه‌ر باوه‌ر به‌تۆ ناهینین﴾.

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالِدَّمَ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ (۱۳۳)

﴿ئینجا توفان و کولله و ئه‌سپۆ و بۆق و خوینمان به‌سه‌ردا ناردن، که چه‌ندين به‌لگه‌و نیشانه‌ی پوون بوون، که چی دوا‌ی ئه‌وه‌ش هه‌ر خۆیان به‌گه‌وره‌زانی و ئه‌وان گه‌لیکی تاوانبار بوون﴾.

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ

﴿کاتیکیش که ئه‌و سزایه‌یان به‌سه‌ردا که‌وت، گوتیان: ئه‌ی موسا، داوامان بۆ بکه له په‌روه‌ردگاره‌که‌ت به‌وه‌ی که په‌یمانی به‌تۆ داوه‌...﴾.

لَيْنُكْشِفْنَا عَنْكَ الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ (۱۳۴)

﴿... (ئه‌ی موسا)، ئه‌گه‌ر بیئت و ئه‌م سزایه‌مان له‌سه‌ر لابه‌ریت، ئه‌وا ئیمه باوه‌ر به‌تۆ ده‌که‌ین و به‌دلناییه‌وه به‌نی ئیسرائیل له‌گه‌ل تۆدا ده‌نیرین﴾.

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَىٰ أَجَلٍ هُمْ بِالْعُوهِ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ (۱۳۵)

﴿خوا ده‌فه‌رموویت): جا کاتی سزاکه‌مان له‌سه‌ر لاده‌بردن بۆ کاتیکی دیاریکراو که ئه‌وان ده‌یگه‌یشتنی، ئه‌وا په‌یمانه‌که‌یان ده‌شکاند﴾.

فَاننَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ (۱۳۶)

﴿جا تۆله‌مان لیکردنه‌وه و ژیر ئاومان خستن له ده‌ریادا، به‌وه‌ی که ئه‌وان به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ئیمه‌یان به‌ درۆ ده‌رده‌هینا و گیل و بی ئاگابوون له به‌لگه‌و نیشانه‌کانمان﴾.

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا

﴿پیرۆزیشمان خسته‌ناو ئه‌و خاکه‌وه که کردمان به‌میرات بۆ ئه‌و گه‌له‌ی که کزو ژیر ده‌ست ده‌کران له خۆره‌لات و خۆرئاواکانی زه‌وی...﴾.

لی‌رده‌دا زۆر باسی زانستی و میژوویی خۆیان ده‌رده‌خه‌ن، ئه‌و خاکه‌ی که پیرۆزی خراوه‌ته‌ ناویه‌وه، ده‌بیئت که‌وتبیته‌ نیوان پۆژه‌لات و پۆژئاواکانی گۆی زه‌ویه‌وه بۆیه‌ خوا ده‌فه‌رموویت: ئه‌و گه‌له‌ی که ژیرده‌سته‌ ده‌کران له خۆره‌لات و خۆرئاواکانی زه‌وی، که‌واته‌ ولاته‌که‌ی ئه‌وان له ناوه‌راستی خۆره‌لات و خۆرئاوا دایه‌، که‌واته‌ هیلی سفری دریژی گۆی زه‌وی که به‌سه‌ر به‌رده‌

په شه کله کې که عبدا تیده په پښت به خاکه کله کې نه واند ا د پروات، بویه بویه هوی نه وهی خاکه کله کې نه وان بکه ویتته نیوان پوژه لاتو پوژنا واکانی گوی زه وپه وه، هم باسه له نایه تی (۳۰) ی سوپه تی القصص و، نایه تی (۵۲) ی سوپه تی (مړیه م) پروونکراوه ته وه.

خوا به کؤ (جمع) باسی پوژه لاتو پوژنا واکان ده کات، واته: هر پوژیک له پوژه کان له دريژایي سالیکیدا، شوینیکی تایبه تی خوی هیه که خوری تیدا هلدیت و شوینیکی تایبه تی هیه که خوری تیدا ناوا ده بیت.

لیزه دا باسیکی میژووی سهره لده دات که خوا بویه نه و خاکه پیروزی کرد به میرات بو نه وان، له بهر نه وهی له لایه ن ولاتانی پوژه لاتو پوژنا و او ره ژیر ده ست ده کران، که واته ده بیت پیش نه وهی فیرعه ون له پوژنا و او ره ژیر ده ست یان بکات، ولاتیکی تر له پوژه لانه وه یان له باکووری پوژه لانه وه یان له باشووری پوژه لانه وه نه وان هی ژیرده سته کرد بیت، وه کو له میژوودا ناشکرایه نه وان له لایه ن پاشایه تی بابلیشه وه ژیرده سته کراون.

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا

...گوته ی په روه ردگاری توش به چاکه بو به نی ئیسرائیل جیگربوو، به هوی نه وهی که دانیان به خوداگرت (به رانبر زه برو زه نگی فیرعه ون)....

وَدَمَرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ (۱۳۷)

...نه وه ش که فیرعه ون و داروده سته کله کې ده یان کردو ته خت و تاراچو نه و خانوبه رانه ی که دروستیان ده کرد له ناومان بردن.

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَىٰ أَصْنَامٍ لَهُمْ

به نی ئیسرائیلیشمان له دریا تیپه راند، جا گه یشتن به نه ته وه یه ک له لای بته کانی خویاندا ده مانه وه....

قَالُوا يَا مُوسَىٰ اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ (۱۳۸)

... (به نی ئیسرائیلیش) گو تیان: نه ی موسا، خواپه کیش بو نیمه دانې، هه روه کو چون نه وان چه ندین خویان هیه، (موسا) گو تی: به راستی نیوه نه ته وه یه کن نه زانن (نازانن خوی خوتان کیه؟)

إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ مَا هُم فِيهِ وَبِاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۳۹)

(موسا گو تی): به راستی نه وهی نه وان هه پیپه وه خه ریکن خوا له نه نجامدا ده یشکینی و له ناوی

ده بات و، نه وهی که نه وانیش ده یکن کاریکی بیکه لکه * (۲۱۵)

قَالَ أَعْيَزَ اللَّهُ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (١٤٠)

﴿موسا﴾ گوتی: نه و خواجه یه (پله و پایه ی) نیوه ی به زکردوته وه به سهر جیهانیاندا، جا نایا بیجگه له خوا په روه ردگاریکی تر بو نیوه بخوازم؟ ﴿﴾.

وَإِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقْتُلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ (١٤١)

﴿نه وه ش بیننه وه بیر﴾ که پرگارمان کردن له دهستی فیرعه ون، که خرابترین سزایان پیده چیژتن و کوره کانتانی سه رده بری و ژنه کانتانی ده هیشتنه وه، له وکاره شدا که له گه لتان کرا، تاقیکردنه وه یه کی گه وره بوو له لایه ن په روه ردگارتانه وه. ﴿﴾.

وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأْتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فَنَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْفُيْ فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ (١٤٢)

﴿واده شمان دا به موسا که سی شه و به پوژوو بیټ و، ته واومان کرد به ده شه وی تر، جا نه وه بوو دیداری موسا له گه ل په روه ردگار ه کی به چل شه و ته واو بوو، موساش (پیش نه وه ی بجیت بو دیداری په روه ردگاری)، به هارونی برای گوت: جینیشینی من به له ناو گه له که مدا، چاکسازی بکه و په پیره وی ریپازی خراپه کاره کانیش مه که. ﴿﴾.

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرَاكَ

﴿که موساش هات له وکاته دا که بو مان دیاری کرد بوو، له گه ل په روه ردگار ه کی قسه ی کرد، گوتی: نه ی په روه ردگاری من، خوتم نیشان بده، (خوا) فهرمووی: ناتوانی بمبینی.... ﴿﴾.

وَلَكِنْ أَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرَاكَ

﴿.... به لام (مادام ده ته ویت بمبینی)، ته ماشای شاخه که بکه، نه گهر له شوینی خوی ئارامی گرت و خوی راگرت، نه وه نه وکاته ده بمبینی.... ﴿﴾.

فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا

﴿.... جا کاتیک (په روه ردگار) خوی بو کیوه که به درخست، وردوخاشی کرد، موساش بیهوش که وت.... ﴿﴾.

فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ (١٤٣)

﴿.... جا کاتیک به هوش خوی هاته وه، گوتی: پاک و بیخه وشی بو تو، من په شیمانم له و داوایه ی که کردم، من (لیره به دواوه) یه که م که سم که باوه دردم به تو (به هیزو تواناو ده سه لاتی تو). ﴿﴾.

قَالَ يَا مُوسَى إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ (١٤٤)

﴿خوا﴾ فرموی: ئەوی موسا، من به نامەو وتەکانی خۆم تۆم پا کردەو و هەلمبژاردی بەسەر خەلکیدا، جا ئەو هی که پێمداوی بەچاکی وەریبگەرەو، لەو کەسانەش بە که سوپاسی خوا دەکەن.

وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخَذَهَا بِقُوَّةٍ وَأَمُرَ قَوْمَكَ بِأَخْذِهَا بِأَحْسَنِهَا سَأَرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ (١٤٥)

﴿له﴾ روپه پەکانیشدا ئامۆزگاریمان دەربارە هی هەموو شتێک بۆ نووسی، روونکردنەو و درێژە هی هەموو باسەکانیشمان بۆ نووسی، جا بە هەموو هیزو تواناتەو وەریبگەرەو، فەرمان بە نەتەو کەشت بە که بە باشترین شیوێ پێوێ پابەند بن، (ئەگەر کار بە چاکەکانی نەکەن و لە ئایین لابەدن)، لە داها تودا مالی ئەوانەتان نیشان دەدەین که لاینداوێ له ئایین.

سَأَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ

﴿که سانیک له زهویدا خوێان گەر وەر دەنوین بە بێ ئەو هی پابەندی هێچ راستیەک بن، ئەوانە له (تیگەیشتنی مانای) بەلگەو نیشانەکانی خۆم لایندە دەم....﴾

وَإِنْ يَرَوْا كَلِمَآةٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ العِيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا

﴿... ئەگەر هەموو بەلگەو نیشانەیه کی منیش ببینن باوهری پێ ناھینن، ئەگەر پێبازی ژیری و کاملیش ببینن پێیدا نارۆن، ئەگەر پێبازی سەرکەشی و گومرا بوون ببینن، ئەوا پێیدا دەپۆن....﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ (١٤٦)

﴿... ئەویش بەهوی ئەو هی بەلگەو نیشانەکانی ئیمەیان بەدرۆ هینابەو و لێیان بێ ناگابوون.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ

﴿ئەوانە هی دیداری پۆژی دواوی و بەلگەو نیشانەکانی ئیمەشیان بەدرۆ هینانەو، کردەو کانیاان تیداچوون....﴾

هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٤٧)

﴿... ئایا بێجگە لەو هی که دەیانکرد هێچ پاداشتیکی تریان دەدریتەو؟﴾

وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ خُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌّ

﴿گله‌گهی موسسا دوی پویشتنی(موسسا بو دیداری خوا) له خشل و زیرو زیوه‌کانیان لاشه‌ی گویلیکیان دروستکرد، که بویره‌بویری لیوه‌ده‌هاتو (به په‌روه‌دگاری خویمان دانا)....﴾

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ (١٤٨)

﴿...ئایا نه‌وانه نابین(نه و گویلیکه)ی که کردیان به خوی خویمان نه قسه‌یان له‌گه‌ل ده‌کاتو نه ریگه‌یه‌کیشیان نیشان دده‌ات؟ نه‌وانیش (به و کاره‌ی که کردیان) سته‌مکار بوون﴾

وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِن لَّمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ

الْخَاسِرِينَ (١٤٩)

﴿کاتیك که(هسته‌یان کرد نه و گویره‌که په‌رسته‌ی که کردیان کاریکی خراب بووهو)

له‌ده‌سته‌یان ده‌رچوو، به‌دلناییه‌وه خویمان بینیه‌وه که گومرابوون، گوتیان: نه‌گه‌ر بیتو خوا به‌زه‌یی پیاماندا نه‌یه‌ته‌وهو لیمان نه‌بوریت، نه‌وا نیمه له زیان لیکه‌وتووه‌کان ده‌بین﴾

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ
وَأَلْفَى الْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ

﴿کاتیك که موسساش به داخ و تویره‌ییه‌وه گه‌رایه‌وه ناو‌گه‌له‌که‌ی، گوتی: دوی من چ جینیشینه‌کی خراپتان کرد، ئایا نیوه په‌له‌تان کردو پیش فه‌رمانه‌که‌ی خوا که‌وتن؟

پروپه‌په‌کانیشی فپیدان و سه‌ری برابه‌که‌ی گرت بولای خوی پایدیه‌کیشا....﴾

قَالَ ابْنُ أُمَّ إِنْ الْقَوْمَ اسْتَضَعَفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ بِي الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ

الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (١٥٠)

﴿... (هارون) گوتی: کوری دایکم، نه‌ته‌وه‌که‌م کزو ژیره‌ده‌سته‌یان کردم و خه‌ریکبوو بمکوژن، جا

دلی دوژمنانم پی‌خوش مه‌که و له‌گه‌ل گه‌لی سته‌مکاریشم دامه‌نی﴾

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَادْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (١٥١)

﴿(موسسا) گوتی: خویه له من و له براه‌م ببوره‌و، بمانخه ناو سوزو به‌زه‌یی خوته‌وه‌و، توش

به به‌زه‌یتیرینی به‌زه‌بیداره‌کانی﴾

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيبَالَهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نَجْزِي

الْمُفْتَرِينَ (١٥٢)

﴿به‌راستی نه‌وانه‌ی گویره‌که په‌رستیان په‌یره‌وی کرد رِقو قینیکیان له په‌روه‌ردگاریانه‌وه پیده‌گات و له‌دنیادا سوک و رسوا ده‌کړین، ئاوه‌هاش سزای نه‌وانه دده‌ینه‌وه که درو بوختان به‌ناوی خواوه ده‌کن﴾ * (۲۱۶)

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَأَمَّؤْا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۵۳)

﴿نه‌وانه‌ی که کرده‌وه خراپه‌کانیان کردن و پاشان په‌شیمان بوونه‌وه و دواى نه‌وه باوه‌ریان هیئا، به‌راستی په‌روه‌ردگاری تو بُو نه‌وان لیبورده‌وه به‌زه‌بیه﴾.

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَابَ وَفِي نُسُخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَزْهَبُونَ (۱۵۴)

﴿کاتیک رِقو قینه‌که‌ی موساش نیشه‌وه، پوپه‌په‌کانی هه‌لگرتنه‌وه، له‌وه‌پوپه‌ره سه‌ره‌کیانه‌ش که لای موسا بوون ریگه‌ی په‌وشه‌ن و سۆزی خویان تیدایه، بُو نه‌وانه‌ی که له په‌روه‌ردگاری خویان ده‌ترسن﴾.

وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا

﴿موساش هفتا که‌سی له نه‌ته‌وه‌که‌ی هه‌لبرارد بُو ئاماده‌بوونیان له‌وه‌کاته‌ی که خوا داینابو (بوئوی بین و داوی توبه و لیبوردن بکن له په‌روه‌ردگاریان به‌هوی نه‌وه‌گویره‌که په‌رستیه‌ی که کردیان)...﴾.

فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّايَ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ (۱۵۵)

﴿...جا کاتیک بومه‌له‌رزه‌که گرتنیه‌وه، (موسا)گوتی: نه‌ی په‌روه‌ردگاری من، نه‌گه‌ر ویستت له‌سه‌ربایه‌من و نه‌وانیشت پیشتر به‌هیلاک ده‌برد، جا ئایا تو ئیمه‌ده‌فه‌وتینی به‌هوی نه‌وه کاره‌ی گیل و نه‌زانه‌کانمان کردوویانه؟ نه‌وه‌ی که بووه‌ته‌نھا تا فیکردنه‌وه‌یه‌کی خوته، (به‌هوی نه‌وه تا فیکردنه‌ویه‌وه) ویستت له‌سه‌ر کی بوو گومرای ده‌که‌ی، ویستت له‌سه‌ر کی بوو ریگه‌ی راستی نیشان دده‌ی، تو گه‌وره‌و رابه‌ری ئیمه‌ی، جا لیمان ببوره‌وه‌به‌زه‌یت پیماندا بیته‌وه‌و تو باشتیرینی لیبورده‌کانی﴾.

وَكَتُبْنَا لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا إِلَيْكَ

﴿له‌م دنیایه‌وه له‌دواړوژیشدا چاکه‌مان بُو بنوسه، ئیمه‌به‌په‌یره‌وی کردنی راستیه‌وه گه‌راینه‌وه بولای تو...﴾ * (۲۱۷)

قَالَ عَدَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءَ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

﴿...﴾ (خوا) فهرموی: نه‌وی ویستم له‌سهر بیّت تووشی سزای خومی ده‌که‌م، فراوانی سۆزو به‌زه‌بیه‌که‌شم هه‌موو شتیکی گرتۆته‌وه... ﴿...﴾.

فَسَاكُنْهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ (١٥٦)

﴿...﴾ جا سۆزو به‌زه‌بی خۆم ده‌نووسم بۆ نه‌وانه‌ی له‌خوا ده‌ترسین و خۆیان له‌تاوان ده‌پاریزن و زه‌کات ده‌ده‌ن و نه‌وانه‌ی باوه‌ریان به‌به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ئیمه‌هه‌یه‌﴿...﴾.

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ

﴿...﴾ نه‌وانه‌ی که‌شوین پیغه‌مبه‌ری نه‌خوینده‌واری نیراوی خوا ده‌که‌ون، له‌ته‌ورات و ئینجیل دا نه‌وه‌ده‌دۆزنه‌وه‌که‌(ده‌راره‌ی نه‌و پیغه‌مبه‌ره) له‌لایان نووسراوه... ﴿...﴾.

يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ

﴿...﴾ (که‌نه‌و پیغه‌مبه‌ره) فه‌رمانیان پیده‌کات به‌چاکه‌کردن و دوور که‌وتنه‌وه‌له‌خرابه‌کردن... ﴿...﴾.

وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ

﴿...﴾ شته‌پاکه‌کانیشیان بۆ په‌وا ده‌کات و شته‌پیسه‌کانیشیان لی‌قه‌ده‌غه‌ده‌کات، باری قورسی سه‌رشانیا و نه‌و کۆت و زنجیرانه‌شیا و له‌سه‌ر لاده‌بات که‌(به‌هۆی ژیر ده‌سته‌بیه‌وه) به‌سه‌ریانه‌وه‌بوون... ﴿...﴾.

فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٥٧)

﴿...﴾ جا نه‌وانه‌ی باوه‌ریان به‌و پیغه‌مبه‌ره هیناوه‌و ریزیان لیناوه‌و پشتیوانیان کردووه‌و په‌یره‌وی نه‌و په‌وشه‌نه‌یان کردووه‌که‌له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌رایه‌تی نه‌ودا هیناوه‌ته‌خواره‌وه، نه‌وانه‌نه‌و که‌سانه‌ن که‌سه‌رفراز و رۆگار بوون... ﴿...﴾.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ

﴿(نه‌ی محمه‌د)، بلی: نه‌ی خه‌لکینه‌من نیراوی خوام بۆ لای ئیوه‌به‌تیکرایی، نه‌و خواجه‌ی که‌ده‌سه‌لاتی ئاسمانه‌کان و زه‌وی هی‌نه‌وه، هه‌چ په‌روه‌ردگاریک نیه‌ته‌نها نه‌و نه‌بیّت، که‌ژیان ده‌به‌خشیت(به‌زینده‌وه‌ره‌کان) و (دوای ته‌واوبونی ماوه‌ی ژیانیشیان) ده‌یانمیرینی... ﴿...﴾.

فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (١٥٨)

﴿...جا باوه پېښن به خواو پیغه مبهری نه خوینده واری نیروای خوا که باوه پداره به خواو ته کانی خوا، په پیره وی له و پیغه مبهره بکن به هیوای نه وهی بخړینه سهر ریگهی پرهوشن﴾.

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ أُمَّةٍ يَهُدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ (۱۵۹)

﴿له گه لی موساشدا به ریه که هن ریگهی راست نیشانی خه لکی ددهن و به راست و دروستی دادوهی دهکن﴾.

وَقَطَّعْنَاهُمْ أَشْجَرَةَ اسْبَاطًا أُمَّةً وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ أَشْجَرَةٌ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرِبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّٰنَ وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (۱۶۰)

﴿نه وانیشمان به شکردن به دوازه به ره بابو، په یامیشمان کرد بو موسا کاتیک گه له که ی داوای ناودانیان لیکرد، که گوچانه که ت له به رده که راکیشه، جا دوازه کانی و ناوی لیوه هه لقولین، هه ریه که ی شوینه ناوی خویمان زانیو، سیبه ریشمان به سهردا هینان به هو ی هه وره کانه وه، که زوو بالنده ی سه لواشمان (له ناسمانه وه) به سه ریاندا هینایه خواره وه، بخون له شته به تام و له زه ته کانی نه و پیژیوه ی که پیمان داوون، نیمه ش سته ممان له وان نه کرد، به لام نه وان سته میان له دهروونه کانی خویمان کرد﴾ * (۲۱۸)

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَغُورَ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ سَنُرِيدُ الْمُحْسِنِينَ (۱۶۱)

﴿کاتیک که پیشیان گوترا بچنه ناو نه و گونده وه (بچنه ناو قودسه وه)، جا له وهی که تئیدایه تی به بی قه دهغه چونتان نارزه وو بو لیوه ی بخون، به کړنوش بردنیشه وه بچنه ناو ده رگاکه وه و بلین: (خوایه) باری سه رشانمان ناسانکه، له هه له و تاوانه کانتان ده بوورم و پاداشتی زیاده ش ددهین به چاکه کاره کان﴾.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ (۱۶۲)

﴿جا نه وانیه ی سته میان کرد نه و ویرده یان گوړی که پیمان گوترا بوو، نیمه ش سزایه کمان له ناسمانه وه به سه ریاندا هینایه خواره وه، به وهی که سته میان ده کرد﴾.

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ

﴿پرسپاریشیاں لی بکہ دہربارہی ئه و گوندهی ده که و ته سهر دهریا، که له پوژی شه ممه دا دستدریزیان ده کردو سنووری خویان ده به زاند، (به هوئی پاوکردنی ماسیه وه)....﴾

إِذْ تَأْتِيهِمْ حَيَاتُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (۱۶۳)

﴿... که له پوژی (پشووئی) شه ممه کانیاں ماسیه کانیاں به سهر ئاوه وه له هه موو لایه که وه ده اتن، پوژه کانی تریش که شه ممه نه بوو ماسیه کانیاں بو نه ده ات، ئه ئاوه ها تا قیاں ده که یه وه به هوئی ئه وهی که له ئایین لایانده دا﴾. * (۲۱۹)

(ئین عه باس ده لیت: ئه و گونده پیی ده گوتیت: (ایله)، له نیوان (مه دیه ن) و (گوردا) له که ناری دهریا، تفسیر البغوی).

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَنْفُونَ (۱۶۴)

﴿کاتیک به ره یه کیش له وان به به ره یه کی تریانی گوت: بوچی ئاموژگاری نه ته وه یه که ده کن که خوا ده یانفه وتینی یان سزایه کی سه ختیان ده ات؟ گوتیاں: رازی نه بوونمانه به و کاره ی که ئه وان ده یکه ن به ران به ر په روه ردگار، به هیوای ئه وهی له خوا ده ترسین و (واز له و کاره دینن)﴾.
فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَبْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعِقَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (۱۶۵)

﴿جا کاتیک ئه وهی که به بیریاں هینرا بووه (به ئه نقه ست) له بیریاں کرد، ئه وان هه مان رزگار کردن که دژی خراپه کاری بوون، ئه وان هه که سته میان کرد، توشی سزایه کی خراپمان کردن به هوئی ئه وهی له ریباری ئایین لایانده دا﴾.

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (۱۶۶)

﴿جا که گوئیان نه دا به وهی لیان قه ده غه کرا، پیمانگوتن: بین به مه یمونی رسوا﴾.
وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۶۷)

﴿کاتیک په روه ردگار هه که شت رایگه یاند که به دنلایا یه وه خوا ئه و که سانه ده نیریت بو سه ریاں که خراپترین سزایان پیده چیژن تا پوژی دوایی، به راستی په روه ردگاری تو له تو له سه ندنه وه دا خیرایه و، لیبورده و خاوه ن به زه بیشه﴾.

وَقَطَعْنَا فِي الْأَرْضِ أُمَّمًا مِنْهُمْ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (١٦٨)

﴿له زهوشدا دابر دابړمان كردن بؤ چه ند نه ته وه يه ك، له واند ا چا كه كارو هه نديكي تريان له ژير نه وه بوون، تاقيشمان كړنه وه به كړده وه چا كه كانو به كړده وه خراپه كان، به و هيوايه ي بگه رپنه وه (سه رپنگه ي راست)﴾.

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالذَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ (١٦٩)

﴿به دواى نه واند ا جينيشينايك هاتن كه كتيبه كه (ته ورات)يان به ميرات گرت بؤخويان، هه رچى به رده ستيان بگه ويټ له م دنيايه دا بؤ خويان ده بيه نو، نه گهر شتيكي تريشيان وه كو نه وه بويټ وه رى ده گرن و ده لئين: له دواييدا خوا ليمان خو شده بيټو، نه وه ي له كتيبه كه شدايه خو ينديان و تويزينه وه يان له سه ر كړد، ناي ا له كتيبه كه دا (له ته وراتدا) په يمانى نه وه يان لى وه رنه گيروه به وه ي كه راستى نه بيټ له باره ي خوا وه نه يلين؟ مالى دواړوژيش باشته بؤ نه وانه ي له خوا ده ترسينو خويان له تاوان ده پاريزن، جا ناي ا نيوه ژيريتان به كارناهيئن؟﴾ * (٢٢٠)

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ (١٧٠)

﴿نه وانه ش كه پابه ندبون به كتيبه كه وه نويزه كانيان به جيهيټان، نه وا چا كه ي چا كه كاره كان به فيرو ناده ين﴾.

وَإِذْ نَفَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظِلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (١٧١)

﴿كاتيك شاخه كه شمان هه لكه ندو به رزمان كړده وه وه كو كه پريكي سيټبه ركه ر به سه ريانه وه، وايان گومان برد به سه رياندا به رده بيټه وه، (بيشمان گوتن) جا نه وه ي كه بومان هيټاون (له ته ورات) به توندى پنيه وه پابه ندبن و، يادى نه وه ش بگه نه وه كه تييدايه تى، به لكو به و هيوايه ي له خوا ده ترسينو خوتان له تاوان دوور ده خه نه وه﴾ * (٢٢١)

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ (١٧٢)

﴿ئەو كاتەش (وەبیربێنەوه) كە خوا لە پشتی نەوهەكانی ئادەم وەچەو نەوهی دەرھێناو، شایەدیشی پێدان لەسەرخۆیان (بەوهی كە پێی گوتن): ئایا من پەرورەدگاری ئێو نەم؟ گوتیان: بەئێ شایەدیماندا كە تۆ پەرورەدگاری ئێمە، (بۆئێ ئەم شایەدیەمان پێدان) بۆئەوهی پۆژی دواپی نەلێن ئێمە لەوه بی ئاگا بووین﴾.

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ (١٧٣)

﴿بۆئەوهی نەشلێن لەبەر ئەوهی باوانەكانمان پێشتر هاوبەشیان بۆخوا دانابوو، ئێمەش نەوهی ئەوان بووین دواپی ئەوان ھاتووین، جا ئایا بەھۆی رەفتاری مایەپووجەكان لەناومان دەبەئێ؟﴾

وَكَذَلِكَ نَقُصُّ الْأَيَّاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (١٧٤)

﴿بەم شێوەیەش بەلگەو نیشانەكانی خۆمان پوون دەكەینەوه، بەھیوای ئەوهی بگەڕێنەوه (بۆ رێگە پیاست)﴾.

وَأَنْتُمْ عَلَيْهِمْ نَبَأُ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخْنَا مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْعَاوِينَ (١٧٥)

﴿ئەئێ محەمەد، بۆ جوولەكەكان) ھەوالی ئەو كەسەیان بەسەردا بخوینەوه كە بەلگەو نیشانەكانی خۆمان بۆ ھێنا، جا لە بەلگەو نیشانەكان دامالرا (بەھۆی ئەوهی بە دواپی ئارەزووی خۆی دەكەوت)، شەیتانیشت بەدواپی كەوت، جا لە گومراپووە تێداچووەكان بوو﴾* (٢٢٢)

(ئەو كەسە زانایەك بوو لە زاناکانی بەئێ ئیسرائیلو، ھەندێك گوتیانە لە كەنعانیەكان بوو ناوی (بەلەمی كۆپی باعورا) بوو، ھەندێك زانیاری كتیبەكانی خۆی پێدراو، پاشان ئەو بەلگەو نیشانانەئێ لەبەر دامالراون بەھۆی بێباو و پوون و پشت گۆیخستنی ئەم بەلگەو نیشانانەوه/ لە تەفسیر (الكشاف) وەرگیراوه).

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ يَتْرِكُهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ (١٧٦)

﴿ئەگەر ویستیشمان لەسەربایە بەھۆی ئەو بەلگەو نیشانانەوه پلەو پایەكەیمان بەرزەكردەوه، بەلام ئەو مەیلی مانەوهی ژیاپی دنیای دەكردو بەشوین ئارەزووەكانی خۆی دەكەوت، جا نموونەئێ ئەوكەسە وەكو نموونەئێ سەگێك وەھایە ئەگەر دەریكەیت زمان دەردیئێ و دەھانكیئێ، یان ئەگەر وازی لیبیئێ ھەر زمانی دەردیئێ و دەھانكیئێ، ئەو نموونەئێ نموونەئێ ئەو نەتەوہیەكە بەلگەو نیشانەكانی ئێمەیان بە درۆ ھینایەوه، جا ئەم چیرۆكانەیان بۆ بگێرەوه بەلكو بەھیوای ئەوهی بێردەكەنەوه﴾.

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسُهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ (۱۷۷)

❖ خرابترین نمونه نمونه‌ی نه و نه‌ت‌وه‌یه‌یه که به‌لگه و نیشانه‌کانی نئمه به راست نازانن و، ستم له ده‌روونه‌کانی خوین ده‌کن.

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضِلِّ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۱۷۸)

❖ هه‌ر که‌سینک خوا ریگه‌ی نیشان بدات، نه‌وه ریگه‌ی ره‌وشه‌نی خوی گرتووه، خواش هه‌ر که‌سینک گومرا بکات، جا نه‌وانه زهرمه‌نده‌کانن.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ (۱۷۹)

❖ به‌دلنیا‌یشه‌وه له‌جندوکه و ئاده‌میزاد زورمان دروستکردوون (بوئه‌وه‌ی بچنه‌ناو) دوزه‌خ، چونکه نه‌وان دلیان هه‌یه به‌لام هیچی پی‌ تیناگه‌ن و، چاویان هه‌یه به‌لام شتی پی‌ نابین و، گوئیان هه‌یه به‌لام پییان نابیستن، نه‌وانه وه‌کو نازله‌ی چوار پی‌ وه‌هان، به‌لکو گومراترن، نه‌م جوړه که‌سانه له ناین و ره‌وشتی پیغه‌مبه‌ران بی‌ ناگان.

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ (۱۸۰)

❖ بو خواشه ناوه پی‌رزه‌کان، جا به‌و ناوانه‌وه بانگی بکه‌ن و، واز له‌و که‌سانه بینن که بیباوه‌ری درده‌برن به‌ناوه‌کانی خوا، (نه‌وانه) له‌داهاتودا سزای نه‌وه‌یان ده‌دریت که ده‌یانکرد. * (۲۲۳)

وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ (۱۸۱)

❖ له‌وانه‌ی دروستیشمان کردوون نه‌ت‌وه‌یه‌یه که‌هه‌یه (که ئومه‌تی ئیسلامه) ریگه‌ی راست ده‌گرن و به‌راستی و دروستی دادوه‌ری ده‌کن.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ (۱۸۲)

❖ نه‌وانه‌ش که به‌لگه و نیشانه‌کانی نئمه‌یان به دروه‌ینانه‌وه، پله به‌پله تووشی سزایان ده‌که‌ین به شیوه‌یه‌یه پی‌ نازانن و هه‌ستی پی‌ناکه‌ن.

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ (۱۸۳)

(مؤله‌تیشیان ده‌ده‌می، به‌راستی بو‌سه‌وه هه‌نگاوه‌کانی من پته‌ون.)

أَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ حِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ (۱۸۴)

﴿نایا نه وان بیرناکه نه وه که هاوړپیکه یان (محه مه د) شیتایه تی له گه لدا نیه، به پراستی مه گهر نه وه
ته نها ترسینه رو ناگدارکه ره وه یه کی ناشکرایه﴾.

أَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ

﴿نایا ته ماشای دهسه لاتی خوا ناکن له ناسمانه کان و زهوی و نه وهی خوا دروستی کردوه له
هه موو شتیک؟...﴾.

وَأَنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ (۱۸۵)

﴿... (نایا نه وان) مه ترسی نه وه یان نییه که خریکه کاتی مردنیان نزیک ببیته وه، جا له دواى
نه و قورپانه به چ قسه و باسیک باوه پدینن؟﴾.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ (۱۸۶)

﴿که سیک که خوا گومپرای بکات، جا نه وه هیچ پری نیشاندهریکی نیه (بو پیگه ی راست) و،
(خواش) لییان ده گهریت له یاخی بوونه که یاندا به سرگه ردانی بین و بچن﴾.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (۱۸۷)

﴿(نه ی محه مه د، خه لکی مه کهه) پرسپارت لیده که ن دهریاری کاترمیری دواکاتی بوونه وه
له کویدا ده وه ستیت؟ بلئ: به پراستی زانسته که ی لای خوایه، هیچ که سیکیش بیجگه له و
ناتوانیت کاته که ی ناشکرا بکات، زانستی زانینی نه م کاته زور قورس و گرانه له سر نه وانیه له
ناسمانه کان و زه ویدان، (نه و پووداوه) نایه ته سهرتان مه گهر له پر نه بیت، پرسپارت لیده که ن
وه کو نه وهی تو هه موو شتیک له باره ی هاتنی نه وکاته وه بزانی، پییان بلئ: به پراستی
زانسته که ی لای خوایه، به لام زورینه ی خه لکی پیی نازانن و تیناگه ن﴾ * (۲۲۴)

﴿نه و بیردوزه زانسته یی که زانای فیزیای (بنیامین الاناخ) خاوه نیه تی و له گونگره ی زانستی
گلاسکو له به ریتانیا خرایه پوو ده لیت: بوونه وه به تیکرایی به ره و کوتاییه کی مسوگره د پروات
به خیراییه که له خیرایی پوونکی زیاتره، به لام نه م کوتاییه به ته قینه وه ی بوونه وه ن نابیت، به لکو
به هو ی له رینه وه یه کی شاراوه وه ده بیت﴾ * (۲۲۵)

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ

﴿بلئ: من هیچم له دستدا نیه بو خوم نه له زهرهرونه له قازانچ، مه گهر نه وشته ی که خوا
ویستی له سه ربیت...﴾.

وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَأَسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (۱۸۸)

... نه‌گه‌ر هاتباو زانستی دنیای نادیاریشم زانیا‌یه، نه‌وا خیر و چاکه‌یه‌کی زورم دست‌ده‌که‌وت و تووشی هیچ خرابه‌یه‌کیش نه‌ده‌بووم، به‌راستی من ته‌نجا ترسینه‌رو موژده‌ده‌رم بونه‌ته‌وه‌ خاوه‌نباو‌ره‌کان.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا

نه‌وا خوا‌یه‌یه‌ که ئی‌وه‌ی له‌یه‌ک ده‌روون دروست کردووه‌ و له‌و ده‌روونه‌وه‌ هاوسه‌ره‌که‌شی په‌یدا‌کرد بونه‌وه‌ی له‌لای نیشته‌جی بیته‌... .

واته: په‌روه‌ردگار هه‌مو ئی‌وه‌ی له‌یه‌ک ده‌روون دروست‌کردووه‌ که ده‌روونی ئاده‌مه‌وه‌ له‌و ده‌روونه‌ش هاوسه‌ره‌که‌ی دروست‌کردووه‌ که حوا‌یه، بونه‌وه‌ی ئاده‌م له‌لای نیشته‌جی‌بیته‌ و مال‌و‌ خیزان پیک‌بهنن، ده‌روون دیوی ناوه‌وه‌ی جه‌سته‌یه‌وه‌ په‌نگدانه‌وه‌ی دیوی ده‌روه‌یه‌تی که جه‌سته‌که‌یه‌تی، لیره‌شدا حوا له‌دیوی ناوه‌وه‌ی ئاده‌مه‌وه‌ دروست‌کراوه‌ واته: ده‌بیته‌ دیوی ناوه‌وه‌ی ئاده‌م و حوا‌یه‌ک دیوبن، واته: ده‌بیته‌ دیوی ده‌روه‌شیان‌یه‌ک دیو بیته‌، که‌واته‌ ده‌بیته‌ جه‌سته‌وه‌ ده‌روونی حوا به‌کرداریکی له‌به‌رگرتنه‌وه‌ (استنساخ) له‌ جه‌سته‌وه‌ ده‌روونی ئاده‌مه‌وه‌ وه‌رگیر بیته‌، چونکه‌ به‌دلنیا‌یه‌وه‌ حوا له‌ توی ئاده‌م دروست نه‌کراوه‌، بویه‌ کاریگه‌ریه‌کانی توو هیلکه‌و بوماوه‌ (وراته) گونجاونین بونه‌جه‌سته‌ی حوا، هه‌روه‌ها حوا وه‌کو کورپه‌یه‌ک به‌قوناغه‌کانی ناو مندال‌دانداندا تینه‌په‌په‌وه‌وه‌ وه‌کو کورپه‌ له‌ناو سنگی ئاده‌مه‌وه‌ نه‌هینراوه‌ته‌ ده‌ری. که‌واته‌ گومان نامینی که‌ حوا له‌لاینه‌ په‌روه‌ردگار‌وه‌ به‌یه‌که‌م کرداری له‌به‌رگرتنه‌وه‌ (استنساخ) له‌ جه‌سته‌ی ئاده‌مه‌وه‌ دروست‌کرا.

فَلَمَّا تَعَشَاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ

... جا کاتی‌ک ئاده‌م (بوکاری جووت بوون) خوی به‌سه‌رداهینا‌و دایپوشی، حوا زگی پرپوو به‌ زگی‌په‌وینیکی سووک‌و، به‌قوناغه‌کانی زگی‌پیدا تیه‌ری... . * (۲۲۶)

فَلَمَّا أَنْقَلَتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْنَا صَالِحًا لَنُكَوِّنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ (۱۸۹)

... جا کاتی‌ک زگه‌کی قورس بوو، هه‌ردووکیان داویان له‌ په‌روه‌ردگار کرد، نه‌گه‌ر مندالیکی چاکه‌کارمان بده‌یه، نه‌وا سوپاس‌گوزار ده‌بین بوو.

فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (۱۹۰)

﴿جا که لهسه‌ر داواکه‌ی خۆیان چاکه‌کارێکمان پێبه‌خشین، (ئاده‌م و حه‌واش) له‌وه‌ی که پێمان به‌خشیبوون کردیان به‌هاوبه‌شی (ناوی) خوا، جا خوا به‌رزو پیرۆزتره له‌وه‌ی که ئه‌وان هاوبه‌شیان بۆ داده‌نا﴾ * (۲۲۷)

(به‌وه‌ی که منداله‌کانی خۆیان به‌ ناوی وه‌کو عبد الحارس و عبد العزی و عبد المناف ناوان، (تفسیر البغوی، البیضاوی).)

أَيُّشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (۱۹۱)

﴿جا ئایا ئه‌وه به‌ هاوبه‌شی خوا داده‌نێن که هیچی پێ دروست ناکریت و خۆیان دروست ده‌کرین؟﴾

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ (۱۹۲)

﴿ئه‌و هاوبه‌شانه‌) ناشتوانن پشتیوانیان لێ بکه‌ن و پشتیوانیان پێ له‌خۆشیان ناکریت﴾.

وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُوكُمْ سِوَاءَ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَامِتُونَ (۱۹۳)

﴿ئه‌گه‌ر بانگیشیان بکه‌ن بۆسه‌ر رێگه‌ی ره‌وشه‌ن په‌یره‌ویتان ناکه‌ن، بۆ ئیوه وه‌کویه که ئه‌گه‌ر بانگیان لێوه بکه‌ن یان بیده‌نگ بن و بانگیان لێوه نه‌که‌ن﴾.

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۱۹۴)

﴿به‌پاستی ئه‌وانه‌ی بیجگه له‌خوا له‌به‌ریان ده‌پارێنه‌وه، (ئه‌وانیش) به‌نده‌ی وه‌کو ئیوه، جا ئه‌گه‌ر ئیوه پاست ده‌که‌ن (که ئه‌وانه شایسته‌ی خواجه‌تین)، ئه‌وا لێیان بپارێنه‌وه، (ئه‌وانیش ئه‌گه‌ر له‌ توانایاندا به‌نه‌وه﴾.

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْتَطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ

يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُوا فَلَا تُنظِرُونَ (۱۹۵)

﴿ئایا ئه‌وانه (ئه‌و بتانه، که به‌ هاوبه‌شی خویان داده‌نێن) قاجیان هه‌یه پێی برۆن؟ یان ده‌ستیان هه‌یه شتی پێ بگرن؟ یان چاویان هه‌یه به‌هۆیه‌وه ببینن؟ یان گوێچکه‌یان هه‌یه به‌هۆیه‌وه ببیستن؟ پێیان بلێ: هاوبه‌شه‌کانتان بانگ بکه‌ن، جا بۆسه‌و ته‌له‌کانتان بۆ من بنینه‌وه و هیچ مۆله‌تیکیشم مه‌ده‌ن﴾.

إِنَّ وَلِيِّ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ (۱۹۶)

﴿ئه‌ی محمه‌د، بلێ: به‌پاستی خوا رابه‌ری منه، ئه‌وخوایه‌ی که کتێبه‌که (قورئانی) هیناوه‌ته خواره‌وه‌و، ئه‌و خوایه‌یه رابه‌رایه‌تی چاکه‌کاره‌کان ده‌کات﴾.

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ (۱۹۷)

﴿نهوانه ی ئیوه ببجگه له خواش بانگیان لیوه ده که ن، ناتوانن پشتیوانیتان لی بکه ن و ناشتوانن پشتیوانی له خوشیان بکه ن﴾.

وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ (۱۹۸)

﴿نه گهر بانگیشان بکه ی بۆسه ر پێگه ی رهوشه نی خوا، گوپیست نابن و، وایان ده بینی که ته ماشای تۆده که ن، به لام ئەوان توانای بینیان نیه﴾.

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ (۱۹۹)

﴿پابه ندی لیبوردیه ی به و فه رمان به چاکه بکه و له نه زانه کانیش خۆت لاده﴾. * (۲۲۸)

وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (۲۰۰)

﴿نه گهر فریودانیکیش له شهیتان ویستی فریوت بدات، ئەوا خۆت له په نای خوا بگره (بلی):

أَعُوذُ بِاللَّهِ، به راستی خوا گوپیسته (به داواکاریه کان) و زانایه (به کارو کرده وه کان)﴾. * (۲۲۹)

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ (۲۰۱)

﴿به راستی ئەوانه ی له خوا ده ترسین و خۆیان له تاوان ده پارێزن، کاتی که تووشی

دله پراوکیه کیش ده بن له شهیتانه وه، یادی خوا ده که نه وه، جا ئەوان (به هۆی یادی خواوه)

چا وکراوه و له هۆش خۆیان ده بن (له به رانه ر دله پراوکیانی شهیتان)﴾.

وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ (۲۰۲)

﴿برایه شهیتانه کانیشان له سه رکه شبوونه که یاندا یارمه تیان ده دن، جا که مه ترخه می ناکه ن

له گه لیان (بۆ سه رکه شکر دنیان)﴾.

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بَأْيَةٌ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْنَاهَا قُلْ إِنَّمَا اتَّبَعُ مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَائِرٌ مِنْ

رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (۲۰۳)

﴿نه گهر (له سه ر بووداویکیش) به لگه و نیشانه یه کیان به سه ردا نه خوینی وه، ئەوا ده لێن: ده ی بۆ

خۆت شتیک بلی، پێیان بلی: (له خۆمه وه شت نالیم)، به لکو په پیره وی ئەو په یامه ده که م که

له لایه ن خواوه بۆم دیت، ئەوه په ندو ئامۆزگاری و نیشاندانی پێگه ی رهوشه ن کراوه یه له

په ره ر دگارتانه وه بۆ گه ل و نه ته وه یه که باوه ردینن﴾. * (۲۳۰)

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (۲۰۴)

﴿کاتی که قورئانیش ده خوینریت، جا گوپی لیبگرن و بیده نگ بن، به و هیوایه ی بکه ونه به ر

به زه یی خوا﴾.

وَأَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ (٢٠٥)

❖ له دەر وونه که ی خوشتدا به پارانه وه و ترسان یادی په روه ردگارت بکه وه، به دهنگیکی وها که له قهسه کردندا دهنگت به رز نه که یته وه و، ئەم پارانه وانەش با له کاتی به ربه یان و ئیواراندا بنو، له نه فامه کانیش مه به ❖* (٢٣١)

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ (٢٠٦)

❖ به راستی ئەوانه ی (ئەو فریشتانه ی) لای په روه ردگارتن خو یان به گه وره نازانن له په رستنی په روه ردگاریان، پاک و بیگه ردی بو دهرده برن و کړنووشی بو ده به ن ❖

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

سورہتی (الانفال)

له سورہتہ مدینہ بیہ کانه، (۷۵) ئایہتہ، هشتا وه شتہ م سورہتہ هاتوتہ خواره وه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿به ناوی خوی به خشندهی میهره بان﴾.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا دَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۱)

﴿له باره ی دهسکه وته کانی جه نکه وه پرسیارت لیده کهن، بلی: دهسکه وته کان بو خواو پیغه مبهرن، جا نه گهر ئیوه خاوه نباوهرن، له خوا بترسن و نیوانتاتن چاک بکه نه وه و گوپرایه لی فه رمانه کانی خواو پیغه مبه ر بکه ن﴾.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (۲)

﴿به راستی خاوه نباوهره کان نه وانه ن که ناوی خویان له لاهینرا دلایان دهرتسیت و، نه گهر به لگه و نیشانه کانی خویان به سه ردا خوینرایه وه بیروباوهره که یان به هیتر دهکات و، پشت به په روه ردگاری خویان ده به ستن﴾. * (۲۳۲)

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (۳)

﴿نه و خاوه نباوهرانه ی که نویره کانیان به جیدینن و له و مال و سامانه ده به خشنه وه که پیمان به خشیون﴾.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ (۴)

﴿نه وانه باوهره داره راسته قینه کانن، له لای په روه ردگاریان پله و پایه و لیبورده یی و بژیویه کی پیروزیان بو هیه﴾.

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ (۵)

﴿نه م حاله ی نه وان که هندی له موسولمانه کان به شکر دنی تالانه که یان به دل نیه)، وه کو نه وه یه که چو ن په روه ردگار تو ی هی نایه دهره وه له ناو ماله که ت بو جیگیربونی حه ق و راستی (بو چوون بوجه نگی به در) و، دهسته یه کیش له خاوه نباوهره کان نه م هاتنه دهره وه ی تو یان پی ناخوش بو و﴾. * (۲۳۳)

يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ (٦)

﴿ناوه‌هاش خاوه‌نباوه‌ره‌کان﴾ (دوای ئه‌وه‌ی که (حه‌ق و راستی ئه‌م جه‌نگه‌یان) بۆ ده‌رکه‌وت، مبه‌دمانی له‌گه‌ل تۆدا ده‌که‌ن له‌سه‌ر راستی و دروستی (جه‌نگه‌که) و، وایان ده‌هینایه‌ پیش چاوی خۆیان که به‌ره‌و مردن به‌پێ ده‌کرین﴾.

وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ (٧)

﴿(باسی نیعمه‌ته‌کانی خواش بکه‌ن به‌سه‌رتانه‌وه) که خوا واده‌تان پی‌ده‌دات یه‌کێک له‌و دوو لایه‌نه‌ بۆ ئیوه‌ ده‌بیئت (یان کاروانه‌که، یان سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر بیباوه‌ره‌کاندا)، ئیوه‌ش ئاره‌زووی ئه‌وه‌ ده‌که‌ن که بێ دپکه‌ (ئه‌وه‌ی به‌بێ شه‌ر ده‌ست ده‌که‌وێت) بۆ ئیوه‌ بیئت، خواش ده‌یه‌وێت به‌هۆی وشه‌و به‌لگه‌کانی خۆیه‌وه‌ راستی بچه‌سپینی و پاشه‌واری بیپرواکان به‌پێت﴾.

لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ (٨)

﴿بۆئه‌وه‌ی هه‌رچه‌نده‌ ئه‌گه‌ر تاوانباره‌کانیش پێیان ناخۆشبێت راستی جیگه‌ر بیئت و ناحه‌ق پووچ بکریته‌وه﴾.

إِذْ تَسْتَعِينُونَ رَبِّكُمْ فَأَسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِنْ الْمَلَائِكَةِ مُزْدِفِينَ (٩)

﴿کاتیک که هاناتان بۆ په‌روه‌ردگارتان ده‌برد، جا وه‌لامی دانه‌وه‌ (به‌وه‌ی که فه‌رمووی): من ده‌ستی یارمه‌تیم بۆ درێژکردوون به‌ (ناردنی) هه‌زار فریشته، که به‌پیز به‌دوای یه‌کدا دینه‌خواری﴾. * (٢٣٤)

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (١٠)

﴿ئیمه‌ ناردنی ئه‌م فریشتانه‌مان ته‌نها بۆ ئه‌وه‌بوو مزگینیتان به‌دینێ (که خواتان به‌ پشته‌وه‌یه) و به‌هۆیه‌وه‌ ده‌لگانه‌تان دلتیا بکه‌ینه‌وه‌، سه‌رکه‌وتنیش به‌ده‌ستنایه‌ت، مه‌گه‌ر ته‌نها له‌لای خواوه‌ نه‌بیئت، به‌راستی خوا خاوه‌ن هه‌زیکی بۆ وینه‌و کاردرسته﴾.

إِذْ يُعَشِّكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنزِلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهَّرَكُمْ بِهِ وَيُدْهَبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُنَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ (١١)

﴿کاتیکیش که خه‌وه‌نوچه‌یه‌کتان به‌سه‌رداها و هه‌کو ئارامی و ئاسایشیک بۆ ئیوه‌ له‌لایه‌ن خواوه‌، له‌ئاسمانه‌وه‌ ئاوی بارانیکی به‌سه‌ردا ده‌باراندن بۆئه‌وه‌ی پاکتان بکاته‌وه‌و پیسیه‌کانی

شه‌یتانتان له‌سه‌ر لابات و ده‌كان پابه‌ند بكات (به باوه‌ره‌یتان به‌خوا) و پئییه‌كانتان جیگیر بكات
(بۆ پووبه‌پووبوونه‌وه‌ی دوژمنان) ❀.

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبَّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأَلْفِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ
فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ (١٢)

❀ كه‌ په‌روه‌ردگار كه‌ی تو په‌یامی ده‌کرد بۆ فریشته‌كان (ده‌یگوت): من له‌گه‌لتانم، جا نه‌وانه‌ی
باوه‌رپان هیناوه‌ جیگیریان بکه‌ن و (پشتیوانیان لیبکه‌ن)، منیش دواى نه‌وه‌ ترسو و توقاندن
ده‌خمه‌ ده‌لی بیباوه‌ره‌كانه‌وه‌، جا (به شمشیره‌كانتان) لی‌ده‌ن له‌ سه‌روی هه‌موو گه‌ردنیکه‌وه‌ و
لی‌ده‌ن له‌ ده‌ست و په‌نجه‌كانیان (له‌ په‌لو پۆیان بکه‌ن) ❀* (٢٣٥)

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (١٣)
❀ نه‌وش به‌هوی نه‌وه‌وه‌ كه‌ نه‌وانه‌ دژایه‌تی و بی‌فرمانی خوا و پی‌غه‌مبه‌ره‌كه‌یان ده‌کردو، هه‌ر
كه‌ سێكیش دژایه‌تی خوا و پی‌غه‌مبه‌ره‌كه‌ی بكات، نه‌وا به‌پاستی خوا سزاده‌ریکی توندو تیژه‌ ❀.

ذَلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ (١٤)
❀ جا بی‌چێژن نه‌مه‌ (سزای بی‌فرمانی خواجه كه‌ ده‌تانکرد) و، به‌پاستی بۆ بیباوه‌ره‌كانیش سزای
ناگره‌یه‌ ❀.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُولُوهُمْ الْأَدْبَارَ (١٥)
❀ نه‌ی نه‌وانه‌ی باوه‌رپان هیناوه‌، كاتیك كه‌ (له‌مه‌یدانی جه‌نگدا) توشی بیباوه‌ره‌كان بوون
(به‌شپوه‌یه‌ك) كه‌ هه‌ردووك لاتان به‌ره‌و یه‌كتری ده‌خشان، پشتیان تی‌مه‌كه‌ن ❀.

وَمَنْ يُؤَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ
وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (١٦)

❀ له‌و پۆژه‌شدا (له‌مه‌یدانی جه‌نگدا) هه‌ر كه‌سێك پشت له‌ بیباوه‌ره‌كان بكات، نه‌وه‌ به‌ دلنیاپییه‌وه‌
نه‌و كه‌سه‌ توشی ر‌ق و قینیك ده‌بیت له‌لایه‌ن خواوه‌و، شوینی مانه‌وه‌ی نه‌و كه‌سه‌ش
جه‌ه‌نده‌مه‌و خراپترین چاره‌نووسه‌، مه‌گه‌ر كه‌سێك كه‌ به‌ پاشه‌كشه‌ كردنه‌كه‌ی خوی
وه‌رچه‌رخینی و له‌لایه‌کی تره‌وه‌ هێرش به‌ریت، یان كه‌سێك كه‌ بیه‌ویت بۆلای ده‌سته‌یه‌کی
خویان باداته‌وه‌ (بۆ یارمه‌تیدانیان) ❀.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتُ إِذْ رَمَيْتُ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءٌ
حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (١٧)

﴿جا که ئەوان دەکوژرین ئەوا ئیوه نایانکوژن، بەلکو خوا دەیانکوژیتو، ئەوه تۆ نەبوی که هاویشت کاتیک که (تیرو پمبەکانت) تیگرتن، بەلکو (هیزی خواوو پشتیوانی لەتۆ کرد بەوهی ترسو تۆقاندنی بۆ ناودلی ئەوان) هاویشتو، بۆئەوهی خواوەنباوهره کانیشت به تاقیکرنه وهیهکی چاک تاقی بکرینه وه (بۆ شاره زابوونیان له جهنگدا)، به راستی خوا گوئیستی و زانایه، به وهی که ئیوه دهیلین﴾.

ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُهِينٌ كَيْدِ الْكَافِرِينَ (۱۸)

﴿ئەوهی کرا بۆ سه رکه وتنی ئیوه بوو، خواش سوکایه تی به بۆسه و ته له ی بیباوهره کان ده کات﴾.

إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ وَإِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَعُدُّوا نَعْدًا وَلَنْ نُنْغِي عَنْكُمْ فِتْنَتَكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ (۱۹)

﴿ئە ی بیباوهره کان)، ئەگەر دادوهریتان ده ویت، ئەوه به دلنیا ییه وه دادوهریتان بۆهاتو، ئەگەر ده تانه ویت واز یینن له دژایه تی محمه دو خواوهره نباوهره کان، ئەوه بۆئیوه باشته ره، ئەگەر بگه ری نه وه بۆ جهنگ ئیمه ش ده گه ری نه وه و، زۆرو بۆری گروپه که شتان ه یچ دادیکتان نادات، به راستی خواش له گه ل خواوهره نباوهره کانه﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ (۲۰)

﴿ئە ی ئەوانه ی باوهره تان ه ی ناوه، ملکه چی فه رمانه کانی خواو پیغه مبه ربینو، پشتی تیمه که ن له کاتیکدا که ئیوه گوئیستی قسه کانی ئەون﴾.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ (۲۱)

﴿وه کو ئەوانه ش مهن که گوتیان: گوئی بیستبووینو، (له راستیشدا) ئەوان گوئی ناگرن﴾.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصَّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ (۲۲)

﴿به راستی خراپترینی جووله داره کان له لای خوا ئەو لال و که پانه ن که ژیریان به کارناهیینن﴾.

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ (۲۳)

﴿ئەگەر خوا زانیای که لکیکیان پیوه یه ئەوه گوئیستی ده کردن، ئەگەر گوئیستی شی خوا کردبان، ئەوا پشتیان تیده کردو دژی راده وه ستان﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (۲۴)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپتان هیناوه، وه لآمی(داواکاریه کانی) خواو پیغه مبهه ر بده نه وه، کاتیک که پیغه مبهه ر بانگتان لیوه ده کات (به وهى که به ناگاتان دینیته وه) بو جیبه جیکردنی ئەو ئەرکهى که پیتان ده لیت بیکه ن و، چاک بزانه که به راستی خوا شته کان ده گوریت له نیوان ئاده میزادو دلیدا، به راستی ئیوه ش بۆلای ئەو کۆده کرینه وه﴾ * (۲۳۶)

وَأَتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْمَلُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (۲۵)

﴿له ئازاوه یه کیش بترسن که تاییه ت نیه به وانەى ته نه هاسته مکاره کانی ئیوه تووشی ببن، بشزانن که خوا سزاده ریکی توندو تیزه﴾ * (۲۳۷)

وَأذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَنْخَظَفَكُمْ النَّاسُ فَأَوَاكُمُ وَأَيِّدْكُمْ بِبَصْرِهِ وَرَزَقْكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۲۶)

﴿یادی ئەوه ش بکه نه وه که ئیوه ژماره تان که م بوو، چه وسینرابوونه وه له سه ر زه وی(له شاری مه کهه)، له وه ده ترسان خه لکی بتانفرینن، جا خوا (له شاری مه دینه) په نایدان و به سه رکه وتنه کهى خووشی (له شه ری به دردا) پشتی گرتن و (به ده سه که وته کانی جه نگیش) بژیوی پیدان له خواردنه به تام و له زه ته کان، به لکو به و هیوایهى سوپاسمه ندی ده که ن﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۲۷)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپتان هیناوه، خیانه ت له خواو پیغه مبهه ر مه که ن و، خیانه ت مه که ن له و مال و سامانانهى خه لکی که لاتان دانراون، له کاتیکدا ئیوه چاک ده زانه ئەو مال و سامانانه هى خۆتان نین﴾.

وَاعْمَلُوا أَنْتُمْ أَمْوَالِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ فِتْنَةً وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (۲۸)

﴿چاکیش بزانه که مال و منداله کانتان تاقیکردنه وه ن بو ئیوه وه، به راستی خوا پاداشتیکی گه وه و پیرۆزی لایه (بو ئەو که سهى خیانه ت ناکات و له و تاقیکردنه وه یه ده رده چیت)﴾.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (۲۹)

﴿ئەى ئەوانەى باوەرپتان هیناوه، ئەگه ر له خوا بترسین و خۆتان له خراپه لاده ن، خوا جیاکه ره وه یه کتان بو داده نیه ت(له دل و ده رونتاندا بۆئه وهى راستی و ناراستی پی له یه کتر جیا بکه نه وه) و، له تاوانه (پابردوه کانتان) خۆشده بیه ت و لیته ن ده بووریت و، خواش خاوه ن چاکه یه کی گه وه و پیرۆزه﴾.

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُبْنُوكَ أَوْ يُقَتِّلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ
الْمَاكِرِينَ (۳۰)

﴿کاتیک بیباوه پرکانیش بۆسه و تهلهت بۆ دهنینه وه، بۆئه وهی جوولهت لیبرین یان بتکوژن یان
دهرت بکهن، بۆسه و تهله داده نین، خواش بۆسه و تهله یان بۆ داده نیت، خواش باشتین
بهرنامه دانهری بۆسه و تهله کانه﴾.

وَإِذَا تَنَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ
الْأُولَٰئِينَ (۳۱)

﴿کاتیک بهلگه و نیشانه کانی ئیمه شیان به سهردا ده خوینرایه وه، ده یانگوت: (هیچ نیه) پیشت
بیستومانه و، نه گهر ئاره زرومان لیبت ئیمه ش ده توانین له نمونه ی نه و بهلگه و نیشانه بلین،
نه و بهلگه و نیشانه مه گهر هر به سهراته سهرتاییه کونه کان﴾.

وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ السَّمَاءِ أَوْ انزِلْ
عَذَابٍ أَلِيمٍ (۳۲)

﴿که گوتیشیان: نه ی خویه نه گهر نه مه حه ق و راستیه و له لایه ن توهیه، جا له ئاسمانه وه
بهردمان به سهردا ببارینه، یان سزایه کی ئازارایمان بۆبینه﴾.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ (۳۳)

﴿خواش نایه ویست سزایان بدات و تو له ناو نه واندا بیت، خواش سزاده ری نه وان نه بوو (له بهر
نه وهی له کاتی سوورانه وه به دهوری که عبه دا) نه وان داوی لیبوردنیان ده کرد﴾.

وَمَا لَهُمْ آلًا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا
الْمُتَّفِقُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (۳۴)

﴿نه وانیش چاکه ی چیان هه یه هه تا خوا سزایان نه دات؟ (له کاتیکدا) که نه وان
رینگن (له خه لکی) بۆ چوونه ناو مزگه وتی که عبه و، نه وانه دۆست و یاوه ری خوا نه بوون،
به راستی دۆست و یاوه رانی خوا، ته نها نه وانه که له خوا ده ترسن، به لام زۆرینه ی نه وان
هه ستی پیناکه ن و نازانن﴾.

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصَدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (۳۵)

﴿نویژکردنه که ی نه وانیش له مزگه وتی که عبه دا ته نها فیکه لیدان و چه پله لیدان بوو، جا نه و
سزایه بچیزن به وهی نه و بیباوه ریه ی که ده تانکرد﴾. * (۲۳۸)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ (٣٦)

❖ به‌پرستی نه‌وانه‌ی بیباوه‌ربوون مال‌و سامانه‌کانیان ده‌بخشنه‌وه بو ریگری کردن له ریبازی خوا، جا له‌مه‌ودواش هر ده‌بیه‌خشنه‌وه (بو نه‌م مه‌به‌سته)، پاشان نه‌م کاره‌یان ده‌بیته‌گری به‌سهر دل‌یانه‌وه، ئینجا (له‌ململانیکه‌دا) ده‌دوړین‌و، نه‌وانه‌ی بیباوه‌ربوون به‌ره‌و دوزه‌خ کو‌ده‌کرینه‌وه. ❖ * (٢٣٩)

لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضُهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (٣٧)

❖ بو نه‌وه‌ی خوا (خه‌لکه) پیسه (بیباوه‌رپه‌کان) له خه‌لکه پاکه (باوه‌رداره‌کان) جیاکاته‌وه‌و، پیسه‌کانیش له‌سه‌ریه‌ک هه‌لچنی‌و هه‌موویان تی‌کرا کوکاته‌وه‌و هه‌لئانداته‌ ناو دوزه‌خه‌وه، (دوزه‌خیه‌کانیش) نه‌وانه‌ن که زهرمه‌ند بوون. ❖ * (٢٤٠)

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ (٣٨)

❖ به‌وانه‌ بلی‌ که بیباوه‌ربوون: نه‌گه‌رواز له بیباوه‌رپه‌که‌یان بینن، نه‌وا خوا له تاوانه‌ رابردوه‌کانیان خو‌شده‌بیته‌و، نه‌گه‌ر بگه‌رینه‌وه سه‌ری، جا به‌دل‌نیاییه‌وه (واده‌و په‌یمان بیته‌و نه‌و شیوازه‌ی به‌سهر پیشینه‌کانمان هینان‌و تی‌په‌ری (به‌سهر ئیوه‌شیدا دینین). ❖

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِئْتَةً وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٣٩)

❖ له‌گه‌لیشیان بجه‌نگن هه‌تا ئاژاوه‌ به‌رپا نه‌بیته‌و، ئایینه‌که به‌ تی‌کراپی بو خوا بیته‌و، جا نه‌گه‌ر وازیانه‌ینا‌و ده‌ستیان دادا، نه‌وا خوا بینایه‌ به‌وه‌ی که نه‌وان ده‌یکه‌ن. ❖

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ (٤٠) ❖

❖ نه‌گه‌ر پشتیشیان تی‌کردن، جا بزنان نه‌وه به‌پرستی خوا رابه‌ری ئیوه‌یه، باشترین رابه‌رو باشترین پشتیوانه‌ ❖

وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ أُمَّنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ النِّقَىٰ الْجَمْعَانَ وَاللَّهِ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٤١)

﴿جا (نه گهر ئیوهش خاوه نباوه پڼ، نه وا) بزائن هر شتیکتان (له کاتی جهنگ) دست کهوت، نه وه به دلنیا ییوه پینج یه کی نه و ماله (دهسکه وتووه) بو خواو پیغه مبهرو که س و کاری پیغه مبهرو هه تیوو هه ژارو پیوارانه، نه گهر ئیوه باوه پرتان هیناوه به خواو نه و به لگه و نیشانان هی بو به نده که ی خو مان نارده خواری پوژی جیا کردنه وه ی حق له ناحه ق (پوژی به در)، نه و پوژهی که دوو کوومه له که بو جهنگ کردن به یه ک گه یشتن، خواش به سهر هه موو شتیکتا به توانایه ﴿* (۲۴۱)﴾

إذ أنتم بالعدوة الدنيا وهم بالعدوة القصوى والركب أسفل منكم ولو تواعدتم لاختلفتم في الميعاد ولكن ليقضي الله أمراً كان مفعولاً ليهلك من هلك عن بينة ويحيى من حي عن بينة وإن الله لسميع عليم ﴿٤٢﴾

﴿کاتی که ئیوه له لایه دوره که ی دۆله که بوون و نه وان له لایه نزیکه که ی بوون و، پیگه ی کاروانه که ش له دامینی ئیوه وه بوو، نه گهر پیشتیش (بو نه م جهنگ) واده تان به یه کتری دابا (که له و شوینه دا شه په که بکن)، نه وا دهر باره ی کاتی شه په که جیاوازی ده که وته نیوانتانه وه، نه وه ش بویه و ابوو بوئه وه ی فرمانیکی خوا جیبه جی بکریت که له لایه ن خواوه کاری بوکر ابوو، بوئه وه ی نه و که سه ی که تیداده چیت به به لگه وه تیدا چیت و، نه وه ش که له ژیاندا ده مینی به به لگه وه بژیته و، به راستی خواش گو بیست و زانایه ﴿* (۲۴۲)﴾

إذ يريكهم الله في منامك قليلاً ولو أراهم كثيراً لقسلنهم ولنتار عنم في الأمر ولكن الله سلم إنه عليم بذات الصدور ﴿٤٣﴾

﴿که خوا له خه وه که تدا نه وانی به دهسته یه کی که م نیشاندا ی و، نه گهر هاتباو به دهسته یه کی زوری نیشان دابای، نه وا شکستان ده هی ناو دوو په ره کی دهر باره ی فرمانه که ده که وته نیوانتانه وه، به لام خوا ئیوه ی پاراست، به راستی خوا زانایه به وه ی که له دل و دهر وونه کاندایه ﴿﴾

وإذ يريكهم إذ النقيمت في أعينكم قليلاً ويقللكم في أعينهم ليقضي الله أمراً كان مفعولاً وإلى الله ترجع الأمور ﴿٤٤﴾

﴿کاتی که پووبه پرووی یه کتریش بوونه وه، خوا له چاوی ئیوه دا هیزه که ی نه وانی به که م نیشانی ئیوه داو، هیزه که ی ئیوه شی که م کرده وه له بهر چاوی نه وان، بوئه وه ی خوا نه و فرمانه جیبه جی بکات که کاری بو کردبوو (خوی بو ناماده کردبوو) و، سه ره نه جامی هه موو کاره کانش بو لای خوا ده گه ریترینه وه ﴿﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٤٥) وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَلَا تَتَّزِعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (٤٦)

﴿ثُمَّ﴾ ئەوانەى باوه پرتان هیناوه، ئەگەر تووشى دەستەپەك بوون بۆ شەرکردن، ئەوا خۆتان دابەستەن و خۆتان جیگیركەن و زۆریش یادی خوا بکەنەوه، بەلکو بەو هیواپەى سەر فرزو سەرکەوتوو دەبن، گوێپراپەلى فه رمانەکانى خواو گوێپراپەلى فه رمانەکانى پێغه مبریش بکەن و، دووبەرە کایەتى مەکەن، دەنا شکست دێنن و دەسەلاتە کە تان لە دەست دەدەن (شیاوێ و لپهاتوییه کە تان لە دەست دەدەن) و، دان بە خۆتاندا بگرن، بەراستی خوا ئەوانەى خۆش دەوێت کە دان بە خۆیاندا دەگرن. * (٢٤٣)

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطْرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ (٤٧)

﴿وَهُكُو﴾ ئەوانەش مەبن کە لە ماله کانیا ن چونه دەری بۆ مەیدانى جەنگ بۆکە یفو ئارەزوو شانازی بە خۆکردن و خۆدەر خستنى خویان لە بەرچاوى خەلکى، ئەوانە ریگری لە ئایینی خوا دەکەن و خوا دەورى ئەو کارانەى داوه کە ئەوان دەیانکەن (لە کردووە کانیا ن بە ناگایه) * (٢٤٤)

وَإِذْ زَيْنٌ لَّهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَءَتِ الْفِتْنَانَ نَكَصَ عَلَى عَقْبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَزَىٰ مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٤٨)

﴿یادی ئەو کاتەش بکەوه﴾ کە شەیتان جوانکاری بۆکردن لە کردووە کانیا نداو، گوتی: ئەمڕۆ لە ناو خەلکیدا هیچ کەسێک نیه بە سەرتاندا سەرکەوێت و منیش لە تەنیشتانەوه لەگەڵتانم، جا کاتێک هەردوو سوپاکە لە یەکتەر بەدەرکەوتن، شەیتان پاشە و پاش گەپراپەوه (بۆ پاش ئەوانەى دواى خۆى) و، گوتی: من بەریم لە ئێوه، ئەوهى کە من دەیبینم ئێوه نایبینن، من لە خوا دەترسێم، خواش سزادەریکی توندو تیژە. * (٢٤٥)

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ

عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٤٩)

﴿یادی ئەو کاتە بکەرەوه﴾ کە دوو پووەکان و ئەوانەى نەخۆشیان لە دلداپە، دەیانگوت: (باوه پدارەکان) دینە کە یان فریوی داو، هەرکە سێکیش پشت بە خوا ببەستیت، بەراستی خوا خاوهن دەسەلاتیکى بى وینه و کاردروستە. ﴿﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ (٥٠)

❖ نه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ش ده‌بینی که بیباوه‌ریان نواند، له‌وکاته‌ی فریشته‌کان ده‌سه‌لای ده‌روونه‌کانیان لیوه‌ده‌گره‌وه‌و ده‌یانمرینو له‌ده‌م و چاوو له‌ پاشه‌لیان ده‌ده‌ن و پئیان ده‌لین: سزای ناگر بجین.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيكَمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ (٥١)

❖ نه‌م سزایه‌تان به‌هوی ئه‌وه‌یه که پیشتر ده‌سته‌کانتان کردویانن (له‌ خرابه‌کاری)، به‌پاستیش خواسته‌م له‌ به‌نده‌کانی خوی ناکات.

كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٥٢)

❖ هه‌روه‌کو داب و نه‌ریتی داروده‌سته‌و شوینکه‌وتوانی فیرعه‌ون و ئه‌وانه‌ی پیش ئه‌وان، که بیباوه‌ربوون به‌ به‌لگه‌و نیشانه‌کانی خوا، جا به‌ تاوانه‌کانی خویان گرتمانن، به‌پاستی خوا به‌هیزه‌و سزاده‌ریکی توندو تیژه.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُعَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٥٣)

❖ ئه‌ویش به‌وه‌ی که خوا وه‌هانه‌بوو نازو نيعمه‌تیکی دابیت به‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک و پاشان لی گۆرپین تا بوخویان نه‌یانگۆرپیت، به‌پاستی خواش گوئیست و زانایه.

كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلُّ كَانُوا ظَالِمِينَ (٥٤)

❖ هه‌روه‌کو داب و نه‌ریتی بنه‌ماله‌ی فیرعه‌ون و ئه‌وانه‌ی پیش ئه‌وان، که به‌لگه‌و نیشانه‌کانی په‌روه‌ردگاری خویان به‌ درۆ هینانه‌وه، جا به‌ تاوانه‌کانی خویان له‌ناومان بردن، داروده‌سته‌ی فیرعه‌ونیشمان ژیر ئاوخست و ئه‌وان هه‌موویان سته‌مکار بوون.

إِنَّ سَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (٥٥)

❖ خرابترینی ئه‌وانه‌ی که جووله‌دارن ئه‌و که سانه‌ن که بیباوه‌ربوون، جا ئه‌وانه‌ باوه‌ر ناهین.

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ (٥٦)

❖ ئه‌وانه‌ی په‌یمانت لیوه‌رگرتوون پاشان هه‌موو جارێک په‌یمانکه‌ ده‌به‌زینن و له‌خوا ناترسین.

خوا به پیغمبر ده فهرموی: بچاره سهری نه وانه که واده و په یمانه کانیاں ده شکینن په پیره وی نه مه ی خواره وه بکه:

فَأَمَّا تَتَفَقَّهُهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرَّدَ بِهِمْ مَنْ خَلَفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ (٥٧)

﴿یان نه وه تا که له جهنگدا به سهری اندا سهرده که ویت به دوا یانه وه به و بلاوه یان پیکه، به هیوای نه وه ی بیرده که نه وه و (جاریکی تر په یمانه کانیاں ناشکینن)﴾. * (٢٤٦)

وَأَمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ (٥٨)

﴿یان نه وه تا له خیانه تی نه ته وه په کیش ده ترسی (که هاوپه یمانیاں)، نه وا وه کو چوڼ نه وان په یمانه که ی نیوه یان فریډا، نیوه ش په یمانه که ی نه وان فریډه، به راستی خوا خیانه تکاره کانی خو شناو یت﴾.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ (٥٩)

﴿نه وانه ش که بیباوه پوون، با وادانه نیڼ که نه وان پيش نیوه که وتوون، نه وانه توانای نه وه یان نیه نیمه بیتواناو بیده سه لات بکه ن﴾.

وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ

﴿خوشتانیاں بو ناماده بکه ن، نه وه ی له توانا تاندا په له کوکردنه وه ی هیزو له نه سپی دابه ستر او که دوژمنه کانی خو تان و دوژمنی خوی پی ده ترسیڼن، بیجگه له وان دهسته په کی تریشی پی ده ترسیڼن که نیوه نایاناسن خوا ده یان ناسیت...﴾.

وَمَا تَنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تظَلَمُونَ (٦٠)

﴿... هر چه کیش له ریگه ی خوادا بیبه خشنه وه پاداشتتان ده دریته وه، نیوه ش سته متان لینا کریت﴾.

(تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ، مه به ست له ترساندنې نه وانه په که دوژمنی خوان و باوه پی پی ناهین و دوژمنی نیوه ش باوه په به برنامه که ی نیوه ناهین، که مه به ستی له جوله که و قوره یش و بیباوه په کانی نه ته وه ی عره به، و آخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ، مه به ستی له فارس و پومه کانه، واش لیکدراوه ته وه که مه به ست له جندوکه و شه ی تانه کانیش بیت له به رنه وه ی نه وانه له حیلې نه سپه کان هه لدین و، نزیکې مالیکیش ناکه ونه وه که نه سپیکې تیدابیت، (نه م پوون کردنه وه په له ته فسری (القرطبي، ابن کثیر، الطبري) وهرگراوه).

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (٦١)

﴿نه‌گەر مه‌یلشیان به‌لای ناشتی دابوو، ئەوا تۆش پشت به‌خوا به‌سته و مه‌یلت به‌لای ناشتی دابیت، به‌راستی هەر خوایه که گوئیست و زانایه﴾.

وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي آتَاكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ (٦٢)

﴿نه‌گەر ده‌شیانه‌وێت هه‌لتخه‌له‌تینن، ئەوه به‌راستی پشتیوانی خوات به‌سه (بۆ پووبه‌پوو بوونه‌وه‌ی ئەوان)، ئەو خوایه‌یه به‌سه‌رکه‌وتنه‌که‌ی خۆی پشتیوانی کرد له‌ تۆ (به‌هۆی فریشته‌کانی) و (به‌یه‌کیه‌تی و دلسۆزی) خاوه‌نباوه‌په‌کانیش﴾.

وَأَلْفَ بَيْنٍ فَلُوْبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٦٣)

﴿خواش خۆشه‌ویستی خسته‌نیوان دله‌کانیان و یه‌کیخستن، تۆش نه‌گەر ئەوه‌ی له‌ ئاسمان و زه‌ویدا به‌ تیکرایی به‌خشیباته‌وه‌ نه‌ده‌توانی دله‌کانیان یه‌کخه‌یت، به‌لام خوا یه‌کیخستن، به‌راستی خوا خاوه‌ن هه‌یژکی بی وینه‌و کاردرسته﴾.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبَكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (٦٤)

﴿ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر، (پشتیوانی خوا) به‌سه‌ بۆ تۆو ئەوانه‌ی له‌گه‌ل تۆدان له‌ خاوه‌نباوه‌په‌کان (بۆ پووبه‌پوو بوونه‌وه‌ی بیباوه‌په‌کان)﴾.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِئَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ (٦٥)

﴿ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر، دنه‌دنه‌ی خاوه‌نباوه‌په‌کان بده‌ بۆ جه‌نگ، ئەگەر بیست که‌سی خۆراگر له‌ ئیوه‌بن، سه‌رده‌که‌ون به‌سه‌ر دووسه‌د که‌س له‌وانو، ئەگەر سه‌د که‌س له‌ ئیوه‌بن سه‌رده‌که‌ون به‌سه‌ر هه‌زار که‌س له‌وانه‌ی که‌ بیباوه‌پن، ئەویش به‌هۆی ئەوه‌ی ئەوان گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌کن تیناگه‌ن (که‌ خوا پشتیوانی له‌ خاوه‌نباوه‌په‌کان ده‌کات)﴾ * (٢٤٧)

الآن خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفِينَ بِاللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (٦٦)

﴿ئێستا خوا باره‌که‌ی له‌سه‌ر سووک کردن، خواش زانی که‌ لاوازی و که‌نه‌فتیه‌ک له‌ناواتاندا هه‌یه‌، جا ئەگەر سه‌د که‌سی خۆراگر له‌ناو ئیوه‌دا هه‌بیت، سه‌رده‌که‌ون به‌سه‌ر دووسه‌د که‌س له‌وانو، ئەگەر هه‌زار که‌سی خۆراگر له‌نیو ئیوه‌دا هه‌بیت، سه‌رده‌که‌ون به‌سه‌ر دووه‌زار که‌س له‌وان به‌فه‌رمانی خوا، خواش له‌گه‌ل ئەوانه‌یه که‌ دان به‌خۆیاندا ده‌گرن﴾.

مَا كَانَ لِإِنِّي أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُنْخَنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٦٧)

﴿بُو هیچ پیغهمبریکیش نه بووه که دیله کان بگریت هه تا به ته وای له زه ویدا به سه ریاندا زال ده بییت و (لییان توند ده کات)، ئیوه (بویه نه و دیلاننه تان گرتون) له به ره وهی کالو که لویه لی ژیا نی دنیاتان ده ویت و، خواش دواروژی ده ویت بو ئیوه و، خواش خاوهن هیژیکی بی وینه و کاردرسته﴾. * (٢٤٨)

لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (٦٨)

﴿نه گهر بریاریک نه بایه له لایهن خواوه له (لوح المحفوظ) دا که پیشتر بریاری له سه رداوه، (ده ربارهی نه وانه ی به شداری شه پی به در ده کن خوا چاوپوشیان لیده کات له وهی که ده یکن)، دنا به هوئی نه وکارهی که کردتان (به نازا کردنی بیباوه ره کان به له بری وه رگرتنی مالی دنیا)، نه و سزایه کی گه وره و به هیژتان به رده که وت﴾. * (٢٤٩)

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٦٩)

﴿جا بخون له و ده سه که وته پاک و خاوینانه ی بو تان ره واکراوه، که له شه ره به ده سستان که وتوه و، له خوا بترسن، به راستی خواش لیبوره و به به زه ییه﴾.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَى إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِنَكُمْ خَيْرًا مِمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (٧٠)

﴿نه ی پیغهمبر، بلی: به و دیلاننه ی که له ژیرده سستی ئیوه دان، نه گهر خوا بزانی له دلی ئیوه دا چا که یه که هیه نه وه شتیکی زور باشترتان ده داتی له وهی که له بری نازا کردنتان لی تان وه رگراوه و لیشتان خو شه بییت و، خواش لیبوره و خاوهن به زه ییه﴾.

(یه کی که له و دیلاننه عه باسی کوپی عبدالمطلب بوو (ره زای خوی لیبیت)، که نازادیان کرد دوی نه وه ی شتیکیان له مالی دنیا لیوه رگرت، پرویکرده پیغهمبره گوئی: نه ی محهمه د، واتلیکردم نه و ننده ی ژیانم ماوه ده ستم بو قورپه ییش پان بکه مه وه، پیغهمبره فرموی: نه ی کوا نه و زیپه ی که داته (ام فه زل) کاتیک که له مه که ده رده چووی و پی تگوت: من نازانم تووشی چی ده بم، جا نه گهر شتیکم لیها ت نه و بو خوت و بو... بو... عه باس فرموی: که س به م شته نازانیت ته نها من و (ام فه زل) نه بییت، تو چون ده زانیت؟ پیغهمبره فرموی: په روه ردگار که م پیی راگه یاندم، عه باس گوئی: شایه دی ده دم که تو راستگووی، شایه دی ده دم که هیچ په روه ردگاریک نیه ته نها خوا نه بییت و توش به نده و ره وانه کراوی نه وی. (القرطبی، ابن کثیر، اسباب النزول للسیوطی، الطبری، البیضاوی، البغوی).

وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٧١)

❖ نه‌گه‌ر بیانه‌ویت خیانه‌تیش‌ت لی‌یکه‌ن، نه‌وه به دل‌نیا‌یه‌وه بی‌ش‌تر خیانه‌تیا‌ن لی‌ک‌ردی‌و، خواش به‌سه‌ریان‌دا زال بو‌و(ده‌ستی خوی لی‌دی‌تن)و، خواش زانا‌و کار‌درو‌سته❖.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

❖ به‌پا‌ستی نه‌وانه‌ی با‌وه‌ریا‌ن هی‌نا‌و ک‌وچیا‌ن ک‌رد‌و به‌سه‌رو مالیا‌ن تی‌ک‌و‌شا‌ن له ری‌گه‌ی خوا‌دا...❖.

وَالَّذِينَ آوَا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

❖...نه‌وانه‌ش که په‌نا‌به‌ره‌کانیا‌ن حه‌وانده‌وه‌و پشتیوا‌نیا‌ن لی‌ک‌ردن، نه‌وانه هه‌ندی‌کیا‌ن د‌و‌ست‌و یا‌وه‌ری هه‌ندی‌کیا‌ن...❖.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنْ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (٧٢)

❖...نه‌وانه‌ش با‌وه‌ریا‌ن هی‌نا‌وه‌و ک‌وچیا‌ن نه‌ک‌رد‌وه (بو مه‌دینه)، نه‌وا هی‌چ نه‌رک‌یک له رابه‌رایه‌تی نه‌وان له نه‌ست‌وی ئی‌وه‌دا نیه تا ک‌وچ ده‌که‌ن، (نه‌وانه‌ی که با‌وه‌ریا‌ن هی‌نا‌وه‌و ک‌وچیا‌ن نه‌ک‌رد‌وه بو مه‌دینه)، نه‌گه‌ر بو پارا‌ستنی ئایین دا‌وی پشتیوا‌نیا‌ن لی‌ک‌ردن، نه‌وا پی‌ویسته یارمه‌تیا‌ن بدن، مه‌گه‌ر له کاتیک‌دا یارمه‌تیا‌ن نه‌ده‌ن نه‌و لایه‌نه‌ی که له‌گه‌ل نه‌وان کی‌شه‌ی هه‌یه‌و له‌گه‌ل ئی‌وه له په‌یما‌ندا بی‌ت‌و، خواش بی‌نا‌یه به‌وه‌ی که ئی‌وه ده‌یکه‌ن❖.* (٢٥٠)

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ (٧٣)

❖ نه‌وانه‌ی بی‌با‌وه‌ریش بو‌ون هه‌ندی‌کیا‌ن د‌و‌ست‌و یا‌وه‌ری هه‌ندی‌کیا‌ن، ئی‌وه‌ی خوا‌ه‌نبا‌وه‌ریش نه‌گه‌ر یارمه‌تی یه‌ک‌تر نه‌ده‌ن ده‌بی‌ته ئا‌ژا‌وه‌و خرا‌په‌کاریه‌کی گه‌ره له زه‌وی‌دا❖.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ (٧٤)

❖ به‌پا‌ستی نه‌وانه‌ی با‌وه‌ریشیا‌ن هی‌نا‌و له پی‌نا‌وی خوا‌دا ک‌وچیا‌ن ک‌رد‌و به‌سه‌رو مالیا‌ن تی‌ک‌و‌شا‌ن له ری‌گه‌ی خوا‌دا، نه‌وانه‌ش که په‌نا‌به‌ره‌کانیا‌ن حه‌وانده‌وه‌و پشتیوا‌نیا‌ن لی‌ک‌ردن، نه‌وانه بو خویا‌ن خوا‌ه‌نبا‌وه‌ره‌ه‌راسته‌قینه‌کانن، له‌لای په‌روه‌ر‌دگاریا‌ن لی‌بو‌رده‌یی و ب‌ژئیه‌کی پی‌رو‌زیا‌ن بو‌ه‌یه❖.

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ
بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٧٥)

﴿ئەوانەش كە دوابه‌دوا باوه‌ریان هیناوه‌و کۆچیانکردووه‌و له‌گه‌ڵ ئیوه‌دا تیکۆشاون، به‌پاستی
ئەوانه‌ به‌شیکن له‌ ئیوه‌و، له‌کتیبی خوادا ئەوانه‌ی په‌یوه‌ندی خزمایه‌تیان هه‌یه‌ هه‌ندیکیان
شیاوترن بۆ هه‌ندیکیان (بۆ میرات وه‌رگرتن له‌ یه‌کتري)، به‌پاستی خوا به‌ هه‌موو شتیک زاناو
ئاگاداره‌.﴾

پوونکردنه وه كان

* (١) (أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) يَقُولُ: (قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي بِنِصْفَيْنِ، فَنِصْفُهَا لِي وَنِصْفُهَا لِعَبْدِي، وَ لِعَبْدِي مَا سَأَلَ). الموطأ (١٨٦) مكتبة الحديث.

* (٢) (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم): (فِي فَاتِحَةِ الْكِتَابِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ)، سنن الدرمامي ٣٣٦٧ مكتبة الحديث.

* (٣) (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) قَالَ: إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ فَقُولُوا: آمِينَ، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلَهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ)، الموطأ (١٩٣) مكتبة الحديث.

* (٤) بۆ زیاتر زانیاری په یوه نډی په مالمه پړه وه بکه:

<http://www.as7apcool.com/vb/showthread.php?t=236734>

* (٥) (ثم استوى الى السماء: قصد اليها بأرادته، تفسير البيضاوي/جزء(١)ص٢٧٣).

(استوى الى السماء: قصد الى بنائها، التبيان فى تفسير غريب القرآن/جزء(١)ص٧٣).

* (٦) ((رغداً): واسعاً لا حجر فيه، تفسير الجلالين).

* (٧) (وقوله تعالى: لكم فى الارض مستقر اى قرار وثبوت، لسان العرب/جزء(٥)ص٨٤).

* (٨) (قال رسول الله (صلى الله عليه وسلم): (نزل الحجر الاسود من الجنة وهو اشد بياضاً من اللبن فسودته خطايا بنى ادم). جامع الترمذى، (٨٧٢) الحديث الشريف).

* (٩) ((ولا تلبسوا) تخطوا (الحق) الذي أنزلت عليكم (بالباطل) الذي تفترونه، تفسير الجلالين).

* (١٠) (العدل: ما عادل الشيء من غير جنسه ومعناه اى فداء ذلك، لسان العرب/جزء(١١)ص٤٣٢).

* (١١) (يسومونكم: يذيقونكم، تفسير الجلالين).

(واستحياء: أبقاه حياً. وقال للحياني: استحياءه استبقاه ولم يقتله، لسان العرب/حيا).

* (١٢) (ويقره فارض: مُسِنَّة، لسان العرب/فرض).

* (١٣) (فاقع لونها: اى صافى، والفقوع مختص بالصفرة، تفسير الثعالبي/جزء(١)ص٧٧).

* (١٤) (واخرج ابن جرير لاشية فيها: قال لونها واحد ليس فيها لون سوى لونها، الدر المنثور/جزء(١)ص١٩١).

(لاندلول تثير الارض ولا تسقى الحرت اى لم تذلل لكراب الارض وسقى الحرت ولا ندلول صفة للبقرة بمعنى غير ذلول ولا الثانية مزيدة لتأكيد الاولى والفعالان صفتا ذلول كأنه قيل لاندلول مثيرة

وساقية، تفسير البيضاوى/جزء(١)ص(٣٤٣). (ذُلُول): سهل انقيادة، به ئاسانى پت بركيت (المنجد/ ذلّ ص ٢٣٧).

* (١٥) (ادارتم فيها: اختلفتم، وقال عطاء الخراسانى والضحاك اختصمتم فيها، تفسير ابن كثير/جزء(١)ص(١١٣).

* (١٦) (وقال مجاهد وقالوا قلوبنا غلف: عليها غشاوة، تفسير ابن كثير/جزء(١)ص(١٢٤).

(عن ابن عباس فى قوله وقلوبنا غلف قال مملوءة علما لاتحتاج الى محمد (صلى الله عليه وسلم) ولاغيره، تفسير الطبرى/جزء(١)ص(٤٠٧).

(وقالوا للنبي استهزاء قلوبنا غلف جمع اغلف اى مغطاة باغطية فلاتعى ماتقول، الجالين/ جزء(١)ص(١٨).

* (١٧) (وماهم اى السحرة بضارين به بالسحر من زائدة احد الا باذن الله بارادته ويتعلمون ما يضرهم فى الآخرة ولا ينفعهم وهو السحر، الجالين/جزء(١)ص(٢٢).

* (١٨) (ومثابة الناس و مثابهم: مُجْتَمِعُهُمْ بعد التَّفَرُّقِ، لسان العرب/جزء(١)ص(٢٤٤).

* (١٩) (وَرَغِبَ عَنِ الشَّيْءِ: تركه متعمدا، لسان العرب/جزء(١)ص(٤٢٣).

(وَسَفِهَ نَفْسَهُ: حَسِرَهَا جَهْلًا. لسان العرب/ سفه).

* (٢٠) (الاسباط فى بنى اسرائيل كالقبايل فى العرب وهم ذرية الاثنى عشر اولاد يعقوب عليه السلام، تفسير الثعالبي/جزء(١)ص(٧٠).

* (٢١) (ويقال صبغة الله: دين الله وفطرته، و صبغة الله دينه ويقال اصله، والصبغة: الشريعة والخلقة، لسان العرب/جزء(٨)ص(٤٣٨).

* (٢٢) (وفي التنزيل العزيز: وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً أَيْ نَشَرَ وَكَثَّرَ، لسان العرب/ بث).

* (٢٣) (وتقطعت بهم الاسباب: اى لم يبق اتصال بينكم وبين ماكنتم تزعمون انهم شركاء فعبدتهم، روح المعانى/جزء(٧)ص(٢٢٥).

* (٢٤) (يَنْعِقُ بِالْكَسْرِ نَعَقًا وَنُعَاقًا وَنَعِيقًا وَنَعَقَانًا، صاح بها وزجرها يكون ذلك فى الضأن والمعز، لسان العرب/جزء(١٠)ص(٣٥٦).

* (٢٥) (الجنف: الميل فى الكلام وفى الامور كلها، لسان العرب/جزء(٩)ص(٢٣).

* (٢٦) (الصَّوْمُ: تَرَكَ الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ وَالنِّكَاحَ وَالْكَلامَ، لسان العرب/صوم).

* (٢٧) بؤ زياتر زانيارى پيويه ندى به م مالپه پره وه بکه:

<http://www.tedlal.com/vb/showthread.php?t=31978>

- * (٢٨) (وعلى الذين يطيقونه المعنى فلا يصومونه، تذكرة الريب فى تفسير الغريب/ جزء (١) ص ٦٨).
- * (٢٩) (رفث: الرفث الجماع وغيره مما يكون بين الرجل وامراته، لسان العرب/ جزء (٢) ص ١٥٣).
- * (٣٠) (واخرج ابن ابى حاتم عن السدى فى قوله تختانون قال: تقعون عليهن خيانة، الدر المنثور/ جزء (١) ص ٤٧٩).
- * (٣١) (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ وَهِيَ جَمْعُ هَلَالٍ هِيَ مَوَاقِيْتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجُّ، تفسير الواحدى/ جزء (١) ص ١٥٣).
- * (٣٢) (ثقفتموهم: وجدتموهم، الدر المنثور/ جزء (١) ص ٤٩٤).
- (واخرجوهم من حيث اخرجوكم اى من مكة وقد فعل بهم ذلك يوم الفتح بمن لم يسلم من كفارها والفتنة اشد من القتل اى المحنة التى يفتتن بها الانسان كالأخراج من الوطن اصعب من القتل، تفسير ابى السعود/ جزء (١) ص ٢٠٤).
- * (٣٣) (والعمرة هى الزيارة، ويقال جائنا فلان معتمرا اى زائراً، معجم البلدان/ جزء (٤) ص ١٥٤).
- * (٣٤) (رفث: جماع، الاتقان/ جزء (١) ص ٢٨٦). (عن ابن عباس قال: الرفث: التعرض للنساء بالجماع، والفسوق: المعاصى، والجدال: جدال الرجل صاحبه، الاتقان/ جزء (٢) ص ٥٠٤).
- * (٣٥) (والمشعر الحرام: وسمى مشعرا من الشعار وهى العلامة لانه من معالم الحج واصل الحرام من المنع فهو ممنوع ان يفعل فيه مالم يؤذن فيه وسمى المزدلفة جمعا لانه يجمع فيه صلاة المغرب والعشاء، البغوى/ جزء (١) ص ١٧٤).
- (شعر: ٤ - أشعرَ: جعلوا لأنفسهم شعاراً، يقال (استشعر خوف الله) اجعله شعار قلبك، المنجد/ ص ٣٩١).
- (وهى المشعر الحرام سميت بذلك لاجتماع ادم وحواء عليهما السلام بها، الفائق/ جزء (٣) ص ٧٤).
- * (٣٦) (وماله فى الاخرة من خلاق، الخلاق: النصيب من الخير، لسان العرب/ جزء (١٠) ص ٩٢).
- * (٣٧) (ومن الناس من يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ: أي باعوه، لسان العرب/ شرى).
- * (٣٨) (فان زلتم: ضللتهم وقيل ملتهم، يقال: زلت قدمه تزل زلا وزللا اذا دحضت، تفسير البغوى/ جزء (١) ص ١٨٣).
- (فان زلتم: تنحيتهم عن القصد، تفسير الواحدى/ جزء (١) ص ١٦٠).
- * (٣٩) (والفتنة: المحنة التى يفتتن بها الانسان كالأخراج من الوطن اصعب من القتل، تفسير ابى السعود/ جزء (١) ص ٢٠٤).

* (٤٠) (ويسألونك ماذا ينفقون قل العفو: قال ابو اسحاق: العفو الكثرة والفضل، لسان العرب/ جزء (١٥) ص ٧٥).

* (٤١) (ولو شاء الله لأعنتكم: معناه ولو شاء لشدد عليكم، لسان العرب/ جزء (٢) ص ٦١).

* (٤٢) (كسب: الكسب: طَلَب الرزق: داواكارى / مختارالصاح ص ٥٧٠).

* (٤٣) (عن قتادة: للذين يؤلون من نسائهم تربص اربعة اشهر قال: هذا فى رجل يؤلى من امرأته يقول: والله لايجتمع رأسى ورأسك ولاقربك ولا اغشاك، الدر المنثور/ جزء (١) ص ٦٤٧).

(يؤلون من نسائهم: الايلاء: الحلف، تفسير ابى السعود/ جزء (١) ص ٢٢٤).

* (٤٤) (قرأ / ٥ - أقرأ ، قُرُوء: الوقت : كات / المنجد/ ص ٦١٦).

(قرأ/القرء: الحيض: بيده ستونويژی ثافره تان/ قُرُوء الطهر: پاکبوونه وه / مختارالصاح/ ص ٥٢٧).

* (٤٥) (عن عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم أنها كانت تقول: الأقرء: الأطهار، تفسير الطبري).

* (٤٦) (عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: (تَنْتَظِرُ النِّفْسَاءُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ نَحْوَهَا). سنن الرامى ٩٥٩ الحديث الشريف.

* (٤٧) (عن عبدالله قال: حدثنا رسول الله صلى الله عليه و سلم وهو الصادق المصدوق إن أحدكم يجمع خلقه في بطن أمه أربعين يوما ثم يكون في ذلك علقه مثل ذلك ثم يكون في ذلك مضغة مثل ذلك ثم يرسل الملك فينفخ فيه الروح). (٢٦٤٣ صحيح مسلم).

* (٤٨) (قَالَتْ زَيْنَبُ..... سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ عَلَى الْمُنْبَرِ: لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحَدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ، (صحيح البخارى ٥٣٣٥).

* (٤٩) (عن ابن عباس: لاتعضلوهن: لاتقهروهن، صحيح البخارى/ الجزء الخاص فى التفسير/ جزء (٤) ص ١٦٧٠).

(قال ابو جعفر: وحقيقة فلاتعضلوهن: فلا تضيقوا عليهن، معانى القران/ جزء (١) ص ٢١٤).

* (٥٠) (بؤ زياتر زانيارى په يوه ندى به م مالپه ره وه بکه:

<http://quran.maktoob.com/vb/quran17970>

* (٥١) (ربص: التَّربُّصُ: الانتظارُ ، لسان العرب / رص).

* (٥٢) (يقال العُرفة بالضم: ملء اليد، واة: لويَضِيك يان مشتِيك، لسان العرب/ جزء (٩) ص ٢٦٣).

* (٥٣) (الخلة بالضم: الصداقة والمحبة، لسان العرب/ جزء (١١) ص ٢١٧).

* (٥٤) (وقال مجاهد: القيوم القائم على كل شىء، وقال قتادة: القيوم القائم على خلقه باجالهم واعمالهم ورازقهم، لسان العرب/جزء(١٢)ص٥٠٤). (القيوم قال الواسطى هو الذى لاينام بالسريانية، الاتقان/جزء(١)ص٤٠٤). (والسنة: النعاس فى قول الجميع، والنعاس ماكان فى العين فاذا صار فى القلب صار نوما، تفسير القرطبي/جزء(٣)ص٢٧٢).

* (٥٥) (ويؤده معناه يثقله، تفسير القرطبي/جزء(٣)ص٢٧٨).

* (٥٦) (عن ابن عساكر عن ابي الدرداء قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم " اقتدوا بالذين من بعدى: ابوبكر وعمر فانهما جبل الله الممدود فمن استمسك بهما فقد تمسك بالعروة الوثقى لانفصام لها " الدر المنثور/جزء(٢)ص٢٣).

(قال الزجاج: العروة الوثقى قول لاله الا الله، وقيل: معناه فقد عقد لنفسه من الدين عقدا وثيقا لاتحله حجة وعروة الدلو والكوز ونحوه: مقبضه، ويقال لطوق القلادة: عروة، قال الازهرى: والعروة من الشجر ماله اصل باق فى الارض، لسان العرب/جزء(١٥)ص٤٥-٤٦).

* (٥٧) (فبهت الذى كفر تأويله: انقطع وسكت متحيراً عنها، لسان العرب/جزء(٢)ص١٣).

* (٥٨) (وقال الفراء فى قوله تعالى: لم يتسنه: لم يتغير بمرور السنين، لسان العرب/جزء(١٣)ص٥٠٢).

* (٥٩) (الانشاز تركيب العظام بعضها على بعض، لسان العرب/جزء(٥)ص٤١٨).

* (٦٠) (الجوهري: وصرت الشىء ايضا قطعته وفصلته، لسان العرب/جزء(٤)ص٤٧٤).

(فصرهن: قطعهن، صحيح البخارى الجزء الخاص فى التفسير/جزء(٤)ص١٦٥٠).

* (٦١) (عن ابن عباس فى قوله صفوان يقول: الحجر، الدر المنثور/جزء(٢)ص٤٥).

(وابل: مطر شديد، فتركه صلدا: براقا املس، تفسير الواحدي/جزء(١)ص١٨٧).

* (٦٢) (عن ابن عباس: فى قوله جنة بريوة قال: المكان المرتفع الذى لاتجرب فيه الانهار، واخرج

ابن جرير عن ابن عباس، فطل قال: الندى، الدر المنثور/جزء(٢)ص٤٦).

* (٦٣) (لايسألون الناس الحافا اى الحاحا، تفسير الواحدي/جزء(١)ص١٩١).

* (٦٤) (الربا: الفائدة او الربح الذى يتناوله من مدينه المنجد / ربا / ص٢٤٧).

* (٦٥) (بؤ زياتر زانيارى پيهوهندى بهم مالىپرهوه بكه:

http://www.55a.net/firas/arabic/?page=show_det&id=1619&select_page=2

* (٦٦) (لا تسئموا: لاتملوا، التبيان فى تفسير غريب القران/جزء(١)ص١٤٠).

* (٦٧) (القيوم قال الواسطى هو الذى لاينام بالسريانية، الاتقان/جزء(١)ص٤٠٤).

(وقال مجاهد: القيوم القائم على كل شيء، وقال قتادة: القيوم القائم على خلقه باجالهم واعمالهم وارزاقهم، لسان العرب/جزء(١٢)ص٥٠٤).

* (٦٨) (والفرقان: القرآن. وكل ما فرّق به بين الحق والباطل، لسان العرب/ فرق).

* (٦٩) (لاتزغ قلبى اى لاتمله عن الايمان، لسان العرب/جزء(٨)ص٤٣٢).

* (٧٠) (قال الزجاج فى قوله تعالى: كدأب آل فرعون اى كشأن آل فرعون او كأمر آل فرعون، لسان العرب/جزء(١)ص٣٦٩).

* (٧١) (عن الضحاک فى قوله القناطر المقنطرة المال الكثير بعضه على بعض، وعن ابن عباس الخيل المسومة قال: معلمة، الدر المنثور/جزء(٢)ص١٦٣).

(عن معاذ ابن جبل قال القنطار الف و مائتا اوقية، عن ابن عمر قال: القنطار الف و مائتا اوقية، عن ابى هريرة مثله، تفسير الطبرى/جزء(٣)ص١٩٩).

(والمأب: المرجع، تذكرة الارب فى تفسير الغريب/جزء(١)ص٨٩).

* (٧٢) (قوله تعالى: شهد الله انه لاله الا هو، سبب نزول هذه الاية ان حبرين من احبار الشام قدما النبى صلى الله عليه وسلم فلما ابصرا المدينة قال احدهما لصاحبه ما شبه هذه المدينة بصفة مدينة النبى الذى يخرج فى اخر الزمان فلما دخلا على النبى صلى الله عليه وسلم عرفاه بالصفة فقالا انت محمد قال نعم قالا واحمد قال نعم قالا نسأل عن شهادة فان اخبرتنا امنا بك وصدقناك فقال سلانى فقالا اخبرنا عن اعظم شهادة فى كتاب الله فنزلت هذه الاية فاسلما، زاد المسير/جزء(١)ص٣٦٢).

* (٧٣) ((فإن حاجوك) خاصمك الكفار يا محمد في الدين (فقل) لهم (أسلمت وجهي لله)، تفسير الجالين).

* (٧٤) (وحصوراً عطف على ما قبله اى مبالغاً على حبس النفس وحبسها مع القدرة، روى انه مر فى صباه بصبيان فدعوه الى اللعب فقال ما للعب خلقت، تفسير ابى السعود/جزء(٢)ص٣٢).

* (٧٥) (عن ابى سعيد: عن رسول الله (صلى الله عليه وسلم) قال: (كل حرف فى القرآن يذكر فيه القنوت فهو الطاعة). (تفسير ابن كثير /٤٢/ ال عمران) ﴿﴾.

* (٧٦) (قال الازهرى: وقيل له كهل حينئذ لانتهاء شبابه وكمال قوة، لسان العرب/جزء(١١)ص٦٠٠).

* (٧٧) بؤ زياتر زانيارى په يوه ندى به م مالپه روه بکه:

<http://fr.truveo.com>

* (٧٨) بؤ زياتر زانيارى په يوه ندى به م مالپه روه بکه:

<http://www.startimes2.com/f.aspx?t=14148547>

* (٧٩) ((الحق من ربك) خبر مبتدأ محذوف أي أمر عيسى (فلا تكن من الممترين) الشاكين فيه، تفسير الجالين).

* (٨٠) (بهل: ابتهل الى الله: دعا و تضرع، المنجد/ ص ٥٢).

* (٨١) (واخرج ابن جرير عن السدى ولاتؤمنوا الا لمن تبع دينكم قال: لاتؤمنوا الا لمن تبع اليهودية، وعن القتادة: لاتؤمنوا الا لمن تبع دينكم قال: هذا قول بعضهم لبعض، الدر المنثور/ جزء (٢) ص ٢٤١).

* (٨٢) (وماله فى الاخرة من خلاقٍ، الخلاق: النصيب من الخير، لسان العرب/ جزء (١٠) ص ٩٢).

* (٨٣) (أقررتم من الإقرار، والإصر والأصر لغتان، وهو العهد. والإصر فى اللغة الثقل/ تفسير القرطبي).

* (٨٤) (قال يعقوب: بكة ما بين جبلى مكة، وقيل ان بكة موضع البيت وسائر ما حوله مكة، وفى حديث مجاهد: من اسماء مكة بكةٌ قيل: بكة موضع البيت ومكة سائر البلد، لسان العرب/ جزء (١٠) ص ٤٠٢).

* (٨٥) (المسكنة: فقر النفس، لسان العرب/ جزء (١٣) ص ٢١٧).

* (٨٦) (فلن يكفروه: فلن ينقص ثوابه البتة سمي ذلك كفرانا، تفسير البيضاوى/ جزء (٢) ص ٨١).

* (٨٧) (الصرُّ والصرَّة: شدة البرد، لسان العرب/ جزء (٤) ص ٤٥٠).

* (٨٨) (بطانة من دونكم: دخلاء من غيركم، وبطانة الرجل واخلائه اهل سره ممن يسكن اليه ويثق بمودته، التبيان فى تفسير غريب القران/ جزء (١) ص ١٥٢).

(خبل: الخبل بالتسكين: الفساد، لسان العرب/ جزء (١١) ص ١٩٦).

(ومعنى لا يألونكم خبالاً لا يقصرون فيما فيه الفساد عليكم، تفسير القرطبي/ جزء (٤) ص ١٨٠).

* (٨٩) (من فورهم: من غضبهم، صحيح البخارى/ الجزء الخاص فى التفسير/ جزء (٤) ص ١٦٥٣).

(يقال فارس مسوم ومعلم بالفتح والكسر: هو الذى اعلم نفسه بعلامة يعلم بها فى الحرب، الفائق/ جزء (٢) ص ٢٠٦).

* (٩٠) (قرح: جرح: برين/ المنجد/ قرح، ص ٦١٨).

* (٩١) (ليمحص/ محص: خلصة من كل عيب: يمحق/ محق: اهلكة: لتناوى بردن/ المنجد/ ص ٧٤٨، ٧٤٩).

* (٩٢) (تنظر: يقال: دارى تنظر داره اى تقابلها/ المنجد/ نظر، ص ٨١٧).

* (٩٣) (بؤ زياتر زانيارى پيوه ندى بهم مالپه روه بکه:

http://www.55a.net/firas/arabic/?page=show_det&id=1726&select_page=2

- * (٩٤) (الريون: العلماء الاتقياء، لسان العرب/جزء(١)ص٤٠٧).
- (استكان: اى خضع، لسان العرب/جزء(١٣)ص٢١٨).
- * (٩٥) (تحسونهم/حسس/حسوه: استأصلوهم قتلاً، ومنه قوله تعالى(اذ تحسونهم باذنه)، مختارالصاح/ص١٣٦).
- * (٩٦) (عن قتادة فى قوله تعالى غماً بغم، قال الغم الأول الجراح والقتل، والغم الاخر حين سمعوا ان النبى صلى الله عليه وسلم قد قتل فانساهم الغم الآخر مما اصابهم من الجراح والقتل وماكانوا يرجون من، تفسير الصنعانى/ جزء(١)ص١٣٦). (وقوله عز وجل: فاتابكم غما بغم اراد غماً متصلاً فالغم الاول الجراح والقتل والثانى ما القى اليهم من قبل النبى فانساهم الغم الاول، لسان العرب/جزء(١٢)ص٤٤٤).
- * (٩٧) (ليمحص/ محص: خلصة من كل عيب: لهه موو چه وتيهك پاكى كرده وه . المنجد/ ص٧٤٨، ٧٤٩).
- * (٩٨) (الفظ: الخشن الكلام / المنجد / فظ، ص٥٨٨).
- * (٩٩) (مَنْ / مَنَّ عَلَيْهِ : انعم : (نازونيعمه تى پيدان) / م ن ن، مختارالصاح/ص٦٣٦).
- * (١٠٠) (نملى: املى الله له: امهله وطول له (له دواى دان، چه له وه كهى بؤ شل كردن) / مختارالصاح / م ل ا، ص٦٣٤).
- * (١٠١) (زير: الزير: ج زُبور: الكتاب، المنجد/ص٢٩٣).
- * (١٠٢) (فاستجاب لهم ربهم الاستجابة بمعنى الاجابة وقال تاج القراء الاجابة عامة والاستجابة خاصة باعطاء المسئول، وصيغة الماضي ههنا للإيدان بتحقق الاستجابة، تفسير ابى السعود).
- * (١٠٣) (ألتعولوا: اى لاتجوروا وتميلوا، لسان العرب/جزء(٤)ص١١٥).
- * (١٠٤) (نحلة: اى هبة او فريضة، التبيان فى تفسير غريب القران/جزء(١)ص١٦٣).
- (نحلة: اى اعطوهن مهورهن عن طيبة انفسكم، تفسير ابى السعود/جزء(٢)ص١٤٣).
- * (١٠٥) (انستم: علمتم، تذكرة الارب فى تفسير الغريب/جزء(١)ص١١١).
- (فليستعفف/العفة: الامتناع عما لايجل ولايجب فعله: خوگرتنه وه له وهى كه ره واو پيويست نيه بكرتت/القرطبي).
- * (١٠٦) (سديد:العدل والصواب من القول / (پاستى ودروستى له قسه كردن)/القرطبي).
- * (١٠٧) (وتطلق على من لم يخلف ولدا ولا والدا وعلى من ليس بوالد ولا ولد من المخلفين بمعنى نى كلاله، تفسير ابن ابى السعود/جزء(٢)ص١٥١، روح المعانى/ جزء(٤)ص٢٢٦).

وإن كان رجل يُورث كلالَةً أو امرأةً وله أخٌ أو أُختٌ فلكل واحد منهما السدس، فقولهُ يُورث من وُورث يُورث لا من أُورث يُورث، ونصب كلالَةَ على الحال، المعنى أن من مات رجلاً أو امرأةً في حال تكَلُّه نسب وورثته أي لا والد له ولا ولد وله أخٌ أو أُخت من أم فلكل واحد منهما السدس، فجعل الميت ههنا كلالَةً وهو المورث، لسان العرب/كلل).

* (١٠٨) (عن ابن عباس: لاتعضلوهن: لاتقهرهن، صحيح البخارى/ الجزء الخاص فى التفسير/ جزء(٤)ص(١٦٧٠).

* (١٠٩) (قال ليث: المقت بغض عن امر شديد، الزجاج قال المقت: اشد البغض، لسان العرب/ جزء(٢)ص(٩٠).

* (١١٠) (اخرج ابن منذر من طريق ابن جريج عن ابن عباس كتاب الله عليكم قال: واحدة الى اربع فى النكاح، الدر المنثور/ جزء(٢)ص(٤٨٢)).

* (١١١) (محصنين: اى عاقدين التزويج، لسان العرب/ جزء(٨)ص(٣٢٩).

* (١١١ب) (فأن الزجاج ذكر ان هذه الاية غلط فيها قوم غلطاً عظيماً لجهلهم باللغة وذلك انهم ذهبوا الى قوله فما استمتعتم به منهن من المتعة التى قد اجمع اهل العلم انها حرام وانما معنى فما استمتعتم به منهن فما نكحتم منهن على الشريطة التى جرى فى الاية انه الاحصان تبتغوا بأموالكم محصنين: اى عاقدين التزويج، اى فما استمتعتم به منهن على عقد التزويج الذى جرى ذكره فأتوهن اجورهن فريضة اى مهورهن فان استمتع بالدخول بها اتى المهر تاماً وان استمتع بعقد النكاح اتى نصف المهر، قال الازهرى: المتاع فى اللغة كل ما انتفع به فهو متاع، لسان العرب/ جزء(٨)ص(٣٢٩).

* (١١٢) (مما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات اى فلينكح مملوكة من الايماء المسلمات، النسفى/ جزء(١)ص(٢١٦).

* (١١٣) (عنت: العنت: دخول المشقة على الانسان ولقاء الشدة، لسان العرب/ جزء(٢)ص(٦١).

* (١١٤) (والذين عقدت ايمانكم المعاودة: المعاهدة والميثاق، لسان العرب/ جزء(٣)ص(٢٩٧).

* (١١٥) (نشوز المرأة استعصاءها على زوجها، والنشوز بين الزوجين: كراهية كل منهما صاحبه و سوء عشرته له، لسان العرب/ جزء(٥)ص(٤١٨).

* (١١٦) (وفي التنزيل العزيز: إن الله لا يُحبُّ كلُّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ“ فالمُخْتَال: المتكبر، لسان العرب/ خيل).

* (١١٧) (بؤ زياتر زانيارى پيهوهندى به م مالپهروه به: بكة:

http://www.55a.net/firas/farisi/print_details.php?page=show_det&id=129

- * (١١٨) (عن أبي هريرة قال: قال رسول الله (صلى الله عليه وسلم): ظهور إناء أحدكم إذا ولغ فيه الكلب أن يغسله سبع مرات أولاًهن بالتراب (صحيح مسلم ٩١ - (٢٧٩)).
- * (١١٩) (رعن : الحمق و الاسترخاء/ مختارالصاح/ رعن، ص٢٤٨).
- * (١٢٠) (والطمسُ: استئصال أثر الشيء، ولو نشاء لطمسنا على أعينهم، المعنى لو نشاء لأعميناهم، لسان العرب/طمس).
- * (١٢١) (ف ت ل: الفتيل: (ما يكون في شق النواة، مختارالصاح/ص٤٩٠).
- * (١٢٢) (جبت: الجبت: كل ما عُبدَ من دون الله، والطاغوت: الشيطان، عن ابن عباس: الطاغوت كعب بن الأشرف والجبتُ: حى بن اخطب، لسان العرب/جزء(٢)ص٢١).
- * (١٢٣) (النقرُ والنقرةُ والسُنْقِيرُ: النكتةُ فى النواة كان ذلك الموضوع نقر منها، لسان العرب/جزء(٥)ص٢٢٨).
- * (١٢٤) (صدودا: إِعراضاً، لسان العرب/جزء(٣)ص٢٤٥).
- * (١٢٥) (لولا اذا كانت مع الاسماء فهى شرط واذا كانت مع الافعال فهى بمعنى هلاً لوم على مامضى وتحضيض على ماياتى، لسان العرب/جزء(١١)ص٧٠٩).
- * (١٢٦) (الكفل: ما يحفظ الراكب من خلفه/كفل/المنجد٦٩١/ص).
- (مقيتا: اى مقتدرا، تفسير ابي السعود/جزء(٢)ص٢١٠).
- (فالشفاعة إذا ضم غيرك إلى جاهك ووسيلتك، فهى على التحقيق إظهار لمنزلة الشفيع عند المشفع وإيصال المنفعة إلى المشفوع له./تفسير القرطبي).
- * (١٢٧) (وقوله والله اركسهم معناه ردهم الى الكفر، فتح القدير/جزء(١)ص٤٩٥).
- * (١٢٨) (الأرتكاسُ: الارتداد، لسان العرب/ركس).
- * (١٢٩) (مراغماً: فهو اسم مكان، روح المعانى/جزء(٥)ص١٢٧).
- (مراغما:مفسحا بلغة هذيل،الاتقان/جزء(١)ص٣٨٠).
- * (١٣٠) (خصيما: معينا مدافعا عنه، تفسير البغوى/جزء(١)ص٤٧٧).
- * (١٣١) (واستخف منه: استتر و توارى، لسان العرب/جزء(١٤)ص٢٣٥).
- (وقد حكي عن بعض الطائيين أن التبييت في لغتهم التبديل،/ تفسير الطبري).
- * (١٣٢) (وقوله نوله ماتولى قال ابن عباس: تفسيرها هو ان الله اذا اراد بقوم شراً ولى امرهم اشراهم، تفسير القرطبي/جزء(٧)ص٨٥).

- * (١٣٣) (اناثا: قال المجاهد يعنى الاوثان، وقال اهل اللغة انما سميت اناثا لأنهم سموها اللات والعزى ومناة وهذا عندهم اناث، معانى القران/جزء(٢)ص(١٩١).
- * (١٣٤) (محيصا: اى مفرا و معدلا عنها، تفسير البغوى/جزء(١)ص(٤٨٢).
- * (١٣٥) (النقرُ والنقرَةُ والنقيرُ: النكتة فى النواة كان ذلك الموضوع نقر منها، لسان العرب/جزء(٥)ص(٢٢٨).
- * (١٣٦) (نشوز المرأة استعصاء على زوجها، والنشوز بين الزوجين : كراهية كل منهما صاحبه و سوء عشرته له، لسان العرب/جزء(٥)ص(٤١٨).
- * (١٣٧) (شحح: الشُّحَّ والشُّحُّ اشدُّ البخل، لسان العرب/جزء(٢)ص(٤٩٥).
- * (١٣٨) (كون:كان:يكون/تكفل بة/المنجد، ص(٧٠٤).
- * (١٣٩) (ويقال:احوذ ذاك اذا جمعه و ضمه ومنه يقال: استحوذ على كذا اى حواه، لسان العرب/جزء(٣)ص(٤٨٦).
- (عن ابن جريج: {أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ} ألم نبين لكم أننا معكم على ما أنتم عليه، تفسير الطبري)
- * (١٤٠) (الدرك الاسفل من النار: وهو الطبقة التى فى قعر جهنم، تفسير البيضاوى/جزء(٢)ص(٢٧١).
- * (١٤١) (الاسباط فى بنى اسرائيل كالقباثل فى العرب وهم ذرية الاثنى عشر أولاد يعقوب عليه السلام، تفسير الثعالبي/جزء(١)ص(٧٠).
- * (١٤٢) (يا أهل الكتاب) الإنجيل (لا تغلوا) تتجاوزوا الحد (فى دينكم ولا تقولوا على الله إلا القول الحق) من تنزيهه عن الشريك والولد/تفسير الجلالين).
- * (١٤٣) (فتأويل لن يستنكف: لن ينقبض ولن يمتنع عن عبودية الله، لسان العرب/جزء(٩)ص(٣٤١).
- (استنكف وقيل: هو من النكف وهو العيب، تفسير القرطبي/جزء(٦)ص(٢٦).
- * (١٤٤) (وتطلق على من لم يخلف ولدا ولا والدا وعلى من ليس بوالد ولا ولد من المخلفين بمعنى ذى كلاله، تفسير ابى السعود/جزء(٢)ص(١٥١، روح المعانى/جزء(٤)ص(٢٢٦).
- * (١٤٥) (وله أخت) يعنى ولذلك الهالك أخت وأراد بالأخت من أبيه وأمه أو من أبيه، تفسير الخازن).
- * (١٤٦) (قوله تعالى لا يُجْرِمَنَّكُمْ: لا يُدْخِلَنَّكُمْ فى الجرم، كما يقال أتمته أى أدخلته فى الإثم. لسان العرب/جرم).
- (قال أبو عبيدة فى قوله: ولا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاَنُ قوم، يقال الشَّنَانُ، بتحريك النون، والشَّنَانُ، بإسكان النون: البِغْضَةُ.
- قال أبو الهيثم يقال: شَنِنْتُ الرجلَ أى أَبْغَضْتُهُ. لسان العرب/شنا).

* (١٤٧) بؤ زياتر زانباري په يوه ندى به مالمپه پوه بکه:

http://www.55a.net/firas/arabic/?page=show_det&id=922&select_page=13

* (١٤٨) بؤ زياتر زانباري په يوه ندى به مالمپه پوه بکه:

<http://forums.mazika2u.com/index.php?showtopic=6461>

http://www.geocities.com/tibnabawi/new_page_12.htm

* (١٤٩) (المَحْمَصَة: المَجَاعَة، لسان العرب/ خصص).

(المَجْنِفُ: المائل عن الحق، لسان العرب/ جنف).

* (١٥٠) (علم: علمتم: زانيتان يان ثيتان زانين، مختار الصحاح/ ص٤٥٢).

* (١٥١) (عمرو بن عبسة يقول: قلت يا رسول الله كيف الوضوء قال: أما الوضوء فإنك إذا

توضأت فغسلت كفيك فأنقيتهما خرجت خطاياك من بين أظفارك وأنا ملك فإذا مضمضت قال

واستنشقت منخريك وغسلت وجهك ويديك إلى المرفقين ومسحت برأسك وغسلت رجليك إلى الكعبين

اغتسلت من عامة خطاياك فإن أنت وضعت وجهك لله خرجت من خطاياك كيوم ولدتك أمك). سنن

النسائي الكبرى/ ١٧٧

* (١٥٢) (وانما قيل للنقيب نقيبُ لأنه يعلم دخيلة امر القوم ويعرف مناقبهم وهو الطريق الى معرفة

امورهم، لسان العرب/ جزء (١) ص٧٧٠).

* (١٥٣) ("فبما نقضهم ميثاقهم" الباء سببية وما زائدة، أي فبسبب نقضهم ميثاقهم "لعناهم"،

تفسير فتح القدير).

* (١٥٤) (ومعنى اغرينا فى اللغة الصقنا ومنه قيل الغراء الذى يغرى به، معانى القران/

جزء (٢) ص٢٨٣).

* (١٥٥) يا أهل الكتاب قد جاءكم رسولنا) محمد (يبين لكم) شرائع الدين (على فترة) انقطاع (من

الرسول) اذ لم يكن بينه وبين عيسى رسول ومدة ذلك خمسمائة وتسع وستون سنة، تفسير

الجلالين).

* (١٥٦) (عن مجاهد في قول الله: أَكَالُونَ لِلسَّحْتِ قال: الرشوة في الحكم وهم يهود، تفسير

الطبرى).

* (١٥٧) (يتولون يعنى عن الحق، من بعد ذلك: يعنى بعد البيان، الدر المنثور/ جزء (٣) ص٨٥).

* (١٥٨) (السحت: اى الحرام سمي الرشوة فى الحكم سُحْتًا، لسان العرب/ جزء (٢) ص٤٢).

* (١٥٩) (القصد: بين الإسراف والتقتير، يقال فلان مقتصد فى النفقة، مختار الصحاح/ ق ص د).

* (١٦٠) (لاتغلوا: لاتزيدوا، الاتقان/ جزء (١) ص٣٨٨).

* (١٦١) بؤ زياتر زانيارىي په يوه ندى به م مالپه روه بکه :

http://www.geocities.com/tibnabawi/new_page_12.htm

* (١٦٢) (عن مجاهد قال: انها سميت الكعبة لانها مربعة، الدر المنثور/جزء(٣)ص(٢٠١). (والقلادة:

ما جعل فى العنق، يكون للانسان والفرس والكلب والبدنة التى تهدى ونحوها، وقد قلده قلادا او تقلدها ومنه تقليد فى الدين وتقليد الولاية الاعمال وتقليد البدن: اى يجعل فى عنقها شعار يُعلم به انها هدى، لسان العرب/جزء(٣)ص(٣٦٦-٣٦٧).

* (١٦٣) (قيل للناقة التى يشقون فى اذنها شقا: بحيرة، ويقال: هى التى خُلّيت بلا راع، لسان العرب/جزء(٤)ص(٤٣).

(السائبة: الناقة التى كانت تسبب فى الجاهلية للنذر ونحوه وقد قيل هى ام البجيرة اذا ولدت عشرة ابطن كلهن اناث سببت فلم تركب ولم يشرب لبنها الا ولدها او ضيف حتى تموت، فاذا ماتت اكلها الرجال والنساء جميعاً، لسان العرب/جزء(١)ص(٤٧٨). (قال المفسرون الوصيلا كانت فى الشاة خاصة، كانت الشاة اذا ولدت انثى فهى لهم، واذا ولدت ذكراً جعلوه لالهتهم، فاذا ولدت ذكراً وانثى قالوا وصلت اخاها فلم يذبوحوا الذكر لالهتهم، لسان العرب/جزء(١١)ص(٧٢٩). (والحامى: الفحل من الابل يضرب الضراب المعدود قيل عشرة ابطن فاذا بلغ ذلك قالوا هذا حامٍ اى حمى ظهره، الجوهري: الحامى من الابل الذى طال مكثه عندهم، حامٍ: قال الفراء: اذا لقح ولد ولده فقد حمى ظهره،، لسان العرب/جزء(١٤)ص(٢٠٢).

* (١٦٣ب) (قال عيسى فى الجواب عن هذا الاستفهام الصادر منهم: "اتقوا الله إن كنتم مؤمنين" أي لا تشكروا فى قدرة الله)، تفسير فتح القدير).

* (١٦٤) (قرن: القرن ج القرون: اهل زمان واحد، المنجد/ص(٦٢٥).

* (١٦٥) (ل ب س: لَبَسَ عَلَيْهِ الامر: خلط، ومنه قوله تعالى) وللبسنا عليهم ما يلبسون)، مختار الصحاح/ص(٥٩٠).

* (١٦٦) (ثم لم تكن فتنتهم الا ان قالوا، اصل معنى الفتنة على ما حققه الراغب من الفتن وهو ادخال الذهب النار لتعلم جودته من رداثته ثم استعمل فى معان كالعذاب والاختبار والبلية والمصيبة والكفر والاثم والاضلال والمعدرة، روح المعانى/ جزء(٧)ص(١٢٢).

(عن ابن عباس ثم لم تكن فتنتهم قال: معذرتهم: حجبتهم، الدر المنثور/جزء(٣)ص(٢٥٨).

* (١٦٧) (وق ر: ((الوقر بالفتح: الثقل فى الاذن، مختار الصحاح/ص(٧٣٢).

* (١٦٨) (ينثون عنه يتباعدون عنه، التبيان فى تفسير غريب القران/ جزء(١)ص(١٩٠).

- * (١٦٩) (تضرع الى الله: أى ابتهل/ضرع، مختار الصحاح ص٣٨٠)،
 (بهل: ابتهل الى الله: دعا و تضرع، المنجد/ ص٥٢).
- * (١٧٠) (يصدفون: يعرضون، والصدوف الاعراض عن الشىء، التبيان فى تفسير غريب القران/
 جزء(١)ص١٩١).
- * (١٧١) (بغثة: وقال الكسائى: بغتهم الامر يبغيثهم بغثا وبغثة اذا اتاهم فجأة، تفسير
 القرطبي/جزء(٦)ص٤٢٩).
- * (١٧٢) (منّ عليهم: أنعم ، م ن ن/منّ، مختارالصحاح ص٦٣٦).
- * (١٧٣) (جرحَ الشىء واجتَرَحَه: كسبه، وفى التنزيل: هو الذى يتوفاكم بالليل ويعلم ما جرحتم
 بالنهار، لسان العرب/جزء(٢)ص٤٢٣).
- * (١٧٤) (يفرطون: يضيعون، الاتقان/جزء(١)ص٣١١).
- عن ابن عباس لايفرطون: لا يضيعون، الدر المنثور/جزء(٣)ص٢٨٢).
- * (١٧٥) (ينجيكم منها ومن كل كرب: اى غم ياخذ بالنفس، روح المعانى/جزء(٧)ص١٧٩).
- * (١٧٦) (شبيعاً: فرقاً، صحيح البخارى الجزء الخاص فى التفسير/جزء(٤)ص١٦٩٤).
- * (١٧٧) (بسل/ابسل نفسه: اسلمه للهلاك، المنجد ص٣٨).
- * (١٧٨) (حيران: اى حائر، التبيان فى تفسير غريب القران/جزء(١)ص١٩٣).
- * (١٧٩) (فلما جن عليه الليل: اى اظلم، تفسير النسفى/جزء(١)ص٣٣١).
- (قال الزجاج: يقال جن عليه الليل واجنحه الليل اذا اظلم، زاد المسير/جزء(٣)ص٧٢).
- (قال القتادة: افل اى ذهب، قال الكسائى: يقال افل النجم افولاً اذا غاب، معانى القران/
 جزء(٢)ص٤٥٢).
- * (١٨٠) (بزغ: قال الزجاج ابتدأت فى الطلوع، لسان العرب/جزء(٨)ص٤١٨).
- * (١٨١) (قال الزجاج: الفَلَقُ بيان الصبح، لسان العرب/فلق).
- * (١٨٢) (متراكباً: أى بعضه فوق بعض، كما فى السنبل، روح المعانى/جزء(٧)ص٢٣٨).
- * (١٨٣) (قنوان: اى جمع قنو وهى عذوق الرطب، ابن كثير/جزء(٢)ص١٦٠).
- (والعذق: القنو من النخل والعنقود من العنب، لسان العرب/جزء(١٠)ص٢٣٩).
- * (١٨٤) (ينع: ادرك ونضج، لسان العرب/جزء(٨)ص٤١٥).
- * (١٨٥) (بؤ زياتر زانيارىي په يوه ندى بهم مالپه پوه بکه:

<http://www.lakii.com/vb/archive/index.php/t-346006.html>

- * (١٨٦) (وقوله تعالى (ولتصغى اليه افئدة) تصغى: تميل، واصله الميل الى الشيء لغرض من الاغراض، ومنه صغت النجوم: مالت للغروب، تفسير القرطبي).
- * (١٨٧) (خرص:الخرص:الكذب، الخارس: الكاذب/ مختارالصاح ص١٧٢).
- * (١٨٨) (سَفَهَاً: أي صار سفياً، وقال مجاهد:السفيه الجاهل والضعيف الأحمق، لسان العرب/ سفه).
- * (١٨٩) (وقوله تعالى: جنات معروشات: الكُرُوم، وعرش يعرِشُ يعرِشُ عرشاً اي بنى بناءً من خشب، والعريش خيمة من خشب وتمام، والعريش شبه الهودج تقعد فيه المرأة على بعير، لسان العرب/جزء(٦)ص٣١٥).
- * (١٩٠) (ح و ا: (الحوايا) الامعاء، مختارالصاح/ص١٦٤).
- * (١٩١) (والعدُل في الإِشْرَاك، الذين كفروا برَّبِّهم يَعْدِلُونَ أي يُشْرِكُونَ، لسان العرب/عدل).
- * (١٩٢) (خَشِيَّةٌ إملاق، معناه خشية الفقر والحاجة، لسان العرب/ ملق).
- * (١٩٣) (عن ابن عباس: ولاتقربوا الفواحش مظهر منها قال: العلانية، وما بطن قال: السر، الدر المنثور/جزء(٣)ص٢٨٣).
- * (١٩٤) (ص د ف: (صَدَف)عنه: اعرض، مختارالصاح/ص٣٥٩).
- * (١٩٥) (شيعاً: فرقاً، صحيح البخارى الجزء الخاص فى التفسير/جزء(٤)ص١٦٩٤).
- * (١٩٥ب) (سنن ابى داود ٧٧٠، كتاب الصلاة، باب مايستفتح به الصلاة من الدعاء)
- * (١٩٦) (كُلِّ عَمَلٍ عُمِلَ لَيْلًا فَقَدْ بَيَّتَ: هـ مـ و كـ ا ر ي ك به شهـ و ب ك ر ي ت ئهـ و ا بهـ د ل ن ي ا ي ي هـ و هـ پ ي ي دهـ گـ و ت ر ي ت: به ي ي هـ تـه (تفسير الطبرى، ٨١/النساء).
- (قيل: قيلولة: القائلة: الظهرية يقال اتانا عند القائلة. وقد يكون بمعنى (القيلولة) ايضا وهى النوم فى الظهرية: نووستنى نيوهرو، مختارالصاح/ ص٥٥٩).
- (او هم قائلون: اي نائمون وقت القيلولة فى النهار، التبيان فى تفسير غريب القران/جزء(١)ص٢٠١).
- * (١٩٧) (دحر: طرده وابعده: (دهريكدو له خوى دورخسته وه)، مختار الصاح/ص١٩٩).
- * (١٩٨) (ريش: الرياش: اللباس الفاخر: پوشاكي زور چاك/ مختارالصاح ٢٦٦).
- * (١٩٩) (عن مجاهد: انه يراكم هو وقبيله: قال قبيله: الجن والشياطين، تفسير المجاهد/ جزء(١)ص٢٣٤).
- * (٢٠٠) (سلط: السلطان: الحجة: به لگه، گوتراوه كه له (السليط) وه رگيراه به ماناي ئه وهى كه شتيكى پي پووناك ده كريتته وه، المنجد/ص ٢٤٤).

- * (٢٠١) لعنت اختها يعنى الامم التى سبقتها الى النار، تفسير الواحدى/جزء(١)ص(٣٩٣).
- * (٢٠٢) (ومن فوقهم غواشٍ اى اغطية، تفسير ابى السعود/ جزء(٣)ص(٢٢٨).
- * (٢٠٣) (وعلى الاعراف، اى اعراف الحجاب اى اعاليه، وهو السور المضروب بينهما، جمع عرف مستعار من عرف الدابة والديك، وقيل ما ارتفع من الشىء اى اعلى موضع منه لانه اشرف واعرف مافيه مما انخفض منه، روح المعانى/جزء(٨)ص(١٢٣).
- * (٢٠٤) (طلب: طلباً: تباعده: (دورى خسته وه) / المنجد/ص(٤٦٨).
- (حثيث: حثث/ مسرعا وحريصا (سوربوون و به په له بوون له سه ر كارئك) / مختارالصاح/ ص(١٢٢).
- * (٢٠٥) (تضرع الى الله: أى ابتهل /ضرع، مختارالصاح/ ص(٣٨٠)، (بهل: ابتهل الى الله: دعا و تضرع، المنجد/ ص (٥٢).
- (ادعوا ريكم تضرعا حال تذلا وخفية سرا، الجالين/جزء(١)ص(٢٠١).
- * (٢٠٦) (نكد: النَّكْدُ: الشَّوْمُ واللُّؤْمُ. وكل شىء جرّ على صاحبه شراً، فهو نَكْدٌ، وَنَكِدِ الرَّجُلُ نَكْدًا: قَلَّ العَطَاءُ أو لم يُعْطِ البَتَّةَ، لسان العرب/ نكد).
- * (٢٠٧) (البسطة: الزيادة، والبصطة بالصاد لغة فى البسطة، لسان العرب/ جزء(٧)ص(٢٦٠).
- (بسط: البسطة: التوسع: فراوان بوون، المنجد/ص(٣٨).
- (ء الاء الله: نعم الله، تذكرة الريب فى تفسير الغريب/جزء(١)ص(١٨١).
- * (٢٠٨) (وفى التنزيل: فلاتعثوا: هو اشد الفساد، لسان العرب/جزء(١٥)ص(٢٩).
- (تعثوا: هو اشد الفساد، صحيح البخارى الجزء الخاص فى التفسير/جزء(٤)ص(١٧٨٦).
- (ولا تعثوا فى الارض مفسدين: اى لاتسعوا فيها بالفساد، تفسير الواحدى/ جزء(١)ص(١٠٩).
- * (٢٠٩) (أ س ا: (أسى)على مصيبةٍ اى حزن، وقد اسى له اى حزن له، مختارالصاح/ ص(١٧).
- * (٢١٠) (تضرع الى الله: أى ابتهل /ضرع، مختارالصاح/ ص(٣٨٠).
- (بهل: ابتهل الى الله: دعا و تضرع، المنجد/ ص (٥٢).
- * (٢١١) (حقق: حقيق: حق له ان يفعل كذا، مختارالصاح/ص(١٤٦).
- * (٢١٢) (اللقف مصدر لَقِفْتُ الشىء أَلَقَفُهُ لَقْفًا إِذَا أَخَذْتَهُ فَأَكَلْتَهُ أَوْ ابْتَلَعْتَهُ. والتلقف: الابتلاع. لسان العرب/لقف).
- * (٢١٣) (والانقلاب: الرجوع مطلقاً، لسان العرب/قلب).
- * (٢١٤) (طائرُكُم: أى شُومُكُم، فسموا الشُّومَ: طَيْرًا وطائراً وطَيْرَةً لتَشَاوُهمُ بها، لسان العرب/طير).
- * (٢١٥) (تبر: (مُتَبَّرٌ ما هم فيه: مكسر مهلك: تَيْكُ شكاو فه وتاو، مختارالصاح/ ص(٧٤).

* (٢١٦) (والافتراء: الكذب / تفسير فتح القدير).

(فكل مفتر على الله ، كاذب على شرعه ، متقول عليه ما لم يقل/تفسير السعدي).

* (٢١٧) (هود: هاد: تاب ورجع الى الحق ، مختارالصاح / ص٧٠١).

* (٢١٨) (بجس: فأنجس: فجره فانفجر، مختارالصاح / ص٤١).

* (٢١٩) (وحيتانٌ شروع: رافعة رؤوسها، وقوله تعالى يوم سبّتهم شرعاً: معناها رافعة رؤوسها، لسان

العرب/جزء(٨)ص١٧٨). (وقال الليث: حيتان شرع رافعة رؤوسها، تفسير القرطبي / جزء(٧)ص٣٠٥).

* (٢٢٠) (ياخذون عرض هذا الأدنى :اي مايعرض لهم من الدنيا، تذكرة الاريب فى تفسير الغريب / جزء

(١)ص١٩١).

* (٢٢١) (وفى التنزيل وان نتقنا الجبل فوقهم: زرعناه ورفعناه، لسان العرب / جزء(١٠)ص٣٥١).

(فكل شئ اظلك فهو ظلة، لسان العرب/جزء(١١)ص٤١٧).

* (٢٢٢) ((واتل) يامحمد (عليهم) أي اليهود(نبا)خبر (الذي آتيناها آياتنا فانسلخ منها) خرج بكفره

كما تخرج الحية من جلدها وهو بلعم بن باعوراء من علماء بني إسرائيل/تفسير الجلالين).

* (٢٢٣) (عن قتادة: وذروا الذين يلحدون فى اسمائه: قال يشركون، يكذبون فى اسمائه، الدر

المنثور/ جزء(٣)ص٦١٧).

* (٢٢٤) (حفا: الحفى: العارف بالشىء حق معرفته: المنجد/ص١٤٣).

* (٢٢٥) بؤ زياتر زانيارىي په يوه ندى به م مالپه ره وه بکه:

<http://souria.com/club/forums/625751/ShowPost.aspx>

* (٢٢٦) ((فلما تغشاهما) جامعها، تفسير الجلالين).

* (٢٢٧) (فمعنى قوله تعالى (فلما اتاهما صالحا): لما اتاهما ما طلباه اصالة واستتباعا من الولد

وولد الولد مما تناسلوا فقوله تعالى: جعل اى جعل اولادهما له تعالى شركاء على حذف المضاف

واقامة المضاف اليه مقامه ثقة بوضوح الامر وتعويلا على مايعقبه من البيان وكذا الحال فى قوله

تعالى (فيما اتاهما): اى فيما اتا اولادهما من الاولاد حيث سموهم بعبد المناف وعبد العزى ونحو

ذلك، تفسير ابن ابى سعود/جزء(٣)ص٣٠٤). (عن قتادة): (فلما تغشاهما حملت حملا خفيفا) قال كان

ادم لا يولد له ولد الامات فجاءه الشيطان فقال ان سرك ان يعيش ولدك هذا فسميه عبد الحرث

ففعل قال فاشركا فى الاسم ولم يشركا فى العبادة، عن النبى(صلى الله عليه وسلم) قال كانت

حواء لا يعيش لها ولد فنذرت ان عاش لها الولد لتسمينه عبد الحرث، فعاش لها ولد فسمته عبد

الحرث وانما كان ذلك من وحى الشيطان، تفسير الطبرى / جزء(٩)ص١٤٧ - ١٤٦).

- * (٢٢٨) (العرف: المعروف، صحيح البخارى الجزء الخاص فى التفسير/جزء(٤)ص(١٧٠٢).
- * (٢٢٩) ((فاستعذ بالله)جواب الشرط وجواب الأمر محذوف أى يدفعه عنك (إنه سميع) للقول(عليم) بالفعل/تفسير الجلالين).
- * (٢٣٠) (بصر: البصائر: العبرة : (ثأندو ئامؤذطارى)، المنجد/ص(٤٠).
- * (٢٣١) (تضرع الى الله: أى أبتهل /ضرع، مختارالصاح/ ص(٣٨٠). (بهل: ابتهل الى الله: دعا و تضرع، المنجد/ ص ٥٢).
- * (٢٣٢) (وجل: الوجل: الخوف، مختارالصاح/ص(٧١).
- * (٢٣٣) (كما اخرجك ربك بالحق خير مبتدأ محذوف تقديره هذه الحال فى كراهيتهم اياها، تفسير البيضاوى/جزء(٣)ص(٨٩).
- * (٢٣٤) (مردفين: متتابعين يردف بعضهم بعضا، لسان العرب/جزء(٩)ص(١١٦).
- * (٢٣٥) (عن ابن عباس: واضربوا منهم كل بنان يعنى الاطراف، تفسير ابن كثير/ جزء(٢)ص(٢٩٤).
- * (٢٣٦) (الحول: تغير الشىء وانفصاله من غيره، روح المعانى/ جزء(٩) ص(١٩١).
- * (٢٣٧) (الفِئْتَةُ: الفُضِيْحَةُ، والفِئْتَةُ: ما يقع بين الناس من القتال، والفِئْتَةُ: القتل، والفِئْتَةُ: العذاب، لسان العرب/فتن).
- * (٢٣٨) (وماكان صلاتهم عند البيت الا مكاءً وتصديَّةٌ:فالمكاء: الصفيرو والتصدية: التصفيق/ لسان العرب/جزء(٣)ص(٢٤٦).
- * (٢٣٩) (صدد:الصدُّ:الأعراض والصدوف، ويقال صدّه عن الامر يصده صدًا: منعه و صرفه، صدَّ عنه يصدُّ ويصدُّ صدًا و صدودًا: اعرض، لسان العرب/جزء(٣)ص(٢٤٦).
- * (٢٤٠) (فيركمه: يجمعه، صحيح البخارى الجزء الخاص فى التفسير/جزء(٤)ص(١٧٠٣).
- * (٢٤١) (المراد بقوله تعالى: (غنمتم من شيء) مال الكفار إذا ظفر به المسلمون على وجه الغلبة والقهر/تفسير القرطبي).
- (وَأَعْلَمُوا)المعنى:إن كنتم آمنتم بالله فاعلموا أنّ الخمس من الغنيمة يجب التقرب به، فاقطعوا عنه أطماعكم واقتنعوا بالأخماس الأربعة/الكشاف).
- * (٢٤٢) (عدا: العدو: جانب الوادى وحافة، مختارالصاح/ص(٤١٩).
- * (٢٤٣) (وتذهب ريحكم: اى تذهب دولتكم وشوكتكم، تفسير ابى السعود/جزء(٤)ص(٢٥).
- * (٢٤٤) (والفَرَحُ ايضا البَطْرُ، لسان العرب/جزء(٢)ص(٥٤١).
- ب ط ر: (البَطْرُ)الاشر وهو شدة المرح، مختارالصاح/ص(٥٥).

(بَطْرُ:البَطْرُ:النشاط، وقيل التبخر وقيل: الدهش، وقيل هو كراهة الشيء من غير ان يستحق الكراهية، البَطْرُ: الاشر وهو شدة المرح، لسان العرب/جزء(٤)ص٦٨-٦٩).

* (٢٤٥) (ترأى) الجمعان رأى بعضهم بعضا/ رأى، مختارالصاح/ص(٢٢٧).

(جاء فلان(عقب)فلان اى بعده، مختارالصاح/ص(٤٤٤)).(نكص على عقبية:رجع موليا، تفسير الواحدى/جزء(١)ص٤٤٣).

(ويقال: نكص على عقبية اذا رجع من حيث جاء، معانى القران،جزء(٣)ص١٦٣).

* (٢٤٦) (تتقفنهم: أى تصادفنهم وتظفر بهم، معانى القران/جزء(٣)ص١٦٤).

* (٢٤٧) (منكم مائة يغلبوا ألفاً من الذين كفروا بأنهم، أى بسبب أنهم (قوم لا يفقهون)، تفسير الجالين).

* (٢٤٨) (تخن: تَخُنَ الشيء تُخُونَةً وَتَخَانَةً وَتَخِنًا فهو تَخِينٌ:كُتِفَ وَعُلِظَ وَصَلِبَ، لسان العرب/ جزء(١٣)ص٧٧).

* (٢٤٩) (وأخرج الخطيب في المتفق والمفترق عن ابن عباس رضي الله عنهما، لما رغبوا في الفداء أنزلت (ما كان لنبي...)) إلى قوله (لولا كتاب من الله سبق) الآية. قال: سبق من الله رحمته لمن شهد بدرًا، فتجاوز الله عنهم وأحلها لهم. الدر المنثور).

(يقول تعالى ذكره لأهل بدر الذين غنموا وأخذوا من الأسرى الفداء: لَوْلَا كِتَابٌ مِّنَ اللَّهِ سَبَقَ يَقُول: لولا قضاء من الله سبق لكم أهل بدر في اللوح المحفوظ بأن الله محلّ لكم الغنيمة، وأن الله قضى فيما قضى أنه لا يضلّ قوما بعد إذ هداهم حتى يبين لهم ما يتقون، وأنه لا يعذب أحداً شهد المشهد الذي شهدتموه ببدر مع رسول الله صلى الله عليه وسلم ناصرًا دين الله، تفسير الطبري).

(قوله تعالى : (لولا كتاب من الله سبق) ، قال ابن عباس : كانت الغنائم حراماً على الأنبياء والأمم فكانوا إذا أصابوا شيئاً من الغنائم (جعلوه) للقربان ، فكانت تنزل نار من السماء فتأكله ، فلما كان يوم بدر أسرع المؤمنون في الغنائم وأخذوا الفداء ، فأنزل الله عز وجل : (لولا كتاب من الله سبق) يعني لولا قضاء من الله سبق في اللوح المحفوظ بأنه يحل لكم الغنائم . وقال الحسن و مجاهد و سعيد بن جبير : لولا كتاب من الله سبق أنه لا يعذب أحداً ممن شهد بدرًا مع النبي (صلى الله عليه وسلم)/ تفسير البغوي).

((لولا كتاب من الله سبق) مبهست له وديه كه: خوا سزای نه ته وديه ك نادات هه تا ئه و شته يان بؤ پوون نه كاته وه كه خوِيان له سزاکه ي پپاريزن، ته فسيري(القرطبي)).

* (٢٥٠) (وإن استنصروكم في الدين) يريد إن دعوا هؤلاء المؤمنون الذين لم يهاجروا من أرض الحرب عونكم بنفير أو مال لاستنقاذهم فأعينوهم، فذلك فرض عليكم فلا تخذلوهم. إلا أن يستنصروكم على قوم كفار بينكم وبينهم ميثاق فلا تنصروهم عليه، ولا تنقضوا العهد حتى تتم مدته . تفسير القرطبي).